

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย : ศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการรับ/
ต้านวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชน

สถาบันวิจัยสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ได้รับการสนับสนุนจากทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดินปีงบประมาณ 2547

๑
11615๑

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง "ศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชน" เป็นรายงานการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2547 โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในการศึกษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่ดำรงอยู่ในชุมชน รูปแบบการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชน ศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการรับวัฒนธรรมตะวันตก รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูและผู้ปกครองที่มีต่อเด็กและเยาวชนในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตก การวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากนักเรียน ครูอาจารย์ทั้งในโรงเรียนของรัฐและเอกชน โรงเรียนพณิชย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ กลุ่มผู้ปกครองและบุคคลที่เกี่ยวข้องในชุมชนของทุกอำเภอในจังหวัดฉะเชิงเทรา

การศึกษาวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากครูอาจารย์ ผู้อำนวยการทุกโรงเรียน ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองในทุกพื้นที่โดยการช่วยเหลือให้ข้อมูลและการประสานงานต่างๆ จนทำให้การศึกษาสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะวิจัยจึงใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะวิจัย

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ที่ปรึกษา

นางสาวรัตนา จารุเบญจ นักวิจัย

นางสาวสิริภา สงเคราะห์ นักวิจัย

นายยิ่งศักดิ์ มาลีวัตร ผู้ช่วยนักวิจัย

นางสาวรัศมี เอกศิริ ผู้ช่วยนักวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมา	1-1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1-4
1.3 ขอบเขตการวิจัย	1-4
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย	1-4
บทที่ 2 แนวคิดการศึกษา	2-1
2.1 นิยามศัพท์	2-1
2.1.1 ทุนทางสังคม	2-1
2.1.2 ทุนวัฒนธรรม	2-8
2.1.3 ทุนมนุษย์	2-9
2.1.4 ศักยภาพ	2-10
2.1.5 เด็กและเยาวชน	2-10
2.1.6 ชุมชนท้องถิ่น	2-13
2.1.7 วัฒนธรรมตะวันตก	2-15
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	2-18
2.3 บุคคลสำคัญของท้องถิ่น	2-23
บทที่ 3 ผลการศึกษา	3-1
3.1 ผลการศึกษาประชากรนักเรียน	3-1
3.1.1 ลักษณะประชากรตัวอย่าง	3-3
3.1.2 การใช้เวลาว่างของนักเรียน	3-8
3.1.3 กิจกรรมในวันหยุดสุดสัปดาห์	3-10
3.1.4 กิจกรรมของโรงเรียน	3-11
3.1.5 กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อบำเพ็ญประโยชน์	3-12
3.1.6 การทำงานที่ได้รับค่าตอบแทน	3-13
3.1.7 การเล่นการพนัน	3-15
3.1.8 การหนีเรียน	3-17
3.1.9 พฤติกรรมการเกี่ยวข้องกับสารเสพติด	3-17
3.1.10 พฤติกรรมของนักเรียน	3-18
3.1.11 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน	3-20
3.1.12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทุนทางสังคม	3-22
3.1.13 อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก	3-27
3.1.14 ความคิดเห็นของนักเรียน	3-31
3.2 ผลการศึกษาประชากรกลุ่มอาจารย์	3-36

3.2.1	ความคิดเห็นของอาจารย์ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1	3-36
3.2.1.1	พฤติกรรมทั่วไปของเด็กและเยาวชน	3-36
3.2.1.2	พฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชนในโรงเรียน	3-42
3.2.1.3	พฤติกรรมมารับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กและเยาวชน	3-45
3.2.1.4	หลักสูตรและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น	3-47
3.2.1.5	ทุนทางสังคมที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตก	3-54
3.2.1.6	ศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตก	3-57
3.2.1.7	ปัญหาของเด็กและเยาวชนที่น่าเป็นห่วงที่สุดและการแก้ปัญหา	3-60
3.2.1.8	ข้อเสนอแนะ	3-70
3.2.2	สรุปความคิดเห็นของอาจารย์ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2	3-75
3.2.2.1	พฤติกรรมโดยทั่วไปของเด็กและเยาวชน	3-75
3.2.2.2	พฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชน	3-84
3.2.2.3	พฤติกรรมมารับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กและเยาวชน	3-89
3.2.2.4	หลักสูตรการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3-93
3.2.2.5	ทุนทางสังคมที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความรู้เพียงพอในการรับหรือด้านวัฒนธรรมตะวันตก	3-103
3.2.2.6	ศักยภาพในการรับหรือด้านวัฒนธรรมตะวันตก	3-112
3.2.2.7	ปัญหาที่น่าเป็นห่วงและการแก้ไข	3-118
3.2.2.8	ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตก	3-125
3.3	ผลการศึกษาประชากรกลุ่มผู้ปกครอง	3-135
3.3.1	สรุปความคิดเห็นของผู้ปกครองในเขตพื้นที่เมือง	3-135
3.3.1.1	พฤติกรรมโดยทั่วไปของเด็กและเยาวชน	3-135
3.3.1.2	พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน	3-138
3.3.1.3	พฤติกรรมมารับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก	3-140
3.3.1.4	การจัดกิจกรรมการส่งเสริม/อนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชน	3-141
3.3.1.5	ทุนทางสังคมของชุมชน	3-143
3.3.1.6	ศักยภาพในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตก	3-144
3.3.1.7	ปัญหาที่น่าเป็นห่วงมากที่สุด	3-146
3.3.1.8	ข้อเสนอแนะ	3-149
3.3.2	ความคิดเห็นของผู้ปกครองในเขตชนบท	3-152
3.3.2.1	พฤติกรรมทั่วไปของเด็กและเยาวชน	3-152
3.3.2.2	พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนในมุมมองของผู้ปกครองในเขตชนบท	3-153
3.3.2.3	พฤติกรรมมารับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กและเยาวชนในชุมชน	3-155
3.3.2.4	กิจกรรมที่ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	3-158
3.3.2.5	ทุนทางสังคม	3-164
3.3.2.6	ศักยภาพในการรับและด้านวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กในชุมชน	3-169

3.3.2.7 ปัญหาที่น่าเป็นห่วงมากที่สุด	3-171
3.3.2.8 ข้อเสนอแนะ	3-174
3.4 การสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน	3-179
3.4.1 สังเกตพฤติกรรมเด็กที่ห้างสรรพสินค้าและโรงภาพยนตร์	3-179
3.4.2 สังเกตพฤติกรรมเด็กที่ร้านอาหาร	3-179
3.4.3 สังเกตพฤติกรรมเด็กที่ดิสนีย์เวิลด์	3-180
บทที่ 4 การอภิปรายผล	4-1
4.1 ทูทางสังคม	4-1
4.2 รูปแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาในชุมชน	4-2
4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการรับวัฒนธรรมตะวันตก	4-3
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	5-1
สรุปผล	5-1
5.1 ทูทางสังคม	5-1
5.2 รูปแบบวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชน	5-1
5.3 ศักยภาพของเด็กและเยาวชน	5-1
ข้อเสนอแนะ	5-2
ภาคผนวก	
บรรณานุกรม	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

ในทุกสังคม มนุษย์ต้องดิ้นรนเพื่อให้ตนเองดำรงเผ่าพันธุ์ให้คงอยู่ได้ทั้งทางกายภาพและทางวัฒนธรรม นั่นคือแต่ละสังคมมีการสั่งสมองค์ความรู้ มีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ ซึ่งความพอดีและความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่พัฒนาขึ้น จนกลายเป็นวิถีชาวบ้านในแต่ละแห่งจะพัฒนาขึ้นจนกลายเป็นระบบวัฒนธรรมของตัวเอง มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง และวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเหล่านั้นก็จะดำรงอยู่ต่อไปจนกว่าจะมีวัฒนธรรมใหม่แพร่ขยายเข้ามาโดยความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การติดต่อค้าขาย การเผยแพร่ศาสนา การทำสงคราม ฯลฯ เมื่อวัฒนธรรมใหม่แพร่กระจายเข้ามาในสังคม สมาชิกในสังคมนั้นๆ อาจจะได้รับหรือปฏิเสธหรือปรับรับในลักษณะต่างๆ เช่น การปรับตัว การสังสรรค์หรือปฏิสัมพันธ์หรือผสมผสาน และการผสมกลมกลืน การบูรณาการ และรับรู้ซึ่งกันและกันแต่ไม่ผสมกลมกลืน จนมีลักษณะพหุวัฒนธรรมและทวีลักษณะทางชาติพันธุ์ หรือมีการต่อต้านหรือปฏิเสธ จนอาจทำให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมตามมา ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ เหล่านี้ได้เกิดขึ้นมานานแล้ว และมีผลทำให้เกิดการปรับตัวและการผสมผสานทางวัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆทั่วโลก โดยเฉพาะในช่วงที่สังคมตะวันตกนำแนวคิดการพัฒนาแบบทุนนิยมเผยแพร่ไปทั่วโลก เกิดวัฒนธรรมใหม่คือวัฒนธรรมตะวันตกที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นองค์ประกอบหลัก เน้นการส่งเสริมให้เกิดการผลิตสินค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมตะวันตก (อมรา พงศาพิชญ์, 2545)

เมื่อกระแสการพัฒนาแบบทุนนิยมแพร่กระจายและขยายตัวไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นตามมาได้แก่การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากสังคมตะวันตกสู่ประเทศในโลที่สาม จนชุมชนท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกตั้งรับกระแสทุนนิยมรวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมาไม่ทัน สังคมไทยเองก็เช่นกัน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เรามีการสะสมทุนเดิมของสังคมมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นทุนทางภูมิปัญญาหรือทุนทางความคิด ทั้งนี้เนื่องจาก ปู่ ย่า ตา ยาย ของเราได้สร้างสรรคค์ความรู้และสะสมประสบการณ์ จนกลายเป็นภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้กระแสบริโภคนิยมที่ไหลบ่าเข้ามานั้น มีอิทธิพลครอบงำความคิดและพฤติกรรมหลายๆ อย่าง ที่ทำให้เราเคลิบเคลิ้ม รั้งไม่เท่าทันและไม่สามารถรับมือกับค่านิยมและวิทยาการที่มาพร้อมกับสื่อและการโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ หันไปสนใจในกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ จนหลงลืมและละเลยภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สั่งสมองค์ความรู้มาอย่างยาวนาน มีผลทำให้เราทำลายทุนทางสังคมของเราเอง จนเหลือน้อยลงอย่างไม่รู้ตัว ซึ่งถ้าสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้ เป็นที่น่าวิตกว่าภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละท้องถิ่นที่สั่งสมมาอย่างยาวนานอาจแปรเปลี่ยนกลายเป็นวัฒนธรรมโลกจนไม่เหลือร่องรอยขององค์ความรู้ที่เป็นรากเหง้าของสังคมไทย ก่อนหน้าที่สังคมไทยจะเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เรียกว่าฟองสบู่แตก มีนักวิชาการไทยและผู้ทำงานคลุกคลีในวงการพัฒนาทั้งหลาย เริ่มมองเห็นการณ์ไกลและพยายามเสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ฯลฯ ซึ่งเปรียบเสมือนทุนทางสังคมของเราว่ามีความสำคัญกับ

การพัฒนาประเทศและสังคมไทยมากกว่าการเจริญเติบโตของทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคม (Social Capital) ในมิติต่างๆ ประเด็นเกี่ยวกับทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางภูมิปัญญา ยิ่งได้รับความสนใจและถูกกล่าวถึงมากยิ่งขึ้นหลังจากที่สังคมไทยเกิดภาวะวิกฤต เนื่องจากภาวะดังกล่าวได้ส่งผลให้ผู้คนจำนวนมากได้รับผลกระทบที่ตามมามากมาย ชุมชนท้องถิ่นหลายแห่งแทบจะล่มสลาย หลายคนจึงเริ่มมองเห็นคุณค่าในสังคมหรือทุนทางสังคมที่เรามีอยู่ขึ้นมาทันที ทุนทางสังคมจึงกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการฟื้นฟูสังคมไทยจากภาวะบอบช้ำ หลายหน่วยงานทั้งสถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชาวบ้าน แม้แต่ภาครัฐเองก็เริ่มพยายามรื้อฟื้นทุนทางสังคมในมิติต่างๆ เพื่อค้นหาคุณลักษณะที่เหมาะสมขององค์ความรู้ ทั้งระบบความคิด ความเชื่อดั้งเดิมที่ยังหลงเหลืออยู่ โดยเชื่อว่าองค์ความรู้ต่างๆ ที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อและความศรัทธาทางศาสนาเหล่านั้นจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นต่างๆทั่วประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อตอบโต้กับการพัฒนาแบบทุนนิยมที่ไหลบ่าเข้ามากับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งหลายฝ่ายในสังคมไทยเอง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผลกระทบเรื่องความทันสมัยที่มีต่อเด็กและเยาวชน อันอาจจะส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในจารีตประเพณี รวมทั้งวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมของตน ถึงกับดูถูกแบบอย่างวิถีชีวิตของคนในรุ่นพ่อแม่ว่าล้าสมัย อีกทั้งคนในรุ่นพ่อแม่เองก็อาจจะไม่แน่ใจว่าตนควรจะปฏิบัติตนเช่นไรต่อบุตรหลานจึงจะเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลให้เกิดช่องว่างทางความคิดและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกต่างรุ่นต่างวัย โดยเฉพาะสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบันทั้งที่รุนแรงและไม่รุนแรง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่เด็กและเยาวชนไทยหลงใหล รู้ไม่เท่าทันและไม่สามารถรับมือกับกระแสบริโภคนิยมดังกล่าวได้ นอกจากนี้รูปแบบการพัฒนาด้านต่างๆในปัจจุบัน ก็อาจจะทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกสับสนกับความเปลี่ยนแปลงจนอาจเกิดปัญหาเรื่องการปรับตัว จนกระทั่งเด็กและเยาวชนไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นของตน ซึ่งในความเป็นจริงสังคมสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตสำนึก ศักยภาพและสร้างความมุ่งมั่นที่จะให้พวกเขามีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชนของตน รวมทั้งส่งเสริมบทบาทให้พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคมในลักษณะที่เป็นแบบฉบับของเขาเอง

แต่ที่ผ่านมา ในขณะที่สังคมไทยเองต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวกำลังส่งผลกระทบต่อระบบความคิด ค่านิยม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของกลุ่มเด็กและเยาวชนในสังคมไทยอย่างมาก รูปแบบการพัฒนาทั้งหลายส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดความสับสนกับความเปลี่ยนแปลงจนไม่สามารถใช้วิจารณญาณในการปรับตัวให้เท่าทันกระแสวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ทัน ดังนั้นหากเรามุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนในวันนี้เป็นผู้ใหญ่ที่มีส่วนร่วมในการดำรงอนาคตของสังคมไทยที่ตั้งอยู่บนรากฐานทางวัฒนธรรมของเราเอง เราก็ไม่ควรปล่อยให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลายเป็นผู้บริโภคที่ไร้บทบาท หรือปล่อยให้ตัวเองสิ้นไหลไปตามกระแสของค่านิยมไปวันๆ เราจำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้ถึงเด็กและเยาวชนว่าพวกเขามีศักยภาพเพียงพอที่จะใช้วิจารณญาณ ในการจำแนกแยกแยะผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งด้านบวกและด้านลบ หรือทั้งด้านดีและด้านไม่ดีที่เข้ามาพร้อมกระแสเหล่านั้นหรือไม่ เด็กและเยาวชนของเราพร้อมที่จะกลับกรองข้อมูลโดยไม่

ตกเป็นเหยื่อของการแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจได้ด้วยตนเองหรือไม่ เด็กและเยาวชนพร้อมที่จะเปิดรับกระแสวัฒนธรรมตะวันตกอย่างไรเท่าทัน ขณะเดียวกันก็ไม่ได้ละทิ้งหรือดูหมิ่นจารีตประเพณี หรือภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นได้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อที่สังคมจะได้ช่วยกระตุ้นเตือนให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วได้ทันทั่วทั้ง รวมทั้งส่งเสริมให้พวกเขาเป็นสมาชิกที่มีบทบาทในการกำหนดทิศทางของท้องถิ่นหรือของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวเด็กและเยาวชนด้วยว่ามีจิตสำนึกที่จะสามารถเลือกสรรที่จะรับหรือต้านกระแสวัฒนธรรมจากภายนอกมากน้อยเพียงใด กล่าวคือ ขณะที่เรียนรู้และยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ของวัฒนธรรมตะวันตกมาปรับใช้ ขณะเดียวกันก็ยังคงมีจิตสำนึกที่จะรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนเองซึ่งถือเป็นทุนทางสังคมไว้ได้ด้วย เพราะสังคมไม่ควรลืมว่าเด็กและเยาวชนเป็นทั้งผู้รับผู้บริโภคและผู้ได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีและสื่อแขนงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา รวมทั้งยังมีบทบาทในการเป็นผู้กระจายสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดสดฟุตบอลผ่านดาวเทียม ซีดี วีซีดี คอนเสิร์ต เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ดังนั้น การที่เด็กและเยาวชนไม่รู้จักองค์ความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนเอง อาจส่งผลให้เกิดความแปลกแยกจากชุมชนท้องถิ่น จนทำให้เกิดผลเสียต่อชุมชนและสังคมตามมา เพราะเด็กและเยาวชนเปรียบเสมือนผู้เชื่อมต่อและสืบทอดจารีตประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นองค์ความรู้ดั้งเดิมของคนรุ่นพ่อแม่ ปู่ย่าตายายในอดีต เด็กและเยาวชนในวันนี้จึงมีหน้าที่ที่จะต้องตีความในสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมมาปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของตนภายใต้บริบทของสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะกลายเป็นพื้นฐานของนวัตกรรมทางวัฒนธรรมสืบไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นชนบทที่ดำรงอยู่และรูปแบบหรือประเภทของวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาสู่ท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาศักยภาพและทัศนคติของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นที่มีต่อวัฒนธรรมตะวันตก
3. เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ จากผู้ใหญ่ในชุมชนที่มีต่อเด็กและเยาวชนที่รับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตก

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.1.1 การศึกษาเชิงปริมาณ สัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามในกลุ่มนักเรียน โดย

1. เลือกโรงเรียนที่มีนักเรียนทั้งระดับมัธยมต้นและมัธยมปลายที่เป็นโรงเรียนของรัฐทุกอำเภอ โรงเรียนละ 100 ตัวอย่าง รวมเป็น 1,100 ตัวอย่าง
2. โรงเรียนเอกชน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 100 ตัวอย่าง รวมเป็น 300 ตัวอย่าง
3. โรงเรียนสายอาชีพ 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 100 ตัวอย่าง รวมเป็น 300 ตัวอย่าง
รวมเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 1,700 ตัวอย่าง

1.1.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มตัวอย่าง คือ

1. สัมภาษณ์ครู และผู้ปกครองโรงเรียนละ 20 คน รวมเป็น 220 คน
2. สัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนอำเภอละ 20 คน รวมเป็น 220 คน
รวมเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 440 คน
3. สังเกตการณ์พฤติกรรมเด็กและเยาวชนในสถานบริการรวมทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เด็กและเยาวชนร่วมกิจกรรมหรือใช้บริการ

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

1.4.1 ภาคทฤษฎี

เป็นการศึกษาแนวคิดเรื่องทุนทางสังคม ทุนมนุษย์และทุนวัฒนธรรมในมิติต่างๆ ตลอดจนวัฒนธรรมตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านต่างๆ รวมทั้งศึกษารรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของเด็กและเยาวชนวัฒนธรรมตะวันตก และวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.4.2 ภาคสนาม

1. การสำรวจโรงเรียนของรัฐที่ตั้งอยู่ในอำเภอต่างๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งแบ่งเป็น 2 เขตพื้นที่การศึกษา คือ เขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 มี 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางปะกง และอำเภอบ้านโพธิ์ และเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทราเขต 2 มี 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางคล้า อำเภอแปลงยาว อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอรสาธน์ อำเภอท่าตะเกียบ และกิ่งอำเภอลองเขื่อน ดังรายชื่อโรงเรียนต่อไปนี้

เขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทราเขต 1

1. โรงเรียนบางน้ำเปรี้ยววิทยา	อำเภอบางน้ำเปรี้ยว
2. โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
3. โรงเรียนตัดตรุณี	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
4. โรงเรียนพุทธรังสีพิบูล	อำเภอบ้านโพธิ์
5. โรงเรียนบางปะกง "บวรวิทยายน"	อำเภอบางปะกง

เขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทราเขต 2

1. โรงเรียนก้อนแก้วพิทยาคม	กิ่งอำเภอคลองเขื่อน
2. โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี 3 ฉะเชิงเทรา	อำเภอท่าตะเกียบ
3. โรงเรียนบางคล้าพิทยาคม	อำเภอบางคล้า
4. โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม	อำเภอแปลงยาว
5. โรงเรียนพนมสารคาม "พนมอดุลวิทยา"	อำเภอพนมสารคาม
6. โรงเรียนราชสาส์นวิทยา	อำเภอราชสาส์น
7. โรงเรียนสนามชัยเขต	อำเภอสสนามชัยเขต

โรงเรียนเอกชน

1. โรงเรียนเซนต์หลุยส์	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
2. โรงเรียนมัธยมบ้านนายาว	อำเภอสสนามชัยเขต
3. โรงเรียนเทคโนโลยีศรีวารการและโรงเรียนศรีวารการ	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

โรงเรียนสายอาชีพและอุดมศึกษา

1. โรงเรียนเทคโนโลยีฉะเชิงเทรา	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
2. โรงเรียนพาณิชยการฉะเชิงเทรา
และโรงเรียนปัญญาพิทยาคาร "สนั่น พิษิตกุลอนุสรณ์"	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณนครินทร์	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

2. สอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนสายอาชีพ แยกเป็นเพศหญิงชาย อย่างละ 50 ตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามตนเอง

3. สัมภาษณ์ครูและผู้ปกครอง ประชาชน และผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับความคิดเห็นต่างๆ ที่มีต่อเด็กและเยาวชน

4. ฝ้าสังเกตการณ์พฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่ใช้บริการและร่วมกิจกรรมในสถานบันเทิงในสภาพแวดล้อมต่างๆ

5. วิเคราะห์ สรุปผล และรายงานผลการวิจัย

บทที่ 2 แนวคิดในการศึกษา

ต่อแนวคิดเรื่อง "ทุนทางสังคม" (Social Capital) จึงเป็นเรื่องที่นักพัฒนา นักวิชาการ นักเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจมานานพอสมควร โดยเฉพาะช่วงที่เศรษฐกิจโลกประสบภาวะวิกฤต ตั้งแต่ช่วง พ.ศ.2520 เป็นต้นมา ได้มีผู้สะท้อนแนวคิดประเด็น ความสำคัญของทุนทางสังคมไว้มากมายโดยเฉพาะในสังคมไทย ทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของสังคมไทยจึงมีลักษณะและคุณสมบัติที่หลากหลายและมีความเป็นพลวัตค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจากสภาพโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ มุมมองและกระบวนการคิดของนักวิชาการ นักพัฒนา รวมทั้งนักเศรษฐศาสตร์ ที่มีต่อแนวคิดทุนทางสังคม ตลอดจนการเรียกชื่อและให้คำจำกัดความของคำว่าทุนทางสังคมก็แตกต่างกันไป เช่น ทุนชุมชน ทุนชีวิต ทุนจิตวิญญาณ ทุนวัฒนธรรม ทุนสาธารณะ รวมทั้งคำว่าภูมิปัญญา ฯลฯ ได้มีการกำหนดขอบเขตและองค์ประกอบของทุนทางสังคมไว้มากมาย ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทุนทางสังคมที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.1 นิยามศัพท์

2.1.1 ทุนทางสังคม (Social Capital)

ทุนทางสังคมในเชิงมิติความความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ของประชาชนในสังคมที่ทำให้เกิดแรงยึดเหนี่ยวระหว่างกัน

อมรา พงศาพิชญ์ (2543) กล่าวว่า ทุนทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ทางสังคมในแนวราบและแนวตั้งระหว่างบุคคล สถาบัน และ/หรือองค์กร ทั้งในรูปปัจเจก กลุ่ม และรูปเครือข่าย รวมทั้งค่านิยม บรรทัดฐานที่สังคมยึดถือ ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิต และวิถีการผลิตในระดับครอบครัว ชุมชน และประชาสังคม

วรวิมล ไรจน์รัตนพันธ์ (2546) กล่าวว่า ทุนทางสังคม เป็นชุดความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน ที่จะนำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน ทำให้สมาชิกสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตัวเอง ช่วยให้สมาชิกในสังคมได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้สมาชิกมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีค่านิยมร่วมกัน มีความเห็นอกเห็นใจกัน สามารถพึ่งพาซึ่งกันและกัน และในที่สุดทำให้สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเองได้

นอกจากนี้ยังหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่เกิดจากความเข้าใจอันดีร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การเชื่อมร้อยสมาชิกและชุมชนเข้าเป็นเครือข่ายเดียวกัน ส่งผลให้กิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการความร่วมมือร่วมใจระหว่างสมาชิกมีความเป็นไปได้มากขึ้นเป็นเสมือนรากฐานอันสำคัญของสังคม ที่ประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ของสถาบันต่างๆ ในสังคมซึ่งทำหน้าที่เสมือนกาวเชื่อมประสานส่วนต่างๆ ทั้งหมดเข้าด้วยกัน

ทุนทางสังคม อาจจะมีมุมมองในมิติอื่นๆได้อีก เช่น การมองว่าเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงสมาชิกที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกันให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว การสร้างความรู้สึกในหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิก เป็นเสมือนแหล่งทรัพยากรที่จะรวมเอาสมาชิกที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เพื่อต่อสู้และเอาชนะปัญหาที่อาจจะมีขึ้นในอนาคต

วรวิมล สรวุฒิ สรุปว่า ทุนทางสังคมเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของสมาชิกทั้งสังคม ที่ถูกผูกมัดด้วยประสบการณ์ร่วมกัน ค่านิยมร่วมกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นรากฐานสำคัญที่จะค้ำจุนสังคมให้มีความมั่นคง ปลอดภัย สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

The World Bank (1999 อ้างในวรวิมล โจนรัตน์พันธ์ 2546) กล่าวถึง ทุนทางสังคมในลักษณะที่เป็นพลังของสังคม ที่ประกอบด้วย สถาบันทางสังคม ความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม และวิถีประชาชนของคนในสังคมที่มีการจัดรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544 อ้างในวรวิมล โจนรัตน์พันธ์ 2546) ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมว่า หมายถึงการทำบุญโดยผ่านสถาบันต่างๆ เช่น วัด มูลนิธิต่างๆ (ทุนทางสังคมเชิงอุดมการณ์) การตอบแทนกัน ถือเป็นรูปธรรมการระดมทางสังคมรูปแบบแรกๆ ที่มีกฎเกณฑ์พันธะทางสังคมในการตอบแทนกัน เช่น การลงแขก ปัจจุบันได้ถูกผลิตใหม่ให้เป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันเองในวงกว้าง เช่น กลุ่มฅาปนกิจ หรือการใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น การใช้ป่าชุมชน ซึ่งอานันท์ยังได้จำแนกลักษณะความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. สิทธิตามธรรมชาติ หมายถึง สิทธิของมนุษย์ทุกคนที่สามารถใช้แรงงานของตนทำมาหาเลี้ยงชีพจากธรรมชาติได้
2. ระบบอุปถัมภ์สถาบันของความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน เช่น ระบบพ่อเลี้ยง

สมบัติ ชูตินันท์ (2546) กล่าวว่า ทุนทางสังคม หมายถึง ผลรวมของสิ่งดีงามต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม ทั้งในส่วนที่ได้จากการสั่งสมและการต่อยอด ซึ่งครอบคลุมถึงการรวมตัวของคนที่มีความดี เพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมบนพื้นฐานของความไว้นอกเหนือใจ สายใยแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยมีขอบเขต/องค์ประกอบ คือ ทุนมนุษย์, ทุนที่เป็นสถาบัน, ทุนทางปัญญาและวัฒนธรรม

ทุนทางสังคมในมิติระบบคิดหรือภูมิปัญญาที่นำไปสู่ระบบการจัดการที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตด้านต่างๆ ทั้งการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ หรือมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

จากหนังสือ พลวัตชุมชนไทยในสมัยโลกาภิวัตน์ (2544) กล่าวว่า ทุนทางสังคม ได้แก่ วิธีคิดระบบความรู้ในการจัดการวิถีของความเป็นชุมชน เช่น การใช้ทรัพยากร การจัดระบบความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชน ไม่ว่าจะมีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ หรือมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยวิถีคิดเชิงซ้อนและเกี่ยวข้องกับระบบความรู้ ภูมิปัญญา อีกทั้งยังต้องอาศัยกฎเกณฑ์มากกว่ากับการใช้ความรู้นั้น ซึ่งอาจเป็นในรูปของจารีต ประเพณี กฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ทางสังคม พร้อมกันนั้นต้องมืองค์กรที่เข้ามาทำหน้าที่จัดการเรื่องนั้นๆ เช่น การใช้ทรัพยากรต่างๆ

มิติลำคัญประการหนึ่ง คือ มิติต่างวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนพยายามรื้อฟื้นขึ้นมา เพราะ มีนัยยะสำคัญเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในแง่การปลูกจิตสำนึกและมักเกี่ยวข้องกับฐานทรัพยากรที่ชุมชนต้องอาศัยไม่ว่าจะเป็น แม่น้ำ-ลำคลอง โดยเราจะเห็นมิติตรงนี้ ผ่านงานบุญ ประเพณี เป็นการเตือนให้ผู้ใช้ทรัพยากรสำนึกถึงคุณค่าของทรัพยากร เป็นการยืนยันในคุณค่าหรือกฎเกณฑ์ทางสังคม เช่น กฎเกณฑ์ข้อห้ามที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรส่วนรวมร่วมกัน

ในช่วง พ.ศ. 2541 หลังจากที่เกิดภาวะวิกฤตดังกล่าว รัฐบาลได้กู้เงินจากธนาคารโลกจำนวน 120 ล้านเหรียญสหรัฐเพื่อใช้เป็นมาตรการในการแก้ปัญหาและลดผลกระทบทางสังคม ในช่วงดังกล่าวจึงเกิด สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมขึ้น และแนวคิดเรื่องทุนทางสังคมถูกรื้อฟื้นขึ้นมา เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูสังคมไทย ได้มีการรวบรวมแนวความคิดที่หลากหลายของคำว่าทุนทางสังคม ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารชุดชุมชนเข้มแข็ง ทุนทางสังคมของไทยที่จัดพิมพ์โดยสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม หลังจากเกิดเหตุการณ์วิกฤตทางเศรษฐกิจ ได้มีนักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน นักพัฒนาชุมชน ทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชน ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมไว้มากมาย โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทุนทางสังคม ที่เรามีอยู่ เช่น ชบ ยอดแก้ว (2542) ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการที่เราหลงลืมภูมิปัญญา หรือทุนทางสังคมที่เรามีอยู่และไม่นำออกมาใช้ โดยเปรียบทุนทางสังคมว่าเป็นทุนเดิม ซึ่งเป็นทุนทางภูมิปัญญา หรือทุนทางความคิด เช่น สำนึกเรื่องการออม เมื่อเราไม่สนใจทุนเดิมที่มีอยู่ แต่กลับหันไปเคลิบเคลิ้มกับวัฒนธรรมตะวันตกที่มาแรงกว่า หันไปสนใจภูมิปัญญาต่างชาติจนตามไม่ทัน และไม่รู้ว่าจะรับมืออย่างไร จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของวัฒนธรรมฟองสบู่ เกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ดังนั้น เมื่อฟองสบู่แตกทำให้ต้องเจ็บตัว ส่วนปัจจัยที่จะทำให้เราฝ่าวิกฤตได้ สังคมไทยจำเป็นต้องมี กระบวนการเรียนรู้ จะต้องรู้จักเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร จึงจะรู้ว่าเราจะไปอย่างไร จึงจะถึงจุดมุ่งหมายที่หวังไว้

เช่นเดียวกับ ศ.ดร.อัมมาร สยามวาลา (2542) ที่มองว่า เมื่อสถาบันต่างๆ ในช่วงเศรษฐกิจรุ่งเรืองอยู่ในฐานะที่ย่ำแย่ เราต้องกลับมาหาระบบเศรษฐกิจเดิมของเรา ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานความสัมพันธ์ของสังคมแบบดั้งเดิมที่เราเคยมีอยู่ เพียงแต่เราได้ละเลยกันไป ซึ่งถือว่าเป็นทุนรอนของเรา ทุนรอนนี้ก็คือ ทุนทางสังคม ที่เราต้องการให้มีมากขึ้น และทำได้โดยการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม เพราะความสัมพันธ์ทำให้แต่ละคนรวมกันขึ้นเป็นชุมชนได้ ความเป็นชุมชนที่จะดูแลกันได้เกิดตามมา สอดคล้องกับมุมมองของอัมพร เลิกอุทัย (2542) ที่มองว่าทุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่เน้นถึงความต้องการของท้องถิ่น เน้นการเสริมหรือเป็นทุนสนับสนุน ให้ความต้องการของชุมชนบรรลุผล แก้ปัญหาของชุมชนได้เร็วทันการณ์ ทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้นแทนที่จะรอโครงการของภาครัฐหรือโครงสร้างพื้นฐานอื่น ซึ่งใช้เวลาพิจารณาด้านทุนทางเศรษฐกิจตามวิธปฏิบัติ และบางครั้งไม่ได้ตอบสนองความต้องการ ที่แท้จริงของชุมชนหรือของสังคม

ทุนทางสังคมในฐานะองค์ประกอบหรือวิธีการในการจัดการทุนทางสังคมเพื่อนำไปสู่ ความเข้มแข็งของชุมชน

มีผู้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทุนสังคมว่า การที่เรามีทุนสังคมเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว สามารถนำทุนสังคมที่มีอยู่ในมิติต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นพลังที่สำคัญ มาเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งอย่างเช่นที่ สนิทสุดา เอกชัย (2542) มองว่าสังคมไทยมีคุณค่าที่เป็นทุนทางสังคมของตัวเองมานานแล้ว และมีอยู่มากมายไม่ว่าจะเป็นคุณค่าในเรื่องความเอื้ออาทร ความมุ่งมั่น ความขยันหมั่นเพียร หรือความซื่อสัตย์ คุณค่าในสังคมยังเป็นเครื่องชี้นำทางที่สำคัญของสังคมนั้นๆ ด้วย สังคมเป็นอย่างไร ดูได้จากคุณค่าที่สังคมนั้นๆ มีอยู่ การฟื้นฟูสังคมหรือสร้างเสริมชุมชนให้เข้มแข็งได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้คุณค่าที่สังคมเรามีอยู่เป็นทุนสำคัญในการขับเคลื่อน ถ้าเรามีอยู่จริงเชื่อมั่นจริงและปฏิบัติจริงได้สักเรื่อง ชีวิตเรา สังคมเราคงไม่เดือดร้อนมากนัก เช่นเดียวกับ ประมวล รุจนเสรี (2542) ที่มองว่าทุนทางสังคม เป็นทุนที่เป็นวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกของประเทศไทย สิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ตลอดจนศักยภาพและคุณภาพของผู้คนในสังคมเป็นปัจจัยในการผลักดันให้สังคมไทยพ้นวิกฤต โดยเฉพาะการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นทั่วประเทศไม่มีวันสูญหาย มีจำนวนมหาศาลที่จะผลักดันการดำเนินการให้ชุมชน และท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่ชุมชน และท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง เป็นที่ฝึกหัดการบริหารกิจการของชุมชนและท้องถิ่นสร้างให้ประชาชนสำนึก และเกิดความรับผิดชอบต่อชุมชนและท้องถิ่นซึ่งทำให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นและ เอนก นาคะบุตร (2542) ก็มองว่า ทุนทางสังคมเป็นคุณค่าเดิมที่สังคมไทยมีอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการมีน้ำใจต่อกัน การแบ่งปันซึ่งกันและกัน ความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน การเกาะเกี่ยวกันทางสังคม การรวมกลุ่มเป็นองค์กร หรือการจัดตั้งเป็นเครือข่ายต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรผสมผสาน หรือเครือข่ายโรงสีชุมชน เป็นต้น เหล่านี้คือพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้ชุมชนต่างๆ มีความสามารถในการเพิ่มทุนทางสังคมให้กับชุมชนตนเองมากขึ้น มีความเท่าทันต่อปัญหาและมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาได้มากขึ้น และท้ายที่สุดสามารถพึ่งพาตนเองได้จริงในระยะยาว

ส่วน ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2542) กล่าวว่าทุนทางสังคม หมายถึงความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ความสามัคคีรวมพลัง การมีองค์กรมีหน่วยที่จะจัดการจัดระบบต่างๆ ในชุมชน มีศิลปวัฒนธรรม มีจิตรวมใจ มีศีลธรรม มีความสมัครสมานรักใคร่กลมเกลียวกัน สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานให้ท้องถิ่นและชุมชนมีการพัฒนาที่เข้มแข็งที่จริงจังและยั่งยืน เป็นจิตใจเป็นจิตวิญญาณ เป็นความรู้ความสามารถ เป็นพลังงานทางสังคม เป็นทั้งพลังขับเคลื่อนเพื่อให้ก้าวไปข้างหน้า และเป็นฐานยึดโยงในยามที่ชุมชนและสังคมอาจจะอ่อนไหว เป็นปัจจัยสำคัญและมีคุณค่ามากต่อ กลุ่มคน ต่อองค์กร ต่อชุมชนประชาคมและสังคม การที่ทุนสังคมเปรียบเสมือน จิตวิญญาณของสังคม จิตวิญญาณมีคุณค่า และเป็นพลังสำคัญให้แก่บุคคลชั้นใด ทุนทางสังคมก็มีคุณค่าและเป็นพลังสำคัญ ให้แก่ชุมชนและสังคม ชั้นนั้น

เสรี พงศ์พิศ และวิจิต นันทสุวรรณ (2545) กล่าวถึงองค์ประกอบหนึ่งของชุมชนเข้มแข็ง ว่า เป็นความสามารถในการจัดการพัฒนาด้วยพลังของคนในชุมชน ที่สามารถจัดการ "ทุน" ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเรื่องทุนความรู้ภูมิปัญญา

ในจดหมายข่าว ประชาสังคม (2541) ได้กล่าวว่า ทูตทางสังคมที่จะสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นมีหลายประการ ได้แก่

1. ระบบคุณค่า อุดมการณ์ความเชื่อที่มีพื้นฐานการเคารพอ่อนน้อมธรรมชาติ กำหนดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เช่น ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกป้องธรรมชาติ มีความสมณะ สันโดษที่เป็นรากฐานทางพุทธศาสนา จิตสำนึกในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสรรค์สร้างและสั่งสมมาเพื่อการดำรงชีพ เช่น ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม การแพทย์พื้นบ้าน การจัดการทรัพยากร ศิลปหัตถกรรม การอยู่อาศัย รวมทั้งประสบการณ์ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน ซึ่งเป็นความรู้ที่ไม่หยุดนิ่ง และใช้ญาณวิทยาที่แตกต่างจากการแสวงหาความรู้แบบตะวันตก เช่น การเข้าถึงสังขารม
3. ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้นำทางปัญญาของชุมชนที่มีภูมิปัญญาในการดำรงชีพ เช่น ผู้อาวุโส พระ หมอพื้นบ้าน ผู้นำเกษตรกร
4. โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในแนวราบ ที่เอื้อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น ระบบครอบครัว เครือญาติ สถาบันผู้อาวุโส ระบบการเอามือเอากอง หรือการผูกเสี่ยวในภาคอีสาน การผูกเกลอในภาคใต้ เป็นต้น
5. ระบบกรรมสิทธิ์และการจัดการร่วมกัน เช่น สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร ที่เป็นสิทธิในการใช้และดูแลรักษาสิ่งที่เป็นทรัพย์สินร่วมของชุมชนที่ควบคุมไม่ให้สมาชิกในชุมชนใช้ทรัพยากรโดยเสรี หรือขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
6. สถาบันชุมชน ได้แก่ กฎ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม จิตสำนึกร่วม รวมทั้งองค์กรชุมชนที่ควบคุมดูแลชุมชนให้ดำเนินไปตามระบบคุณค่าและระบบคิดที่เป็นอยู่
7. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นที่มาของภูมิปัญญา วิถีคิดที่แตกต่างกันไปตามระบบนิเวศและเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดประสบการณ์ ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคมโดยรวม
8. กลุ่มองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมสาธารณะในภาคประชาสังคม เช่น องค์กรชาวบ้าน เครือข่ายประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มวิชาชีพ นักวิชาการที่ดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในประเด็นต่างๆ

ทุนสังคมในมิติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลด้านนโยบาย และทิศทางได้กำหนด ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา โดยได้สังเคราะห์ความรู้และความคิดเรื่องทุนทางสังคมจากแหล่งความรู้ และเวทีต่าง ๆ¹ แล้วประมวลสรุป ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย ว่าทุนทางสังคมเกิดจากการรวมตัว - ร่วมคิด - ร่วมทำ โดยคำนึงถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความเป็นธรรมในสังคม และประโยชน์

¹ ทุนทางสังคมในบริบทของต่างประเทศส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความไว้วางใจ (Trust) ระบบคุณค่า (Value) บรรทัดฐาน (Norms) และเครือข่าย (Network) ของสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มเพื่อเอื้อประโยชน์แก่สมาชิกกลุ่ม แต่ ศศช.พิจารณาว่า สังคมไทยมี สิ่งดีหลายประการที่เป็นองค์ประกอบเกื้อหนุนให้เกิดทุนสร้างสรรค์สังคมขึ้นมาได้ เช่น ทุนทาง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมหรือสถาบัน/องค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไทยรวมถึงคนไทยที่มีความรู้ ความรักและ จิตสำนึกที่ดี จะทำประโยชน์เป็นทุนมนุษย์เพื่อสังคม เป็นต้น

ต่อส่วนรวม การสร้างกระบวนการ ดังกล่าว เกิดขึ้นโดยมี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนที่เป็นสถาบัน และทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

❶ ทุนมนุษย์ มนุษย์จะถือเป็นทุนทางสังคมได้ต่อเมื่อมีความเชื่อ มีจิตสำนึกและพฤติกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ผู้นำทางความคิด และการปฏิบัติในรูปแบบต่างๆ ที่มีความรัก มีน้ำใจ ความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเชื่อ ระบบคุณค่าและหลักศีลธรรมที่ดี เช่น มีคุณธรรม วินัย ความซื่อสัตย์ จิตสำนึกสาธารณะ ความไว้เนื้อเชื่อใจ ฯลฯ ที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม ฯลฯ ทั้งที่เป็นบุคคลทั่วไป และผู้นำทางสังคม เช่น ประชาชนชาวบ้าน อาสาสมัคร ผู้นำการเปลี่ยนแปลง แกนนำประชาคม ฯลฯ ซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ทั้งในระดับชาติและระดับชุมชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนในสังคม

❷ ทุนที่เป็นสถาบัน องค์กร/สถาบันใดๆ ที่มีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อาจมีบทบาทเป็นทุนทางสังคมโดยตัวเอง เช่น การจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนขององค์กรชุมชน หรือเป็นเครื่องมือช่วยกระตุ้นให้เกิดทุนทางสังคมด้านอื่นๆ เช่น บทบาทของสื่อมวลชน ที่พัฒนาคนให้มีความคิด ค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เป็นต้น ตั้งแต่สถาบันหลักของชาติ ได้แก่ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันครอบครัว สถาบันสำคัญในสังคม เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง ฯลฯ องค์กรที่ตั้งขึ้นมา เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรประชาชน ภาคธุรกิจ เอกชน สื่อมวลชน ฯลฯ ที่มีบทบาท สนับสนุนให้เกิดการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำของคนในสังคม ได้แก่

- สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติมายาวนาน ส่วนสถาบันศาสนา มีความหลากหลาย เพราะสังคมไทยเปิดกว้างไม่มีข้อขัดแย้งทางศาสนารุนแรง ประกอบกับหลักธรรมของทุกศาสนา มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาระบบคุณค่าของสมาชิกในสังคม

- สถาบันครอบครัวและระบบเครือญาติเป็นสถาบันพื้นฐานที่ร้อยรัดสายใยและดูแลเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

- องค์กรชุมชน เป็นการรวมกลุ่มและมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ หลากหลายรูปแบบ เช่น การสร้างงาน/อาชีพ การออมทรัพย์ การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ฯลฯ

- ภาคธุรกิจเอกชน มีความเข้มแข็งและมีบทบาทในสังคมไทยมากขึ้นตามกระแสทุนนิยม แต่ที่ผ่านมายังมีองค์กรธุรกิจไม่มากนักที่มีบทบาทในการพัฒนาสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การประกอบธุรกิจที่ไม่สร้างผลกระทบต่อคนและส่วนรวม การมีกิจกรรมช่วยเหลือสังคม ฯลฯ

- องค์กรพัฒนาภาคเอกชนที่มีเครือข่ายการทำงานหลากหลาย และมีความแตกต่างทางความคิดและแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งการยอมรับจากฝ่ายต่างๆ

- สื่อมวลชน เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะยุคที่มีการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วเป็นวงกว้าง ปัจจุบันสื่อมวลชนยังคำนึงถึงผลประโยชน์เชิงธุรกิจเป็นหลัก บางกรณีอาจขาดการคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม ทำให้มีส่วนกระตุ้นชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่บริโภคข้อมูลข่าวสารโดยขาดภูมิคุ้มกันที่ดีพอ

❸ ทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม จากการที่สังคมไทยเปิดกว้างยอมรับวัฒนธรรมและสิ่งใหม่ๆ จากภายนอกและปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตได้ตลอดเวลา ทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ภูมิ

ปัญหาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมไทย จารีตประเพณีที่ดั้งเดิม และสถาปัตยกรรมต่างๆ เช่น แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ฯลฯ ขณะที่มีปัญหาหลายเรื่องสอดแทรกอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันหลายเรื่องนำมาใช้ในการ ประกอบอาชีพและสร้างรายได้

ทั้งนี้ทุนทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว จะต้องมีการประสานเชื่อมโยงเกื้อกูลกันให้เกิดเป็นทุนทางสังคม เนื่องจากทุนทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก เป็นเรื่องที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมและเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆ อีกมากขึ้นอยู่กับ โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และจะต้องพิจารณา เปรียบเทียบ บทบาทความเป็นทุนเพื่อสังคมด้วย ถ้าการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำของกลุ่มคนในพื้นที่หนึ่ง เพื่อ ประโยชน์แก่คนในกลุ่มของตนเองแต่สร้างผลกระทบทางลบต่อส่วนรวม ก็ไม่ถือว่าเป็นทุนทางสังคม

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าทุนทางสังคมที่เรามีอยู่มีความสำคัญต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก แต่การจะใช้ และพัฒนา ทุนทางสังคมให้เกิดประโยชน์ต่อคนไทยได้จริงนั้น นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้เสนอว่า ทุนทางสังคมที่จะเป็น ประโยชน์ต้องมาจากสมมติฐานที่ว่าสังคมของเราไม่ได้ว่างเปล่าแต่ที่จริงแล้วมีทุนทางสังคมอยู่มาก เพียงแต่ทุน ทางสังคมเหล่านั้นไม่ได้มีโอกาสพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ก้าวหน้าเหมาะสมตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเท่านั้น ตัวอย่างทุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม ของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ ทุนทาง สังคมด้านการศึกษา ได้แก่ การที่ผู้คนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากครอบครัวและชุมชนของตน ด้านการรักษาพยาบาล เช่น หมอพื้นบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล องค์กรประชาชนที่มีอยู่จำนวนมาก เช่น องค์กรเหมืองฝาย กลุ่มลี้จะหอมทรัพย์ หรือกลุ่มดูแลรักษาป่าชุมชน ดังนั้น สังคมไทยจึงควรใช้และพัฒนา ทุนทางสังคมของเราจึงจะเป็นสังคมที่ไม่แปลกปลอมจากคนไทยส่วนใหญ่เพราะมีฐานอยู่ในสังคมของเราเอง ไม่ใช่สังคมที่อาศัยมาตรฐานจากภายนอก ดังนั้นถ้าจะลงทุนทางสังคมจะต้องเริ่มต้นจากการมองหาทุนทาง สังคมที่มีอยู่แล้วในสังคมไทย แล้วหาทางพัฒนาทุนนั้นให้เข้มแข็งขึ้น ซึ่งหมายความว่าฟื้นคืนชีวิตใหม่ที่สามารรถ ปรับตัวได้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์ , 2541)

นอกจากนี้ ด้วยการที่ทุนทางสังคมมีคุณลักษณะที่หลากหลาย สลับซับซ้อนและหลายเรื่องมีความเป็น นามธรรมสูงมาก ดังนั้น ถ้าจะต้องทำการประเมินทุนทางสังคม จำเป็นต้องพัฒนาวิธีการประเมินสถานภาพของ ทุนทางสังคมอย่างเป็นระบบ โดยจะต้องทำความเข้าใจว่า ทุนทางสังคมมีลักษณะที่เป็นทั้งทุนและความเป็นสังคม โดยสถานะของทุนทางสังคมบางเรื่องอาจนับเป็นทุนในสังคมหนึ่ง แต่อาจเป็นต้นทุนในอีกสังคมหนึ่งก็ได้ และต้อง แสวงหาคำตอบว่าทุนทางสังคมของไทยมีมากน้อยเพียงใด การนำมาใช้ประโยชน์เป็นไปในด้านใด ทุนทางสังคม ใด ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคนและประเทศชาติเป็นอย่างมาก หรือมีศักยภาพสูงในการพัฒนาต่อยอดได้รวดเร็ว เรื่อง ใดที่ถูกกละเลยไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์และพัฒนาให้มีคุณค่ามากขึ้น เรื่องใดที่ใช้มากเกินไปจนเสื่อมถอยอย่าง รวดเร็วและย้อนกลับคืนไม่ได้ รวมทั้งปัจจัยใดที่เป็นตัวทำลายทุนทางสังคม หรือทำให้ทุนทางสังคมเกิดขึ้นไม่ได้ เพื่อที่จะได้กำหนดยุทธศาสตร์ได้เหมาะสมให้ทุนทางสังคมได้รับการพัฒนา ให้มีมูลค่าและคุณค่า เพิ่มสูงขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2546)

2.1.2 ทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital)

วิจารณ์ พานิช (2544) กล่าวถึงทุนวัฒนธรรมว่า จากการศึกษาประเทศไทยพัฒนาระบบการปกครองประเทศ จนกลายเป็นระบบรวมศูนย์เพื่อให้รอดพ้นจากการล่าอาณานิคม และการพัฒนาประเทศตามแนวทางตะวันตกในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ได้สร้างกระแสรวมศูนย์ทำให้ท้องถิ่นกลายเป็นบริวารของส่วนกลาง ทรัพยากรถูกดูดเข้าสู่ส่วนกลาง กลไกสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของท้องถิ่นถูกทำให้อ่อนแอ แต่กลไกชุมชนภายในท้องถิ่นยังดำรงอยู่ฝังตัวอยู่ในสภาพของทุนวัฒนธรรม ดังนั้นกระแสท้องถิ่นนิยมถูกปลุกขึ้นมาอีกครั้ง โดยกระแสโลกาภิวัตน์ และโดยความล้มเหลวหรือข้อจำกัดของกระแสรวมศูนย์ภายในประเทศ ประเทศไทยกำลังพัฒนาไปสู่ความเป็นเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย คือมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2546) กล่าวถึง ทุนวัฒนธรรม คือ ทุนที่ใช้ไปในการผลิตสินค้าและบริการที่มีนัยทางวัฒนธรรม จะเติบโตถูกล้ำแข่งได้ก็แต่โดยการเติบโตของอุตสาหกรรมสินค้า วัฒนธรรม ซึ่งในที่นี้สินค้าวัฒนธรรมหมายถึง สินค้าและบริการที่วัฒนธรรมฝังตัวในสินค้าหรือบริการนั้น สินค้าหรือบริการบางประเภทอาจมีนัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมไม่ชัดเจน แต่บางประเภทมีความชัดเจนยิ่ง เช่น ผัก ผลไม้ มิได้มีนัยทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน เพราะล้วนเป็นผลผลิตทางธรรมชาติ แต่อาหารที่ปรุงแต่งโดยมนุษย์มีนัยทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพราะกระบวนการปรุงอาหารมีเรื่องของวัฒนธรรมมาเกี่ยวข้องด้วย วัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในข้าวแตกต่างจากที่แฝงอยู่ในสติก วัฒนธรรมที่ถูกฝังตัวอยู่ในสินค้าที่แตกต่างกันทำให้สินค้ามีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ความหลากหลายของผลผลิตช่วยกระตุ้นให้เกิดความต้องการสินค้า คนที่เคยกินแต่ข้าวแกง อาจอยากลองแม็คโดนัลด์ (Mc Donald)

วัฒนธรรมเป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตตามปกติของมนุษย์ พื้นฐานวัฒนธรรมเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หากแต่ค่อยเป็นค่อยไป แต่การเติบโตของทุนวัฒนธรรมในประเทศมหาอำนาจ สามารถส่งผลกระทบต่อพื้นฐานทางวัฒนธรรมในประเทศอื่นได้ เพราะวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในตัวสินค้า หรือบริการส่งออกจากประเทศมหาอำนาจพร้อมๆ กับสินค้าวัฒนธรรม การเติบโตของสินค้าวัฒนธรรมในประเทศหนึ่ง จึงกระทบต่อพื้นฐานทางวัฒนธรรมประเทศอื่น โดยผ่านทางกลไกการค้าระหว่างประเทศ โทรทัศน์ระหว่างประเทศ และ Internet

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2540) กล่าวว่า ตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์ ทุนวัฒนธรรมเกี่ยวโยงกับการเติบโตของอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้า และให้บริการที่มีมิติทางวัฒนธรรม เพราะสินค้าและบริการเหล่านี้มีการฝังตัวของวัฒนธรรม ชัยอนันต์ต้องการเสนอแนวความคิดที่แตกต่างไปจากแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ โดยถือว่าวัฒนธรรมคือทุน เมื่อถือว่าวัฒนธรรมเป็นทุนชนิดหนึ่งแล้ว ก็มี Cultural Stock (วัฒนธรรมคงคลัง)ได้ และการเปลี่ยนแปลงใน Cultural Stock น่าจะถือได้ว่าเป็นการลงทุน หรือทำให้ทุนเดิม (มรดกทางวัฒนธรรม) สามารถรักษาคุณค่าไว้ ความมั่งคั่ง และมั่นคงทางจิตวิญญาณ เน้นความมั่งคั่งทางวัฒนธรรม ซึ่งก็คือจุดหมายของความเป็นมนุษย์

วัฒนธรรมที่เป็นทุนของสังคมไม่สามารถทำลายได้ แม้จะตกอยู่ภายใต้การครอบงำทางอำนาจนับเป็นร้อยๆปี แต่ถ้าไม่มีการสืบสานต่อ ขาดความเอาใจใส่ หรือสนับสนุน ทุนของสังคมนี้ก็จะมีลดลงและหมดไปในที่สุด

คนในสังคมก็จะขาดทุนทางชีวิตที่ทำให้เขามีแนวความคิดที่เห็นว่าวัฒนธรรม คือทุนประเภทหนึ่ง และมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมนำไปสู่การทบทวนความคิดเชิงนโยบายของการมีรายจ่ายเพื่อก่อให้เกิดการลงทุนในกิจกรรมด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมในฐานะที่เป็นทุนหลักของสังคม ย่อมหมายถึงการปรับบทบาทให้วัฒนธรรมพ้นจากการเป็นฝ่ายถูกกระทำและมีบทบาทรอง บทบาทรับ ให้เป็นฝ่ายกระทำตื่นตัว และมีบทบาทนำ บทบาทรุกได้ ยิ่งไปกว่านั้นวัฒนธรรมจะไม่เสียเอกลักษณ์กลายเป็นเพียง "สินค้าและบริการ" วัฒนธรรมจะสามารถคงสภาพการเป็นทุนของสังคม (Capital of Social) ไว้ได้ ไม่ต้องหล่อเลี้ยงขึ้นใหม่ด้วยการเริ่มปลูกฝังคุณค่า หลังจากที่กระบวนการทางเศรษฐกิจได้ทำลายเค้นเติมของสังคม เมื่อวัฒนธรรมคือทุนชนิดหนึ่งแล้ว วัฒนธรรมก็มีผลผลิต หรือ Productivity ได้ แต่เป็นผลผลิตด้านการสร้างคนซึ่งมีรอบด้านไม่เป็นเพียง "มนุษย์เศรษฐกิจ" และ "ความมั่งคั่งของชาติ" แต่ความเป็นมนุษย์กลับลดลงและคับแคบเข้า

สมบัติ ชูตินันท์ (2546) ได้อ้างถึง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกล่าวถึง ทุนทางปัญญาและวัฒนธรรมว่า ครอบคลุมถึงระบบคุณค่า เช่น คุณธรรม วินัย จิตสำนึก สาธารณะ ระบบเครือญาติ วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทย

ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง (2545) ภูมิปัญญาหมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาเรียนรู้และปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมที่มีพัฒนาการสืบสานกันมายาวนาน และสังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่ได้มีการสะสมทุนทางวัฒนธรรม ที่เรียกว่าภูมิปัญญาไว้มากและมีความหลากหลายสอดคล้องกับความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในปริมนพลา ที่รวมกันอยู่เป็นประเทศไทย

2.1.3 ทุนมนุษย์

อมรา พงศาพิชญ์ (2543) กล่าวว่า "ทุนมนุษย์" มองได้ 2 ด้าน

1. ด้านแรก คือ การมองในแง่การสร้างทุนมนุษย์ โดยการเพิ่มสมรรถนะและศักยภาพของมนุษย์ จากการลงทุนในเรื่องสุขภาพอนามัย การศึกษา และการฝึกทักษะ ความสามารถของมนุษย์

2. ด้านที่สอง คือ การมองในแง่การนำทุนหรือสมรรถนะ และศักยภาพของมนุษย์ไปใช้เพื่อสร้างสรรค์และผลิตผลงาน มนุษย์ คือ ทุนในกระบวนการการผลิตไม่ต่างจากทรัพยากรอื่น จึงมักนิยมใช้คำว่า ทรัพยากรมนุษย์ในความหมายนี้

สมบัติ ชูตินันท์ (2546) ได้อ้างถึง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกล่าวถึง ทุนมนุษย์ว่าเป็น มนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สติปัญญาและทักษะ มีคุณธรรมมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเพื่อทำประโยชน์ให้ส่วนรวม ซึ่งครอบคลุมทั้งนักคิด ผู้นำ ปุชนียบุคคล และบุคคลทั่วไปที่ทำประโยชน์ต่อสังคม

2.1.4 ศักยภาพ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนา หรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ เช่น เขามีศักยภาพในการทำงานสูง น้ำตกขนาดใหญ่มีศักยภาพในการให้พลังงานได้มาก

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ได้สรุปประเด็นเพื่อเป็นกรอบการศึกษาศักยภาพของเด็กไทยในการดำรงชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ไว้ดังนี้

1. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต
 - 1.1 มีทักษะในการเรียนรู้
 - 1.2 มีทักษะในการคิด
 - 1.3 มีทักษะในการสื่อสาร
2. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน
 - 2.1 มีทักษะการจัดการ
 - 2.2 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 - 2.3 ชยัน อดทน อดออมและประหยัด
3. ลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม
 - 3.1 ควบคุมตนเองได้
 - 3.2 มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง
 - 3.3 ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา

2.1.5 เด็กและเยาวชน

ความหมายของคำว่า เด็กและ เยาวชน

สำหรับความหมายของเด็กและเยาวชน มีการให้คำจำกัดความไว้หลายความหมายด้วยกัน ซึ่งในแต่ละช่วงวาระเวลา มีการกำหนดช่วงอายุของผู้ที่อยู่ในข่ายเด็ก และเยาวชนตามวาระที่แตกต่างกันไป โดยเรียงตามลำดับช่วงเวลา ดังนี้

ในช่วงที่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กเยาวชน พ.ศ. 2494 โดยในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 4 ระบุว่า

เด็ก หมายถึง บุคคลอายุเกินกว่า 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่อายุเกินกว่า 14 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่หมายความรวมถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 พ.ศ. 2515 หมวด 1 ข้อ 1 ระบุว่า " เด็ก หมายถึง ผู้ที่อายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส "

ช่วง พ.ศ. 2516 มีการเริ่มประกาศใช้คำว่าเยาวชนครั้งแรกอย่างเป็นทางการตามนโยบายเยาวชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2516 กำหนดว่าเยาวชน คือ ผู้มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 25 ปีบริบูรณ์ ต่อมา

เมื่อ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2520 มีการประกาศตามนโยบายส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ กำหนดให้ว่า เยาวชน คือ ผู้ที่มีอายุแรกเกิดถึง 24 ปีบริบูรณ์

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ตามมาตรา 62 ได้ระบุ ให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ โดยถือว่า เยาวชน คือ ผู้ที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี และตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2521 มาตรา 5 มีการกำหนดว่า "เยาวชน หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 25 ปี เช่นเดียวกัน

ตามกฎหมายอาญามีได้แบ่งช่วงอายุไว้ เพียงแต่กำหนดว่าถ้าอายุครบ 20 ปีแล้วถือว่าเป็นผู้ใหญ่ และในกลุ่มที่อายุต่ำกว่า 20 ปี น่าจะถือได้ว่าเป็นกลุ่มเด็กเยาวชน

ตามสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำสำมะโนและสำรวจข้อมูลต่างๆ รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ได้กำหนดช่วงอายุเด็กและเยาวชนไว้ คือ 0 -24 ปี

องค์การสหประชาชาติ ให้คำจำกัดความเด็กว่าหมายถึง บุคคลทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี นอกจากกฎหมายของประเทศนั้นๆ จะระบุ อายุที่ผู้เยาว์บรรลุความเป็นผู้ใหญ่ไว้น้อยกว่านั้น

องค์การอนามัยโลก (วิทยากร เชียงกูล, 2533) ได้กำหนดความเป็นเด็กและเยาวชนตามอายุว่า เด็ก คือ คนที่อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 15 ปี และเยาวชน คือ คนที่อายุ 15-24 ปี แต่วิทยากรกล่าวว่าการแบ่งเช่นนี้ ไม่สอดคล้องกับนิยามของราชการไทยในบางเรื่องและไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่าคนอายุ 15-24 ปี จำนวนไม่น้อย ทำงานหาเลี้ยงชีพเองหรือแม้แต่แต่งงานมีลูกซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นผู้ใหญ่ในหลายแง่

ปฟานี วิถีวัฒนา ให้ความหมายของเด็ก ว่าหมายถึงผู้มีอายุระหว่างแรกเกิดจนถึงอายุ 14 ปี และเยาวชนหมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 -25 ปี

ส่วนตามหลักสากลที่ใช้กันทั่วไป ได้กำหนดว่า "เด็ก" หมายถึง ผู้มีอายุ 0 -14 ปี ส่วน "เยาวชน" หมายถึง ผู้มีอายุ 15-25 ปี

ความสำคัญของเด็กและเยาวชน

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กล่าวถึงเด็กและเยาวชนว่า เด็กคือสมาชิกที่อ่อนแอและเปราะบางที่สุดของครอบครัวมนุษยชาติ อีกทั้งยังเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดในวันข้างหน้าด้วย เยาวชนคือผู้รับ ผู้บริโภค และผู้ได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีใหม่ๆ และสื่อแขนงใหม่ๆ อาทิ การถ่ายทอดดาวเทียม เยาวชนคือ อภิสถิธิชนที่ช่วยแพร่กระจายนวัตกรรม คือบ่อเกิดแห่งแรงบันดาลใจที่ทรงพลังที่สุดที่ทำให้เกิดวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และคือผู้สร้างสรรค์รูปแบบการแสดงออกใหม่ๆ ให้แก่สื่อการกระตุ้นให้เยาวชนเรียนรู้ที่จะใช้นวัตกรรมเหล่านี้เพื่อแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมจะช่วยทำให้พวกเขามีความเข้าใจในคนวัยเดียวกันได้ ดียิ่งขึ้น

ความรู้เรื่องเด็กและเยาวชนไทยจากงานวิจัย (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ, 2542)

ในปี 2540 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้สนับสนุนโครงการวิจัยเรื่อง "เด็ก เยาวชน และครอบครัวในประเทศไทย" นำทีมโดยแพทย์หญิงจันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ ได้ประมวลให้เห็นภาพ "จริง" ของเด็กและเยาวชนไทยค่อนข้างชัด โดยกล่าวถึงเด็กวัยเรียนเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เสี่ยงต่ออุบัติเหตุมาก วัยรุ่นตายวันละเกือบ 10 ราย จากอุบัติเหตุจรรยาจรมากที่สุด เยาวชนวัยนี้เพียง 1 ใน 20 คนที่ได้รับการศึกษาขั้นสูงอย่าง

ต่อเนื่องถึงระดับอุดมศึกษา และ 3 ใน 5 คนต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ในกลุ่มที่มีรายได้ก็จะใช้จ่ายเกือบหมดไม่ค่อยมีเงินเหลือเก็บออม ในวัยนี้เพื่อนมีบทบาทสูงมาก โดยเฉพาะในเรื่องการทดลองสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เสพยาเสพติด และ "พฤติกรรมทางเพศ" เยาวชนวัยรุ่นส่วนใหญ่จะรับข่าวสารจากโทรทัศน์ วิทยุ และนิตยสาร เยาวชน 1 ใน 5 คนอ่านหนังสือในเวลาว่าง และ 4 ใน 10 คนชอบเที่ยว สูบบุหรี่ ดื่มสุรา และส่วนใหญ่มีแนวความคิดที่จะเลือกคู่ครองเอง ส่วนใหญ่รู้เรื่องคุมกำเนิดแต่ไม่ค่อยปฏิบัติ แนวโน้มการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเพิ่มขึ้น การตั้งครรภ์นอกสมรสมากขึ้น ปัญหาพฤติกรรมที่สำคัญอันนำไปสู่โรคภัยไข้เจ็บ คือการสูบบุหรี่ และดื่มสุรา และอาจเข้าสู่การติดยาเสพติด โดยชายติดยาเสพติดมากกว่าหญิงถึง 15 เท่า เยาวชน 1 ใน 4 คนมีปัญหาสุขภาพจิต นอกจากนี้เยาวชนวัยรุ่นยังมีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตาย และพยายามฆ่าตัวตายเมื่อเกิดความกดดันในชีวิตมากกว่าวัยอื่น และยังมีอุบัติการณ์ของภาวะอุปทานระเบิด ซึ่งเป็นอาการที่สะท้อนถึงความเครียดและวิตกกังวล (ในเด็กและเยาวชนหญิง) นอกจากนี้เด็กยังถูกกระทำทารุณกรรม ทั้งในครอบครัวและในสังคมรวมอีกมาก โดยเด็กที่ถูกกระทำทารุณทางเพศมีแนวโน้มอายุน้อยลง และตัวผู้กระทำเองก็มีอายุน้อยลงด้วย และยังมีกรณีละเลยไม่ช่วยเหลือจากสังคมเมื่อพบเห็นเด็กถูกกระทำทารุณ จากตัวเลขของทางการ (ซึ่งต่ำกว่าขององค์กรเอกชนมาก) พบว่าเด็กชายบริการทางเพศมีจำนวนราวร้อยละ 40 ของโสเภณีสตรีใหญ่

อ.ดร.อมรวิทย์ นาคกรทรรพ (2546) ได้เผยถึงผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา พบประเด็นปัญหาที่น่าวิตก 7 ประการ ที่เด็กและเยาวชนไทยกำลังเผชิญอยู่ได้แก่

- 1.เด็กโกลบ้านมากขึ้น ความสัมพันธ์ของเด็กในต่างจังหวัดกับครอบครัวมีน้อยลง แนวโน้มเด็กรุ่นใหม่ใช้เวลาอยู่กับตัวเองและเพื่อนฝูงค่อนข้างมาก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ครอบครัวแตกร้าง พ่อแม่หย่าร้างกัน
- 2.เด็กโกลวัดมากขึ้น จากการวิจัยพบว่าใน 1 เดือนเด็กกว่า 60-70 % ไม่ได้ทำบุญเข้าวัด
- 3.เด็กยึดติดวัตถุนิยม เด็กนิยมใช้เวลาเดินเล่นในห้างสรรพสินค้า ช็อครีองส์สำอางและใช้โทรศัพท์มือถือ
- 4.เด็กยังได้รับทรัพยากรที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือในห้องสมุด คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาในต่างจังหวัด จะประสบปัญหาขาดแคลนสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างมาก
- 5.เด็กได้รับอิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่ยั่วยุทางเพศ และความรุนแรง เช่นเกมทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีเด็กจำนวนไม่น้อยที่ติดเกมต่างๆ อย่างงอมแงม ส่งผลทำให้เด็กเฟิกเฉย และชินชาต่อการใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาในสังคม
- 6.เด็กอยู่ในกระแสปัจเจกนิยมมากขึ้น ทำให้มีวิธีคิดที่ลุดชั่ว ถือความคิดของตนเป็นใหญ่ และทำสิ่งผิดพลาดโดยไม่ตั้งใจ เช่นการก่ออาชญากรรม เล่นพนันฟุตบอล ฯลฯ
- 7.เด็กถูกล้อมด้วยพื้นที่ที่ชักนำไปในทางเสื่อมถอย จะเห็นได้จากตัวบ่งชี้ที่ใช้ในงานวิจัยคือ พื้นที่ที่เป็นสถานเริงรมย์ต่างๆ สำหรับผู้ใหญ่ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่สาธารณะ เช่นลานกีฬา สวนสาธารณะ ฯลฯ พบว่ามีความแตกต่างกันราว 10 เท่า

2.1.6 ชุมชนท้องถิ่น

คำว่าชุมชนท้องถิ่นปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่แสดงถึงเจตนารมณ์ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นอยู่ในมาตราต่างๆ มากมาย เช่น มาตรา 46 ที่ระบุสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมว่า "บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็ได้แสดงเจตนารมณ์ส่งเสริมบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ อยู่ในมาตราต่างๆ มากมาย เช่น มาตรา 8 (2) ระบุให้ สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยยึดหลักคือ 1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 29 ระบุให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชนและอื่นๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการ แสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

ชุมชนท้องถิ่นในมุมมองของนักวิชาการ

อานันท์ กาญจนพันธ์ (2544) นักวิชาการที่ศึกษาค้นคว้าความเป็นชุมชน และลักษณะของชุมชนมาอย่างยาวนานกล่าวว่า ความเป็นชุมชนเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ อำนาจ และความสัมพันธ์ของสังคม มีทั้งความกลมกลืนและความขัดแย้ง เปลี่ยนแปลงได้ สามารถผลิตซ้ำ และผลิตขึ้นใหม่ได้ ไม่ใช่เป็นอุดมคติ ไม่ใช่เป็นเรื่องของหน่วยที่ติดกับพื้นที่อย่างตายตัว ปรากฏอยู่ในหน่วยที่มีขอบเขตหลายระดับตั้งแต่ ครอบครัว หมู่บ้าน จนถึงเครือข่ายที่กว้างขวาง ซึ่งอาจจะซ้อนกันอยู่ได้ ไม่ใช่หน่วย อิสระที่อยู่โดดเดี่ยว หากดำรงอยู่ในความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ทั้งรัฐและตลาด

ศักยภาพในความสัมพันธ์ทางสังคมที่ผลิตใหม่ได้ภายใต้เงื่อนไขสำคัญ คือ ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร ทั้งนี้ เพราะความเป็นชุมชนวางอยู่บนหลักการเกี่ยวกับอำนาจในการจัดการทรัพยากรหรือการมีส่วนร่วม ต้องมีสิทธิของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชนและรัฐ ที่ผลิตซ้ำในบริบททางวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สมโชติ อ๋องสกุล ให้ความหมายแยกแยะระหว่างชุมชน กับท้องถิ่น คำว่า "ชุมชน" ในความหมายเดิมหมายถึงเฉพาะ "พื้นที่" ทางกายภาพที่ผู้คนมีความผูกพันทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเช่นเดียวกับหมู่บ้าน ซึ่งในปัจจุบันได้ขยายพื้นที่ของชุมชนเป็น "ชุมชนในจินตนาการ" ด้วย เช่น ชุมชน จส.100 ของคนกรุงเทพฯ รวมทั้ง คำว่า "ชาติ" เป็นชุมชนในจินตนาการ ส่วนในกรณีชุมชนในเมืองใหญ่ ก็มักหมายถึง "สลัม"

ส่วนคำว่า "ท้องถิ่น" สมชาติ มองว่าเป็นคำที่ผูกพันกับระบบบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งแบ่งเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น เป็นพื้นที่ล่างสุดของระบบที่กระบวนการรวมศูนย์อำนาจสู่ส่วนกลางพยายามแผ่ลงไปเป็นเวลานานกว่าหนึ่งศตวรรษ เป็น "พื้นที่ในฝัน" ของกระบวนการกระจายอำนาจ ที่พยายามจัดตั้งองค์กรและพื้นที่อำนาจการจัดการ เช่นเดียวกับ อารรณ์ โอภาสพัฒนกิจ ที่กล่าวถึง "ท้องถิ่น" ในมิติของหน่วยการปกครอง หมายถึง องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน และประชาคมท้องถิ่น

มิตรา สามารถ ได้ให้คำนิยามของคำว่าชุมชนท้องถิ่น หมายถึงกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็หมู่บ้าน ตำบล และอำเภอร่วมกัน มีความคุ้นเคย การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกันและกันอย่างใกล้ชิด ผูกพันกันบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเอง

ในการประชุม สสร. ครั้งที่ 10-12, 2540: 14/6 ได้ให้ความหมายของคำว่า "ชุมชนท้องถิ่น" ว่าหมายถึงกลุ่มคนทั้งหมดที่รวมกันเป็นท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2540) หมายถึง คนทุกคนหรือ อย่างน้อยที่สุดต้องเกินกึ่งหนึ่งของคนที่อยู่ในพื้นที่นั้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ,ประชุม สสร. ครั้งที่ 10-12, 2540 : 14/7) นอกจากนี้ "ชุมชนท้องถิ่น ยัง" เป็น "คณะบุคคล" (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ประชุม สสร. ครั้งที่ 17 (เป็นพิเศษ), 2540:66/1) และบุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย และรวมตัวกันเป็นส่วนท้องถิ่นที่ได้มีการก่อตั้งในประวัติความเป็นมาอันยาวนาน (พนัส ทัศนียานนท์, ประชุม สสร. ครั้งที่ 17 (เป็นพิเศษ), 2540: 29/2)

ความสำคัญของขบวนการวัฒนธรรมชุมชน/ท้องถิ่นที่มีต่อกระแสสังคมไทย

ความสำคัญของขบวนการวัฒนธรรมท้องถิ่น ในปัจจุบัน นักคิดอย่าง ดร. ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2544) ได้กล่าวถึง ขบวนการวัฒนธรรมชุมชนว่าเป็นตัวอย่างของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ในแวดวงการพัฒนาในปัจจุบัน ที่ไม่ได้ใช้สังคมตะวันตกเป็นตัวอย่างการพัฒนากระแสหลัก แต่ใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง นอกจากนี้ยังเป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของการเมืองแบบใหม่ เนื่องจากเห็นว่าการเมืองแบบเก่าที่มีประชาธิปไตยเป็นศูนย์กลางนั้นไม่มีที่ยืน อย่างมีศักดิ์ศรีและเท่าเทียมให้กับชุมชนท้องถิ่น แต่กลับมองว่าชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพเป็นตัวสร้างปัญหาหรือเหนี่ยวรั้งการพัฒนา จึงจำเป็นต้องสลายและผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐภายใต้ข้ออ้างของความเป็นชาติเดียวกัน ถึงแม้ชุมชนหมู่บ้านไทยยังไม่ได้ถูกกระบวนการพัฒนากระแสหลักทำลายล้างอย่างสิ้นซาก หรือความเป็นชุมชนของหมู่บ้านจะเสื่อมสลายลงก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะพิเศษของชุมชนหมู่บ้านไทยที่มีสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ 1. การดำรงอยู่ของพลังเกาะเกี่ยว ยึดเหนี่ยวกันภายในของชุมชนหรือหมู่บ้านไทย 2. ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในชนบทไทย ประการสุดท้าย ได้แก่ ลักษณะพิเศษของรัฐศักดินาไทยที่ไม่สนใจเข้าไปจัดการกับกระบวนการผลิตในระดับหมู่บ้าน สนใจเพียงแต่ให้หมู่บ้านส่งส่วยให้แก่รัฐตามที่ต้องการก็พอ อีกทั้งระบบทุนนิยมของไทยก็เน้นการดูดรีดส่วนเกินจากชุมชนหมู่บ้านไทยในบริบทของการแลกเปลี่ยนการค้า มากกว่า สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะระบบทุนนิยมเข้ามาในประเทศไทย ในขณะที่รัฐศักดินาไทยยังคงความเข้มแข็งอยู่เนื่องจากไทยมิได้ตกเป็นเมืองขึ้นของเจ้าอาณานิคมตะวันตก

ขบวนการวัฒนธรรมชุมชนเชื่อว่าจะมีวิธีการที่จะนำไปสู่การพัฒนาแบบที่ไม่ทำลายล้างสถาบันชุมชนหมู่บ้านไทย มี 6 แนวทาง อย่างแรก ต้องเน้นการพัฒนาแบบกลุ่ม การช่วยเหลือร่วมมือ ซึ่งกันและกัน ประการที่สอง ต้องเน้นการสร้างจิตสำนึกแบบชุมชนให้เกิดขึ้น ประการที่สาม ต้องมีขบวนการผลิตซ้ำหรือต่อยอดซ้ำจิตสำนึกแบบชุมชน เพื่อสืบทอดจิตสำนึกของชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นต่อไป ประการที่สี่ ต้องมีการรวมกลุ่ม/รวมตัวกันของชาวบ้านในรูปของการจัดองค์กร เช่น สหกรณ์ ประการที่ห้า ต้องมีการประสานงานด้านวัฒนธรรมระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้านกับกลุ่มคนอื่นๆ ในสังคมและต่างสังคม ประการสุดท้าย ชุมชนจะต้องมีความสัมพันธ์และใกล้ชิดกับธรรมชาติ เพราะธรรมชาติจะช่วยคงความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนไว้ได้

นอกจากนี้ขบวนการวัฒนธรรมชุมชนของไทยในปัจจุบันส่งผลต่อวงการวิชาการไทย คือ เป็นการเปิดพื้นที่ให้กับชุมชนหมู่บ้านและชาวบ้านในวาทกรรมเกี่ยวกับไทยศึกษา ซึ่งในอดีตราชการมักพูดถึงหมู่บ้านใน 2 ประเด็นหลักๆ เท่านั้น คือ เรื่องการปราบปรามโจรผู้ร้ายในชนบทและการเก็บภาษีจากหมู่บ้าน โดยไม่สนใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวบ้าน นอกจากนี้ในแวดวงการศึกษา การพัฒนาขบวนการวัฒนธรรมชุมชนเป็นขบวนการที่เปิดพรมแดนใหม่ให้กับวงวิชาการไทย ซึ่งเป็นการสร้างความเคารพและยอมรับในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน ในฐานะที่เท่าเทียมกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนในเมือง

จากความสำคัญของขบวนการวัฒนธรรมชุมชน/ท้องถิ่นดังกล่าว การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นจึงกลายเป็นฐานคิดและกลไกที่สำคัญของกระแสการปฏิรูประบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการปฏิรูปทางการเมือง การปฏิรูปสื่อ การปฏิรูปกฎหมาย ระบบงบประมาณ ระบบราชการ ระบบการปกครองที่เน้นธรรมาภิบาล รวมทั้งการปฏิรูประบบสุขภาพ เกิดเป็นกระแสความเคลื่อนไหวของชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศ ทั้งที่ก่อตัวขึ้นเองภายในชุมชนและท้องถิ่น และเป็นกระแสจากสังคมภายนอกโดยเฉพาะในหมู่บ้านบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องในวงการพัฒนาที่มองเห็นความสำคัญในการฟื้นฟูสังคมไทยจากภาวะบอบช้ำจากสภาวะวิกฤติต่างๆ

2.1.7 วัฒนธรรมตะวันตก

ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2544) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมตะวันตก ในการกล่าวปาฐกถาพิเศษ อาจารย์ป่วย อังภากรณ์ ครั้งที่ 3 ที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2533 กล่าวถึงองค์ประกอบของวัฒนธรรมตะวันตกว่าพิจารณาได้ 2 ด้าน คือด้านการผลิตและเทคโนโลยี และด้านระบบสังคม

- ด้านการผลิต ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมตะวันตกคือการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ เอาชนะธรรมชาติ สร้างเทคโนโลยี พัฒนาการผลิตให้ได้ผลผลิตปริมาณมาก

- ด้านระบบสังคมคือการเน้นความเป็นปัจเจกบุคคล (individualism) การต่อสู้เพื่อเสรีภาพของมนุษย์ และการปกครองระบบประชาธิปไตย คือมนุษย์ พยายามต่อสู้เอาชนะธรรมชาติ โดยการพัฒนาหลังการผลิตและต่อสู้กับระบบสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาก่อขึ้นเอง โดยการพัฒนาสิทธิเสรีภาพ ศักดิ์ศรีของมนุษย์และก่อตั้งการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาสู่สังคมไทยโดยผ่านรัฐและระบบทุนนิยม เมื่อผ่านรัฐเข้ามา ก็เข้ามากระจุกตัวอยู่กับคนจำนวนน้อย เกี่ยวกับทหาร การคมนาคม การศึกษาระดับสูง ฯลฯ และเมื่อผ่านระบบ

ทุนนิยมการค้า ไม่ใช่ทุนนิยมการผลิตก็มีลักษณะไปทางการบริโภค การโฆษณา มากกว่าการเน้นสมรรถภาพหรือ เสรีภาพและประชาธิปไตย บุคคลผู้มีความคิดหัวก้าวหน้าพยายามนำเข้ามา ก็ถูกตีความหรือถูกบิดเบือนในเวลา ปฏิบัติโดยรัฐ ระบบราชการหรือระบบทุนนิยมการค้า สังคมไทยสามารถประสานวัฒนธรรมตะวันตกเข้ากับ กระบวนการพัฒนาการสังคมไทยได้ แต่อาจต้องลองผิดลองถูก ดำเนินการไปปรับวิธีการไป ได้แก่ ต้องพัฒนา ขบวนการเคลื่อนไหวอุดมการณ์ประชาธิปไตย ความคิดเรื่องเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ โดยเฉพาะการ รวมตัวเป็นขบวนการและต่อสู้เพื่อให้หลักการเป็นจริง ในการประสานวัฒนธรรมควรทำ 2 ด้าน ด้านหนึ่งคือ ศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งก็คือวัฒนธรรมชุมชนที่กระจายอยู่ระดับหมู่บ้าน

ซูลิพร เซวงคักดีโสภาคย์ (2541: 9) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า สังคมตะวันตกหรือ สังคม สมัยใหม่ว่า หมายถึง กลุ่มประเทศที่ได้รับการยอมรับจากประเทศอื่นๆ ว่ามีการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม เป็นสังคมที่ประชาชนมีการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความสะดวกสบาย ความปลอดภัย มี รูปแบบการใช้ชีวิตที่ประชาชนในประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนายึดถือเป็นแม่แบบ

ส่วนการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก หมายถึง วิธีการแสดงออกในด้านต่างๆ ในชีวิตประจำวันของ บุคคลในด้านต่างๆ ในสังคม โดยพิจารณาจากการแสดงออกในด้านการแต่งกาย การรับประทานอาหาร การพูด หรือการสื่อความหมาย และการแสดงออกด้านอารมณ์ และความคิดเห็น

ธนิษฐ์ ตีรณานนท์ กล่าวถึง อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกว่า (2539 : 67-68 อ้างใน ซูลิพร เซวง คักดีโสภาคย์, 2541 :13) การเจริญเติบโตของเทคโนโลยีข่าวสาร ส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลของข่าวสารข้อมูลจาก สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกถูกถ่ายทอดและซึมซับเข้าสู่สังคมไทยมากขึ้น เช่น การ ใช้ภาษาอังกฤษ การคิดหรือการมองแบบตะวันตก การบริโภคสินค้าที่เป็นลักษณะสากลมากขึ้น เหล่านี้ทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ที่ประกอบด้วย 3 ลักษณะคือ ลักษณะบริโภคนิยม , ปัจเจกนิยม , และการสนองต่อ ความพึงพอใจทันที

ลักษณะของคนในสังคมเมืองอย่างกรุงเทพมหานครที่มีการศึกษาสูง มีฐานะดี รสนิยมดี จะมีวิถีชีวิต เหมือนหรือคล้ายกับคนในเมืองใหญ่ในภูมิภาคอื่นทั่วโลก เช่น อ่านนิตยสารเล่มเดียวกัน รับประทานอาหาร เหมือนคนในนิวยอร์ก เช่น แม็คโดนัลด์ , มิสเตอร์โดนัท ต้มเครื่องดื่มเหมือนกัน เช่น โคคา-โคล่า , บัดไวเซอร์ , หรือชีวาต ริกัล ใช้เสื้อผ้าเหมือนกัน เช่น ลีวายส์ , อาร์มานี่ หรือแม้แต่ดูรายการเหมือนกัน เช่น รายการข่าวซีเอ็น เอ็น หรือภาพยนตร์จากฮอลลีวู้ด ซึ่งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการใช้ชีวิตของสังคมเมืองใหญ่ที่เลียนแบบการใช้ ชีวิตจากสังคมอภิมหานครของตะวันตก และความเป็นตะวันตกที่คนไทยจะรับได้ง่าย และสามารถเข้ากับคนไทย ได้อย่างกลมกลืน ได้แก่ ความเป็นตะวันตกที่เข้ามาในรูปแบบของความบันเทิงที่แสดงออกมาทางสื่อต่างๆ โดยเฉพาะทาง วิทยุโทรทัศน์และทางวิทยุกระจายเสียง นอกจากนี้ สิ่งที่ยังขัดแย้งอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกได้ เป็นอย่างดี ได้แก่การแต่งกาย แฟชั่น โดยเฉพาะค่านิยมในกลุ่มวัยรุ่นที่นิยมแต่งตัวตามสบาย และมีลักษณะ คล้ายๆ กันในกลุ่มและเป็นไปตามยุคสมัยนิยม (จักรกฤษ ทองเกต, 2539 : 37) ที่ผ่านมากะแสดความเป็นตะวันตก ยังมีอิทธิพลและอยู่ในรูปแบบของการเสพ เช่น รสนิยมการดื่มไวน์ การรับประทานอาหารฝรั่งเศส อาหารอิตาลี

ค่านิยมในการรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ดในกลุ่มวัยรุ่น รวมทั้งวิธีการสื่อสารในกลุ่มวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นการพูดลดคำ การพูดคำแสดงในรูปของการเลียนแบบภาษาในโฆษณาหรือเพลง การพูดทับศัพท์ ภาษาต่างประเทศ และการพูดคำหยาบคาย (จักรกุล ทองเกตุ, 2539 : 37 อ้างในชูลีพร เชนงศักดิ์โสภาคย์ 2541 : 14) การเปลี่ยนแปลงอีกประการหนึ่งคือ วัยรุ่นกล้าแสดงออก กล้าที่จะเปิดเผยความสามารถ ความรู้สึก และความคิดเห็นของตนเองในที่สาธารณะมากขึ้น เช่น การโอบกอดของคู่รักในที่สาธารณะ เป็นต้น

จินตวิทย์ เกษมสุข (2538 : 27-28 อ้างในชูลีพร เชนงศักดิ์โสภาคย์, 2541 : 14-15) ได้สรุปลักษณะ วัฒนธรรมอเมริกาที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของวัยรุ่นในสังคมตะวันตก ได้เป็น 4 มิติ ได้แก่ ความรักในอิสราภาพ การแสวงหาความเท่าเทียมกัน การแสวงหาความสุขความพึงพอใจส่วนบุคคล และการเปิดเผยในเรื่องเพศ

- ความรักในอิสราภาพ หมายถึง ความรักในสิทธิอันพึงมีตามธรรมชาติของมนุษย์ชน เช่น วัยรุ่นมักมีความคิดว่า พวกตนควรมีอิสระเสรีภาพทางความคิด และพฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ มากขึ้น โดยไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกาย การคบเพื่อนต่างเพศ การดำเนินชีวิตในรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งมักก่อให้เกิดปัญหาตามมา คือการประพฤติไม่เหมาะสมกับแบบแผนของวัฒนธรรม

- การแสวงหาความเท่าเทียมกัน หมายถึง ความพยายามในการให้ได้มาซึ่งวัตถุสิ่งของ หรือโอกาสในการแสดงความคิดเห็น เพื่อสนองความต้องการความเท่าเทียมกันในสังคมของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็นต่อผู้ใหญ่ จึงเป็นสาเหตุให้ขาดสัมมาคารวะ ที่เด็กควรมีต่อผู้ใหญ่ หรือการที่ผู้หญิงพยายามปฏิบัติตนให้เท่าเทียมกับผู้ชาย

- การแสวงหาความสุขความพึงพอใจส่วนบุคคล หมายถึง ความพยายามในการประพฤติตัว ให้ตามสมัยนิยม ซึ่งมักเน้นในเรื่องวัตถุนิยมที่จะให้ความสุข ความรื่นรมย์ชั่วคราวช่วยยาม

- การเปิดเผยในเรื่องเพศ หมายถึง การแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึก อารมณ์หรือการสัมผัส ต่อเพศตรงข้ามอย่างเปิดเผย หรือพยายามแสดงตนเป็นจุดเด่น พอใจที่จะถูกเนื้อต้องตัว อย่างใกล้ชิด โดยไม่เคอะเขิน

เฉลียว บุรีภักดี (อ้างในชูลีพร เชนงศักดิ์โสภาคย์, 2541: 31) ได้ให้ความหมายและแบ่งประเภทของ ลักษณะวัฒนธรรมอเมริกัน ที่เผยแพร่ในสังคมไทยออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

- 1.วิธีการแต่งกาย ที่เกินเลยขอบเขตของความสุภาพตามโอกาสต่างๆ เช่นการนุ่งน้อยห่มน้อย รัศรูป
- 2.วิธีการแสดงอารมณ์ เช่น อารมณ์รัก อารมณ์ทางเพศที่เปิดเผยถึงเนื้อถึงตัว
- 3.วิธีการสื่อความหมาย เช่น การพูดจาหรือแสดงท่าทางความมั่นใจ จนดูเหมือนว่าก้าวร้าว ขาดสัมมาคารวะ ไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ
- 4.วิธีการแสวงหาความสุขทางใจและหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ และปรัชญาชีวิต เช่นการแสวงหาความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ หรือระหว่างวัย เป็นต้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร การคมนาคมระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดฉะเชิงเทราค่อนข้างสะดวกสบาย ดังนั้น ความเจริญทางกายภาพที่แพร่ขยายจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดฉะเชิงเทราแทบจะไม่แตกต่างจากจังหวัดปริมณฑลอื่นๆ เช่นเดียวกับ จังหวัดปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ นครปฐม และสมุทรสาคร รวมไปถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน ก็ไม่แตกต่างไปจากผู้คนในเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะในเขตตัวเมือง ที่ได้รับอิทธิพลของความทันสมัยจากสื่อมวลชนที่เปิดให้สัมผัสกับโลกภายนอกเช่นเดียวกัน สุกัญญา นาคสุข (2537) ได้ศึกษาถึง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อมวลชนกับความทันสมัย ของประชาชน ในอำเภอเมือง ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อ พ.ศ. 2537 ซึ่งพบว่าการติดต่อกับสังคมภายนอก มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน ทั้งนี้ประชาชนที่มีการติดต่อกับสังคมภายนอกสูงจะมีแนวโน้ม การเปิดรับสื่อมวลชนสูง และในทางกลับกันประชาชนที่มีการติดต่อกับสังคมภายนอกต่ำ จะมีแนวโน้มการเปิดรับสื่อมวลชนต่ำ เช่นเดียวกับฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน ประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและประชาชนที่มีการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มการเปิดรับสื่อมวลชนสูง ตรงข้ามกับ ประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำและระดับการศึกษาต่ำ จะมีแนวโน้มการเปิดรับสื่อมวลชน ในระดับต่ำด้วย ส่วนอายุจะมีความสัมพันธ์ในทางผกผันกับการเปิดรับสื่อมวลชน ประชาชนที่มีอายุมาก จะมีการเปิดรับสื่อมวลชนน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุน้อย

พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความทันสมัย ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความทันสมัย ประชาชนที่เปิดรับสื่อมวลชนสูงจะมีความทันสมัย ในระดับสูง และประชาชนที่เปิดรับสื่อมวลชนต่ำจะมีแนวโน้มที่จะมีความทันสมัยในระดับต่ำด้วย โดยสื่อ ที่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยมีเฉพาะสื่อโทรทัศน์และนิตยสารเท่านั้น โดยเฉพาะโทรทัศน์เป็นสื่อที่ สร้างความเข้าใจได้ง่ายมีทั้งภาพและเสียง ย่อมดึงดูดใจและสร้างความสนใจ ได้ดีกว่าสื่อชนิดอื่น ในการดูโทรทัศน์สามารถดูได้พร้อมกันหลายคน บางครั้งมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกที่นั่งชม ในปัจจุบันโทรทัศน์มีราคาถูก ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของได้ง่าย จึงพบว่าโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่สร้างความทันสมัยได้ดี และยังไม่ต้องใช้สมาธิในการดูมาก อีกทั้ง ไม่ต้องอาศัยทักษะในการอ่านด้วย

ถึงแม้จังหวัดฉะเชิงเทราจะมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพฯ และได้รับอิทธิพลของความทันสมัยจากชาติตะวันตกเช่นเดียวกับกรุงเทพฯ แต่จังหวัดฉะเชิงเทราก็ยังมีอาณาบริเวณหรืออำเภอที่เป็นเขตชนบทอีกมาก ไม่ว่าจะอำเภอสนมชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ ฯลฯ ดังนั้น การวิจัยที่ทำการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่รวบรวมได้นอกจากจะมีผู้ศึกษาในเขตเมืองซึ่งเป็นเรื่องการรับความทันสมัยแล้ว งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องในจังหวัดฉะเชิงเทรายังมีมิติด้านทุนทางสังคม ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปหัตถกรรม ภูมิปัญญาด้าน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน ทั้งตัวบุคคลและในรูปแบบเครือข่าย รวมทั้งกระบวนการปรับตัวและศักยภาพ ของชุมชนที่นำไปสู่ ความเข้มแข็ง สำหรับภูมิปัญญาด้านศิลปหัตถกรรมของจังหวัดฉะเชิงเทรา พยุ่งพร ไตรรัตน์สิงกุล (2538) ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถ่ายทอดหัตถกรรม พื้นบ้านเครื่องจักสานของบ้านหนองป่าตองที่ อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา โดยเป็นการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ ศึกษาถึงการกำเนิดและการดำรงอยู่ รวมทั้งการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถ่ายทอดหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักสาน ของบ้านหนองป่าตอง โดยพบว่า หัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักสานของบ้านหนองป่าตอง มีกำเนิดมาจากชาวไทยพวน

ที่อพยพ มาจากนครเวียงจันทน์เข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และนำความรู้ที่ติดตัวมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เครื่องจักสานของหมู่บ้านเกิดขึ้นตามความจำเป็นในการดำรงชีวิต จากการศึกษาพบว่าปัจจัยผลักดันที่ทำให้เกิดการผลิตเครื่องจักสานที่สำคัญมี 3 ประการคือความจำเป็นในการดำรงชีวิต ความจำเป็นที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติตามสภาพภูมิศาสตร์ และความจำเป็นในการทำเครื่องจักสานที่เกิดจากความเชื่อ ขนบประเพณีและศาสนาเครื่องจักสานยังเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านหนองป่าตอง

การดำรงอยู่ของหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักสาน จากลักษณะสภาพภูมิศาสตร์ของบ้านหนองป่าตองเป็นที่ราบลุ่ม และมีหนองน้ำใหญ่ ชาวบ้านมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เครื่องจักสานยังจำเป็นต่อการใช้สอยในการดำรงชีวิต เช่นในอดีต กระบุงใช้ใส่ข้าวเปลือก ตะกร้าใช้ใส่ของใช้ประจำตัวหรือใส่ของเวลาไปนอกบ้านหรือไปทำบุญที่วัด ดังนั้นจึงมีการถ่ายทอดรูปแบบเครื่องจักสานโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อกันมาจนทุกวันนี้

กระบวนการถ่ายทอดความรู้ทางหัตถกรรมจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ประกอบด้วย 1. แหล่งความรู้ในการถ่ายทอด เช่น จากครอบครัว, หน่วยงานราชการ, โรงเรียน 2. ผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด ประกอบด้วย ครอบครัว, เพื่อนบ้าน, วิทยากรภายนอกหมู่บ้าน 3. วิธีการถ่ายทอด ได้แก่ การถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ, การเรียนรู้และฝึกฝนจากตัวเองและเพื่อนบ้าน, การเรียนรู้จากการฝึกอบรมของหน่วยงานราชการ บ้านหนองป่าตองมีไม้ไผ่เป็นจำนวนมาก เกือบทุกหลังคาเรือนจะใช้ไม้ไผ่มาทำของใช้ในครอบครัวช่วงเวลาว่าง เช่น กระบุง ตะกร้า โดยได้รับความรู้จากการสังเกต เครื่องจักสานบ้านหนองป่าตองมีการพัฒนาไปอย่างช้าๆ เช่น ทำให้มีหลายขนาดและเล็กลงกว่าเดิมเพื่อความสะดวก พัฒนาให้มีหลายสี และมีลวดลายเพิ่มขึ้น ทำให้มีความสวยงาม ผู้ชำนาญการจักสานของบ้านหนองป่าตอง ที่รู้จักกันทั่วไป มี 3 ท่านคือ 1. นางแพง ดันเฮง 2. นางบุญมี เขียงไต้ 3. นางเอ็นดู หอมนิยม

นับว่าเครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่สำคัญของหนองป่าตอง ชาวบ้านยังคงนิยมใช้เครื่องจักสานที่ทำจากไม้ไผ่ ราษฎรในหมู่บ้านหนองป่าตองทำเครื่อง จักสานต่อเนื่องมาเป็นเวลานานับร้อยปีมาจนทุกวันนี้และชมชอบความงามของเครื่องจักสานเหล่านี้ ทำให้ มีการผลิตเครื่องจักสาน และมีการดำรงอยู่ต่อไป แต่ควรระวังไว้ว่า ถ้าสนิยมของผู้ใช้เปลี่ยนไป เป็นนิยมสินค้าที่ทำจากพลาสติกเมื่อไร เครื่องจักสานก็จะเป็นเพียงผลงานที่บุคคลรุ่นหลังรับรู้เท่านั้น

นอกจากจะมีผู้ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านศิลปหัตถกรรมแล้ว ยังมีผู้ศึกษาภูมิปัญญาในด้านการปรับตัว โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตด้านเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในบางอำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา และเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนอีกหลายกรณี กรณีที่เป็นที่รู้จักและมักเป็นสถานที่ศึกษาดูงานด้านวนเกษตร เศรษฐกิจแบบพอเพียง หรือการปรับเปลี่ยนมาใช้แนวคิดเรื่องการทำตนเองมาดำเนินชีวิต เช่น ที่กลุ่ม(เครือข่าย) วนเกษตรบ้านนาอิสาน ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา ที่ศึกษาโดย จิตติมา ดำรงวิวัฒนะ (2544) ได้ศึกษาถึงกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อเข้าสู่ เกษตรกรรมแบบยั่งยืน และเพื่อศึกษารูปแบบการผลิตทางการเกษตรกรรมแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาครอบครัวสมาชิกกลุ่มวนเกษตรบ้านนาอิสานจำนวน 18 ครอบครัว และเจ้าหน้าที่ศูนย์

ศึกษาและพัฒนาสวนเกษตรจำนวน 5 คน พบว่าทางกลุ่มฯ มีพัฒนาการในการเรียนรู้ และการก่อตั้งกลุ่ม 3 ระยะ คือ ระยะการก่อตัวและตั้งกลุ่มแกนนำ ระยะการขยายสมาชิก ระยะการขยายกิจกรรมและสร้างเครือข่าย ทั้งนี้ได้ จำแนกเกษตรกรภายในกลุ่มฯ ที่ยอมรับและตัดสินใจในกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อเข้าสู่เกษตรกรรม แบบยั่งยืน ออกเป็น 4 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บุกเบิก (พ.ศ.2539) กลุ่มที่ 2 กลุ่มเกษตรกรที่เป็นแกนนำ (พ.ศ.2540) กลุ่มที่ 3 กลุ่มเกษตรกรที่ตัดสินใจยอมรับเป็นสมาชิก และปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเข้าสู่การทำวน เกษตร (พ.ศ.2541-2542) และกลุ่มที่ 4 กลุ่มเกษตรกรที่ตัดสินใจยอมรับเป็นสมาชิกและปรับเปลี่ยนรูปแบบการ ผลิตเข้าสู่การทำวนเกษตร (ตั้งแต่ พ.ศ.2543) โดยมีรูปแบบกิจกรรมการผลิตในสวนวนเกษตร 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมหลักคือ การเพาะปลูกพืชสวนครัวและสมุนไพร ปลูกไม้ผล และปลูกไม้ยืนต้น กิจกรรมรอง คือการทำ ปศุสัตว์ การทำประมง และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน และกิจกรรมเสริม คือการค้าขายผลผลิตทางการเกษตร และ การรับจ้างทำงานในภาคการเกษตร ปัจจัยที่ส่งผลให้เกษตรกร ประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต คือ การยอมรับแนวคิดวนเกษตรและการเข้ามามีส่วนร่วม ของสมาชิกภายในครอบครัว สังคมเครือญาติ และ เพื่อนบ้านที่สนิท ปัจจัยผลักดันที่ทำให้เกษตรกร ตัดสินใจปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อเข้าสู่เกษตรกรรมแบบยั่งยืน คือเกษตรกรทั้ง 18 ครอบครัว ตกอยู่ในภาวะหนี้สิน อันเนื่องมาจากการเพาะปลูกพืชไร่ในช่วงแรก และต้องจ่าย สินเชื่อทางการเกษตร กับพ่อค้านายทุน ทำให้ไม่สามารถเข้าสู่การผลิตในรูปแบบวนเกษตรได้อย่างเต็มรูปแบบ ต้องจัดสรร เนื้อที่ดินบางส่วน เพื่อทำการเกษตรแบบกระแสหลักควบคู่กับการทำสวนวนเกษตร เพื่อนำผลผลิต ขายและ นำเงินไปชำระหนี้ ส่วนปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกษตรกรได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ในการทำสวนวนเกษตร คือ บทบาทผู้นำภายในกลุ่มวนเกษตร และการเคลื่อนไหวของกระบวนการกลุ่ม โดยมีการสร้างเวทีในการ เรียนรู้เพื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และมีการถ่ายทอดความรู้อยู่ตลอดเวลา

แนวคิดด้านวนเกษตร นอกจากจะถูกนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต เพื่อแก้ปัญหาหนี้สินในระดับ กลุ่มเกษตรกรแล้ว ยังแพร่ขยายจนเกิดเป็นเครือข่ายทางความคิด ที่เชื่อมโยงไปสู่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะ ในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้เกิดเครือข่ายผืนป่าภาคตะวันออก รอบๆ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เกิดมีการรวมตัวของชาวบ้านเพื่อดูแลและจัดการป่าชุมชน ทั้งนี้ได้มีผู้ ศึกษาวิจัยถึงภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพของเครือข่ายวนเกษตร และป่าชุมชน ภาคตะวันออก ใน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยสัมฤทธิ์ ฉวีนิ่ม (2545) ที่ต้องการศึกษา และวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบ อาชีพ และเพื่อศึกษาแนวทางในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาอาชีพ ที่เหมาะสมกับบริบทของ ชุมชน โดยสัมภาษณ์เจาะลึกครอบครัวเกษตรกรที่เป็นสมาชิกเครือข่าย จำนวน 10 ครอบครัว พบว่าความเป็นมา ของเครือข่ายวนเกษตร เกิดขึ้นท่ามกลางสถานการณ์ปัญหา ในภาคเกษตรกรรม โดยผู้ใหญ่บ้านวิบูลย์ เข้มเฉลิม พบว่าการผลิตที่มุ่งเอาไว้กินเอาไว้ใช้ ทำให้คนในยุคก่อนสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจึงพยายามขยายแนวคิดไปสู่ เพื่อนเกษตรกร เริ่มสร้างความ เข้มแข็งโดยการผลานกันเป็นเครือข่าย เรียกว่า "เครือข่ายวนเกษตร" โดยมีผู้ใหญ่ วิบูลย์เป็นผู้นำการเรียนรู้ มีการประชุม ศึกษาดูงานและฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ เมื่อก่อตั้ง ศูนย์วนเกษตร ได้ไม่นาน ชมรมศึกษาและอนุรักษ์ป่าตะวันออก เกิดแนวคิดที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จึงเชื่อมโยงแนวคิด การ อนุรักษ์ป่าและวนเกษตรเข้าด้วยกัน รวมทั้งดำเนินการควบคู่กันไปเรียกว่า "เครือข่ายวนเกษตรและ ป่าชุมชนภาค ตะวันออก" พัฒนาการของเครือข่ายวนเกษตรคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น สมาชิกร่วมกันหาทางออกว่าจะทำ

อย่างไรจึงจะอยู่รอด จนกระทั่งสามารถผลิตได้อย่างเหลือกินเหลือใช้ จนต้องนำมาแปรรูป และจำหน่าย ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรจึงดีขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพของเกษตรกรสมาชิกเครือข่ายวนเกษตรเกิดจาก 4 กระบวนการ คือ 1. การเรียนรู้ได้แก่ การเรียนรู้จากบรรพบุรุษ การเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ และการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2. การสั่งสมความรู้ ได้แก่การสั่งสมความรู้ไว้ในวิถีชีวิต และการสั่งสมความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร 3. การถ่ายทอด ภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษ คือพ่อแม่หรือผู้เฒ่าผู้แก่ การถ่ายทอดระหว่างคนรุ่นเดียวกัน และการถ่ายทอดไปสู่ลูก 4. การผสมผสานภูมิปัญญาชาวบ้านกับภูมิปัญญาสากล นำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ 3 ด้านได้แก่ การผลิต การตลาด และการรวมกลุ่ม ส่วนกระบวนการประกอบอาชีพเกษตรกรกรมโดยใช้ระบบวนเกษตรประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเทคนิค และด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม เกษตรกรตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้ระบบวนเกษตร เนื่องจากมีที่ดินเพียงพอต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้ระบบวนเกษตร มีความถนัด มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ใช้ทุนน้อย และการทำวนเกษตรเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น ด้านเทคนิค จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรมีการวางแผนการผลิต ตั้งแต่ปฐกษาหรือกันภายในครอบครัว การผลิตหรือการปลูกพืชในระบบวนเกษตร เน้นความหลากหลายคล้ายป่าธรรมชาติและเลี้ยงสัตว์ โดยไม่ใช้สารเคมี มีการผลิตปุ๋ยชีวภาพ นอกจากนี้ครอบครัวเกษตรกรสามารถผลิตเครื่องมือเครื่องใช้เองหลายชนิด เช่น เครื่องสีข้าวมือหมุน และแปรรูปผลผลิตได้หลายชนิด ทั้งยาสมุนไพร และอาหาร ส่วนด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งด้านการผลิต และการบริโภค กล่าวคือการผลิตพึ่งตนเองในด้านเงินทุน ที่ดิน แรงงาน เทคโนโลยีการผลิต เนื่องจากการผลิตในระบบวนเกษตรไม่ต้องใช้ทุนมาก สามารถใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยนำพืชพันธุ์ต่างๆ จากป่าชุมชนมาขยายพันธุ์ ต้นไม้ค่อยๆ ออกผลต่างช่วงตามฤดูกาล การเก็บเกี่ยวผลผลิตใช้เพียงแรงงานภายในครอบครัว ส่วนแรงงานภายในชุมชนยังมีการ “เอาแรง” หรือ “ลงแขก” มีการรื้อฟื้น ประดิษฐ์เครื่องมือได้อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตจากวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น มีความคงทน เกษตรกรใช้ประโยชน์จากพืชและสัตว์ที่มีอยู่ในพื้นที่มาเป็นอาหาร ยารักษาโรค และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อให้ภายในครอบครัว ทำให้ลดรายจ่ายลงได้ ดังนั้น การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพจึงเป็นการฟื้นฟูอาชีพ วิถีชีวิต และวิถีคิดอย่างเป็นองค์รวม

แนวทางการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาอาชีพ ในทัศนะของสมาชิกเครือข่ายวนเกษตรคือการทำวนเกษตรแบบค่อยเป็นค่อยไป อาศัยแรงงานภายในครอบครัว ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ในการทำวนเกษตรแก่สมาชิกอย่างแท้จริง อีกทั้งเกษตรกรต้องเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาอาชีพของตนเอง และควรมีการสืบทอดต่อไปสู่รุ่นลูกหลาน ส่งเสริมให้ผู้นำตามธรรมชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาอาชีพ องค์กรต่างๆ ภายในชุมชนควรร่วมมือกันเพื่อศึกษาทำความเข้าใจภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอันเป็นรากฐานของชาวบ้าน แล้วจึงนำมากำหนดเป้าหมายในการพัฒนาอาชีพในชุมชน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นเห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน หรือองค์ประกอบชี้วัดว่าชุมชนเข้มแข็ง ก็คือ ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านและ

ผู้นำในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ศึกษาถึงยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็งด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : กรณีศึกษา ต. บางพระ จ.ฉะเชิงเทรา โดย อ.ดร.จิรประภา อัครบวร ; ผศ.ดร.บุญอนันต์ พิณภัทรชัย ; อ.สมบัติ กุศลมาลี (2545) ที่ศึกษาชุมชนบางพระ จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนเข้มแข็ง ปัจจัยสำเร็จในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง รวมทั้งนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง จากมุมมองการบริหารจัดการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ชุมชนบางพระสามารถพึ่งตนเองได้ และมีแนวโน้มที่จะเป็นชุมชนยั่งยืน เนื่องจากชุมชนมีการบริหารจัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับผู้นำ ซึ่งไม่ใช่เฉพาะตัวกำนันเท่านั้น แต่รวมถึง คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำกลุ่มต่างๆในชุมชน โดยมีแนวทางบริหารการจัดการให้คนในชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในการค้นหาปัญหาและการพัฒนา ส่วนผู้นำมีบทบาทเป็นเพียงนักแปลความ (Translator) หรือ ตัวเชื่อม (Linking Node) กล่าวคือ แปลค่านิยมเชิงนโยบายจากส่วนกลางที่ทันสมัย สู่ส่วนท้องถิ่นดั้งเดิมหรือทำหน้าที่ในการแปลความไปมาระหว่างทั้งสองส่วน เป็นนักเชื่อมโยง ได้แก่ เชื่อมโยงคนและทักษะ กล่าวคือ ดึงผู้ที่มีความสามารถด้านต่างๆ มาช่วยจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน โดยเฉพาะการชักชวนคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานในหน่วยงานต่างๆ เชื่อมโยงเงินกล่าวคือสามารถหางบประมาณมาพัฒนาตำบล โดยไม่ได้อาศัยเพียงแต่งบประมาณของรัฐอย่างเดียว นอกจากนี้ยังใช้ความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้การสมทบงบประมาณจากชาวบ้าน ร่วมลงขันและลงแรง และเชื่อมโยงกิจกรรม โดยกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ ระดมความคิดเพื่อสรุปบทเรียน แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ประเมินผลรวมทั้งรายงานผลให้ผู้อื่นได้รับทราบ การจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงประสานระหว่างสถาบันหลัก ได้แก่ วัด โรงเรียนและครอบครัว สนับสนุนกระตุ้น ให้ครูและเด็กนักเรียนทำงานและมีกิจกรรมร่วมกัน การที่ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ คนในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของชุมชน แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาตำบลช่วยกันคิดแก้ไขปัญหา โดยมองผลประโยชน์ของส่วนรวม คนในชุมชนเองช่วยกันพัฒนาความสามารถซึ่งกันและกันในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน มีการจัดกิจกรรมให้กับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งความรู้ทางวิชาการ ค่ายจริยธรรม กีฬา ฯลฯ เพื่อพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสและผลักดันให้คนรุ่นใหม่เข้าไปทำงานในกลุ่มกิจกรรมของหมู่บ้านและตำบล

สำหรับ กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชน ชุมชนบางพระมีกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกกลุ่ม ตั้งแต่กลุ่มเด็กเล็ก กลุ่มนักเรียนประถมศึกษา (อายุ 6-12 ปี) โดยปลูกฝังด้าน คุณธรรมจริยธรรม ฝึกให้รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม พัฒนาและฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษ กลุ่มเยาวชน (อายุ 15-25 ปี) ซึ่งเป็นบุตรหลานของผู้นำชุมชน และจะเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในอนาคต โดยเริ่มจากขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ให้นำบุตรหลานเข้าร่วมกิจกรรม มีการจัดค่ายเพื่อพัฒนาศักยภาพเยาวชนด้านต่างๆ เช่น การทำแผน การเขียนโครงการ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกล้าที่จะแสดงออกในที่ชุมชน และมอบหมายให้เป็นกลุ่มเยาวชนเป็นแรงสำคัญในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรีและแม่บ้าน และกลุ่มผู้นำชุมชน โดยจัดให้มีการศึกษาดูงานเพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานของกลุ่ม มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่กัน

นอกจากนี้ยังมีผู้ศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน และพบว่า ปัจจัยภายในชุมชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในภาพรวม ประชากรส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพึ่งตนเองสูงกว่าการเรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพ โดยการศึกษาของตะตียา กาฬสุวรรณี (2546) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน และระดับความเข้มแข็งของชุมชนในหมู่บ้านรอบศูนย์ ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา ศึกษาประชากรจำนวน 350 คน ซึ่งสรุปได้ว่าปัจจัยภายในที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน คือปัจจัยภายในชุมชนในด้านการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพึ่งตนเอง ในด้านการมีส่วนร่วมพบว่าประชากรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน การทำกิจกรรมและการติดตามผลการดำเนินงานในระดับน้อย ซึ่งไม่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชนที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน พบว่าประชากรส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุน การประสานงาน การช่วยเหลือจากศูนย์ศึกษาฯ ในด้านต่างๆ ซึ่งมีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน

ระดับความเข้มแข็งของชุมชน พบว่าระดับความเข้มแข็งของชุมชน ในด้านศักยภาพพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ว่าจะเป็ความเอื้ออาทร จิตสำนึกร่วมกัน การร่วมกันแก้ปัญหาเมื่อมีวิกฤต

สำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นๆ พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับความเข้มแข็งของชุมชนทั้งสิ้น กล่าวคือ ความแตกต่างในเรื่องเพศ การถือครองในที่อยู่อาศัย รายได้รวมของครอบครัว ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตำแหน่งในชุมชน การเรียนรู้ร่วมกัน การมีส่วนร่วม และเครือข่ายภายนอกมีความสัมพันธ์กับระดับความเข้มแข็งของชุมชน

2.3 บุคคลสำคัญของท้องถิ่น

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงกอบกู้เอกราชให้ชาติไทยเมื่อคราวรบกับพม่าที่ตั้งทัพอยู่ที่ปากน้ำโจ้ได้ ซึ่งพระองค์ทรงใช้เป็นเส้นทางเดินทัพผ่าน เพื่อไปตั้งมั่นที่จังหวัดจันทบุรี และสามารถกอบกู้เอกราชคืนจากพม่าได้สำเร็จ ภายหลังที่ได้ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ และสร้างกรุงธนบุรีขึ้นเป็นเมืองหลวงแล้วมีพระบรมราชโองการให้ข้าราชการบริพารไปสร้างถาวรวัตถุ เพื่อเป็นที่ระลึกในการเดินทัพครั้งนั้น โปรดให้สร้างเจดีย์ไว้องค์หนึ่งตรงปากน้ำโจ้ได้ ปัจจุบันประชาชนชาวบางคล้า และหน่วยงานราชการได้พร้อมใจกันสร้างสถูปสมเด็จพระเจ้าตากสินขึ้นใหม่ เพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงกอบกู้เอกราชให้ชาติไทย

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2376 ไทยต้องสู้รบกับญวนเนื่องจากเกิดกรณีเขมร ทรงเล็งเห็นว่าแม่น้ำบางปะกงเป็นกำแพงธรรมชาติที่ป้องกันศัตรูได้เป็นอย่างดี จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายที่ว่าการเมืองจากปากน้ำเจ้าโล้มาสร้างป้อมปราการตั้งปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน และมีหลักฐานในพงศาวดารว่าป้อมเมืองฉะเชิงเทราสร้างใน พ.ศ.2377 และนอกจากนี้ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองบางขนากขึ้นใน พ.ศ.2380 ด้วย คลองนี้ได้ใช้เป็นเส้นทางลำเลียงอาวุธยุทโธปกรณ์ และบริเวณ 2 ฝั่งคลองเป็นที่ผลิตข้าวเลี้ยงกองทัพด้วย

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับภาระหน้าที่สำคัญคือ ทรงเป็นผู้กำกับกรมทหารปืนใหญ่ กรมทหารแม่นปืนหน้า แม่นปืนหลัง แม่นปืนญวน ญวนอาสารบ แขนกอาสาจาม นอกจากนี้ยังทรง

ปรีชาสามารถในด้านภาษาอังกฤษ และวิทยาการตะวันตก เช่นการทำและการซ่อมนาฬิกา วิชาการทหารแบบใหม่ วิชาการต่อเรือ และวิชาการทำแก๊ส ซึ่งทรงเล่าเรียนมาจากมิชชันนารีด้วย ณ บริเวณเชิงเขาหินซ้อน อ.พนมสารคาม มีพระบรมราชานุสาวรีย์ประดิษฐานอยู่ภายในศาล ชาวพนมสารคาม และชาวแปดริ้ว ทั้งปวงมักจะมาถวายสักการะ ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ เพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ที่มีต่อประเทศไทยและประชาชนชาวไทยอยู่เสมอ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรชาวฉะเชิงเทราถึง 3 ครั้ง โดยเฉพาะเมื่อเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดทางรถไฟสายตะวันออกที่จะถึงฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ.2450 ได้พระราชทานพระแสงราชศาสตราประจำเมืองด้วย ในการเสด็จพระราชดำเนินแต่ละครั้ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเอาใจใส่ในทุกข์สุขของราษฎร อีกทั้งมีพระราชดำริสพระราชทานเป็นขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการ และประชาชน ทำให้พระมหากรุณาธิคุณเป็นที่ประทับใจชาวแปดริ้วสืบเนื่องตลอดมา

สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท มีความเกี่ยวข้องกับฉะเชิงเทราตั้งประวัติศาสตร์บันทึกไว้คือเมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินปราบดาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์ ตั้งกรุงธนบุรี ขึ้นเป็นราชธานีแล้ว แวะแคว้นและหัวเมืองต่างๆ ก็ตั้งเมืองและมีเหตุการณ์เกี่ยวกับประวัติเมืองฉะเชิงเทราคือ การนำชาวนครเวียงจันทน์เข้ามาไว้ที่ลพบุรี สระบุรี นครนายก และฉะเชิงเทรา

พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ดำรงตำแหน่งข้าหลวงพิเศษจัดการราชการตำแหน่งเทศาภิบาล (ภายหลังเปลี่ยนเป็น "สมุหนเทศาภิบาล") มณฑลปราจีนสมัยที่โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายที่ว่าการมณฑลปราจีนมาตั้งที่ฉะเชิงเทรา ตั้งแต่วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2445 ทรงเข้ารับตำแหน่งต่อจากหม่อมเจ้าอลังการ ใน พ.ศ. 2446 รวมเวลาทั้งหมด 12 ปีเต็มได้ทรงบริหารบ้านเมืองสร้างสรรค์ความเจริญไว้อย่างมากมาย โดยเฉพาะอาจถือได้ว่าพระองค์เป็นริเริ่มสร้างเมืองขึ้นใหม่ ให้สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุที่ไหลบ่า มาตามกระแสลัทธิจักรวรรดินิยมอันรุนแรงในขณะนั้น

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ท่านเป็นชาวฉะเชิงเทราโดยกำเนิด มีประวัติผลงานยอดเยี่ยม มีความอุตสาหะวิริยะพากเพียร ใฝ่หาความรู้เป็นตัวอย่างแก่กุลบุตรกุลธิดา อีกทั้งจรรยา มารยาทเป็นที่ถูกอัธยาศัยของผู้พบเห็น ได้ใช้ความรู้ความสามารถรับใช้เบื้องพระยุคลบาทพระมหากษัตริย์ ถึง 3 พระองค์ คือรัชกาลที่ 3 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 มีความเชี่ยวชาญภาษาไทยและภาษาอื่น หาผู้ใดเสมอเหมือนสมควรที่พี่น้องชาวฉะเชิงเทราจะได้ยึดถือเป็นแบบฉบับ และเผยแพร่เกียรติคุณของท่านให้เป็นที่ปรากฏสืบไป

พระราชพงศาวดารจารย์ ใน พ.ศ.2511 ท่านได้ย้ายมาอยู่ที่วัดโสธรวราราม อ.บางปะกง จ. ฉะเชิงเทรา และได้ดำรงตำแหน่งรองเจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหาร และเจ้าคณะอำเภอบางปะกง ฉะเชิงเทรา ต่อมาได้เป็นรองเจ้าคณะจังหวัดฉะเชิงเทรา จนถึงพ.ศ. 2540 ได้เป็นเจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหาร เป็นเจ้า

คณะจังหวัดจะเชิงเทรา และเป็นพระอุปัชฌายีวิสามัญด้วย พระราชมวงคลุมาจารย์มีผลงานมากมายทั้งด้าน การศึกษา และการสังคมสงเคราะห์ อันเป็นประโยชน์ต่อวงการศาสนาและประชาชนทั่วไป

กำนันกระจ่าง นพเกตู ได้รับพระราชทานสัมปทานชุดแร่เหล็ก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 การได้สัมปทานชุดแร่เหล็ก ที่บ้านหนองบอนของเจ้าสัว "ก่งแก" ต้นสกุลนพ เกตุ นี้ ทำให้ความเจริญขยายออกเป็นชุมชนใหญ่ ตั้งแต่หนองบอน ผ่านมายัง "วัดสุวรรณคีรีบรรพต" หรือวัด ดงยาง และผ่านหมู่บ้านปากห้วย หนองแหน หนองบัว บ้านโคก ข้ามน้ำที่บึงกระจับปูดถนนพระรต เข้าโรงถลุง แร่เหล็กริมคลองท่าลาด ในอ.พนมสารคาม จะเชิงเทราในสมัยนั้น เป็นจังหวัดที่ขาดแคลนเส้นทางคมนาคมทาง บกอยู่มาก การเดินทางระหว่างตำบลหัวลำโรง กับหนองปลาตะเพียนต้องเดินทางโดยทางเรืออย่างเดียว แต่ด้วย ความริเริ่มและสติปัญญาอุตสาหะของกำนันกระจ่าง จึงได้มีถนนติดต่อระหว่างหนองปลาตะเพียนกับหัวลำโรง เกิดขึ้น นับได้ว่าท่านคือ "ต้นแบบ" ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหนักซึ่งเป็นเป้าหมายหนึ่งในการพัฒนา เศรษฐกิจของจังหวัดในปัจจุบัน

ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ เกิดที่บ้านปลายคลองบ้านหมู่ ต.สาวชะโงก ต.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา เป็นผู้ ที่มีผลงานมากมายโดยเฉพาะในสาขาการศึกษา เช่น พ.ศ.2511 เป็นหัวหน้ากองการศึกษาผู้ใหญ่ ต่อมา พ.ศ.2518 ได้เป็นผู้อำนวยการกองการศึกษาผู้ใหญ่ ได้นำความเชื่อพื้นฐานเรื่องการศึกษาเป็น มากำหนดยุทธ ศาสตร์ในการพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ตำแหน่งทางราชการที่ได้รับต่อๆ มา คือ รองอธิบดีกรม วิชาการ, อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน, อธิบดีกรมวิชาการ ในช่วงนั้นเริ่มมีการปรับปรุงหลักสูตร ประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอน ปลาย พุทธศักราช 2524 จนกระทั่ง พ.ศ. 2535 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม มีการพัฒนาความคิดอย่างไม่หยุดนิ่ง บทสรุปในวันนี้เป็นการพยายามบอก ทิศทางของการสร้างชีวิตให้มีความมั่นคงมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมปัจจุบันขาดแคลนอย่างยิ่ง ทศนคติของผู้ใหญ่ วิบูลย์ คือการพยายามหาความจริงจากปัญหาที่เป็นประสบการณ์ในการหาทางออกให้กับตนเอง การสรุปหลัก คิดแห่งวนเกษตร ตลอดจนถึงภาพชุมชนยั่งยืนทำให้เห็นว่า ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม เป็นนักคิดและพิสูจน์ความ เชื่อด้วยการลงมือทำหรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างจริงจัง ในแวดวงคนทำงานพัฒนาองค์กรเอกชนทั่วไป มีผู้ เคยให้ข้อสรุปถึงตัวผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิมไว้ว่า ปราชญ์ชาวบ้าน

ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอาน เกิดที่ต.สนามจันทร์ อ.บ้านโพธิ์ จ.ฉะเชิงเทรา ท่านได้ดำรงตำแหน่งสำคัญ หลายตำแหน่งเช่น สมาชิกวุฒิสภา อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี รองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ นายกสถาบันราชภัฏฉะเชิงเทรา ฯลฯ ผลงานด้านการบริหารและการพัฒนา เป็นผู้บุกเบิกและจัดระบบวางแผน การศึกษาและวิจัยสถาบันในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา และการจัดแผนการ ศึกษาแห่งชาติ

นายชลอ วนะภูติ เกิดที่ต.ปากน้ำ อ.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา ได้สร้างคุณความดีและคุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นนานาประการ เช่น สร้างตึกชลออุปถัมภ์โรงพยาบาลบางคล้า อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน ปากคลองท่าลาด หน้าวัดปากน้ำโจ้ได้ สะพานข้ามคลองท่าลาด ฯลฯ ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ได้สร้างคุณประโยชน์อันใหญ่หลวง นอกจากหน้าที่ทางราชการที่ท่านได้สร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาตินานัปการแล้ว ท่านยังได้อุทิศทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์และเสียสละเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เกิดให้มีความก้าวหน้า

นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ (ถึงแก่กรรม) เกิดที่บ้านริมคลองบางขนาก เป็นผู้แทนราษฎร จ.ฉะเชิงเทรา ทั้งหมด 5 ครั้ง พ.ศ.2501 ได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ.2508 เป็นสมาชิกสภาจังหวัดฉะเชิงเทรา และประธานสภาจังหวัดฉะเชิงเทรา นายประสิทธิ์เป็นผู้ที่มีประวัติทางการเมือง และมีบทบาทหน้าที่สำคัญในรัฐบาลตลอดมา ในฐานะเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยจื๋นหนาน เชียงไฮ้ ประเทศจีน (พิเศษ เจียจันทรพงษ์ ; และคนอื่นๆ. 2542 : 195-219)

บทที่ 3 ผลการศึกษา

โครงการศึกษากายภาพเด็กและเยาวชนในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชน เป็นการศึกษาศึกษากายภาพของเด็กและเยาวชนในมุมมองของกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องทั้งครูอาจารย์ และผู้ปกครอง ในการเก็บข้อมูลใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบในการศึกษาเพื่อให้ได้ภาพรวมที่ละเอียดครบถ้วน การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามตอบเองในกลุ่มประชากรนักเรียน และสัมภาษณ์เจาะลึกในกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน คือ ครูและผู้ปกครอง เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชน

3.1 ผลการศึกษากลุ่มประชากรนักเรียน

การสำรวจประชากรตัวอย่างกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน ทั้งระดับมัธยมต้น มัธยมปลาย สายอาชีพ และระดับอุดมศึกษาจาก 11 อำเภอ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีจำนวนทั้งสิ้น 1,719 ตัวอย่าง เป็นนักเรียนชาย 707 คน และเป็นนักเรียนหญิง 1,012 คน จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมดแยกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 847 ตัวอย่าง มัธยมศึกษาตอนปลาย 539 ตัวอย่าง สายอาชีพและอุดมศึกษาอีก 333 ตัวอย่าง (ตารางที่ 1-ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนแยกตามเพศ

	ชาย	หญิง	รวม
<i>เขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1</i>			
1. โรงเรียนบางน้ำเปรี้ยววิทยา	35	64	99
2. โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์	102	-	102
3. โรงเรียนดัดดรุณี	-	107	107
4. โรงเรียนพุทธรังสีพิบูล	26	84	110
5. โรงเรียนบางปะกง "บวรวิทยายน"	46	45	91
<i>เขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2</i>			
1. โรงเรียนกอนแก้วพิทยาคม	49	40	89
2. โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี 3 ฉะเชิงเทรา	51	57	108
3. โรงเรียนบางคล้าพิทยาคม	35	57	92
4. โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม	22	47	69
5. โรงเรียนพนมสารคาม "พนมอดุลวิทยา"	50	53	103
6. โรงเรียนราชสาส์นวิทยา	36	28	64
7. โรงเรียนสนามชัยเขต	48	50	998

	ชาย	หญิง	รวม
<u>โรงเรียนเอกชน</u>			
1. โรงเรียนเซนต์หลุยส์	45	52	97
2. โรงเรียนมัธยมบ้านนายาว	29	44	73
3. โรงเรียนเทคโนโลยีศรีวิกรมการ	15	87	102
<u>โรงเรียนสายอาชีพและอุดมศึกษา</u>			
1. โรงเรียนเทคโนโลยีจะเชิงเทรา	38	64	102
2. โรงเรียนพาณิชย์การจะเชิงเทรา	30	78	108
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์	49	52	101
รวมทั้งหมด	707	1012	1719

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนแยกตามระดับการศึกษา

โรงเรียน	จำนวนตัวอย่าง			รวม
	ม.3	ม.6	สายอาชีพ/ม. ราชภัฏราช ชนครินทร์	
1. โรงเรียนบางน้ำเปรี้ยววิทยา	52	47	-	99
2. โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์	51	51	-	102
3. โรงเรียนดัดดรุณี	56	51	-	107
4. โรงเรียนพุทธรังสีทิบูล	47	67	-	114
5. โรงเรียนบางปะกง "บวรวิทยายน"	44	47	-	91
6. โรงเรียนกอนแก้วพิทยาคม	80	9	-	89
7. โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี 3 จะเชิงเทรา	53	55	-	108
8. โรงเรียนบางคล้าพิทยาคม	58	34	-	92
9. โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม	52	17	-	69
10. โรงเรียนพนมสารคาม "พนมอดุลวิทยา"	50	53	-	103
11. โรงเรียนราชสาส์นวิทยา	43	21	-	64
12. โรงเรียนสนามชัยเขต	61	37	-	98
13. โรงเรียนเซนต์หลุยส์	47	50	-	97
14. โรงเรียนมัธยมบ้านนายาว	73	-	-	73
15. โรงเรียนเทคโนโลยีศรีวิกรมการ**	53	-	49	102
16. โรงเรียนเทคโนโลยีจะเชิงเทรา**	-	-	102	102
17. โรงเรียนพาณิชย์การจะเชิงเทรา**	27	-	81	108
18. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์	-	-	101	101
รวมทั้งหมด	847	539	333	1719

หมายเหตุ ** หมายถึง เป็นโรงเรียนเอกชนและเป็นโรงเรียนสอนระดับสายอาชีพด้วย

3.1.1 ลักษณะประชากรตัวอย่าง

เพศและอายุ

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่ามีผู้ตอบที่เป็นนักเรียนหญิงร้อยละ 59 และเป็นนักเรียนชายร้อยละ 41 ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 13-15 ปี (ร้อยละ 46) รองลงมาเป็นช่วงอายุ 16-18 ปี (ร้อยละ 43) และอายุมากกว่า 18 ปี อีกประมาณร้อยละ 11

การศึกษา

ร้อยละ 49 กำลังเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 43 และเรียนอาชีวะหรือระดับปริญญาตรี อีกร้อยละ 8

เชื้อชาติ/ศาสนา

ถึงแม้จังหวัดฉะเชิงเทราจะมีหลายอำเภอที่ประชากรอพยพมาจากหลากหลายถิ่น แต่ประชากรทั้งหมดเป็นคนเชื้อชาติไทยและร้อยละ 96 นับถือศาสนาพุทธ มีร้อยละ 2 ที่นับถือศาสนาอิสลาม และมีเพียงร้อยละ 1 ที่นับถือศาสนาคริสต์

ภูมิลำเนาของบิดามารดา

ร้อยละ 80 ของภูมิลำเนาทั้งบิดามารดาเป็นคนในพื้นที่ คือเกิดที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเพียงร้อยละ 20 ที่อพยพมาจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยโดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยกันในครอบครัว มากกว่าร้อยละ 77 ยังเป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก และมีประมาณร้อยละ 15 ที่มีญาติอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน เช่น ปู่ย่า ตายาย หรือ ลุงป้า น้าอา แต่มีอีกร้อยละ 2 ที่ไม่มีพ่อแม่หรือญาติพี่น้องต้องอาศัยอยู่กับเพื่อน และยังมีผู้ที่อาศัยอยู่กับคนอื่น ๆ อีกร้อยละ 3

จากตัวอย่างนักเรียนทั้งหมดร้อยละ 12 เป็นลูกคนเดียวไม่มีพี่น้อง และร้อยละ 43 มีพี่น้อง 1 คน รองลงมาร้อยละ 29 มีพี่น้อง 2 คน ที่เหลืออีกร้อยละ 16 มีพี่น้องมากกว่า 2 คน ซึ่งถือว่าเป็นครอบครัวที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก ในครัวเรือนของนักเรียน ประมาณร้อยละ 45 มีเด็กหรือคนแก่อายุเกิน 60 ปีที่จะต้องมีคนคอยดูแลเอาใจใส่ และนักเรียนที่เป็นตัวอย่างก็ระบุว่าตนเองก็ได้ช่วยครอบครัวดูแลเด็กหรือคนแก่ซึ่งมีจำนวนมากถึงร้อยละ 42

การศึกษาของบิดามารดา

ร้อยละ 65 ของบิดาจบการศึกษาภาคบังคับ คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 รองลงมาจบระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 19 และจบระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าอีกร้อยละ 8 ส่วนระดับการศึกษาของมารดาร้อยละ 70 จบภาคบังคับ ที่เหลือร้อยละ 13 จบระดับมัธยมศึกษา และมีผู้จบระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าอีกร้อยละ 8 แต่ก็มีอีกร้อยละ 5 ที่ไม่ได้เรียนหนังสือซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าการศึกษาของบิดาที่ไม่ได้เรียนถึง 5 เท่า

และมารดาร้อยละ 21) รัฐบาลการ/รัฐวิสาหกิจ (บิดาร้อยละ 11 และมารดาร้อยละ 6) และค้าขาย (บิดาร้อยละ 9 และมารดาร้อยละ 16) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา

นักเรียนส่วนใหญ่ระบุว่าครอบครัวของตนอยู่กันอย่างราบรื่นร้อยละ 70 แต่ก็มีเด็กนักเรียนที่ตอบว่าครอบครัวตัวเองมีปัญหาอยู่กันอย่างไม่ราบรื่นอีกร้อยละ 2 มีครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ คือ พ่อแม่หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ร้อยละ 17 และพ่อหรือแม่ตาย หรือทั้งพ่อและแม่ตายอีกร้อยละ 10

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองนั้นค่อนข้างราบรื่นดี เพราะผู้ตอบจำนวนมากถึงร้อยละ 95 และยังมีนักเรียนร้อยละ 43 บอกว่าสนิทสนมกับแม่มากที่สุด ส่วนที่ตอบว่าสนิทสนมกับพ่อมากที่สุดมีเพียงร้อยละ 9 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าคำตอบของนักเรียนที่บอกว่าสนิทสนมกับคนอื่น ๆ เช่น พี่น้อง หรือเพื่อนในโรงเรียน (ประมาณร้อยละ 11) แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีแนวโน้มที่จะให้ความไว้วางใจในตัวเพื่อนหรือพี่น้องมากกว่าพ่อของตนเอง

และเมื่อถามว่าถ้านักเรียนมีปัญหาจะปรึกษาใคร ร้อยละ 44 ก็จะไปปรึกษาคนที่ตัวเองคิดว่าสนิทมากที่สุด คือ แม่ รองลงมาจะไปปรึกษาเพื่อน (ร้อยละ 21) และปรึกษาพี่น้องอีกร้อยละ 10 มีเพียงร้อยละ 9 ที่จะไปปรึกษาพ่อ ส่วนใหญ่ปัญหาที่จะปรึกษาก็จะเป็นเรื่องการเรียนรู้ (ร้อยละ 48) รองลงมาเป็นเรื่องทั่วไป (ร้อยละ 14) เรื่องส่วนตัว (ร้อยละ 5) และเรื่องการเงิน (ร้อยละ 4) ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 2 จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ความรัก และเรื่องเกี่ยวกับเพื่อน (ตารางที่ 3-ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

	ชาย	หญิง	รวม
<u>1. อายุ</u>			
13 - 15 ปี	46.5	45.7	46.0
16 - 18 ปี	39.9	45.5	43.2
มากกว่า 18 ปี	13.6	8.9	10.8
<u>2. ระดับการศึกษา</u>			
มัธยมศึกษาปีที่ 3	50.9	48.1	49.3
มัธยมศึกษาปีที่ 6	38.6	45.7	42.8
อาชีวะ / อุดมศึกษา	10.5	6.2	8.0
<u>3. เชื้อชาติ</u>			
ไทย	100.0	100.0	100.0
<u>4. ศาสนา</u>			
พุทธ	96.7	95.4	95.9
คริสต์	0.8	0.9	0.9
อิสลาม	1.7	2.9	2.4
ไม่ระบุ	0.7	0.9	0.8

	ชาย	หญิง	รวม
5. ภูมิสำเนาบิดา			
กทม. / ภาคกลาง	5.0	3.4	4.0
ในจังหวัด / ภาคตะวันออก	81.9	78.2	79.7
ภาคตะวันตก	0.1	0.8	0.5
ภาคอีสาน	7.6	9.5	8.7
ภาคเหนือ	2.1	2.4	2.3
ภาคใต้	0.6	0.5	0.5
ไม่ระบุ	2.7	5.3	4.2
6. ภูมิสำเนามารดา			
กทม. / ภาคกลาง	4.5	3.1	3.7
ในจังหวัด / ภาคตะวันออก	82.3	78.4	80.0
ภาคตะวันตก	0.4	0.8	0.6
ภาคอีสาน	8.1	9.8	9.1
ภาคเหนือ	1.7	2.3	2.0
ภาคใต้	0.3	0.5	0.4
ไม่ระบุ	2.7	5.2	4.2
7. บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย			
พ่อ	77.7	72.2	74.5
แม่	83.6	82.9	83.2
พี่น้อง	73.8	71.6	72.5
ปู่ ย่า	11.2	12.2	11.8
ตา ยาย	16.7	19.1	18.1
ลุง / ป้า / น้าอา	14.3	16.8	15.8
เพื่อน	1.4	1.9	1.7
คนอื่นๆ	2.5	3.0	2.8
8. พี่น้องร่วมบิดามารดา			
ลูกคนเดียว	9.9	12.9	11.7
1 คน	45.7	41.6	43.3
2 คน	28.4	28.8	28.6
มากกว่า 2 คน	15.0	15.7	15.5
ไม่ระบุ	1.0	1.0	1.0

	ชาย	หญิง	รวม
<u>9. การศึกษาของบิดา</u>			
ไม่ได้เรียน	1.3	1.5	1.4
ภาคบังคับ (ป.4 / ป.6)	59.7	67.8	64.5
มัธยมต้น	9.6	11.5	10.7
มัธยมปลาย	8.3	7.5	7.9
อาชีวศึกษา	6.1	3.5	4.5
ปริญญาตรี และ สูงกว่า	12.8	5.4	8.5
ไม่ระบุ	2.2	2.9	2.6
<u>10. การศึกษาของมารดา</u>			
ไม่ได้เรียน	5.4	5.2	5.3
ภาคบังคับ (ป.4 / ป.6)	63.2	74.1	69.6
มัธยมต้น	7.9	7.2	7.5
มัธยมปลาย	5.7	4.8	5.2
อาชีวศึกษา	5.1	2.8	3.7
ปริญญาตรี และ สูงกว่า	11.4	5.3	7.9
ไม่ระบุ	1.2	0.5	0.9
<u>11. อาชีพบิดา</u>			
รับจ้าง (ทั้งในและนอกเกษตร)	30.5	35.5	33.4
เกษตรกร	25.0	25.0	25.0
รับราชการ	16.0	7.6	11.1
ค้าขาย	9.8	8.9	9.2
เงินเดือนประจำ	3.7	3.0	3.3
งานบริการ	2.7	1.8	2.2
ธุรกิจส่วนตัว	1.6	2.2	1.9
อื่นๆ	2.3	3.4	2.9
พ่อบ้าน / แม่บ้าน /ว่างงาน	0.5	1.1	0.9
ไม่ตอบ / ไม่ระบุ	7.9	11.7	10.1

	ชาย	หญิง	รวม
12. อาชีพมารดา			
รับจ้าง (ทั้งในและนอกเกษตร)	27.8	36.0	32.6
เกษตรกร	21.2	20.8	21.0
รับราชการ	9.2	4.2	6.2
ค้าขาย	16.1	15.0	15.5
เงินเดือนประจำ	4.5	4.8	4.7
งานบริการ	2.1	0.4	1.1
ธุรกิจส่วนตัว	2.0	0.7	1.2
อื่นๆ	0.7	0.8	0.7
พ่อบ้าน / แม่บ้าน / ว่างงาน	10.0	10.6	10.4
ไม่ระบุ	6.2	6.8	6.6
13. ความสัมพันธ์ของบิดามารดา			
อยู่ด้วยกันราบรื่น	75.7	66.7	70.4
อยู่ด้วยกันไม่ราบรื่น	1.1	3.3	2.4
หย่า / แยกกันอยู่	13.7	18.9	16.8
บิดา / มารดาตาย	9.3	10.9	10.2
ไม่ระบุ	0.1	0.3	0.2
14. ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับผู้ปกครอง			
ราบรื่นดี	95.9	93.9	94.7
ไม่ราบรื่น	3.3	5.3	4.5
ไม่ตอบ	0.8	0.8	0.8

ตารางที่ 4 ร้อยละของบุคคลที่สนิทและเป็นที่ปรึกษาของนักเรียน

	ชาย	หญิง	รวม
บุคคลที่นักเรียนสนิทที่สุด			
พ่อ	12.6	6.5	9.0
แม่	38.0	45.8	42.6
พี่น้อง	10.3	11.0	10.7
ญาติในครอบครัว	3.1	4.1	3.7
เพื่อนที่โรงเรียน	10.5	12.1	11.4
เพื่อนนอกโรงเรียน	4.2	1.7	2.7
พ่อและแม่	5.8	3.7	4.5
พ่อ แม่ พี่น้อง และญาติ	4.4	2.2	3.0
พ่อ แม่ และคนอื่นๆ	7.1	8.9	8.2
คนอื่นๆ นอกจากพ่อแม่	1.3	2.5	2.0
ไม่สนิทกับใคร	0.1	0.1	0.1
ไม่ระบุ	2.5	1.7	2.0

	ชาย	หญิง	รวม
<u>บุคคลที่จะปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา</u>			
ไม่มีใคร	3.5	1.4	2.3
พ่อ	15.0	5.0	9.1
แม่	39.3	46.3	43.5
พี่น้อง	6.9	12.0	9.9
ญาติ	3.3	3.7	3.5
เพื่อน	18.2	22.0	20.5
ครู	2.3	1.3	1.7
พ่อ แม่ พี่น้อง	7.2	4.4	5.5
พ่อ แม่ เพื่อน	2.1	2.6	2.4
คนอื่นๆ ที่ไม่ใช่ พ่อ แม่	0.6	1.1	0.9
ไม่ระบุ	1.6	0.3	0.8
<u>เรื่องที่จะปรึกษา</u>			
เรื่องเรียน	48.3	47.9	48.1
เรื่องทั่วไป	12.7	15.2	14.2
เรื่องการเงิน	5.8	3.2	4.3
เรื่องส่วนตัว	5.1	5.2	5.2
เรื่องความรัก	2.6	1.6	2.0
เรื่องเพื่อน	1.8	2.5	2.2
เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว	2.0	3.1	2.7
เรื่องงาน	2.5	0.7	1.4
ทุกเรื่อง	3.1	5.8	4.7
เรื่องเรียน และ อื่นๆ	5.4	9.8	8.0
อื่นๆ	1.0	1.1	1.1
ไม่ระบุ	9.6	3.8	6.2

3.1.2 การใช้เวลาของนักเรียน

3.1.2.1 การทำกิจกรรมในเวลาว่าง

ส่วนใหญ่แล้วนักเรียนจะมีกิจกรรมทำในช่วงเวลาว่างทุกคน เพียงแต่ความถี่ในการทำกิจกรรมของแต่ละคนมากน้อยไม่เท่ากัน กิจกรรมที่นักเรียนตอบว่า ทำกันบ่อยๆ ถือว่า เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทำเป็นประจำ ซึ่งร้อยละ 85 จะใช้เวลาในการดูภาพยนตร์ ละครทีวี รองลงมาเป็นการช่วยงานบ้าน และพักผ่อน/นอนเล่นอยู่กับบ้าน (ร้อยละ 82) และฟังเพลงจากวิทยุ/เทปหรือซีดี (ร้อยละ 80) ตามลำดับ ซึ่งใน 4 กิจกรรมหลักจะมีสัดส่วนของนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย แต่นักเรียนชายจะไปทำกิจกรรมมากในเรื่องการซ่อม/เล่นกีฬา หรือไปคุยเล่นตามบ้านเพื่อน/คนรู้จัก (ร้อยละ 63) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ร้อยละของการใช้เวลาว่างของเด็กนักเรียน

กิจกรรมที่ทำประจำ	ชาย	หญิง	รวม
อ่านหนังสือ	35.4	45.5	41.3
อ่านหนังสืออ่านเล่น / การ์ตูน	43.1	53.1	49.0
คุยตามบ้านเพื่อน / คนรู้จัก	62.7	47.2	53.6
เล่น / ซ้อมกีฬา	62.7	19.3	37.1
เล่น / ซ้อมดนตรี / ร้องเพลง	29.3	25.4	27.0
ปลูกต้นไม้	11.3	10.8	11.0
เลี้ยงสัตว์	43.8	45.1	44.6
เล่นเกมสตามร้านอินเทอร์เน็ต / เกมสวีดีโอ	23.3	5.9	13.1
ฟังเพลงในรายการวิทยุ / ซีดี / เทป	72.7	83.6	79.1
ดาวน์โหลดเพลง / ริงโทน / มิวสิควีดีโอ / รูป	14.0	15.9	15.1
พักผ่อน / นอนหลับ	75.8	85.6	81.6
ทำงานประดิษฐ์ / งานการฝีมือ	8.9	9.1	9.0
หาความรู้ทางอินเทอร์เน็ต	22.2	19.9	20.8
ช่วยงานครอบครัว	74.8	86.9	81.9
Chat ทางอินเทอร์เน็ต	10.9	6.8	8.5
ดูภาพยนตร์ / ละครทีวี	78.5	88.2	84.2
ซื้อปิ้งตามศูนย์การค้า	12.4	21.1	17.6
เรียนพิเศษ	13.0	9.1	10.7
อ่านหนังสือนิตยสารต่างประเทศ	13.4	16.7	15.4
ทำงานอดิเรก เช่น สะสมแสตมป์	13.4	16.7	15.4

3.1.2.2 สถานที่เที่ยวของนักเรียน

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาสถานที่ที่นักเรียนชอบไปเที่ยวบ่อยๆ คือ ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้าร้อยละ 33 (ชายร้อยละ 29 และหญิงร้อยละ 36) รองลงมาเป็นวัด/โบราณสถาน/พิพิธภัณฑ์ร้อยละ 25 (ชายร้อยละ 23 และหญิงร้อยละ 27) และสวนสาธารณะอีกร้อยละ 19 ตามลำดับ(ชายร้อยละ 24 และหญิงร้อยละ 15) มีผู้ตอบเพียงเล็กน้อยที่ไปเที่ยงตามสถานเริงรมย์ต่างๆ ยกเว้นนักเรียนชายจะชอบไปท่องเที่ยวตามร้านอินเทอร์เน็ต หรือโต๊ะสนุกเกอร์/บิลเลียดค่อนข้างมาก (ร้อยละ 16 และร้อยละ 13 ตามลำดับ) (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ร้อยละของสถานที่เที่ยวของเด็กนักเรียนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา

สถานที่ที่ออกไปเที่ยว	ชาย	หญิง	รวม
ร้านอาหารที่มีตู้เพลง	5.7	4.4	4.9
สวนสาธารณะ	23.6	15.3	18.7
ดิสนีย์แลนด์	1.7	1.4	1.5
คาเฟ่	1.7	0.5	1.0
คาราโอเกะ (ตู้หยอดเหรียญ , ห้องร้องเพลง)	7.6	7.1	7.3
ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า	29.1	35.8	33.0
โรงภาพยนตร์	18.1	14.1	15.8
วัด/โบราณสถาน/พิพิธภัณฑ์	22.6	26.7	25.0
โต๊ะสนุกเกอร์/บิลเลียด	12.7	1.5	6.1
บ่อนการพนัน	2.3	0.4	1.2
สวนสัตว์	3.3	3.7	3.5
สวนสนุก	3.7	3.4	3.5
ลานสเก็ต	2.0	-	0.8
ร้านอินเทอร์เน็ต	16.0	6.7	10.5

3.1.3 กิจกรรมในวันหยุดสุดสัปดาห์

เมื่อถามว่าในวันหยุดสุดสัปดาห์นักเรียนชอบทำกิจกรรมอะไรบ้าง จะมีคำตอบที่หลากหลายมาก แต่ในความหลากหลายจะมีกิจกรรมหลักๆ ที่นักเรียนทั้งชายและหญิงชอบทำ คือ การดูภาพยนตร์ ดูละครทีวีแลทำกิจกรรมอื่นๆ ร้อยละ 40 (ชายร้อยละ 29 และหญิงร้อยละ 47) รองลงมาจะอยู่บ้านช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านและทำกิจกรรมอื่นๆ อีกร้อยละ 20 (ชายร้อยละ 17 และหญิงร้อยละ 22) นอกนั้นเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี อ่านหนังสือ ไปเที่ยวนอกบ้านไปห้างสรรพสินค้า และเล่นกีฬา เป็นต้น (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ร้อยละของกิจกรรมที่นักเรียนชอบทำในวันหยุดสุดสัปดาห์

กิจกรรม	ชาย	หญิง	รวม
<u>กิจกรรมที่ชอบทำในวันหยุด</u>			
ทำงานบ้าน	7.5	4.8	5.9
ดูหนัง / ดู TV	3.0	2.9	2.9
กิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี	3.0	1.1	1.9
อ่านหนังสือ	1.4	2.2	1.9
พักผ่อน	3.8	2.0	2.7
เล่นกีฬา	5.4	1.1	2.9
ไปเที่ยวนอกบ้าน / ไปห้างสรรพสินค้า	5.7	2.8	4.0
เล่นเกมส์ / เที่ยวกลางคืน	3.8	0.7	2.0
ทำงานบ้าน + กิจกรรมอื่นๆ	17.0	22.3	20.1
ดูหนัง + กิจกรรมอื่นๆ	28.7	47.0	39.5
กิจกรรมดนตรี + อื่นๆ	7.6	8.2	8.0
อ่านหนังสือ + อื่นๆ	8.8	3.4	5.6
พักผ่อน + อื่นๆ	1.6	0.8	1.1
เล่นกีฬา + อื่นๆ	2.3	0.3	1.1
ไม่ระบุ	0.6	0.5	0.5

3.1.4 กิจกรรมของโรงเรียน

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จะเป็นตัวบ่งบอกว่านักเรียนชอบหรือต้องการกิจกรรมรูปแบบใด เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการกำหนดหรือจัดกิจกรรมให้สอดคล้อง เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนต่อไป จะเห็นได้ว่ามากกว่าร้อยละ 95 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมประเพณีของโรงเรียน (ร้อยละ 15) กิจกรรมกีฬา (ร้อยละ 15) กิจกรรมวิชาการ (ร้อยละ 12) และกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันแม่ วันไหว้ครูอีก ร้อยละ 10 ซึ่งนักเรียนทั้งชายและหญิงต่างก็เข้าร่วมในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันเกือบทุกกิจกรรม (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ร้อยละของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

กิจกรรม	ชาย	หญิง	รวม
<i>กิจกรรมที่เคยร่วมในโรงเรียน</i>	93.4	97.0	95.5
กิจกรรมกีฬา	14.7	14.6	14.7
กิจกรรมวิชาการ	11.3	12.6	12.1
กิจกรรมประเพณีของโรงเรียน	14.3	17.4	16.1
กิจกรรมดนตรี	4.7	5.4	5.1
กิจกรรมทางศาสนา	5.5	3.5	4.3
กิจกรรมวันสำคัญ (วันแม่ / ไหว้ครู / ปีใหม่)	12.4	8.4	10.1
การฝึกอบรม / เข้าค่าย	4.5	3.7	4.0
กิจกรรมกีฬา + วิชาการ	2.5	3.6	3.1
กิจกรรมกีฬา + ดนตรี	0.3	2.2	1.4
กิจกรรมกีฬา + ประเพณีต่างๆ ของโรงเรียน	1.1	4.3	3.0
กิจกรรมกีฬา + ศาสนา	0.7	1.7	1.3
กิจกรรมกีฬา + กิจกรรมวันสำคัญ	5.2	4.3	4.7
กิจกรรมวิชาการ + กิจกรรมอื่นๆ	5.8	6.1	6.0
กิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด	2.7	4.2	3.5
ไม่ระบุ	7.5	5.0	6.1

3.1.5 กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อบำเพ็ญประโยชน์

การร่วมงานอาสาสมัครเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ก็เป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเสียสละของนักเรียน ซึ่งผลจากการสำรวจมีไม่ถึงร้อยละ 50 ที่เคยทำงานเป็นอาสาสมัครนี้ (ชายร้อยละ 38 และหญิงร้อยละ 44) และกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการร่วมพัฒนาชุมชนหรือวัดในบริเวณใกล้ๆ (ร้อยละ 22) นอกนั้นเป็นอาสาสมัครจราจร (ร้อยละ 4) และช่วยกิจกรรมของโรงเรียน (ร้อยละ 3) ตามลำดับ

ทางโรงเรียนน่าจะพิจารณานำกิจกรรมเพิ่มขึ้นและชักจูงให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้เป็นการกล่อมเกลาคิดใจเด็กให้รู้จักการเสียสละ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ร้อยละของงานอาสาสมัครเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ของนักเรียน

กิจกรรม	ชาย	หญิง	รวม
งานอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ที่เคยทำ	37.8	44.1	41.5
พัฒนาชุมชน / วัด	19.9	23.5	22.0
เข้าค่าย	1.6	2.6	2.2
บำเพ็ญประโยชน์ เช่น เป็นอาสาสมัครจราจร	2.7	4.3	3.7
บริจาค / ทำบุญ / กิจกรรมทางศาสนา	1.6	1.4	1.4
รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด	2.4	2.1	2.2
ช่วยกิจกรรมในโรงเรียน	3.0	3.8	3.4
ร่วมกิจกรรมกับองค์กรเอกชน	1.6	0.6	1.0
ช่วยเหลือหน่วยงานรัฐ	0.1	1.0	0.6
ฝึกอบรมความรู้ต่างๆ	0.3	0.4	0.3
เล่นดนตรี / กีฬา	0.1	0.3	0.2
กิจกรรมอื่นๆ	0.7	1.8	1.3
ไม่ระบุ	3.8	2.4	3.0

3.1.6 การทำงานที่ได้รับค่าตอบแทน

ประมาณ 3 ใน 4 ของนักเรียนทั้งชายและหญิงเคยทำงานที่ได้รับค่าตอบแทน ส่วนมากเป็นงานรับจ้าง ทั้งรับจ้างทั่วไปและรับจ้างในเกษตร ลูกจ้างในโรงงาน และขายของ โดยให้เหตุผลว่าต้องการหารายได้ด้วยตนเอง (ร้อยละ 13) นอกนั้นระบุในสัดส่วนที่เท่ากันว่าต้องการเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว (ร้อยละ 11) ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ (ร้อยละ 11) และเป็นการแบ่งเบาภาระให้ครอบครัว (ร้อยละ 11) และเงินค่าตอบแทนที่ได้รับส่วนใหญ่มักจะไปในการซื้อของใช้ส่วนตัวร้อยละ 21 (ชายร้อยละ 25 และหญิงร้อยละ 19) รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนหนังสือร้อยละ 17 และเก็บเอาไว้ฝากธนาคารอีกร้อยละ 11 (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ร้อยละของประเภทงานที่ได้รับค่าตอบแทนของนักเรียน

	ชาย	หญิง	รวม
<i>เคยทำงานที่ได้รับค่าตอบแทน</i>	75.1	70.5	72.4
ลูกจ้างในโรงงาน	5.9	9.4	8.0
ขายของ	5.2	10.1	8.1
รับจ้างทั่วไป	12.9	9.9	11.1
งานเอกสาร	3.7	4.8	4.4
ร้านอาหาร	3.5	3.8	3.7
รับจ้างในเกษตร	13.0	6.0	8.9
ทำความสะอาด	2.7	3.1	2.9
ช่วยงานที่บ้าน	3.7	3.7	3.7
รับจ้างใช้แรงงาน	3.0	0.9	1.7
ช่วยครูทำงาน	1.6	1.8	1.7
งานบริการอื่นๆ	2.0	2.4	2.2
รับจ้างเลี้ยงเด็ก	0.3	2.0	1.3
ทำงานฝีมือ / ช่าง	3.7	3.0	3.1
รับจ้างในสนามกีฬา	0.3	1.6	1.0
ทำงานบริษัท	1.6	0.9	1.2
ทำประมง	2.8	0.5	1.5
เล่นดนตรี	0.8	1.1	1.0
สอนหนังสือ	0.8	1.1	1.0
ขับรถรับจ้าง	1.7	0.2	0.8
ไม่ระบุ	5.9	4.4	5.1
<i>เหตุผลที่ทำงาน</i>			
หาเงินเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว	12.2	9.5	10.6
ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	12.2	10.6	11.2
แบ่งเบาภาระทางครอบครัว	8.6	12.5	10.9
ต้องการหารเงินด้วยตัวเอง	14.0	12.6	13.2
หาเงินเป็นทุนการศึกษา	5.1	5.4	5.3
รายได้ที่บ้านไม่เพียงพอ	5.0	5.8	5.5
ถูกบังคับ / ขอร้องให้ช่วยทำ	4.2	2.7	3.3
ฝึกงาน	5.7	3.5	4.4
ต้องการเก็บเงินเอาไว้ให้ยามจำเป็น	3.0	3.8	3.4
ไม่ระบุ	5.2	4.1	4.5

	ชาย	หญิง	รวม
ลักษณะการนำเงินไปใช้			
ซื้อของใช้ส่วนตัว	24.9	18.9	21.3
เก็บฝากธนาคาร	11.2	10.7	10.9
เป็นค่าเล่าเรียน	16.4	17.3	16.9
ค่าใช้จ่ายในครอบครัว	4.2	4.9	4.7
ไปเที่ยว / ซื้อของ	2.7	0.3	1.3
ซื้อของส่วนตัว + อื่นๆ	9.5	10.9	10.3
เก็บฝากธนาคาร + ใช้จ่ายอื่นๆ	0.7	1.5	1.2
ค่าเล่าเรียน + ใช้จ่ายในครัวเรือน	1.4	3.4	2.6
ซื้อของฟุ่มเฟือย	1.3	0.4	0.8
ไม่ระบุ	2.8	2.3	2.5

ถ้าดูจากคำตอบเหตุผลในการทำงานจะเห็นว่า นักเรียนทั้งชายและหญิงก็มีความพยายามที่จะช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่น่าส่งเสริมเพราะจะทำให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเป็นการหาประสบการณ์ในการทำงานได้อีกด้วย

3.1.7 การเล่นการพนัน

การเล่นการพนันเป็นประสบการณ์ในการเกี่ยวข้องกับอบายมุขอย่างหนึ่ง มีเด็กนักเรียน 1 ใน 3 ที่เคยเล่นการพนัน (ชายร้อยละ 47 และหญิงร้อยละ 25) ประเภทการพนันส่วนใหญ่เป็นการเล่นไพ่ นอกนั้นก็มีการพนันบอล บันเปะ และไฮโล โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนชาย สถานที่เล่นการพนันก็จะเป็นบ้านของตนเองบ้าง บ้านเพื่อนบ้าง หรือไปเล่นที่บ่อนบ้านเจ้ามือ และส่วนใหญ่เคยเสียเงินกับการเล่นการพนันมากที่สุดไม่เกิน 500 บาทประมาณร้อยละ 25 (ชายร้อยละ 33 และหญิงร้อยละ 19) ซึ่งถึงแม้จะดูว่าจำนวนเงินไม่สูงมากนักแต่ก็เป็นข้อที่จะต้องพึงระวังไม่ให้นักเข้าไปข้องเกี่ยวและใกล้ชิดกับอบายมุขเหล่านี้ (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 ร้อยละของนักเรียนที่เล่นการพนันแยกตามประเภทและสถานที่

	ชาย	หญิง	รวม
<u>การพนันที่เล่น</u>	46.7	24.8	33.0
ไพ่	16.8	14.8	15.6
น้ำเต้าปูปลา	0.3	0.6	0.5
บันเปะ	1.1	1.2	1.2
ไฮโล	1.3	0.1	0.6
พนันบอล	5.8	0.6	2.7
หวย	0.6	0.3	0.4
สล็อตเกอร์	1.8	0.1	0.8
ไพ่ + การพนันอื่นๆ	10.0	4.1	6.5
การพนันชนิดอื่นๆ หลายอย่าง	3.8	1.3	2.3
ไม่ระบุ	3.1	1.8	2.3
<u>สถานที่ไปเล่นการพนัน</u>			
บ้านตนเอง	10.3	9.4	9.8
บ้านเพื่อน	7.6	5.1	6.2
บ้านญาติ	0.7	1.1	0.9
บ้านเจ้ามือ / บ่อน	6.5	2.5	4.2
โรงเรียน	2.8	0.9	1.7
วัด	1.1	0.8	0.9
ตามร้าน / โต๊ะสล็อตเกอร์	1.8	0.1	0.8
บ้านตัวเอง + แหล่งอื่นๆ	2.0	1.2	1.5
บ้านเพื่อน + แหล่งอื่นๆ	1.1	0.5	0.8
แหล่งอื่นๆ หลายที่	3.3	0.5	1.6
ไม่ระบุ	7.4	2.8	4.7
<u>เคยเสียเงินมากที่สุด</u>			
ต่ำกว่า 50 บาท	14.3	10.3	11.9
50 - 100 บาท	7.5	4.2	5.5
101 - 200 บาท	5.0	2.7	3.6
201 - 500 บาท	5.9	1.9	3.5
501 - 1000 บาท	3.7	0.6	1.9
1001 - 5000 บาท	2.7	0.3	1.3
มากกว่า 5000 บาท	1.3	0.1	0.6
ไม่ระบุ	3.3	3.6	3.4

3.1.8 การหนีเรียน

มีนักเรียนร้อยละ 36 ที่บอกว่าตนเองเคยหนีเรียน (ชายร้อยละ 43 และหญิงร้อยละ 32) ส่วนใหญ่บอกว่าเบื่อเรียนร้อยละ 18 อายากเกี่ยวกับเพื่อนร้อยละ 6 และเรียนไม่ทันเพื่อน/ทำงานไม่เสร็จตามกำหนดจึงไม่ยอมเข้าเรียนร้อยละ 3 ตามลำดับ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ร้อยละของนักเรียนที่หนีเรียนแยกตามสาเหตุที่หนีเรียน

	ชาย	หญิง	รวม
<u>สาเหตุที่หนีเรียน</u>	43.4	31.6	36.5
เบื่อเรียน	21.5	14.7	17.5
ติดเพื่อน / อายากเที่ยว	6.4	5.7	6.0
ไม่มีเรียน	2.1	2.2	2.2
เรียนไม่ทัน / งานไม่เสร็จ	3.8	1.9	2.7
เบื่อเรียน + อายากเที่ยว	1.8	0.2	0.9
มีกิจกรรมอย่างอื่นทำ	1.7	0.6	1.0
มีธุระต้องออกไปทำ	2.0	2.5	2.3
มีปัญหาทางบ้าน / ป่วย	2.1	1.4	1.7
ไม่ระบุ	2.0	2.5	2.3

3.1.9 พฤติกรรมการเกี่ยวข้องกับสารเสพติด

การเกี่ยวข้องกับสารเสพติดเป็นหนทางที่จะทำให้เด็กตกอยู่ในภาวะเสี่ยงมากขึ้น เด็กนักเรียนทั้งชายและหญิงเคยมีประสบการณ์ในการใช้สารเสพติดทุกชนิด ยกเว้นนักเรียนหญิงที่ไม่เคยใช้ยาเคเพียงอย่างเดียว สารเสพติดที่นักเรียนเคยใช้มากที่สุด คือ เครื่องดื่มประเภทไวน์สปาย/น้ำผลไม้ที่มีแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 39) รองลงมาเป็นสุรา/เหล้า/เบียร์ (ร้อยละ 25) และบุหรี่ยร้อยละ 12

กลุ่มนักเรียนที่เคยใช้และยังใช้อยู่จนถึงปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะนักเรียนชายที่ยังคงใช้สารเสพติดเกือบทุกชนิดยกเว้นทินเนอร์/สารระเหยเท่านั้น (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ร้อยละของสารเสพติดต่างๆที่นักเรียนเกี่ยวข้อง

สารเสพติด	ชาย		หญิง		รวม	
	เคยใช้	ยังใช้อยู่	เคยใช้	ยังใช้อยู่	เคยใช้	ยังใช้อยู่
บุหรี่	22.2	5.5	4.2	0.1	11.6	2.3
กัญชา	7.5	0.3	0.9	-	3.6	0.1
ทินเนอร์/สารระเหย/กาว	1.3	-	0.5	-	0.8	-
ผงขาว/เฮโรอีน	0.8	0.1	0.1	-	0.4	0.1
สุราเหล้า/เบียร์	36.9	9.9	17.2	1.4	25.3	4.9
ไวน์/สปาย/น้ำผลไม้ผสมแอลกอฮอล์	42.9	7.1	36.8	2.1	39.3	4.1
ยาบ้า	3.4	0.3	0.5	0.1	1.7	0.2
ยาอี/ยาเลิฟ	0.7	0.1	0.1	-	0.3	0.1
ยาเค	0.7	0.1	-	-	0.3	0.1
กระท่อม	7.6	0.4	0.7	-	3.5	0.2

3.1.10 พฤติกรรมของนักเรียน

คำตอบของนักเรียนจากการสำรวจ พบว่า พฤติกรรมที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติบ่อยครั้งนั้น แบ่งออกเป็นพฤติกรรมหลัก 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

- พฤติกรรมในการแต่งกาย
- พฤติกรรมในการแสดงออก
- พฤติกรรมในการบริโภคของฟุ่มเฟือย
- พฤติกรรมในการบริโภคสื่อ

ถ้าพิจารณาพฤติกรรมที่แยกเป็นกลุ่มหลักๆ แล้ว จะเห็นว่า พฤติกรรมในการบริโภคสื่อเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด โดยเฉพาะนักเรียนชายตอบว่าดูฟุตบอลลีกสูงถึงร้อยละ 45 หรือการดูถ่ายทอดสด/ดูมิวสิควิดีโอในรายการ MTV และดูภาพยนตร์จากฮอลลีวูดส์ เป็นต้น

ลำดับที่ 2 คือ พฤติกรรมในการแสดงออกที่แข็งกระด้าง นักเรียนทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะมีพฤติกรรมที่ไม่อ่อนน้อมถ่อมตน/ไม่เคารพบนอบผู้ใหญ่ (ร้อยละ 18) มีความมั่นใจในตัวเองสูง กล้าพูดกล้าแสดงออกในที่สาธารณะ (ร้อยละ 16) และมีการพูดภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 6) รวมทั้งการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศด้วย (ร้อยละ 2)

ลำดับที่ 3 เป็นการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมในการเลียนแบบวัฒนธรรมประเพณีแบบตะวันตกซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ แต่คำตอบที่พบมาก คือ การจัดงานรื่นเริงในเทศกาลคริสต์มาส (ร้อยละ 13) การมอบดอกไม้ของขวัญให้คู่รักหรือเพื่อนในวันวาเลนไทน์ (ร้อยละ 12) การรับประทานอาหาร Fast Food (ร้อยละ 9) หรือรับประทานไอศกรีมในร้านสวนเช่น (ร้อยละ 8) ส่วนพฤติกรรมในการแต่งกาย จะพบน้อยกว่าพฤติกรรมอื่นๆ คือ มีเพียงร้อยละ 1-2 เท่านั้นซึ่งอาจเป็นเพราะนักเรียนยังมีภาวะเฝ้ายามของแต่ละ

โรงเรียนกำกับอยู่ นักเรียนยังต้องใส่เครื่องแบบ ไม่สามารถแต่งตัวตามแฟชั่นได้ จะทำได้เฉพาะในช่วงวันหยุด หรือตอนปิดภาคเรียนเท่านั้น (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ร้อยละของพฤติกรรมที่มักทำประจำ

พฤติกรรมที่ทำประจำ	ชาย	หญิง	รวม
1. พฤติกรรมการแต่งกาย			
แต่งกายเปิดเผย เช่น ใส่เสื้อสายเดี่ยว เกาะอก เอวลอย	1.1	2.0	1.6
ย้อมผมเป็นสีทอง สีแดง	1.3	1.0	1.1
2. พฤติกรรมการแสดงออก			
มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออกในที่สาธารณะ	15.4	16.8	16.2
ไม่อ่อนน้อมถ่อมตน/เคารพนบนอบผู้ใหญ่	19.2	16.6	17.7
พูดภาษาไทยคำ ภาษาอังกฤษคำ	5.8	5.6	5.7
พูดภาษาไทยไม่ชัด (พูดภาษาไทยเลียนเสียงภาษาอังกฤษ)	1.4	1.6	1.5
แสดงความรักอย่างเปิดเผยกับคนรักในที่สาธารณะ เช่น การกอด รุม	1.4	0.4	0.8
มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ	3.1	1.1	1.9
3. พฤติกรรมการบริโภคของฟุ่มเฟือย			
เปลี่ยนโทรศัพท์มือถือให้ทันสมัยตามแฟชั่นแม้ราคาจะแพง	1.4	0.7	1.0
รับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ด เช่น พิซซ่า, เคเอฟซี, แมคโดนัลด์ ฯลฯ	8.5	9.8	9.2
รับประทานอาหารนมปั่น แชนวิช ไข่ดาว หมูแฮมแทนข้าวเป็นอาหารมื้อเช้า	8.5	5.2	6.6
ดื่มกาแฟร้านสตาร์บัค, แบลคแคนยอน ฯลฯ	2.4	1.1	1.6
รับประทานอาหารไอศกรีม ร้านลเวนเซนส์, บาสกินรอบบิ้นส์, ฮาเก้นส์ดาซ	8.5	8.3	8.4
ใช้เสื้อผ้ายี่ห้อดังจากต่างประเทศ (สินค้าแบรนด์เนม)	2.3	1.4	1.7
ใช้กระเป๋า/รองเท้าราคาแพงจากต่างประเทศ	0.8	0.5	0.6
ใช้นาฬิกา/เครื่องประดับยี่ห้อดังจากต่างประเทศ	1.8	0.9	1.3
มอบดอกไม้ของขวัญแก่คู่รักหรือเพื่อนในวันวาเลนไทน์	12.6	11.6	12.0
จัดหรือร่วมกิจกรรมในวันฮาโลวีน (วันปลั้อยผี)	1.4	1.2	1.3
จัดหรือร่วมงานรื่นเริงในเทศกาลคริสต์มาส	10.3	15.1	13.1
4. พฤติกรรมการบริโภคสื่อ			
ดูฟุตบอลลีกต่างประเทศ	44.8	10.5	24.6
ดูการแสดงสดดนตรีจากต่างประเทศ เช่น อเมริกา อังกฤษหรือวงจากประเทศยุโรปอื่นๆ	11.2	4.1	7.0
ดูการถ่ายทอดสดหรือมิวสิกวิดีโอในรายการ MTV	17.4	17.0	17.2
ดูภาพยนตร์จากฮอลลีวูดส์ ประเภทอเมริกันฮีโร่	22.6	7.9	14.0
อ่านนิตยสารต่างประเทศที่มีการจัดจำหน่ายในเมืองไทย เช่น ริดเดอร์ไคเดสท์, คอสโมโพลิแทน, โวค ฯลฯ เพื่อความทันสมัย	4.1	3.9	4.0

3.1.11 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

3.1.11.1 เพื่อนสนิท

บุคคลที่เกี่ยวข้องรอบๆ ตัวนักเรียนจะมีผลต่อพฤติกรรมหรือความประพฤติของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ พี่น้อง ญาติ หรือเพื่อนๆ ทั้งเพื่อนในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียน

นักเรียนส่วนมากร้อยละ 66 มีเพื่อนสนิทอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน (ชายร้อยละ 59 และหญิงร้อยละ 70) มีเพียงร้อยละ 12 เท่านั้นที่มีเพื่อนสนิทอยู่นอกชั้นเรียนหรือนอกโรงเรียน แต่มีนักเรียนทั้งหญิงและชายเพศละ 1 คน ที่บอกว่าตนเองไม่มีเพื่อนสนิทเลย และก็มีนักเรียนอีก 1 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตอบเรื่องเพื่อนสนิท (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 ร้อยละของเพื่อนที่สนิทที่สุด

เพื่อนสนิท	ชาย	หญิง	รวม
ในโรงเรียน	59.4	69.8	65.5
นอกโรงเรียน	12.7	11.9	12.2
ทั้งในและนอกโรงเรียน	3.1	1.3	2.0
ไม่มีเพื่อนสนิท	0.1	0.1	0.1
ไม่ตอบ	24.5	17.0	20.1

3.1.11.2 กลุ่มเพื่อน

ความเกี่ยวข้องของเพื่อนสนิท เพื่อนในชั้นเรียน เพื่อนนอกชั้นเรียน/เพื่อนนอกโรงเรียน มีความคล้ายคลึงของคำตอบเกี่ยวกับการเกี่ยวข้องกับสารเสพติด ในกลุ่มเพื่อนนักเรียนชายมีการใช้สารเสพติดทุกชนิด และมีเกินร้อยละ 30 ในกลุ่มเครื่องดื่มพวกไวน์/สปาย/น้ำผลไม้ที่มีแอลกอฮอล์ รองลงมา สุรา/เหล้า/เบียร์ และ บุหรี่ ตามลำดับ แต่ในกลุ่มนักเรียนชายก็ยังมีเกี่ยวข้องกับสารเสพติดที่ผิดกฎหมายบ้างโดยเฉพาะกัญชา กระท่อม และยาบ้า

ส่วนในกลุ่มนักเรียนหญิงก็มีเพื่อนทั้งในและนอกโรงเรียนยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดทุกชนิดเหมือนกันแต่มีสัดส่วนที่ต่ำกว่ากลุ่มนักเรียนชายในทุกประเภทสารเสพติด ยกเว้นเครื่องดื่มพวกไวน์/สปาย/น้ำผลไม้ที่มีแอลกอฮอล์ที่มีจำนวนสูงกว่า (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ร้อยละของกลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดชนิดต่างๆ

สารเสพติด	เพื่อนสนิท				เพื่อนในโรงเรียน				เพื่อนนอกโรงเรียน			
	ชาย		หญิง		ชาย		หญิง		ชาย		หญิง	
	เคยใช้	ยังใช้	เคยใช้	ยังใช้	เคยใช้	ยังใช้	เคยใช้	ยังใช้	เคยใช้	ยังใช้	เคยใช้	ยังใช้
บุหรี่	28.7	14.7	8.9	1.7	36.4	18.1	23.0	12.4	31.8	27.3	24.4	14.3
กัญชา	11.6	1.8	1.6	0.3	12.4	2.4	4.1	1.0	14.4	4.5	5.6	1.5
ทินเนอร์ / กาว / สารระเหย	2.3	0.1	0.6	0.1	3.0	0.4	1.1	0.2	5.0	1.0	3.1	0.7
ผงขาว / เฮโรอีน	0.8	0.1	0.3	-	1.0	0.1	0.6	0.2	2.1	1.0	0.7	0.5
สุรา / เบียร์ / เหล้า	34.5	19.7	19.9	4.4	36.5	23.2	28.9	15.7	30.1	29.1	27.5	16.8
ไวน์ / สเปย์ / น้ำผลไม้ผสมแอลกอฮอล์	36.9	13.3	36.8	4.9	33.8	17.3	37.7	13.3	30.1	21.1	33.8	15.1
ยาบ้า	4.4	0.6	1.3	0.3	4.0	0.6	1.7	0.1	7.4	1.8	2.8	0.8
ยาอี / ยาเลิฟ	0.8	0.6	0.1	0.1	0.8	0.4	0.5	-	1.8	0.6	0.5	0.2
ยาเค	0.1	0.1	0.1	-	0.6	0.3	0.2	0.1	1.3	0.4	0.2	0.2
กระท่อม	7.5	1.7	1.4	0.2	8.1	1.0	2.2	0.3	8.8	2.1	2.6	1.2

3.1.11.3 บุคคลในครอบครัว

การใช้สารเสพติดเป็นประจำของคนในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนได้ใกล้ชิดและคุ้นเคยกับสารเสพติดโดยไม่รู้ตัว และทำให้มีโอกาสเสี่ยงในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับดัว ในครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่น้อง และญาตินั้น ผลการศึกษาจะเห็นว่ากลุ่มคนรอบตัวนักเรียนมีพฤติกรรมในการเกี่ยวข้องกับสารเสพติดทุกคนและเกือบทุกชนิด ยกเว้นแม่ที่ไม่เคยสูบบุหรี่ ในการใช้สารเสพติดจะเห็นได้ว่า พ่อและญาติของทั้งนักเรียนชายและหญิงมีพฤติกรรมในการดื่มสุรา สูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง และใช้ยาแก้ปวดเป็นประจำ (ร้อยละ 20-43) ส่วนแม่ พี่น้อง และตัวนักเรียนเองก็ใช้ยาแก้ปวดเป็นประจำ ซึ่งก็มีสัดส่วนสูงพอสมควร (ร้อยละ 16-32) (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 ร้อยละของคนในครอบครัวนักเรียนที่ใช้สารเสพติดเหล่านี้เป็นประจำ

สารเสพติด	พ่อ		แม่		พี่น้อง		ญาติ		ตนเอง	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
สูบบุหรี่	39.5	43.3	1.0	1.3	7.1	7.5	31.0	28.3	6.5	0.7
ดื่มสุรา	39.7	37.0	4.0	5.4	8.2	7.4	32.8	28.1	11.3	1.2
ใช้ยาบ้า	0.8	0.8	0.4	0.8	0.8	0.3	3.1	1.9	0.7	1.1
ใช้ยาแก้ปวด	22.5	23.9	27.7	32.8	16.1	16.8	21.9	21.1	22.1	23.8
เครื่องดื่มชูกำลัง	31.1	27.9	6.9	6.3	5.0	2.8	20.4	17.7	9.2	1.2
ใช้ยานอนหลับ (หมอมไม่ได้สั่ง)	1.6	1.3	2.1	2.0	0.7	0.6	5.8	4.1	1.1	0.8
สูบกัญชา	0.4	0.6	-	-	0.4	0.4	4.0	2.1	1.4	0.4

3.1.12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทุนทางสังคม

ทุนทางสังคม ถือเป็นทุนของชุมชนที่ประกอบด้วยทุนที่เป็นบุคคลทุนทางวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม ความสามัคคี ความเอื้ออาทรต่อกัน หรือความรู้ความคิดในการจัดการกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนของตน จากการศึกษาพบว่า เด็กนักเรียนทั้งชายและหญิงทุกคนรับรู้ว่ามีวัฒนธรรมประเพณีหลายอย่าง ร้อยละ 35 ระบุว่างานหลวงพ่อโสธร (ชายร้อยละ 39 และหญิงร้อยละ 32) รองลงมาเป็นงานประเพณีลอยกระทงร้อยละ 10 การเล่นพื้นเมืองของจังหวัดร้อยละ 5 และงานวันสำคัญทางพุทธศาสนาอีกร้อยละ 4 ตามลำดับ (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ร้อยละของวัฒนธรรมประเพณีในจังหวัดที่นักเรียนทราบ

วัฒนธรรม / ประเพณี	ชาย	หญิง	รวม
<u>วัฒนธรรมประเพณีในจังหวัด</u>			
งานหลวงพ่อโสธร	38.9	32.0	34.8
งานประเพณีลอยกระทง	11.2	9.1	9.9
งานวันสำคัญทางศาสนา	3.5	3.4	3.4
เทศกาลวันมะม่วง	1.3	1.3	1.3
การเล่นพื้นเมือง	5.8	4.1	4.8
งานสังคมในชุมชน (งานบวช / งานแต่ง / งานศพ)	0.4	0.2	0.3
งานหลวงพ่อโสธร + งานอื่นๆ	14.0	20.8	18.8
งานประเพณี + วันสำคัญทางศาสนา	12.3	18.1	15.7
วันสำคัญทางศาสนา + งานอื่นๆ	3.0	5.0	4.2
ไม่ระบุ	9.6	6.0	7.5

ด้านทุนสังคมที่เป็นบุคคล นักเรียนทั้งหญิงและชายจะมีคำตอบที่หลากหลายมาก แต่ที่เห็นเด่นชัด คือจะเป็นบุคคลสำคัญของจังหวัดในอดีต เช่น พระยาศรีสุนทรโวหาร (ร้อยละ 14) และบุคคลสำคัญในปัจจุบันที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด เช่น นายจาดุรนต์ ฉายแสงและครอบครัวฉายแสง (ร้อยละ 11) นอกนั้นก็ยังมีบุคคลอื่นๆ ในสังคมที่เป็นแบบอย่างที่ดี (ร้อยละ 9) ผู้ว่าราชการจังหวัด (นายโกเมศ แดงทองดี) ครู/ผู้อำนวยการโรงเรียน พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ของนักเรียนเอง (ร้อยละ 7) โดยนักเรียนระบุเหตุผลว่า บุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยเหลือประชาชน เป็นคนดี เก่ง นำเคารพยกย่อง สมควรเป็นแบบอย่างที่ดี (ร้อยละ 6-10) (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ร้อยละของบุคคลที่นำยกย่อง และเหตุผลในการยกย่องของนักเรียน

บุคคล	ชาย	หญิง	รวม
บุคคลที่นำยกย่องในจังหวัด			
บุคคลสำคัญในอดีตของจังหวัด	13.3	14.6	14.1
จาตุรนต์ และ ครอบครัว ฉายแสง	10.6	11.0	10.8
ผู้ว่าราชการจังหวัด (โกเมศ แดงทองดี)	3.3	10.3	7.4
พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่	7.4	6.8	7.0
ผู้นำในชุมชน	6.2	4.7	5.4
ครู / ผู้อำนวยการโรงเรียน	6.5	7.4	7.0
หลวงพ่อโลธร	3.8	4.2	4.1
พระภิกษุในจังหวัด	2.0	2.4	2.2
ครู และ พ่อแม่	0.7	1.8	1.3
บุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม	9.3	8.7	9.0
สส. / สจ.	3.4	0.8	1.9
บุคคลอื่นๆ	3.6	3.2	3.3
ไม่ระบุ	29.8	24.1	26.5
เหตุผลที่ยกย่อง			
เป็นบุคคลสำคัญ	9.6	10.7	10.2
มีตำแหน่งเป็นรองนายก / เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด	2.0	2.7	2.4
ช่วยเหลือประชาชน	6.6	8.4	7.7
ดูแลเอาใจใส่เด็กดี	3.5	5.2	4.5
ช่วยพัฒนาชุมชน	4.8	6.2	5.6
เป็นคนเก่ง นำยกย่อง	6.8	5.4	6.0
เป็นคนดี	7.4	4.9	5.9
เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นำเคารพ	3.1	3.4	3.3
เป็นแบบอย่างที่ดี	6.2	6.2	6.2
รับผิดชอบในการพัฒนาจังหวัด	0.7	2.6	1.8
เป็นแกนนำในการทำกิจกรรม	0.4	0.2	0.3
ช่วยเหลือโรงเรียน / นักเรียน	3.4	3.5	3.4
ไม่ระบุ	45.5	40.6	42.6

ความภาคภูมิใจในสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็สะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันในสิ่งนั้นเป็นอย่างดี นักเรียนที่ตอบส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในวัดโลธร เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 65) นอกนั้นก็แหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามของจังหวัด รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีอันเก่าแก่ของจังหวัด ประมาณร้อยละ 5 (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ร้อยละของสิ่งที่ภูมิใจมากที่สุดในจังหวัดของนักเรียน

สิ่งที่ภูมิใจในจังหวัด	ชาย	หญิง	รวม
สิ่งที่ภูมิใจมากที่สุดในจังหวัด			
วัดโสธร	60.3	67.4	64.5
แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด	5.5	4.2	4.7
วัด + แหล่งท่องเที่ยว	7.1	10.0	8.8
วัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ของจังหวัด	5.3	5.6	5.4
เป็นจังหวัดที่น่าอยู่	3.0	1.6	2.2
มีของดีในจังหวัดมาก	2.5	2.0	2.2
มีสิ่งแวดล้อมดี	2.7	0.7	1.5
มีโรงเรียนดี มีคุณภาพ	1.6	0.7	1.0
มีแหล่งท่องเที่ยว และ ของดีในจังหวัด	2.0	0.7	1.2
มีวัดโสธร และมีสิ่งแวดล้อมดี	1.1	1.4	1.3
ไม่มีสิ่งภูมิใจ	0.7	0.2	0.4
ไม่ระบุ	8.3	5.7	6.8

เมื่อมองในระดับชุมชน นักเรียนทั้งหญิงและชายก็มีความคิดเหมือนกัน โดยเห็นว่า วัฒนธรรมประเพณี และงานเทศกาลต่างๆ ในชุมชน เป็นวัฒนธรรมที่น่าภาคภูมิใจมากที่สุด (ร้อยละ 28) รองลงมาเป็นกิจกรรมทางศาสนา และงานประจำปีหลวงพ่อโสธร (ร้อยละ 18 และร้อยละ 17 ตามลำดับ) (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ร้อยละของวัฒนธรรมในชุมชนที่น่าภูมิใจที่สุดของนักเรียน

วัฒนธรรมในชุมชน	ชาย	หญิง	รวม
วัฒนธรรมในชุมชนที่น่าภาคภูมิใจมากที่สุด			
งานประจำปีหลวงพ่อโสธร	17.5	16.3	16.8
ประเพณี และ งานเทศกาลต่างๆ	26.6	29.7	28.4
กิจกรรมทางศาสนา	16.8	17.9	17.5
มารยาทและวิถีชีวิตแบบไทย	4.0	5.0	4.6
สินค้าพื้นเมือง	0.6	1.6	1.2
งานแข่งเรือ	0.8	0.8	0.8
การแข่งขันกีฬาสมัครเล่น	2.3	1.2	1.6
งานมะม่วง	0.1	0.7	0.5
กิจกรรมศาสนา และ งานประเพณีต่างๆ	1.1	2.3	1.8
งานประจำปีหลวงพ่อโสธร + งานประเพณี	0.8	1.2	1.0
งานอื่นๆ ของจังหวัด	0.3	0.5	0.4
ไม่มีสิ่งภูมิใจ	2.8	1.2	1.9
ไม่ระบุ	24.6	20.2	22.0

ส่วนวัฒนธรรมประเพณีที่ควรเก็บรักษาเอาไว้ให้ลูกหลานต่อไปนั้นมีมากมาย แต่ที่สำคัญในลำดับแรกๆ คือ งานประเพณีต่างๆ งานฉลองหลวงพ่อโสธร และกิจกรรมทางพุทธศาสนา (ร้อยละ 19 ร้อยละ 15 และร้อยละ 14 ตามลำดับ) (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ร้อยละของประเพณีที่ควรรักษาเอาไว้ให้ลูกหลาน

ประเพณีที่ควรรักษา	ชาย	หญิง	รวม
<u>ประเพณีที่ควรรักษาไว้ให้ลูกหลาน</u>			
กิจกรรมทางศาสนา	10.6	16.3	14.0
งานประเพณีต่างๆ	15.6	20.9	18.7
วิถีชีวิต และวัฒนธรรมในชุมชน	3.3	2.9	3.0
งานฉลองหลวงพ่อโสธร	16.1	14.7	15.3
ประเพณีท้องถิ่น	8.6	4.9	6.5
หัตถกรรมของจังหวัด	0.4	1.3	0.9
กิจกรรมสำคัญในสังคม / ประเทศ	1.8	0.5	1.0
การเล่น / ดนตรีไทย	3.0	1.7	2.2
กิจกรรมทางศาสนา + งานประเพณีต่างๆ	6.9	9.1	8.2
งานประเพณี + งานฉลองหลวงพ่อโสธร	2.1	2.3	2.2
งานประเพณี + งานประเพณีท้องถิ่น	2.4	3.1	2.8
กิจกรรมทางศาสนา + อื่นๆ	2.1	3.5	2.9
ไม่ระบุ	27.0	18.9	22.2

การใกล้ชิดกับกิจกรรมทางศาสนาจะทำให้เด็กได้รับการกล่อมเกลาทางด้านจิตใจ ประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งหญิงและชายยังเข้าร่วมกิจกรรมการทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์ (ชายร้อยละ 48 และหญิงร้อยละ 51) รองลงมาเข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาอีกร้อยละ 23 (ชายร้อยละ 24 และหญิงร้อยละ 22)

การรวมกลุ่มของชุมชนในการทำกิจกรรม ก็แสดงถึงความเข้มแข็งความสามัคคีป้องกันของคนในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนก็ชี้ให้เห็นว่า เด็กยังมีความผูกพันกับคนในชุมชนเพราะยังมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน ถึงแม้กิจกรรมนั้นจะเน้นไปทางกิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา (ร้อยละ 19) แต่ก็ยังมีกิจกรรมทางด้านศาสนา (ร้อยละ 13) และกิจกรรมการพัฒนาชุมชนอีกด้วย (ร้อยละ 10) ในโอกาสที่ได้ร่วมทำกิจกรรมนั้น ผู้ตอบจะมีความรู้สึกที่ดี ทั้งภูมิใจ ประทับใจ (ร้อยละ 23) เกิดความสนุกสนาน (ร้อยละ 16) และปลื้มใจที่ได้ร่วมทำกิจกรรมนั้นๆ (ร้อยละ 11) (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 ร้อยละของกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมกลุ่มในชุมชนที่นักเรียนเข้าร่วม

กิจกรรมทางศาสนา	ชาย	หญิง	รวม
<i>กิจกรรมทางศาสนาที่เข้าร่วม</i>			
ทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์	47.5	50.5	49.3
วันสำคัญทางศาสนา	23.5	21.9	22.6
งานแห่หลวงพ้อไธธร	3.8	2.7	3.1
ประเพณีสงกรานต์	1.1	1.4	1.3
ทำบุญตักบาตร + วันสำคัญทางศาสนา	7.4	10.0	8.9
ทำบุญ ตักบาตร + กิจกรรมอื่นๆ	4.0	2.3	3.0
งานอื่นๆ	2.3	1.6	1.9
ไม่ระบุ	8.8	7.5	8.0
<i>กิจกรรมกลุ่มในชุมชนที่เข้าร่วม</i>			
กิจกรรมกีฬา	22.1	16.8	19.0
กิจกรรมทางศาสนา	13.4	12.1	12.6
กลุ่มผลิตภัณฑ์ต่างๆ	1.3	5.1	3.5
กลุ่มพัฒนาชุมชน	8.6	10.8	9.9
กิจกรรมประเพณีต่างๆ	5.7	5.0	5.3
กลุ่มต่อต้านยาเสพติด	2.3	4.2	3.4
งานประจำปีของวัด	2.8	2.0	2.3
กลุ่มจัดตั้งกองทุน	1.3	2.5	2.0
กลุ่มดนตรีไทย	0.4	0.2	0.3
กิจกรรมทางศาสนา + อื่นๆ	0.7	0.5	0.6
กิจกรรมอื่นๆ	3.3	1.6	2.4
ไม่ระบุ	36.5	35.7	36.0
<i>ความรู้สึกเมื่อเข้าร่วมกิจกรรม</i>			
ดีใจ ปลื้มใจ	11.5	9.8	10.5
ดี ภูมิใจ ประทับใจ	25.0	21.9	23.2
สนุกสนาน	15.8	16.2	16.1
สบายใจ	6.6	8.1	7.5
รู้สึกดีที่ได้ทำกิจกรรม	7.2	10.54	9.1
ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น	0.3	0.9	0.6
เฉยๆ	4.2	2.6	3.3
ไม่ชอบ / ไม่ดี	1.3	1.9	1.6
ไม่เคยร่วมกิจกรรม	5.1	3.6	4.2
ไม่ระบุ	22.9	24.6	23.9

3.1.13 อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก

ในความคิดเห็นของนักเรียนทั้งชายและหญิงไม่ค่อยมีความแตกต่างกัน ส่วนใหญ่เห็นว่า ในชุมชนของตนมีวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามามากมายหลายอย่าง แต่ที่เห็นเด่นชัด คือ วัฒนธรรมการแต่งกายที่ไม่สุภาพ ล้อแหลม โป๊เกินไป (ร้อยละ 33) การรับเอางานประเพณีวันสำคัญทางตะวันตก เช่น วันคริสต์มาส(ร้อยละ 6) การกินอาหาร Fast Food ความบันเทิงต่างๆ (ร้อยละ 2) การพูดภาษาไทยปนฝรั่ง (ร้อยละ 2) รวมทั้งการแสดงความรักต่อกันอย่างเปิดเผยและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน (ร้อยละ 1) เป็นต้น (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 ร้อยละของวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาในชุมชน

วัฒนธรรมตะวันตก	ชาย	หญิง	รวม
<u>วัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาในชุมชน</u>			
การแต่งกายไม่สุภาพ ล้อแหลม และโป๊เกินไป	32.1	33.2	32.8
ประเพณีวันสำคัญ เช่น คริสต์มาส วันวาเลนไทน์	4.8	6.7	6.0
ความบันเทิงต่างๆ	2.4	1.3	1.7
สินค้าฟุ่มเฟือย ราคาแพง	1.1	0.8	0.9
การกินอาหาร Fast Food	2.4	1.0	1.6
การพูดภาษาไทยปนฝรั่ง	2.1	1.1	1.5
เทคโนโลยีที่ทันสมัย	0.6	0.2	0.3
การทักทายแบบตะวันตก	0.4	0.3	0.3
กล้าแสดงออกในที่สาธารณะ	0.4	0.2	0.3
การแสดงความรักต่อกันอย่างเปิดเผย	1.3	1.5	1.4
การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน	1.1	0.9	1.0
ศิลปะ การออกแบบ	0.1	1.1	0.7
การแต่งกาย + ประเพณีวันสำคัญ	2.3	2.1	2.2
การแต่งกาย + ความบันเทิง	5.7	3.7	4.5
การแต่งกาย + การใช้ของฟุ่มเฟือย	3.3	2.7	2.9
การแต่งกาย + การพูดไทยปนฝรั่ง	6.4	7.9	7.3
การแต่งกาย + เทคโนโลยีทันสมัย	1.8	2.2	2.0
การแต่งกาย + การกล้าแสดงออกในที่สาธารณะ	0.8	0.8	0.8
การแต่งกาย + การแสดงความรัก	0.3	2.1	1.3
การแต่งกาย + การมีเพศสัมพันธ์	1.7	1.4	1.5
การแต่งกาย + กิริยามารยาท	0.6	1.3	1.0
การแต่งกาย + การกินอาหาร Fast Food	3.3	4.5	4.0
อื่นๆ	1.9	1.8	1.8
ไม่มีวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา	3.7	1.1	2.2
ไม่ระบุ	19.5	20.4	20.0

ในความเป็นจริงแล้วนักเรียนก็มองเห็นว่า มีวัฒนธรรมตะวันตกที่ดีมีประโยชน์อีกหลายอย่างที่เข้ามาในชุมชนและน่าจะรับเอาไว้ใช้ประโยชน์ได้ เช่น การกล้าคิดกล้าแสดงออก (ร้อยละ 10) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (ร้อยละ 8) ทักษะในด้านภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 7) การมีประเพณีวันสำคัญแบบตะวันตก (ร้อยละ 6) หรือการแต่งกายที่สุภาพ (ร้อยละ 4) ความเป็นประชาธิปไตยที่มีอิสระในความคิด เคารพสิทธิของกันและกัน (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 ร้อยละของวัฒนธรรมตะวันตกที่นักเรียนคิดว่าควรรับเอาไว้

วัฒนธรรมที่ดี	ชาย	หญิง	รวม
<u>วัฒนธรรมตะวันตกที่ดีควรรับเอาไว้</u>			
การกล้าคิด กล้าแสดงออก	7.4	12.0	10.1
ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	8.2	7.7	7.9
ทักษะในด้านภาษาอังกฤษ	5.2	7.9	6.8
ความเป็นประชาธิปไตย	2.5	4.0	3.4
ประเพณีวันสำคัญแบบตะวันตก	6.6	5.9	6.2
การแต่งกาย	5.5	3.6	4.4
การเลี้ยงดูที่รับผิดชอบต่อตัวเอง	2.7	2.2	2.4
การให้ของขวัญในวันวาเลนไทน์	0.6	0.2	0.3
การทักทาย	2.1	2.0	2.0
การกินอาหาร Fast Food	2.3	1.9	2.0
มนุษย์สัมพันธ์ / ความสามัคคี	1.6	2.0	1.8
มารยาทในสังคม	2.4	1.6	1.9
วัฒนธรรมตะวันตกที่สวยงาม	1.8	1.7	1.7
ความมีวินัย / ตรงต่อเวลา	1.8	2.3	2.1
ความกระตือรือร้นในการทำงาน	1.6	0.7	1.0
ดนตรี / สิ่งบันเทิง	3.1	3.3	3.2
ความทันสมัยในสิ่งก่อสร้าง	0.7	1.1	0.9
ความเคร่งในศาสนา	1.1	0.3	0.6
การกล้าแสดงออก + อื่นๆ	1.0	2.6	2.0
ทักษะในด้านภาษา + อื่นๆ	1.0	0.6	0.8
การแต่งกาย + อื่นๆ	0.6	0.8	0.7
อื่นๆ	3.0	2.5	2.7
ไม่ต้องการ	2.4	2.1	2.2
ไม่ระบุ	34.8	31.4	32.8

สำหรับวัฒนธรรมตะวันตกที่นักเรียนเห็นว่า เป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ควรนำเข้ามาในชุมชนของตน คือ วัฒนธรรมการแต่งกายที่ไม่ถูกกาลเทศะกับวัฒนธรรมในชุมชน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน การแสดงความรักอย่างเปิดเผยหรือการถูกเนื้อต้องตัวกัน เป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี แต่เมื่อถามถึงวัฒนธรรมตะวันตกที่นักเรียนชื่นชอบ ก็คือ วัฒนธรรมการแต่งกายตามแฟชั่น การแต่งตัวไป/ไม่สุภาพเป็นสิ่งที่วัยรุ่นในชุมชนให้ความชื่นชอบมากเป็นลำดับแรก (ร้อยละ 47) การรับวัฒนธรรมวันสำคัญแบบตะวันตก เช่น วันวาเลนไทน์ (ร้อยละ 5) การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน (ร้อยละ 3) และการแสดงความรักต่อกันอย่างเปิดเผย (ร้อยละ 3) (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 ร้อยละของวัฒนธรรมที่นักเรียนคิดว่าไม่ควรนำเข้ามาในชุมชน

วัฒนธรรมตะวันตก	ชาย	หญิง	รวม
<i>วัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่ควรนำเข้ามาในชุมชน</i>			
การแต่งกายที่ไม่ถูกกาลเทศะ	24.8	26.6	25.8
การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน	8.8	5.1	6.6
การแสดงความรักอย่างเปิดเผย	3.0	8.4	6.2
ประเพณีวันสำคัญแบบตะวันตก	2.1	2.6	2.4
กิริยามารยาทที่ไม่สุภาพ	1.8	1.1	1.4
การทักทาย / จับมือ / จูบกัน	1.1	2.4	1.9
การถูกเนื้อต้องตัว	2.4	4.2	3.4
การใช้สารเสพติด / เทียวแหล่งอบายมุข	3.5	1.2	2.2
การพูดไทยปนฝรั่ง	1.8	0.6	1.1
สื่อลามก ซีดีไป๋	1.1	0.3	0.6
ใช้ของฟุ่มเฟือย ราคาแพง	1.7	2.6	2.2
การกินอาหาร Fast Food	1.0	1.1	1.0
สิ่งบันเทิงต่างๆ	1.1	0.7	0.9
การแต่งกายไม่ถูกกาลเทศะ + อื่นๆ	11.6	16.2	14.2
การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน + อื่นๆ	1.3	3.5	2.6
อื่นๆ	2.0	0.8	1.2
ไม่ระบุ	30.9	22.8	26.2

จะเห็นว่า วัฒนธรรมที่นักเรียนคิดว่าไม่ดีกับวัฒนธรรมที่นักเรียนชื่นชอบก็คือเรื่องเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการรับรู้ได้ว่าวัฒนธรรมอะไรเป็นสิ่งที่ดี หรือวัฒนธรรมอะไรไม่ดี แต่ด้วยกระแสแห่งค่านิยมความฟุ้งเฟ้อในการบริโภคความฟุ่มเฟือยต่างๆ ทำให้เด็กยังชื่นชอบไปกับกระแสวัฒนธรรมการบริโภคนั้นๆ เพื่อที่จะได้เป็นคนที่ยทันสมัย สามารถตามแฟชั่นได้ทันทำให้คนสนใจ ซึ่งเป็นค่านิยมของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบัน (ตารางที่ 27-ตารางที่ 28)

ตารางที่ 27 ร้อยละของวัฒนธรรมตะวันตกที่นักเรียนคิดว่าวัยรุ่นในชุมชนชอบ

วัฒนธรรมตะวันตก	ชาย	หญิง	รวม
<u>วัฒนธรรมตะวันตกที่วัยรุ่นชอบ</u>			
แต่งตัวตามแฟชั่น	43.7	49.2	46.9
แต่งตัวโป๊ / ไม่สุภาพ	2.1	3.3	2.8
การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน	2.4	2.6	2.5
การแสดงความรักอย่างเปิดเผย	2.3	3.7	3.1
ความบันเทิงต่างๆ	3.3	1.6	2.3
อาหาร / เครื่องดื่มทันสมัย	1.0	1.8	1.5
ความทันสมัยด้านเทคโนโลยี	1.1	1.5	1.3
วันสำคัญแบบตะวันตก เช่น วาเลนไทน์	4.8	4.6	4.7
การมีคู่วัยเรียน	1.4	1.5	1.5
เที่ยวแหล่งบันเทิงกลางคืน	2.4	0.6	1.3
ใช้ของฟุ่มเฟือย	1.6	1.5	1.5
กีฬา การออกกำลังกาย	1.6	0.6	1.0
การกล้าแสดงออก	3.0	0.8	0.6
มีความคิดริเริ่ม เป็นตัวเอง	0.7	0.8	0.8
คลั่งดารา / เกมส์ / อบายมุข	4.4	2.7	3.4
การแต่งกายตามแฟชั่น + อื่นๆ	4.0	4.4	4.2
ไม่มี	1.1	0.4	0.7
ไม่ระบุ	21.9	18.6	20.0

ตารางที่ 28 เหตุผลที่นักเรียนคิดว่าวัยรุ่นในชุมชนชอบวัฒนธรรมตะวันตก

เหตุผล	ชาย	หญิง	รวม
<i>เหตุผลที่วัยรุ่นชอบวัฒนธรรมตะวันตก</i>			
ตามแฟชั่น ทันสมัย	17.1	24.6	21.5
ดูดี เท่ ทำให้คนสนใจ	16.0	11.4	13.3
เป็นค่านิยม ถูกใจวัยรุ่น	4.2	4.8	4.6
เป็นการแสดงความรักกัน	2.0	2.2	2.1
อยากลอง ทำหาย เร้าใจดี	4.1	2.3	3.0
เลียนแบบตะวันตก	3.8	2.4	3.0
เลียนแบบดารา / ภาพยนตร์	1.7	2.8	2.3
แสดงความมีระดับ / ความร่ำรวย	2.1	2.1	2.1
สนุก เร้าใจกว่าเพลงไทย	0.8	0.7	0.8
อิสระ เสรีดี	0.3	0.4	0.3
เป็นศูนย์รวม / วัยรุ่นชอบ	2.1	0.7	1.3
สนใจกีฬา / นักกีฬา	0.7	0.5	0.6
ตามแฟชั่น + อื่นๆ	2.1	2.2	2.2
อื่นๆ	5.9	12.0	9.4
ไม่ระบุ	36.9	31.2	33.6

3.1.14 ความรู้และความคิดเห็นของนักเรียน

ความรู้และความคิดเห็นของนักเรียน เป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนหนึ่งที่ทำให้รู้ว่าคุณนักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร เพื่อจะได้สร้างสรรคกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ในการศึกษา มีประเด็นคำถามต่างๆ ดังนี้

3.1.14.1 การอยู่ด้วยกัน/การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน

นักเรียนมีทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย แต่เกือบร้อยละ 80 เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรทำ เพราะยังไม่ถึงวัยอันควร ไม่เหมาะสม เพราะ ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของไทย การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ทำให้พ่อแม่เสียใจ/ผู้ชายก็จะดูถูกได้ และวัฒนธรรมแบบนี้ไม่เหมาะสมกับประเทศไทย ในกลุ่มที่เห็นด้วยก็คิดว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะจะได้เป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (ชายร้อยละ 19 และหญิงร้อยละ 14)

3.1.14.2 การไม่รักษานวลสงวนตัวของผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงาน

ในประเด็นนี้ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า เป็นสิ่งไม่ดี ซึ่งมีสัดส่วนคำตอบที่มากกว่าร้อยละ 80 เพราะคิดว่าผู้หญิงจะต้องรักษานวลสงวนตัว (ชายร้อยละ 21 และหญิงร้อยละ 30) จะทำให้เสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล (ชายร้อยละ 17 และหญิงร้อยละ 27) และเป็นการกระทำที่ไม่ดี น่าอาย ไม่เหมาะสมกับผู้หญิง (ชายร้อยละ 23 และหญิง

ร้อยละ 18) นอกนั้นยังระบุว่าเป็นการขัดกับวัฒนธรรมประเพณีไทย จะทำให้เกิดปัญหาท้องก่อนแต่งงาน หรือเกิดปัญหาทางสังคม การล่วงละเมิดทางเพศ และการมีวรสุมทางเพศ เป็นต้น

ในกลุ่มที่ไม่ต่อต้านจะให้เหตุผลว่าเป็นแฟชั่นของเด็กวัยรุ่น เป็นสิทธิของแต่ละบุคคล และก็ไม่เสียหายถ้ารักกันจริง

3.1.14.3 ความเสมอภาค/ความเท่าเทียมกันของหญิงชาย

เกือบร้อยละ 90 เห็นด้วยเพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ดี ทำให้ทุกคนมีความเสมอภาค ผู้หญิงกับผู้ชายก็มีความสามารถเท่าเทียมกัน จะได้ไม่มีการเอาเปรียบกัน และช่วยกันทำงานต่อไป

ในส่วนที่ไม่เห็นด้วยมีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่ยังไม่ยอมรับว่าหญิงและชายควรจะมีเสมอภาค หรือเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะผู้ชายที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยมากกว่าผู้หญิงถึงเท่าตัว (ชายร้อยละ 6 และหญิงร้อยละ 3)

3.1.14.4 การอยู่แบบตัวใครตัวมัน

ร้อยละ 80 ไม่เห็นด้วยกับประเด็นนี้ เพราะวัฒนธรรมไทยจะต้องอยู่กันเป็นครอบครัวเครือญาติ การอยู่แบบตัวใครตัวมันทำให้ขาดความอบอุ่น เหงา ไม่ใช่วัฒนธรรมของไทย จะทำให้เกิดการเห็นแก่ตัว ไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งในสังคมยังต้องการความสามัคคีและการรวมพลังกัน

ในกลุ่มที่คิดว่าดี มีเพียงร้อยละ 11 ทั้งนักเรียนชายและหญิงเห็นว่า การอยู่แบบตัวใครตัวมันเป็นอิสระดี มีความเป็นส่วนตัว และจะได้รู้จักดูแลตนเอง

3.1.14.5 การกล้าแสดงออก/กล้าแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ

เกือบร้อยละ 90 เห็นว่าเป็นสิ่งดีเพราะเป็นการเสริมบุคลิกภาพ ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้นในกรณีที่เป็นการแสดงออกในทางที่ดีและเหมาะสมกับกาลเทศะ ในกลุ่มนักเรียนหญิงที่เห็นด้วยแต่ก็มีคำตอบที่เป็นเงื่อนไขด้วยว่า การกล้าแสดงออกนั้นต้องขึ้นอยู่กับโอกาสที่เหมาะสม (ชายร้อยละ 11 และหญิงร้อยละ 20) และก็เป็น การแสดงออกในทางที่ดี (ชายร้อยละ 11 และหญิงร้อยละ 19)

3.1.14.6 ความเป็นประชาธิปไตยของคนตะวันตก

เกือบร้อยละ 70 หรือ 3 ใน 4 ของผู้ตอบที่เห็นด้วยว่าความเป็นประชาธิปไตยของคนตะวันตกเป็นเรื่องที่ดี เพราะเป็นประชาธิปไตยที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน เหมาะสม ทำให้เกิดความเป็นระเบียบ มีความรับผิดชอบ/ช่วยกันพัฒนาสังคม มีความเป็นอิสระ และทำให้เกิดความยุติธรรม ในขณะที่ผู้ไม่เห็นด้วยระบุว่า จะทำให้เกิดการเห็นแก่ตัว เกิดปัญหา และยังไม่เหมาะกับวัฒนธรรมของคนไทย (ร้อยละ 8)

3.1.14.7 ค่านิยมในการบริโภคของฟุ่มเฟือย/สินค้าต่างประเทศ

ร้อยละ 83 ไม่เห็นด้วยกับค่านิยมในการบริโภคของฟุ่มเฟือย โดยให้เหตุผลหลัก ๆ คือ ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองเงินทองของประเทศชาติ ควรช่วยกันประหยัด (ชายร้อยละ 34 และหญิงร้อยละ 31) ต้องช่วยกันใช้ของไทยเป็นการช่วยชาติ (ชายร้อยละ 12 และหญิงร้อยละ 23) และจะได้ไม่ทำให้เงินตรารั่วไหลออกนอกประเทศอีกด้วย (ชายร้อยละ 12 และหญิงร้อยละ 14)

ในกรณีคนไม่เห็นด้วยมีประมาณร้อยละ 8 เห็นว่าบางเรื่องก็เป็นสิ่งที่ดี หรือบางครั้งก็ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจและค่านิยมของแต่ละคน (ตารางที่ 29-ตารางที่ 35)

ตารางที่ 29 ร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน

ความคิดเห็น	ชาย	หญิง	รวม
<i>การอยู่ด้วยกัน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน</i>			
ไม่ดี ยังไม่ถึงวันอันควร	30.0	28.7	29.2
ไม่ดี ไม่ควรทำ ไม่เหมาะสม	19.8	19.3	19.5
ขัดกับวัฒนธรรมประเพณีไทย	13.3	16.4	15.1
ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบ	6.4	11.9	9.6
ทำให้พ่อแม่เสียใจ / ฝ่ายชายจะดูแล	3.1	4.1	3.7
ไม่เหมาะสมกับประเทศไทย	1.0	2.1	1.6
ดี จะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน	18.5	11.4	14.3
มีทั้งข้อดี และ ข้อเสีย	3.1	4.1	3.7
ไม่ระบุ	4.8	2.5	3.4

ตารางที่ 30 ร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการไม่รักษานวลสงวนตัวของผู้หญิง

ความคิดเห็น	ชาย	หญิง	รวม
<i>การไม่รักษานวลสงวนตัวของผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงาน</i>			
หญิงควรจะต้องรักษานวลสงวนตัว	20.8	29.6	26.0
ทำให้เสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล	16.8	26.9	22.7
ไม่ดี น่าอาย ไม่เหมาะสม	23.2	18.1	20.2
ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีไทย	4.2	4.1	4.1
ทำให้เกิดปัญหาท้องก่อนแต่งงาน	5.4	3.0	4.0
เกิดปัญหาสังคม / ล่วงละเมิดทางเพศ	3.8	3.9	3.8
เกิดการมีไวรัสทางเพศ	3.0	1.7	2.2
เป็นสิทธิของแต่ละบุคคล	5.0	3.8	4.2
เป็นแฟชั่นของวัยรุ่น	10.2	5.2	7.3
ก็ดี ถ้ารักกันจริง	0.6	0.4	0.5
ไม่ระบุ	7.1	3.5	4.9

ตารางที่ 31 ร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความเสมอภาค / ความไม่เท่าเทียมกันของหญิงชาย

ความคิดเห็น	ชาย	หญิง	รวม
<i>ความเสมอภาค / ความเท่าเทียมกันของหญิงชาย</i>			
ทุกคนควรมีความเสมอภาคกัน	34.8	35.9	35.4
ผู้หญิงก็มีความสามารถเท่าผู้ชาย	31.4	34.3	33.1
จะได้ไม่เอาเปรียบกัน	11.2	11.9	11.6
ดี จะได้ช่วยกันทำงาน	4.1	3.0	3.4
ดี แต่ก็ควรมีข้อยกเว้นบางอย่าง	5.1	5.8	5.5
ไม่เห็นด้วย ไม่ควรเท่าเทียมกัน	6.4	3.2	4.5
ไม่ระบุ	7.1	6.0	6.5

ตารางที่ 32 ร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการอยู่แบบตัวใครตัวมัน

ความคิดเห็น	ชาย	หญิง	รวม
<i>การอยู่แบบตัวใครตัวมัน</i>			
ทำให้ขาดความอบอุ่น เหงา	37.9	33.1	35.1
ไม่ใช่วัฒนธรรมของไทย	28.9	32.4	30.9
ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัว / ไม่ช่วยเหลือกัน	10.6	12.3	11.6
จะต้องสามัคคี รวมพลังกัน	4.0	1.8	2.7
ดี จะได้รู้จักดูแลตัวเอง	0.4	1.6	1.1
ดี อิสระ เป็นส่วนตัวดี	8.9	10.3	9.5
มีทั้งข้อดีและข้อเสีย	3.0	4.5	3.9
ไม่ระบุ	6.4	4.3	5.2

ตารางที่ 33 ร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการกล้าแสดงออก / กล้าแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ

ความคิดเห็น	ชาย	หญิง	รวม
<i>การกล้าแสดงออก / กล้าแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ</i>			
เสริมบุคลิกภาพ ให้มีความมั่นใจมากขึ้น	19.0	17.5	18.1
ดีถ้าเป็นการแสดงออกในทางที่ดี	13.9	19.2	17.0
ขึ้นอยู่กับแต่ละโอกาส	10.6	19.6	15.9
เป็นสิ่งที่ดี ถูกต้อง สมควร	19.8	11.6	15.0
แสดงให้คนอื่นรู้ถึงความคิดของเรา	10.7	11.6	11.2
ถ้าแสดงในทางที่ดีก็จะเกิดประโยชน์	10.5	9.4	9.8
ทำให้คนอื่นเห็นศักยภาพ	2.0	2.2	2.1
ไม่เหมาะ ไม่ควรทำ	5.4	4.8	5.1
ไม่ระบุ	8.2	4.2	5.9

ตารางที่ 34 ร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียนที่เกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของคนตะวันตก

ความคิดเห็น	ชาย	หญิง	รวม
<i>ความเป็นประชาธิปไตยของคนตะวันตก</i>			
เป็นประชาธิปไตยดี	34.1	36.3	35.1
ดี สมควร เหมาะสม	22.8	17.7	19.8
ทำให้เกิดระเบียบ / รับผิดชอบ และพัฒนาสังคม	6.2	5.0	5.5
มีอิสระ เป็นส่วนตัวดี	4.4	4.7	4.6
ทำให้เกิดความยุติธรรม	2.8	3.6	3.3
ต้องเลือกให้เหมาะกับประเทศไทย	4.1	4.2	4.2
ไม่เหมาะกับวัฒนธรรมคนไทย	1.0	1.3	1.2
ไม่ดี ทำให้เห็นแก่ตัว เกิดปัญหา	5.8	6.6	6.3
ไม่ระบุ	18.8	20.6	19.8

ตารางที่ 35 ร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมในการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย / สินค้าต่างประเทศ

ความคิดเห็น	ชาย	หญิง	รวม
<i>ค่านิยมในการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย สินค้าต่างประเทศ</i>			
ทำให้สิ้นเปลือง ควรประหยัด	34.4	30.5	32.1
ใช้ของไทย เป็นการช่วยชาติ	12.2	22.8	18.4
ทำให้เงินรั่วไหลออกนอกประเทศ	12.0	13.6	13.0
ไม่ควรทำ ไม่เหมาะสม	15.0	9.9	12.0
บ้าตามแฟชั่น คิดว่าทันสมัย	5.5	6.2	5.9
ขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละคน	2.1	2.1	2.1
ขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละคน	1.7	1.8	1.7
ไม่ควรทำตามค่านิยม	1.1	2.2	1.7
ดี เป็นบางเรื่อง	5.7	2.9	4.0
ไม่ระบุ	10.3	8.0	9.0

3.2 ผลการศึกษาประชากรกลุ่มอาจารย์

3.2.1 ความคิดเห็นของอาจารย์ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1

3.2.1.1 พฤติกรรมโดยทั่วไป

อาจารย์ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 แบ่งมุมมองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มากที่สุดมองว่าเด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมค่อนข้างดีทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมทั่วไป รองลงมา คือ กลุ่มที่มองว่านักเรียนมีพฤติกรรมทั้งที่ดีและไม่ดี ส่วนกลุ่มสุดท้ายที่มีจำนวนน้อย มองว่า เด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่ดีทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมทั่วไป

กลุ่มที่ 1 เด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมดีทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมทั่วไปเป็นที่น่าพอใจ เพราะอยู่ในระดับปานกลางจนถึงดีมาก พฤติกรรมโดยรวมถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี คือ

พฤติกรรมด้านการเรียน เด็กนักเรียนส่วนมากเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก เด็กมีความเอาใจใส่ในการเรียน มีความรับผิดชอบและตั้งใจเรียนค่อนข้างดี มาเรียนอย่างสม่ำเสมอไม่ค่อยขาดเรียน มีความขยันหมั่นเพียรและกระตือรือร้นในงานที่ได้รับมอบหมาย หรือตั้งใจที่จะเรียนหนังสือ เมื่อสั่งงานอะไรจะรีบทำส่ง แต่โรงเรียนจะมีประมาณร้อยละ 50-90 มีจำนวนน้อยที่ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ค่อยเอาใจใส่ ไม่ขยัน ไม่มีความรับผิดชอบ หรือชอบแต่งตัวและมาเรียนไปวันๆ ต้องมีแรงจูงใจ ต้องเคี่ยวเข็ญ จำจำจ้ำไซ ต้องทำโทษหรือหักคะแนน ต้องกระตุ้นให้ส่งงาน มีบ้างที่เกรงไม่ยอมเข้าเรียน

นักเรียนกลุ่มแรกนี้สามารถสอบเข้าในคณะหรือมหาวิทยาลัยได้ เพราะโรงเรียนมีมาตรฐานในการคัดเลือกนักเรียนสูง และเด็กเองมีความสามารถหลายด้านทั้งกีฬาและความสามารถอื่นๆ ยิ่งถ้าเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดเด็กยิ่งเรียนเก่งมากขึ้น

พฤติกรรมทั่วไป พบว่า เด็กที่เอาใจใส่การเรียนดีก็มักจะมีพฤติกรรมทั่วไปดีตามไปด้วยไม่ว่าจะเป็นด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และการมีความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนมีระเบียบวินัยค่อนข้างดี ส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนที่ตั้งไว้ เช่น แต่งกายเรียบร้อย ถูกกฎระเบียบ โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีกฎระเบียบและการลงโทษที่เข้มงวด หรือเป็นโรงเรียนธรรมะที่เน้นการปลูกฝังเด็กเรื่องระเบียบวินัย รวมทั้งมีอาจารย์ที่ค่อนข้างเข้มงวด เด็กส่วนใหญ่จะมีระเบียบวินัย แต่ถ้าเปรียบเทียบกับสมัยก่อนแล้วระยะหลังเด็กมีระเบียบวินัยลดลง อาจเนื่องจากเด็กนักเรียนมีการเลียนแบบจากภายนอกได้ง่าย จากการนำเสนอสื่อที่เสนอเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันตกมากเกินไป อีกทั้งผู้ปกครองขาดการเอาใจใส่ พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก หรือพื้นฐานครอบครัวไม่ค่อยดี ส่วนมากฐานะค่อนข้างยากจน และครูเริ่มเบือนหน้าที่ยที่สังคมสมัยใหม่กำหนดให้เด็กมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น บางครั้งครูก็ไม่ค่อยอยากเข้มงวดกวดขันกับเด็กเท่าไร เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาผู้ปกครองมักจะเข้าข้างเด็ก

พฤติกรรมทั่วไปในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้ คือ

พฤติกรรมความซื่อสัตย์ เด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ในระดับที่ดีมาก รวมทั้งมีความรับผิดชอบค่อนข้างดี สังเกตได้จากการที่อาจารย์ให้เด็กช่วยซื้อของและให้เด็กนำเงินทอนมาคืน ไม่ค่อยเกิดปัญหาการขโมยของหรือทรัพย์สินสูญหาย เมื่อเด็กเก็บของได้จะนำส่งให้อาจารย์ การยืมหรือคืนหนังสือห้องสมุดตามเวลาที่กำหนด ส่งงานที่อาจารย์มอบหมายตรงเวลา

การมีส่วนร่วม นักเรียนส่วนมากจะเข้าร่วมกิจกรรมดี สมควรใจที่จะเข้าร่วมหรือช่วยเหลือกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดขึ้น เช่น วันแม่ วันไหว้ครู เป็นต้น โดยเฉพาะกิจกรรมนันทนาการประเภทกีฬา เช่น กีฬาเด็กจะให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกันดีทุกคน มีการทุ่มเทมากกว่าเรื่องเรียน กิจกรรมของโรงเรียนส่วนใหญ่จะให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการเอง อาจารย์เป็นเพียงที่ปรึกษา ส่วนกิจกรรมด้านวิชาการจะมีเพียงเด็กที่ตั้งใจเรียนเท่านั้นที่สนใจ กลุ่มที่ไม่ตั้งใจเรียนหรือกลุ่มที่เรียนอ่อนจะไม่ค่อยสนใจกิจกรรมทางวิชาการ แต่จะสนใจกิจกรรมการแข่งขันกีฬาหรือกิจกรรมทางวิชาชีพมากกว่า

ความคิดสร้างสรรค์ เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับกลางถึงระดับดี เช่น มีความคิดแปลกใหม่ในการสร้างโครงการ การจัดงานกีฬา และในวิชาเรียนจะมีการแต่งบทละครจากวรรณกรรม การประดิษฐ์ที่คั่นหนังสือ จะไม่ค่อยลอกเลียนกัน ส่วนเด็กที่ไม่ตั้งใจเรียนจะทำงานแบบลอกมาส่ง

พฤติกรรมที่มีปัญหาหรือเด็กที่เกเรก็มีบ้างแต่เป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเรื่องที่เด็กนักเรียนหญิงรักนวลสงวนตัวน้อยลง มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศจนกลายเป็นปัญหาชู้สาว ซึ่งจะพบทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร กลายเป็นค่านิยมของเด็ก กล่าวคือถ้าใครไม่มีแฟนจะเซย แต่เมื่อมีแล้วจะปิดบังครู ปิดบังพ่อแม่ พฤติกรรมหลายอย่างเบี่ยงเบนไปกลายเป็นสาวใจแตก เช่น หนีเรียนไปเที่ยวกับแฟนจนเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ สุดท้ายอาจนำไปสู่ปัญหาการทำแท้งและกลายเป็นปัญหาสังคม นอกจากนี้ถ้าเป็นโรงเรียนหญิงล้วนจะพบ ปัญหาทอมดี้ ซึ่งบางครั้งอาจถึงขั้นทะเลาะตบตีกัน และยังมีปัญหาเรื่องการหนีเรียนบ้าง เพราะเด็กมีเวลารว่างจากวิชาเลือกเสรีที่นักเรียนอาจจะเลือกหรือไม่เลือกเรียนก็ได้ พฤติกรรมคลั่งไคล้และเลียนแบบดาราหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง แต่ก็มีไม่มากและเป็นไปตามวัย ส่วนเรื่องทำผิดกฎโรงเรียนทั้งเด็กนักเรียนชายและหญิง ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาการแต่งกายไม่ค่อยเรียบร้อย เอาเสื้อออกนอกกางเกง เขยิบสันรองเท้า ไว้เล็บ ผมยาว เป็นต้น มีเรื่องการลักขโมยบ้าง อาจเกิดจากสาเหตุความยากจน แต่บางคนเป็นเพราะความคึกคะนองตามวัย ชอบขโมยของเพื่อความสนุกสนาน เช่น ขโมยของที่สหกรณ์เพื่อไปอวดเพื่อน

กลุ่มที่ 2 มองว่าเด็กมีพฤติกรรมทั่วไปทั้งดีและไม่ดี เด็กมีพฤติกรรมทั้งที่ดีและไม่ดีปะปนกันไปในแต่ละระดับชั้นเรียนหรือในแต่ละห้องเรียน ดังนี้

พฤติกรรมการเรียน กลุ่มนี้มองว่า ความตั้งใจเรียนหรือไม่ตั้งใจเรียนของเด็กแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ มีทั้งกลุ่มที่ตั้งใจและขยันเรียนกับกลุ่มที่ไม่เอาใจใส่ในการเรียนเท่าที่ควร กลุ่มที่มีพฤติกรรมการเรียนไม่ค่อยดีมีความขยันหมั่นเพียรค่อนข้างน้อย ไม่ชอบเนื้อหาวิชาการ ไม่เน้นการศึกษาระดับสูง มีความรับผิดชอบน้อย ถ้าครู

ไม่เดือนจะไม่ค่อยทำงานส่ง ขณะที่บางคนเดือนแล้วก็ไม่ทำ กลุ่มนี้มักจะชอบเรื่องกิจกรรมมากกว่า สนใจกีฬา ดนตรี และแฟชั่น เป็นต้น

ความรับผิดชอบ บางกลุ่มมีความรับผิดชอบและมีบางกลุ่มที่ไม่รับผิดชอบ บางคนจะรับผิดชอบเฉพาะกิจกรรมแต่ไม่รับผิดชอบเรื่องการเรียนรู้ ทำกิจกรรมแต่สอบได้คะแนนไม่ดี ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับเด็กสมัยก่อนแล้ว เด็กสมัยนี้มีความรับผิดชอบน้อยกว่ามาก

ความขยันหมั่นเพียร จะมีทั้งห้องที่ขยันและห้องที่ไม่ค่อยขยัน กล่าวคือ เด็กในห้องที่เรียนเก่ง จะมีความขยันมากกว่า ส่วนห้องอื่นๆ จะมีเด็กขยันมากบ้างน้อยบ้างคละกันไป

ระดับการศึกษาก็มีทั้งเด็กที่เรียนเก่ง เรียนอ่อน พฤติกรรมจะมีทั้งดีมาก ปานกลาง และไม่ดี เด็กกลุ่มที่ไม่เอาใจใส่การเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีพื้นฐานครอบครัวที่ยากจน ครอบครัวไม่สมบูรณ์ สภาพแวดล้อมไม่ดี พ่อแม่อยู่ในสังคมโรงงาน อาศัยแบบห้องเช่าหรือห้องที่โรงงานจัดไว้ให้พนักงาน ซึ่งไม่เป็นระบบระเบียบ

เด็กที่มีปัญหาเรื่องการเรียนรู้เป็นผลมาจากการเรียนในระดับประถมไม่ค่อยดี ส่วนใหญ่ทำงาน ไม่ค่อยเป็นและมีบางส่วนที่อ่านหนังสือไม่ออก และเป็นช่วงที่เด็กกำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่จะสนใจแต่เรื่องส่วนตัว การแต่งตัวตามวัยมากกว่า จึงไม่ค่อยสนใจการเรียนรู้

ข้อสังเกต เด็กที่เรียนโรงเรียนสตรีล้วน ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องพฤติกรรมการเรียนรู้ ค่อนข้างเอาใจใส่และขยันเรียน

เด็กมัธยมต้นจะมีความรับผิดชอบ เอาใจใส่การเรียนรู้ ขยันและมีระเบียบวินัยมากกว่า สาเหตุที่เด็กไม่ค่อยสนใจเรียนอาจเป็นเพราะสิ่งที่เรียนไม่ตรงกับที่เด็กชอบ เด็กต้องการเรียนสายอาชีพแต่พ่อแม่ไม่ต้องการให้เรียน เป็นต้น

ความมีระเบียบวินัย อาจารย์ส่วนใหญ่มองว่า พฤติกรรมทั่วไปที่ไม่ดีอย่างหนึ่ง คือ ไม่ค่อยมีระเบียบวินัยโดยเฉพาะเรื่องการแต่งกาย จะแต่งกายไม่ถูกกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น กระโปรงสั้นกว่าที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ ทรงผมขอยสั้นตามแบบแฟชั่น ซึ่งผิดระเบียบของโรงเรียน พูดไม่ค่อยเพราะ และบางครั้ง อาจจะมีการต่อต้านกฎระเบียบของโรงเรียน มีลักษณะตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีความเกรงอกเกรงใจกัน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ อาจจะมาจกสภาพครอบครัวที่อยู่ในชุมชนอุตสาหกรรม ซึ่งคนในชุมชนอพยพมาจากทั่วประเทศ ทำให้ไม่มีความสนิทสนมกันและอาจส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก

ข้อสังเกตเรื่องการมีระเบียบวินัย

ถ้าเป็นเด็กเรียนดี จะอยู่ในระเบียบวินัยดี ส่วนเด็กนักเรียนที่เรียนไม่ดีก็จะมีกรออกนอกกฎ บ้าง ไม่ค่อยมีระเบียบวินัยเท่าที่ควร เช่น มีการแต่งหน้าแต่งตา หรือมีการขอยผม

เด็กที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือเด็กในชนบทจะมีวินัยในตนเองดีกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กึ่งเมือง กึ่งชนบท เด็กกลุ่มหลังนี้จะมีปัญหาการทะเลาะวิวาท หรือปัญหาการติดยา

เด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่จะมีความประพฤติดี วานอนนอนง่าย มักจะมีระเบียบวินัยดีพอสมควร ไม่ค่อยน่าเป็นห่วง แต่เมื่อเริ่มเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีบางกลุ่มที่เริ่มออกนอกกฎระเบียบ เช่น มาถึงโรงเรียนแล้วแต่ไม่เข้าโรงเรียน นี้ออกไปข้างนอก ชอบรวมกลุ่มกันนั่งเล่นนั่งคุยนอกโรงเรียน เดินเล่นแถวๆ ตลาด เมื่ออยู่นอกโรงเรียนมักจะแต่งกายผิดระเบียบ เช่น เอาเสื้อออกนอกกางเกง

ส่วนพฤติกรรมที่ดีของเด็ก คือ เรื่องความซื่อสัตย์ ซึ่งอาจารย์ส่วนใหญ่มองว่าส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ดี สังเกตได้จากนำของที่เก็บได้นำมาส่งให้ครู มีเด็กเพียงส่วนน้อยที่ไม่ซื่อสัตย์ เช่น โกงหมึกเมื่อทำการบ้านไม่เสร็จ หรือเมื่อส่งรายงานไม่ทันตามเวลา จะโกงหรือหาข้อแก้ตัวต่างๆ มาอ้างกับครูผู้สอน

การมีส่วนร่วม เด็กส่วนใหญ่มักจะเข้าร่วมกิจกรรมเกือบทุกอย่างของโรงเรียน เด็กชอบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมาก ทั้งกิจกรรมดนตรี ศิลปะ กีฬา ความเป็นเลิศทางวิชาการ เวทีสุนัน และการแสดงต่างๆ เช่น การแข่งขันประกวดการเต้น เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ อาจารย์บางรายมองว่า บางครั้งเด็กให้ความร่วมมือมากจนเกินไปแต่จะเป็นเฉพาะเรื่องที่เด็กชอบเท่านั้น เช่น งานกีฬาของโรงเรียน กิจกรรมวันอาชีพซึ่งมีปีละครั้ง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ส่งเสริมจากองค์กรภายนอกต่างๆ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด โรคเอดส์ เป็นต้น

อาจารย์มองว่า เด็กกลุ่มที่เรียนเก่งมักจะไม่ค่อยทำกิจกรรม แต่เด็กที่เรียนไม่เก่งหรือไม่ค่อยตั้งใจเรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ในงานกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องใช้ความสามารถในการแสดงออกที่ตนชอบ เช่น งานกีฬา หรือ การแข่งขันเชียร์ลีดเดอร์ เด็กจะเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ กล้าแสดงออกอย่างเต็มที่ และมักจะมีความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ ในกิจกรรมค่อนข้างดี

ความคิดสร้างสรรค์ จะมีทั้งกลุ่มเด็กที่มีความเป็นผู้นำและมีความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีแนวคิดของตัวเอง เช่น นำวัสดุทางธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นของใช้ นำวัฒนธรรมไทยมาประยุกต์ นำผ้าขาวม้ามาเป็นสไบ ผ้าพันคอมาทำเป็นเกาะอก นำดนตรีและทำรำไทยมาประยุกต์ให้เข้ากับจังหวะดนตรีสมัยใหม่ มีการแสดงสุนทรพจน์และเรียงความ ซึ่งบางรายก็ได้รับรางวัลด้วย

กลุ่มที่ไม่ค่อยมีความเป็นผู้นำและไม่มีความคิดสร้างสรรค์ หรือความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับที่ยังต้องปรับปรุง ซึ่งบางโรงเรียนมีโครงการอบรมครูเรื่องการสอนกระบวนการคิด เด็กยังมีภาวะความเป็นผู้นำน้อยมาก ไม่ค่อยกล้าแสดงออก สังเกตได้จากเวลาให้ร่วมกิจกรรมต่างๆ มีการเก็งกันบ้าง เด็กที่มีความเป็นผู้นำยังมีจำนวนน้อย ส่วนมากจะมีเฉพาะในห้องที่เรียนเก่ง

ข้อสังเกต อาจารย์จะแบ่งเด็กออกตามระดับสติปัญญาเป็น 3 ระดับ คือ กลุ่มเด็กที่สติปัญญาดี กลุ่มเด็กสติปัญญาน่ากลาง และกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มที่เรียนไม่ค่อยทันเพื่อน หรือกลุ่มที่เรียนอ่อน (เด็กที่เรียนอ่อนจะมีอยู่ 2 กลุ่ม คือ ประเภทที่รักเรียน กับประเภทที่เรียนดีซึ่งค่อนข้างขาดความเชื่อมั่นในตนเองที่จะทำสิ่งต่างๆ) โดยเด็กทั้งสามกลุ่ม จะมีพฤติกรรมต่างกัน เช่น เรื่องการเอาใจใส่ในการเรียน ความขยันหมั่นเพียรและความรับผิดชอบ เด็กสองกลุ่มแรก จะมีพฤติกรรมเรื่องการเอาใจใส่ในการเรียน ความขยันหมั่นเพียรและความรับผิดชอบดีกว่ากลุ่มสุดท้าย ที่อาจารย์ต้องคอยเคี่ยวเข็ญเพื่อให้สอบผ่าน ในขณะที่เด็กกลุ่มสุดท้ายจะถนัดด้านกีฬามากกว่าการเรียนเรื่องวิชาการ ส่วนเรื่องความคิดสร้างสรรค์เด็กสองกลุ่มแรกจะดี ขณะที่กลุ่มสุดท้ายอาจต้องมีการชี้แนะจากอาจารย์บ้าง

กล่าวคือ พฤติกรรมของเด็กที่เรียนเก่ง จะเก่งพร้อมทุกๆ ด้าน ส่วนเด็กที่เรียนไม่ค่อยเก่ง พฤติกรรมด้านอื่นจะไม่ค่อยดีตามไปด้วย แต่กลุ่มเด็กที่เก่งจะค่อนข้างเห็นแก่ตัว ไม่ค่อยเอื้ออาทรต่อกัน เช่น เมื่อเข้ามาถามครูในสิ่งที่ไม่รู้ แต่เมื่อรู้แล้วจะไม่บอกต่อผู้อื่น

กลุ่มที่ 3 มองว่าเด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยดี อาจารย์กลุ่มนี้มองว่า พฤติกรรมของเด็กโดยภาพรวมไม่ค่อยดี มีพฤติกรรมด้านลบมากกว่า เด็กจะสนใจในเรื่องบันเทิงมาก ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยดีทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมทั่วไป กล่าวคือ เด็กนักเรียนจะมีความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม น้อย ไม่ค่อยมีระเบียบวินัย ไม่เคารพต่อกฎระเบียบ ไม่ค่อยมีความขยัน ไม่เอาใจใส่ในการเรียน ต้องคอยสั่งหรือ บังคับเสมอ ไม่ค่อยรับผิดชอบและไม่มีความสนใจ แต่ในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ เด็กสมัยนี้จะมีความคิดสร้างสรรค์ กว่าเด็กสมัยก่อน

พฤติกรรมด้านการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความขยันหมั่นเพียรน้อย ไม่ตั้งใจเรียน ไม่สนใจ งานที่มอบหมาย ส่วนมากความรับผิดชอบค่อนข้างต่ำ การเอาใจใส่ต่อการเรียนน้อย เด็กนักเรียนที่ตั้งใจเรียนมี จำนวนน้อยเมื่อเทียบกับเด็กนักเรียนทั้งหมด โดยอาจารย์สังเกตจากการสอนโครงงานวิทยาศาสตร์ที่ต้องมีการ ค้นคว้า แต่นักเรียนไม่ชอบค้นคว้าหรือแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ครูต้องนำเรื่องการให้คะแนนมาบังคับให้มีการค้นคว้า ไม่เช่นนั้นจะไม่ให้คะแนน บางโรงเรียนจะมีเด็กนักเรียนเพียงบางห้องเท่านั้นที่ตั้งใจเอาใจใส่การเรียน และมีความขยันหมั่นเพียรที่เห็นได้ชัดเจน

เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากระบบครอบครัวอ่อนแอ ผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่เด็กน้อยลง ส่วนใหญ่ พ่อแม่ทำงานโรงงาน เข้าลูกไปโรงเรียนพ่อแม่ทำงาน กลับจากทำงานลูกเข้านอนแล้ว โดยเฉพาะพ่อแม่ที่ต้อง ทำงานช่วงกลางคืนจะไม่ค่อยมีเวลาพบหน้าลูก นอกจากนั้นบางโรงเรียนจะหยุดวันโกนวันพระซึ่งไม่ตรงกับ วันหยุดของโรงงาน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวก็ลดลง

นอกจากนี้ สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวเด็กที่ค่อนข้างยากจน อีกทั้งค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ผู้ปกครองไม่ค่อยสนับสนุนการศึกษาของเด็ก หรือไม่คาดหวังในตัวเด็กมากนัก รวมทั้งเด็กเองก็ไม่ค่อยใฝ่ เรียนรู้ มีชีวิตอยู่ไปวันๆ ไม่มีการดิ้นรนต่อสู้หรือเรียนแข่งกัน เพราะเด็กมุ่งหวังจะเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กที่เป็นชุมชนแบบกึ่งอุตสาหกรรม ทำให้เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนต่อใน ระดับที่สูงขึ้นจึงทำให้ไม่ค่อยตั้งใจเรียนมากนัก

ความมีระเบียบวินัย อาจารย์มองว่า เด็กส่วนใหญ่ไม่ชอบอยู่ในกฎระเบียบ จะเริ่มฝ่าฝืน กฎระเบียบทั้งการแต่งกายและทรงผม นักเรียนทั้งชั้นมัธยมศึกษาต้นและตอนปลายจะมีระเบียบวินัยน้อยกว่าเดิม พบว่ามีเด็กนักเรียนประมาณร้อยละ 30 ที่แต่งกายถูกกฎระเบียบของโรงเรียน ที่เหลืออีกร้อยละ 70 แต่งกายผิด ระเบียบ เช่น ใส่เสื้อออกนอกกางเกง ใส่กางเกงเอวต่ำ ใส่กระโปรงแคบและสั้นๆ ใส่ถุงเท้าผิดระเบียบ ชอบขอยืม

ความซื่อสัตย์ เด็กนักเรียนจะมีความซื่อสัตย์น้อย เช่น จะช่วยให้เพื่อนลอกข้อสอบ นักเรียน ส่วนหนึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับการทุจริต มักปฏิเสธความผิดของตนเองและโยนความผิดให้เพื่อน แต่ยังไม่มีการลัก ขโมยของมีค่าในโรงเรียน

การเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมดี แต่มีบางส่วนที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรม โดยไม่เต็มใจและมักจะทำปัญหาแก่ส่วนรวม เช่น การซ้อมกิจกรรมเชียร์ มีบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ตั้งใจ ทำจนมีปัญหาต้องมาขอความช่วยเหลือจากครู ส่วนการเข้าชุมนุมต่างๆ ของโรงเรียน ถ้าเป็นชุมนุมใดที่ตนศึกษา เด็กนักเรียนจะเข้าร่วมมากเพราะเป็นเรื่องความบันเทิง ดูหนังดูละคร แต่ถ้าเป็นกิจกรรมทางวิชาการ เด็กนักเรียนจะเข้าร่วมน้อยลง

ความคิดสร้างสรรค์ จะแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ตั้งใจ และกลุ่มที่ไม่ตั้งใจเรียน กลุ่มที่ตั้งใจเรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ผลงานที่ดี มีความพยายามกระตือรือร้นที่จะสอบถามครูเพื่อจะทำผลงานให้ออกมา ดีที่สุด แต่กลุ่มเด็กที่ไม่ตั้งใจเรียนซึ่งเป็นนักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนจะต้องเคี่ยวเข็ญอย่างหนักจึงจะยอม สร้างสรรค์ผลงานมาส่ง เด็กนักเรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ด้านบันเทิงมากกว่าด้านวิชาการ สืบเนื่องจากการจัดงานกีฬาของโรงเรียน

ภาวะความเป็นผู้นำ ถ้าเป็นนักเรียนกลุ่มเรียนดีจะแสดงภาวะการเป็นผู้นำ เช่น มีการรับอาสาเสนอตัวว่าจะเป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ส่วนเด็กที่เรียนปานกลางจนถึงระดับอ่อนก็จะมี ความเป็นผู้นำลดหลั่นกันลงมา

ข้อสังเกตอื่นๆ ของอาจารย์ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1

1. ข้อเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กในอดีตกับปัจจุบัน ปัจจุบันเด็กจะก้าวร้าว ไม่นับถือผู้ใหญ่ เมื่อทำความผิดจะไม่ยอมรับว่าทำผิด พยายามที่จะพลิกแพลงคำพูดหาข้อแก้ตัวให้กับตนเองเพื่อให้ สถานการณ์ของตนดีขึ้น จากที่เป็นผิดจะพยายามเถียงโดยไม่มีเหตุผลเพื่อให้ตัวเองถูก โดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงที่ตนก่อขึ้น เด็กมีความกล้าคิดกล้าทำมากขึ้น ในอดีตเด็กจะไม่ค่อยกล้าเถียง ขณะที่ในปัจจุบันเด็กจะกล้าเถียงและกล้าโต้ตอบกับครูจนกลายเป็นความก้าวร้าว

2. บางโรงเรียนเด็กที่มาเรียนส่วนใหญ่ไม่ใช่เด็กในพื้นที่ แต่เป็นเด็กจากครอบครัวที่อพยพมาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและหาสถานที่เรียนใกล้ที่ทำงาน ไม่มีใครคอยอบรมเพราะพ่อแม่ต้องไปทำงานหมด ปัญหาในเชิงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เช่น ความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบจึงมีค่อนข้างน้อย ด้านความคิดสร้างสรรค์และความเป็นผู้นำนั้นยังมีน้อยลงไปอีก ทางโรงเรียนต้องพยายามช่วยอบรม เด็กไม่ค่อยมีใครเอาใจใส่ดูแล เมื่อกลับบ้านไม่มีกิจกรรมอะไรให้ทำเพราะพ่อแม่ทำงานโรงงาน

3. ในปัจจุบันความตั้งใจและการเอาใจใส่ต่อการเรียน การมีสัมมาคารวะ กิริยามารยาททั้งต่อกลุ่มเพื่อนและผู้ใหญ่ลดลง เนื่องจากมีการเผยแพร่ผ่านทางสื่อต่างๆ ที่เข้าถึงเด็กได้ง่ายและกลายเป็นกระแสของสังคมที่ทำให้เด็กเอาเป็นแบบอย่าง

4. ในอดีตการรับนักเรียนจะเป็นการสอบคัดเลือกเข้ามา ซึ่งเป็นข้อสอบจากสำนักทดสอบ ส่วนกลางทำให้ได้เด็กนักเรียนที่ค่อนข้างเรียนดี แต่ในปัจจุบันมีทั้งการรับเด็กในพื้นที่ เด็กนอกเขต เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กของผู้อุปการคุณต่อโรงเรียน ซึ่งเด็กที่จับฉลากได้นั้นมักจะไม่ใช้กลุ่มเด็กที่เรียนดี เมื่อเข้ามาบางคนจะมีปัญหา เพราะมาตรฐานของแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน อีกทั้งระบบการจับฉลากเด็กในพื้นที่ให้เข้าเรียนทำให้มีเด็กเกเรเข้ามาเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงของจังหวัดมากขึ้น

5. พฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่ดีของเด็กนักเรียน เช่น เด็กไม่ค่อยชอบส่งงาน ดิถยาเสพติด แอบสูบบุหรี่ ปัญหาชู้สาวถึงขั้นท้อง ทะเลาะตีกันและปัญหาลักขโมย ถึงแม้จะมีจำนวนไม่มากและทางโรงเรียนยังสามารถควบคุมได้ และที่น่าสังเกต คือ ปัญหาส่วนใหญ่เกิดมาจากระบบเด็กฝาก กล่าวคือ เด็กเหล่านี้เป็นเด็กที่มีปัญหาถูกไล่ออกมาจากที่อื่นและเข้ามาสร้างปัญหาในโรงเรียนใหม่ เช่น เป็นเด็กเกเรหรือติดสารเสพติด เมื่อย้ายมาโรงเรียนใหม่แล้วก็มาสร้างปัญหาทะเลาะวิวาท หรือนำสารเสพติดมาให้เพื่อนในโรงเรียนทดลอง

6. เรื่องการให้เด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กจะมีการปรับตัวตามครู ถ้าครูคนไหนดูแลเด็กก็จะไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ถ้าครูเก่งเด็กจะแสดงความคิดเห็นกันมาก

3.2.1.2. พฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชนในโรงเรียน

อันดับที่ 1 พฤติกรรมชู้สาว เป็นพฤติกรรมที่พบในทุกโรงเรียน การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน พฤติกรรมในรูปแบบชู้สาวจะมีทุกโรงเรียนมากบ้างน้อยบ้าง ปัจจุบันการคบเพื่อนต่างเพศที่ไม่สมควรมีมากกว่าในสมัยก่อน เมื่อเด็กเริ่มโตก็จะมีเพื่อนต่างเพศและชอบพอกันเพราะเป็นธรรมชาติของเด็กวัยรุ่น พฤติกรรมของนักเรียนผู้หญิงไม่ที่ไม่รักนวลสงวนตัว เด็กเองก็คิดว่าเป็นแฟชั่นตามยุคสมัย ซึ่งพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศมีตั้งแต่การจับมือถือแขน การนัดเจอกันในสถานที่อื่นหลังโรงเรียนเลิก จะคุยกันสองต่อสองในที่มืดหรือที่เปลี่ยว หรือนั่งคุยกันเป็นคู่ๆ หลังเลิกเรียนก็จะไปยุ่งอยู่กับเพศตรงข้าม ซึ่งบางครั้งอาจารย์ก็ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนด้วย บางรายมีพฤติกรรมชอบโดดเรียนไปดูวีซีดีบีและแอบมีเพศสัมพันธ์กันจนถึงท้อง บางรายโดดเรียนและไปมีเพศสัมพันธ์ตามกระท่อมที่ใช้เฝ้ายาม มีปัญหาทะเลาะวิวาทเพราะแย่งแฟนกันบ่อยครั้ง ทั้งกรณีผู้หญิงแย่งผู้ชาย หรือผู้ชายแย่งผู้หญิง

บางโรงเรียนจะเกิดในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะวุฒิภาวะที่ยังเด็กอยู่ เมื่อมาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็หายไปเองเพราะรู้อะไรมากขึ้น บางโรงเรียนก็พบมากในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่บางโรงเรียนมีตั้งแต่ระดับ ม.1 จนถึง ม.6 และเด็กที่มีพฤติกรรมเช่นนี้จะเป็นเด็กที่อยู่หอพักซึ่งเคยเกิดปัญหาการตั้งครรภ์หลายราย ทุกปีจะมีเด็กออกจากโรงเรียนกลางคัน บางรายก็สมยอม โรงเรียนที่เป็นหญิงล้วนจะมีเด็กที่ตั้งครรภ์และต้องออกจากโรงเรียนทุกปี ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมาจากการที่เด็กมีทัศนคติทางเพศที่เปลี่ยนไป ไม่รักนวลสงวนตัว เด็กจะยอมมีเพศสัมพันธ์กับใครก็ได้ที่พอใจ นักเรียนที่มาจับจะเป็นนักเรียนชายโรงเรียนใกล้เคียง เด็กผู้หญิงจะซ่อนถ่ายมอเทอร์ไชค์ออกไปกับเด็กผู้ชายหลังเลิกเรียน ไปนั่งคุยกันตามห้างหรือสวนสาธารณะ บางรายไปเที่ยวถึงกรุงเทพฯ ไม่ยอมกลับ บ้านพ่อแม่ต้องมาตาม

การป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว เบื้องต้นแต่ละโรงเรียนให้อาจารย์คอยสอดส่องดูแล พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศของเด็ก ถ้าเริ่มมีติดสังเกตจะเรียกมาพูดคุยว่ากล่าวตักเตือน บางโรงเรียนจะกวดขันมากแค่เดินจับมือจะเรียกมาตักเตือน แต่ถ้าอาจารย์เข้มงวดมากไปก็จะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ กรณีที่นักเรียนมีเพศสัมพันธ์จนกระทั่งตั้งครรภ์ อาจารย์จะแก้ปัญหาโดยการเป็นคนกลางคุยกับผู้ปกครองและพาไปพบแพทย์ ถ้าเด็กไม่ยอมเรียนต่อจะแจ้งให้ผู้ปกครองมารับทราบและจัดการ ทั้งนี้อาจจะถามความสมัครใจของเด็กว่าจะเรียนต่อหรือลาออกไปมีครอบครัว ถ้าใครอายเพื่อน ผู้ปกครองมักจะให้ย้ายโรงเรียนหรือออกไปแต่งงาน เรื่องที่เกิดขึ้นจะรู้กันเฉพาะอาจารย์ที่ดูแล ทุกปีจะมีเด็กออกจากโรงเรียนกลางคันหลายคน

ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนนั้น สื่อมีอิทธิพลอย่างมากต่อการคบเพื่อนต่างเพศของเด็ก เนื่องจากพบว่า เด็กแอบดูซีดีวีซีดีไปเพราะสามารถยืมซีดีวีซีดีได้หลายเรื่อง นอกจากนี้ในปัจจุบันสังคมชอบประโคมข่าวเรื่องคู่รักดารา ไม่เน้นศีลธรรม ไม่ค่อยปลูกฝังเรื่องคุณธรรม ชอบเปลี่ยนคู่ รวมทั้งสาเหตุจากครอบครัวไม่อบอุ่น เพราะจากการที่อาจารย์ได้พูดคุยกับเด็กที่มีปัญหาส่วนมากเด็กจะไม่ได้อยู่พร้อมหน้ากับสมาชิกในครอบครัว ต้องอาศัยอยู่กับญาติ เช่น ปู่ย่า ตายาย ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยและส่งผลต่อการอบรมสั่งสอน

อันดับที่ 2 พฤติกรรมการแต่งกาย แต่งกายไม่ถูกระเบียบ ไม่สุภาพ ไม่เรียบร้อยทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง การแต่งกายผิดระเบียบมากขึ้นกว่าเดิม ส่วนหนึ่งมาจากพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ นอกจากนี้เด็กได้รับอิทธิพลจากสื่อทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงกล้าแต่งตัวเปิดเผยมากขึ้น ใส่เสื้อเอวลอย และสายเดี่ยว นุ่งกระโปรงผิดระเบียบ กระโปรงแคบ กระโปรงสั้น ชอบแต่งหน้ามาโรงเรียน ใช้เครื่องสำอาง ปิดแก้มแต่งหน้า ทาปากแดง ทรงแผ่นผิดระเบียบ เช่น โกรกสีผม ขอยผมสั้น สไลด์ผม เจาะหู หลายๆ รู เจาะจมูก เจาะสะดือ ชอบใส่แหวน ใส่ตุ้มหู ไว้เล็บ เด็กกลุ่มนี้มักจะเป็นพวกที่ไม่ค่อยตั้งใจเรียน บางกลุ่มชอบส่องกระจก แต่งตัวเหมือนนกหงษ์หยก เนื่องจากเด็กวัยนี้กำลังโตเป็นสาว รักสวยรักงามจึงให้ความสำคัญกับการแต่งหน้าแต่งตัว เด็กผู้ชายบางคนใส่ต่างหู ใส่กางเกงแบบกวนๆ ไว้ผมยาวและใส่ยेल ทำผมตั้งมาโรงเรียน และทำสีผมตอนปิดเทอม เมื่อนักเรียนฝ่าฝืนกฎระเบียบ อาจารย์จะเรียกมาว่ากล่าวตักเตือน หรือทำโทษแล้วแต่กรณี เด็กผู้หญิงมัธยมปลายบางคนเจาะลิ้น ก็จะสอนว่าเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เสี่ยงต่อโรค และในที่สุดการรับรสก็จะเสียไปซึ่งเด็กเชื่อฟังและไม่ทำอีก

อันดับที่ 3 การดื่มสุรา/สูบบุหรี่ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ นักเรียนบางกลุ่มจะสูบบุหรี่ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มจะสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น และมีสิ่งเสพติดชนิดใหม่เรียกว่า โบกะระฤ คือ นำผิวแอปเปิลมาตากแดดแล้วคลุกกับน้ำผึ้ง นำมาสูบด้วยกล้องสำหรับสูบซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เด็กเลียนแบบมาจากผู้ปกครอง โรงเรียนหนึ่งจะมีประมาณ 10-20 คนที่สูบบุหรี่ มักจะทำแบบหลบๆ ซ่อนๆ นอกจากนี้นักเรียนชายยังมีการเสพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาทิ เหล้า เบียร์ บางครั้งเด็กจะลักลอบนำเข้ามากินในโรงเรียนเมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรม นักเรียนบางรายกินเหล้ากับผู้ปกครอง

ส่วนปัญหาเรื่องยาเสพติดในปัจจุบันเกือบทุกโรงเรียนมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มงวด แต่ถ้าพบเด็กมีพฤติกรรมเสพยา จะมีการพิจารณาตามลำดับขั้น คือ ขั้นแรกจะตักเตือน หากมีพฤติกรรมให้เห็นอีกก็จะเรียกผู้ปกครองมาพบเพื่อทำทัณฑ์บนหรือโทษอื่นๆ กรณีที่เป็นผู้เสพยาจะมีโทษสถานหนึ่ง ถ้าถึงขั้นติดยาเสพติดอาจจะให้พักการเรียนเพื่อบำบัดรักษาอาการ บางโรงเรียนเคยมีทั้งการขาย การเสพยาบ้า แต่ปัจจุบันแทบไม่มีแล้ว แต่ก็ยังมีการสังเกตและเรียกเด็กที่สงสัยมาตรวจปัสสาวะ ถ้าพบจะได้รับส่งไปรักษา

อันดับที่ 4 ปัญหาเด็กหนีเรียน/ไม่ตั้งใจเรียน พฤติกรรมหนีเรียน โดดเรียน มาโรงเรียนสาย ไปเที่ยวเตร่ รวมกลุ่มกันหนีเรียนเพื่อไปทำกิจกรรมร่วมกัน นักเรียนชายบางคนชอบโดดเรียนมานั่งตามมุมอาคารเรียน ได้ต้นไม้ โดดเรียนมาเตะฟุตบอล หรือหนีเรียนไปเที่ยวในเมือง ไปเที่ยวห้าง ไปเล่นเกมส์ ไปโยนโบว์ลิ่ง เพราะปัจจุบันมีสถานบันเทิงเกิดขึ้นมากภายในเมือง เช่น Big-C Major หนีเรียนไปอยู่บ้านเพื่อน อยู่

ตามสถานีรถไฟ ไปตกปลา นอกจากนี้ยังมีการเที่ยวกลางคืนเพราะมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ใกล้ แต่ก็พบเพียงไม่กี่คน ในแต่ละโรงเรียน กรณีที่เด็กหนีเรียนเมื่อทางโรงเรียนจับได้จะมีการทำทัณฑ์บน มีการลงโทษ เชิญผู้ปกครองมาพบ สาเหตุเพราะเด็กส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอยู่แล้ว และส่วนมากเป็นเด็กที่มีปัญหาครอบครัวแตกแยก ต้องอยู่คนเดียวหรืออยู่กับญาติ พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลอบรมสั่งสอน

มีเด็กบางรายที่ไม่ค่อยตั้งใจเรียน ไม่มีความรับผิดชอบ ขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการทำงาน ไม่ขยันทำการบ้าน ไม่ชอบทำงานส่ง จะมีระเบียบวินัยเมื่อครูบังคับ ไม่มีความกระตือรือร้น เช่น ไม่ยอมนำสมุดหรือหนังสือมาโรงเรียน ส่งงานในชั่วโมงไม่ทันตามกำหนด ชอบอ่านหนังสืออ่านเล่น ไม่ตั้งใจเรียน ขณะอาจารย์สอน คอยขบขันที่เรียนในห้อง โปสเตอร์รูปโป๊ใส่เว็บโรงเรียน บางโรงเรียนมีเด็กเรียนไม่เก่งจำนวนมาก เพราะโรงเรียนรับเด็กที่หนีออกจากโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เด็กบางคนพื้นฐานความรู้ไม่ดี อ่านหนังสือไม่ออก

สาเหตุเพราะส่วนมากจะเป็นเด็กที่มีปัญหาครอบครัวแตกแยก ต้องอยู่คนเดียวหรืออยู่กับญาติ พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลอบรมสั่งสอน มาโรงเรียนก็ไม่ตั้งใจเรียน คอยเสียงดังในห้องเรียน ครูพูดหรือสอนอะไรก็ไม่สนใจฟัง ชอบโทรศัพท์บ่อยๆ ทำให้เป็นคนขี้เกียจ ไม่มีความกระตือรือร้น ผลการเรียนแย่ง

อันดับที่ 5 พฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เคารพครูและผู้ใหญ่ ไม่มีสัมมาคารวะ ความเคารพ
ครูอาจารย์น้อยลง เด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะกล้าพูดกล้าแสดงออก จนกลายเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูและผู้อาวุโส เด็กไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อพ่อแม่หรือครูอาจารย์ แสดงกริยาที่ไม่ให้ความเคารพผู้ใหญ่เท่าที่ควร ทั้งด้านความประพฤติ กริยามารยาท การพูดจา เช่น พูดจาไม่สุภาพ พูดหยาบคายเสียงดัง พูดจาไม่มีสัมมาคารวะ ไม่มีหางเสียง ไม่รู้จักกาลเทศะ พูดข้ามหัวอาจารย์ มีการใช้วาจาปราโมศครูอย่างรุนแรง เถียงอาจารย์ อยากจะทำอะไรก็ทำโดยไม่ขออนุญาตทั้งที่อาจารย์ก็อยู่ตรงนั้น นอกจากนี้มีการกล้าแสดงออกในทางที่ไม่สมควร เช่น ทำตัวเป็นหัวหน้ากลุ่มแก๊งค์ สาเหตุมาจากพื้นฐานทางครอบครัว สภาพแวดล้อมชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ทำให้เด็กชินกับสภาพแวดล้อมนั้นจึงปฏิบัติเหมือนกับเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และอีกส่วนหนึ่งเด็กได้รับอิทธิพลจากสื่อ ทั้งดารา นักแสดง คนเด่นคนดังต่างๆ การ์ตูนต่างชาติ ภาพยนตร์ และการเลียนแบบเพื่อน ตามกระแสนิยมกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กที่รับโดยง่ายและขาดการยั้งคิด

อันดับที่ 6 พฤติกรรมการทะเลาะวิวาท พบปัญหาเรื่องการชกต่อยบ้างเล็กน้อย ทั้งระดับมัธยมต้นและมัธยมปลาย การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นหญิงส่วนมากมาจากเรื่องชู้สาว ซึ่งบางครั้งมีการด่าทอและตบตีกัน แต่สำหรับวัยรุ่นชายจะเกิดจากเด็กเล่นกันแรง เกิดการผิดใจ ทำให้ทะเลาะกันและเกิดปัญหาชกต่อยตามมา มีการทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่นบ้างหลังเลิกเรียน ในโรงเรียนไม่ค่อยมี แต่ถ้าเป็นกลุ่มเด็กเกเรจะเกิดเรื่องชกต่อยกันบ่อยครั้ง สาเหตุแค่เพียงมองหน้าแล้วไม่ชอบหน้ากัน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อย แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นปัญหาที่ร้ายแรงแต่อย่างใด

อันดับที่ 7 พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ เกือบทุกโรงเรียนจะมีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศประมาณโรงเรียนละ 4-10 คน เด็กเป็นทอม-ดี้มากขึ้น นักเรียนชายบางคนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน จะทาลิปสติก มีการคบเพื่อนเพศเดียวกันในเชิงชู้สาว แต่ก็มีให้เห็นไม่มากนัก สังเกตได้จากท่าทางการแสดงออกและคำพูดของเด็ก จะห้ามไม่ให้เป็นที่ไม่ได้เพราะเป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่เด็กพวกนี้จะเป็นเด็กเรียนดี มีความโดดเด่น มีพรสวรรค์ด้านการแสดงออกอย่างมาก เวลาโรงเรียนจัดกิจกรรมเด็กจะกล้าแสดงออกในรูปแบบ

การแสดงละคร เพราะทำให้พวกเขาได้แต่งตัวแบบที่ต้องการ แต่ยังไม่เคยสร้างปัญหาให้แก่เด็กหรือโรงเรียน แต่อย่างใด สำหรับทอม-ดี้ จะหายเมื่อมีแฟนเป็นผู้ชาย บางโรงเรียนมีกฎระเบียบห้ามจึงยังไม่ปรากฏว่ามีการแต่งกายที่เน้นเป็นหญิงหรือชาย

อันดับที่ 8 พฤติกรรมใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เด็กยังไม่สามารถหาเงินได้ด้วยตนเอง แต่มีพฤติกรรมใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย ชื่อของใช้ที่มีราคาแพง ดูจากการที่ชื่อของขวัญวันเกิดที่มีราคาแพงมากให้เพื่อน ตักตวงมีตัวใหญ่ๆ ดอกกุหลาบสีแดงเป็นร้อยๆ ดอก ใช้โทรศัพท์มือถือ มีการใช้เครื่องสำอางซึ่งถือว่าเป็นของฟุ่มเฟือย รวมทั้งการใช้ของมีค่าหรือนำมาอวดกันในกลุ่มเพื่อน บางโรงเรียนมีทุนอาหารกลางวันให้กับนักเรียนทุกคน แต่เด็กจะขอรับเงินแทนการกินอาหารกลางวันเพราะต้องการนำไปใช้จ่ายอย่างอื่น

3.2.1.3 พฤติกรรมการรับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กและเยาวชน

พฤติกรรมการรับ/เลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กนักเรียนนั้นมามาก เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังแสวงหา อยากรู้ อยากลอง เริ่มสนใจเพศตรงข้าม จึงต้องหาแบบอย่างที่ตนเองคิดว่าดี มีความคิดไตร่ตรองในการรับหรือเลียนแบบสิ่งต่างๆ น้อยมาก จึงถูกมอมเมาจากสื่อต่างๆ ผ่านทางโทรทัศน์ โดยมีดารานักร้องและนักแสดงเป็นต้นแบบ การรับวัฒนธรรมตะวันตก เช่น การเดินห้างสรรพสินค้าในวันเสาร์-อาทิตย์ ใช้ห้างสรรพสินค้าเป็นแหล่งพบปะ หรือจุดนัดพบรวมตัวกันในวันหยุด

เด็กรับวัฒนธรรมตะวันตกมากทั้งในเรื่องการแต่งตัว ทรงผม ใช้ของราคาแพง เป็นพวกวัตถุนิยม รับทุกอย่างที่มอมเมา การแต่งตัวสายเดี่ยว กระโปรงสั้น อาจารย์มองว่าเกินไปแต่เด็กมองว่าเป็นเรื่องปกติ ปัจจุบันมีห้างสรรพสินค้าเปิดใหม่ภายในตัวเมือง ทุกเย็นเด็กจะต้องไปเดินเล่น กินอาหารฟาสต์ฟู้ด ถ้าเด็กคนใดไม่เป็นแบบนี้จะถูกเพื่อนๆ มองว่าเชย

นอกจากนี้ยังมีสื่อลามกจากอินเทอร์เน็ตที่แพร่ระบาดเข้ามาในโรงเรียนอย่างรวดเร็ว เพราะเด็กในสมัยนี้สามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ผ่านสื่อได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ที่สามารถพบข้อมูลทั้งดีและไม่ดี ในโรงเรียนเด็กนำเรื่องสื่อลามกมาแนะนำกัน ทำให้เด็กหลงมัวเมากับสิ่งพวกนี้ได้ง่าย

พฤติกรรมการแต่งตัว การแต่งตัวจะเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด โรงเรียนกลุ่มนี้ตั้งอยู่ในเขตเมือง เมื่ออยู่นอกโรงเรียนจะมีการแต่งตัวตามแฟชั่นสมัยใหม่มากเพราะเด็กวัยรุ่นสนใจกระแสแฟชั่นอยู่แล้ว การแต่งตัวตามแฟชั่นซึ่งผิดกฎโรงเรียน โดยเฉพาะเด็กนักเรียนหญิงถ้าอยู่นอกโรงเรียนหรือในวันหยุดจะแต่งตัวให้ดูเด่น เป็นสาว จะเลียนแบบดาราทั้งทรงผมและการแต่งตัว เช่น จะใส่เสื้อผ้าที่ค่อนข้างโป้หรือหวิวๆ ไซส์สัดส่วนร่างกาย ล้อแหลมย้วยอารมณ์ทางเพศ สวมเสื้อสายเดี่ยวรัดรูป เสื้อเกาะอก ใส่เสื้อตัวเล็กเอวลอย เปิดสะดือ ใส่กางเกงยีนส์คับๆ สวมกางเกงขาสั้นเน้นสัดส่วน กระโปรงบานๆ และสั้นลง จะชอบขอยืม ทรงผมเด็กนักเรียนบางคนจะปิดตาข้างหนึ่งซึ่งเป็นอุปสรรคในการเรียน อาจารย์ต้องบังคับให้เด็กติดกับเกือบทุกคน มีการแต่งหน้าทาปาก ทาแก้มด้วยน้ำยาอูทียทิพย์ มีเจาะหู เจาะสะดือ เจาะลิ้น ทำเล็บ โดยเอาตัวอย่างมาจากดารา นักร้อง นักแสดงทางโทรทัศน์ ช่วงที่โรงเรียนมีกิจกรรมหรืออยู่นอกโรงเรียนและช่วงปิดเทอม จะพบเห็นพฤติกรรมการ

แต่งตัวเหล่านี้ชัดมากขึ้น บางคนยอมผมสีต่างๆ ขอยผมแบบสไลด์ที่ผิดกฎระเบียบของโรงเรียน ฝ่ายปกครองใช้วิธีการทำโทษด้วยการตี (แต่จะขออนุญาตผู้ปกครองก่อน) เมื่ออยู่ในโรงเรียนการแต่งกายเลียนแบบตะวันตกยังพบน้อย มักจะแต่งกายเลียนแบบนักเรียนญี่ปุ่นจากนิตยสารแฟชั่น ทีวี ดึงดูงทำให้ตึงๆ สูงๆ เกือบถึงเข่า และนิยมรองเท้าผ้าใบที่ผิดระเบียบเหมือนที่ดาราสวมใส่ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนระเบียบโรงเรียนทั้งสิ้น

ส่วนนักเรียนชายบางคนตัดทรงสกินเฮด เด็กมัธยมปลายจะไว้ผมรองทรงสูง ทำผมสีน้ำตาล ใช้เจลใสผม ไว้ผมยาว ย้อมสีผม ใช้เจลหรือมิสแต่งผม ตัดผมทรงผิดระเบียบ บางคนเคยทำผมทรงไม่ฮ็อกเลียนแบบเดวิดเบ็คแฮม มีการเจาะหู ใส่ตุ้มหู สักที่แขนและลำตัว

พฤติกรรมการกล้าแสดงออก การเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้เด็กนักเรียนมีความกล้าแสดงออกทั้งในห้องเรียนและในที่สาธารณะมากขึ้น เด็กสมัยนี้กล้าแสดงออกหลายๆ ด้าน เพราะมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมตามสื่อ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็คำพูดหรือท่าทางการกระทำ กล้าแสดงออกในที่สาธารณะทั้งเรื่องที่ดีและเรื่องที่ไม่ดี ในเรื่องดี เช่น กล้าแสดงออกในการร่วมทำกิจกรรมมากขึ้น กล้าแสดงออกในท่าทางการเล่นดนตรี การแสดงละคร เด็กนักเรียนจะกล้าพูดในที่สาธารณะ ถ้ามีกลุ่มเพื่อนรวมตัวกันเด็กจะกล้ามากขึ้น เมื่อมีการจัดงานหรือกิจกรรมจะมีการแสดง ไม่ว่าจะเป็นการร้อง รำ เดิน ร่วมตอบปัญหา แข่งขันโชว์การแสดงเวทีต่อหน้าผู้คนมากมาย กล้าแสดงความคิดเห็น เวลาถูกครูดุก็มีการถามเหตุผล ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่จะสอนให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน โดยเฉพาะการนำเสนองานหน้าชั้นเรียน (presentation) ให้เด็กออกมาพูดหน้าเสาธง มีการจัดกิจกรรมให้กับเด็กได้ทำ เช่น งานกีฬาจะมีการเชียร์ การประกวด การแข่งขันตามงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็เรื่องงานอาชีพ ด้านศิลปะ วาดภาพ การประกวดร้องเพลง เวลาโรงเรียนมีงานเด็กจะแสดงท่าทางเต็มที่ เลียนแบบพฤติกรรม การเต้นแร้งเต้นกาแบบฝรั่ง เป็นมุกตลกเพื่อพาดคนเย้ยชมป้าชายเลน โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น เห็นได้จากการเข้าค่ายลูกเสือและเนตรนารี

แต่เมื่อมีความกล้ามากขึ้น ความมีระเบียบวินัยก็เริ่มลดน้อยลง กลายเป็นการกล้าแสดงออกในด้านไม่ดี เป็นการแสดงออกที่ไม่ค่อยเรียบร้อย ไม่ถูกวิธี พูดจาก้าวร้าวโดยไม่เกรงกลัวใคร ใช้กิริยาที่ไม่เหมาะสม มีสัมมาคารวะและความเคารพบนอบน้อยลง พูดจาแข็งกระด้าง ไม่ค่อยเกรงใจ ตะโกนข้ามหัวครู ยึดความคิดตนเองเป็นหลัก ไม่ฟังความคิดผู้อื่น อยากทำอะไรทำ เช่น ไม่มีการขออนุญาตเข้าห้องเมื่อเข้าเรียนสาย ที่ล้ำค้ำกัญกล้าเปิดเผยในเรื่องเพศมากขึ้น มองเห็นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเป็นเรื่องธรรมดาเหมือนสังคมตะวันตก

พฤติกรรมเลียนแบบบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ด เด็กในเขตเมืองส่วนใหญ่จะตื่นเต้นกับการไปรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ด เข้าร้านอาหารหรรตามห้างสรรพสินค้า เช่น KFC สุกี้ MK บางโรงเรียนในกลุ่มนี้อยู่ใกล้ห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี เวลาว่างๆ เด็กนักเรียนนิยมรวมกลุ่มกันไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าก็จะแวะไปรับประทานอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด เหตุที่เด็กชอบบริโภคนั้นเนื่องจากคิดว่าเป็นอาหารที่หรู โดยไม่ได้คำนึงถึงสารอาหารที่จะได้รับจากอาหารจานนั้นแต่อย่างใด ซึ่งเป็นผลมาจากโฆษณาทางโทรทัศน์ รวมทั้งมีสิ่งล่อใจอันวัยทั้งปัจจัยทางสังคมและฐานะตามสถานภาพของเด็ก มีเด็กบางส่วนติดอาหารจำพวกอาหารขยะ เช่น น้ำอัดลมหรือขนมถุง นอกจากนี้เด็กนักเรียนยังชอบที่จะรับประทานขนมปังแทนข้าว ชอบขนมขบเคี้ยวต่างๆ ซึ่งมีขายในร้านสหกรณ์ และร้านค้านอกโรงเรียนมากกว่าการทานอาหารที่มีประโยชน์และให้คุณค่าทางอาหาร

วัตถุนิยม การเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกอีกด้านหนึ่ง ได้แก่ ค่านิยมแบบวัตถุนิยม รวมทั้งต้องมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่ในมือ พฤติกรรมการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยต่างๆ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กมัธยมปลาย มีการนำโทรศัพท์มือถือมาใช้ในโรงเรียนเป็นจำนวนมาก โทรศัพท์มือถือต้องทันสมัย หลายคนใช้จอสีซึ่งเด็กพยายามไปหาซื้อของมือสอง บางคนทำงานพิเศษเพื่อหาเงินซื้อของตามเพื่อน อยากรุ่นสมัยและอยากได้เพราะความพึงพอใจ ทำให้ใช้เงินเกินตัว บางโรงเรียนต้องสั่งห้ามเด็คนำมือถือมาโรงเรียน ถ้ามีการตรวจพบอาจารย์จะจับไว้แล้วให้ผู้ปกครองมารับคืน แต่มีผู้ปกครองบางรายอ้างว่าให้ลูกไว้เผื่อมีธุระสำคัญ ซึ่งทางโรงเรียนอนุญาตแต่ต้องทำตามกฎระเบียบ คือ ปิดเสียงหรือเปิดระบบสั่นเมื่ออยู่ในช่วงการเรียนการสอน เพื่อจะได้ไม่รบกวนสมาธิของผู้อื่น พฤติกรรมวัตถุนิยมของเด็กที่พบแต่ไม่มากนัก เช่น การฟังเพลงสากล ชอบขับซัฟต์จักรยานยนต์ แต่งรถให้สวยงาม โหลดรถจักรยานยนต์ ปาดเบาะรถ เป็นต้น

พฤติกรรมทางเพศ ปัญหาชู้สาว การมีเพศสัมพันธ์ ค่านิยมเรื่องเพศเปลี่ยนไป การรักรักรวมสองเพศลดลง เด็กผู้หญิงสมัยนี้บางคนรู้มากกว่าที่จะสอนเรื่องเพศ ซึ่งรับวัฒนธรรมตะวันตกมาประพุดเป็นแบบอย่าง ยินยอมให้เด็กผู้ชายแตะเนื้อต้องตัวมากขึ้น โดยให้เหตุผลว่าเป็นเพื่อนสนิท จึงยินยอมให้ถูกเนื้อต้องตัวได้ ส่วนใหญ่จะแอบจับมือ โอบไหล่กันในที่สาธารณะ ช้อนทำยรด์จักรยานยนต์ บางรายมีปัญหาจากการคบเพื่อนต่างเพศจนถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ บางครั้งอาจถึงขั้นตั้งครรภ์ บางโรงเรียนมีการป้องกันโดยสอนวิชาเพศศึกษามีการเปิด Internet ให้เด็กศึกษาแต่จะคอยดูแลควบคุมพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเกรงว่าเด็กจะไปซื้อสื่อลามกต่างๆ เองเพราะมีมาก ส่วนเรื่องการคบหาเพื่อนต่างเพศที่อาจจะพัฒนาไปเป็นแฟนก็ได้มีการกีดกัน แต่อาจารย์จะสอนโดยการจัดกิจกรรมให้รู้จักการป้องกันตัวเอง การป้องกันเอดส์ เพราะเด็กวัยนี้อยากรู้ อยากลอง แต่โดยภาพรวมแล้วเด็กยังทำตัวดีและมีค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกต้องตามจารีตประเพณีไทย

โดดเรียนหนีเรียน เรื่องการหนีเรียนไปเล่นกีฬาหรือรวมกลุ่มอยู่ในห้องน้ำ ไปตามร้านเกม ศูนย์การค้า โรงภาพยนตร์ บ้านเพื่อน หอพักของเพื่อน บางครั้งแอบโดดเรียนไปเที่ยวเมเจอร์หรือห้างสรรพสินค้า บิ๊กซี ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนมากนัก หรือแอบไปเที่ยวไกลถึงชลบุรีเลยก็มี ส่วนหนึ่งเป็นเพราะไม่อยากเรียน โดยเฉพาะในคาบเรียนที่ต้องส่งงาน หรืออีกประเภท คือ หนีอยากจะทำอะไรก็ทำ

3.2.1.4 หลักสูตรและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริม/การอนุรักษ์ภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

หลักสูตรที่เกี่ยวกับการส่งเสริม/การอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 แต่ละโรงเรียนมีหลักสูตรให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในท้องถิ่น เพื่อเน้นให้นักเรียนรู้ถึงการดำเนินชีวิตในแบบพหุวัฒนธรรมไม่เบียดเบียนใคร เพราะปัจจุบันกระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาพร้อมกับกระแสทุนนิยมได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคม จนลืมความเป็นตัวตนและความเป็นไทย แต่ละโรงเรียนจึงพยายามจัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพยายามสอดแทรกไว้ทุกวิชาทั้งวิชาหลักและวิชาเลือกเพื่อให้เด็กที่สนใจสาขาวิชาต่างๆ ได้เลือกเรียน เช่น วิชาเกษตรหรือวิชาคหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาต่างๆ ของจังหวัดจะเข็งเทรา นอกจากเพื่อช่วยสืบสาน

วัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว บางวิชายังช่วยสร้างอาชีพอิสระให้กับเด็กที่สนใจด้วย สิ่งเหล่านั้นนับเป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งที่จะทำให้เด็กได้รู้จักตระหนักถึงคุณค่าทางประเพณีวัฒนธรรมและการสืบทอด

วิชาสังคม หมวดสังคมเกือบทุกโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของเราขึ้น "วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น" โดยมีเนื้อหาวิชาและการดำเนินการสอนเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน ผู้นำในท้องถิ่นที่เก่ง นายกองและนำเคารพศรัทธา สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแปดริ้ว เช่น พาเด็กไปทัศนศึกษาตามสถานที่โบราณและวัดวาอารามต่างๆ

สอนให้เด็กรู้จักปรับเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้กับชุมชนที่อาศัยอยู่ เป็นการผสมแนวความคิดแบบชุมชนเกษตรกรรมมารวมกับแนวความคิดแบบอุตสาหกรรมในมิติของวิถีชีวิตและความเป็นอยู่

สอนเรื่องการอยู่ร่วมกับธรรมชาติแบบกลมกลืน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน มอบหมายให้เด็กสืบค้นเพลงพื้นบ้าน ตำนาน และเขียนเป็นรายงานส่ง

จัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการไหว้ กิริยามารยาของไทยที่ถูกต้อง (โดยมีครูในหมวดสังคมศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ) ผลการดำเนินการสอนเด็กมีวิธีการไหว้ดีและถูกต้องขึ้น เด็กรู้จักการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง รู้จักวัฒนธรรมที่งดงามของไทย เช่น การจัดโต๊ะหมู่บูชา

วิชาภาษาไทย บางโรงเรียนมีกลุ่มสาระภาษาไทย การอนุรักษ์ภาษาไทย การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย เช่น จัดงานเทศน์มหาชาติ การจัดค่ายคนรักกลอน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นในส่วนของวิชาภาษาไทย

บางโรงเรียนจัดหลักสูตรท้องถิ่นประมาณ ร้อยละ 30 และใช้หลักสูตรจากส่วนกลางประมาณ ร้อยละ 70 โดยรับหลักสูตรจากส่วนกลางแล้วนำมาปรับให้เข้ากับหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ซึ่งจะมีการสอนเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นให้เด็กได้รู้ หรืออาจจะให้เด็กส่งรายงานโดยใช้ภาษาที่让孩子ถึงความแตกต่างระหว่างหญิงกับชายในสมัยก่อน สอนให้เด็กแต่งกลอน เป็นต้น

วิชาวิทยาศาสตร์ หลักสูตรภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความรู้ท้องถิ่นในวิชาวิทยาศาสตร์ เช่น มีการสอนภูมิปัญญาสมุนไพร โดยจะมีการจัดกิจกรรมเรื่องสมุนไพร มีการทำสวนสมุนไพรในโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งรวมสมุนไพรให้นักเรียนได้ศึกษาจากของจริง สอนวิธีการนวดด้วยสมุนไพร มีการสอนเกี่ยวกับการจัดระบบนิเวศป่าชายเลนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน และยังมีการพัฒนาป่าชายเลนแบบบูรณาการ

วิชาเกษตร สอนให้เด็กรู้จักการปลูกผักปลอดสารพิษโดยใช้ยาฆ่าแมลงที่ผลิตจากสมุนไพรธรรมชาติ เช่น ต้นสะเดา มีการนำผักปลอดสารพิษ เช่น ผักบุ้ง คะน้า ผักกาดขาว กวางตุ้ง มาขายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเพื่อเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเด็ก

มีการสอนวิชาชีพทางการเกษตร สอนให้เด็กรู้จักการทำเกษตรแบบผสมผสาน (เกษตรทฤษฎีใหม่) การเกษตรที่ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงปลา เลี้ยงปู ปลูกพืชสวน พืชไร่ด้วย การทำกระดาษสา จากต้นธูปฤๅษี การทำอาหารป้าชายเลน มียาโบชะคราม น้ำพริกดอกจาก เป็นต้น

มีการสอนปลูกต้นไม้ ขยายพันธุ์พืช วิธีการตัดตอนกิ่ง รวมทั้งวิธีการขยายพันธุ์พืชอื่นๆ มีการสอนการทำผลิตภัณฑ์จากพืชในท้องถิ่น

มีการนำเด็กไปดูสภาพพื้นที่จริงของป้าชายเลน นอกจากนี้มีวิทยากรจากกรมประมง มาให้ความรู้เกี่ยวกับป้าชายเลน การอนุบาลสัตว์น้ำ

วิชาคหกรรม/งานประดิษฐ์และหัตถกรรมพื้นบ้าน

สอนให้รู้จักนำพืชผักในท้องถิ่นมาประกอบอาหารพื้นบ้าน ทั้งอาหารคาวหวาน สอนทำขนมไทยที่มีชื่อเสียง การทำอาหารป้าชายเลน โดยฝ่ายคหกรรมจะจัดกิจกรรมพาเด็กไปศึกษาดูงานในสถานที่จริง รอบๆ โรงเรียน และนำมาให้เด็กทำอาหารกัน

สอนให้เด็กรู้จักนำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งนี้งานประดิษฐ์ต่างๆ จะเน้นเอกลักษณ์ความเป็นไทยและการประดิษฐ์วัสดุต่างๆ จากธรรมชาติ เช่น งานจักสาน การนำสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำหมอนสมุนไพร การทำธูปฤๅษีจากวัชพืชในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังนำวัชพืชในท้องถิ่นมาทำกระดาษ หรือการนำไปจากมาเย็บเป็นหลังคา งานประดิษฐ์ต่างๆ อาทิ งานเย็บปักถักร้อย มีการย้อมผ้าจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ ย้อมแหหรืออวน การทำผ้ามัดย้อมโดยใช้ไม้ตะบูน การสอนทอเสื่อ โดยอาจารย์จะสอนในชั้นเรียน และพาไปศึกษาดูงานที่จังหวัดจันทบุรี มีการสอนปักผ้าคอชดิด ด้ายที่เหลือจากการปักนำมาทำตุ๊กตารูป หรือพรมเพื่อนำไปขาย สอนร้อยมาลัยและนำไปขายในเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลวันแม่ วันครู เป็นต้น

วิชาภาษาอังกฤษ หมวดภาษาอังกฤษมีการนำความรู้โดยเก็บข้อมูลชุมชน มาปรับใช้ในเชิงการท่องเที่ยวเพื่อให้เด็กตั้งใจเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น

วิชานาฏศิลป์ มีการสอนรำในวิชานาฏศิลป์ การสอนดนตรีไทยและการรำในงานต่างๆ เช่น เด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการร้องเพลงพวงมาลัยซึ่งเป็นเพลงประจำภาคกลาง ส่วนเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นมีการร้องเพลงท้องถิ่น

หลักสูตรอาชีพอิสระ หลักสูตรที่ส่งเสริมหรืออนุรักษ์ภูมิปัญญา บางโรงเรียนจะสอนวิชาโครงการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เช่น มีการสอนตัดผม โครงการทำอาหาร/ทำขนมขาย โดยจัดกิจกรรมวันโครงการอาชีพ มีการออกร้านขายของที่นักเรียนทำขึ้น

วิธีการจัดการเรียนการสอน

มีการให้เด็กทำโครงการ

มีการไปดูงานเรื่องสมุนไพรกับผู้ใหญ่วิบูลย์และที่เขานินช้อน ไปดูงานที่นิคมอุตสาหกรรม การทำขนมจีนที่อยู่บริเวณอำเภอเมือง

เชิญวิทยากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ เข้ามาสอนในโรงเรียน เช่น เชิญมาให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคในท้องถิ่น มีการทอเสื่อ งานหัตถกรรมทอผ้า จักสาน เพื่อส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งที่ตนมีอยู่ การเชิญบุคคลภายนอกมาเป็นวิทยากร เด็กจะรู้สึกเบื่อหน่าย และให้ความสนใจมากกว่าอาจารย์ที่สอนในโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรค

หลายโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 มีสภาพแวดล้อมไม่เอื้อการเรียนการสอนที่จะศึกษาดูงานเกี่ยวกับภูมิปัญญา เพราะชุมชนรอบๆ บริเวณโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเขตเมือง มีแต่ตึกกรมบ้านช่อง การศึกษาดูงานจากของจริงต้องเดินทางไกลๆ มีเวลาจำกัดในช่วงเวลาเรียน การออกไปดูงานข้างนอกจะต้องขอเวลาจากวิชาอื่น ทั้งก่อนการเดินทางและช่วงเวลาเรียน หลังการเดินทางเพื่อให้กลับทันตามเวลา

กิจกรรมที่มีส่วนส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ทางโรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถแยกแยะในการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกได้อย่างเหมาะสม การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือประเพณีไทยที่เกิดขึ้นในรอบปี จะทำให้เด็กสามารถซึมซับและไม่ลืมสิ่งดีๆ ในท้องถิ่นของตน สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่เขาจะมีอยู่ บางครั้งเด็กอาจจะไม่รับรู้ โรงเรียนจึงต้องมีการทำกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างสำนึกหรือความตระหนักอยู่ตลอดเวลา โดยหวังว่ากิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเหล่านี้ จะช่วยทำให้เด็กซึมซับวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นจนเป็นความเคยชิน เกิดความรักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

กิจกรรมทางศาสนา

การจัดกิจกรรมสำคัญทางพุทธศาสนา ซึ่งบางโรงเรียนจะบังคับให้นักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรม เพราะโรงเรียนต้องการให้นักเรียนมีความสำนึกและเข้าใจสังคมประเพณีของไทย เพื่อจะได้ช่วยรักษาประเพณีไทยเอาไว้

ทุกโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา โดยเฉพาะวันนักขัตฤกษ์ต่างๆ เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ประเพณีแห่เทียนและเวียนเทียนในวันเข้าพรรษา แต่ละโรงเรียนจะมีกิจกรรมส่งนักเรียนเข้าร่วมในขบวนแห่เทียนพรรษากับชุมชนและวัดรอบๆ ชุมชน นอกจากนี้ทุกวันพระจะนิมนต์พระมาเพื่อให้เด็กตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง ให้เด็กไปวัด ฟังเทศน์ฟังธรรม ทำสมาธิ ร่วมทำบุญตักบาตรในวันปีใหม่

มีการจัดอบรมพุทธศาสนาให้แก่ นักเรียน โดยมีพระสงฆ์มาให้ความรู้เพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจ เด็กบางโรงเรียนมีการจัดให้นักเรียนเข้าค่ายจริยธรรม โดยนำนักเรียนไปฝึกนั่งสมาธิ เรียนวิปัสสนาที่วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรีทุกปี โรงเรียนวัดบางแห่งจะเคร่งครัดเรื่องการไหว้ มารยาทไทย แต่บางโรงเรียนประเมินแล้วพบว่า นักเรียนมักไม่ค่อยใส่ใจร่วมกิจกรรม

กิจกรรมในหมวดภาษาไทย

มีกิจกรรมวันภาษาไทย ที่เน้นเรื่องภาษาและวัฒนธรรมไทย มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพระยาศรีสุนทรโวหาร หรือวันอาจารย์น้อย อาจารย์ยางกุล (ซึ่งเป็นคนจะเชิงเทรา) โดยมีการแข่งขันการประกวดต่างๆ เช่น การแข่งขันอ่านทำนองเสนาะ การประกวดการเขียนเรียงความ การอ่านบทความ ให้นักเรียนไปรำลึกถึงพระยาศรีสุนทรโวหารที่อนุสาวรีย์ทุกปี ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญและเป็นทุนทางสังคมของที่นี่ หรือในวันสุนทรภู่มีการจัดแสดงบอร์ดกิจกรรมเรื่องราวของบุคคลสำคัญต่างๆ การประกวดคัดลายมือ ประกวดคำกลอน ประกวดตัวละครในวรรณคดี มีการประกวดความสามารถทักษะภาษาไทยระดับโรงเรียน เพื่อคัดเลือกผลงานของเด็กนักเรียนส่งประกวดในระดับอำเภอหรือระดับจังหวัดต่อไป บางโรงเรียนเชิญศิลปินแห่งชาติ เช่น คุณพยอม มุกดา ซึ่งเป็นนักแต่งเพลงและเป็นคนจังหวัดจะเชิงเทรามาเป็นวิทยากรเล่าเรื่องไทยๆ

โครงการรักษาภาษาไทยจัดกิจกรรมรักการอ่าน โดยเน้นการอ่านและบันทึกสิ่งที่ได้จากการอ่าน คือ จะให้เด็กทุกคนบันทึกทุกวัน

กิจกรรมร้านหมอบทษา ซึ่งเปิดขึ้นมาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยของเด็กนักเรียนในโรงเรียน บางครั้งเด็กอาจจะไม่รู้วาทนเองมีข้อบกพร่องเรื่องไวยากรณ์ทางร้านจะวินิจฉัยโรคให้กับเด็กๆ ที่เข้ามาบำบัด โดยจะทำการรักษาคล้ายกับร้านหมอทั่วไป โดยหมอบทษาทำการรักษาจะเป็นเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาไทยมากกว่าคนอื่นๆ ทำหน้าที่สอนเพื่อนๆ และน้องๆ เด็กจะลงมือปฏิบัติเองโดยมีครูเป็นผู้จัดทำเอกสารไว้ให้ โดยยาที่นำมารักษาจะเป็นเอกสารประเภทต่างๆ เช่น ประเภทวรรณยุกต์ ประเภทการออกภาษา การเขียนคำสะกดและการเติมคำ การเขียนตามคำบอก การออกเสียงวรรณยุกต์ต่างๆ เป็นต้น ในแต่ละวันจะทำการสอนไม่เหมือนกัน เช่น วันจันทร์เป็นประเภทของการฟัง วันอังคารเป็นการพูด บางครั้งเด็กจะใช้คำไม่เหมาะสมกับตัวเองก็จะสอนให้เด็กได้รู้ด้วย วันพุธเป็นการอ่านร้อยแก้วร้อยกรอง วันพฤหัสบดีเป็นการคัดไทย และวันศุกร์เป็นเรื่องของการเขียนไทย เป็นต้น

กิจกรรมด้านการเกษตรและสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากบางโรงเรียนอยู่ติดกับแม่น้ำบางปะกง จะมีป่าชายเลนที่ขึ้นตามธรรมชาติ และป่าชายเลนที่เป็นป่าปลูกบริเวณรอบโรงเรียน ป่าชายเลนจึงเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องระบบนิเวศ โดยโรงเรียนที่อยู่ใกล้ป่าชายเลนจะนำนักเรียนมาศึกษาและปลูกป่าชายเลน พาเด็กไปดูระบบนิเวศและวิถีชีวิตทางทะเล ซึ่งจะมีเรื่องของระบบนิเวศที่หลากหลายให้ได้ศึกษา รวมทั้งมีการเพาะเลี้ยงสัตว์ทะเลด้วย แต่ปัญหาที่น่าเป็นห่วง คือ ปูในป่าชายเลนที่เคยมีจำนวนมากปัจจุบันมีจำนวนลดลง เนื่องจากปัจจุบันมีการใช้กระป๋องนมมาดัดแปลงเป็นกับดักวางไว้ตอนกลางคืน ช่วงเข้ามาเก็บลูกปูทำให้ลูกปูตัวเล็กตัวน้อยพลอยโดนจับไปด้วย จึงเกิดมีโครงการอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อเป็นการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมของป่าชายเลนให้คงอยู่

บางโรงเรียนมีโครงการปลูกผักปลอดสารพิษภายในโรงเรียน ซึ่งให้เด็กเป็นคนปลูกเอง โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา ผักที่เด็กปลูกส่วนใหญ่เป็นผักจำพวกผักคะน้า ผักบุ้ง เป็นต้น

จัดกิจกรรมวันสิ่งแวดล้อมโลก โรงเรียนร่วมมือกันหน่วยงานราชการให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมในการปลูกต้นไม้ การเก็บเศษขยะ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีให้เด็กรู้จักรักและหวงแหนสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

การเพาะปลูกพืชเฉพาะท้องถิ่น เช่น ละมุดสีดา พืชชนิดนี้เป็นพืชเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นดินเค็ม ชายทะเลเท่านั้น การเพาะพันธุ์จะเพาะได้จากเมล็ดเท่านั้น และใช้เวลาถึง 5 ปี จึงจะได้ผลซึ่งจะทำให้เด็กได้ ศึกษาด้วยตัวเองมากขึ้น มีการฝึกให้เด็กเลี้ยงปู เลี้ยงปลา ปลูกพืชขายเลน เป็นต้น

จัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ โดยโรงเรียนพาเด็กไปทัศนศึกษาที่บ้านผู้ใหญ่วิบูลย์ เพื่อให้เด็ก เรียนรู้วิธีการทำเกษตรแบบผสมผสานและการปลูกพืชสมุนไพร โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการนำพืชสมุนไพรไปใช้ให้ เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอเพียง

กิจกรรมด้านวิทยาศาสตร์

ให้เด็กไปหาภูมิปัญญาในละแวกบ้านของตนแล้วนำมาเสนอในชั่วโมงเรียน

กิจกรรมเยาวชนสัมพันธ์ ซึ่งโรงเรียนร่วมมือกับโรงไฟฟ้าบางปะกง จัดกิจกรรมให้เด็กศึกษาดู งานเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน

กิจกรรมด้านศิลปะ/งานประดิษฐ์

โรงเรียนที่อยู่ใกล้ป่าชายเลน นอกจากป่าชายเลนจะกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวเด็กแล้ว ยังมีการนำสิ่งที่เหลือจากป่าชายเลนมาประดิษฐ์ให้เกิดประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการทำดอกไม้จากเกล็ดปลาให้เป็น ของที่ระลึก นำต้นตะบูนมาเย็บมวก จะสอนให้ทำงานประดิษฐ์จากเศษวัสดุเหลือใช้ เช่น ให้นำเอาใบจาก หรือ ก้านจาก ไม้แสมมาประดิษฐ์ของใช้แล้ว จัดประกวดสิ่งประดิษฐ์ และผลงานที่ชนะจะนำออกแสดงตามงาน ต่างๆ ในจังหวัด

มีการพาเด็กไปดูการทำภาพวาดศิลปะโดยใช้เศษซีดีเสียและเศษใบไม้ เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ ท้องถิ่น

กิจกรรมด้านนาฏศิลป์

แต่ละโรงเรียนจะมีกิจกรรมนาฏศิลป์ เช่น ฝึกให้เด็กรำ สอนการละเล่นต่างๆ เพื่อให้เด็กแสดง ตามงานที่ทางอำเภอมาขอความร่วมมือ บางโรงเรียนมีการจัดการแข่งขันดนตรีไทย

กิจกรรมแนะแนวส่งเสริมงานอาชีพ

วิชาแนะแนว จะมีกิจกรรมสร้างเสริมอาชีพให้นักเรียน สอนให้นักเรียนรู้จักภูมิปัญญาไทยๆ ที่ สามารถนำมาประกอบอาชีพได้ อาทิ การนวดแผนไทย นำครูมาสอนนวดแผนไทยให้นักเรียนที่สนใจ ให้เด็กรู้สึก ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์และสามารถนำมาประกอบอาชีพได้ ไม่ต้องพึ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่เสียทุกอย่าง เน้นให้ เด็กมีส่วนร่วม รู้จักคิด รู้จักทำ

มีการจัดงานวันเกษตร เพื่อรวมสินค้าของจังหวัดมาจัดการแสดงเป็นประจำทุกปี เช่น สินค้า ด้านอาหาร อาทิ อาหารไทยและขนมไทย การจักสานทองเหลือง การประดิษฐ์ดอกไม้ การทำเรือโดยใช้กาบ กลายเป็นวัสดุพื้นฐาน การทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากสมุนไพรของกลุ่มแม่บ้าน การเลี้ยงปลากัด เป็นต้น

มีการพานักเรียนไปแสดงผลงานผลิตภัณฑ์ดีเด่นที่เมืองทองธานี เช่น กระดาษที่ทำมาจากพืช ที่ขึ้นในป่าชายเลน คือ ต้นรูปฤาษี หรือการสกัดสีจากต้นตะบูนมาเย็บผ้า

มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเป็นภาคีผู้คิดท้องถิ่น โดยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนของตนเอง และมีการนำนักท่องเที่ยวยุวชนท้องถิ่นของตนเอง

กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็ก/เยาวชนเห็นคุณค่าภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมไทยอื่นๆ

กิจกรรมวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี จะมีการจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น การวิ่งเทิดพระเกียรติ การทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้เพื่อเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น

กิจกรรมวันครู ครูในโรงเรียนจะแต่งกายด้วยชุดผ้าไทย ให้เด็กมีการนำเสนอกิจกรรม จัดบอร์ด จัดพาน ประกวดคำขวัญ การประยุกต์ใช้ของเหลือใช้หรือวัสดุในท้องถิ่นโดยไม่ต้องซื้อหา และมีการนำเสนอด้วยรูปแบบไทยๆ

ประเพณีลอยกระทง เด็กก็จะมีส่วนร่วมในการทำกระทง แต่งชุดไทย มีการประกวดกระทง ประเพณีสงกรานต์มีการแห่ขบวนสงกรานต์ และรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ กิจกรรมวันแม่บางโรงเรียนจะเชิญแม่ตัวอย่างมาช่วยให้โอวาทที่เป็นประโยชน์ ชี้แนะวิธีการเลี้ยงลูกและการประพฤติตัว

กิจกรรมที่สร้างให้เด็กนักเรียนใกล้ชิดและเกิดความผูกพันกับแม่และครอบครัว ระลึกถึงบุญคุณและสร้างสำนึกความกตัญญูผู้มีพระคุณ จัดให้มีการประกวดเรียงความ มีพิธีถวายพระพร เป็นต้น

กิจกรรมเข้าค่ายภูมิปัญญา

บางโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 เพิ่งริเริ่มจัดกิจกรรมเข้าค่ายภูมิปัญญา โดยมีการชี้แนะจากผู้อำนวยการจากโรงเรียนต่างพื้นที่ (เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2) มาช่วยชี้แนะ โดยให้เด็กเลือกศึกษาข้อมูลเรื่องที่สนใจและเป็นความรู้ที่อยู่ในท้องถิ่น เช่น สนใจการเกษตรแบบผสมผสานไม่ทำลายธรรมชาติ ก็ให้เด็กไปศึกษาข้อมูล จุดประสงค์ของการเข้าค่ายเพื่อให้เด็กซึมซับวิถีชีวิตท้องถิ่น ได้รู้ว่ามีบรรพบุรุษที่ภูมิปัญญาอะไรไว้ให้ลูกหลานบ้าง และให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่รวมทั้งเห็นคุณค่าในตัวเองด้วย

มีการจัดแสดงห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น

บางโรงเรียน เช่น ที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยว มีห้องพิพิธภัณฑ์ที่จัดทำเป็นห้องแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือห้องจัดแสดงภูมิปัญญาไทยไว้ในโรงเรียน นำเสนอเรื่องราวของวัฒนธรรมชุมชน ความเป็นสังคมไทย และแสดงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น มีผลิตภัณฑ์ภายในท้องถิ่น ของใช้ต่างๆ ในอดีตที่รับบริจาคมาจากชาวบ้านมาจัดแสดงให้นักเรียนได้เข้ามาศึกษา นอกจากนี้ยังมีการติดต่อเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นครั้งคราว

3.2.1.5 ทูตทางสังคมที่ช่วยให้ช่วยให้เด็กได้รับหรือต้านวัฒนธรรมตะวันตก

ทูตทางสังคมของท้องถิ่น อาจารย์ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 เห็นว่า มีทั้งสิ่งที่เป็นความเชื่อที่มาจากความศรัทธาทางศาสนาแต่ละศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและตัวบุคคล

ศาสนาและสัญลักษณ์ทางศาสนา

การยึดถือศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ ทั้งศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์และศาสนาพุทธ โรงเรียนที่มีเด็กนับถือศาสนาอิสลามทางโรงเรียนจะจัดให้มีการละหมาดทุกวันศุกร์ ส่วนโรงเรียนที่เป็นคริสต์ก็จะมี การปลูกฝังให้เด็กประกอบศาสนกิจในโบสถ์ ส่วนโรงเรียนที่เด็กส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ก็จะมีจัดกิจกรรมตาม วันสำคัญทางศาสนา เพื่อให้เด็กนักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรม เพื่อเป็นการรณรงค์และปลูกฝังคุณธรรมให้เด็ก ซึ่ง แต่ละวิชาจะมีกิจกรรมให้ทำหลากหลาย

วัดยังคงมีบทบาทในการเป็นที่พึ่งทางจิตใจเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าเด็กสมัยใหม่จะไม่ค่อยเข้า วัด แต่ในทางศาสนายังมีความผูกพันกับวัดอยู่ โดยเฉพาะในวันสำคัญแต่ละโรงเรียนจะนิมนต์พระมาทำพิธีที่ โรงเรียน

สิ่งที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว / เคารพนับถือ

หลวงพ่อโสธร เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวจังหวัดฉะเชิงเทรา และเป็นพระพุทธรูปที่คนไทย ทั่วประเทศเคารพนับถือ เด็กส่วนใหญ่ในโรงเรียนต่างๆ จะนับถือหลวงพ่อโสธร ดังนั้นโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัด ฉะเชิงเทราจะส่งเด็กนักเรียนเข้าร่วมขบวนแห่ในงานหลวงพ่อโสธรเป็นประจำทุกปี

บุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ได้รับการเคารพและยกย่อง

พระภิกษุสงฆ์ เช่น พระครูเมฆาพิราม เป็นผู้ที่มีบทบาทผลักดันให้มีพระภิกษุสงฆ์เข้ามาสอน วิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน เพื่อช่วยให้เด็กมีความรู้ทั้งด้านวิชาการและศีลธรรมควบคู่กันไป มีพระสงฆ์บางรูป ที่เป็นแบบอย่างและเป็นที่ยกย่องของนักเรียน ในอดีตเป็นคนเกรงมากแต่ภายหลังหันมาประพฤติตัวเป็นคน ดี จนกลายเป็นที่นับถือและเคารพศรัทธาแก่เด็กและชาวบ้านบริเวณรอบข้าง

บุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียงหรือนักการเมืองภายในท้องถิ่นที่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นที่รู้จัก ระดับประเทศและเป็นคนฉะเชิงเทรา กลับมาทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่น เช่น ดร.โกวิท วรรณ (อดีต ปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่เสียชีวิตไปแล้ว) ระหว่างที่มีชีวิตอยู่พยายามเน้นให้เด็ก " คิดเป็น ทำเป็น " ตั้งเป็น โรงเรียนทำมาหากินให้เด็กเรียนรู้ทักษะชีวิตและศึกษาวิชาชีฟต่างๆ เพื่อให้เด็กมีรายได้ช่วยเหลือครอบครัว ซึ่ง หลักความคิดนี้ทำให้เด็กนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ หรือพลเอกเกษรฐา สุวานะจาโร (นายกสมาคมศิษย์ เก่า) เน้นการสอนเด็กเรื่องระเบียบวินัย การแต่งกาย การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย การเรียน และกีฬา เป็นต้น

ศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ (ดร.วิจิตร ศรีสอาน พลเอกธวัช เกษรอังกูร คุณ ธิติมา ฉายแสง) ซึ่งเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนโดยเฉพาะทางด้านการศึกษา คอยให้ความช่วยเหลือ จัดตั้งมูลนิธิ ให้การสนับสนุน ทุนการศึกษากับนักเรียนที่ฐานะยากจน จะมาร่วมงานเมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมและให้การสนับสนุนด้านต่างๆ

ระดับผู้บริหาร เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นบุคคลที่อุทิศตนในการพัฒนาโรงเรียนมาตลอด ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กได้ศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง

ครูอาจารย์ของแต่ละโรงเรียน เพราะครูสามารถประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ทั้งความประพฤติที่ถูกต้องตามระเบียบวินัย มีระเบียบเรียบร้อย มีบุคลิกใจเย็น มีความเป็นผู้นำ หรือมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นแบบอย่างในสำนักเรื่องท้องถิ่น เช่น การแต่งชุดไทยที่เป็นชุดท้องถิ่น สิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก สามารถนำมาสอนเด็ก รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กเกิดความเลื่อมใสศรัทธาเคารพรักและยำเกรงครู

รุ่นพี่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนรุ่นน้อง ทั้งด้านกิจกรรม (เข้าร่วมแข่งขันรายการเกมคนเก่ง) และด้านความประพฤติ (ช่วยเหลืออาจารย์อยู่เสมอ)

ผู้อุปการะโรงเรียนที่ให้การดูแลอุปถัมภ์ มอบทุนการศึกษา รวมทั้งทุกหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่างๆ เสมอ

บุคคลตัวอย่างอื่นๆ เช่น ผู้ที่รับรางวัลแม่ดีเด่นประจำจังหวัด ซึ่งก็เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กหรือเกษตรกรที่เป็นบุคคลตัวอย่างเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง เลี้ยงตัวเองด้วยการทำการเกษตรโดยไม่ใช้สารเคมี

กิจกรรมต่างๆ ทั้งทางด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี

งานประเพณีประจำปีของท้องถิ่น เช่น งานนมัสการหลวงพ่อบุญรอด

พิธีกรรมที่จัดขึ้นตามวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา เช่น การหล่อเทียน แห่งเทียนพรรษา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา มีชบวนแห่ร่วมกับชุมชนและโรงเรียนต่างๆ

ประเพณีวันลอยกระทงที่ร่วมกับทางอำเภอและหน่วยงานเทศบาล รณรงค์วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านต่างๆ เช่น การประกวดกระทง ประกวดนางนพมาศ และกิจกรรมอื่นๆ

งานประเพณีพื้นบ้านที่สะท้อนความเชื่อเฉพาะถิ่น เช่น การแห่นางแมว วัฒนธรรมพื้นบ้านของอำเภอแปลงยาว ทำให้เด็กทราบถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านของตนเอง

ประเพณีวันร้อยใจลานสายสัมพันธ์ของบางโรงเรียน ซึ่งจัดขึ้นทุกๆ ปี เป็นวันที่รุ่นพี่กล่าวลารุ่นน้อง และให้คำชี้แนะในการประพฤติปฏิบัติตัวในสังคม รวมทั้งชี้แนะในสิ่งที่ถูกที่ควรจากประสบการณ์ของรุ่นพี่ที่ผ่านมาให้กับรุ่นน้อง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น

บางโรงเรียน อาจารย์มีการส่งเสริมให้นักเรียนฝึกร้องเพลงลูกทุ่งและเล่นดนตรีพื้นบ้าน เพื่อเข้าร่วมประกวดในเวทีต่างๆ จนเคยได้รับรางวัลในระดับจังหวัดและระดับภาคมาแล้ว

อาชีพของท้องถิ่น เช่น มีการนำวัตถุดิบจากป่าชายเลนมาทำผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกต่างๆ เช่น พวงกุญแจ ที่รองแก้ว ผ้าเช็ดหน้า กรอบรูป ที่คั่นหนังสือ ที่เก็บกระดาษเช็ดหน้าจากใบจาก และมีการเชิญชาวบ้านมาเป็นวิทยากรสอนอาชีพของท้องถิ่น เช่น การทำประมงพื้นบ้าน ถักแหอวน การทำอาหาร การทำนาเกลือ เป็นต้น

ศูนย์การเรียนรู้

บางโรงเรียนจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ที่มีความพร้อมทุกอย่างทั้งด้านสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ การศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในการดำรงชีพในลักษณะที่เกื้อกูลกันระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

ศูนย์การเรียนรู้ของโรงเรียนต่างๆ เช่น ห้องสมุดได้รับรางวัลพระราชทาน หมวดภาษาไทย มีห้องศูนย์การเรียนรู้ มีหมอภาษา ห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น สวนสมุนไพร ห้องดนตรีไทย ห้องนาฏศิลป์ ห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ ศูนย์การเรียนรู้คอมพิวเตอร์

การอบรมขัดเกลา/การจัดกิจกรรมอบรมเพื่อปลูกฝังการส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีไทย/ภูมิปัญญาอาจารย์

แต่ละโรงเรียนจะมีครูคอยอบรมสั่งสอนอยู่ตลอดเวลา เป็นเหมือนสิ่งที่ยึดติดเด็กๆ ไม่ให้ออกนอก ลู่นอกทาง ดังนั้นเด็กแต่ละโรงเรียนน่าจะมีความคิดพอที่จะเลือกรับเอาในสิ่งที่ดี และเลือกปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดีได้

อาจารย์จะเป็นผู้ปลูกฝังให้นักเรียนมองเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทย เช่น จัดให้มีการสอน มวยไทย ให้เด็กเขียนหนังสือแทนการถ่ายเอกสาร เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กเห็นคุณค่าและอนุรักษ์สิ่งดีๆ ไว้ไม่ให้สูญหาย

อาจารย์จะปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างในการรักษาวัฒนธรรมที่น่ายกย่อง เช่น การไหว้ สอนให้ผู้ที่มาอาวุโสน้อยกว่าเคารพผู้ที่มีอาวุโสมากกว่า

ระดับวิชา/ระดับฝ่าย / หลักสูตร

ทุกวิชามีการสอนเรื่องวัฒนธรรมไทย จริยธรรม คุณธรรม และหน้าที่ของคนในสังคมที่ดี เพื่อให้เด็กรักและรู้สึกหวงแหน มองเห็นคุณค่าวัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่ เช่น ประเพณีสงกรานต์มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การเคารพบนอบ

ฝ่ายปกครองมีการนิมนต์พระมาเทศน์ เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม สอนและอบรม จริยธรรม และพาเด็กเข้าค่ายปฏิบัติธรรมเพื่อให้เด็ก ๆ มีความคิดและการกระทำที่ดี ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กมีความรู้และสามารถที่จะเลือกรับสิ่งต่างๆ จากวัฒนธรรมตะวันตกได้

ฝ่ายวิชาการจัดกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาต่างๆ ของท้องถิ่น เช่น การทำผ้าบาติก ทำขนมไทย ขนมจีน ทอเสื่อ เล่นดนตรีไทย บางโรงเรียนหยุดเรียนวันโกนวันพระแทนการหยุดเรียนวันเสาร์อาทิตย์

ระดับโรงเรียน

จัดให้มีการทำบุญตักบาตรทุกวันพระ ทำให้เด็กมีจิตใจดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และมีการเชิญแม่ดีเด่นของโรงเรียนมาบรรยายถึงวิธีการเลี้ยงลูกที่ดีให้ประสบความสำเร็จในชีวิตให้นักเรียนดูเป็นแบบอย่าง

พระสงฆ์/วิทยากรอื่นๆ

นิมนต์พระมาสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เพื่อเด็กจะได้ไม่รับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกมากเกินไป และเห็นความสำคัญและคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

เชิญวิทยากรที่มีประสบการณ์และทักษะมาอบรมเรื่องระเบียบวินัยและพฤติกรรมต่างๆ เป็นรายสัปดาห์ เช่น พฤติกรรมการกล้าแสดงออกให้เหมาะสมกับเพศและวัย การวางตัวเป็นกุลสตรี ผลจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ช่วยชี้แนะถูกผิดจากตัวอย่าง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กถามปัญหาต่างๆ และมีแบบประเมินผล

ข้อสังเกต อาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างบางราย สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนและชุมชน มีทุนทางสังคมไม่เพียงพอหรือมีทุนทางสังคมน้อย ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนเป็นชุมชนอพยพ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นจึงไม่ค่อยเด่นชัด และเด็กไม่ใช่คนท้องถิ่นดั้งเดิม ครอบครัวของเด็กไม่ค่อยอบรมสั่งสอน

โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีเด็กในเมืองอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงไม่มีวัฒนธรรมดั้งเดิมเท่าไร และโรงเรียนเองก็ยังไม่มีการสอนในการรักษาเอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทย

การรวมกลุ่มของชุมชนยังไม่ค่อยเข้มแข็ง ไม่ค่อยมีการสนับสนุนจากชุมชน แต่ถ้าเป็นชุมชนดั้งเดิมจะพอมีอยู่บ้าง และครูจะให้นักเรียนไปศึกษา เช่น ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนของชุมชน

แต่ถึงแม้จะมีทุนทางสังคม แต่เด็กๆ ไม่มีความใส่ใจหรือสนใจ เพราะทุนทางสังคมเชื่อมโยงไม่ถึงตัวเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในสังคมเมือง เนื่องจากชุมชนและโรงเรียนไม่ได้มีความสัมพันธ์กัน ถึงแม้จะมีการเชิญชาวบ้านมาพูดก็ไม่มีความหมาย

3.2.1.6 ศักยภาพในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตก

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 นั้น มุมมองเกี่ยวกับศักยภาพของเด็กในการรับหรือต้านวัฒนธรรมตะวันตกสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มองว่าเด็กไม่สามารถต้านวัฒนธรรมตะวันตกได้ ประมาณร้อยละ 42 กลุ่มที่มองว่าเด็กพอจะมีศักยภาพในระดับหนึ่ง หรือค่อนข้างจะมีศักยภาพประมาณร้อยละ 33 กลุ่มที่มองว่า เด็กมีเงื่อนไขที่ทำให้ไม่สามารถจะรับ/เลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกได้ประมาณร้อยละ 20 และกลุ่มอาจารย์ที่มองว่าเด็กมีศักยภาพในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตกมีเพียงร้อยละ 5

กลุ่มที่ 1 มองว่าเด็กไม่มีศักยภาพในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตกได้

กลุ่มนี้มองว่า ในปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกแพร่หลายออกมาและเป็นวงกว้างผ่านทางสื่อต่างๆ โดยเฉพาะสื่อทางโทรทัศน์เป็นสื่อสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาถึงตัวเด็กได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย สิ่งต่างๆ ที่ผ่านมาจากทางสื่อ มักจะชักจูงเยาวชนได้ เนื่องจากสื่อนำเสนอและสร้างค่านิยมที่ผิดๆ ในสังคม โดยเฉพาะการนับถือวัตถุนิยม โดยผ่านทางดารานักร้อง นักแสดงเป็นแบบอย่าง เด็กและเยาวชนยังขาดการไตร่ตรองที่ดีในการรับสิ่งต่างๆ แทนจะไม่มีการต้านวัฒนธรรมตะวันตก เด็กยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอที่จะแยกแยะการรับหรือต้านวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดี เด็กมีความอ่อนแอในการเลือกรับวัฒนธรรม เพราะเด็กและเยาวชนถูกสื่อต่างๆ สร้างกระแสอมเมวจนหมดแล้ว เด็กส่วนใหญ่มีปัจจัยความพร้อมที่เอื้ออำนวยในการรับสื่อและข้อมูลต่างๆ เด็กจึงมีค่านิยมในการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกว่าเป็นเรื่องเท่ เก๋ และทันสมัย ขณะเดียวกันวัฒนธรรมไทยที่จะให้เด็กได้รับรู้ก็มีน้อยลง เด็กมองวัฒนธรรมไทยว่าเป็นเรื่องล้าสมัย ทำให้เด็กส่วนหนึ่งที่รักความเป็นไทยไม่ค่อยกล้าแสดงออก เพราะกลัวเพื่อนจะว่าเขย ที่เห็นได้ชัด เช่น แฟชั่นการแต่งกาย รูปแบบพฤติกรรมการแสดงออกด้านต่างๆ การแสวงหาความบันเทิงให้กับชีวิต เช่น สนใจ

ดารา คอนเสิร์ต เมื่อมีห้างสรรพสินค้าเกิดขึ้นในจังหวัด เด็กจะต้องไปเดินห้างสรรพสินค้าเพื่อดูหนัง ซ็องของทานอาหาร เล่นเกมส์ ไม่ค่อยใช้เวลาว่างในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ไม่ค่อยรับสิ่งที่เป็นวิชาการ จะรับแต่เรื่องสนุกสนาน และสิ่งที่น่าเป็นห่วงมากที่สุด คือ เรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน

สภาพแวดล้อมที่ทำให้เด็กไม่มีการต้านกระแสวัฒนธรรมตะวันตกหรือรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาเป็นแบบอย่าง ได้แก่ ผู้คนที่อยู่รอบตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน โรงเรียน สื่อ สภาพสังคมรอบข้าง และตัวเด็กเอง

ครอบครัว

มีปัญหาครอบครัว พ่อแม่แยกทางกัน หรือไม่มีเวลาอบรมเนื่องจากพ่อแม่ต้องออกไปทำงาน ไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก เด็กขาดความอบอุ่น ภาพของพ่อแม่ไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เด็กไม่ได้รับการอบรมชี้แนะ รับวัฒนธรรมโดยไม่มีใครแนะนำ โดยเฉพาะชุมชนที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองจะสามารถรับวัฒนธรรมตะวันตกได้ง่าย เด็กควรจะต้องมีคนดูแลควบคุม มีการสอนและแนะนำอย่างใกล้ชิด ปล่อยให้เด็กรับรู้เองไม่ได้

เพื่อน

เด็กส่วนใหญ่เลียนแบบพฤติกรรมจากเพื่อนภายในโรงเรียน มีการทำตามเพื่อน

โรงเรียน

ไม่มีอาจารย์คอยแนะนำ ไม่ค่อยมีชุมชนวัฒนธรรมไทย ดังนั้นวัฒนธรรมตะวันตกจึงแพร่กระจายเข้ามาได้รวดเร็วมาก

ปัจจุบันโรงเรียนต่างๆ ไม่ได้เน้นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นเท่าที่ควร อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่เห็นแต่สื่อสะท้อนความเป็นตะวันตก เด็กจึงรับกระแสวัฒนธรรมตะวันตกได้อย่างรวดเร็ว และอยากเลียนแบบอย่าง

สื่อ

สิ่งที่กระตุ้นให้เด็กวิ่งตามกระแสสังคมมากขึ้น ก็คือ สื่อต่างๆ เช่น อยากรู้อยากเห็นเหมือนดาราตามแฟชั่น เกิดเป็นความฟุ้งเฟ้อขณะที่รายได้เท่าเดิม การรับวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กจะเป็นการรับทางอ้อมโดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต มากกว่าการรับโดยการสัมผัสโดยตรงของตัวเด็กเอง

นอกจากนี้ สื่อต่างๆ ที่เผยแพร่ออกมาไม่มีการกลั่นกรอง มอมเมาเยาวชนของชาติ ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เด็กสามารถหาซื้อซีดีไปได้เอง การไม่จริงจังในการปราบปรามสื่อลามก สภาพแวดล้อมที่เด็กเห็นอยู่ทุกวันทำให้เด็กไม่สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรถูกหรือผิด เช่น การแต่งกายด้วยเสื้อผ้ารัดรูป นุ่งกางเกงขาสั้น การดื่มเหล้าเบียร์ การไม่รักนวลสงวนตัว สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นจากสื่อ ละครทางโทรทัศน์ ทำให้เด็กมีโอกาสซึมซับสิ่งที่ไม่ดีเหล่านั้นได้มาก

เกิดจากตัวเด็กเอง

เด็กส่วนหนึ่งไม่สามารถต้านวัฒนธรรมตะวันตกได้ เนื่องจากเด็กยังขาดศักยภาพในการตัดสินใจ เมื่อวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเห็นว่าเป็นสิ่งใหม่ทันสมัยเด็กก็จะรับสิ่งนั้นโดยไม่ได้คิดว่าเป็นสิ่งดีหรือไม่ดี

เด็กบางรายมีความพร้อมที่จะรับและอยากลองสิ่งใหม่ๆ ที่เข้ามาอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับว่ากำลัง ทรัพย์จะเอื้ออำนวยหรือไม่ สิ่งที่สะท้อนความเป็นไทยเด็กจะรู้สึกว่าจะไม่ค่อยทันสมัย

เด็กบางส่วนวิเคราะห์ไม่เป็น เกิดจากการที่เด็กขาดภูมิภาวะ จึงไม่ค่อยคำนึงถึงความเหมาะสม เช่น การแต่งตัวที่พยายามเลียนแบบแฟชั่น แต่ไม่ได้ดูว่าเหมาะกับตัวเองหรือไม่ เมื่อเห็นคนอื่นทำก็จะทำตาม

เด็กนักเรียนบางส่วนรู้ว่าอะไรผิดอะไรถูก และรู้ว่าสิ่งที่ทำเป็นสิ่งที่ผิด แต่เด็กชอบที่จะทำ ความผิดแบบหลบๆ ซ่อนๆ เพราะถือว่าเป็นความสุข เช่น นิยมเที่ยวสถานเริงรมย์ที่อยู่ในตัวจังหวัด

กลุ่มที่ 2 มองว่าเด็กพอจะมีศักยภาพในระดับหนึ่ง/ค่อนข้างจะมีศักยภาพ

มุมมองของอาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมองว่า เด็กมีศักยภาพปานกลางในการรับและด้าน วัฒนธรรมตะวันตก เด็กสามารถแยกแยะได้ว่าวัฒนธรรมตะวันตกสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีสิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่ดี ศักยภาพของ เด็กนั้นน่าจะอยู่ในระดับหนึ่งและสามารถที่จะรับวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ครั้งหนึ่งจะมีความคิด ในการรับหรือตนเองได้ แต่อีกครั้งจะรับตามกระแสไม่ค่อยคิดใคร่ครวญให้ดี และเด็กประมาณร้อยละ 30 จะ รับมาโดยที่ไม่มีกรกลั่นกรอง

เงื่อนไขของการรับ

ขึ้นอยู่กับตัวเด็กเอง ถ้าเป็นเด็กที่ตั้งใจเรียนจะสามารถแยกแยะได้ เลือกรับวัฒนธรรมที่ดีและ ปฏิเสธวัฒนธรรมที่ไม่ดี แต่ยังมีเด็กบางกลุ่มซึ่งมีจำนวนไม่น้อยที่ยังขาดศักยภาพ คือ รับมาโดยไม่คิดขึ้นอยู่กับ ความต้องการหรือความพึงพอใจของเด็ก

บางครั้งรับมาเพราะตามเพื่อน ทำให้มีโอกาสที่จะเลียนแบบกันมีมาก แต่มีเด็กบางรายที่รู้ว่า ไม่ดีแต่ยังรับมาเพราะการแข่งขันและอวดกันในกลุ่มเพื่อน อาจกล่าวได้ว่า เพื่อนมีอิทธิพลอย่างมากกับเด็กสมัยนี้ และการที่เด็กไม่รู้คุณค่าของเงินที่ผู้ปกครองให้มา

สื่อที่มีการโฆษณามากมาย คือ ถ้าสื่อไม่ออกมา เด็กจะไม่รู้และไม่รับวัฒนธรรมนั้น เช่น การ โฆษณาเรื่องหน้าขาว ทำให้เด็กอยากลองดูบ้าง สื่อมักทำให้เด็กเกิดการเข้าใจผิดโดยการโฆษณาเกินจริง เด็กจะ มีการเลียนแบบสื่อทางโทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

กระแสนิยมของสังคมส่วนรวม ไม่ว่าสิ่งนั้นจะไม่ดีก็ตาม เด็กมักจะทำตามกระแสที่สังคมส่วน ใหญ่ทำกัน

เงื่อนไขที่ทำให้ไม่รับ

เพราะมีกฎระเบียบของโรงเรียนบังคับอยู่ ทำให้เลียนแบบไม่ได้มาก

ขึ้นอยู่กับกรอบมั่งสอนจากที่บ้านหรือบุคคลในครอบครัวของเด็ก ถ้าครอบครัวหรือพ่อแม่มีการเอาใจใส่ดี เด็กก็จะมีควมรับผิดชอบและสามารถคิดเองได้

มีผู้ที่ให้คำชี้แนะ เช่น ถ้ามีครูคอยตักเตือนอยู่ตลอดเวลาแล้วจะทำให้เด็กมีความสามารถในการคิดพิจารณาดีขึ้น ทางโรงเรียนให้ความรู้ทั้งทางวิชาการและทางศีลธรรม (โดยมีพระมาสอน)

บางครั้งเด็กไม่ทำและไม่เลียนแบบเพราะสังคมรอบข้างไม่ยอมรับ เด็กก็จะไม่ทำเช่นนั้น

กลุ่มที่ 3 เด็กมีเงื่อนไขที่ไม่เอื้ออำนวยให้รับ/เลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกได้
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ค่อนข้างยากจนอยู่แบบมีกินไปวันๆ จึงไม่เอื้ออำนวยเพราะไม่มีเงินพอที่จะให้เด็กรับและเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก เช่น การรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ด ทำตัวหรูหรา ฟุ่มเฟือย แต่งตัวตามแฟชั่น กลุ่มเด็กนักเรียนที่อยู่นอกเมืองจะมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น ส่วนมากกลุ่มที่นิยมการแต่งตัวตามแฟชั่นจะเป็นเด็กที่มีเงินและอยู่ในเมือง

สภาพแวดล้อมและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามา จึงเป็นข้อจำกัดในการรับวัฒนธรรม และปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ก็คือเป็นการต้านวัฒนธรรมตะวันตกทางหนึ่ง

กฎระเบียบของโรงเรียนห้ามไว้ และเด็กจะถูกควบคุมโดยฝ่ายปกครอง เช่น เรื่องการแต่งกาย ไม่มีตัวอย่างให้เห็นหรือเลียนแบบ เด็กจึงรู้สึกเฉยๆ ไม่มีการแบ่งระดับชนชั้นว่าจนหรือรวย เพราะส่วนใหญ่มีฐานะยากจนเหมือนกัน จึงไม่มีการแข่งขันกันทางด้านวัตถุ

ระยะทางในการเดินทางเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้เด็กถูกปิดกั้นการเข้ามาของสิ่งใหม่ๆ

กลุ่มที่ 4 อาจารย์ที่มองว่าเด็กมีศักยภาพในการรับวัฒนธรรมตะวันตก

กลุ่มนี้มองว่า เด็กนักเรียนสามารถแยกแยะวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาสู่สังคมได้ว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดี สิ่งไหนควรทำตามหรือไม่ทำตาม เด็กมีศักยภาพมาก สังเกตจากการที่เด็กยังฟังเพลงไทย ไม่ใช่เงินฟุ่มเฟือยหรือใช้ของแบรนด์เนม แต่สาเหตุที่ทำไมอาจเกิดจากความอยากรู้ยากเห็น หรือความคึกคะนอง

3.2.1.7 ปัญหาที่น่าเป็นห่วงที่สุด/การแก้ปัญหา

อันดับ 1 ปัญหา/พฤติกรรมด้านการเรียน

ปัญหาด้านการเรียน เช่น พฤติกรรมหนีเรียน ไม่สนใจการเรียน เด็กบางกลุ่มที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียน ไม่หวังเรื่องการเรียน เอาใจใส่การเรียนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ขาดความกระตือรือร้น ไม่ใฝ่เรียน หนีเรียน มาโรงเรียนสาย การเรียนตกต่ำโดยเฉพาะเด็กผู้ชาย บางกลุ่มจะนั่งคุย หัวงเล่น ดิตเกมส์ และหนีไปเที่ยวกับเพื่อน ไม่ค่อยนึกถึงอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร ไม่รับผิดชอบงาน ไม่มีการเตรียมพร้อมในการเรียน และไม่ค่อยมีการวางแผนที่ดี จะทำอะไรตามใจ พฤติกรรมของเด็กที่ไม่สนใจการเรียน คือ เด็กจะติดเพื่อนและให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก เมื่อจบการศึกษาไปแล้วจะลำบากเรื่องการเรียนต่อหรือการประกอบอาชีพ เพราะพื้นฐานการเรียนและผลการเรียนไม่ดี ทั้งนี้อาจเกิดจากความเกียจคร้านและหัวงสนุก หัวงเล่นจนไม่ห่วงอนาคตของตนเอง ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องตามมา เช่น ทำตัวเสเพล ก่อเรื่องชกต่อยกับเด็กนักเรียนข้างนอก มั่วสุมอบายมุข ดิตยาเสพติด ซึ่งจะเป็นกลุ่มเด็กที่เรียนไม่เก่ง เด็กที่สอบตกแล้วต้องซ่อม และจะพบว่าจำนวนเด็กที่สอบซ่อมผ่านในครั้งแรกมีน้อยมาก แสดงถึงความรับผิดชอบของเด็กที่มีน้อยมากด้วย

สาเหตุ

ครอบครัวไม่ค่อยมีเวลาดูแลเอาใจใส่เรื่องการศึกษาของลูก เด็กขาดความอบอุ่น พ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูเนื่องจากต้องทำมาหากิน ทำงานโรงงาน บางคนรับจ้าง และคิดว่าการเรียนเป็นเรื่องของโรงเรียน แต่ถ้าเด็กคนใดมีความสามารถทางโรงเรียนก็จะพยายามสนับสนุนให้ได้ดีเพื่ออนาคตของเด็ก

ครอบครัวมีปัญหาพ่อแม่หย่าร้าง ไม่มีเวลาดูแลสั่งสอน เด็กมีปมด้อย เป็นเด็กที่ขาดความอบอุ่นแล้วเรียกร้องความสนใจ เด็กจึงเข้ากลุ่มเพื่อนแทน เพื่อนบางคนที่ไม่ดีอาจพาเด็กออกนอกกลุ่มออกทางใต้ระบบการศึกษายังไม่ดีพอ โรงเรียนประถมศึกษบางแห่งไม่ค่อยมีคุณภาพในการสอน คือนั่นให้เด็กจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาที่ 6 เท่านั้น แต่ไม่คำนึงถึงความรู้พื้นฐานที่เด็กควรจะได้รับ เมื่อมาเรียนชั้นมัธยมศึกษาจึงปรับตัวไม่ทัน บางคนยังอ่านหนังสือไม่รู้เรื่อง

การปฏิรูปการศึกษา ทำให้อาจารย์มีภาระเพิ่มขึ้น และจำนวนเด็กในแต่ละห้องมากเกินไปที่จะดูแลอย่างทั่วถึง จำนวนอาจารย์มีน้อย

ระบบการศึกษาที่สอบอย่างไรก็ผ่าน เด็กบางคนมีความคิดว่าเรียนอย่างไรก็จบ ถ้าสอบไม่ผ่านต้องซ่อมจนผ่าน เมื่อเด็กที่ติด มส. ติด ร. หรือได้เกรดศูนย์จะต้องมีการสอบซ่อมจนกระทั่งผ่าน แต่เป็นการจบการศึกษาแบบไม่มีความรู้

ส่วนใหญ่เด็กที่มาเรียนจะเป็นเด็กที่เหลือจากการคัดเลือกที่อื่นแล้ว เด็กที่เรียนเก่งๆ เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาที่ 3 จะไปเรียนต่อโรงเรียนในเมือง เด็กที่ตั้งใจเรียนมีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ตั้งใจเรียน เด็กขาดความสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากภายนอกห้องเรียน

กิจกรรมของโรงเรียนมากเกินไป ครูเข้าใจว่าเด็กไปทำกิจกรรม แต่กลับเล็ดลอดหนีโรงเรียน

การแก้ปัญหา

อาจารย์จะคอยสอบถามเด็กถึงปัญหาในการเรียน ดูว่าเด็กสามารถรับรู้ได้มากน้อยแค่ไหน ถ้ามีปัญหาจะสอนเด็กตอนพักเที่ยง ถ้าพบเด็กที่อ่านหนังสือไม่ออก จะเรียกให้เด็กมาหัดอ่านและจะคอยพ่่าสอน และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องถึงผลของการสร้างพื้นฐานที่ดีให้ตัวเอง ถ้าไม่อ่านหนังสือหรือไม่ตั้งใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้จะสอบตก แต่ถ้าตั้งใจเรียนผลการสอบจะผ่าน ซึ่งประเมินผลที่ได้รับยากมากเพราะเด็กบางคนก็รับรู้รับฟังข้อคิดที่ดี มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น แต่บางคนก็ยังปฏิบัติตัวแบบเดิมอยู่

อาจารย์คอยเอาใจใส่ต่อตัวเด็กอยู่เสมอ ติดตามดูแลเด็ก มีการเช็คชื่อเด็กทุกชั่วโมง ถ้าเด็กคนไหนขาดเรียนหลายวันจะถามไถ่จากเพื่อน โทรศัพท์ตามบ้าน ไปเยี่ยมที่บ้านเพื่อพูดคุยกับผู้ปกครอง ปรีกษาหรือหาวิธีการแก้ปัญหา และอาจารย์จะคอยอบรมสั่งสอนทั้งเรื่องความประพฤติและการเรียนอยู่ตลอด

มีระบบดูแลความช่วยเหลือนักเรียนโดยอาจารย์หลายๆฝ่าย ทั้งอาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ฝ่ายปกครองและอาจารย์ฝ่ายวิชาการ ทั้งนี้อาจารย์ประจำชั้นและฝ่ายวิชาการจะประสานงานกัน ถ้าอาจารย์ประจำวิชาคุมเด็กไม่อยู่จะประสานไปยังฝ่ายปกครอง หรือแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ

ถ้ามีเด็กหนีเรียนไปสถานที่ใกล้ๆ อาจารย์จะตามมาตักเตือน บางคนถูกทำทัณฑ์บน และลงโทษด้วยการตี บางคนมีปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ถ้าหนีครั้งแรกยังพอแก้ไขปัญหาได้ แต่ถ้าหนีหลายครั้งจะแก้ไขยาก เมื่อเรียกมาอบรมก็รับปาก แต่ทำได้สักพักเด็กจะหนีเรียนอีก

ในแต่ละหมวดวิชาจะมีชมรมต่างๆ คอยดูแลและเด็ก เช่น หมวดภาษาไทย จะมีชมรม "หมอภาษา" จะให้เด็กหัดออกเสียงตัว "ร" "ล" ให้ถูกต้อง มีแบบฝึกหัดให้เด็กฝึกแต่เด็กจะไม่ค่อยทำเพราะเบื่อ เด็กไม่ค่อยชอบกิจกรรมวิชาการมากนัก จะชอบกิจกรรมนันทนาการมากกว่า

เด็กที่ไม่ค่อยสนใจเรียน ทางโรงเรียนจะให้ดูตัวอย่างที่ดี เช่น เด็กที่ดีหรือรุ่นพี่ที่จบไปแล้ว ประสบความสำเร็จในชีวิต หรือคอยแนะนำรายการหรือสื่อที่มีคุณค่าและสร้างสรรค์ เช่น รายการผู้แล้วรวย โดยชี้ให้เห็นว่าแม้บางคนจะลำบากไม่มีโอกาส แต่ถ้ามีความขยันสู้ชีวิตก็จะประสบผลสำเร็จ

โครงการเพื่อนช่วยเพื่อนที่จัดให้เด็กเรียนเก่งอยู่กับเด็กเรียนอ่อน จะได้ช่วยทำให้เด็กที่เรียนอ่อนสามารถพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น

มีการเฝ้าระวังเรื่องการประเมินผลการเรียน เช่น มีเกณฑ์ในการสอบให้ผ่าน การวัดประเมินผลการเรียนในอดีตทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียน แต่เมื่อภาครัฐกำหนดให้เด็กทุกคนต้องสอบผ่าน ทำให้เด็กในปัจจุบันไม่ค่อยเข้มแข็งทางวิชาการเท่าที่ควร

จัดทำโครงการรักการอ่าน เป็นหลักสูตรการอ่าน คิด วิเคราะห์เพื่อให้เด็กเห็นประโยชน์จากการอ่าน โดยให้เด็กอ่านหนังสืออะไรก็ได้ภายใน 15 นาทีช่วงพักเที่ยงในที่ประจำ (เพื่อถ่ายทอดการตรวจเช็คของครู) มีการเขียนบันทึก และให้วิเคราะห์ว่าได้รับความรู้ะไรจากสิ่งที่ได้อ่าน เป็นการฝึกคิดวิเคราะห์ ผลก็คือ เด็กอ่านหนังสือได้ดีขึ้น สามารถเรียนเข้าใจขึ้น และเด็กสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้บางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมสอนพิเศษให้กับเด็กนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เด็กยังไม่ตั้งใจเรียนและผลการเรียนยังไม่ดีขึ้น ส่วนเด็กที่ตั้งใจเรียนผลการเรียนจะดีขึ้นเรื่อยๆ แต่มีจำนวนน้อยมาก

บางโรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือ โดยเรียกเด็กที่มีปัญหาเข้ามาพูดคุยและบันทึกประวัติ เชิญผู้ปกครองมาพบ พูดคุย ซักถาม และแจ้งให้รับรู้ถึงพฤติกรรมที่ไม่ดีเพื่อหาทางแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งเมื่อแก้ไขแล้วเด็กเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รู้จักปรับปรุงตัวจากที่เคยหลบหน้าอาจารย์ก็จะกล้าเข้าพบอาจารย์มากขึ้น

โรงเรียนจัดทำอินเตอร์เน็ตโรงเรียน มีการทำ E-Learning ในเว็บไซต์โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติม โดยมีกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นตัวแทนในการสนับสนุนการแก้ปัญหาต่างๆ

โรงเรียนมีการจัดการประชุมผู้ปกครอง และแนะแนวทางในการดูแลบุตรหลานของตน การจัดกิจกรรมดังกล่าว เพื่อให้บ้านและโรงเรียนร่วมมือกันในการเอาใจใส่นักเรียน โดยให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจและเอาใจใส่ในการดูแลบุตรหลานของตนมากขึ้น

มีโครงการเคาะประตูบ้าน โดยออกเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูดีขึ้น ส่งผลทำให้เด็กมีการพูดคุยกับครูมากขึ้น ลดปัญหาการเที่ยวเตร่กับเพื่อนต่างโรงเรียน (บางครั้งเด็กจะหนีเที่ยวเข้ากรุงเทพฯ) ลดการหนีเรียน ขาดเรียน ทำให้เด็กมีผลการเรียนดีขึ้น

โรงเรียนกระตุ้นนักเรียนให้มีการใส่ใจในการศึกษา โดยนำรุ่นพี่ที่จบไปแล้วและเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยมาชี้แนะแนวทาง ชักจูงให้รุ่นน้องมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น

หลายโรงเรียน มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับนักเรียนที่เรียนดีแต่ยากไร้ มีการจัดมอบรางวัลให้กับเด็กดี ผู้ที่มีความโดดเด่นทั้งผลการเรียนและกิจกรรมตลอดปีการศึกษา ทั้งกิจกรรมทางวิชาการ การแข่งขันกีฬา ทั้งภายในและนอกโรงเรียน มีการมอบประกาศนียบัตรนักเรียนที่สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน เพื่อเป็นกำลังใจ และยกย่องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนคนอื่นๆ

ผลที่ได้รับจากการแก้ปัญหาด้วยวิธีดังกล่าว จะแก้ปัญหาให้เด็กได้ในส่วนหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากบางครอบครัวยังไม่ให้ความสำคัญเรื่องการศึกษา พ่อและแม่เด็กไม่นิยมให้ลูกเรียนสูงๆ เนื่องจากความ

ยากจน ซึ่งเป็นข้อจำกัดหนึ่งในการส่งเสริมการศึกษาของลูก เมื่อลูกเรียนจบระดับหนึ่งส่วนใหญ่มothersจะให้มาช่วยทำงานรับจ้างทางการเกษตรหรือทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

อันดับที่ 2 ปัญหาชู้สาว

ปัญหาชู้สาว เพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ปัจจุบันปัญหาชู้สาวนับวันจะมีมากขึ้นและกลายเป็นเรื่องเลียนแบบกันไปหมด ส่วนพฤติกรรมนักเรียนหญิงที่ไม่ค่อยรักษาวลสงวนตัว เป็นความประพฤติน่าเสียดายและนำไปสู่เรื่องชู้สาว ช่วงเย็นหลังจากเลิกเรียนจะอยู่กันเป็นคูในห้องเรียน หรือจับกลุ่มไปเที่ยวกับเด็กผู้ชายข้างนอก ไปนั่งอยู่ตามห้างสรรพสินค้าและสวนสาธารณะ ซึ่งผู้ปกครองไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ นักเรียนหญิงบางคนมีประสบการณ์ทางเพศกับชายมากกว่า 6 คน และบางรายเป็นผู้ชายที่แก่กว่าอยู่นอกโรงเรียน นักเรียนหญิงบางรายอยู่แค่ชั้นมัธยมศึกษาที่ 2 เท่านั้นต้องออกจากโรงเรียนเพื่อไปมีครอบครัว และหลายรายต้องออกกลางเทอม ซึ่งจะเป็นกลุ่มที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อยากลอง ส่งผลกระทบต่อการเรียนและเป็นการตัดโอกาสในการทำงาน เนื่องจากวุฒิการศึกษาต่ำเกินไป นอกจากนี้ยังเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์เพราะเด็กไม่มีความรู้ที่จะป้องกันตนเอง

สาเหตุ

มาจากพื้นฐานครอบครัว ซึ่งเด็กที่มีปัญหานั้นจะเป็นเด็กที่มีครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่น ขาดการเอาใจใส่ดูแลในทางที่ดี พ่อแม่หย่ากัน พ่อมีเมียใหม่อยู่เรื่อยๆ แม่ก็มีสามีใหม่อยู่เรื่อยๆ ทำให้เด็กเกิดเลียนแบบเพราะเด็กส่วนใหญ่อยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูจึงไม่ดีพอ นอกจากนี้การที่ฐานะทางบ้านยากจน พ่อแม่หาเช้ากินค่ำ เด็กขาดที่พึ่งหรือขาดที่ปรึกษาที่ดี ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกมา เช่น การไม่รักษาวลสงวนตัว

สื่อ เป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางไม่ดี เพราะการที่เด็กรับค่านิยมที่ผิดๆ มาจากสื่อ พบเห็นสิ่งที่ยั่วยุ เช่น สื่อหนังสือ ซีดีลามกอนาจาร ทำให้เกิดกระตุ้นอารมณ์ เด็กจึงมักทำอะไรที่ขาดความยับยั้งชั่งใจได้ง่าย เด็กบางรายดูสื่อลามกตั้งแต่อายุน้อยๆ เลียนแบบจากในทีวี หนังสือโป๊ อินเทอร์เน็ต หนังสือการ์ตูนลามก เป็นต้น

เกิดจากการเลียนแบบเพื่อน

การแก้ปัญหา

อาจารย์มีการอบรมสั่งสอนเรื่องการรักษาเวลสงวนตัว โดยยกตัวอย่างรุ่นพี่ที่เรียนไม่จบเพราะมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

อาจารย์จะคอยติดตามสังเกตพฤติกรรมเด็กอยู่เสมอ โดยเฉพาะเด็กที่ขาดเรียนบ่อยๆ โดยถามจากเพื่อนนักเรียนและโทรศัพท์สอบถามผู้ปกครอง ถ้าเริ่มมีแฟนอาจารย์จะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ให้ช่วยเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานร่วมกับทางโรงเรียนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภายหลัง

ฝ่ายปกครองและอาจารย์ประจำชั้นจะช่วยกันดูแล ถ้าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นจะแจ้งผู้ปกครองทราบทันที ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาจะมีข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนทุกคนอย่างละเอียด

หลังจาก 4 โมงเย็น โรงเรียนจะปิดอาคารเรียนหมด หากมีนักเรียนฝ่าฝืนกฎอยู่ในห้องเรียน หลังเลิกเรียนจะถูกลงโทษ

มีระบบดูแลช่วยเหลือ คือ อาจารย์ 1 ท่าน ทำหน้าที่ดูแลเด็ก 20 คน โดยจะไปเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแล แต่ผลที่ได้ไม่ค่อยดีนักเพราะอาจารย์ยังปรับตัวไม่ได้ และความสามารถของอาจารย์แต่ละท่านไม่เท่ากัน

ฝ่ายปกครองกับกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา จัดกิจกรรมกลุ่มย่อยสอนเรื่องการป้องกันโรคติดต่อจากเพศสัมพันธ์ให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการป้องกันที่ถูกต้อง

อบรมเรื่องคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันไปด้กับการเรียนการสอนของทุกวิชา

นำนักเรียนไปปฏิบัติธรรมเป็นเวลา 7 วัน ซึ่งผลที่ได้ก็คือ เด็กจะประพฤติตัวดีอยู่ 1 เดือน หลังจากนั้นจะกลับมาเป็นเหมือนเดิมอีก

ถ้าเด็กมีพฤติกรรมเป็นที่น่าสงสัย อาจารย์จะเรียกเด็กมาคุยแต่จะไม่เปิดเผย บางรายจะมีการเชิญผู้ปกครองมาให้รับรู้พฤติกรรม ถ้าตั้งครรภทางโรงเรียนจะเชิญออก

บางโรงเรียนอาจารย์จะพาไปพบแพทย์ที่เป็นลูกศิษย์ ให้ช่วยเด็กนักเรียนหญิงที่ตั้งครรภ์โดยออกเงินค่ารักษาพยาบาลให้ และเป็นตัวกลางในการพูดคุยทำความเข้าใจกับพ่อแม่ เพราะพ่อแม่บางคนรับไม่ได้และจะทำโทษลูกซ้ำ และอาจารย์ทุกท่านจะต้องปิดเรื่องเป็นความลับที่สุด เพื่อให้เด็กนักเรียนกลับมาเรียนได้ตามปกติ

อันดับที่ 3 ปัญหาการขาดระเบียบวินัย

ปัญหาการขาดระเบียบวินัย เด็กไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ไม่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ซึ่งจะทำให้บกพร่องเรื่องอื่นๆ ตามไปด้วย

สาเหตุ

โรงเรียนไม่ได้เข้มงวดในกฎระเบียบของโรงเรียน ทำให้เด็กไม่ยำเกรง และเป็นผลให้เด็กไม่ปฏิบัติตาม เด็กมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวไม่เคารพอาจารย์ ไม่ค่อยมีสัมมาคารวะ พูดจาหยาบค้าย

เด็กส่วนหนึ่งได้รับการตามใจเกินไป และอีกส่วนหนึ่งคิดว่าการไม่ประพฤติตามกฎระเบียบเป็นเรื่องที่เท่ เช่น การแต่งกายผิดระเบียบ

การแก้ปัญหา

ครูอาจารย์คอยพรัสอนพรับอก พยายามชี้ให้เห็นถึงตัวอย่างทั้งดีและไม่ดีให้ฟังอยู่เสมอ และปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นก็จะแก้ไขไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสมและควรจะเป็น

ตั้งชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน ให้นักเรียนมีบทบาททำหน้าที่สอดส่องดูแลพฤติกรรมของเพื่อนๆ เลือกเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ดีและไว้วางใจได้ และมีครูแนะแนวคอยให้คำปรึกษาเมื่อเด็กนักเรียนมีปัญหา

เชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้พฤติกรรมของเด็ก โดยให้ผู้ปกครองกวตขันลูกหลานอย่างเข้มงวดและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก

โรงเรียนมีการเยี่ยมบ้านเด็กเพื่อจะได้ใกล้ชิดเด็กและเข้าใจปัญหาของเด็กมากขึ้น พบว่ามีตัวอย่างผู้ปกครองที่ไม่มีการห้ามปรามเด็ก ปลอมให้เด็กเล่นสแน็กเกอร์

ฝ่ายพัฒนาบุคลากร อบรมพัฒนาความประพฤติเรื่องระเบียบวินัย จะมีสมุดทำความดีเก็บคะแนน โดยกลุ่มที่ถูกหักคะแนนมากๆ จะให้ไปเข้าค่ายพัฒนาจิตใจที่วัดหงษ์ทอง วัดชุกกะเชอ หรือค่ายทหารพวกที่ไม่ถูกหักคะแนนจะได้เที่ยวฟรี เช่น เที่ยวเมืองโบราณ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ มีการทำทุกชั้นปี

มีการอบรมหน้าเสาธงเสมอ และในวันศุกร์จะให้เด็กได้ร่วมจัดทำกิจกรรมด้วย

อันดับที่ 4 นิสัยที่ยึดถือวัดถุนิยม

ปัญหาด้านวัดถุนิยม เด็กขาดความยั้งคิดในการใช้ชีวิต ใช้เงินโดยไม่เห็นคุณค่าของเงิน ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยโดยไม่คำนึงถึงฐานะ เช่น นิยมใช้ของที่นำเข้ามาจากต่างประเทศและมีราคาสูง ใช้โทรศัพท์มือถือราคาแพง ซื้อเพื่อนำมาอวดเพื่อนที่โรงเรียนมากกว่าคำนึงถึงประโยชน์ของการใช้งาน และเห็นได้จากการเด็กจัดงานกีฬา เด็กคิดว่าจะเสียเงินเท่าไรไม่ว่าขอให้เลิกไว้ก่อน

สาเหตุ

พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก ขาดการพูดคุย การชี้แนะที่ถูกต้องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองเลี้ยงลูกด้วยเงิน ลูกอยากได้อะไรก็ซื้อให้เพื่อเอาใจลูก เด็กได้ของมาอย่างง่ายตายทำให้ไม่เห็นถึงคุณค่าของสิ่งต่างๆ นั้น

สื่อ ที่นำเสนอถึงค่านิยมการใช้สินค้าทันสมัย และกระแสนิยมจากสื่อกลายเป็นกระแสวัดถุนิยมในปัจจุบัน

เด็กมีพฤติกรรมตามเพื่อน รวมทั้งการเอาแบบอย่างเพื่อน

การแก้ปัญหา

ครูอบรมสั่งสอน และชี้แนะแนวทางให้กับเด็กนักเรียน ให้เล็งเห็นถึงคุณค่าที่แท้จริงของวัดถุนิยมมากกว่ากระแสความนิยมที่เป็นไปตามแฟชั่นในปัจจุบันซึ่งบางครั้งไม่ได้เป็นของที่มีประโยชน์ในการใช้สอย

ส่งเสริมและรณรงค์วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม วิถีการดำเนินชีวิตที่ดีงามและเรียบง่ายให้กับเด็ก รวมถึงรณรงค์ให้มีการใช้สินค้าไทยหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีสติในการรับวัฒนธรรม แยกให้ออกว่าสิ่งไหนดีและไม่ดี

อันดับที่ 5 ปัญหาอันเนื่องมาจากสถาบันครอบครัว

ปัญหาครอบครัวแตกแยก เนื่องจากเป็นครอบครัวหย่าร้าง พ่อหรือแม่มีครอบครัวใหม่ หรือบางกรณีพ่อแม่ต้องทำงานหนักเพื่อหาเงิน พ่อและแม่ทำแต่งงานตั้งแต่เข้าจรดเย็น ไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก ปล่อยให้อยู่กับผู้สูงอายุ อาทิ ปู่ย่า หรือตายายซึ่งมีวัยที่ค่อนข้างห่างกัน เด็กบางคนอยู่กับน้ากับป้า ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่และไม่ค่อยมีเงิน ทำให้เกิดปัญหาเด็กถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง เด็กขาดที่พึ่ง ขาดที่ปรึกษาปัญหา ขาดการดูแลเอาใจใส่ที่ดีพอ ขาดความใกล้ชิด ขาดความอบอุ่น ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาก็กจะไม่เข้าใจกัน เมื่อเด็กต้องการคำปรึกษาก็จะเกิดความคิดคนละมุมมอง เมื่อทางบ้านไม่พร้อมเด็กจึงพยายามออกจากบ้านและหนีไปปรึกษาเพื่อน ซึ่งมีความคิดและประสบการณ์ไม่ต่างกันที่จะสามารถชี้แนะสิ่งที่ถูกต้องได้ ทำให้เด็กเหล่านี้จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในทางไม่ดี สร้างปัญหาต่างๆ ในโรงเรียน ทั้งปัญหาชู้สาว การมั่วสุมเสพของมีนเมา เหล้า บุหรี่ ชอบเที่ยวเตร่ นอนค้างบ้านเพื่อน ไม่ยอมกลับบ้าน อาจจะสร้างปัญหาที่ผิดกฎหมายต่อไปได้ และปัจจุบันรัฐกำหนดว่าจะต้องช่วยระดับปกครองเด็ก ห้ามใช้ความรุนแรงกับเด็ก ส่งผลให้เด็กได้ใจมากขึ้น

การแก้ปัญหา

มีการส่งเสริมระบบช่วยดูแลเด็กมีปัญหาครอบครัว หรือเพื่อนของเด็กช่วยกันสอดส่องดูแลและแก้ไขปัญหาร่วมกับเด็กอาจารย์ที่ปรึกษา มีการโฮมรูมเพื่อรับทราบปัญหาของเด็กจะได้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกับเด็ก

ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด อบรมให้คำชี้แนะทั้งเรื่องถูกและเรื่องผิด รวมถึงการให้คำปรึกษาหารือเมื่อเด็กมีปัญหา

ตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหา เพราะบางกรณีที่ปัญหาหนักุมไม่ใช่เป็นปัญหาที่แท้จริง เช่น เด็กเรียนดีแต่มีปัญหาจากพ่อแม่ชกจูกลงไปในทางที่ผิด

ครูแต่ละโรงเรียนจัดให้มีการเยี่ยมบ้านเด็กนักเรียน และโครงการเคาะประตูบ้านโดยครูประจำชั้น เพื่อดูสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวของนักเรียน และมีการร่วมพูดคุยระหว่างครูและผู้ปกครองนักเรียน การเยี่ยมบ้านเด็กเพื่อดูว่ามีพฤติกรรมเหมือนหรือต่างกับที่อยู่โรงเรียนหรือไม่อย่างไร ถ้ามีปัญหาจะได้ร่วมมือกันแก้ไข แต่พ่อแม่บางคนคิดว่าเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย อาจารย์ไม่สามารถทำอะไรได้ซึ่งบางครั้งโรงเรียนจำเป็นต้องปล่อยบ้าง เพราะถ้ากดดันมากอาจจะทำให้เด็กไม่อยากมาโรงเรียน

ให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาหรือความเป็นอยู่ของเด็ก โดยให้ทุนสนับสนุนเด็กเรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ มีทุนอาหารกลางวัน มีการพัฒนาศักยภาพความสามารถเฉพาะด้านที่เด็กมีความถนัดหรือมีความเชี่ยวชาญ เช่น พัฒนานักเรียนให้เป็นนักกีฬาของโรงเรียน

โรงเรียนติดต่อกับผู้ปกครอง พ่อแม่ของเด็กนักเรียนเพื่อช่วยกันดูแลให้เด็กตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียนมากขึ้น ครูและพ่อแม่จะมาปรึกษาและติดตามพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด ซึ่งบางคนมีพฤติกรรมดีขึ้น ไม่หนีเรียน และตั้งใจเรียนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้รับก็ไม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหามากนัก ขึ้นอยู่กับตัวเด็ก ครอบครัว และสภาพแวดล้อมของเด็กด้วย เพราะบางกรณีสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กที่เลวร้ายหรือเสื่อมโทรมทำให้เด็กซึมซับหรือรับเอาพฤติกรรมที่ไม่ดีมา

อันดับที่ 6 ปัญหาคุณภาพชีวิตของเด็ก

ปัญหาคุณภาพชีวิตของเด็กอันเนื่องมาจากฐานะทางบ้านยากจน พ่อแม่ทำงานหาเช้ากินค่ำ เพื่อหาเลี้ยงดูครอบครัว ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ต้องเช่ามาจากนายทุน รายได้ต่ำ ผู้ปกครองจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญในการศึกษาของลูก ทำให้เด็กขาดการสนับสนุนเรื่องการศึกษาในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนของเด็ก เมื่อครอบครัวไม่สนับสนุนหรือส่งเสริมให้บุตรศึกษาต่อในระดับสูง เด็กก็ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน และกลายเป็นคนขี้เกียจ ไม่สนใจเรียนในที่สุด

การแก้ปัญหา

แต่ละโรงเรียนมีการให้ทุนการศึกษา

อันดับที่ 7 เรื่องการแต่งกาย

เด็กจะหมกมุ่นกับการแต่งตัว สนใจแต่ความสวยงาม จนบางครั้งแต่งตัวไม่เหมาะสมกับวัยของตนเอง เช่น แต่งกายโป้ ใสสายเดี่ยว ใส่เกาเขอก หรือใส่เสื้อเอวลอยโชว์สะดือ พฤติกรรมดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศกับเด็ก

สาเหตุ คือ เป็นการทำตามเพื่อนในกลุ่ม

การแก้ไขปัญหา

เมื่อพบเห็นเด็กที่แต่งกายไม่เหมาะสม แต่งกายไม่สุภาพ และไม่ถูกกฎระเบียบของโรงเรียน ครูจะว่ากล่าวตักเตือน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวช่วยให้ปัญหาลดลงได้มาก เพราะทางโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาลดลงได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหานี้ต้องมีการร่วมมือกันในทุกฝ่ายไม่ใช่มาจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะทำให้การแก้ไขปัญหาคิดความลำช้าหรือไม่ถึงเป้าหมาย

อันดับที่ 8 ปัญหาเรื่องสื่อ

ปัจจุบันมีแต่สื่อที่มอมเมาเยาวชน จากวิจรรณญาณที่มีอยู่ของเด็กไม่สามารถแยกแยะและรู้เท่าทันผู้ใหญ่ที่จงแสวงหาประโยชน์จากเด็ก ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต เด็กจะรับมาโดยไม่ได้คิด บางโรงเรียนมีอินเทอร์เน็ตไว้ให้เด็กค้นคว้าหาความรู้แต่เด็กนำมาเล่นเกมส์ Chat หรือดูวีซีดี ีวี ดีวีดี ซึ่งนำไปสู่ปัญหาชู้สาว และเกิดค่านิยมพรีเซ็กส์

การแก้ปัญหา

ต้องสอนให้มีการรับเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างเหมาะสม ไม่ใช่ให้ใช้กันพร่ำเพรื่อ ไม่รู้ถึงคุณประโยชน์หรือโทษของสิ่งเหล่านั้น นอกจากนี้ยังมีสื่อที่เด็กรับมาจากโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต บางส่วนที่ดูซีดีวีดีซึ่งนำไปสู่ปัญหาชู้สาว และเกิดค่านิยมพรีเซ็กส์

สื่อควรมีการนำเสนอเรื่องวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น ไม่ควรมีแต่ละครน้ำเน่า ที่สื่อสารแต่เรื่องเพศและการพนัน

อันดับที่ 9 ปัญหาการขาดจิตสำนึกที่ดีในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมทางจิตใจ

ปัญหาด้านจิตใจของเด็กที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งเด็กห่างไกลวัฒนธรรมประเพณี เช่น เด็กไม่เข้าวัด ไม่ค่อยสนใจประเพณีต่างๆ ซึ่งเมื่อเด็กห่างไกลจากวัฒนธรรมประเพณี จะส่งผลถึงสภาพจิตใจของเด็กแยกลง ปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม ไม่มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติต่อผู้อื่น

สาเหตุ

สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันที่พ่อแม่ผู้ปกครองขาดการเอาใจใส่ต่อเด็ก ไม่มีเวลาอบรมลูก มีพฤติกรรมที่ยึดติดกับวัตถุมากขึ้น เด็กกลายเป็นพวกตามกระแสสังคม ทำอะไรก็ได้ที่สามารถหาเงินได้โดยง่าย มีความอดทนน้อยลง โดยเฉพาะสิ่งที่จะเห็นผลในระยะยาว เช่น การศึกษา นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างที่ไม่ดี

ให้เด็กเห็นเป็นประจำจากสื่อต่างๆ รวมทั้งการที่ผู้ปกครองปฏิเสธความจริงเมื่อเด็กทำผิด ไม่ยอมรับความจริง เข้าข้างเด็กจนขาดการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง

การแก้ปัญหา

ให้เด็กนักเรียนเข้าค่ายอบรมคุณธรรมและจริยธรรม นำเด็กที่มีปัญหาเข้าอบรมปฏิบัติธรรม ณ สำนักพุทธสมาคม มีการนั่งสมาธิ ผลของการดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติและการอบรมไม่ได้ผล เด็กยังคงมีพฤติกรรมเหมือนเดิมเพราะพื้นฐานครอบครัวของเด็กไม่ดี และการทำกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง แม้แต่ในสถานที่ปฏิบัติธรรมก็มีปัญหาเด็กทะเลาะกัน

การเยี่ยมบ้านนักเรียน นักเรียน 1 ห้อง จะมีครูคอยดูแล 2 คน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันไป ครูจะมีแบบบันทึกพฤติกรรมของเด็กนักเรียน ระบบนี้จะทำให้ทราบถึงปัญหาของเด็กได้

อันดับที่ 10 ปัญหายาเสพติด

การกลับมาของปัญหายาเสพติด เนื่องจากว่าเด็กเกิดในสภาพครอบครัวยากจน พ่อแม่ทำงานโรงงาน รายได้น้อย และไม่ค่อยมีเวลาให้กับครอบครัวจึงมีปัญหาตามมา เด็กจะไม่มีจุดหมายในชีวิต ไม่รู้จะมาโรงเรียนเพื่ออะไร สนุกไปวันๆ เด็กบางคนจะคบกับคนภายนอกซึ่งจะนำไปสู่การออกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทางได้ แล้วก็อาจทำให้ยาเสพติดกลับมาอีกครั้ง

มีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติดโดยใช้เพื่อนในกลุ่ม อาศัยจากเพื่อนถึงเพื่อน แต่จะมีบางกลุ่มที่ทำตามเพื่อนบ้าง และถ้าโดนจับได้เด็กก็จะยอมรับกับผู้ปกครองและทางโรงเรียน

การป้องกัน โดยฝ่ายปกครองจะคอยตรวจตราเป็นประจำ

มีการจัดกิจกรรมอยู่เสมอ เช่น ทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ จะมีการจัดกิจกรรมดนตรี กีฬา ศิลปะ และงานจากทุกฝ่ายวิชาในช่วงพักเที่ยงหรือเวลาว่าง

โรงเรียนจัดโครงการ “เพื่อนเตือนเพื่อน” ซึ่งเป็นโครงการเกี่ยวกับยาเสพติด โดยนำนักเรียนเข้ามาอบรมและฉายวิดีโอทัศน์ให้ดู ให้เห็นถึงผลเสียของยาเสพติด เมื่อรู้ถึงโทษและสิ่งที่ไม่ดีแล้วจะได้ไม่ปฏิบัติ มีการคอยช่วยบอกกล่าวตักเตือนเพื่อน เพื่อไม่ให้ไปยุ่งและบอกต่อๆ กันไปอีกด้วย ซึ่งผลที่ได้จากโครงการนี้ ถือว่าอยู่ในขั้นดีมาก เพราะเด็กๆ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

อันดับที่ 11 การถูกครอบงำจากอารยธรรมตะวันตก

ความอ่อนแอของเด็กในการรับวัฒนธรรม เพราะมีการแพร่กระจายเข้ามาอย่างรวดเร็วและหลายทิศทาง

สาเหตุ

ฐานะของผู้ปกครองมีหลายระดับ มีทั้งที่ฐานะดีและฐานะยากจน ไม่ค่อยได้ดูแลเด็กเท่าไร ไม่ได้แนะนำ และพ่อแม่รุ่นนี้ก็เป็นรุ่นที่รับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเหมือนกันจึงเป็นแบบอย่างในการรับ

วัฒนธรรมตะวันตกให้ลูกด้วย พ่อแม่เลี้ยงลูกแบบตามใจ เช่น ทำงานบ้านให้หมด เด็กจึงทำอะไรไม่เป็น

สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการนำเสนอมากเกินไป

การแก้ไข้ปัญหา

ให้คำแนะนำและคำปรึกษา สอนให้เด็กสามารถแยกแยะให้ได้ว่าสิ่งใดควรรับสิ่งใดไม่ควร และมีการสอนถึงคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ เพื่อเด็กจะได้มีภูมิคุ้มกัน เช่น ให้มีความซื่อสัตย์ ความมั่งคั่ง และความรับผิดชอบ เป็นต้น

มีการสอดส่องดูแลร่วมมือกับอาจารย์ท่านอื่นๆ

อันดับที่ 12 ปัญหาเด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว ทะเลาะวิวาท

ปัญหาการทะเลาะวิวาท เด็กผู้ชายชกต่อยกัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่พอใจกัน เด็กติดเพื่อน รักเพื่อนมากเกินไป เด็กผู้หญิงคบตีแย่งแฟนกัน

สาเหตุ

เด็กนักเรียนเหล่านี้ยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น จึงมีอารมณ์ที่ค่อนข้างรุนแรงและใจร้อน

เด็กดูภาพยนตร์หรือละครที่มีการแสดงที่ไม่ดี และเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังคุณครู

การแก้ไข้ปัญหา

ครูจะดูระดับความรุนแรงของเรื่องที่เกิดขึ้น ถ้าไม่หนักมากก็จะว่ากล่าวตักเตือน แต่ถ้ารุนแรงจะส่งให้ฝ่ายปกครองดำเนินการ หลังจากอบรมสั่งสอนเด็กมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แต่ทั้งนี้ต้องใจเย็นและให้โอกาส เด็กจะมีพฤติกรรมดีขึ้น

ฝ่ายปกครองจะเคร่งครัดและกวดขันให้อยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน หมั่นดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเพื่อรับทราบปัญหาและคอยให้คำปรึกษาแก่เด็ก ซึ่งช่วยลดปัญหาการทะเลาะวิวาทของเด็กนักเรียนลงได้ในระดับที่น่าพอใจ

อันดับที่ 13 ปัญหาการสูบบุหรี่

ปัญหาบุหรี่และอบายมุข มีการตรวจพบว่าเด็กในโรงเรียนติดบุหรี่และแอบเล่นการพนัน

สาเหตุ

สิ่งแวดล้อมภายในครอบครัวและการเลียนแบบผู้ปกครอง เพราะบางครั้งที่บ้านเป็นบ่อนเล่น

การพนัน

เพื่อนชวนให้ทดลองก็ทำตาม ซึ่งเด็กคิดว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องเท่และคลายเครียดได้

การแก้้ปัญหา

ให้ผู้ปกครองประพฤติดูให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ผู้ปกครองและอาจารย์ดูแลเอาใจใส่เด็ก โดยชี้แนะให้เห็นถึงโทษและอันตรายจากสิ่งเสพติด

ใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งครูจะต้องรู้จักเด็กเป็นอย่างดีทุกคน ถ้าจับได้ส่งให้ฝ่ายแนะแนว แต่ถ้ายังไม่ได้อีกจะส่งต่อไปโรงพยาบาล

อันดับที่ 14 ปัญหาอื่นๆ ที่น่าเป็นห่วง

เด็กๆ ขาดความอดทน มานะ พยายาม เพราะพ่อแม่ทำให้ทุกอย่าง เคยพบแต่สิ่งง่ายๆ เมื่อเรียนยากก็ไม่สู้ จะร้องให้ออกข้อสอบง่ายๆ ปัจจุบันมีมากขึ้น ไม่พยายามหาทางแก้ปัญหา เกิดจากสาเหตุระดับฐานะของครอบครัว ครอบครัวมีความพร้อมได้อะไรมาง่ายๆ แต่ไม่ได้มีเหมือนกันทุกครอบครัว และเกิดจากพื้นฐานการศึกษาไม่ดี ไม่แน่น เจอสิ่งที่ไม่รู้จักจะไม่สู้

การแก้ไข

ระดับมัธยมจะแก้ได้ยาก ต้องปูพื้นฐานให้อีกแต่ไม่มีเวลาเพราะอาจารย์มีภาระงานมาก คอยให้กำลังใจ พยายามช่วยเสริมให้แต่ไม่ค่อยได้ผลมากนัก ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น คือ แนะนำไปแล้วเด็กพยายามทำต่อ มีความพยายามมากขึ้น แต่ก็ช่วยได้น้อยมากเพียง 1 ใน 3 เท่านั้น

โครงการเคาะประตูบ้าน คือ มีครู 1 คนรับผิดชอบเด็กนักเรียน 20 คน มีการออกเยี่ยมบ้าน ดูว่านักเรียนมีปัญหาอะไรบ้าง ทำให้ได้ใกล้ชิดกับเด็กมากยิ่งขึ้น รู้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กทั้งหมด เด็กมีปัญหาที่ไวใจมาปรึกษาหารือ มีการพูดคุยปัญหาของเด็กให้ผู้ปกครองทราบ ที่ผ่านมามีความประสบความสำเร็จ เพราะผู้ปกครองยอมรับมากขึ้น เปลี่ยนจากการที่เคยมองแบบศัตรูมาเป็นมิตรแทน

3.2.1.8 ข้อเสนอแนะ

ครอบครัว/ผู้ปกครอง

พ่อแม่ต้องพร้อมก่อนจึงจะมีครอบครัวได้ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา เพราะเด็กจะขาดกำลังใจในการตั้งใจเล่าเรียน

ผู้ปกครองควรดูแลเอาใจใส่บุตรหลานของตนให้มากขึ้น ควรที่จะติดตามปัญหาสังคม ชี้ให้เด็กเห็นถึงปัญหาอะไรควรอะไรไม่ควร เปรียบเทียบให้เห็นถึงข้อดีและข้อเสียของวัฒนธรรมตะวันตก ให้เลือกที่จะรับเฉพาะสิ่งที่เหมาะสมกับตัวเองและวัฒนธรรมท้องถิ่น ใช้วิธีการอบรมสั่งสอนให้เด็กมีความคิด อะไรที่ทำไปแล้วจะก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสีย และมีผลกระทบตามมาอย่างไร ดำเนินการป้องกันสิ่งต่างๆ แทนการทำเพื่อการแก้ไข โดยเฉพาะการไปไหนมาไหนเพียงลำพังของเด็กควรจะให้อยู่ในสายตาของผู้ใหญ่

พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเปิดใจรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก ไม่ควรเข้าข้างเด็กอย่างเดียว เมื่อรับรู้ปัญหาแล้วต้องให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ไข เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาต่างๆ ของเด็กนักเรียนอย่างยั่งยืน

สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาต้องดูแลเด็กอย่างเคร่งครัด และสอนให้เด็กเข้าใจถึงสาเหตุที่ต้องมีกฎระเบียบในสังคม เพราะถ้าสังคมไม่มีกฎระเบียบและคนในสังคมไม่ประพฤติตามแล้ว สังคมจะไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเกิดความไม่สงบสุขได้

ครู/อาจารย์

ให้ครูใกล้ชิดเด็กนักเรียนให้มากขึ้น พูดคุยกับเด็กเสมือนเป็นเพื่อนหรือพ่อแม่ เพราะเด็กบางคนอยู่ในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น เมื่อมาโรงเรียนควรที่จะได้รับการเอาใจใส่จากครู ครูต้องช่วยประคับประคองมิให้เด็กเดินไปในทางที่ผิด ควรจะนำสื่อเป็นตัวอย่างมาชี้แนะเด็ก ซึ่งให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมของไทย รู้จักหวงแหนสิ่งที่ตนมีอยู่ ให้เห็นว่าวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาตีหรือไม่ดีอย่างไร เช่น การปลูกจิตสำนึกให้กับเด็กว่า การรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ดซึ่งเป็นอาหารขยะ ไขมันมาก อาจก่อให้เกิดโรคต่างๆ เช่น โรคไขมันอุดตันในเส้นเลือด โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวานและโรคมะเร็ง เนื่องจากใช้น้ำมันเก่าที่ทำให้เกิดการสะสมของสารพิษในน้ำมัน สอนให้เด็กรู้จักคิดถึงสภาพทางการเงินของตัวเอง ให้มีเหตุผลในการใช้จ่าย

ครูทำหน้าที่ในการสร้างสรรค์คุณธรรมให้แก่เด็กมากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งตัวอย่างให้เห็นในเรื่องของวัฒนธรรม เช่น การชิงสุกก่อนห่ามและเรื่องอื่นๆ อีกมากมาย โดยจะมีเรื่องเล่าตามหน้าหนังสือพิมพ์เป็นตัวอย่าง ให้เด็กได้เห็นด้วย

มีระบบการลงโทษด้วยไม้เรียว เพราะการใช้คำพูดสอนเด็กอย่างเดียวคงไม่ได้ นอกจากเด็กจะไม่ฟังแล้วยังไม่มีความเกรงกลัวหรือเคารพผู้ใหญ่ด้วย

ครูในโรงเรียนควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การแต่งตัวเรียบร้อย

การอบรมสั่งสอนเด็ก ต้องผสมผสานระหว่างโรงเรียนและครอบครัว

ครูประจำชั้นต้องมีแนวคิดและการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เพราะเด็กที่มีปัญหาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่แตกแยก เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นพ่อและแม่ก็จะเข้าข้างเด็ก ไม่เคยโทษตัวเด็ก

มีการอบรมสั่งสอน ให้แนวทางในการใช้สื่อที่เหมาะสม คอยตามสอน ดักเตือน แนะนำให้เด็กได้รู้และเข้าใจมากขึ้น ซึ่งให้เด็กเห็นถึงคุณค่าและโทษของสื่อ เนื่องจากสื่อในปัจจุบันมีมากมายและมีอิทธิพลกับเด็กทั้งที่ดีและไม่ดี ส่วนมากจะเป็นการโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ ส่งเสริมให้เด็กมีความรักในวัยเรียน การที่เด็กได้รับสื่อที่หลากหลายและซ้ำๆ กัน อาจทำให้เด็กคล้อยตามได้

ให้เด็กดูรายการโทรทัศน์ที่สร้างสรรค์และกลับมาเล่าให้ฟัง หัดให้รู้จักวิเคราะห์ เป็นการบูรณาการจากการหยิบยกสิ่งที่อยู่รอบตัวมาเป็นตัวอย่างเพื่อปลูกฝังสิ่งที่ดีให้กับเด็ก

สถานศึกษา/สถาบันการศึกษา

ปลูกฝังความเป็นไทยในชีวิตประจำวันให้กับเด็กมากกว่านี้ โดยอบรมสั่งสอนให้นักเรียนอยู่ในกรอบประเพณีและวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ ให้เด็กเห็นคุณค่าและอนุรักษ์ความเป็นไทย เพราะทุกวันนี้มีการท้าทายที่เป็นตะวันตก ดูแล้วแข่งกระด้าง

ปลูกฝังวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยการให้เด็กและเยาวชนได้ออกไปชมสถานที่ต่างๆ ที่เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน เพื่อให้เด็กเกิดความรักและหวงแหนในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน จะเป็นการช่วยป้องกันเด็กไม่ให้รับวัฒนธรรมตะวันตกได้โดยง่าย

การอบรม สั่งสอน ให้เด็กรู้จักคิดแล้วแยกแยะเองว่า สิ่งไหนเหมาะสมหรือไม่อย่างไร พร้อมทั้งเสนอแนวคิดที่น่าสนใจที่จะทำให้เด็กไม่หลงอยู่กับวัฒนธรรมใหม่ๆ เหล่านั้น เช่น ปลูกฝังให้เด็กรู้จักคิดถึงผลกระทบของการทำตัวเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อเศรษฐกิจ ครอบครัว ประเทศชาติ เพราะเด็กจะกลายเป็นเหยื่อที่ถูกมอมเมาด้วยวัฒนธรรมรูปแบบต่างๆ เช่น Football fever หรือการรับประทานอาหารฟาสต์

ผู้ดูแล การแต่งตัวที่ล่อแหลมตามแฟชั่น จะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ถ้าแต่งตัวดี เรียบร้อย รัดกุม ถูกกาลเทศะจะเป็นเกราะป้องกันตัวเอง

สอนให้เด็กมีวิธีคิดที่จะเลี้ยงตัวเอง เช่น ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจคนที่ล้มเหลวสามารถปรับวิถีชีวิตได้ ค้นหาวิธีการทำมาหากินเพื่อความอยู่รอด เช่น การค้าขายเล็กๆ น้อยๆ การทำเกษตรแบบยังชีพ รู้จักใช้จ่ายอย่างไม่ฟุ่มเฟือย

มีกิจกรรมส่งเสริมความเป็นไทย เพื่อให้เด็กเห็นความสำคัญมากกว่าที่เป็นอยู่ แนะนำและกระตุ้นให้เด็กสนใจใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมแบบไทยๆ มีการรณรงค์ให้เด็กแต่งชุดไทยมาเรียนอาทิตย์ละ 1 วัน ให้มีการทำบุญตักบาตรในวันปีใหม่ มีการแห่เทียนพรรษาเพื่อจะได้อนุรักษ์ประเพณีไทย

มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการขัดเกลาจิตใจของเด็กให้อ่อนโยนกว่าที่เป็นอยู่ เช่น การจัดกิจกรรมเข้าค่ายให้เด็กปฏิบัติธรรมปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 7 วัน หลังจากนั้นค่อยๆ พัฒนาไปเรื่อยๆ เป็นปีละ 2 ครั้ง มีการนิมนต์พระมาช่วยขัดเกลาเด็กในเรื่องศาสนา เพราะธรรมะจะช่วยขัดเกลาให้นักเรียนมีความคิดและประพฤติปฏิบัติตัวดีขึ้น

มีการยกย่องผู้ที่ทำดีและถูกต้อง เช่น มีโครงการจะให้รางวัลกับผู้ที่ตั้งกายถูกกฎระเบียบของโรงเรียน เพื่อทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าในสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม

ควรมีการนำระบบลงโทษนักเรียนแบบไม่เรียวกลับมาใช้ในโรงเรียนอีกครั้ง เพราะเด็กจะได้มีความเคารพยำเกรงต่ออาจารย์ผู้สอน

แก้ไขระเบียบหลักสูตรการเรียนการสอนใหม่ เพราะทุกวันนี้เด็กยังไม่เป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง เด็กยังไม่ใส่ใจจะเรียนรู้ด้วยตนเอง

มีการประชุมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและครอบครัวของเด็กอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อรับทราบปัญหาของเด็กร่วมกัน และขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองเอาใจใส่บุตรหลานมากขึ้น ให้คำแนะนำที่ถูกต้องในการรับสื่อต่างๆ เช่น ละคร รายการโทรทัศน์ เป็นต้น เป็นการช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็ง และความอบอุ่นภายในครอบครัวอีกทางหนึ่ง เพราะถ้าบ้านและโรงเรียนร่วมมือกัน เด็กจะได้รู้จักแยกแยะว่าวัฒนธรรมต่างชาติว่าแบบใดที่ควรรับหรือแบบใดควรหลีกเลี่ยง

ไม่ควรมีการย้ายผู้อำนวยการโรงเรียนบ่อยๆ เพราะจะทำให้การพัฒนาโรงเรียนไม่ต่อเนื่องเนื่องจากที่ผ่านมา บางโรงเรียนผู้อำนวยการย้ายมารับตำแหน่งประมาณ 1-2 ปีเท่านั้นก็เกษียณ ซึ่งการรับทราบและร่วมกันแก้ไขปัญหาคงจะต้องอยู่ประมาณ 3-4 ปีเพราะจะได้ทราบปัญหาที่แท้จริง และแก้ไขปัญหาก็ได้ถูกจุด

เด็กที่ขาดโอกาสทางการเรียน ต้องมีการจัดทุนการเรียนและทุนค่าใช้จ่ายให้

ในโรงเรียนควรมีบุคลากรที่คอยดูแลนักเรียนกลุ่มละประมาณ 20-25 คน เพื่อให้การดูแลทั่วถึง มีการเรียกประชุมและทำกิจกรรมบ่อยๆ การทำงานกลุ่มช่วยเสริมและคอยปลุกฝังค่านิยมที่ดี เช่น ความเป็นไทยดีกว่ากินอาหารฟาสต์ฟู้ด

ควรสอดแทรกรูปแบบวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาไทยในวิชาต่างๆ เช่น วิชาภาษาไทย อ่านบทความแล้วย่อความ วิเคราะห์เนื้อหาที่อ่าน ฝึกให้มองตัวเองแล้วแก้ปัญหา บูรณาการปัญหาสังคมในวิชาที่สอน

จัดกิจกรรมอบรมกลุ่มย่อย มีกิจกรรมฐานให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ เพื่อค่อยๆ หล่อหลอมจิตสำนึก เพราะการที่เด็กมีส่วนร่วมจะทำให้เด็กรู้สึกสนุก เห็นคุณค่าและความสามารถตัวเอง สังเกตว่าใครมีอะไรดีในตัวก็จะส่งเสริมต่อให้เป็นแบบอย่าง เป็นการฝึกให้เป็นแกนนำเพราะเด็กจะเชื่อรุ่นพี่ๆ มากกว่า

เน้นเสริมสร้างและพัฒนาปลูกฝังพฤติกรรมในทางที่ดี พัฒนาด้านความรู้ จริยธรรม การมีวินัย การมีส่วนร่วมทางสังคม การรู้จักแบ่งปัน การรู้จักเสียสละ เป็นต้น

ควรจะมีการจัดหรือรณรงค์เชิงชุมชนนิยมไทยภายในโรงเรียน เพื่อให้เด็กหันมาสนใจในวัฒนธรรมไทย หรือภูมิปัญญาไทย เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากการรับวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาสู่เด็กนักเรียน

สื่อ

ควรให้ศิลปินต่างๆ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการแต่งกายและพฤติกรรม ปัจจุบันเด็กมักเลียนแบบจากสื่อ หรือศิลปินที่ตนเองชื่นชอบ ดังนั้นดารา นักแสดง ในฐานะตัวแทนเยาวชนควรเป็นตัวอย่างที่ดี เพราะเด็กมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบคนเหล่านี้ ปัจจุบันการนำเสนอของสื่อ คนที่เป็นต้นแบบไม่ดีเท่าที่ควร เป็นการนำเสนอที่ทำให้เด็กรับแบบอย่างที่ไม่ดี เช่น สื่อโฆษณาเครื่องดื่มบำรุงกำลังชนิดหนึ่ง มีการนำเสนอการทำไม้ดีแต่ได้รับผลดีและได้รับการยกย่องตอบแทน เป็นต้น

สื่อต่างๆ ที่เสนอทางโทรทัศน์ ละคร โฆษณา รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทางวิทยุ และสื่ออื่นๆ ควรกลั่นกรองภาพและข้อมูลก่อนที่จะเผยแพร่ และดูว่าเหมาะสมที่จะนำเสนอต่อสาธารณชนหรือไม่ ไม่ควรนำเสนอภาพข่าวที่รุนแรงและล่อแหลมเพราะอาจเกิดผลเสียต่อเยาวชนในสังคมได้ อาจจะทำให้เด็กเกิดการเลียนแบบและทำตามสื่อ

สื่อมวลชนควรมีจรรยาบรรณ เช่น กรณีของน้องแนน สื่อเป็นผู้โปรโมต ประโคมข่าว ทำให้ผู้คนทั่วไปอยากดู ใครที่ไม่ได้ดูจะกลายเป็นคนตกยุค สื่อกลายเป็นสิ่งที่ส่งเสริม ยั่วยุ เป็นสิ่งเร้า และกระตุ้นค่อนข้างมาก ทำให้เด็กมองเห็นสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดา และการหาซื้อหนังสือได้ง่าย ทำให้เรื่อง sex กลายเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับเด็กนักเรียนบางกลุ่ม

สื่อควรมีบทบาทในการสนับสนุนหรือรณรงค์ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยน่าจะมีส่วนในการกระตุ้นสังคม เช่น ให้นักศึกษาเขียนโครงการทำสื่อเพื่อเด็ก มีจิตสำนึกสร้างวัฒนธรรม เช่น ทำโครงการที่ช่วยน้อง จัดกิจกรรมตามโรงเรียน กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สอนน้องๆ ในเรื่องเพศและการวางตัว โดยที่ต้องมีภาพลักษณ์ที่ดีเป็นตัวอย่างให้กับน้องๆ

ชุมชน/องค์กรท้องถิ่น

ชุมชนและโรงเรียนควรร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน เช่น มีการรับไปดำเนินการต่อหลังจากการอบรมความรู้ทางวิชาการให้เด็กแล้ว เช่น โครงการมัคคุเทศก์น้อย ควรมีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานในท้องถิ่น เพื่อจะได้ทำงานร่วมกันในการส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นหรือโรงเรียนให้ดีขึ้น

ควรมีภาคีเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นเรื่องทรัพยากรทางปัญญา ทรัพยากรบุคคล เงิน หรือวัสดุ
สิ่งของ อาจเป็นหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภายในและภายนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพร้อมๆ กัน

ภาครัฐ

รัฐบาลควรมีบทบาทควบคุมการนำเสนอและเข้มงวดกวัดขันสื่อต่างๆ ป้องกันสื่อต่างๆ ทั้งสื่อ
ทางโทรทัศน์ โฆษณา เกมโชว์ สื่อสิ่งพิมพ์ วีซีดี หนังสือต่างๆ รวมทั้งอินเทอร์เน็ต ให้ได้รับการกลั่นกรองก่อนที่จะ
ออกมานำเสนอ ควรมีการนำเสนอข่าวสาร ละคร อย่างมีจรรยาบรรณและมีสาระที่เหมาะสมมากกว่านี้ เพื่อ
ไม่ให้สื่อชักนำเด็กไปในทางเสื่อมเสีย อาจจะมีผลให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมในสิ่งที่เด็กเห็น ควบคุมสื่อ
จากแผ่นซีดีวีซีดีต่างๆ ที่จำหน่าย เพราะหาซื้อได้ง่าย เกิดผลเสียต่อสังคมโดยรวม ทำให้เด็กเกิดการเลียนแบบ
พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเด็กมาก

จัดทำหนังสือดีที่มีราคาถูก จะทำให้เด็กหันมาอ่านหนังสือกันมากขึ้น

รัฐควรมีการจัดประกวดสื่อที่สร้างสรรค์และประณามสื่อที่ไม่ดี เพราะสื่อปัจจุบันเป็นสื่อชั่วๆ
และมอมเมาเยาวชน เช่น ให้ความสำคัญกับการพนัน เล่นหวย เป็นต้น ต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่
เยาวชน และควรพิจารณาการเผยแพร่สื่อที่ไม่สมควร เน้นการควบคุมดูแลสื่อให้มากขึ้น และควรมีการอนุรักษ์
ประเพณีเดิมๆ เอาไว้

รัฐบาลควรจะทำจริงจังเอาใจใส่และให้ความสำคัญในการแก้ปัญหามากกว่านี้ เพราะปัญหา
บางอย่างเกินกำลังของโรงเรียนหรือกำลังของครูที่จะเข้าไปแก้ไข เพราะเป็นไปตามกระแสและมีผลกระทบต่อ
สังคม

รัฐมีนโยบายในการให้งบประมาณตามนโยบายเคาะประตูบ้านของผู้ว่า CEO ในแต่ละจังหวัด
เพื่อดูความเป็นอยู่ของเด็ก ควรดูว่านโยบายเข้าช้อนกับทางโรงเรียนหรือไม่ ถ้าโรงเรียนทำอยู่แล้วก็ไม่ควรทำซ้ำอีก
เพราะทำให้สูญเสียงบประมาณของรัฐเกินความจำเป็น

กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวัฒนธรรมควรมีบทบาทสอนให้เด็กรู้จักคุณค่าของ
การศึกษา อบรมปลูกฝังจิตสำนึกในการรักเรียนให้มากขึ้น รวมทั้งรณรงค์เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

นโยบายการแก้ไขปัญหาลูกหลานเด็กไม่ควรอิงรูปแบบการแก้ไขปัญหาลูกหลานจากต่างประเทศ เพราะเด็ก
ในแต่ละสังคมมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไม่เหมือนกัน ถ้ารัฐนำนโยบายจาก
ต่างประเทศมาใช้ อาจทำให้แก้ไขปัญหาลูกหลานไม่ถูกจุดและปัญหาก็ไม่หมดไปจากสังคม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สถาบันที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีสำนักรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าที่จะเห็น
แต่ประโยชน์ทางธุรกิจ ควรมีการควบคุมสื่อ เนื่องจากสื่อเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อเด็กในการรับ
วัฒนธรรมตะวันตก

เน้นพัฒนาสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาให้มีคุณภาพ จะช่วยทำให้เด็กมีคุณภาพ
และคิดเป็น

สังคม

ให้โอกาสเด็กที่ทำผิดพลาดไปแล้วได้แก้ไข เมื่อเด็กสำนึกผิดควรให้โอกาสเข้าสู่สังคม สังคมไม่
ควรซ้ำเติมเด็กที่เคยทำผิดพลาดมาแล้ว

3.2.2 สรุปความคิดเห็นของอาจารย์ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2

3.2.2.1 พฤติกรรมโดยทั่วไปของเด็กและเยาวชน

อาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 แบ่งมุมมองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มที่เห็นว่า เด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมดีทั้งการเรียนและพฤติกรรมทั่วไป ซึ่งมีจำนวนที่ใกล้เคียงกับกลุ่มที่มองว่าเด็กนักเรียนมีพฤติกรรมทั้งที่ดีและไม่ดี มีจำนวนน้อยที่มองว่า เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดี ทั้งพฤติกรรมการเรียน และพฤติกรรมทั่วไป

กลุ่มที่ 1 มองว่าเด็กมีพฤติกรรมดีทั้งด้านการเรียนและด้านอื่น ๆ พฤติกรรมของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมทั่วไป และอาจารย์มีความพอใจถึงแม้บางโรงเรียนจะไม่ค่อยเด่น เรื่องการเรียนมากนัก

พฤติกรรมการเรียน ประมาณร้อยละ 80 ของนักเรียนแต่ละโรงเรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนในระดับปานกลางจนถึงดีมาก โดยเฉลี่ยแล้วพฤติกรรมการเรียนอยู่ในระดับที่ดี ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 20 ที่ไม่ขยันหมั่นเพียร ไม่ค่อยเอาใจใส่ ไม่สนใจการเรียน ไม่ส่งงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ มีการหนีเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กมีปัญหาจากครอบครัวที่แตกแยก

พฤติกรรมการเรียนของเด็กที่อยู่ในเกณฑ์ดี คือ จะเป็นเด็กที่มีความขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่ต่อการเรียน มีความกระตือรือร้นและสนใจในการเรียน ตั้งใจเรียนดี ดูได้จากมีความรับผิดชอบสูงต่องานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานส่งครูสม่ำเสมอไม่เคยขาด ตรงตามเวลา ทั้งการบ้านและรายงานโครงการ และตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนหรือเข้าแถวเคารพธงชาติ มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน กล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็นค่อนข้างดี ใช้เวลาว่างในการหาความรู้เพิ่มเติม มีการเข้าห้องสมุดเพื่อค้นคว้าเพิ่มเติม หรือเข้า Internet เพื่อหาข้อมูลใหม่ๆ ถ้ามีเรื่องที่ไม่เข้าใจจะมาถามครู หรือวันเสาร์อาทิตย์บางคนจะเข้ามาเรียนพิเศษในกรุงเทพฯ นอกจากนี้เด็กที่มีความสามารถพิเศษทางการเรียน โรงเรียนจะส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ

ข้อสังเกตของอาจารย์ในกลุ่มนี้เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของเด็ก

1. เด็กนักเรียนส่วนหนึ่งที่ไม่ค่อยกระตือรือร้นในการเรียน เด็กเรียนอย่างไม่กตัญญู เพราะเด็กรู้สึกว่าจะไม่ต้องแข่งขันกับโรงเรียนอื่น จะแข่งขันกันเองในระดับห้องเรียนเท่านั้น
2. เรื่องความขยันหมั่นเพียร ถึงแม้ในบางโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในอันดับต้นๆ ของจังหวัด จะมีเด็กที่เรียนไม่คอยเก่งมาก แต่เด็กเหล่านี้สามารถสอบผ่านและจะตั้งใจเรียนเวลาที่ครูสอนในห้อง เพราะเด็กคิดว่าการศึกษาได้เข้ามาศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ
3. เด็กบางรายที่มีพฤติกรรมโดดเรียนและไม่อยากเรียน อาจมาจากหลักสูตรการศึกษาในปัจจุบันที่ทำให้เด็กเครียด เด็กไม่ได้เก่งด้านวิชาการเท่ากันหมด แต่หลักสูตรใหม่นักเรียนสายศิลป์ต้องเรียนเนื้อหาวิชาของเด็ก

นักเรียนสายวิทย์ มีวิชาบังคับมากขึ้น เด็กเลือกเรียนวิชาตามที่ตัวเองชอบและถนัดได้น้อยลง จึงไม่อยากเข้าเรียนวิชาที่ตนเองไม่ชอบหรือไม่ถนัด ทำให้เด็กเรียนไม่ดีและทำคะแนนได้น้อย เด็กเบื่อการเรียนและโดดเรียนเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดผลกระทบต่อเรื่องไปถึงความรับผิดชอบของเด็กเรื่องการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตัวเอง เพราะเมื่อเด็กไม่อยากเข้าเรียน ก็แสดงว่าเด็กไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตัวเอง

4. เด็กระดับมัธยมปลายจะมีความกระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าในระดับมัธยมต้น สืบเนื่องจากการแสดงความคิดเห็นในห้องเรียน นอกจากนี้เมื่อมีการประกาศสอบเข้า หรือมีการประกาศแข่งขันเกี่ยวกับสิ่งที่ตนสนใจ จะมาแจ้งและขออนุญาตอาจารย์เพื่อที่จะไปสอบหรือเข้าร่วมแข่งขัน

5. การที่บางโรงเรียนในเขตการศึกษาที่ 2 ตั้งอยู่ไกลจากบริเวณตัวเมือง กลายเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับเด็กที่ต้องการหนีเรียนเพื่อไปเที่ยว ดังนั้นเด็กที่หนีเรียนมักจะไปหาเพื่อนๆ มีการนัดพบกันในโรงเรียน เพราะเด็กจะออกจากโรงเรียนได้ยาก เนื่องจากการเดินทางเข้าไปเที่ยวในตัวเมือง ซึ่งเป็นแหล่งที่พวกวัยรุ่นนิยมไปเที่ยวค่อนข้างเป็นอุปสรรค เพราะอยู่ไกลประมาณ 20-30 กิโลเมตร จึงพบว่ามักมีเด็กไปเที่ยวห้างสรรพสินค้า หรือไปดูหนังบ้างแต่เป็นส่วนน้อย

6. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่า เด็กนักเรียนหญิงจะมีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในการเรียนมากกว่าเด็กผู้ชายมีความรับผิดชอบในการส่งงานตามกำหนด และเด็กที่เรียนไม่เก่งมักจะไม่ค่อยมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ต้องมีการกระตุ้นอยู่เสมอหรืออาจจะต้องมีการบังคับ

ความมีระเบียบวินัย อาจารย์พบว่า นักเรียนแต่ละโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 70 - 80 เป็นนักเรียนที่มีระเบียบวินัยค่อนข้างดีมาก ทั้งเรื่องการแต่งกายที่ถูกกฎระเบียบของโรงเรียน มีพฤติกรรมเรียบร้อย ไม่ค่อยก้าวร้าว เชื่อฟังครูอาจารย์ดี อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ ตรงต่อเวลา เป็นต้น และมีความเป็นระเบียบวินัยซึ่งมาจากการปลูกฝังด้วยกฎระเบียบที่เข้มงวดของโรงเรียนจึงสามารถช่วยควบคุมดูแลพฤติกรรมของเด็กได้ และเมื่อมีปัญหาฝ่ายปกครองจะเรียกผู้ปกครองของเด็กมาคุยหรือปรึกษาปัญหาร่วมกัน และบางโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อย ครูอาจารย์สามารถดูแลได้ทั่วถึง เมื่อพบเด็กที่มีปัญหาสามารถห้ามปรามได้ทันที

อย่างไรก็ตามก็ยังมียังมีนักเรียนบางกลุ่มที่ยังขาดระเบียบวินัย ชอบละเมิดกฎระเบียบ ออกนอกกรอบไม่อยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน โดยเฉพาะประมาณร้อยละ 5-20 หรือในห้องเรียนหนึ่งๆ ที่มีเด็กประมาณ 40-45 คน จะพบเพียง 2-3 คน พฤติกรรมที่แสดงออก เช่น แต่งกายผิดระเบียบ เอาเสื้อออกนอกกางเกง แต่งกายตามแฟชั่น ตัดผมทรงแฟชั่น คาดผม ตัดกิ๊พหลากหลายสีมาโรงเรียน ทะเลาะวิวาท จะพบในห้องเด็กที่มีปัญหาที่บ้านหรือเด็กที่เรียนไม่ค่อยดี พฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุมาจากปัญหาครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก หรือรูปแบบการรับนักเรียนที่มีการเปิดกว้างในเด็กทุกกลุ่ม บางโรงเรียนคัดเลือกเด็กโดยการจับฉลาก การคำนวณค่า NT จากระดับประถมและนักเรียนมัธยมปลายจะใช้ระบบโควตากับกลุ่มนักเรียนที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน ทำให้เด็กที่เข้ามามีปัญหาพฤติกรรมหลากหลาย ทั้งพื้นฐานทางสังคมและระดับสติปัญญา และอาจมาจากเด็กต้องการทำตนให้โดดเด่น เป็นที่น่าสนใจในกลุ่มเพื่อน

ความซื่อสัตย์ นักเรียนของแต่ละโรงเรียนส่วนใหญ่ เฉลี่ยประมาณร้อยละ 80 ขึ้นไป มีความซื่อสัตย์ในระดับดีจนถึงดีมาก ครูอาจารย์มีความพอใจ สังเกตได้จากเด็กไม่ค่อยมีพฤติกรรมพูดโกหก แต่ละโรงเรียนไม่ค่อยปรากฏว่ามีของหาย หรือมีการลักขโมยกันระหว่างนักเรียน ส่วนมากเมื่อนักเรียนเก็บของมีค่าได้จะส่งคืนให้กับเจ้าของ หรือมาส่งให้ครูเพื่อประกาศตามหาเจ้าของ กรณีที่มีของหายส่วนใหญ่ก็จะได้คืน บางโรงเรียนนักเรียนมีความเด่นเรื่องคุณธรรมกับจริยธรรมเป็นอย่างดี สามารถไว้ใจให้ทำงานในสหกรณ์ได้ มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตนเอง และสังคมโรงเรียน เช่น การทำหน้าที่ในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากทางโรงเรียนมีการปลูกฝังเรื่องเหล่านี้ เช่น มีธนาคารความดีเพื่อให้เด็กๆ ชยันทำความดี ให้นักเรียนมีหนังสือบันทึกความดี เพื่อจดบันทึกสิ่งที่ได้ทำดีไว้ เช่น เก็บของได้แล้วส่งให้ฝ่ายที่รับผิดชอบ

ส่วนกลุ่มเด็กนักเรียนที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริตก็มีบ้างประมาณร้อยละ 20 โดยดูจากมีพฤติกรรมทุจริตในการทำข้อสอบ ที่เห็นได้ชัด คือ การโกงกับครูและเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เช่น ไม่เข้าเรียนหรือไม่มาโรงเรียนโดยอ้างว่าไม่สบายแต่นัดกับเพื่อนไปดูหนัง แต่ก็เกิดขึ้นกับนักเรียนเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

ความคิดสร้างสรรค์ อาจารย์ส่วนใหญ่มองว่า ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงดี การมีความคิดสร้างสรรค์ได้จากงานที่มอบหมายให้เด็กทำมาส่ง แสดงออกมาในรูปของโครงการงาน การตกแต่งเอกสาร คู่มืองานที่ออกมาดี (แต่บางโรงเรียนยังขาดอุปกรณ์การเรียนที่จะเสริมทักษะให้เด็ก) หรือการให้จัดโครงการวิทยาศาสตร์ ก็จะออกความคิดกันเอง เวลาสั่งงานเด็กจะชอบออกแบบวาดรูปประกอบ บางโรงเรียนสามารถคิดแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรได้ เช่น ทำผลไม้แห้ง ทำยาสระผม เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังเห็นได้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เด็กจะกล้าแสดงออก และมีการแสดงแนวความคิดแปลกใหม่อย่างเต็มที่เมื่อมีการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยที่อาจารย์ก็ไม่คิดว่าเด็กจะทำได้ดีขนาดนี้ เช่น การส่งรูปเข้าประกวดในงานต่างๆ ของโรงเรียน การให้นักเรียนประดิษฐ์ตัวอักษรมาส่งในการจัดกิจกรรมภาษาไทย การแสดงละครในวันแม่ การเดินรณรงค์ แสดงละครต่อต้านยาเสพติดหรือต่อต้านโรคเอดส์จะมีการทำป้ายมาแสดงรวมทั้งกิจกรรมกีฬาของแต่ละโรงเรียน

แต่ละโรงเรียนมีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ โดยโรงเรียนใช้วิธีเน้นให้เด็กร่วมกันคิดกระบวนการทำงานเองทั้งหมดเพื่อก่อให้เกิดความคิดที่สร้างสรรค์ และครูมีบทบาทหน้าที่เพียงเป็นที่เลี้ยงและคอยให้คำปรึกษา เช่น งานกีฬา กิจกรรมการออกกำลังกาย เล่นเกมส์ หรือมีการแสดงภายในกลุ่มเด็กจะช่วยกันคิดวิธี ส่วนครูจะช่วยชี้แนะแนววิธีการให้เท่านั้น

ให้เด็กมีการแข่งขันกันทำให้เกิดประเด็นการสร้างสรรค์และการพัฒนามากยิ่งขึ้น เมื่อเสร็จงาน อาจารย์จะทำการประเมินผลงานว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร และที่ผ่านมาเด็กนักเรียนในหลายๆ โรงเรียนทำได้ดีมาก อาจารย์มีความพอใจ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

1. การที่เด็กจะมีโอกาสในการแสดงความคิดสร้างสรรค์ ส่วนหนึ่งมาจากการฝึกให้เด็กมีโอกาสดูออกไปแข่งขันกับโรงเรียนอื่น แต่ความเป็นจริงในบริเวณเดียวกันไม่มีโรงเรียนอื่นๆ อยู่ใกล้เคียง ทำให้นานๆ ครั้งเด็กจึงจะมีโอกาสได้ออกไปแข่งขันกับโรงเรียนอื่น ทำให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. อาจารย์ส่วนใหญ่มองว่า เด็กที่มึความคิดสร้างสรรค์ส่วนมากจะเป็นเด็กผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เช่น หนึ่งห้องจะมีเด็กที่มึความคิดสร้างสรรค์ดีประมาณ 4-5 คน จะเป็นเด็กผู้หญิงหนึ่งคน นอกนั้นจะเป็นเด็กผู้ชาย สาเหตุที่นักเรียนชายมึความคิดสร้างสรรค์ดีกว่า อาจเนื่องมาจากเด็กนักเรียนชายมึความกล้าที่จะคิดและแสดงออกที่แหวกแนวแปลกใหม่ ผลงานที่ออกมาจะมึความเป็นเอกลักษณ์และมึความคิดที่แปลกใหม่แหวกแนวมากกว่า
3. เด็กที่เรียนไม่เก่งจะมึความคิดริเริ่มในเชิงศิลปะ งานประดิษฐ์ประดอยต่างๆ
4. ถ้าเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์เชิงวิชาการกับความคิดสร้างสรรค์ด้านกิจกรรม นักเรียนจะมึความคิดสร้างสรรค์ในด้านวิชาการค่อนข้างน้อย ส่วนมากจะต้งได้รับคำชี้แนะจากครูก่อนจึงจะแสดงความคิดสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้ แต่ถ้าเป็นความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับความบันเทิงจะมึความคิดสร้างสรรค์ดีมาก ดูได้จากงานกีฬาของโรงเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถทำได้ดีมาก

ภาวะการเป็นผู้นำ อาจารย์กลุ่มตัวอย่างมึมุมมองเกี่ยวกับภาวะความเป็นผู้นำของนักเรียนว่า ยังมีน้อยจนถึงระดับปานกลาง สังเกตได้จากมีเพียงนักเรียนกลุ่มหนึ่งเท่านั้นที่เสนอตัวและสนใจที่จะมาปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานนักเรียน โดยออกมาหาเสียงต่อหน้าเสาธง เสนอนโยบายของกลุ่ม/พรรคให้กับเพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ รับทราบ ยังไม่ค่อยมึความกล้าแสดงออกมากนัก ต้งมีคนคอยชี้แนะและส่งเสริม

ถ้าเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย ส่วนใหญ่มองว่า นักเรียนหญิงจะมึความเป็นผู้นำมากกว่า โดยดูจากการให้ทำกิจกรรมร่วมกัน นักเรียนหญิงจะสามารถเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้ดีกว่านักเรียนชาย หรือดูจากการมอบหมายงานให้ทำ นักเรียนหญิงจะมึเหตุมีผลดีสามารถปฏิบัติงานเป็นกลุ่มได้ดีกว่า มึความกล้าแสดงออกดีกว่านักเรียนชาย และเด็กผู้หญิงยังเป็นผู้นำในด้านการเรียนดีกว่า

หลายๆ โรงเรียนส่งเสริมความเป็นผู้นำและกิจกรรมด้านประชาธิปไตยให้เด็ก โดยทางโรงเรียนจัดให้มีวิชาเรียนและกิจกรรมต่างๆ เช่น การมีกิจกรรมชุมนุม สนับสนุนให้มีการเลือกกลุ่มคณะกรรมการนักเรียน มีการเลือกประธานนักเรียน มีการอบรมความเป็นผู้นำภายในโรงเรียนโดยการดูแลของรุ่นพี่ เมื่อมีกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน รุ่นพี่จะมาเป็นที่เลี้ยงดูแลน้อง เป็นต้น

การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยเฉลี่ยแล้วเด็กแต่ละโรงเรียนร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ไม่ว่าจะป็นกิจกรรมในโรงเรียนหรือกิจกรรมนอกโรงเรียน เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมสำคัญ เด็กค่อนข้างที่จะสนใจเป็นพิเศษ และมีส่วนรวมในกิจกรรมค่อนข้างดี มึความเต็มใจเข้าร่วมและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดี ช่วยเหลือกันกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ซึ่งแต่ละโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมทั้งทางวิชาการ กีฬา ศิลปะ และนันทนาการต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมนันทนาการ เด็กจะให้

ความร่วมมือและกระตือรือร้นดีมาก เช่น งานกีฬาของโรงเรียน แต่ละคนจะรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี เด็กส่วนใหญ่มักสนใจกิจกรรมด้านการแสดงออกมากเป็นพิเศษ อาทิเช่น กิจกรรมประกวดร้องเพลง ประกวดดนตรีไทยหรือดนตรีสากล ประกวดการเต้นแดนเซอร์ เป็นต้น และมีเด็กให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเกินครึ่ง

กิจกรรมอื่นๆ ในโรงเรียน เช่น วันสำคัญทางวิชาการ มีการจัดกิจกรรมวันสุนทรภู่ แข่งขันวาดภาพ การประกวดคัดลายมือ ร่วมเขียนเรียงความในวันแม่ แข่งขันตอบปัญหาในสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ช่วยกันเขียนป้ายเพื่อเดินรณรงค์ในอำเภอในงานวันเอตส์โลก เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ทางพุทธศาสนา เช่น งานวันเข้าพรรษา รวมทั้งงานวันลอยกระทง เป็นต้น

นอกจากนี้บางโรงเรียนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชน เพราะเด็กส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ที่บ้านนายาว เด็กมีส่วนร่วมโดยเข้าร่วมกับชาวบ้านและชุมชนในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี เช่น งานประเพณีบุญบั้งไฟ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรม

มีเพียงบางโรงเรียนที่สนับสนุนกิจกรรมแข่งกันทำความดี มีการแบ่งเป็นกลุ่มดี แต่ละกลุ่มดีต่างแข่งขันกันทำความดี ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่างๆ เพื่อทำคะแนนให้กับดีของตน ถ้ากลุ่มใดมีคะแนนมากจะได้รับผลตอบแทนในตอนท้าย ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างการมีวินัย และคุณธรรมแก่เด็กเป็นอย่างดี

อาจารย์มองว่า เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่เรียนหนังสือไม่ค่อยเก่งจึงหันมาสนใจกิจกรรมเป็นหลัก และเด็กเป็นคนที่มั่นใจอาสาช่วยงานกิจกรรมเสมอ และเป็นที่น่าสังเกตว่า กิจกรรมเด่นๆ ของแต่ละโรงเรียนที่จัดขึ้น ซึ่งได้แก่ กิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และนาฏศิลป์ เด็กที่เข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นเด็กกลุ่มที่ไม่ค่อยสนใจเรียนมากนัก

เด็กส่วนใหญ่จะให้ความสนใจและเข้าร่วมทำกิจกรรมดีโดยเฉพาะกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมด้านบันเทิง กีฬา ส่วนกิจกรรมด้านวิชาการเด็กจะไม่ค่อยให้ความสนใจหรือเด็กจะสนใจน้อยกว่า เช่น ให้ตอบคำถามชิงรางวัล

ที่ผ่านมาแต่ละโรงเรียนได้จัดให้มีการทำกิจกรรมทั้งทางวิชาการ กีฬา และนันทนาการต่างๆ อาจารย์จะเป็นเสมือนที่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และทำกิจกรรมนั้นๆ ด้วยตนเอง

นักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 หลายๆ โรงเรียนไม่ค่อยเด่นเรื่องการเรียน เนื่องจากเด็กที่เรียนเก่งจะเข้าไปเรียนที่โรงเรียนดังๆ ในตัวเมือง และเด็กไม่ค่อยเรียนต่อระดับปริญญาตรี ทางโรงเรียนจึงเน้นสอนวิชาชีพ เพื่อให้เด็กได้มีความรู้ความสามารถออกไปทำงาน หรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ เมื่อมีวิทยากรมาให้ความรู้เด็กจะสนใจและร่วมตอบคำถามได้ดี

อาจารย์ในกลุ่มนี้มองว่า ข้อได้เปรียบของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 คือ เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี ร่าเริงแจ่มใสเพราะเด็กยังอยู่ในสังคมที่ยังไม่เจริญทางวัตถุยังไม่ค่อยมีสิ่งยั่วยุจากภายนอกเข้ามามากนัก นอกจากนี้

การที่โรงเรียนมีเด็คน้อยทำให้อาจารย์สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง และเนื่องจากว่ามีอาจารย์จำนวนน้อยทำให้อัดสอน เกือบทุกชั้นและทุกห้อง เด็กและอาจารย์จึงมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดเปรียบเสมือนครอบครัวเดียวกัน

กลุ่มที่ 2 ที่มองว่าพฤติกรรมของเด็กอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีดีบ้างไม่ดีบ้างปะปนกันไป ความคิดเห็นของอาจารย์ในกลุ่มนี้มีจำนวนใกล้เคียงกับกลุ่มแรก

พฤติกรรมการเรียนรู้ อาจารย์ส่วนใหญ่มองว่า นักเรียนไม่ค่อยขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่การเรียนรู้ ค่อนข้างน้อยหรือแค่ระดับพอใช้ ส่วนใหญ่ขาดการชวนขยายหาความรู้ ขาดความกระตือรือร้น ขาดความเอาใจใส่ และความขยันหมั่นเพียรในการเรียน ส่วนมากเด็กจะเฉื่อยชา มีน้อยคนที่จะอ่านหนังสือเวลาว่าง เด็กไม่เห็นความสำคัญของการเรียน ไม่ค่อยคิดถึงอนาคต เพราะต้องแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไปทำมาหากินเลี้ยงตนเองและครอบครัว บางรายมักจะหนีเรียน ไม่เข้าห้องเรียน หรือเข้ามานั่งเรียนแต่ไม่ตั้งใจฟังเวลาครูสอน และนักเรียนที่ไม่ทำการบ้านส่งจะไม่ยอมเข้าห้องเรียนเพราะเกรงว่าจะถูกครูทำโทษ

สาเหตุของพฤติกรรมของเด็กที่ไม่ตั้งใจเรียนไม่เอาใจใส่การเรียนรู้ ไม่ขยันหมั่นเพียร เพราะ

1. เด็กไม่สนใจที่จะศึกษาต่อ เนื่องจากว่าเด็กอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ติดกับโรงงาน มีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เด็กคิดว่าเรียนจบแล้วจะไปทำงานที่โรงงานมากกว่าที่จะเรียนต่อ การเรียนจึงเป็นการเรียนเพื่อให้จบและหางานทำ หรือเรียนเพื่อให้ตัวเองสอบผ่านเท่านั้น ดังนั้นเด็กส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมต้นแล้วมักจะไปทำงานโรงงาน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือตัดสินใจเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา
2. เด็กเก่งส่วนใหญ่จะไปเรียนในเมืองหมด เด็กในเขตนี้จึงเป็นเด็กที่เหลือจากสอบคัดเลือกมาจากส่วนอื่น หรือเป็นเด็กอำเภออื่นนอกเขตพื้นที่ เป็นเด็กที่ไม่สามารถหาที่เรียนที่อื่นได้ เป็นเด็กเรียนอ่อนและเหลือจากการเข้าเรียนในโรงเรียนประจำจังหวัด การไม่ตั้งใจเรียนอาจเกิดจากมีพื้นฐานการเรียนที่ไม่แน่น เด็กไม่ค่อยเก่งอาศัยยอมให้ผ่านไปเรื่อยๆ เด็กที่ตั้งใจเรียนจริงๆ มีน้อย
3. เด็กนักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรน้อย เนื่องจากไม่ได้รับแรงสนับสนุนหรือแรงกระตุ้นจากครอบครัว พ่อแม่ไม่มีเวลาที่จะดูแลเด็กเท่าที่ควร เนื่องจากต้องทำมาหากินเพราะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำไร่มันสำปะหลัง กรีดยาง เด็กส่วนใหญ่จึงไปกับเพื่อน รวมทั้งปัญหาพ่อแม่ตามใจเด็กไม่ค่อยให้เด็กทำงานบ้าน
4. การเอาใจใส่ในการเรียน ความขยันหมั่นเพียร ขึ้นอยู่กับครูที่สอนและวิชาที่เรียน เช่น เรื่องการเข้มงวดกวดขัน ครูบางคนนักเรียนไม่ทำงานส่ง แต่ครูบางคนสิ่งอะไรเด็กจะทำทันที รวมทั้งการเอาใจใส่ของครูที่ต้องคอยจ้ำจี้จ้ำไชเด็ก ครูผู้สอนเข้ากับเด็กได้เพียงใด ถ้าเด็กชอบครูคนไหนจะตั้งใจเรียน และขึ้นอยู่กับวิชาที่ชอบด้วยเด็กจะไม่ค่อยชอบวิชาที่บรรยายอย่างเดียว จะชอบวิชาที่มีการปฏิบัติหรือมีสื่อการเรียนการสอน
5. ทั้งในระดับมัธยมศึกษาต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เด็กที่เรียนอยู่ห้องต้นๆ ประมาณร้อยละ 80 มักจะให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนดี มีความรับผิดชอบต่องานในด้านการเรียนและทำงานส่ง

ตามที่ได้รับมอบหมาย ถ้าเป็นห้องเด็กที่เรียนในระดับปานกลาง จะมีเด็กที่สนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนประมาณร้อยละ 50 ส่วนนักเรียนห้องหลังๆ มีทั้งกลุ่มที่ตั้งใจเรียนและไม่ตั้งใจเรียน แต่กลุ่มที่ไม่ตั้งใจจะมีมากกว่า ประมาณร้อยละ 75 กล่าวคือ ไม่ค่อยรับผิดชอบ ต้องคอยตามให้ส่งงาน แต่กลุ่มนี้จะให้ความสนใจทางด้านดนตรีและกีฬา

6. เด็กไม่มีการวางแผนของตนเอง ทำให้ไม่สนใจและเอาใจใส่การเรียน เรียนเพียงให้ผ่านไปจะได้เข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ ซึ่งมีแบบอย่างจากรุ่นพี่ๆ ที่เข้าไปทำงานแล้วแต่งกายสวยงามทันสมัยกลับมา สามารถส่งเงินกลับมาให้ครอบครัวใช้ มีโทรทัศน์ มีเครื่องซักผ้า ฯลฯ ดังนั้นเด็กจึงคาดหวังว่าจะเป็นเช่นนั้นบ้าง ซึ่งโรงเรียนและอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นถึงความสำคัญและพยายามชี้ให้เด็กเห็นถึงประโยชน์และชี้ว่าสิ่งที่ดีกว่าให้กับเด็กๆ ทำให้ปัจจุบันเด็กมีจุดมุ่งหมายในการศึกษามากขึ้น เล็งเห็นความสำคัญของอนาคตมากขึ้น

ความมีระเบียบวินัย อาจารย์มีความเห็นแบ่งเป็น 2 กลุ่มเท่าๆ กัน คือ กลุ่มหนึ่งมองว่าเด็กมีระเบียบอยู่ในระดับปานกลาง อีกกลุ่มหนึ่งมองว่าเด็กส่วนใหญ่มักไม่ค่อยมีระเบียบวินัย มีเพียงไม่กี่รายที่มองว่า เด็กส่วนใหญ่มีระเบียบวินัย

กลุ่มที่มองว่าเด็กมีระเบียบวินัยพอใช้ อาจเป็นเพราะแต่ละโรงเรียนมีระบบคะแนนความประพฤติ ถ้าทำผิดจะมีการตัดคะแนน และจะมีการทำความดีเพื่อชดเชยคะแนนที่เสียไป

กลุ่มที่ไม่ค่อยมีระเบียบวินัย อาจารย์มองว่าเพราะพื้นฐานทางบ้านที่มีพฤติกรรมเหล่านี้ เช่น พูดคำหยาบ ไม่มีสัมมาคารวะ เด็กมีความก้าวร้าว

กลุ่มที่มองว่าเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีระเบียบวินัยและไม่ค่อยมีความรับผิดชอบในตัวเองทั้งการเรียนและการหาความรู้รอบตัว ชอบแต่งกายผิดระเบียบ เด็กผู้ชายมักปล่อยชายเสื้อออกนอกกางเกง เด็กผู้หญิงทำผมผิดระเบียบ ขอยสั้นตามแฟชั่น ใส่รองเท้าในที่ห้าม ชอบเดินลัดสนาม ชอบปีนต้นไม้ หรือไม่มีมารยาทในการใช้ของส่วนรวมซึ่งจะต้องคอยอบรม ต้องมีการจ้ำจี้จ้ำไชในเรื่องต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ทั้งเรื่องการแต่งกาย การเรียน การพูดจา กิริยามารยาท ซึ่งระเบียบวินัยเหล่านี้จะต้องเริ่มสร้างที่บ้าน แต่ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงไม่ค่อยมีการฝึกระเบียบวินัยให้กับลูก นอกจากนี้ก็มีเด็กจำนวนไม่น้อยที่มาจากครอบครัวแตกแยก

ถ้าเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยระหว่างอดีตกับปัจจุบัน อาจารย์มองว่าเด็กในสมัยก่อนจะมีพฤติกรรมที่ดีกว่าปัจจุบัน ปัจจุบันเด็กไม่ค่อยมีสัมมาคารวะ ต้องคอยย้ำเตือนกันบ่อยมาก ต้องมีการควบคุมดูแลเพื่อไม่ให้เด็กประพฤติออกนอกกลุ่มนอกทางอยู่เสมอ

ความรับผิดชอบ อาจารย์จะคิดแตกต่างกันไป คือ มีทั้งกลุ่มที่มองว่าเด็กมีความรับผิดชอบสูง มีความรับผิดชอบดี กลุ่มที่มองว่าเด็กมีความรับผิดชอบในระดับกลาง และกลุ่มที่มองว่าเด็กไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีจำนวนไล่เลี่ยกัน

กลุ่มที่มองว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบดี ความรับผิดชอบสูง เห็นได้จากเมื่อมอบหมายงานอะไรจะทำส่งอย่างเรียบร้อย หรือการที่เด็กช่วยเหลือเศรษฐกิจทางบ้านโดยทำงานพิเศษ เช่น ไปเสิร์ฟอาหารตามร้านอาหารช่วงเวลาว่างเสาร์-อาทิตย์และช่วงปิดเทอม หรือมีเด็กบางกลุ่มที่ช่วยพ่อแม่ทำงานในเวลาว่าง เช่น ช่วยพ่อ

แม่हाปลา ทำสวนครัว นอกจากนี้ในห้องที่เด็กเรียนดีจะรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายได้ดีและมีเทคนิคการนำเสนอมากกว่าห้องเด็กที่เรียนปานกลางหรือห้องเด็กที่เรียนอ่อน

กลุ่มที่มองว่า เด็กมีความรับผิดชอบในระดับกลาง คือ มีทั้งดีและไม่ดีปะปนกัน ประมาณร้อยละ 50 พฤติกรรมของกลุ่มนี้ เช่น เมื่อให้ส่งงานเด็กจะส่งครบบ้างไม่ครบบ้าง อาจารย์ต้องทวงถาม บางครั้งต้องยืดระยะเวลาการส่งงานออกไป เนื่องจากนักเรียนทำไม่เสร็จและขอต่อรองกับครู

กลุ่มที่มองว่าเด็กไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ จะมีพฤติกรรมแสดงออก อาทิเช่น การทำความสะอาดในตอนเช้า ได้คะแนน 5 จาก 10 คะแนน และคนที่ทำจะเป็นกลุ่มเดิมที่มีผลการเรียนอ่อนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาขาดความกระตือรือร้น ทำให้เป็นปัญหาในระดับมัธยม ครูมอบหมายงานแล้วไม่สนใจทำ เวลาว่างไม่ชวนช่วยหาความรู้ใส่ตัวเอง บางคนโดดเรียนไปนั่งคุยกัน อาจารย์จะต้องคอยเช็คชื่อ ถ้ามาโรงเรียนแล้วแต่ไม่เข้าเรียนจะต้องตาม ต้องคอยเตือนกันอยู่เสมอ

ความซื่อสัตย์ เป็นพฤติกรรมที่ดีส่วนหนึ่งของเด็ก คือ ส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ อาจารย์กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกคน มองว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ดี สังเกตจากเวลาที่เด็กเก็บของได้จะนำมาคืนทุกครั้ง เก็บของหรือเก็บเงินได้จะส่งคืนเจ้าของหรือนำมาส่งครู ซึ่งถ้าหาเจ้าของไม่ได้ก็จะให้เด็ก มีความซื่อสัตย์ในการทำข้อสอบและไม่มีการลอกเลียนแบบ ถ้าเป็นของมีค่าของครู เช่น กระเป๋าตังค์วางไว้บนโต๊ะก็จะไม่หาย แต่ถ้าเป็นของมีค่าของเพื่อนๆ อาจมีหายบ้างแต่เป็นเพียงส่วนน้อย การลักขโมยของเล็กๆ น้อยๆ จะมีบ้างนานๆ ครั้ง เช่น ลักขโมยอุปกรณ์กีฬา

การมีความคิดสร้างสรรค์ แบ่งมุมมองออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มองว่าเด็กไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์และกลุ่มที่มองว่า เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน

กลุ่มที่มองว่า เด็กไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์ หรือมีเพียงเด็กกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น แม้จะมีความคิดสร้างสรรค์แต่ไม่มีการสร้างสรรค์โครงการทางวิชาการเลย นอกจากนี้เด็กยังไม่ค่อยที่จะกล้าแสดงความคิดเห็น ส่วนมากต้องคอยกระตุ้น คอยพูดคอยบอกให้ทำ หรือเป็นไปตามคำแนะนำของครู เด็กจะต้องได้รับการชี้แนะก่อนเสมอถึงจะสามารถทำได้สำเร็จ ดูได้จากการจัดทำโครงการในวันสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ การจัดป้ายนิทรรศการงานวันกีฬาดี บางครั้งครูจะต้องเป็นฝ่ายช่วยกระตุ้น

กลุ่มที่มองว่า เด็กมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะการแสดงออกทางผลงานศิลปะ กล่าวคือ มีเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่โดดเด่นประมาณ 1 ใน 3 ของนักเรียน การทำงานที่อาจารย์คิดว่าดี เช่น เด็กบางคนวาดรูปภาพประกอบอธิบายให้เพื่อนดูในการเรียนวรรณคดี การแต่งโคลงกลอน แต่งคำขวัญในวันสุนทรภู่ การแสดงละครเวที การคิดเกมส์มาเล่น รวมทั้งงานศิลปะอื่นๆ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มักพบในห้องเด็กที่เรียนดี แต่ถ้าเป็นห้องเด็กที่เรียนปานกลาง หรือเด็กที่เรียนอ่อนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะลดลง

นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์มักพบในงานศิลปะมากกว่างานวิชาการ รวมทั้งกิจกรรมการแสดงออกที่เด็กชอบ เช่น ในงานศิลปะการวาดภาพ สิ่งประดิษฐ์ งานฝีมืองานหัตถกรรมต่างๆ และดนตรี เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อาจารย์ส่วนใหญ่มองว่า เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนในระดับดีถึงดีมาก เด็กส่วนใหญ่มักชอบเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้น โดยเด็กนักเรียนอาจจะเสนอความคิดเห็นหรือมีข้อเสนอส่งมาให้อาจารย์ โรงเรียนกีฬาพยายามปลูกฝังและกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรม ฝึกให้เด็กได้เข้ามาดำเนินการในการทำกิจกรรมเองทุกอย่าง โดยมีอาจารย์เป็นเพียงที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลเท่านั้น

กิจกรรมส่วนใหญ่ของแต่ละโรงเรียน เช่น กิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเข้าพรรษา ก็จะมีการแห่เทียนเข้าพรรษาหรือเวียนเทียน วันพระจะมีการนำเด็กนักเรียนไปทำบุญที่วัด ปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ เช่น มีการกล่าวนำรับฟังธรรมะ เข้าร่วมทำบุญกับคนในชุมชน รวมถึงผู้เฒ่าผู้แก่ของชุมชน กิจกรรมวันแม่ วันพ่อ กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ วันไหว้ครู วันลอยกระทง กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมการประกวด บทกลอนในงานวันภาษาไทย

เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนในวันสำคัญของชาติ เช่น ร่วมกันปลูกต้นไม้ กิจกรรมรักโรงเรียน โดยให้เด็กพัฒนาพื้นที่และดูแลความสะอาดโรงเรียนตามสถานที่ต่างๆ เช่น ห้องน้ำ โดยจัดแบ่งเป็นกลุ่มเพื่อสร้างความรักความสามัคคีให้แกกัน จะมีการสลับกลุ่ม ตั้งแต่ ม. 1-ม. 6 รวมทั้งเข้าร่วมกับชุมชนในการรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ ยาเสพติด และกิจกรรมอื่นๆ ที่ชุมชนขอความร่วมมือ

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน พบว่า เด็กชอบและให้ความสนใจอย่างมาก มีความกระตือรือร้นเป็นพิเศษ เช่น การแสดงละคร ร้องเพลง กิจกรรมกีฬา เป็นต้น มีการเข้าชมรมทำกิจกรรมตามความสนใจและสิ่งที่ตนเองชอบ เช่น ดนตรีไทย บางโรงเรียน เด็กๆ ได้แสดงตามงานต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน

ภาวะความเป็นผู้นำ กลุ่มตัวอย่างมองว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีภาวะความเป็นผู้นำ หรือมีเพียงเล็กน้อย ไม่ค่อยโดดเด่น มีนักเรียนเพียงส่วนน้อยที่มีลักษณะการเป็นผู้นำ โดยดูได้จากนักเรียนไม่ค่อยชอบออกมาแนะนำหน้าชั้นเรียนหรือเสนอรายงานหน้าห้อง ในแต่ละห้องจะมีผู้นำประมาณ 2-3 คน ลักษณะของความเป็นผู้นำนั้นจะมีเฉพาะบางกลุ่ม เช่น ประธานนักเรียน หรือนักเรียนกลุ่มที่เป็นคณะกรรมการนักเรียน จะมีลักษณะที่สามารถเป็นผู้นำรุ่นน้องได้ สามารถจัดการและวางแผนการบริหารได้ดี เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็กนักเรียนหญิงจะมีความเป็นผู้นำและกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมต่างๆ มากกว่าเด็กนักเรียนชาย ไม่ว่าจะป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน เห็นได้จากนักเรียนหญิงมักจะได้รับเลือกเป็นหัวหน้าห้อง หรือประธานนักเรียน

ในการสร้างให้เด็กมีภาวะความเป็นผู้นำ หลายโรงเรียนพยายามเปิดโอกาสฝึกให้เด็กนำเสนอการอ่านหน้าเสาธงในตอนเช้าเพื่อเน้นให้เด็กกล้าแสดงออก โดยจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กๆ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกในการจัดกิจกรรมหน้าเสาธงในวันศุกร์ทุกสัปดาห์ ซึ่งบางคนที่ได้ออกมานำเสนอบ่อยๆ ก็จะทำให้เกิดความมั่นใจ

กลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยมากที่เห็นว่า เด็กมีความเป็นผู้นำในระดับดี เด็กมีการรวมกลุ่มกันทำงานเป็นทีม ปรึกษาหารือกัน ครูอาจารย์ไม่ต้องบอกให้ทำมากนัก เด็กคิดเอง ผลงานที่ออกมาดีพอสมควร และเห็นได้จากเวลาที่มีการรับสมัครเลือกประธานนักเรียน จะมีการรวมกลุ่มคณะกรรมการนักเรียนทุกระดับชั้น ม.1-ม.6 และมีกลุ่มนักเรียนที่ลงสมัครประมาณ 3-9 พรรค นอกจากตำแหน่งประธานนักเรียนแล้วยังมีประธานสี่ทั้ง 4 สี ที่จะดูแลเรื่องการจัดกีฬาสี่ มีสารวัตรนักเรียนที่คอยดูแลสอดส่องนักเรียนในเรื่องการแต่งกาย การโดดเรียน ความมีระเบียบ

วินัยช่วงเช้าแถว สอดส่องการเขียนข้อความบน กำแพงหรือในห้องน้ำ การสูบบุหรี่ในห้องน้ำ เป็นต้น ความเป็นผู้นำ ยังเห็นได้จากเด็กที่ทำกิจกรรมบ่อยๆ เช่น งานกีฬาของโรงเรียน เด็กมีความคิดที่จะทำกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถแบ่งหน้าที่การทำงานเป็นฝ่ายๆ โดยมีรุ่นพี่เป็นแกนนำ

พฤติกรรมการกล้าแสดงออก อาจารย์มีมุมมองเกี่ยวกับพฤติกรรมการกล้าแสดงออกว่า เด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีความกล้าแสดงออกมากกว่าสมัยก่อน กล้าแสดงออกด้านความคิดเห็นและความรู้สึกว่ารู้สึกอย่างไรกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่ส่วนใหญ่มักจะกล้าแสดงออกในสิ่งที่ไม่สมควรมากกว่า อาทิเช่น กิริยามารยาท ท่าทาง การอ่อนน้อมถ่อมตนน้อยลง มีความก้าวร้าว เกเร และทำตัวเป็นนักเลงบ้างโดยเฉพาะในที่ลับตาครู

3.2.2.2 พฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชน

อันดับที่ 1 พฤติกรรมด้านชู้สาว สถานการณ์ความรุนแรงจะแตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน เด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิงมีการใกล้ชิดกันมากจนเกินไป มีการคบหากันระหว่างเพศในระดับที่เรียกว่าแฟน มีการจับมือถือแขนกันโดยที่ไม่สนใจอะไร กล้าแสดงออกในเรื่องเพศจนถึงขั้นมีความสัมพันธ์ทางเพศตั้งแต่อายุน้อย

บางโรงเรียนปัญหาเรื่องชู้สาวไม่ได้รุนแรงมากนัก มีแค่ระดับการแตะเนื้อต้องตัว จะเป็นเรื่องของการเล่นกัน และการไม่รู้จักกาลเทศะของเด็ก ส่วนถึงขั้นเกินเลยมีน้อยมาก ไม่ค่อยพบการมีคู่ครองก่อนวัยอันควร

บางโรงเรียนเด็กนักเรียนเริ่มจะมีพฤติกรรมเรื่องชู้สาว ช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่วงเริ่มเป็นแฟนกันจะแสดงออกโดยการเดินไปห้องสมุดด้วยกัน นั่งติดกัน ถ้ามีความเกรงใจครูก็จะไม่แสดงออกอย่างเด่นชัด หรือปัญหา นักเรียนหญิงมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต้องออกจากโรงเรียนไปแต่งงานเนื่องจากท้อง บางโรงเรียนจะพบในเด็กชั้นมัธยมศึกษาที่ 6 เป็นส่วนใหญ่เพราะพ่อแม่ไม่ค่อยจะได้อยู่กับเด็ก

บางโรงเรียนเด็กนักเรียนเริ่มมีแฟนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาที่ 1 จะมีการแซวกัน จับกัน นั่งจับคู่คุยกัน ส่วนเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเริ่มมีแนวโน้มที่จะมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน จนทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์เป็นอุปสรรคต่อการเรียน และบางคนต้องออกจากโรงเรียน

นักเรียนชอบแสดงออกโดยการจับมือถือแขนกัน เด็กผู้ชายจะพูดคุยกับนักเรียนหญิงในที่ลับตาคน และถึงขั้นกอดจูบกันบริเวณหลังโรงเรียน

ในระดับที่ไม่ค่อยรุนแรง ก็จับคู่ นั่งคุยกัน อาจารย์จะคอยสอดส่องดูแล เมื่อพบเห็นก็จะมีการว่ากล่าวตักเตือนว่ายังไม่ถึงวัยอันควร

มีการแอบเที่ยวเตร่ตอนกลางคืนและมีความสัมพันธ์จนเกินเลย จนมีปัญหาเกิดท้องในภายหลัง ต้องออกจากโรงเรียน ซึ่งขณะนี้มีมากจนน่าเป็นห่วงว่าเด็กจะมีจิตใจใฝ่แต่เรื่องแบบนี้

บางโรงเรียนเด็กนักเรียนมีการค้างคืนอยู่ด้วยกันโดยที่พ่อแม่ไม่รู้ และบางครั้งเด็กใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่กอดจูบกันและอาจมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การมีคู่ครองก่อนวัยอันควรเกิดขึ้นทั้งระดับมัธยมต้นและมัธยม

ปลาย แต่ระดับมัธยมต้นยังไม่ร้ายแรงเท่าระดับมัธยมปลายที่มีปัญหาผู้สาวถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ นักเรียนชายทำนักเรียนหญิงท้องต้องออกจากโรงเรียนทั้งคู่

โรงเรียนที่นักเรียนน้อย อาจารย์จะสามารถดูแลเอาใจใส่ได้อย่างทั่วถึง ถึงจะมีปัญหาเรื่องเพศบ้าง แต่ไม่ถึงขั้นรุนแรง ขณะที่บางโรงเรียนปัญหาพฤติกรรมผู้สาวของนักเรียนกลายเป็นปัญหาอันดับหนึ่งของโรงเรียน

ปัญหาที่เป็นผลกระทบตามมาจากพฤติกรรมผู้สาว คือ การทะเลาะวิวาทกันค่อนข้างบ่อย และมีผลทำให้การเรียนตกต่ำ

สาเหตุ เกิดจากเด็กขาดความอบอุ่น พ่อแม่หย่าร้างกันจึงมีพฤติกรรมที่ต้องการหาความอบอุ่นจากเพศตรงข้ามแทน ถ้าครูพบเห็นก็จะเรียกผู้ปกครองมาพูดคุย ส่วนมากจะเป็นเด็กที่อยู่คนเดียวหรืออยู่กับญาติ

เกิดจากการแพร่กระจายของสื่อลามก เป็นการเลียนแบบตามสื่อต่างๆ การแต่งตัวตามแฟชั่นสมัยใหม่ของนักเรียนหญิงที่ค่อนข้างโป๊ ทำให้นักเรียนชายเกิดความต้องการทางเพศ นอกจากนี้การที่สื่อสร้างกระแสสังคมทำให้นักเรียนหญิงรักนวลสงวนตัวน้อยลง จนเกิดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนตามมา

เกิดจากเด็กวัยรุ่นเริ่มเจริญเติบโตมีความสนใจเพื่อนต่างเพศ มีแฟน บางครอบครัวก็สนับสนุน ถ้าประพฤติตัวนอกกรอบเมื่อครูหรือฝ่ายปกครองไปพบก็จะเรียกมาว่ากล่าวและตักเตือน ในกรณีที่ตักเตือนแล้วไม่เชื่อฟัง จะเรียกผู้ปกครองมาคุยหรือปรึกษาร่วมกันว่าจะให้เด็กเรียนต่อหรือออกไปมีครอบครัว

ค่านิยมของเด็กที่ทำตามเพื่อน โดยเด็กบอกครูว่าถ้าไม่มีจะเซย...โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาที่ 6 ที่ใกล้จะจบการศึกษาแล้วไม่มีไม่ได้ เรื่องการคบหากันนี้เด็กจะคบหาตามแฟชั่น ตามเพื่อน ยังมีแฟนมากๆ ยิ่งดูโก้ก็จะมีการทะเลาะกันเรื่องแย่งแฟน

อันดับที่ 2 พฤติกรรมการดื่มเหล้า/สูบบุหรี่ เด็กผู้ชายจะมีพฤติกรรมการเสพของมีเมาจำพวกเหล้า บุหรี่ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่ 3 เพราะเป็นวัยที่อยากรู้ อยากทดลอง จะสูบบุหรี่ตามเพื่อนเป็นแฟชั่น และมีคนในชุมชนเป็นตัวอย่างไม่ดี บางโรงเรียนเด็กจะแอบสูบบุหรี่ตามห้องน้ำของโรงเรียนช่วงพักคาบเรียน ห้องน้ำนักเรียนชายจะเต็มไปด้วยกันบุหรี่และกลิ่นควันบุหรี่ บางโรงเรียนจะมีวัยรุ่นในชุมชนมาชวนนักเรียนหลบไปสูบบุหรี่หลังโรงเรียน เมื่ออาจารย์จับได้จะจับหลบ สังเกตได้จากกลิ่นบุหรี่ที่ติดตัวเด็ก บางโรงเรียนเด็กนักเรียนชายสูบบุหรี่เกือบทุกคน ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่เรียนอ่อน เป็นพวกเด็กเถร เด็กมีปัญหา บางโรงเรียนพบว่า เด็กจะสูบมาจากภายนอกโรงเรียน จะไม่ค่อยพบในโรงเรียนเพราะโรงเรียนมีกฎระเบียบข้อบังคับที่เข้มงวดหรือมีครูสอนเป็นตำรวจ ส่วนหนึ่งเด็กจะกลัวการกระทำผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดเพราะรู้ว่าโทษร้ายแรง ในปัจจุบันยังพบว่า มีเด็กนักเรียนหญิงเริ่มสูบบุหรี่เพราะรู้สึกโก้เท่ หรือรู้สึกเด่นกว่า คิดว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องธรรมดาเห็นเพื่อนผู้ชายสูบได้ คิดว่าตัวเองก็ทำได้เหมือนกัน และปริมาณการสูบก็เพิ่มมากขึ้น

สาเหตุ เด็กกำลังอยู่ในช่วงวัยที่อยากรู้ อยากลอง เพื่อนชักชวน คึกคะนองตามเพื่อน เห็นเพื่อนสูบก็ต้องสูบด้วย และเพื่อให้เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่ม

เด็กมีพฤติกรรมที่เลียนแบบจากคนในครอบครัวที่บ้านเด็กสูบบุหรี่ หรือมีคนในชุมชนเป็นตัวอย่างไม่ดี เป็นพฤติกรรมที่ติดจากทางบ้านเพราะปู่หรือตาสูบบุหรี่ เด็กจึงเลียนแบบและไม่มีคนสั่งสอนว่าไม่ดี เด็กจึงติดเป็นนิสัย เด็กที่มีพฤติกรรมดื่มหรือสูบบุหรี่มักเป็นกลุ่มที่ผู้ปกครองมีการเฝ้าอยู่แล้ว

ร้านค้าในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการจดจำหน่ายสุรา/บุหรี่ ให้กับเด็กนักเรียน

พฤติกรรมการดื่มเหล้าและเบียร์นั้น ส่วนมากเป็นนักเรียนชายในระดับชั้นมัธยมศึกษาปลาย เด็กมักจะดื่มเมื่อมีงานรื่นเริงในชุมชน ในงานเทศกาลต่างๆ หรือช่วงทำกิจกรรมจะมีการแอบนำเบียร์มากิน และจะเป็นการดื่มกินเฉพาะเมื่อมีการจัดงานรื่นเริง เช่น งานแต่งงาน บางโรงเรียนนักเรียนกินเหล้ากินเบียร์อยู่นอกโรงเรียน เมื่อครูจับได้เมื่อเรียกเด็กมาว่ากล่าวตักเตือน แต่เด็กมักจะอ้างว่ากินกับที่บ้าน

ส่วนปัญหาการมั่วสุมยาเสพติดจัดจําพวก ยาอี ก็ดูชานนั้น เมื่อก่อนมีบ้างแต่ปัจจุบันแทบจะไม่มีแล้ว เนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีการเข้มงวดกวดขัน ฝ่ายปกครองของโรงเรียนตรวจยาเสพติดทุกเดือนแต่ไม่พบ เมื่อก่อนจะมียาบ้าเข้ามากระบาดอย่างมากหลังจากมีการปราบปรามก็ลดลง ส่วนปัญหาัญชา ทางโรงเรียนก็ได้มีนโยบายวางป่าที่เด็กแอบเข้าไปสูบบุหรี่แล้วทำเป็นแปลงผักให้เด็กได้ทำกิจกรรมการเกษตรแทน

อันดับที่ 3 พฤติกรรมการทะเลาะวิวาท บางโรงเรียนมีการทะเลาะวิวาททั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ทะเลาะวิวาททั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีทั้งเล่นด้วยกันแล้วเกิดชกต่อยกัน มองหน้าแล้วไม่ชอบกัน เรื่องแย่งแฟนกัน ยกพวกตีกันระหว่างชั้นเรียน ไปหาเพื่อนจากนอกโรงเรียนมาช่วย บางโรงเรียนมีการทะเลาะวิวาทกันภายในโรงเรียนบ่อยและสม่ำเสมอ และพบทั้งเด็กมัธยมต้นต้นและมัธยมปลาย

การทะเลาะวิวาทภายในโรงเรียนจะมีทั้งในชั้นและต่างชั้นเรียน ส่วนมากเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การชกต่อยของนักเรียนชายสาเหตุมาจากพูดจาขี้ขลาด ทำกัน ทะเลาะกันเพราะมองหน้ากันไม่ถูกชตา พูดจาไม่เข้าหู ประเภทมองตากันแล้วมีเรื่องจนเกิดชกต่อยกัน ยกพวกไปชกต่อยกับโรงเรียนอื่นซึ่งมีมานานแล้ว บางครั้งมีการนำเพื่อนข้างนอกเข้ามาช่วย วิทยุรุ่นผู้ชายที่มีเรื่องราวชกต่อยมักเป็นพวกใจร้อนและค่อนข้างเกร ไม่ค่อยยอมใคร บางโรงเรียนเคยเกิดเหตุนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเรื่องทะเลาะกันจนถึงขั้นนำมีดมาไล่ฟันกันในโรงเรียนเป็นผลต้องเย็บประมาณ 10 กว่าเข็ม

ส่วนนักเรียนหญิงจะทะเลาะวิวาทกันเรื่องผู้ชาย สาเหตุแย่งแฟนกัน ทะเลาะดบตีเรื่องแย่งผู้ชาย

บางโรงเรียนปัญหาการทะเลาะวิวาทยังเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่น การเล่นหยอกล้อกันแรงเกินไป ทำให้อีกฝ่ายเจ็บตัว เกิดความไม่พอใจในอีกฝ่าย หรือเกิดจากเด็กๆ อารมณ์ร้อน พอมีคน 2 คน ทะเลาะกันก็จะพาพรรคพวกมาช่วย

อันดับที่ 4 พฤติกรรมการแต่งกายผิดระเบียบ พฤติกรรมการแต่งกายผิดระเบียบจะพบทุกโรงเรียน ถึงแม้จะมีจำนวนไม่มาก แต่ในช่วงหลังพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในหลายๆ โรงเรียน สำหรับนักเรียนชาย พฤติกรรมการแต่งกายผิดระเบียบที่พบ ได้แก่ ไว้ผมผิดระเบียบ ทำสีผม มีการเจาะหูบ้าง ใส่ต่างหูอันใหญ่ๆ โดๆ มาอวดกัน มีการเจาะลิ้น มีการสักตามร่างกาย ปล่อยชายเสื้อไว้นอกกางเกง ชอบม้วนถุงเท้า ใส่รองเท้าเหยียบสั้น ใส่รองเท้าแตะ

สำหรับกลุ่มนักเรียนหญิงนิยมนุ่งกระโปรงสั้น ใส่สายเดี่ยว ใส่กางเกงเอวต่ำมีบ้างแต่เป็นส่วนน้อย เจาะหูหลายรู ส่องกระจกทาแป้ง แต่งหน้า ทาปากเสริมสวย ซึ่งบางครั้งมีวแต่ทาแป้ง เสริมสวยระหว่างเวลาเรียน จนไม่ฟังคำสอนหรือคำอธิบายของครูหน้าห้อง

เด็กที่แต่งกายผิดระเบียบส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่ย้ายมาจากที่อื่นไม่ใช่คนในพื้นที่ เช่น บางอำเภอที่มีผู้อพยพมาจากภาคอีสานและทางชลบุรี ในเรื่องการเคารพนบอบ มารยาท ความเกรงใจก็ยังมีน้อยอยู่ต้องคอยกำชับอยู่ตลอด ถ้าช่วงไหนครูไม่กวัดขันจะยิ่งมาก ครูจึงต้องกวัดขันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถ้าครูไม่ดุเด็กจะไม่ทำตามระเบียบ สมัยนี้เด็กไม่มีวินัยในตนเอง บางโรงเรียนจะพบนักเรียนแต่งกายไม่เรียบร้อยหลังเลิกเรียน

อันดับที่ 5 พฤติกรรมก้าวร้าว มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่ถูกต้อง การแสดงออกทางคำพูดที่ไม่ค่อยดี วาจาก้าวร้าว พูดจาไม่เรียบร้อย ใช้คำพูดหยาบคายจนติดปาก นิสัยค่อนข้างเกรง ผู้ชายจะเป็นนักเลงนิดๆ แต่งตัวไม่สุภาพ ชอบเอะอะโวยวาย ไม่เคารพหรือไม่มีความเกรงใจครูอาจารย์ โดยเฉพาะครูที่ใจดีเด็กจะไม่มี ความเคารพ ต่อกันต่อหน้าครู ไม่รู้จักกาลเทศะ ชอบพูดแทรกเวลาครูสอน ขาดระเบียบวินัย บางครั้งจะเรียกร้องความสนใจโดยการแสดงออกด้วยการป่วนในห้องเรียน นักเรียนบางคนมักจะส่งเสียงดัง แสดงกริยาแปลกๆ ให้ครูและเพื่อนๆ ในห้องสนใจ บางโรงเรียนมีปัญหาเด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวพอสมควร แต่ทางโรงเรียนก็พยายามควบคุมพฤติกรรมเด็กอย่างมาก จึงไม่ค่อยพบการทะเลาะวิวาทในโรงเรียน แต่จะไปทะเลาะวิวาทกันนอกโรงเรียนเนื่องมาจากความไม่พอใจกัน

สาเหตุ เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีปัญหาครอบครัว พ่อแม่แยกทางกัน ขาดคนดูแลหรือคอยชี้แนะสิ่งที่ถูกต้อง ขาดการเอาใจใส่จากที่บ้าน อาจถูกบีบบังคับ และสภาพแวดล้อมที่เขาอยู่ทั้งกลุ่มเพื่อนและการอบรมจากครอบครัวทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

อันดับที่ 6 พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ(ติด/ทอม) จะมีมากกว่าเมื่อก่อน ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศปรากฏเห็นชัดประมาณโรงเรียนละ 4-5 คน มีทั้งจากชายเป็นหญิงและจากหญิงเป็นชาย นักเรียนหญิงอยากจะเป็นทอม

พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศที่นักเรียนชายอยากเป็นกะเทย สังกัดได้จากการรักสวยรักงาม ชอบแต่งหน้าทาปาก ติดกับ จะกล้าแต่งกายเป็นผู้หญิงในเวลาที่ทำกิจกรรม พูดจาเป็นผู้หญิง ชอบทำตัวเป็นจุดเด่น กล้าแสดงออก เดินแก่ง รำแก่ง ชอบแสดงท่าทางกระตุงกระตึง ชอบอยู่ในกลุ่มเพื่อนผู้หญิง นักเรียนที่เบี่ยงเบนทางเพศ

(ดีด/ทอม) จะแสดงออกในการทำกิจกรรม มีความสามารถในการทำกิจกรรมสูง เป็นผู้นำในการจัดเตรียมการเชียร์ เป็นเชียร์ลีดเดอร์ โดดเด่นด้านโครงงานและกีฬา เช่น มวย ฟุตบอล หรือการแสดงออกต่างๆ ในกิจกรรมการเดิน การร้องเพลง ปัจจุบันการได้รับการยอมรับจากสังคมหรือจากเพื่อนฝูงทำให้เด็ก ๆ มีความกล้าที่จะแสดงกิริยาท่าทางออกมาอย่างเด่นชัดมากขึ้น

อันดับที่ 7 พฤติกรรมหนีเรียน มีจำนวนไม่มากนักที่ชอบหนีเรียน โดดเรียนทั้งภายในโรงเรียนและการโดดเรียนไปเที่ยวเตร่นอกโรงเรียน บอกพ่อแม่ว่ามาโรงเรียนแต่ไปเล่นเกมที่ร้าน แต่งชุดนักเรียนมาโรงเรียนแต่ไม่เข้าชั้นเรียนโดยจะหาเสื้อผ้ามาเปลี่ยนแทนชุดนักเรียน นักเรียนที่ติดเกมส์คอมพิวเตอร์จะหนีไปเล่นเกมจะไม่เข้าโรงเรียนตั้งแต่เช้า บางคนหนีไปนั่งคุยกันตามใต้ต้นไม้หรือสวนป่า ครูต้องคอยตาม พวกที่หนีออกไปนอกโรงเรียนบางครั้งมีคนรู้จักพบเห็นจะโทรมาแจ้งทางโรงเรียน ครูก็จะเรียกมาตักเตือนและทำโทษ บางรายกลัวพ่อแม่จะทราบเรื่องก็หมดสิทธิ์สอบแล้ว เนื่องจากเวลาเรียนไม่พอ

สาเหตุ เหตุที่หนีเรียนบางครั้งเกิดจากเด็กไม่ชอบวิชาที่เรียนเพราะเรียนไม่รู้เรื่อง หรือไม่ชอบอาจารย์ผู้สอน บางคนเป็นเด็กที่ขี้เกียจ อ่านหนังสือไม่ออก พวกหนีเรียนมักจะเป็นพวกเด็กมีปัญหา พ่อแม่ไม่ดูแลเอาใจใส่ มาจากครอบครัวที่แตกแยกบ้าง รวมถึงครอบครัวที่เลี้ยงลูกด้วยเงินและพ่อแม่ขาดวุฒิวิสัย ซึ่งเด็กพวกนี้จะหายหน้าไปจากโรงเรียนเอง และเรียนไม่จบแม้ว่าครูจะพยายามติดตาม

ส่วนโรงเรียนที่อยู่ไกลจากตัวเมืองไม่ใช่แหล่งชุมชนก็จะมีเด็กโดดเรียนบ้าง ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กชายที่เรียนมัธยมปลายและเป็นช่วงที่เข้าสู่วัยรุ่น จะหนีเข้าไปในตัวตลาดในอำเภอที่ค่อนข้างเจริญ แต่ส่วนใหญ่โรงเรียนในเขตการศึกษาที่ 2 ตั้งอยู่ห่างไกล และสภาพแวดล้อมเป็นทุ่งนาไม่ใช่แหล่งชุมชน ไม่มีสถานที่ให้เที่ยวและเด็กก็ไม่มีเงิน จึงไม่ค่อยโดดเรียนเพราะโดดแล้วไม่รู้จะไปไหน มีเพียงส่วนน้อยที่เด็กจะสามารถหนีเรียนออกไปได้

อันดับที่ 8 พฤติกรรมเด็กขาดความขยันหมั่นเพียร เด็กบางคนไม่เอาใจใส่ต่อการเรียน ไม่เชื่อฟัง ดื้อดึง ไม่ค่อยสนใจการเรียน ไม่กระตือรือร้นในการเรียน เช่น ไม่ทำการบ้านที่อาจารย์มอบหมาย

สาเหตุ เนื่องมาจากทางบ้านมีปัญหา ต้องการเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่ เด็กบางคนจะมีอาการซึมเศร้า เก็บกด เนื่องจากไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ทำให้ไม่มีใครให้คำปรึกษา จึงเกิดปัญหาสภาพจิตใจ ทำให้เบื่อเรียนรวมทั้งไม่ชอบอาจารย์ผู้สอน

นอกจากนี้โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 มีบางโรงเรียนที่มีเด็กส่วนใหญ่เรียนไม่เก่ง เพราะเด็กที่เรียนเก่งจะเข้าไปเรียนในตัวจังหวัด ดังนั้นเด็กจึงไม่ค่อยตั้งใจเรียน ไม่เอาใจใส่ในการเรียน เพราะไม่มีการแข่งขันอย่างโรงเรียนใหญ่ๆ แต่ที่มาเรียนเพราะพ่อแม่ให้มาเรียน ตนเองไม่รู้ว่าจบไปแล้วจะทำอะไร ไม่มีความทะเยอทะยานที่จะวางอนาคตของตนเอง และเด็กบางคนหัวไม่ดี เรียนไม่ไหว ไม่เข้าใจบทเรียน จึงส่งผลให้ไม่ตั้งใจเรียน

3.2.2.3 พฤติกรรมการรับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กและเยาวชน

พฤติกรรมการยอมรับและลอกเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกนั้น เป็นปัญหาที่เป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์มากขึ้นทุกวัน อีกทั้งช่วงที่เด็กเป็นวัยรุ่นจะยอมรับวัฒนธรรมตะวันตกและลอกเลียนแบบได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเด็กนักเรียนหญิงจะรับและเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกได้ง่ายและเร็วกว่านักเรียนชาย ช่วงอายุเด็กที่เริ่มเลียนแบบส่วนใหญ่เมื่ออยู่ชั้นมัธยมศึกษาที่ 2-มัธยมศึกษาที่ 3 โดยเด็กจะมีค่านิยมที่เลียนแบบคนอื่นโดยเฉพาะการทำตามสื่อที่มาจากดารา นักร้อง โฆษณาต่างๆ เป็นแบบอย่าง มีการเลียนแบบคำพูด ท่าทาง การแสดงออก เช่น การสักตามร่างกาย การติดเกมส์คอมพิวเตอร์ นิยมพกพาโทรศัพท์มือถือมาไอ้อดวกัน เป็นต้น มุมมองของอาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มแรก อาจารย์ครึ่งหนึ่งมองว่า เด็กมักจะมีพฤติกรรมรับและเลียนแบบตะวันตกค่อนข้างมาก อาจารย์เกือบทุกโรงเรียนระบุว่าพฤติกรรมเลียนแบบตะวันตกของเด็กที่พบมากที่สุด ได้แก่

การแต่งกาย นักเรียนบางกลุ่มที่แต่งตัวไม่ดูระเบียบและไม่เรียบร้อย แต่งตัวเลียนแบบดาราที่ชื่นชอบ เด็กนักเรียนหญิงมักจะแต่งกายล่อแหลม เน้นให้เห็นสรีระของตนเองอย่างชัดเจนด้วยเสื้อผ้าตามแฟชั่น มีการเปิดและโชว์ ซึ่งเป็นการยั่วยุอารมณ์ทางเพศ นิยมใส่เสื้อเอวลอย กางเกงเขวต๋า สายเดี่ยว เกาะอก ใส่เสื้อรัดรูปแบบพิศๆ มีการดึงกระโปรงให้เอวสูงขึ้นให้ชายกระโปรงสั้น กระโปรงตัดให้เหนือเข่า นุ่งกางเกงขาสั้นโดยเฉพาะในช่วงที่โรงเรียนจัดกิจกรรมหรือเมื่ออยู่นอกโรงเรียน ส่วนเรื่องทรงผมมีการขอผมแบบสโลิด มีการย้อมสีผม ทำสีผมตามแฟชั่นตะวันตก เจาะหู เจาะลิ้น ใส่ต่างหู เด็กบางกลุ่มชวนกันแต่งตัวชุดสายเดี่ยวไปดูหนังที่กรุงเทพฯ แข่งขันกันแต่งตัวตามแฟชั่นที่ทันสมัย การนำเสื้อผ้าแฟชั่นสมัยใหม่มาอดวกัน แต่งหน้ามาโรงเรียน ทำขนขนให้เป็นสีของการนิยมสินค้ายี่ห้อแบรนด์เนม เวลาไปเที่ยวหรือมีงานในท้องถิ่นก็จะ แต่งตัวเหมือนนางสนมยกต้องสองกระຈก ตลอดเวลา เดินหวิ้มม ทาแป้ง ทาปากแดง แต่งตัวได้ทุกสถานที่ตามถนนสาธารณะ ล้วงชายเสื้อจากใต้กระโปรง โดยไม่สนใจสายตาคนอื่น ไม่มีความเหนียมอายหรือมีความเขินอาย

ส่วนนักเรียนชายบางคนเอาชายเสื้อออกนอกกางเกง ใส่รองเท้าไม่ใส่ถุงเท้า ระเบิดหู ใส่ต่างหู เจาะลิ้น เจาะสะดือ โคนหัวตามนักฟุตบอลที่ชอบ บางครั้งนักเรียนยอมให้ถูกตีตักว่าทำตามกฎ หากครูตักเตือนในสิ่งที่รับมาแล้วมันดูไม่ดี เด็กจะย้อนว่าครูแก่ ครูเขย

การรับและเลียนแบบเรื่องการแต่งกายจะมีที่มาจากเด็กรับและเลียนแบบโดยผ่านสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ดูจากนิตยสาร ซึ่งเป็นวิธีการรับโดยทางอ้อม เนื่องจากเด็กทุกคนมีโอกาสรับสื่อต่างๆ ขึ้นชมดาราหรือนักร้องที่ตัวเองชื่นชอบในรายการโทรทัศน์ต่างๆ มากขึ้น

การเลียนแบบเพื่อนในห้อง หรือแต่งตัวตามเพื่อนๆ ในกลุ่ม ช่วงไหนแฟชั่นอะไรที่ได้รับความนิยมจะเกิดการแต่งกายเลียนแบบกัน

การเดินทางแบบตามรุ่นพี่หรือญาติพี่น้องที่ไปทำงานพื้ชแล้วได้สามี่ฝรั่ง เมื่อกลับมาบ้านใส่เสื้อสายเดี่ยว หรือเด็กไปเยี่ยมแม่ในกรุงเทพฯเห็นการแต่งกายตามแฟชั่น ใส่เสื้อสายเดี่ยวรัดรูป และเห็นว่าตัวเองโตเป็นสาวแล้วโดยเฉพาะในช่วงมัธยมศึกษาที่ 2 - มัธยมศึกษาที่ 3 บางรายจะนำเงินที่กู้ยืมมาเรียนไปซื้อโทรศัพท์มือถือ วัฒนธรรมตะวันตกยังถูกนำเข้ามาในพื้นที่โดยบุคคลที่ไปทำงานในกรุงเทพฯที่กลับมาในชุมชน

พฤติกรรมการกล้าแสดงออก การกล้าพูดกล้าแสดงออกในที่สาธารณะ เด็กนักเรียนมีความกล้ามากขึ้น กล้าพูดกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่อายในเวลาที้ออกไปตอบคำถาม กล้าแสดงออกว่าตัวเองมาจากที่ไหน พฤติกรรมนี้มีมากขึ้นทั้งท่าทางและคำพูด ทั้งเรื่องดีและไม่ดี กล้าแสดงออกในที่สาธารณะชนกับกลุ่มเพื่อนฝูง กล้าแสดงออกตามแบบกระแสนิยมที่ได้รับความนิยม ทำอะไรมักทำเลียนแบบกันโดยเฉพาะการเลียนแบบดารานักร้องที่ชื่นชอบ เป็นการรับและเลียนแบบทางอ้อม โดยผ่านสื่อ โทรทัศน์ ละคร ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น พฤติกรรมการกล้าแสดงออกจะมีทั้งด้านดีและไม่ดี

การกล้าแสดงออกด้านดีในเรื่องการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การประกวด การแสดงออกทางกิจกรรมต่างๆ สังเกตได้จากทางโรงเรียนจัดแสดงคอนเสิร์ตภายในโรงเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบท่าทางการเต้น ร้องเพลง เป็นต้น เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมจะร่วมการแสดงหน้าเวที เป็นพิธีกร การเดินรำไหว้ ร้องเพลงหน้าเวที ประกวดร้องเพลง พูดสุนทรพจน์ต่อหน้าที่ประชุม การพูดหน้าเสาธง มีการแสดงต่างๆ เช่น การรำตามงานต่างๆ การเต้นในวันแม่ อ่านทำนองเสนาะ คำขวัญ รายงานหน้าแถว การนำสวดมนต์ เป็นต้นแทนโรงเรียนแข่งกีฬา จัดกิจกรรมนำเสนองาน เป็นต้น ซึ่งทางโรงเรียนก็ส่งเสริมการกล้าแสดงออกในทางที่สร้างสรรค์ เป็นเพราะเด็กได้รับอิทธิพลจากดารานักร้องที่ตนชื่นชอบเป็นแบบอย่างให้เขาทำตาม

การกล้าแสดงออกในด้านที่ไม่ดี ก็คือ แสดงออกเรื่องเพศมากขึ้นและมากเกินไป มีแฟนหรือคบเพื่อนชายซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลมาจากสื่อลามกอนาจารที่ขาดการควบคุม นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมอื่นๆ เช่น พูดจาหยาบค้าย มีการจับกลุ่มกันพูดเสียงดังๆ ให้เป็นเป้าสายตาของผู้อื่น และมีการพูดจาแสดงกิริยามารยาทที่ออกในทางก้าวร้าว เด็กนักเรียนจะกล้าเถียงครู พูดกับผู้ใหญ่แบบไม่มีหางเสียง พูดแซวอาจารย์ผู้หญิง รู้ว่าอะไรผิดแต่ก็ยังทำ พฤติกรรมเช่นนี้บางครั้งมีผลมาจากครอบครัว เพราะพ่อแม่ไม่เห็นว่าเป็นเรื่องที่ผิดแต่อย่างใด ขาดการเอาใจใส่ดูแลลูกเท่าที่ควร กลายเป็นปัญหาที่แก้ไขยาก

มีอาจารย์ส่วนน้อยที่มองว่า นักเรียนยังมีการเขินอายไม่กล้าแสดงออกในที่สาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการกล้าพูดในที่สาธารณะหรือการแสดงออกบนเวที ถ้าให้ทำอะไรเดี่ยวๆ เด็กจะไม่ค่อยกล้า แต่ถ้าให้ทำเป็นหมู่คณะ เด็กจะกล้าแสดงออกมากกว่า

ทัศนคติเรื่องเพศ/การแสดงออกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศที่เปลี่ยนไป เด็กผู้หญิงมีค่านิยมและพฤติกรรมรักนวลสงวนตัวน้อยลง เห็นว่าการมีแฟนเป็นเรื่องปกติถ้าไม่มีถือว่าเซย เป็นการรับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมตะวันตกที่ผ่านทางสื่อภาพยนตร์ต่างชาติ ที่สามารถยืนกอดจูบกันในที่สาธารณะได้อย่างธรรมดา สังเกตจากการเล่นสงกรานต์แต่ปัจจุบันจะเล่นสาดน้ำโดยผู้ชายล้วงควักจับผู้หญิง ทัศนคติและค่านิยมทางเพศที่เปลี่ยนไปนี้นำไปสู่พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การแสดงออกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ นักเรียน

ชายหญิงที่เป็นแฟนกัน เช่น พยายามนั่งใกล้กัน กอดกัน หรือนั่งให้ถูกเนื้อต้องตัวกัน บางคนมีการกอดจูบกัน เด็กผู้หญิงไม่รักนวลสงวนตัวให้ผู้ชายจับเนื้อต้องตัวได้ง่าย ภาพที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้นให้เห็นกันอยู่บ่อยๆ ทั้งในโรงเรียน และสถานที่สาธารณะ เดินกอดคอจูงมือกันโดยไม่อายหรือเกรงสายตาใครแม้กระทั่งครูบาอาจารย์ เกิดปัญหาผู้ชายเด็กมีการแสดงออกอย่างเปิดเผย และกลับมองว่าไม่ใช่เรื่องเสียหาย การที่เด็กมีเพศสัมพันธ์กันจนกลายเป็นปัญหาผู้ชายเริ่มตั้งแต่มัธยมศึกษาที่ 2-มัธยมศึกษาที่ 3 ซึ่งการที่เด็กมีแฟนหรือมีครอบครัว เมื่อพ่อแม่รับรู้ก็ให้เด็กแต่งงานกัน สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากครอบครัวเพราะพ่อแม่มีการศึกษาค่อนข้างน้อย ยากจน จะไม่ค่อยสนับสนุนให้ลูกศึกษาต่อ เมื่อลูกจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่ 6 ต้องการให้ออกมาทำงานในโรงงาน ซึ่งหลายๆ โรงเรียน มองว่า เมื่อ 2-3 ปีก่อนปัญหายังไม่ค่อยรุนแรงเท่านี้

การรับเทคโนโลยีที่ถือว่าเป็นเรื่องโก้เก๋ โดยเฉพาะการใช้โทรศัพท์มือถือ กระแสของเทคโนโลยีที่แพร่หลายเข้ามาโดยเฉพาะการใช้โทรศัพท์มือถือ เด็กนำโทรศัพท์มือถือมาใช้ในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น นำมาโอ้อวดกัน มองว่าเป็นเรื่องโก้เก๋ เมื่อเพื่อนมีตัวเองต้องการมีบ้าง ส่วนหนึ่งมาจากผู้ปกครองที่มีฐานะดีซื้อให้ แต่บางรายทั้งๆ ที่ฐานะเศรษฐกิจทางบ้านไม่ดี ได้นำเงินกู้ยืมบางส่วนมาซื้อเพื่อตามแฟชั่น ส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นที่นิยมกันมากในหมู่นักเรียน ซึ่งในอำเภอก็มีร้านอินเทอร์เน็ตอยู่หลายร้าน พบว่าเด็กมีการใช้พูดคุยและเล่นเกม

วิธีการป้องกันกระแสนิยมการใช้โทรศัพท์มือถือ คือ โรงเรียนไม่อนุญาตให้นำโทรศัพท์มือถือมาโรงเรียนเนื่องจากดูแลไม่ไหว เคยมีกรณีที่นำมาแล้วหาย หากใครนำมาจะถูกตักเตือนหรือถูกยึด ถ้าเด็กนำมาแล้วตรวจพบจะรีบแล้วให้ผู้ปกครองมารับคืน ยกเว้นเวลาไปทัศนศึกษาที่เด็กจะต้องโทรให้ผู้ปกครองมารับ

อีกครั้งหนึ่งของอาจารย์ที่ให้สัมภาษณ์มองว่า เด็กไม่ค่อยมีพฤติกรรมเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกสักเท่าไร การรับวัฒนธรรมตะวันตกจะค่อยๆ ปรากฏเด่นชัด วัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น และเด็กไม่มีความสามารถที่จะเลียนแบบอย่างที่ต้องการได้ การเลียนแบบจึงค่อนข้างน้อยหรือมีเฉพาะบางกลุ่ม แต่ปฏิเสธว่าไม่มีเลยไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายที่ล่อแหลม (สายเดี่ยว เอวลอย เกาะอก) แต่ไม่ได้พบเห็นบ่อย การแต่งกายจะเป็นไปตามสมัยนิยม ตามแฟชั่นแต่ไม่หือหาวมากเกินไป จะมีการแต่งกายประเภทใส่เสื้อผ้าไซส์วัดสวน ในช่วงปิดเทอมหรือวันหยุด มีการใส่สายเดี่ยวหรือกางเกงขาสั้นเดินตามตลาดนัดแต่ก็มีไม่มาก เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอต่างๆ ยังเป็นสังคมที่ยังไม่เจริญ ใครที่แต่งแบบนี้จะกลายเป็นตัวตลก ไม่เหมือนสังคมกรุงเทพฯ ที่แต่งกายแบบนี้เป็นเรื่องธรรมดา ส่วนการกินอาหารฟาสต์ฟู้ด การใช้ของแพคเกจจิ้งนั้นยังมีน้อยมากเพราะเป็นสังคมที่ยังไม่เจริญทางวัตถุและเด็กมีฐานะที่ยากจน ถ้ามีจะมีเพียงกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น

เหตุผลสำคัญเนื่องจากหมู่บ้านและโรงเรียนเป็นพื้นที่อยู่ห่างจากตัวเมือง ห่างไกลความเจริญ สังคมรอบข้างยังเป็นสังคมชนบท ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกเข้าถึงเด็กนักเรียนช้า อีกทั้งลักษณะของพื้นที่ไม่ใช่เขตเมือง ไม่มีศูนย์การค้าจึงไม่ค่อยมีสิ่งยั่วยุมากนัก ไม่มีอะไรแปลกใหม่ จะกินอาหารฟาสต์ฟู้ดหรือซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นก็ต้องเข้าไปในเมือง เสียทั้งเวลาและเงินทอง

เมื่ออยู่ห่างไกลความเจริญ สื่อต่างๆ ยังไม่สามารถเข้าถึง ทำให้นักเรียนไม่สามารถรับสื่อต่างๆ ได้เต็มที่ เด็กไม่ค่อยได้รับสื่อมากนัก มีบางรายรับผ่านโทรทัศน์และวิทยุ แต่ถ้าโรงเรียนไม่ใช่สื่อเด็กจะไม่ได้เรียนรู้อะไร

นอกจากนี้นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะครอบครัวที่ค่อนข้างยากจน ครอบครัวมีรายได้น้อย ผู้ปกครองส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ทำสวน และรับจ้างทั่วไป ซึ่งได้รายได้เฉลี่ยวันละ ประมาณ 100-200 บาทเท่านั้น เด็กได้เงินมาโรงเรียนประมาณวันละ 20 บาท ดังนั้นพ่อแม่ไม่มีกำลังทรัพย์ให้เด็กไปเรียนแบบหรือแต่งตัวตามแฟชั่นหรือซื้อของฟุ่มเฟือยได้ เด็กบางคนต้องทำงานไปด้วยจึงไม่ค่อยมีเวลาสนใจเรื่องเหล่านี้ ดังนั้นความยากจนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยป้องกันเด็กออกจากกระแสวัฒนธรรมตะวันตก เมื่อไม่มีปัจจัยต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของเด็กโดยเฉพาะฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจน เด็กนักเรียนไม่จำเป็นต้องตามแฟชั่นให้ทัน ไม่ค่อยมีการแข่งขันแต่งตัวมากนัก เพราะเพื่อนนักเรียนส่วนใหญ่ก็ไม่มีเหมือนกัน

ทางโรงเรียนมีกฎระเบียบที่เข้มงวดพอสมควรที่คอยห้ามปรามโดยเฉพาะเมื่อเปิดภาคเรียน ทั้งอาจารย์ฝ่ายปกครองและอาจารย์ประจำชั้นจะคอยดูแลให้เด็กอยู่ในกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน จะช่วยกันกวดขันและทำโทษเด็กที่แต่งกายผิดกฎ แรกๆ อาจจะมีการตักเตือน ถ้าหลายครั้งไม่เชื่อฟังจะถูกลงโทษแล้วแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเพื่อคอยควบคุมความประพฤติ

อีกประการหนึ่งเป็นเพราะตัวเด็กก็ไม่ได้สนใจเอง เด็กจะมีชีวิตตามแบบที่พ่อแม่กระทำอยู่และไม่มี ความหึงเพื่อ ครอบครัวเด็กในหลายๆ โรงเรียนยังคงอยู่กับความเป็นชุมชนเดิมๆ การใช้ภาษาพูดเป็นภาษาถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาเขมร ดังนั้นถึงแม้จะไม่รับวัฒนธรรมตะวันตกแต่ไม่ได้ต่อต้าน ส่วนมากเป็นการปรับให้เข้ากับชุมชน และสังคมของตนเองมากกว่า เช่น ในเรื่องของการแต่งกายที่ไม่สามารถรับมาได้ทุกอย่าง ทั้งนี้เป็นเพราะสิ่งเหล่านี้ไม่เหมาะสมกับสังคมของตนเองและคนรอบข้างที่ยังไม่ค่อยยอมรับ เช่น ถ้ามีการแต่งตัวโป๊ๆ จะถูกเพื่อนล้อเลียน เด็กจะเกิดความอายและไม่กล้าแต่งตัวโป๊

พฤติกรรมเลียนแบบตะวันตกในเรื่องการกินอาหารฟาสต์ฟู้ดจะไม่ค่อยพบ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ดแบบในเมือง เพราะเป็นโรงเรียนที่อยู่ในอำเภอห่างไกล สถานที่ไม่เอื้ออำนวยเพราะบ้านอยู่ไกลจากตัวเมืองมาก หลากๆ อำเภอไม่มีแหล่งที่กินอาหารฟาสต์ฟู้ดได้ง่ายๆ ต้องเข้าไปถึงห้างสรรพสินค้า หรือศูนย์การค้าคอมเพล็กซ์ในเมืองซึ่งค่อนข้างไกล ห้างสรรพสินค้าต่างๆ จะตั้งอยู่ในตัวเมือง ระยะทางไกลจากโรงเรียนค่อนข้างมาก ซึ่งการเดินทางเข้าเมืองเป็นเรื่องลำบาก เด็กจึงไม่ค่อยได้สัมผัสวัฒนธรรมเหล่านี้เท่าไรนัก ประกอบกับอาหารฟาสต์ฟู้ดราคาแพง เด็กไม่ค่อยมีเงินไปใช้จ่ายในเรื่องเหล่านี้ เพราะพ่อแม่เด็กส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่หาเช้ากินค่ำ ในวันหยุดเด็กนักเรียนบางคนต้องช่วยพ่อแม่ทำมาหากินเพื่อเลี้ยงครอบครัวจึงไม่ค่อยมีเวลาไปเที่ยวเตร่เตรที่ไหน

นอกจากนี้ในโรงเรียนก็ไม่ขายอาหารฟาสต์ฟู้ด เพราะเกือบทุกโรงเรียนไม่สนับสนุนพฤติกรรมกาบริโภคอาหารขยะ เนื่องจากไม่ค่อยมีคุณค่าทางอาหาร ในสภกรณ์โรงเรียนจะขายอาหารที่มีคุณค่าโภชนาการในราคาประหยัด จะไม่ขายขนมขบเคี้ยวต่างๆ โรงเรียนจะมีการจัดอาหารให้และอาจมีรถเข็นเข้ามาขายในบริเวณโรงเรียนซึ่งเป็นอาหารที่มีอยู่ทั่วไป นักเรียนส่วนใหญ่รับประทานอาหารเช้าที่บ้านหรืออาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน

ทุกโรงเรียนมีโครงการอาหารกลางวันเป็นประจำทุกวัน บางโรงเรียนมีโครงการอาหารกลางวันขายให้กับเด็กนักเรียน จานละ 5 บาทเพื่อช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ยากจน

มีนักเรียนบางกลุ่มเท่านั้นที่เดินทางไปกรุงเทพฯ จึงจะมีโอกาสรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ดซึ่งเป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ ที่นิยมกินเพราะมีการพบปะเพื่อนฝูง ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนมากเป็นเพราะอยากรู้อยากเห็นและอยากลองเท่านั้น มาตรการห้ามเด็กออกจากบ้านยามวิกาลทำให้ไม่สามารถออกไปยังสถานที่

ต่างๆ ได้ไกล ซึ่งแหล่งที่วัยรุ่นจะไปสังสรรค์ตอนเย็นจะเป็นเพียงร้านขายอาหารติดแอร์ วัฒนธรรมพวกนี้หลังไหลเข้ามาแต่ก็ไม่รวดเร็วมาก แต่เมื่อมีห้างสรรพสินค้ามาตั้งใหม่ นักเรียนเริ่มพูดคุยถึงการไปกินอาหารฟาสต์ฟู้ด เช่น แมคโดนัลด์ KFC ในห้างและร้านอาหารประเภทนี้เป็นที่สนใจของนักเรียนมากขึ้น

3.2.2.4 หลักสูตรการส่งเสริมและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ทุกโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 มีการจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรต่างๆ เหล่านี้ทางโรงเรียนบรรจุไว้ในวิชาเลือกของนักเรียน โดยทางโรงเรียนกำหนดเป็นวิชาบังคับเรียนและวิชาเลือกเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นตัวเอง บางโรงเรียนให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเชิงบูรณาการ โดยเน้นสอนให้นักเรียนเรียนรู้ถึงสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น สภาพเศรษฐกิจและสังคม อาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีในท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนจะนำสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาจัดแสดงและให้เด็กได้ศึกษา และเรียนรู้ว่าภูมิปัญญาเหล่านี้มีความเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญและมีประโยชน์อะไรบ้าง ซึ่งจะมีการเชิญวิทยากรจากภายนอกที่เป็นครูภูมิปัญญามาช่วยสอนนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นของเราที่แต่ละโรงเรียนจัดทำขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่น ถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่ช่วยป้องกันเด็กรับวัฒนธรรมจากภายนอก ในหลักสูตรการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาของโรงเรียนต่างๆ มีรายวิชา ได้แก่

หมวดสังคมศาสตร์ เป็นการสอนในวิชาท้องถิ่นของเราเป็นวิชาที่เกี่ยวกับข้อมูล ความรู้ทั่วไปภายในท้องถิ่น ทำให้เด็กรู้ว่าภายในท้องถิ่นมีอะไรบ้าง เน้นให้นักเรียนได้รู้จักทรัพยากร รู้ถึงวิถีชีวิตของคนลุ่มแม่น้ำ สอนให้รู้จักเครื่องมือในการทำมาหากิน เช่น เครื่องมือล่า-ดักสัตว์น้ำ อาชีพที่สำคัญในท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยว ของดี ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนหรืออำเภอของตน สอนประวัติบุคคลสำคัญในท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ การกิน การแต่งกายของคนในท้องถิ่น วิธีการถนอมอาหารของคนในอดีต เป็นต้น โดยให้นักเรียนไปเรียนรู้กับชาวบ้าน หรือผู้ที่มีความชำนาญภายในท้องถิ่น โดยร่วมกันหาข้อมูล และจัดทำรายงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชน เช่น วิธีการทอเสื่อ เพื่อให้เด็กมีความรู้ความชำนาญ มีทักษะในการทอ เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่และยังสามารถสร้างรายได้ หรือเรื่องผักพื้นบ้านซึ่งนักเรียนจะต้องออกไปหาข้อมูลในชุมชน เป็นวิชาที่ช่วยเสริมให้เด็กมีการสังเกตเก็บข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในท้องถิ่น

เนื้อหาที่สอนถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในท้องถิ่น เนื่องจากบางโรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณที่มีการอพยพเข้ามาของกลุ่มคนแต่ละภาคหรือเชื้อชาติต่างๆ เข้ามาอาศัยอยู่ วิชาท้องถิ่นของเรามีการสอนถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และวิถีชีวิตในท้องถิ่น เช่น ไทยพวน ชาวภูไท เขมร จีน และไทย ซึ่งแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป โรงเรียนได้มอบหมายให้นักเรียนทำรายงาน เช่น ทำรายงานเกี่ยวกับภาษาถิ่น ของ "คนไทพวน" ซึ่งอพยพมาจากเมืองพวน กรุงเวียงจันทน์ มีการจัดตั้งชมรมไทยพวน มีการสอนภาษาถิ่นโดยเชิญผู้เฒ่าผู้แก่มาสอนเด็กใน

โรงเรียน ซึ่งมีเด็กนักเรียนที่ยังสามารถพูดภาษาไทยพวนได้ มีการสอนเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์เขมรและวัฒนธรรมของคนเขมร นอกจากนี้บางโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวบ้านที่อพยพมาจากภาคอีสานมากกว่าร้อยละ 80 จึงมีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นที่สำคัญๆ เช่น ชาวบ้านที่เกาะกระทิงมาให้ความรู้พื้นฐานเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยอีสาน และประเพณีบุญบั้งไฟของคนอีสาน

ให้นักเรียนมีการสืบเสาะแสวงหาบุคคลสำคัญในชุมชน ประวัติความเป็นมาของชุมชน ใครเป็นผู้ก่อตั้ง ทำไมชุมชนจึงมีชื่อนี้ มีที่มาที่ไปอย่างไร โดยให้เด็กสอบถามจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เช่น ลานพระรถ

วิชา “ภาษาไทย” มีการอ่าน เขียน ค้นคว้าเกี่ยวกับวัฒนธรรมการแต่งกาย การพูด มีการเรียงความ พูดสุนทรพจน์ในวันสุนทรภู่ มีการประกวดแต่งคำประพันธ์ อ่านทำนองเสนาะ ร้องเพลงพื้นบ้าน มีการแสดงละคร ประกวดร้องเพลงลูกทุ่งเล่นีทาน จัดบอร์ด ได้วาที เรียงความ และการแสดงลิเก

มีการสอนที่สอดแทรกเอาสิ่งที่อยู่รอบตัวภายในท้องถิ่น เช่น ดอกไม้ มาแต่งเป็นกลอนหรือนำมาเขียนเป็นบทความ เรียงความ เป็นต้น โดยเป็นการประยุกต์เนื้อหารายวิชาที่เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

วิชาพุทธศาสนา มีการนิมนต์เจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์มาบรรยายธรรมะในโรงเรียนเสมอโดยเน้นเรื่องจิตใจ มีการสอนศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้เด็กได้รู้ถึงประเพณีไทย นอกจากนี้หลายๆ โรงเรียนจัดให้มีค่ายพุทธศาสนาที่วัดต่างๆ เช่น หนองศิลาราม และทางวัดก็ได้ให้ความช่วยเหลือกับทางโรงเรียน เช่น ให้ทุนการศึกษา บริจาคข้าวสารอาหารแห้งให้ทำเป็นอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน

วิชาวิทยาศาสตร์ สอนการอนุรักษ์ป่าชุมชน สอนให้เด็กนำวัสดุภายในท้องถิ่นมาปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น มีการนำสมุนไพรในท้องถิ่นมาแปรรูปเพื่อบริโภค เช่น ฟ้าทะลายโจร มีการนำมาสกัดเป็นยารักษาโรค การนำเอาขาใบหม่อนมาทำเป็นเครื่องดื่มน้ำ เป็นต้น

วิชาด้านการเกษตร แต่ละโรงเรียนมีการสอนให้เด็กได้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เป็นการสนองแนวทางตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สอนการปลูกผักปลอดสารพิษ การกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีตามธรรมชาติ มีการปลูกพืชสวน พืชไร่ การทำนา การปลูกผักกางมุ้ง การตัดต่อกิ่งต้นไม้ การปลูกผักสวนครัว การเพาะเลี้ยงปลา กัด โดยจัดหาวิทยากรทางการเกษตรมาสอนนักเรียน เช่น บุคลากรจากหน่วยงานประมงหรือเจ้าหน้าที่จาก อทส. เชิญชาวบ้านที่ปลูกมะม่วงนอกฤดูกลามาสอนเด็กทั้งทางทฤษฎีและให้เด็กได้ลองปฏิบัติเพื่อสามารถนำไปใช้ในวิถีชีวิตจริง ได้เชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้เรื่องสมุนไพร โดยมึคณะกรรมการการศึกษาสนับสนุนทุนส่งเสริมให้มีการปลูกพืชสมุนไพรในโรงเรียน

วิชาคหกรรมศาสตร์ ให้เด็กเลือกเรียนตามความชอบหรือความถนัด เช่น วิชาทำอาหาร มีการสอนทำอาหารท้องถิ่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกล้วย เช่น กล้วยแผ่น กล้วยตาก กล้วย 3 รส ซึ่งเป็นโครงการ 1 ผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ โดยให้นักเรียนไปเรียนภาคปฏิบัติ ศึกษาการทำงานและเรียนรู้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่อำเภอ และมีการทำขายในเทศกาลและโอกาสต่างๆ ทางโรงเรียนจัดให้มีการทำกิจกรรมด้านคหกรรมทุกๆ วันศุกร์ และตามเทศกาลต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงผลงานประกวดผลิตภัณฑ์จากฝีมือนักเรียน มีการให้ชาวบ้านมาสอนการทำขนมโดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น นำลูกตาลมาทำเป็นขนมตาล บางโรงเรียนมีการสอนทำเต้าเจี้ยวโดยนำเอาวัตถุดิบที่ปลูกกันมากในท้องถิ่นมาแปรรูป เป็นการช่วยฝึกอาชีพให้กับคนในชุมชนโดยคนในชุมชนเองและเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนด้วย นอกจากนี้บางชุมชนมีผู้มีความรู้เกี่ยวกับทอดผ้าจะให้เด็กไปเรียนรู้กับชาวบ้าน หรือให้ชาวบ้านมาสาธิตวิธีการทอดผ้าในโรงเรียน เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับงานศิลปะ ลวดลายการทอดผ้า

วิชางานหัตถกรรม เนื่องจากบริเวณพื้นที่จังหวัดจะเชิงเทรามีการปลูกไม้ไผ่ค่อนข้างมาก แต่ละโรงเรียนจึงมีการสอนงานจักสานจากไม้ไผ่ รวมทั้งมีการปลูกต้นกกเพื่อทอเสื่อ มีการทำหมวกโดยใช้ริบบิ้น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักเกิดความคิดสร้างสรรค์และมีความรู้เชิงวิชาชีพ สามารถช่วยเหลือตัวเองและครอบครัว ทำเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เด็กๆ สามารถทำออกจำหน่ายเพื่อหารายได้ช่วยครอบครัว

วิชาภาษาอังกฤษ มีโครงการภาคคุเทศก์น้อย โดยให้เด็กไปสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ภายในท้องถิ่นของตนเป็นศัพท์และรูปประโยคภาษาอังกฤษ

วิชานาฏศิลป์และวิชาดนตรีไทย เป็นวิชาที่สอนเกี่ยวกับการร้องการรำแบบไทย การละเล่นแบบไทยๆ มีการสอนเกี่ยวกับดนตรีไทย เช่น โปงลาง กลองชุดกลองยาว เด็กบางคนมีความชำนาญในการเล่นดนตรีไทยจากครอบครัว โรงเรียนสนับสนุนโดยจ้างวิทยากรพิเศษมาสอน มีการจัดตั้งวงดนตรีไทยให้นักเรียนที่เล่นเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ สร้างรายได้เมื่อมีชาวบ้านว่าจ้างออกไปแสดงในงานตามเทศกาลต่างๆ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ถึงการแสดงตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

วิธีการจัดการเรียนการสอน นำนักเรียนออกไปเรียนรู้ที่แหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน ให้เด็กไปศึกษาที่บ้านของชาวบ้านที่เปิดเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อดูสถานที่จริง ครูผู้สอนพาเด็กนักเรียนไปรู้จักบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเกี่ยวกับภูมิปัญญาต่างๆ เพื่อให้เด็กให้เห็นว่าเรื่องง่ายๆ ใกล้ตัวเราที่มีประโยชน์และคุณค่าที่สามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพ มีการทัศนศึกษาที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ไปดูงานเรื่องสมุนไพรและการทำปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์จริงจากการลงพื้นที่ ได้ไปสัมผัสและรับรู้วัฒนธรรมที่มีคุณค่าในท้องถิ่น

มีการเชิญวิทยากรหรือบุคคลที่นำเอาเป็นแบบอย่างและนำร่องที่เกี่ยวข้องและชำนาญในด้านนั้นๆ มาให้ความรู้ที่โรงเรียน เช่น เชิญผู้ใหญ่วิบูลย์ซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้านการทำวนเกษตรและสมุนไพรไทยมาเป็นวิทยากรเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องของสมุนไพรว่ามีการทำอย่างไรบ้าง ซึ่งการปลูกสมุนไพรก็จะสอดคล้องกับวิชาการเกษตร สอนทำเครื่องสี่ข้าว เป็นต้น

มอบหมายให้เด็กศึกษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นด้านต่างๆ โดยจัดส่งเป็นรายงาน เช่น มีการถ่ายภาพตามสถานที่สำคัญของจังหวัดมาเสนอเป็นโครงการการจัดเก็บข้อมูลกับชาวบ้านในพื้นที่ เน้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านและมีการจัดนิทรรศการให้เด็กดู จะเน้นการทัศนศึกษาในท้องถิ่นเพื่อให้เด็กรู้ว่าในท้องถิ่นมีอะไรบ้าง สถานที่สำคัญ เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ศาลเจ้าพ่อเขาตาก ซึ่งเป็นที่นับถือของชาวท่าตะเกียบ ศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์ป่ากระบคู่

การเรียนการสอนจะมีระบบเครือข่ายร่วมกับผู้ปกครอง โดยมีการประชุมร่วมกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง มีแบบสอบถามผู้ปกครองว่าต้องการให้มีการเรียนการสอนอะไรบ้าง เช่น ที่ผ่านมาผู้ปกครองต้องการให้มีการสอนคอมพิวเตอร์ แต่โรงเรียนไม่มีบุคลากรที่จะสอนและไม่มีคอมพิวเตอร์ ผู้ปกครองจึงช่วยเหลือจัดซื้อคอมพิวเตอร์และจ้างครูมาสอนคอมพิวเตอร์ในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการเชิญผู้ปกครองหรือชาวบ้านที่มีความสามารถมาร่วมสอนและแนะแนวอาชีพที่ผู้ปกครองหรือชาวบ้านมีความชำนาญ เช่น การจักสาน เครื่องจับปลา การปั้น งานศิลปะทอเสื่อ ขนมไทย

การสอดแทรกจริยธรรมภายในห้องเรียนเพื่อให้คำนึงถึงความเป็นไทย เช่น การสวัสดีเมื่อพบอาจารย์ การอบรมและถ่ายทอดกิริยามารยาทแบบไทย มีการสอนการไหว้ที่ถูกต้อง การกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ การไหว้พระ การไหว้พ่อแม่ การไหว้ครู การรับไหว้ การพูดจาให้มีความเหมาะสมของนักเรียนหญิง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีจิตสำนึกความเป็นไทย และให้เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทยที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ

เพื่อให้เด็กเรียนรู้กับชาวบ้าน ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเองและภาคภูมิใจกับผลงานของตัวเอง และเห็นคุณค่าของสิ่งๆ นั้น เด็กได้เรียนรู้ของดีที่มีอยู่ในชุมชนพร้อมๆ กับทำให้ตัวเองรู้สึกมีคุณค่าเพราะสามารถทำสิ่งของด้วยตัวเองได้ สร้างความภูมิใจให้กับเด็ก เช่น ที่อำเภอแปลงยาวมีภูมิปัญญาการสานกระบุง ตะกร้า

การนำเด็กไปค้นคว้าหาความรู้ในท้องถิ่นของตนเองที่ควรอนุรักษ์ไว้ เป็นภูมิปัญญาที่คนรุ่นหลังหรือคนรุ่นใหม่ต้องสืบสานและสืบทอด

เมื่อเด็กได้เรียนรู้ถึงกระบวนการทำ หลังจากนั้นเด็กๆ ที่ได้รับความรู้จะนำมาปฏิบัติจริงที่โรงเรียน สามารถนำผลิตภัณฑ์ส่งออกขายตามงานจังหวัดทำให้เด็กมีรายได้ระหว่างเรียน

โรงเรียนต้องการสนับสนุนให้เด็กนักเรียนมีความรู้เชิงวิชาชีพ เพราะโรงเรียนตระหนักว่านักเรียนส่วนมากเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วก็จะไม่ไปเรียนต่อ แต่จะออกไปประกอบอาชีพทำมาหากินเลี้ยงตนเองและครอบครัว

กิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมให้เด็ก/เยาวชนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมไทย

นอกจากหลักสูตรที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นตัวองค์ความรู้แล้ว โรงเรียนต่างๆ ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับหลักสูตรการเรียนการสอนที่แต่ละโรงเรียนจัดขึ้นทุกปี กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อต้องการให้เด็กนักเรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบไทยและประเพณีต่างๆ ซึ่งเด็กนักเรียนควรมีส่วนร่วมรักษาไว้ไม่ให้สูญหายและช่วยกันสานต่อประเพณีไทยต่อไป นอกจากนี้วิถี

ไทยแล้วบางพื้นที่ในชุมชนรอบๆ บริเวณโรงเรียน ยังมีวิถีชีวิตของคนเขมร มอญ คนอีสาน ซึ่งอพยพมาอยู่ในพื้นที่ และมีปัญหาต่างๆ เหล่านี้ก็ต้องจะรักษาไว้เช่นกัน

ในวันที่ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดกล้าแสดงออก โดยโรงเรียนมีการกำหนดหัวข้อด้านศิลปวัฒนธรรมให้เด็กออกแบบความคิดว่าจะนำเสนอผลงานในรูปแบบใด ควรทำอะไรบ้าง โดยจะมีครูเป็นที่ปรึกษา เช่น การแสดงละครพื้นบ้าน จะมีการคิดรูปแบบการแสดง การออกแบบเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การฝึกซ้อม การแสดงละครที่เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ เช่น วันสุนทรภู่ ละครสุริโยไท การร้องเพลงลูกทุ่ง การสวดสรภัญญะ เป็นต้น กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ แต่ละโรงเรียนหวังที่จะเป็นการช่วยป้องกันเด็กไม่ให้ออกนอกถิ่นออกทางเพราะอาจจะทำให้เด็กค่อยๆ ซึมซับความเป็นไทยมากขึ้น รู้จักที่จะทวงแหนและรักษาเอกลักษณ์ที่ดั้งเดิมไว้

นอกจากต้องการให้เด็กแสดงออกในการทำกิจกรรมและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แล้ว บางกิจกรรมยังเป็นการพัฒนาทักษะฝีมือ เกิดผลงาน สามารถสร้างเป็นอาชีพอิสระและสร้างรายได้ให้กับตนเอง แบ่งเบาภาระของครอบครัวที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไปซึ่งมีฐานะไม่ค่อยดี นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนและนักเรียนเอง การจัดกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะได้รับการส่งเสริมจากชุมชน บางกิจกรรมก็ได้รับความสนใจจากเด็ก มีความกระตือรือร้นที่จะทำ มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นโดยที่ครูไม่ต้องบังคับ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่จะได้รับการปลูกฝังมาจากครอบครัวของเด็กอยู่แล้ว บทบาทของโรงเรียนเพียงแค่กระตุ้นให้เด็กไม่หลงลืม และให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น ทั้งนี้พบว่าแต่ละโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอและมีความต่อเนื่อง โดยกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าและภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่จัดขึ้นทั้งภายในโรงเรียนและจัดร่วมกับชุมชนในด้านต่างๆ ดังนี้

กิจกรรมด้านศาสนา

ทุกโรงเรียนต้องการให้เด็กใช้เวลาในวันหยุดสำคัญทางศาสนามาร่วมกิจกรรม ซึ่งดีกว่าอยู่บ้านหรือออกไปเที่ยว โดยครูที่รับผิดชอบจะสอนเด็กๆ ว่าวันต่างๆ มีความสำคัญอย่างไรกับสังคมไทยและนำไปออกข้อสอบเด็กส่วนหนึ่งให้ความสนใจ ตั้งใจฟัง และเข้าใจถึงความสำคัญของกิจกรรมเหล่านั้น เมื่อผนวกกันหลายๆ กิจกรรม ก็จะทำให้เด็กมีศักยภาพในการแยกแยะวัฒนธรรมหรือนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ให้เด็กเข้าร่วมทำบุญในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา รวมไปถึงวันเข้าพรรษาที่มีการถวายเทียนพรรษาให้กับวัดและร่วมเดินในขบวนแห่กับคนในชุมชน

มีการจัดกลุ่มเข้าค่ายธรรมะ นำนักเรียนไปปฏิบัติธรรม จัดอบรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาจิตใจ มีการนั่งปฏิบัติธรรมในวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนาและวันเฉลิมพระชนมพรรษาเพื่อเฉลิมพระเกียรติที่วัด และมีการจัดทำทุกๆ ปีทั้งครูและนักเรียน เพื่อเป็นการปลูกฝังเด็กให้มีจิตสำนึกที่ดี หรือให้เด็กนั่งสมาธิในตอนกลางวัน ให้เข้าค่ายพัฒนาชีวิต โดยนิมนต์พระมาเทศน์และให้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันเพื่อปลูกฝังให้เด็กมีพฤติกรรมดีขึ้น มีสมาธิในการเรียน

มีโครงการให้นักเรียนทำบุญตักบาตรเพื่อเป็นการฝึกฝนจิตใจให้อ่อนโยน ซึ่งโรงเรียนจะทำทุกๆ เดือน รวมทั้งมีการฟังเทศน์ในแต่ละเทอม บางโรงเรียนจัดให้มีการสวดมนต์ใหญ่ 1 วันในแต่ละสัปดาห์ หรือนิมนต์พระ มาเทศน์ นอกจากนี้ทุกวันพระจะให้เด็กหมั่นเวียนกันไปทำบุญที่วัดด้วย

กิจกรรมด้านวิชาการ

กิจกรรมในหมวดภาษาไทย เช่น มีการจัดนิทรรศการวันสุนทรภู่ มีการแข่งขันกันประกวดการแต่งกายตามตัวละครในบทประพันธ์ของสุนทรภู่ มีการอ่านทำนองเสนาะ การวาดภาพ การได้วาที ซึ่งเด็กก็ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดี

กิจกรรมการเข้าค่ายภาษาอังกฤษ โดยพาเด็กไปชมสถานที่โบราณ อาทิ บ่อมปรากฏ ค้างคาวแม่ไก่ ปากน้ำโจ้โล้ซึ่งเป็นสถานที่ที่พระเจ้าตากสินตั้งทัพก่อนเดินทางไปจันทบุรี มีการพาไปกราบหลวงพ่อโสธรและในการพาเข้าชมจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้และอบรมเป็นภาษาอังกฤษตลอด

ส่งนักเรียนเข้าร่วมเดินขบวนในกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด มีการเชิญวิทยากรจากข้างนอก อาทิ อัยการจังหวัดมาบรรยายเกี่ยวกับปัญหาสังคมในปัจจุบัน เช่น การออกกฎหมายห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ซื้อสุรา มาดื่ม การออกกฎหมายห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ออกจากบ้านหลัง 4 ทุ่ม

กิจกรรมด้านการเกษตรและสิ่งแวดล้อม

พาไปศึกษาเกี่ยวกับโครงการการปลูกพืชเกษตรแบบผสมผสานที่โครงการเขานินซ็อน อาทิ การสาธิตวิธีการปลูกข้าวโพดพันธุ์ใหม่ (พันธุ์อินทรีย์) สาธิตการปลูกผักหวาน การเพาะพันธุ์ปลาและกบ เป็นต้น

จัดทัศนศึกษาการเกษตรแบบผสมผสานที่บ้านผู้ใหญ่วิบูลย์ ทำให้เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรว่านำไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง เป็นต้น

โครงการปลูกผัก โดยให้นักเรียนศึกษาวิธีการและรูปแบบการทำเกษตรจากผู้ปกครองที่บ้าน ให้นักเรียนปลูกผักและอาจารย์จะไปตรวจผลงานที่บ้าน โดยผักจะใช้สารสกัดจากธรรมชาติ ปลอดภัยและมีทั้งนี้ก็เพื่อฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง มุ่งให้เห็นถึงความสำคัญของการทำการเกษตรที่เกื้อกูลต่อคนและธรรมชาติ รักษาสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยความรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน ไม่ต้องพึ่งพาสารเคมีและยาฆ่าแมลง สนับสนุนการทำเกษตรผสมผสาน การปลูกผักกางมุ้ง เลี้ยงปลา การทำปุ๋ยหมัก ปลูกผักปลอดสารพิษ โครงการไร่นาสวนผสม เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

มีการสอนปลูกยางพารา ปลูกสับปะรด การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยให้เด็กไปศึกษาและเรียนรู้กันเอง บางโรงเรียนใช้พื้นที่หลังโรงเรียนจัดเป็นสวนพฤกษศาสตร์ ให้เด็กได้ศึกษา

มีโครงการมัคคุเทศก์น้อย จัดกิจกรรมให้เด็กเข้าค่ายเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ที่ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด คือ สระแก้ว ปราจีนบุรี ชลบุรี จันทบุรี และฉะเชิงเทรา เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เด็กรู้จักคุณค่าของป่าและช่วยกันอนุรักษ์เขา ต้นไม้ ลำธาร สัตว์ป่าให้คงอยู่

มีการเรียนการสอนกับสภาพป่าธรรมชาติจริงๆ บริเวณรอบโรงเรียน สามารถสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจากของจริงได้ หรือนำเด็กออกไปทัศนศึกษาออกสถานที่ ซึ่งเด็กนักเรียนจะให้ความสนใจเรียนมาก เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ เด็กจะได้เรียนจากพืชจริงจากป่าจริง ๆ

ให้เด็กมีส่วนร่วมในการรณรงค์ปลูกป่าในชุมชน ส่งเด็กไปเรียนรู้วิธีการดับไฟป่าในบริเวณชุมชน ร่วมกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอ่างฤๅไน มีการเดินรณรงค์การปลูกป่า เป็นต้น

มีการจัดตั้งชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือชมรมสิ่งแวดล้อม มีการจัดกิจกรรมชมรมร่วมกับสมาคมหลายคณะ

มีการสอนวิชาสมุนไพร เช่น การนวดตัวด้วยสมุนไพร การทำยาสมุนไพร การนำสมุนไพรมาประกอบอาหาร ซึ่งเด็กสามารถนำเอาไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

มีการสอนออกแบบโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติหรือวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น เช่น ใบไม้ เศษฟาง กิ่งไม้ ภูพลาสติก กระดาษ เพื่อให้รู้จักใช้ประโยชน์จากสิ่งของได้สูงสุด

กิจกรรมด้านวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

มีการจัดกิจกรรมให้เด็กเข้าร่วมในประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ประเพณีลอยกระทง มีการประกวดนางนพมาศและประกวดกระทง โดยโรงเรียนร่วมมือกับชุมชนในการส่งกระทงเข้าประกวด ให้เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกระทงและประเพณีสงกรานต์ มีพิธีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ โดยทางโรงเรียนจะเชิญผู้อาวุโสในชุมชนมาอวยพร ซึ่งในการจัดกิจกรรมดังกล่าวจะให้เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในการเตรียมงานด้วย

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนที่มีคนอีสานอพยพมาอยู่โดยเฉพาะที่อำเภอท่าตะเกียบ โรงเรียนจะจัดกิจกรรมคู่กับชุมชนตามประเพณีและวัฒนธรรมของคนอีสานที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งนับว่าเป็นทุนทางสังคม เช่น งานเดือน 3 ชาวบ้านในชุมชนจะจัดงานขึ้นเขาเผาข้าวหลาม ซึ่งเป็นประเพณีที่จัดขึ้นประมาณเดือนกุมภาพันธ์ทุกปี จะให้เด็กได้ร่วมกับชุมชนทำข้าวหลามและมีครูที่เป็นคนในท้องถิ่นคอยดูแล มีงานประเพณีบุญ 12 เดือน งานบุญบั้งไฟ มีการสอนทำบั้งไฟ ส่งเด็กไปร่วมเดินในขบวนแห่ ขบวนรำเจิ่งในงานบุญบั้งไฟทุกปี มีการจัดแข่งบั้งไฟกับอำเภออื่น ซึ่งบางโรงเรียนก็มีส่วนร่วมในการแข่งขันบั้งไฟด้วย

หลายโรงเรียนมีการเข้าค่ายโครงการอบรมมัคคุเทศก์น้อย โดยจะนำเด็กกลุ่มที่สนใจไปรับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพมัคคุเทศก์ในอำเภอ อบรมทั้งภาษาไทยและอังกฤษแล้วให้เด็กขยายผลทำเป็นอาชีพต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้เด็กและเยาวชนทราบถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน เรื่องราวนิทานพื้นบ้าน พื้นฐานวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี สถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ แหล่งโบราณสถาน ส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาและให้เข้าใจวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในสิ่งล้ำค่าของจังหวัดตนเอง

กิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไทย เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู มีการจัดให้เด็กไหว้ครู และไหว้ครูไหว้ครูอาวุโสเพื่อเป็นแบบอย่างให้เด็กฯ ในวันแม่จะเชิญแม่ของนักเรียนชั้น ม.6 ทุกคนมาให้ลูกกราบไหว้ บางโรงเรียนมีการเชิญผู้ปกครองของเด็กมาทำบุญตักบาตรร่วมกันที่โรงเรียน มีการแต่งคำขวัญ คำกลอนประกวดกันในวัน

สำคัญต่างๆ มีกิจกรรมการประกวดวัฒนธรรมมารยาททุกระดับชั้นเพื่อส่งไปประกวด กิจกรรมวันสุนทรภู่ มีการประกวดการแต่งกาย ประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง

การจัดงานวันภูมิปัญญาท้องถิ่น รวบรวมผลงานด้านภูมิปัญญาของท้องถิ่นด้านต่างๆ มาจัดแสดง มีทั้งการเพาะเลี้ยงปลา กัด การทำขนมไทยต่างๆ การทำเรือผีหลอก (เรือจับปลาที่มีการทาสีขาวที่เรือ ซึ่งเอาไปออกเรือ ตอนกลางคืน โดยให้ไฟส่องสีขาวที่ตัวเรือ เพื่อหลอกปลาให้โดดขึ้นมา) การเพาะต้นไม้ การปลูกพืชสมุนไพร การทอผ้า การทอเสื่อ เป็นต้น

กิจกรรมดนตรีไทย

บางโรงเรียน ชาวบ้านในพื้นที่เป็นศิลปินพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรหรือมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ บางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมดนตรีไทยเพื่อให้นักเรียนสามารถเล่นดนตรีไทยและยังช่วยสร้างอาชีพให้นักเรียน นอกจากนี้วงดนตรีไทย เช่น วงปี่พาทย์มอญของโรงเรียนยังรับจ้างบริการชุมชนในราคาที่ย่อมเยา เล่นในงานศพ สวดพระอภิธรรม ทำบุญวันเข้าพรรษาซึ่งถือว่าเป็นการช่วยท้องถิ่น ทั้งนี้บางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมทุกวันศุกร์คาบสุดท้าย จะมีงานกิจกรรมการแสดงของแต่ละชั้นปีโดยสลับชั้นกันไปทุกสัปดาห์ จะเป็นเวลาที่เด็กได้มีการแสดงออกในสิ่งที่เขาสนใจ เด็กได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ให้เด็กได้มีความคิดสร้างสรรค์และมีการเรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น การเล่นดนตรีไทย การร้องเพลง (ลูกทุ่งไทยสากล) การแสดงหรือการละเล่นพื้นบ้าน

กิจกรรมด้านกีฬา

กิจกรรมวันกีฬาท้องถิ่น มีการแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันที่ 2 เมษายนของทุกปี ให้เด็กในแต่ละหมู่บ้าน แข่งขันกีฬาต่างๆ ช่วงกลางวันจะเป็นการแข่งขันกีฬาไทย เช่น การวิ่งกระสอบ การวิ่งขาโทกเทก การวิ่งเรือบก รวมถึงการเล่นชักเย่อด้วย และช่วงกลางคืนก็จะมีการแสดง การละเล่นต่างๆ โดยมีการจัดการประกวด และยังมีการแข่งขันกีฬาไทยภายในโรงเรียนเพื่อสร้างความสามัคคี และสร้างความสนุกสนานนอกเหนือจากการเรียนในเชิงวิชาการ เพื่อให้เด็กเข้าใจวัฒนธรรมไทยและมีส่วนร่วมในการช่วยกันสืบสานต่อไป

กิจกรรมคหกรรม

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้สิ่งของที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำงานเชิงคหกรรม บางอำเภอมีไม้ไผ่ มากจึงคิดวิธีการนำไม้ไผ่มาแปรรูปให้เกิดประโยชน์ เช่น หัตถกรรมจักสาน การจักสานหมวกจากไม้ไผ่ หรือนำกล้วยที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแปรรูปทำเป็นกล้วยฉาบ ถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ เช่น ผลไม้แปรรูป ขนมอบ ผลิตภัณฑ์จากมะม่วง มะนาวให้เด็กทำขาย ผักให้ใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนสนับสนุนโดยจัดแสดงนิทรรศการผลิตภัณฑ์ของเด็ก มีการออกร้านเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในโรงเรียน ทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด เป็นรายได้เสริมช่วยเหลือครอบครัว และเกือบทุกกิจกรรมมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์เล็กๆ เป็นการช่วยให้เด็กฝึกการทำงานที่เป็นระบบ ฝึกการจัดการ บริหารภายในองค์กร

กิจกรรมโครงการอาชีพอิสระ

แต่ละโรงเรียนจะมีการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะประกอบอาชีพอิสระ ที่สามารถทำเองได้และให้นำผลผลิตที่ได้นั้นมาขายคนในโรงเรียนหรือเพื่อนนักเรียน กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวขับเคลื่อนพฤติกรรมแบบไทยๆ ของเด็กและเยาวชนไปที่ละเล็กละน้อย นับว่าเป็นการปลูกฝังอีกวิธีหนึ่ง

โรงเรียนในบางพื้นที่ที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพเกษตรกรรมหรือรับจ้าง ทางโรงเรียนจะจัดให้มีโครงการอาชีพอิสระสอนเกี่ยวกับการทำไร่นา การปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ สอนให้เด็กประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากวัสดุเศษที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นการเสริมการเรียนรู้การสอนให้เด็ก โดยให้เด็กจัดทำโครงการเป็นผลผลิตโชว์ และจำหน่ายตามงานต่างๆ อาทิเช่น งานมหกรรมผลผลิตของนักเรียนในระดับจังหวัด เช่น ดอกไม้จากใบยาง เทียนเจล ทำดอกไม้จากเกล็ดปลา ดอกไม้ติดเส้นจากใบยางพารา ทำผ้ามัดย้อม เด็กให้ความสนใจดีซึ่งถ้าเด็กคนใดไม่มีโอกาสเรียนต่อก็สามารถนำความรู้เหล่านี้ไปประกอบอาชีพได้

บางโรงเรียน มีการสอนเด็กในห้องเรียนและพาไปดูงานเกี่ยวกับการทอเสื่อ การทอผ้า การทำไม้กวาด และให้เด็กได้นำสิ่งที่ศึกษามาปฏิบัติ มีการจัดงานนิทรรศการโดยการให้คนภูไทใส่ชุดภูไทจริง ๆ มีการสาธิตการทอผ้าให้เด็กดู มีการสืบค้นข้อมูลการทอ การเชิญวิทยากรมาสาธิตการทอเสื่อ ไม้กวาด หรือถักไม้กวาดให้นักเรียนดู การนำรากไม้มาทำเป็นสิ่งประดิษฐ์เพื่อตั้งโชว์ตามที่ต่างๆ

มีการจัดนิทรรศการแสดงผลภัณฑ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นและเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน เช่น มะม่วงเขียวเสวยของคลองเขื่อน ไข่เค็มกับตะไคร้ของตำบลก้อแก้ว มะพร้าวน้ำหอมของตำบลบางตลาด ข้าวปลอดสารพิษของตำบลบางโรง ปลาชวยงามของตำบลบางเสา นอกจากนี้บางโรงเรียนมีตลาดนัดในโรงเรียนเดือนละครั้ง โดยแต่ละห้องจะนำผลผลิตของตัวเองมาจำหน่ายที่โรงเรียน เช่น ขนม อาหาร ผลไม้ บางโรงเรียนจะนำผลิตภัณฑ์ที่เด็กฝึกหัดเรียนรู้จากอาจารย์หรือวิทยากรชาวบ้านที่มาสอน เช่น ทอเสื่อ การเลี้ยงปลาน้ำจืด การทำน้ำยาล้างจาน ยาสระผมสมุนไพร รวมทั้งการปลูกผัก ปลูกข้าวโพด เพาะเห็ด เลี้ยงไก่ การประกอบอาหาร นำไปขายในชุมชน เพื่อนำรายได้เข้าสหกรณ์ และสหกรณ์จะปันผลให้นักเรียน

จัดกิจกรรมวันขนมไทย โดยให้ทุกกลุ่มการเรียนรู้ของนักเรียนทำขนมไทยมาประกวด แล้วมาแบ่งกันรับประทาน มีการจัดกิจกรรมวันผักโรงเรียน จำหน่ายผักในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ช่วงเทศกาลตรุษจีน ปลูกในโรงเรียนแล้วขายให้เพื่อนและอาจารย์ในโรงเรียน กิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตร เช่น การตัดตอกกิ่ง การทาบกิ่ง การตอนกิ่งต้นมะม่วง และต้นไม้ประเภทอื่นๆ เพื่อช่วยให้เด็กสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ และเน้นความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และบุคคลให้รู้จักเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ภายในชุมชน และแปรรูปให้เกิดประโยชน์

บางโรงเรียน เชิญผู้ปกครองของเด็กมาอบรมอาชีพให้ เช่น ผู้ปกครองที่เป็นช่างตัดผม ทางโรงเรียนจะสอนให้รู้ว่าอาชีพตัดผมของพ่อแม่ก็เป็นวิชาชีพหนึ่งที่ไม่ควรมองข้าม หากได้เรียนรู้จากพ่อแม่ในอนาคตเราก็จะมีวิชาชีพนี้ติดตัวเป็นประโยชน์แก่ตัวเองได้

โครงการเนื่องในพระราชดำริของสมเด็จพระเทพฯ เช่น โรงเรียนไก่ไข่ สอนพฤกษศาสตร์ นาข้าว โรงสีข้าว บ่อเลี้ยงปลาและพืชผักสวนครัว และยังมีการนำผลผลิตที่ได้มาใช้ประโยชน์และสามารถสร้างรายได้ ทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นปัจจัยที่ช่วยด้านการบรรเทาความเดือดร้อน

จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

บางโรงเรียนมีการจัดแสดงห้องภูมิปัญญาท้องถิ่นและข้อมูลเกี่ยวกับผู้เป็นต้นแบบแห่งภูมิปัญญา ด้านต่างๆ เพื่อให้เด็กได้มาชมและรู้จักภูมิปัญญาแต่ดั้งเดิม เช่น ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการประกอบอาชีพงานไม้ เอกสารความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ส่วนผลงานที่เป็นชิ้นงาน เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน วิธีการจักสานที่ได้รับ การถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ งานจักสานไม้ไผ่ งานไม้ประกอบเป็นรถตุ๊กๆ ศาลาทรงไทยซึ่งใช้วัสดุน้อยชิ้นที่แสดงถึง เอกลักษณ์และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่งดงามของไทย เก็บรวบรวมข้าวของเครื่องใช้แบบโบราณและของใช้จำเป็นใน ชีวิตประจำวันของคนในจังหวัดฉะเชิงเทรา ข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของคนท้องถิ่น เช่น เครื่องมือการทำนา สมัยก่อน เครื่องมือจับปลา ถังดวงข้าว หมวก รวมทั้งรวบรวมสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

มีการส่งเสริมในลักษณะชุมนุม

โรงเรียนส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 จะมีการจัดกิจกรรมชุมนุมที่นักเรียนต้องเข้าร่วมทุก สาระวิชาจะมีชุมนุมเป็นกิจกรรมเสริม เป็นกิจกรรมบังคับที่เด็กทุกคนต้องเข้าชุมนุมอย่างน้อยคนละ 1 ชุมนุม โดยให้ นักเรียนเลือกตามความชอบหรือความสนใจของเด็กของแต่ละบุคคล เช่น ชุมนุมดนตรีไทย กลองยาว ชุมนุมดนตรี สากล ชุมนุมนานาภูมิศิลปพื้นบ้าน (อีสาน) ชุมนุมสิ่งแวดล้อม ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมสมุนไพร ชุมนุมกีฬา ชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และในกิจกรรมของชุมนุมต่างๆ เหล่านี้จะมีการสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาชุมชนไว้ด้วย

ปัญหาและอุปสรรค

ถึงแม้โรงเรียนพยายามจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ ส่งเสริมภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้ สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาตามความสนใจ แต่บางกิจกรรมอาจจะต้อง ล้มเลิก เพราะ

นักเรียนไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร ไม่เลือกเรียนทำให้ต้องยกเลิกการสอน เด็กส่วนมากสนใจเรียน แดววิชาที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ดังนั้นการที่ทางโรงเรียนส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยจึงเป็น การยากเพราะเด็กไม่มีความพร้อมและไม่เปิดใจยอมรับ อีกทั้งยังไม่เห็นคุณค่าเท่าที่ควร

ไม่ได้ความร่วมมือจากผู้ปกครองจึงเกิดข้อขัดแย้งในตัวเอง และความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับผู้ปกครองที่เกิดจากการไม่เข้าใจในการสอนแบบใหม่

อุปกรณ์ในการเรียนการสอนที่ไม่ครบถ้วน แต่มีการแก้ไขปัญหาโดยให้ครูผู้สอนที่โรงเรียนจ้างมานั้น หาอุปกรณ์มาเสริมให้เด็กนักเรียนใช้เอง

ปัญหาเรื่องบุคลากร ขาดแคลนคนที่มีความรู้ความสามารถ เช่น ในด้านดนตรี เนื่องจากครูที่มีความรู้ย้ายไปที่อื่น ครูที่อยู่มีความเชี่ยวชาญไม่เพียงพอ

3.2.2.5 ทูทางสังคมที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความรู้เพียงพอในการรับหรือต้าน วัฒนธรรม

เครื่องยึดเหนี่ยวที่สำคัญของเด็ก คือ ความศรัทธาของหลวงพ่อโสธร ที่สร้างขึ้นมาคู่กับโรงเรียน เพื่อให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแก่ครูและนักเรียนทุกคนในโรงเรียน

1. ทูทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด และประเพณีหลวง งานเทศกาลแห่งหลวงพ่อบุญโสธร เมื่อถึงช่วงที่มีงานแต่ละโรงเรียนในเขตการศึกษาจะหาหรือ เรื่องการเข้าร่วมแสดงในงาน

วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์จะมีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ขอพรผู้ใหญ่ มีการเชิญคนแก่ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปประมาณ 100 คน (แต่ถ้าหาไม่ได้ ก็จะลดอายุลงมาได้) ให้ลูกหลานมารดน้ำดำหัวขอพร ประเพณีสูขวัญข้าว วันปีใหม่ วันลอยกระทง มีการแห่เทียนและถวายเทียนในวันเข้าพรรษา

ประเพณีท้องถิ่น

ประเพณีของท้องถิ่นที่สำคัญๆ สะท้อนให้เห็นถึงการใช้วิถีชีวิตที่เป็นไทยๆ พอยุ่พอกินไม่ฟังเพื่อ ตามกระแสตะวันตก เป็นความร่วมมือร่วมใจในท้องถิ่น ความหลากหลายของประเพณีต่างๆ ในจังหวัดจะเชิงเทรามา จากการศึกษาที่มีกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ ซึ่งการที่เด็กอยู่ในสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายเช่นนี้ ทำให้เด็กที่อยู่ในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถยอมรับความแตกต่างนั้นๆ และร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมเก่าแก่เหล่านี้ไปพร้อมๆ กับวัฒนธรรมของตนเอง

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 ซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบทจะมีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง บางโรงเรียนตั้งอยู่บริเวณชุมชนที่มีคนอีสานอพยพเข้ามาอยู่ค่อนข้างมากประมาณ ร้อยละ 80-90 ดังนั้นจึงมีการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีโดยเฉพาะประเพณีของคนอีสาน เช่น แห่บุญบั้งไฟ การประกวดบั้งไฟ ประเพณีทำบุญกลางทุ่ง การรำเซิ้ง นอกจากนี้ยังมีการแพร่กระจายวัฒนธรรมไปสู่กลุ่มชนอื่นๆ เช่น กลุ่มเขมร หรือกลุ่มคนไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างชลบุรี ปราจีนบุรี และระยอง ทำให้มีวัฒนธรรมประเพณีที่แพร่มาจาก จังหวัดชลบุรี เช่น ประเพณีวิ่งควาย บางพื้นที่เป็นชุมชนดั้งเดิมเก่าแก่และมีกลุ่มชนชาวเขมร ลาว จีน อพยพมาด้วย จึงมีวัฒนธรรม "กินข้าวกลางบ้าน" ให้นำข้าวมากินรวมกันที่กลางหมู่บ้าน ประเพณีการบูชาบรรพบุรุษ ในพื้นที่ยัง ภาษาถิ่นซึ่งเป็นภาษาดั้งเดิม รวมทั้งยังคงมีความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ จะมีพิธีกรรมการ "เลี้ยงผี" ของชาวเขมร หรือ การเลี้ยงกุมารทอง เป็นต้น

ตัวอย่างประเพณีท้องถิ่นที่เป็นทุนสังคมของท้องถิ่น อาทิ

ประเพณีขึ้นเขาเผาข้าวหลาม หรือเรียกประเพณีเดือน 3 จัดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ โดยตัวแทนแต่ ละหมู่บ้านในตำบลหัวสำโรงเข้าแข่งขันสุดยอดการเผาข้าวหลาม และมีการแข่งขันสุดยอดการกินข้าวหลาม

ประเพณีกีฬาไทย จะจัดขึ้นในช่วงวันที่ 2 เมษายนของทุกปี มีการเล่นกีฬาของไทย เช่น ชักเย่อ วิ่งสามขา วิ่งขาโทกเทก กระโดดเชือก โดยให้เด็กที่มีความสนใจในกีฬาแต่ละประเภทได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

ประเพณีบุญบั้งไฟของบ้านนายาวที่สืบทอดมาจากคนอีสานที่อพยพมาอยู่ในพื้นที่จนกลายเป็นประเพณีดั้งเดิมของคนที่นี่ แต่ละปีจะจัดในช่วงปลายเดือนพฤษภาคมหรือต้นเดือนมิถุนายน มีการแข่งกันจุดบั้งไฟ และเด็กนักเรียนจะไปร่วมขบวนแห่

พิธีการทำบายศรีสู่ขวัญ เช่น ในช่วงที่ไปเป็นทหาร การคลอดลูก เป็นต้น หลายโรงเรียนจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญให้กับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและซึมซับวัฒนธรรมประเพณีไทยไว้เป็นแบบอย่างที่ดี

วัฒนธรรมของการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้า เด็กนักเรียนที่ทางบ้านมีการทอผ้าก็สามารถทอผ้าได้ ซึ่งนับว่าเป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสู่เด็กทำให้เด็กมีความรู้เพิ่มเติมซึ่งก็ถือว่าเป็นทุนทางสังคม

ทางอำเภอกับคนในท้องถิ่นร่วมมือและสนับสนุนจัดงานประเพณีต่างๆ เหล่านี้ เพื่อให้เห็นว่าประเพณีของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ตั้งงามและควรอนุรักษ์ไว้ สิ่งเหล่านี้จะทำให้วัยรุ่นได้ซึมซับและรู้สึกซาบซึ้งวัฒนธรรมในท้องถิ่นตนเองที่ละเล็กทีละน้อย และการจัดงานมีประเพณีแต่ละครั้งก็จะเป็นการรวมตัวกันระหว่างญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ดังนั้นถึงแม้ว่าเด็กจะรับวัฒนธรรมตะวันตกแต่ก็ยังมีประเพณีเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจไปด้วยพร้อมๆ กัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รู้จักรากเหง้า ตระหนักในคุณค่าของตัวเอง ให้รู้จักรักและหวงแหนภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชุมชนที่เด็ก ๆ ในชุมชนให้ความสนใจ

2. ทุนมนุษย์

ทุนสังคมที่เป็นบุคคล บุคคลที่น่าเคารพยกย่อง น่าภาคภูมิใจเขาเป็นแบบอย่าง ซึ่งมีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ครูบาอาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ผู้นำชุมชน นักการเมือง ท้องถิ่น หรือชาวบ้านธรรมดา แต่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพในพื้นที่ รวมทั้งศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้านต่างๆ เช่น ด้านการเมือง การทำมาหากิน การศึกษา เป็นต้น บุคคลเหล่านี้จะกลับมาทำคุณประโยชน์ให้กับรุ่นน้องและโรงเรียนเดิมของตน และทุกๆ โรงเรียนมักจะเชิญเป็นวิทยากรท้องถิ่น บทบาทที่สำคัญของบุคคลเหล่านี้ เป็นบุคคลที่แต่ละโรงเรียนให้เด็กยึดถือเป็นแบบอย่างเนื่องจากเป็นผู้ให้ความสำคัญกับประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยจัดกิจกรรมต่างๆ มาพูดคุยให้เด็ก ๆ ได้รับฟังเรื่อง วัฒนธรรม คุณธรรม หรือชีวประวัติส่วนตัวให้กับเด็ก ๆ ได้ถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง

พระสงฆ์

พระสงฆ์ผู้ก่อตั้งโรงเรียน เช่น หลวงพ่อทองและหลวงพ่อจันทร์ ซึ่งเป็นพระที่มีชื่อเสียงที่ชาวบ้านและเด็กนักเรียนให้ความเคารพ เป็นพระนักพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางการศึกษา ถึงแม้บางรูปจะมรณภาพไปแล้วแต่ยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวและเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของครู เด็กนักเรียนและคนในชุมชน ซึ่งครูและเด็กให้ความเคารพนับถือและศรัทธา

พระอาจารย์ที่อยู่ในชุมชนที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน ทางโรงเรียนก็นิมนต์มาอบรมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กในโรงเรียน และนิมนต์มาสอนวิชาพุทธศาสนาและอบรมธรรมะ สอนวิชาพระพุทธศาสนาและจริยธรรมอันดีให้แก่เด็กนักเรียน ซึ่งเด็กนักเรียนจะให้ความเคารพนับถือเชื่อฟังเป็นอย่างมาก เช่น หลวงพ่อที่วัดนายาว หลวงพ่อที่วัดทุ่งเหี้ย วัดบางแก้ว เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ พระครูสุจิต บุญญากร จากวัดเนินไร่ พระอาจารย์เซวได้จากวัดไผ่แก้ว และพระครูรัตนะ กิจจาทร แห่งวัดหนองศิลาราม และพระอาจารย์วัน วัดไผ่ขวาง

ครู/อาจารย์ในโรงเรียน

ตั้งแต่วระดับผู้บริหารจนถึงครูอาจารย์ มีคุณสมบัติซึ่งเป็นที่น่าเคารพยกย่องและถือเป็นทุนทางสังคม ได้แก่

ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ทุ่มเทการทำงานให้โรงเรียน เน้นเรื่องชุมชน ใช้วิธีการและกิจกรรมที่เข้าถึงชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน ทำให้ทุกฝ่ายมองเห็นปัญหาร่วมกัน และหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะในโรงเรียนหรือชุมชนสามารถบรรเทาได้

อาจารย์ที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กนักเรียน เช่น ปฏิบัติธรรม ถือศีล 5 แสดงให้เห็นด้วยการพูดและกระทำเป็นแบบอย่างให้กับเด็กๆ เช่น ไม่พูดปด ไม่กินเหล้าหรือสูบบุหรี่

อาจารย์ที่คอยอบรมสั่งสอนและอบรมให้เด็กมีธรรมะ คอยสั่งสอนถึงการรับสิ่งต่างๆ จากสื่อให้รู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีก็ควรรับและเลือกมาทำ อะไรไม่ดีก็ไม่ควรเลือกมาปฏิบัติ อาจารย์ที่นักเรียนให้ความเคารพนับถือ ยำเกรง และเป็นผู้สอนจริยธรรมอันดีแก่เด็กนักเรียน

อาจารย์ที่เอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียน โดยเฉพาะการควบคุมดูแลความประพฤติของเด็กในโรงเรียน เด็กคนใดประพฤติผิดจะตามไปถึงบ้าน ทำให้เด็กกลัวและไม่กล้าประพฤติผิดหรือออกนอกกรอบของโรงเรียน

บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ (ปราชญ์ชาวบ้าน)

บุคคลที่มีความรู้ด้านต่างๆ ของชุมชนแต่ละอำเภอจะได้รับเชิญมาเป็นวิทยากรท้องถิ่นให้นักเรียน เป็นการสร้างประโยชน์จากทรัพยากรภายในท้องถิ่น โดยเฉพาะการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม ผู้ใหญ่เลี่ยม บุตรจันทา เชี่ยวชาญด้านสมุนไพรพื้นบ้านและต้นไม้ จะเป็นผู้แนะนำเรื่องสมุนไพรพื้นบ้านให้กับชุมชนและเด็กในพื้นที่ได้เรียนรู้เสมือนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สองเป็นที่ศึกษาดูงานของนักเรียนเพื่อที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน และชาวบ้านบางท่านที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรได้ใช้บ้านเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านอาชีพ เช่น การขยายพันธุ์พืช การเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลากัด หรือผู้ที่มีฝีมือการทำเครื่องมือจักสานทางมะพร้าวและไม้ไผ่ ซึ่งทางโรงเรียนมักจะเชิญมาเป็นวิทยากร รวมทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ที่อยู่ในชุมชนเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทยมาช่วยสอนดนตรีไทยเกือบทุกประเภทให้กับเด็กนักเรียน

นักการเมืองท้องถิ่น

นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้อุปถัมภ์ให้ทุน เป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน จัดหาอุปกรณ์การเรียน หาทุนการศึกษาให้เด็ก คอยช่วยเหลือโรงเรียนและเด็กๆ แต่ครั้งที่มาพูดในโรงเรียนจะมีเทคนิควิธีการพูดที่ทำให้เด็กสนใจเสมอ เป็นที่ชื่นชอบของเด็กที่โรงเรียน เป็นบุคคลที่เคารพยกย่องของคนในท้องถิ่น เป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างให้กับเด็ก เนื่องจากเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยจัดกิจกรรมต่างๆ มาพูดคุยให้เด็กๆ ฟังเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรม คุณธรรม หรือชีวประวัติส่วนตัวให้กับเด็กๆ ได้ถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง

ผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชนบางท่านดำรงตำแหน่งกรรมการสถานศึกษา จะเข้ามาพูดคุยกับเด็กนักเรียนประมาณเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อแนะนำ ชี้แนะ และตักเตือน ผู้ที่บริจาคทรัพย์ให้กับโรงเรียนเป็นทุนการศึกษาเด็กนักเรียนและให้ทุนในการก่อสร้างอาคารภายในโรงเรียน เช่น ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง สจ. หรือ กำนัน เป็นต้น

ศิษย์เก่าที่มีชื่อเสียงและกลับมาทำคุณประโยชน์ให้กับท้องถิ่น

ศิษย์เก่าที่เป็นใหญ่เป็นโตมีความรู้กว้างขวางผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ทำหน้าที่ร่วมพิจารณาการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับฝ่ายบริหารของโรงเรียน เป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้เด็กใกล้ชิดกับวัฒนธรรมและตระหนักในคุณค่าสิ่งเหล่านั้น เข้ามาช่วยเหลือจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเสมอ ยังมีกรมอบทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียน เช่น ส.จ.เฉลิมชัย ตันเจริญ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ผบ. กองพลทหารราบที่ 11 คือ พลตรีบุญสืบ คุชรรัตน์ ประชาพรหมนอก โกคิน พลกุล ชะลอ วนะภูติ อติตปัลลักระทรวงมหาดไทย รวมทั้งบุคคลที่ถือว่าเป็นผู้ที่เสียสละช่วยเหลือสังคมในด้านการพัฒนาชุมชน เห็นความสำคัญในการศึกษา เช่น นายกสมาคมศิษย์เก่าของโรงเรียนซึ่งเป็นอดีต สจ.(สมศักดิ์ ภูพนมภูมิ)

บุคคลตัวอย่าง/ปูชนียบุคคลที่เป็นที่เคารพ

บุคคลที่นำยกย่องหรือสร้างความภาคภูมิใจที่เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนคนอื่นๆ เคยสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ทั้งนักเรียนรุ่นพี่ที่ได้รับทุนไปเรียนต่างประเทศจนจบระดับปริญญาซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับน้องๆ และเป็นแรงจูงใจให้เอาอย่าง ครูอาจารย์ในโรงเรียนหรือบุคคลในชุมชนที่ทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน เช่น เป็นผู้ที่นำเสนอนโยบายต่างๆ ของโรงเรียน ประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อสร้างคุณประโยชน์ให้กับโรงเรียน เช่น สร้างเครือข่ายระบบอินเตอร์เน็ตภายในโรงเรียน เป็นต้น ถ้าเป็นนักเรียนก็จะเป็นเด็กที่ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียนในด้านต่างๆ บางโรงเรียนจัดงานเกียรติยศโดยจะเชิญผู้ปกครองและครูมาร่วมสรรเสริญและยกย่อง ทำให้คนที่ทำประโยชน์ให้โรงเรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจในการทำความดีต่อไป และยังสามารเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเพื่อนๆ และรุ่นน้องในโรงเรียน รวมทั้งอาสาสมัครที่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน รับอาสาช่วยสอนศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนโดยไม่คิดเงินอีกด้วย

บุคคลตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในชีวิต

บุคคลตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ที่บางโรงเรียนยกย่องเป็นทุนทางสังคมให้เด็กประพฤติตนเอาเป็นแบบอย่าง เช่น เจ้าของกิจการต่างๆ เช่น ร้านขายของชำ ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ที่มีคุณสมบัติโดดเด่น คือ มีความมุ่งมั่น ขยันขันแข็งทำมาหากิน อดทน ประหยัดอดออม สร้างฐานะจนร่ำรวยแต่ใช้ชีวิตอย่างสมถะ เป็นบุคคลที่มีความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ใจกว้าง (บางรายจากคนที่ไม่มีความดีติดตัวมาตั้งแต่เกิด สามารถเป็นเจ้าของธุรกิจขายส่งใหญ่โต สามารถขยายสาขาการค้าไปทั่ว) ออกเงินกุศออกเบียดำ ขยายของราคาถูก พฤติกรรมนี้ถือว่าเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีความขยัน

ผู้มีอุปการะคุณต่อโรงเรียน

ผู้มีอุปการะคุณต่อโรงเรียน ได้แก่ บุคคลที่ทำคุณประโยชน์แก่โรงเรียนมากมาย เช่น ผู้ก่อตั้งโรงเรียน และเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียน เช่น สร้างห้องสมุด มอบทุน เลี้ยงอาหารเด็กๆ ทุกครั้งที่ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้น และยังเป็นแกนนำชุมชน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชาวบ้าน ซึ่งคุณครูและนักเรียนให้ความนับถือเป็นอย่างมาก เป็นที่เคารพของเด็กๆ ในโรงเรียนและยึดถือเป็นแบบอย่างป็นแนวทางปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต ซึ่งโรงเรียนจะเชิญมาอบรมเด็กเดือนเด็กๆ ในโรงเรียนเสมอ อาทิเช่น คุณวิเชียรและคุณสุภา ต้นเจริญ

นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่เข้ามาอบรมเด็กและหาทุนให้กับโรงเรียน และเป็นคนคิดหลักสูตรพื้นฐานการปลูกยางพาราและอื่นๆ เพื่อให้เด็กมีรายได้ระหว่างเรียน เด็กนักเรียนจะให้ความเคารพและยึดถือเป็นแบบประพฤติปฏิบัติ โดยดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการส่วนสถานศึกษาและเป็นประธานสวณยาง รวมทั้งผู้ให้ความช่วยเหลือในการบริจาคทุนให้โรงเรียนและมาเยี่ยมเยียนโรงเรียนเสมอ เช่น สส.ของจังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ทุนสังคม

กระบวนการอบรมขัดเกลาทางวัฒนธรรม การอบรมคุณธรรม/จริยธรรมและระเบียบวินัยทางสังคม

ทุกโรงเรียนจะมีการส่งเสริมกิจกรรมด้านพุทธศาสนา โดยจะนำเด็กไปร่วมกิจกรรมที่วัดเมื่อถึงวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสร่วมในกิจกรรมทางศาสนาประจำตลอดทั้งปี เช่น การแห่เทียนจำนำพรรษา การจัดตั้งเทียนไปเวียนเทียนเข้าพรรษา โดยนำไปในชุมชนต่างๆ และนำไปถวายตามวัด บางโรงเรียนจัดให้มีการตักบาตรทุกต้นเดือน และนิมนต์พระมาเทศน์เดือนละครั้ง บางโรงเรียนให้นักเรียนไปฟังเทศน์ที่วัดอย่างสม่ำเสมอ บางโรงเรียนจัดค่ายปฏิบัติธรรมะให้เด็กในทุกระดับชั้นๆ ละ 3 วัน ในแต่ละปี ซึ่งการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาด้วยวิธีการต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เด็กได้ซึมซับวัฒนธรรมไทยอยู่ในจิตใจได้เช่นเดียวกัน

มีการอบรมหน้าเสาธงทุกวันศุกร์ในเรื่องระเบียบวินัยของเด็กและความประพฤติด้านอื่นๆ การปลูกฝังให้เด็กรู้จักมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ อ่อนน้อมต่อมตนต่อผู้อาวุโสหรือครูอาจารย์

มีการส่งเสริมกิจกรรมมารยาทไทยเพื่อฝึกและอบรมการวางตัวต่อผู้ใหญ่ ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม "การไหว้" โดยครูภาควิชาภาษาไทยเป็นผู้สอนวิธีการไหว้ที่ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมของไทย และให้ครูทุกคนช่วยกันดูแลเด็กว่ามีการไหว้ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

มีการสอดแทรกความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละวิชาที่สอน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึก และเห็นคุณค่าความสำคัญของสิ่งที่แสดงถึงความเป็นไทย รวมทั้งประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่างๆ สอนให้รู้จักแยกแยะว่าอะไรดีอะไรไม่ดี สมควรที่จะรับหรือไม่

มีการเชิญผู้มีอุปการะคุณ หรือยกย่องกลุ่มนักเรียนที่ทำดีทั้งในด้านการเรียนหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับรุ่นน้องหรือเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

มีการรณรงค์แต่งกายด้วยชุดไทยเดิมในพิธีต่างๆ โดยการนุ่งผ้าซิ่น โจงกระเบน เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ขึ้น เพื่อเด็กจะได้รู้จักมารยาทแบบไทยๆ มากขึ้น โดยหวังว่าถ้าเด็กนักเรียนมีทุนทางสังคมเหล่านี้ อยู่ในใจ จะมีส่วนทำให้เด็กรับวัฒนธรรมจากภายนอกได้ช้าลงบ้าง

กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของท้องถิ่น

เกือบทุกโรงเรียนจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชุมชนรอบข้าง โดยจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ครูจะให้เด็กๆ ได้เรียนรู้กับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เรียนกับพ่อแม่ แล้วนำสิ่งที่เรียนรู้มาเล่าแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียน เช่น อาหารของคนอีสานกับอาหารของคนเขมร เพื่อให้เด็กได้รู้ถึงความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เป็นต้น มีการทำความคุ้นเคยกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น วัด ผู้นำชุมชน มีการเชิญผู้ปกครองมาประชุมหรือจัดกิจกรรมต่างๆ ตามเทศกาล เช่น กิจกรรมวันแม่ หรือกิจกรรมที่สำคัญต่างๆ ในรอบปี

มีการพาเด็กไปศึกษากับวิทยากรชาวบ้าน เช่น วิธีการปลูกข้าวหอมมะลิ ปลูกแคนตาลูป และทำกล้วยอบน้ำผึ้ง บางโรงเรียนมีการนำนักเรียนไปเรียนรู้แหล่งห้องเรียนธรรมชาติที่บ้านคุณลุงวิเชียร โพธิ์สุวรรณ เรียนรู้จากการดำเนินชีวิตจริงในสภาพธรรมชาติและสังคมที่เป็นอยู่

มีการเชิญปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น คุณน้ำค้างและผู้ใหญ่วิบูลย์ ซึ่งดำรงตำแหน่งคณะกรรมการโรงเรียนมาเป็นวิทยากรรับเชิญให้ความรู้ด้านอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำสีย้อมผ้าจากพืชธรรมชาติ การทำยาฆ่าแมลงจากต้นสะเดา การจักสาน พืชสมุนไพร ซึ่งหลักสูตรต่างๆ ที่อบรมเป็นหลักสูตรการเรียนรู้ของท้องถิ่น รวมทั้งการนำบุคคลในชุมชนมาสอนให้เด็กเรียนรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นโดยตรง นักเรียนสามารถเรียนรู้และประดิษฐ์สิ่งของที่อยู่ภายในชุมชนด้วยตัวเองทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และผู้ที่เป็นวิทยากรหรือผู้ที่มาสอนก็เป็นบุคคลที่น่ายกย่อง นำนับถือสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน ทำให้บางคนเกิดแรงบันดาลใจ อยากเป็นที่รู้จัก อยากมีชื่อเสียง พฤติกรรมต่างๆ ก็จะเป็นไปทางที่ดีมากขึ้น

โรงเรียนมีการสร้างอาคารภูมิปัญญา เป็นสถานที่รวบรวมหลักฐานทางความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดจะเข้ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมต่างๆ เช่น ดนตรี การประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น เช่น การทอเสื่อ การทำไม้กวาด การเลี้ยงกบ การเลี้ยงปลาสวยงาม การทำขนมปากหม้อ เป็นต้น

มีการอบรม ชี้นำหรือจัดกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นเพื่อให้เด็กรู้สึกสนุกสนานและชอบทำกิจกรรมดังกล่าวมากขึ้น

นอกจากนี้การที่ชุมชนยังเป็นชุมชนชนบท ลักษณะครอบครัวยังเป็นครอบครัวใหญ่ บุคคลรอบข้างเด็กไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เป็นผู้ใหญ่ที่จะคอยอบรมสั่งสอนเด็กว่าสิ่งใดดีและไม่ดี ซึ่งยังเป็นวัฒนธรรมและประเพณีที่ดี และสิ่งนี้จะเป็นเกราะที่จะทำให้เด็กสามารถรับหรือต้านวัฒนธรรมตะวันตกได้

หลักสูตรการเรียนการสอน

เกือบทุกโรงเรียนจะจัดกิจกรรมตามหลักสูตรการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมทุกคน ได้แก่ประเพณีต่างๆ ในสังคม เช่น วันสงกรานต์ รวมทั้งกิจกรรมสำคัญทางศาสนาที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น วันเข้าพรรษา แต่บางโรงเรียนจะเน้นให้นักเรียนศึกษาท้องถิ่นของตน 4 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ เช่น การทอเสื่อ ทำไม้กวาด ทอผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การทำบั้งไฟ ด้านนิทานพื้นบ้าน เช่น เรื่องเล่าของสถานที่สำคัญและประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน เช่น ศาลเจ้าพ่อ เขากา เขายายหมาน้อย และด้านการแพทย์แผนไทย เช่น การนำสมุนไพรมารักษาโรค การนวดแผนโบราณ การจับเส้น การนวดด้วยน้ำมัน การอบสมุนไพร

การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีไทยต่างๆ ในโรงเรียน

ทุกโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 มีการจัดงานสืบทอดประเพณี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอทุกปี การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมหรือวันสำคัญต่างๆ ขึ้น เพื่อให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วม ให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ว่ามีความสำคัญอย่างไร รวมทั้งช่วยกันส่งเสริม สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เช่น การรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ ประดิษฐ์ดินเทียน แห่เทียน ขบวนกลองยาวในวันเข้าพรรษา ให้เด็กนักเรียนร่วมกันเวียนเทียนที่วัด มีการฟังเทศน์ฟังธรรม รวมทั้งนำนักเรียนไปสร้างกิจกรรมร่วมกับวัด และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

กิจกรรมประเพณีต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น มีทั้งพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมร่วมของคนในสังคมไทยแต่ละภาค ประเพณีเฉพาะของท้องถิ่นและประเพณีที่ดีถือว่าเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีของไทย เช่น การไหว้ครู วันแม่ ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของสถาบันการศึกษาทั้งหลาย

พิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาของไทยต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีในจิตใจของเด็ก เช่น วันเข้าพรรษา โรงเรียนจัดให้เด็กนักเรียนร่วมกันเขียนป้ายรณรงค์ต่างๆ และร่วมจัดขบวนแห่เทียนพรรษา โดยจะแห่เทียนพรรษาไปรอบๆ อำเภอแล้วจึงนำไปถวายวัด มีการแต่งกายไทย ขบวนแถวมีการเดินมากกว่าการรำ ส่วนวันมาฆบูชาก็จะจัดให้เด็กนักเรียนได้ไปร่วมเวียนเทียนที่วัดในชุมชน

ประเพณีร่วมของสังคมไทย

ประเพณีวันสงกรานต์ แต่ละโรงเรียนจะมีการจัดงานร่วมกันของชุมชนในแต่ละอำเภอ แต่ละวัดจะจัดงานไม่ตรงกันในช่วงงานวันที่ 13 - 19 เมษายน

ประเพณีวันลอยกระทง ให้เด็กนักเรียนร่วมกันทำกระทงเพื่อเข้าประกวดและร่วมกันลอยกระทงที่สระน้ำของโรงเรียน เป็นการส่งเสริมให้เด็กนักเรียนระลึกถึงบุญคุณของพระแม่คงคา มีการจัดประกวดกระทง และลอยกระทงเพื่อขอขมาพระแม่คงคา

ประเพณีที่เป็นประเพณีเฉพาะของชุมชน/ท้องถิ่น

ประเพณีต่างๆ ภายในชุมชนที่ช่วยให้เด็กและคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเอง เช่น ประเพณีการเผาข้าวหลามขึ้นไปทำบุญบนเขา (วัดดงยาง) ซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญของคนในชุมชน

ประเพณีที่ถือว่าเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีของไทย

การจัดงานประเพณีวันแม่แห่งชาติ โดยเชิญผู้ปกครองมาร่วมงานและให้นักเรียนนำดอกไม้รูปเทียน มาไหว้แม่เพื่อให้เด็กแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ต่อผู้ให้กำเนิด

กิจกรรมเกี่ยวกับวันครู วันไหว้ครู จัดพิธีไหว้ครูโดยให้เด็กนักเรียนแต่ละห้องทำพาน และนำพานไปไหว้ครู เป็นกิจกรรมที่มีส่วนกระตุ้นให้เด็กนักเรียนแสดงความเคารพนบนอบ ได้ระลึกถึงคุณความดีของครู เกิดความเคารพครูและเกิดจิตสำนึกที่จะรำลึกถึงบุญคุณของครู

การจัดกิจกรรมวันสำคัญของไทย เช่น วันสุนทรภู่ซึ่งเป็นกวีเอกของโลก โรงเรียนจัดทำป้าย จัดบอร์ดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับสุนทรภู่ การแข่งขันการจัดป้ายนิทรรศการ จัดประกวดการอ่านทำนองเสนาะ จัดให้มีการแต่งโคลงกลอนเข้าประกวด ส่งเสริมการอนุรักษ์ร้องเพลงลูกทุ่ง ประกวดคำขวัญ แสดงละคร การจัดงานวันภาษาไทย จัดประกวดเขียนเรียงความเรื่องความสำคัญของภาษาไทยและประกวดการพูดสุนทรพจน์

มีโครงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในชุมชน เช่น บางโรงเรียนมีการนำเสนอโครงการกิจกรรมนาฏศิลป์ การทำเครื่องแต่งกายชุดระบำสุโขทัยเสนอต่อ อบต. และได้รับอนุมัติงบประมาณมาจัดทำชุดเพื่อแสดงตามงานทั้งในและนอกโรงเรียน บางครั้งเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดไปแสดงให้หน่วยงานต่างๆ ในวันสำคัญ เช่น ในวันพ่อและวันแม่ ซึ่งศึกษาอำเภอจะทำหนังสือมาขอให้ทางโรงเรียนจัดเตรียมการแสดงให้ และมีการจัดกิจกรรมมหกรรมดนตรีไทยของจังหวัดจะเชิงเตตรา

โรงเรียนจัดให้มีชุมนุมมารยาทไทยเพื่อฝึกอบรมเด็กนักเรียนให้เรียนรู้แบบแผนการปฏิบัติตนที่เหมาะสมของคนในอดีต ชุมนุมรำไทย ชุมนุมดนตรีไทย โดยเด็กนักเรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับชุมนุมเหล่านี้ตามความสนใจของแต่ละบุคคล ส่วนในช่วงโมงกีฬา โรงเรียนก็เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนนำเสนอการเล่นพื้นบ้านในอดีตที่ตนเองสนใจ และเล่นกับเพื่อนๆ เช่น การเล่นหมากเก็บ เป็นต้น

สถานศึกษา

ทางโรงเรียนจะคอยอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักใช้เหตุผล ยกย่องคนที่ทำดี ใครทำไม่ดีจะถูกตำหนิตักเตือน และเมื่อมีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจะไปทำบุญที่วัด หรือนิมนต์พระมาเทศน์สั่งสอน

จัดให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ และรู้จักโครงการเกษตรไร่นาสวนผสมของผู้ใหญ่วิบูลย์ ซึ่งเป็นลักษณะเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยกลุ่มที่ตั้งขึ้นจะทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ยาละมุน มีการตั้งธนาคารข้าว ทำให้เด็กๆ ได้เข้าถึงวิถีชีวิตแบบไทยพื้นบ้าน และมีความรู้ด้านภูมิปัญญาไทยด้วย

ครูจะเป็นผู้มอบบทบาทมากขึ้นในการดูแลเด็กเพื่อซักถามปัญหาต่างๆ และการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบของชุมนุม รวมทั้งกิจกรรมด้านกีฬาและดนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและอาจารย์

ผลิตภัณฑ์ของชุมชนท้องถิ่น

สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน เช่น ไข่เค็ม มะพร้าว น้ำหอม ทำโดยชมรมแม่บ้าน การเคียวตาลโดนต การจักสาน (การทำหมวกกวยเล้ง) การทำน้ำตาลงบ ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ของหมู่บ้านวังเย็น เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น

บางโรงเรียนที่บริเวณรอบโรงเรียนเป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติที่เป็นของจริงได้ นับว่าเป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งที่เด็กๆ จะได้รับ

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เช่นที่อำเภอบางคล้ามีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่พระเจ้าตากสินเข้ามาพักทัพ จะมีการจัดงานพระเจ้าตากสินขึ้นทุกปีเพื่อเป็นการรำลึก

ข้อสังเกตเกี่ยวกับทุนทางสังคม

มีอาจารย์บางท่านมองว่า ทุนทางสังคมของบางชุมชนยังมีน้อย เนื่องจากบริเวณรอบๆ โรงเรียน เป็นไร่ นา และเป็นชุมชนที่อพยพมาจากภาคอีสาน และชาวเขมรซึ่งชาวบ้านเหล่านี้ไม่ค่อยนำวัฒนธรรมอะไรมา จะมีแต่เรื่องประเพณีทางศาสนาที่คนในพื้นที่ปฏิบัติกัน

บางท่านมองว่าชุมชนรอบๆ โรงเรียนไม่มีทุนทางสังคม หรือทุนสังคมแทบไม่มีเลย เพราะชุมชนไม่มีรากวัฒนธรรมเนื่องจากผู้คนส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคอีสานและบางส่วนก็ย้ายมาจากต่างถิ่นน้อยกว่า 30 ปี จึงไม่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง นอกจากนี้การที่ประชากรในแถบนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร รับจ้างทั่วไป มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจน ทำให้ไม่สนใจหรือมีความกระตือรือร้นที่จะคิดถึงเรื่องการรักษามรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมใดๆ ไว้ เพราะต้องทำมาหากิน หาเงินเลี้ยงดูครอบครัวเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้เด็กๆ ไม่มีศักยภาพเพียงพอในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตกได้

ขณะที่บางท่านมองว่า เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ในชุมชนแถบนี้มีศักยภาพที่จะรับมือกับวัฒนธรรมตะวันตกได้ดี เพราะสิ่งหนึ่งที่เป็นอาวุธและเครื่องมือที่ช่วยพวกเขา คือ การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ปฏิบัติต่อๆ กันมานอกห้องเรียน จะช่วยรังเด็กๆ ไม่ให้หลุดออกนอกรอบของวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมรอบตัว และชุมชนคนรอบข้างทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีได้

3.2.2.6 ศักยภาพในการรับหรือต้านวัฒนธรรมตะวันตก

กลุ่มที่ 1 มองว่าเด็กไม่มีการต้านวัฒนธรรมตะวันตก อาจารย์ส่วนใหญ่มองว่าเด็กไม่ค่อยมีศักยภาพในการรับวัฒนธรรมตะวันตก เด็กมีการรับวัฒนธรรมตะวันตกมากกว่าการต้าน เด็กมีความอ่อนไหวมากในการรับวัฒนธรรม การรับวัฒนธรรมตะวันตกจะเป็นไปอย่างง่ายและรับได้ค่อนข้างรวดเร็ว ถ้ามีใครมาเสนออะไรให้ก็พร้อมที่จะรับโดยขาดการยั้งคิด เด็กยังไม่มีศักยภาพเพียงพอในการแยกแยะว่าวัฒนธรรมที่รับมามีทั้งดีและไม่ดี เป็นการรับมาโดยไม่ได้พิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี เป็นการมองแค่ภายนอกเท่านั้นจึงคิดว่าดีและพร้อมที่จะรับทุกอย่าง โดยขาดการไตร่ตรองถึงความเหมาะสมกับสังคมไทย ยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะแยกแยะว่าสิ่งไหนควรทำตามหรือไม่ควรทำตาม ส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะรับวัฒนธรรมตะวันตกตลอดเวลา ให้ความสนใจตามกระแสสังคมทุกด้านไม่ว่าด้านการแต่งตัวหรือเทคโนโลยี บางครั้งไม่ได้มองถึงความเหมาะสม ความถูกต้อง ไม่มีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจเด็กที่จะต้านวัฒนธรรมตะวันตก เนื่องจากเด็กจะรับสิ่งใหม่ได้ง่ายและยังมีความคิดและการไตร่ตรองในการรับวัฒนธรรมตะวันตกน้อย บางครั้งเด็กนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นไปอย่างนั้น โดยไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมมากนัก ดังนั้นเมื่อสื่อโฆษณา ดารา นักร้อง นำเสนอสิ่งใดมาก็จะรับเอาไว้ทั้งหมด เพราะไม่ค่อยมีความมั่นคงในอุดมการณ์ของตนเอง สามารถคล้อยตามได้ตลอดเวลา คือ ถ้ามีใครทำอะไรเด็กจะสามารถทำตามได้ทุกเมื่อโดยไม่มีการไตร่ตรองว่าเหมาะสมหรือดีกับตนหรือไม่อย่างไร

ปัจจัยที่ทำให้เด็กรับวัฒนธรรมตะวันตกมากกว่าการต้านขึ้นอยู่กับหลายๆปัจจัย คือ

1. ครอบครัว

ครอบครัวและผู้ปกครองที่มีหน้าที่ในการสั่งสอน ให้ความรู้ที่ถูกต้อง ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลเด็ก ช่วงจิตวิทยาของเด็กจะไม่ดี คือ ระดับอนุบาลเด็กจะเชื่อผู้ปกครอง เด็กระดับประถมจะเชื่อครู เมื่อถึงระดับมัธยมเด็กจะเชื่อเพื่อน กล่าวคือ เพื่อนจะเริ่มเข้ามามีบทบาทกับจิตใจของเด็กมากขึ้น ดังนั้นกลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลอย่างมากในการชักจูงเพื่อที่จะสามารถเข้าอยู่ในกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของสมาชิก ส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะทำตามๆ กันในกลุ่มเพื่อน ดังนั้นจึงเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมของเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มที่มีฐานะทางบ้านดีก็จะสามารถรับวัฒนธรรมตะวันตกจากสังคมในเมือง

2. สื่อ

สื่อต่างๆ ให้ข้อมูลของวัฒนธรรมตะวันตกทั้งในรูปแบบ ละคร โฆษณา แฟชั่น ซีดี วีซีดี เด็กจะรับวัฒนธรรมตะวันตกง่ายและเร็วโดยที่ไม่มีการคิดก่อนรับ เช่น การแต่งกายตามสื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือตามดารา นักร้อง ซึ่งส่วนใหญ่เด็กจะรับวัฒนธรรมตะวันตกโดยผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ซีดี ลักษณะการรับวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กๆ จะค่อนข้างรับเร็วจนมองได้ว่าทำตัวเกินวัย ซึ่งการที่เด็กมีพฤติกรรมเช่นนี้ก็มาจากสื่อโทรทัศน์ที่เด็กดู เช่น ละครโทรทัศน์ช่องต่างๆ และการเข้ามาอิทธิพลของสื่อต่างๆ ที่หาได้โดยง่ายและรวดเร็วนั้น เป็นพฤติกรรมที่เด็กจะซึมซับเอาวัฒนธรรมตะวันตกแบบทางอ้อมมากกว่าการรับแบบทางตรง เนื่องจากชุมชนและ

โรงเรียนค่อนข้างอยู่ห่างไกลความเจริญ ครอบครัวส่วนใหญ่มีฐานะยากจน รายได้ต่ำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมและรับจ้าง ฉะนั้นการสัมผัสกับวัฒนธรรมตะวันตกทางตรงจึงเป็นเรื่องที่ยาก ถึงแม้สื่อต่างๆ จะมีผลทำให้ เด็กเกิดการรับวัฒนธรรมแบบทางอ้อม แต่สื่อต่างๆ ก็มีผลต่อการรับวัฒนธรรมตะวันตกมากกว่าการด้าน เช่น การที่ เด็กผู้ชายจะเหาะตามคารา โดยเด็กจะตอบว่าเห็นเขาเหาะแล้วหล่อ เท่หิจึงทำตาม ดังนั้นการจะหาสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยว จิตใจเด็กให้ด้านวัฒนธรรมตะวันตกนั้นคงเป็นไปได้จะยาก ถึงแม้จะมีการเรียนการสอนเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในวิชา ต่างๆ ก็ตาม แต่ถ้าเด็กยังคงได้รับอิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่เข้ามากระทบตลอดเวลา และเด็กเองก็เต็มใจที่จะรับ วัฒนธรรมตะวันตกเหล่านั้น ทูทางสังคมที่ท้องถิ่นมีอยู่คงจะไม่สามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถด้านกระแส การรับวัฒนธรรมตะวันตกได้ ซึ่งบางครั้งขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของเด็กเองและเด็กบางคนก็ไม่มีเพราะเด็กไม่ได้ตระหนักถึง คุณค่าที่แท้จริงของวัฒนธรรมไทยว่าเป็นอย่างไร มีคุณค่ามากน้อยแค่ไหน

ช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่รับวัฒนธรรมตะวันตกได้ง่าย เด็กนักเรียนส่วนมากจะเริ่มนำเอาวัฒนธรรม ตะวันตกมาใช้ ทำตามแฟชั่น ช่วงมัธยมศึกษาที่ 2 หรือมัธยมศึกษาที่ 3 เป็นช่วงที่เปลี่ยนจากเด็กเป็นวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ กำลังสนใจเพศตรงข้าม ต้องการหาบุคคลิกของตนเอง เพื่อให้ดูเด่นเป็นที่สนใจของเพื่อนและเพศตรงข้าม จึงทำให้เด็ก พยายามที่จะเลียนแบบสิ่งต่างๆ ที่คิดว่าเท่ ซึ่งส่วนมากรับมาจากสื่อต่างๆ ทั้งทางโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ขณะที่มิ วุฒิกวาะน้อยไม่สามารถแยกแยะสิ่งต่างๆ ได้ เมื่อมีสิ่งแปลกใหม่เข้ามาก็จะให้ความสนใจและตอบสนองต่อสิ่งนั้นโดย ไม่รู้ว่าสิ่งที่รับมานั้นเป็นสิ่งที่ถูกหรือผิด เมื่อเห็นคนส่วนใหญ่นิยมก็จะนิยมตาม

เด็กขาดประสบการณ์การรับรู้ และการป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นรอบตัว อยากรู้ อยากรองทุกอย่างที่เห็น เด็กคิดไม่ค่อยเป็น อีกประการหนึ่งเด็กยังขาดคนชี้แนะในสิ่งต่างๆ ว่าสิ่งไหนควรทำตามหรือ สิ่งไหนไม่ควรทำตาม เช่น เมื่อเด็กเห็นการแต่งตัวของคนที่กลับจากกรุงเทพฯ ก็จะอยากแต่งบ้างโดยไม่มีการยับยั้งจิตใจ

จากการที่ตัวอำเภอเป็นทางผ่านและมีธุรกิจร้านค้าต่างๆ ที่เด็กสามารถเข้าถึงได้ เช่น หนังสือ แผ่นเพลง แผ่นหนัง ร้านคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ร้านเสื้อผ้า ร้านสะดวกซื้อต่างๆ ซึ่งสะดวกมากกับการบริโภค สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เด็กจึงสามารถรับได้ง่ายและมีการพูดต่อกันในกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้บางกลุ่มยังเดินทางไปอำเภอ ไกลเคียงที่มีสถานบันเทิงหรือไปกรุงเทพฯ ในวันหยุด เป็นต้น

สภาพแวดล้อมในชุมชนที่มีชาวบ้านนิยมผสมสรกับคนต่างชาติทำให้เด็กเห็นพฤติกรรมต่างๆ และ เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว

พฤติกรรมกรับวัฒนธรรมตะวันตก

โดยสังเกตได้จากการแต่งตัว อูบนิสัย ความประพฤติ การพูดจา ทศนคติและการปฏิบัติตัวต่อ ผู้ใหญ่ จะมีการเลียนแบบตะวันตกมากในเรื่องการแต่งกาย ดูได้จากการใส่เสื้อผ้าไซร์ละติหรือไซร์ช่วงบน การตัดผม ในรูปแบบของแฟชั่น การชอยผมทรงแปลกใหม่ การทำสีผมเป็นสีน้ำตาล โดยเด็กนักเรียนหญิงจะรับมาใช้ได้ง่าย และรวดเร็วว่านักเรียนชาย เนื่องจากเป็นเพศที่รักสวยรักงาม อยากรวยอยากเด่นในกลุ่มเพื่อน ต้องการเป็นที่สนใจ ของเพศตรงข้าม ทำให้พยายามแสวงหาสิ่งใหม่ๆ ที่คิดว่าดี ซึ่งพฤติกรรมกรแต่งกายของเด็กส่วนมากมักจะถูกมอม เมมาจากสื่อต่างๆ เมื่อได้ดูสื่อต่างๆ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เข้ามาในชุมชนจะมีทำตามกันเป็นแฟชั่น ดังจะเห็นได้จาก การที่เด็กดูโทรทัศน์แล้วเลียนแบบคารา นักร้อง กลุ่มศิลปิน ทั้งการแต่งตัว กิริยาท่าทางและคำพูด เป็นต้น

พฤติกรรมกรรกล้าแสดงออกมากขึ้นในเชิงคำพูด กิริยาท่าทาง โดยเฉพาะกรรกล้าแสดงออกในด้านไม่ดี เช่น การจับมือถือแขนกัน และกล้าที่จะไปไหนมาไหนด้วยกันสองต่อสองโดยไม่สนใจว่าใครจะคิดอย่างไร การขึ้นชอบคารานักร้องคนโปรด ซึ่งเด็กจะมีพฤติกรรมในการเลียนแบบคารานักร้องเหล่านั้น การพูดจาด้วยภาษาแสดงต่างๆ การพูดไทยและการร้องเพลงไทยไม่ขัดตามแบบนักร้องลูกครึ่ง บางคนพูดภาษาไทยไม่ขัด

ความฟุ่มเฟือยดูจากการใช้สิ่งของ การรับประทาน นำโทรศัพท์มือถือมาใช้ในโรงเรียน ซึ่งอาจเลียนแบบคารานักร้องที่ชื่นชอบ เพราะคารานักร้องเป็นพรีเซนเตอร์โฆษณาให้กับโทรศัพท์ที่พวกเขาชื่นชอบ รวมทั้งการซื้อของ gift shop ตามห้างสรรพสินค้าแล้วนำมาอวดกัน

บางโรงเรียนอาจารย์มองว่า มีเพียงเด็กกลุ่มน้อยเท่านั้นที่มีความคิดเป็นของตนเองที่ด้านวัฒนธรรมตะวันตก เด็กที่ไม่เห็นด้วยมักจะเป็นเด็กที่ตั้งใจเรียนดี ไม่หลงกับสื่อโฆษณา หรือคำนิยมต่างๆ ที่ลอกเลียนแบบกัน แต่ไม่ใช่ว่าเด็กรับมาแล้วจะไม่ดีทุกอย่าง บางเรื่องที่ได้รับมาแล้วดีก็มี เช่น เด็กเริ่มกล้าแสดงออกมากขึ้นแต่ยังเป็นส่วนน้อยอยู่ แต่สิ่งที่เด็กนักเรียนไม่รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้เป็นแบบอย่างเลย คือ การศึกษาแบบการค้นคว้าในห้องเรียน หรือการศึกษาด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 2 มองว่าเด็กมีศักยภาพในการด้านวัฒนธรรมตะวันตก

อาจารย์กลุ่มนี้มองว่า เด็กและเยาวชนในโรงเรียนมีศักยภาพในการรับด้านวัฒนธรรมตะวันตกในปัจจุบันได้ กล่าวคือ เด็กจะไม่รับเข้ามาง่ายๆ ส่วนมากมีความสามารถในการแยกแยะว่าดีหรือไม่ดีได้พอสมควร เพราะเด็กมีได้เอามาใช้ในชีวิตประจำวันมากนัก จะมีบ้างเป็นบางโอกาส เด็กมีขีดความสามารถพอที่จะเลือกรับหรือด้านวัฒนธรรมตะวันตก โดยเด็กมีศักยภาพในการด้านวัฒนธรรมตะวันตกได้ประมาณ ร้อยละ 60 มีความพอเหมาะพอดี ยังสามารถครองตนเป็นคนไทยที่รู้จักยับยั้ง มีการคิดไตร่ตรองถึงการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยบางอย่างที่ดีไปเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมของตะวันตก ถ้าเห็นว่าวัฒนธรรมของไทยคืออยู่แล้วก็นำวิถีแบบไทยไปปฏิบัติ ถ้าเด็กนักเรียนมองว่าวัฒนธรรมตะวันตกมากเกินไปไม่เหมาะกับสภาพชีวิต เด็กก็จะไม่รับวัฒนธรรมนั้นมาเพราะเด็กไม่ได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งตัวตามแฟชั่น จากที่เห็นก็ไม่ค่อยมีการแต่งกายแบบย้วยจนยังมีความละเอียดอยู่ บางโรงเรียนเคยมีการทำแบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องการแต่งกายสายเดี่ยว เกาะอก ผลคือ เด็กมีความเห็นว่าไม่สมควร ไม่เหมาะสมกับวัย เด็กไม่ชอบการแต่งกายในลักษณะนี้ การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเที่ยวหลัง 4 ทุ่มของเด็ก ทั้งผู้ปกครองและเด็กเห็นด้วยเกือบ 100% ว่าเด็กไม่ควรออกจากบ้านหลัง 4 ทุ่ม นอกจากนี้ยังเป็นเพราะบางชุมชนที่มีกลุ่มคนเขมรจะมีเด็กในชุมชนที่ยังพูดภาษาเขมรออยู่ และบางบ้านยังมีการไหว้ผีอยู่ เป็นต้น ทำให้เด็กมีทุนทางวัฒนธรรมในการคิดแยกแยะว่าอะไรควรอะไรไม่ควรนำมาใช้ ส่วนเด็กอีกประมาณร้อยละ 40 ที่รับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างเต็มที่โดยไม่มีการพิจารณาหรือกลั่นกรองว่าวัฒนธรรมตะวันตกเหล่านั้นมีความเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ เด็กส่วนใหญ่จะไม่ค่อยพ่อแม่คอยอบรมสั่งสอนดูแล แต่กลุ่มที่เป็นปัญหาก็จะเป็นพวกครอบครัวแตกแยกที่อยู่คนเดียวหรืออยู่กับญาติและที่นำเป็นห่วงอีกประการหนึ่ง คือเด็กที่ไม่มีศักยภาพจะเป็นเด็กในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ความคิดยังไม่ทันสังคม ทั้งๆ ที่รู้ว่าอะไรดีหรือไม่ดีแต่ก็ยังทำ

ส่วนด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือ ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ เพื่อเราจะสามารถอยู่รอดก้าวทันโลก ซึ่งบางโรงเรียนมีการเรียนการสอนเป็นภาคภาษาอังกฤษ เพื่อเสริมศักยภาพด้าน ภาษาให้กับเด็กนักเรียน

ลักษณะของเด็กที่รับวัฒนธรรมตะวันตกมาอย่างเต็มที่ ในมุมมองของอาจารย์ คือ ในกลุ่มเด็ก นักเรียนชายชอบเล่นเกมสกีที่ใช้ความรุนแรงและนักเรียนหญิงมีลักษณะการแต่งตัวที่ไม่เหมาะสม ใส่เสื้อสายเดี่ยว ใส่ เสื้อตัวเล็กพิดจัดเห็นส่วนเว้า ส่วนโค้งของร่างกายชัดเจน

ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีการแสดงออกทางเพศในที่สาธารณะอย่างโจ่งแจ้ง นั่งชิดติดกัน และมีการหยอกล้อกันในโรงเรียน เด็กนักเรียนหญิงชายที่ชอบพอกันมีการหวิวมให้กัน การพูดจาไม่สุภาพ หรือพูดไม่มีหางเสียง เป็นต้น

ปัจจัยที่ทำให้สามารถต้านกระแสวัฒนธรรมตะวันตกได้

พื้นฐานทางครอบครัวที่ได้รับการอบรมขัดเกลา การให้คุณค่ากับความเป็นไทยในครอบครัวเป็นพลังในการเหนี่ยวรั้งเด็กให้มีพฤติกรรมการแสดงออกที่เป็นไปตามครรลองครองธรรมตามขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย สิ่งที่เขาไม่ได้ก็คือ การนำหลักศาสนามาช่วยอบรมขัดเกลาเด็กๆ ในครอบครัวของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

มีครูคอยตักเตือนอยู่เสมอๆ ซึ่งครูจะสอนเสมอว่าต้องคิดดีและปฏิบัติในทางที่เหมาะสมทุกๆ วัน ตอนเข้าก่อนการเรียนการสอนจะมีการอบรมโดยเน้นเรื่องจริยธรรมคุณธรรม อาจช่วยทำให้เด็กสามารถแยกแยะผิดถูกเองได้ อีกทั้งครูจะให้ข้อคิดแก่เด็กว่า เมื่อรับวัฒนธรรมตะวันตกมาแล้วเราได้อะไร แต่สิ่งที่ควรทำคือรับวัฒนธรรมตะวันตกมาแต่พอควร รับมาเฉพาะส่วนที่จำเป็นและมีคุณค่า โดยนำมาประยุกต์กับวัฒนธรรมไทย เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของเราอย่างเหมาะสม

การที่ยังมีคนในท้องถิ่นที่คอยแนะนำเด็กๆ คือ เด็กจะได้ไม่รับเข้ามาง่าย ๆ โดยที่ชุมชนจัดให้มีงาน ประเพณีประจำท้องถิ่นต่างๆ เพื่อเป็นการต้านวัฒนธรรมให้กับเด็กๆ อีกทางหนึ่งด้วย

มีระบบทางสังคมที่เอื้อหนุนให้เป็นแรงต้านวัฒนธรรมตะวันตก เนื่องจากหลายโรงเรียนในเขตพื้นที่ การศึกษาที่ 2 ตั้งอยู่ในที่ห่างไกลจากตัวเมืองจึงเป็นสังคมที่ไกลความเจริญ คนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ต้องการการ เปลี่ยนแปลงจากภายนอกเพราะวิถีของชีวิตไม่เอื้ออำนวย วัฒนธรรมตะวันตกยังเข้ามาไม่ถึงตัวเด็ก ๆ ถึงเด็กจะมี ศักยภาพแต่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาไม่ถึง เด็กจึงไม่ค่อยได้ใช้ศักยภาพของตัวเองมากเท่าไร

ไม่ค่อยมีสื่อ ดังนั้นจึงไม่มีสิ่งล่อแหลมที่มากับสื่อและยังคงมีการสืบทอดศิลปพื้นบ้านของไทยแท้ๆ เช่น ศิลปะหมัดมวยพื้นบ้าน รวมทั้งสถานะทางเศรษฐกิจซึ่งไม่เอื้อต่อการรับอารยธรรมตะวันตกด้วย

โดยรวมแล้วเด็กจะไม่ค่อยรับวัฒนธรรมต่างๆ เข้ามามากนัก ส่วนที่รับเข้ามาก็เป็นพฤติกรรมกา รเลียนแบบตาราหนังร้องมากกว่า โดยนักเรียนมัธยมปลายจะมีการเล่นกีตาร์ในกลุ่ม บางโรงเรียนมีวงดนตรีไทย โดย ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลในการจัดซื้อเครื่องดนตรีไทยแต่ก็ยังขาดบุคลากรที่มาช่วยสอน โดยอาศัยเด็กที่เคยเรียน ดนตรีไทยมาจากที่อื่นช่วยสอนเพื่อนๆ ในโรงเรียนด้วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการต้านวัฒนธรรมตะวันตกที่ดีอีกแบบ

กลุ่มที่รับวัฒนธรรมตะวันตกมาแต่มีการปรับใช้

กลุ่มที่มองว่าเด็กและเยาวชนจะไม่ด้านวัฒนธรรมตะวันตกแต่จะรับมาและประยุกต์ปรับให้เข้ากับรูปแบบวัฒนธรรมไทยในแนวทางของวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นส่วนมาก เช่น ในการแต่งชุดสไบของไทย ก็จะต้องให้สั้นขึ้นเห็นสะดือ การรำไทยเด็กจะรำโดยใช้จังหวะของดนตรีการเดินเป็นของตะวันตกมากกว่า

กลุ่มที่มองเป็นกลาง

กลุ่มตัวอย่างที่มีมุมมองเกี่ยวกับการรับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างเป็นกลางๆ ถึงแม้เด็กจะรับวัฒนธรรมตะวันตกได้รวดเร็วมาก แต่ไม่ใช่ว่าวัยรุ่นทุกคนจะนิยมวัฒนธรรมตะวันตกเหมือนกันหมด มีการซึมซับรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาบางส่วนและบางคน แต่ก็มีเด็กบางกลุ่มที่ไม่ยอมรับวัฒนธรรมที่ก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว ไม่ชอบการแต่งตัวที่หวือหวาจนเกินไป จนทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ แต่ไม่ใช่จะไม่รับวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาเสียทีเดียวแต่จะมาปฏิบัติแต่พอดี เด็กบางคนไม่ถึงกับรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกอย่างเต็มที่แต่ก็ไม่ต่อต้าน ยังพอใจในพฤติกรรมแบบเดิมๆ ไม่หวือหวาหรือฟูฟาดตามแฟชั่น อีกกลุ่มก็คือ เด็กที่ไม่รับและไม่ด้านอะไรเลย

โดยภาพรวมแล้ว เด็กมีศักยภาพและภูมิคุ้มกันในระดับปานกลาง คือรับมาบ้างแต่ก็ไม่มากนักจนเกินไปไม่ถึงระดับที่น่าเป็นห่วง มีแทรกซึมเข้ามาบ้างด้านการแต่งกาย และเทคโนโลยี จาก 100 คน มีการเลียนแบบแฟชั่นประมาณ 10 คน เพราะถ้ารับมาทั้งหมดเด็กจะต้องแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งกิจกรรมการพา การพูดจา บางโรงเรียนอาจารย์มองว่า เด็กยังมีความน่ารัก พุดง่าย เชื่อฟังครูอาจารย์ดี ทำตามแบบอย่างรุ่นพี่ที่ดีเพื่อรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา และเด็กมองเห็นว่าของไทยดีอยู่แล้ว

ปัจจัยของการรับหรือการแสดงออก เพราะ

วัฒนธรรมตะวันตกต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมที่ตรงใจวัยรุ่น มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ออกมามากมายทางสื่อต่างๆ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ ทำให้เด็กรับได้อย่างรวดเร็วมาก

พฤติกรรมเลียนแบบเพื่อนมักจะเกาะติดกลุ่มเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นเด็กส่วนใหญ่จะเป็นไปตามเพื่อนที่ชักจูงกันไป มีพฤติกรรมเลียนแบบโดยไม่คิดว่าสิ่งใดถูกผิด มองว่าค่านิยมตะวันตกเป็นความทันสมัย ไม่ให้ล้าหลังกว่าเพื่อนๆ ใครไม่ทำตามก็จะเขยทำให้เข้ากลุ่มไม่ได้ โดยเฉพาะพฤติกรรมการแต่งตัวตามแฟชั่น

ปัจจัยที่ทำให้ไม่รับหรือไม่แสดงออก เพราะ

พวกที่ยังพอใจในพฤติกรรมแบบเดิมๆ ไม่หวือหวาหรือฟูฟาดตามแฟชั่น เด็กบางคนก็อาจจะไม่แสดงออก หรือไม่สามารแสดงออกภายในโรงเรียนได้

และตัวช่วยในการต่อต้านพฤติกรรม คือ สังคมที่ยังคงเป็นแบบชนบทและสถานะทางการเงินที่ไม่เอื้ออำนวย

พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเด็กรับวัฒนธรรมตะวันตก

พฤติกรรมการรับวัฒนธรรมตะวันตก เช่น การทำสัสม์ การทำเล็บ ผู้หญิงจะเจาะหูหลายรู ผู้ชายก็จะเจาะหู เจาะลิ้น มีการสักตามร่างกาย ส่วนกลุ่มเด็กที่ก้าวร้าว เกเร นำเอาสื่อลามกมาโรงเรียน มีการขับรถเสียงดัง การทะเลาะวิวาทยกพวกตีกัน และการนำโทรศัพท์มือถือมาโรงเรียน

กลุ่มที่มองว่ามีปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เด็กไม่แสดงออกถึงการรับวัฒนธรรมตะวันตก

ถึงแม้ว่าเด็กจะมีความสนใจและอยากที่จะเลียนแบบวัฒนธรรมเหล่านั้น แต่การที่เด็กๆ ขาดปัจจัยด้านสังคมที่จะมาตอบสนองความต้องการในการรับวัฒนธรรมตะวันตก จึงกลายเป็นสิ่งที่ชะลอการรับวัฒนธรรมตะวันตก ปัจจัยหลายๆ ด้านที่ช่วยชะลอการรับวัฒนธรรมตะวันตกจากเด็กในเมือง คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยสำคัญทำให้เด็กไม่สามารถตามกระแสตะวันตกได้ คือฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะทางครอบครัวไม่พร้อม เด็กส่วนใหญ่ไม่มีทุนทรัพย์ในการที่จะตามแฟชั่น หรือเลียนแบบตะวันตก เช่น กินอาหาร Fast food

เด็กอยากจะรับวัฒนธรรมตามสื่อที่เข้ามาแต่ต้องยับยั้งเพราะความยากจน เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ปกครองยังทำอาชีพเกษตร มีฐานะยากจน ถึงแม้เด็กจะอยากได้แต่ก็ไม่มีเงินซื้อ เด็กเองก็ยังคงช่วยพ่อแม่แบ่งเบาภาระทางบ้าน ทำให้ไม่มีเวลาสนใจสิ่งพวกนี้ กล่าวคือ ครอบครัวเองก็แทบจะไม่มีเงินจะสนับสนุนแม้กระทั่งการเรียน ทางโรงเรียนต้องคอยช่วยเหลือในการจัดหาทุนให้ทั้งทุนการศึกษา ทุนอาหารกลางวัน ดังนั้นความยากจนเป็นตัวชะลอการรับวัฒนธรรมตะวันตกไปโดยปริยาย

เนื่องจากโรงเรียนและสภาพชุมชนของนักเรียนเป็นพื้นที่ห่างไกลความเจริญ ลักษณะยังคงเป็นสังคมชนบทและอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองค่อนข้างมาก ทำให้เด็กไม่ค่อยทราบเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันตกมากนัก ดังนั้นระดับการรับรู้จะน้อยมาก การรับวัฒนธรรมจากภายนอกเป็นไปได้ช้า อีกทั้งวัฒนธรรมเหล่านั้นไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม จึงทำให้เด็กนักเรียนไม่ชวนช่วยในการรับเอาวัฒนธรรมของตะวันตก

สื่อต่างๆ ยังเข้าสู่ชุมชนน้อย ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ยังเข้าไม่ถึง ทำให้เด็กฯ รับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันตกและความทันสมัยอยู่ในวงแคบ จะมีบ้างที่รับรู้จากสื่อทางโทรทัศน์ ทำให้นักเรียนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาเพียงบางส่วน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เด็กไม่สามารถเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกได้ โดยเฉพาะเรื่องอาหารฟาสต์ฟู้ด จะไม่มีผลต่อเด็กเพราะไม่มีแหล่งที่เด็กจะหาซื้อได้ ทำให้เด็กไม่ได้รับและเป็นการต้านวัฒนธรรมตะวันตกทางอ้อม

พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการรับวัฒนธรรมจากตะวันตก

การแต่งกาย เสื้อผ้า แฟชั่น การสักในนักเรียนชาย เด็กจะรับสื่อจากการอ่านจากหนังสือ ซึ่งเป็นหนังสือที่ไม่ค่อยมีประโยชน์ เช่น การ์ตูน หนังสือดารา นักร้อง หนังสือโป๊ ถ้ารับสื่อจากทีวี จะเป็นละคร รายการบันเทิง ซีดีเพลง ซีดีโป๊ ไม่ค่อยดูรายการที่มีคุณค่า

การแสดงออกทางท่าทาง คำพูดจากโทรทัศน์ ซึ่งเป็นการรับแบบทางอ้อมโดยผ่านสื่อ

3.2.2.7 ปัญหาที่นำเป็นห่วง/การแก้ไข

อันดับที่ 1 ปัญหาชู้สาว เป็นปัญหาที่อาจารย์กล่าวถึงมากที่สุด การมีพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาเรื่องเช็กอินวัยเรียน

เด็กส่วนใหญ่ตอนนี้ เห็นเรื่องเช็กอินวัยเรียนเป็นเรื่องธรรมดาโดยเฉพาะเด็กผู้หญิง ขาดความรู้และการยับยั้งชั่งใจ ปล่อยเนื้อปลอยตัว กล้าแสดงออกในเรื่องทางเพศมากขึ้น มีการคบหากันอย่างเปิดเผย มีการนั่งคุยกันในที่ลับตาระหว่างหญิงชาย เดินจับมือกันในโรงเรียนโดยที่ไม่รู้สึกอายเพื่อนๆ หรืออาจารย์ ซึ่งขณะนี้เห็นว่าการมีแฟนแล้วแสดงออกโดยเสรีเป็นเรื่องปกติ เด็กมีความสัมพันธ์รักซึ่งโดยเฉลี่ยอายุ 15-16 ปี ส่วนใหญ่เป็นเด็กนักเรียนที่ขาดความอบอุ่น มักจะแสวงหาความอบอุ่นจากเพื่อนและเพศตรงข้ามและลงเอยด้วยการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น โรคติดต่อทางเพศ นำไปสู่ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การทำแท้ง ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กมาก เรียนไม่จบหมดอนาคต เด็กที่เกิดมากกลายเป็นภาระของผู้อื่นก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวและจะเป็นปัญหาของสังคมต่อไป

สาเหตุ เด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวแตกแยก ไม่มีพ่อแม่ที่จะคอยให้คำปรึกษา ขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว ขาดบุคคลที่จะคอยเอาใจใส่ดูแล ทำให้เด็กต้องการคนรู้ใจและเข้าใจ เห็นว่าการมีครอบครัวเป็นเรื่องธรรมดา ดังนั้นเมื่อเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ ก็ไม่คิดที่จะ เรียนต่อ แต่คิดที่จะหางานทำและมีครอบครัว ขาดการดูแลเอาใจใส่จากที่บ้าน เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองออกไปทำงาน ทางโรงเรียนดูแลเด็กได้เฉพาะตอนที่อยู่ในโรงเรียน พอเด็กกลับบ้านแล้วก็ไม่ว่าเด็กไปทำอะไรกันบ้าง

เนื่องจากพ่อแม่ของเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้มองว่าเรื่องเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญ บางครอบครัวไม่ตักเตือนและยังสนับสนุนให้ลูกมีแฟนหรือสามีได้และสามารถหลับนอนด้วยกันได้ พ่อแม่ไม่ได้ว่าอะไรเพราะพ่อแม่บางคนก็เปลี่ยนสามีหรือภรรยาใหม่โดยไม่ตระหนักถึงศีลธรรมหรือความเหมาะสม

เกิดจากกระแสสื่อที่นำเสนอเรื่องเพศเหมือนเป็นเรื่องปกติ ปัจจุบันสื่อมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก สามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่ว่าจะบนทีวีหรืออินเทอร์เน็ต และสื่อที่ออกมาก็มาควบคุมได้ยาก รวมทั้งเด็กเกิดจากความอยากรู้อยากเห็นตามวัยของเด็ก และอยากเลียนแบบจากสื่อลามก หรือดาราในทีวี สื่อต่างๆ เผยแพร่ค่านิยมเรื่องเพศที่รับจากมาจากชาติตะวันตกและมีให้เห็นอยู่ทั่วไปในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นสื่อจึงมีส่วนช่วยให้เด็กมองว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนไม่ใช่เรื่องเสียหาย ภาพโป๊เปลือยในอินเทอร์เน็ตที่สื่อให้เห็นความอนาจาร การแต่งกายน้อยชิ้นเปิดเผยให้เห็นสรีระของหญิงชาย การมีเพศสัมพันธ์อย่างเสรีทำให้เกิดการจับคู่ในกลุ่มเพื่อน ขวามองแทนที่ฮือฮา ทำให้เด็กหาข้อข้อดีต่อกัน อาจารย์ที่ไต่ถามเด็กคุยกันเรื่องน้องแทน ยังสะท้อนให้ฟังว่าเด็กมองเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดา

เด็กกำลังเข้าสู่ช่วงของวัยรุ่น เป็นเรื่องของความต้องการทางเพศตามธรรมชาติ อยากรู้อยากลอง เกิดจากช่วงวัยที่อยากมีแฟน

เกิดจากค่านิยมในกลุ่มเด็กนักเรียน เป็นพฤติกรรมเลียนแบบเพื่อน เห็นเพื่อนมีแฟนและตนเองก็ต้องมีแฟนแบบเพื่อนบ้าง

ค่านิยมของท้องถิ่นที่แต่งงานเร็ว สนใจที่จะทำงานมากกว่าการเรียน และทางบ้านให้การสนับสนุน เห็นด้วยกับการแต่งงาน ไม่เห็นว่าการเรียนสำคัญให้เด็กออกจากโรงเรียนมาช่วยงานทางบ้าน

การแก้ไข

อาจารย์ประจำชั้นเข้าไปพูดคุยกับนักเรียนถึงความเหมาะสมในการปฏิบัติตัวตามวัย ดักเตือนและ แนะนำว่ายังอยู่ในวัยเรียน ตอนนี้หน้าที่สำคัญ คือ ตั้งใจเรียน อาจารย์จะคอยอบรมและปลุกฝังให้เด็กใฝ่เรียนมากยิ่งขึ้น

อาจารย์จะเรียกเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมผู้สาวที่ไม่เหมาะสมมาพูดคุย อธิบายถึงผลเสียในการซิงสุกก่อนห่าม มีการเรียกมาอบรมโดยจะอบรมเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง คือ ให้อุจกให้เกียรติผู้หญิง และมีการสอนแทรกในเวลาเรียนว่ายังไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร คาดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มจะหมดไป และเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

โรงเรียนจะแบ่งให้อาจารย์ดูแลนักเรียนเป็นกลุ่มๆ จะได้รู้ข้อมูลพื้นฐานของเด็กในหมู่บ้าน เพราะเด็กส่วนใหญ่ไม่มีผู้ปกครองคอยสอดส่องดูแล พยายามให้คำปรึกษากับเด็ก ให้เด็กเชื่อใจ และกล้าที่จะมาปรึกษา

อาจารย์ไปเยี่ยมบ้านของนักเรียนเพื่อพูดคุยกับผู้ปกครองของเด็ก มีการบอกกล่าวพฤติกรรมของบุตรหลานให้ผู้ปกครองทราบ ปรึกษากันเพื่อนำไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหาและหาวิธีป้องกันเพราะเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องช่วยกันอบรมชี้ผิดถูก ปรับเปลี่ยนทัศนคติเรื่องเพศ ให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้นกว่านี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ควรโทษกันไปมา ทุกคนต้องร่วมมือกันช่วยแก้ปัญหา

ทางโรงเรียนจะเรียกเด็กมาดักเตือน เชิญผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายมารับรู้ มาพูดคุยกัน มาช่วยกันแก้ปัญหาและตกลงกับผู้ปกครองว่า ถ้าเด็กไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยสามารถตีได้ ให้ผู้ปกครองเซ็นชื่อยินยอม ถ้าผู้ปกครองไม่ยินยอมทางโรงเรียนก็จะไม่ตี แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะยินยอมให้ตี

บางโรงเรียนจะมีการพูดคุย บอกกล่าว ดักเตือน ทั้งพูดดีและตี การตีเป็นวิธีการที่ได้ผลมากที่สุด เพราะว่าการตีจะทำให้เด็กอายเพื่อนๆ ถูกเพื่อนๆ มองและหัวเราะเยาะ เด็กจะไม่ทำผิดอีกในครั้งต่อไป แต่ก็ได้ผลเฉพาะเด็กบางคนและได้ผลในระยะสั้น แต่ดีกว่าไม่ได้ผลเลย

มีการประชุมผู้ปกครอง ปีละ 2 ครั้ง ในวันพ่อและวันแม่

ปัญหาที่อาจารย์กลุ่มตัวอย่างมองว่าน่าเป็นห่วงเท่ากับปัญหาผู้สาว คือ ปัญหาเรื่องการศึกษา

ปัญหาการไม่ตั้งใจเรียนของเด็ก การโดดเรียน เด็กอ่านหนังสือไม่ออก เด็กไม่สนใจ ไม่รับผิดชอบในการเรียนต้องคอยบังคับเฉียวเฉียว ปัญหาเด็กไม่ค่อยรับผิดชอบ มาเรียนตามหน้าที่และไม่รับผิดชอบงานที่มอบหมาย เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของการเรียน และไม่รู้จักการวางแผนอนาคตข้างหน้า จะเรียนจบหรือไม่จบก็ยังไม่รู้ บางคนคิดว่าต้องออกมาทำงานในโรงงานหรือทำเกษตรกรรมเหมือนพ่อหรือแม่ ทำให้คิดว่าการเรียนไม่สำคัญต่ออนาคตของตนเอง บางโรงเรียนมีนักเรียนถึงร้อยละ 70 ที่พ่อและแม่แยกทางกัน มีปัญหาครอบครัวแตกแยก ต้องเดินทางไปทำงานต่างพื้นที่ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น เด็กนักเรียนที่ขาดความอบอุ่นจะทำให้เป็นเด็กที่ไม่ค่อยตั้งใจ

เรียน เพราะไม่มีผู้สนใจในการเรียนของเด็ก เด็กขาดคนกระตุ้นให้เขาใจใส่ต่อการเรียนและมีเด็กบางคนที่มีการเรียนรู้ช้ากว่าปกติ

ปัญหาด้านการเรียน เด็กมีพื้นฐานการเรียนไม่ดีมาก่อน บางคนอยู่ ม.2-ม.3 แล้วแต่ยังอ่านหนังสือไม่ออก ต้องเริ่มอ่าน หรือสะกดคำเหมือนเด็กประถมซึ่งมีเป็นจำนวนมาก เด็กบางคนโศกเศร้ามาก สอนเท่าไรไม่สามารถรับรู้ ไม่ฉลาดแล้วยังชี้แจงเลยทำให้การเรียนยิ่งช้า ปัญหาเด็กอ่านหนังสือไม่ออกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากกฎของโรงเรียนทั่วประเทศว่าเด็กต้องสอบผ่านทุกคน ทำให้เกิดปัญหาตามมา คือ โรงเรียนไม่สามารถให้เด็กสอบตกได้ จำเป็นจะต้องทำให้เด็กสอบผ่านทุกคน ซึ่งไม่เหมือนเมื่อก่อน คือ ถ้าเด็กสอบตกจะต้องซ้ำชั้นจนกว่าจะสอบผ่านถึงจะเลื่อนชั้นได้

สาเหตุ

เกิดจากการที่สภาพครอบครัวแตกแยก ไม่สมบูรณ์ เด็กในโรงเรียนหลายๆ โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 มีมากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปที่ประสบกับปัญหานี้ พ่อแม่แยกทางกันปล่อยให้ลูกอยู่กับตายาย เมื่อเด็กขาดความอบอุ่นแล้วหาคนรักเพื่อเติมสิ่งที่ขาดหายไปในชีวิต ปัญหาที่ตามมา คือ เด็กไม่สนใจการเรียน ไม่ค่อยรับผิดชอบ และขาดความกระตือรือร้นในการเรียน

ขาดการสนับสนุนเรื่องการศึกษาจากครอบครัว เนื่องจากปัญหาครอบครัวของเด็กที่เด็กส่วนใหญ่ในหลายๆ โรงเรียนมาจากครอบครัวแตกแยก อีกทั้งพ่อแม่ของเด็กไม่ใส่ใจการเรียนของบุตรหลานเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของอาจารย์ในโรงเรียน ส่วนตนเองต้องทำมาหากิน เมื่อเด็กขาดการเอาใจใส่ดูแล เด็กจึงไม่ตั้งใจเรียน และปัจจัยที่เกิดจากตัวผู้ปกครองอีกประการหนึ่ง คือ ผู้ปกครองไม่มีความรู้จึงไม่สนใจการเรียนของบุตรหลานเท่าที่ควร

เกิดจากตัวเด็กเอง เด็กไม่สนใจการเรียนของตัวเองเท่าที่ควร ไม่มีความใฝ่รู้ ไม่กระตือรือร้น ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ขยัน เพราะมีความสนใจในเรื่องอื่นๆ มากกว่า นอกจากนี้เด็กบางคนต้องช่วยแบ่งเบาภาระทางบ้านจึงทำให้ไม่มีเวลาเอาใจใส่การเรียน เด็กส่วนใหญ่จบ ม.3 แล้วจะออกไปทำงานโรงงานที่จังหวัดชลบุรี มีบางโรงเรียนที่มีการเรียนต่อ ม.4 แต่ก็มีน้อยมาก

สาเหตุ จากระบบการเรียนการสอนที่ว่าเรียนอย่างไรเด็กก็ต้องจบการศึกษา ทำให้เด็กไม่ค่อยกระตือรือร้น หรือใส่ใจในการเรียนเท่าที่ควร

การแก้ไข

อาจารย์ประจำชั้นและฝ่ายปกครอง จะสอบถามจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนและผู้ปกครอง จะคอยติดตามนักเรียนที่โดดเรียน หนีเรียนไปเล่นเกมส์

โรงเรียนพยายามใกล้ชิดกับเด็กเพื่อเรียนรู้ถึงพฤติกรรมและนิสัยของเด็กให้มากขึ้น เรียกเด็กมาอบรม ผลที่ได้รับส่วนใหญ่ว่าดีขึ้น แต่บางคนยังมีพฤติกรรมเหมือนเดิม

เกือบทุกโรงเรียนมีโครงการให้อาจารย์ไปเยี่ยมผู้ปกครองนักเรียนตามบ้าน โดยอาจารย์จะออกไปเยี่ยมบ้าน โทรศัพท์ติดต่อกัน ไปพบพูดคุยกับผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่มีปัญหา เพื่อบอกกล่าวปัญหาและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาจารย์กับพ่อแม่ ระยะเวลาหลังเด็กได้รับการดูแลจากระบบการช่วยเหลือเยี่ยมบ้าน ทางโรงเรียน

จึงรับรู้ปัญหาของเด็กชัดเจนและสามารถช่วยเหลือได้ถูกทางมากขึ้น ผลที่ออกมาบางโรงเรียนถึงแม้จะไม่เห็นผลอย่างชัดเจน แต่จากระยะเวลาที่สั่งสมมากทำให้เด็กคิดได้และปรับเปลี่ยนตัวเอง บางโรงเรียนเด็กมีพฤติกรรมดีขึ้นช่วงที่มีการเข้มงวดแต่เมื่อหยุดเด็กกลับเป็นเหมือนเดิม แต่บางโรงเรียนมีการปฏิบัติเป็นประจำให้เด็กติดเป็นนิสัย เด็กได้รับการเอาใจใส่ดูแลมากขึ้น ตั้งใจเรียนขึ้น ผลการเรียนรู้ดีขึ้นเป็นระยะ

บางโรงเรียนจัดให้มีอาจารย์เป็นที่ปรึกษาประจำกลุ่ม มีการดูแลจากอาจารย์ประจำกลุ่ม ให้คำปรึกษากับเด็ก โดยอาจารย์ 1 คน ต่อเด็ก 20 คน ภายในกลุ่มจะมีการทำกิจกรรมร่วมกัน พูดคุยถึงปัญหาต่างๆ ของเด็กแต่ละคนและมีการแลกเปลี่ยนเพื่อหาทางช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คอยให้คำแนะนำ แนะนำแนวทางที่สมควร ซึ่งสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก

มีการติดตามเด็กให้มาแก้เกรดที่สอบไม่ผ่าน ถ้าแก้ไม่หมดก็จะทำโทษ อาจารย์จะเคี่ยวเข็ญให้เด็กจบ ม.3 หรือ ม.6 ให้ได้ ซึ่งสุดท้ายก็จบแต่มีบางรายไม่สนใจมาแก้ มีบางส่วนเริ่มต้นตัวและขยันในตอนแรกแต่ผ่านไปสักพักก็กลับไปเป็นเหมือนเดิม ต้องตามแก้ไขใหม่อยู่เรื่อยๆ

โรงเรียนออกกฎระเบียบขั้นตอนในการลงโทษความผิดการโดดเรียน หนีเรียน

มีการปรับการเรียนการสอน พยายามหากิจกรรมที่เด็กสนใจมาทำในคาบเรียน และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนหนังสือว่ามีคุณค่าต่อตัวเองและสังคมอย่างไร

มีการเชิญประชุมผู้ปกครอง ซึ่งหลายๆ โรงเรียนไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเท่าที่ควร ผู้ปกครองไม่ค่อยใส่ใจนโยบายของโรงเรียน การเรียกประชุมผู้ปกครองแต่ละครั้งเป็นเรื่องยากลำบาก เพราะครอบครัวของเด็ก ส่วนใหญ่เป็นแรงงานรับจ้าง ดังนั้นจึงมองเรื่องทำมาหากินสำคัญกว่า

พยายามให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนให้มากขึ้น ถ้าเด็กนักเรียนมีปัญหาจะเชิญผู้ปกครองมาพบ แต่ถ้าเชิญมาบ่อยผู้ปกครองก็เริ่มรำคาญ บางครั้งมีการตอบโต้กลับมาทางโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนพยายามชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบว่า นี่คือโรงเรียนของพวกเขาด้วยเพื่อที่จะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหให้กับเด็ก

โรงเรียนจึงมีโครงการแนะแนวการศึกษาที่จะทำให้เด็กเห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งผลออกมาเป็นที่น่าพอใจอยู่บ้าง นอกจากนี้ยังมีชั่วโมงแนะแนว ดักเตือนอบรมในเวลาชั่วโมงโฮมรูมและอบรมหน้าแถว จะมีอาจารย์เวรมาพูดให้คิดถึงเรื่องอนาคต คอยแนะนำแนวทางว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร ซึ่งพอจะทำให้เด็กสามารถแยกแยะได้ ผลที่ได้รับดีขึ้นบ้าง เด็กมีความรับผิดชอบดีขึ้น ดีกว่าไม่ได้ดำเนินการใดเลย

บางโรงเรียนจัดกิจกรรมพุทธศาสนาเข้ามาเสริม คือ จัดกิจกรรมค่ายพุทธบุตร พุทธธรรม โดยมีพระเป็นวิทยากร เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และแนวทางการใช้ชีวิตที่เหมาะสมในแนวทางแห่งโลกโลกาภิวัตน์

มีการเคี่ยวเข็ญเด็กกลุ่มที่มีปัญหาด้านการเรียนเป็นกรณีพิเศษ และมีการสอนเพิ่มเติม นอกเหนือจากเด็กนักเรียนกลุ่มอื่น เช่น ช่วงเที่ยงหลังจากพักทานข้าวจะให้เด็กที่อ่านหนังสือไม่ออกแยกมาเรียนต่างหากทั้งการอ่านและการเขียนหนังสือทุกวัน เน้นการฝึกเขียนและอ่านเพื่อเพิ่มทักษะให้เรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น เพราะบางครั้งเด็กกลุ่มนี้เรียนตามเพื่อนในห้องเรียนไม่ทัน

มีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนกับโรงเรียน โดยมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น กรมประชาสัมพันธ์ สถานีตำรวจ ผู้นำชุมชน เป็นต้น ให้ผู้ปกครองช่วยสอดส่องดูแลแหล่งมั่วสุม ร้านเกมส์ และคอยแจ้งโรงเรียนเมื่อพบเห็นเด็กหนีเรียน

ผลของการดำเนินการ ทำให้เด็กนักเรียนมีความอบอุ่นเพิ่มมากขึ้น เด็กที่มีที่ปรึกษาที่จะสามารถ
แก้ไขปัญหาของตนให้ลุล่วงไปได้อย่างถูกต้อง โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษาและเพื่อนๆภายในกลุ่มช่วยกันแก้ไขปัญหา
เด็กหันมาแก้ไขปัญหามากกว่าหาทางออกที่ไม่ถูกต้อง

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการ ผู้ปกครองของเด็กบางคนไม่เข้าใจหาว่าอาจารย์มาวุ่นวายที่
บ้าน และบางครั้งผู้ปกครองของเด็กบางคนไม่ยอมรับฟังปัญหาของเด็กและปฏิเสธปัญหานั้น

อันดับที่ 2 ปัญหาเด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท เด็กไม่รู้จักการควบคุม
อารมณ์ แสดงออกโดยไม่ยั้งคิด เป็นวัยรุ่นเลิศจร่อน ใช้คำพูดที่รุนแรงก้าวร้าวกับเพื่อน ครูอาจารย์ และชาวบ้าน
บางครั้งนำไปสู่ปัญหาการทะเลาะวิวาททั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

สาเหตุ

ปัญหาครอบครัวแตกแยก ส่วนใหญ่ขาดความอบอุ่นและขาดความเอาใจใส่จากครอบครัว พ่อแม่
ไม่มีเวลากวดขันลูก อาทิ เด็กคนหนึ่งต้องอยู่บ้านกับยายเพราะแม่อยู่ในคุกและพ่อไม่รับผิดชอบ หลายรายพ่อแม่ไม่มี
เวลาอบรมสั่งสอนเพราะต้องทำไร่ทำนา

ความรุนแรงทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น วัยรุ่นอยู่ในช่วงวัยที่เปลี่ยนแปลง ยังไม่รู้ว่าจะตนเองต้องปฏิบัติ
ตนอย่างไร เด็กไม่มีแบบอย่างให้ปฏิบัติตาม การทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่เกิดจากไม่ถูกชะตากัน มองตากัน เขม่นกัน
บ้างเล็กน้อย ทะเลาะกันเรื่อง ผู้หญิง เรื่องชู้สาว เป็นต้น

ถูกกดดันจากสิ่งแวดล้อมหรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น คนในสังคมมีความก้าวร้าวรุนแรง การ
เลียนแบบบางคนที่มีอารมณ์รุนแรง พฤติกรรมความรุนแรงของเด็กดูจากกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ เมื่อมีการเล่นรอบ
กองไฟเกือบทุกกลุ่มจะมีการแสดงถึงความรุนแรงด้วยการเล่นบทชกต่อย หรือบดท้าวกันบ้าง

ความต้องการให้เพื่อนในกลุ่มยอมรับ หรืออยากเด่นอยากดัง กลัวที่จะไม่มีเพื่อน ต้องการปกปิด
ความอ่อนแอของตัวเอง เรียกร้องความสนใจ และเลียนแบบรุ่นพี่

การแก้ไข

ทุกโรงเรียนจะมีการว่ากล่าวตักเตือนพูดจาดีๆ บางโรงเรียนจะเรียกเด็กมาอธิบายให้ฟังถึงความ
แตกต่างของแต่ละคน และให้ทั้งคู่ทำงานที่ยากลำบากด้วยกัน

ปัญหาการทะเลาะวิวาทจะให้อาจารย์ผู้ชายช่วยดูให้ ถ้าไม่เชื่อฟังให้อาจารย์ฝ่ายปกครองลงโทษ
เชิญผู้ปกครองมาให้ทราบปัญหาของเด็ก และมีการพูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา
โรงเรียนจัดให้มีชั่วโมงจริยธรรม อบรมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กเพื่อช่วยลดความรุนแรง เน้นการสอนเรื่องการ
ทำความเคารพผู้อาวุโส การไหว้ ปลูกฝังความอ่อนน้อมถ่อมตน และสอนวิธีการปรับตัวการดำเนินชีวิตในสังคม ผล
ที่ได้รับคือนักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น รู้จักการขอบคุณ การไหว้ทำความเคารพและไม่เงินที่จะแสดงออกในทางที่ดี

ให้เด็กนั่งสงบสติอารมณ์โดยนั่งดูน้ำแล้วเขียนเรียงความว่าตนเองไปทำอะไรมา เพราะอะไรจึงทำ
เช่นนั้น เขียนให้ละเอียดที่สุดจนครบ 4 หน้ากระดาษ ซึ่งบางครั้งต้องใช้เวลาถึง 1 เดือน เมื่อเขียนเสร็จแล้วต้องอ่านให้

ผู้อ่านรายการฟัง ถ้าทำผิดร้ายแรง จะต้องอ่านให้ผู้ปกครองฟังด้วย วิธีการเช่นนี้ช่วงแรกเด็กจะตั้งใจที่ไม่ต้องเข้าเรียน แต่ต่อมากจะไม่กล้าทำผิดอีกเพราะเด็กกลัวการเรียนเรียงความ และการนั่งสงบสติทำให้ไม่ได้เล่นกับเพื่อนๆ

ให้พวกที่ทะเลาะกันมานั่งทานข้าวด้วยกันทุกวัน หรือให้สวมนวมต่อกันจนกว่าจะเหนื่อย

ผลที่ได้รับจากการแก้ไขปัญหา พบว่า ปัญหาเด็กลดลง แต่ก็ไม่ถึงกับหมดไปต้องอาศัยความสนใจจากผู้ปกครองมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อจะได้ช่วยกันสอดส่องดูแลปัญหาของเด็กมากขึ้น

อันดับที่ 3 ปัญหาครอบครัวแตกแยก เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาด้วยปัญหาการหย่าร้าง พ่อหรือแม่แต่งงานหรือมีครอบครัวใหม่ ทำให้เด็กบางคนต้องอาศัยอยู่กับตายาย ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น เด็กขาดที่ปรึกษา หรือกรณีที่พ่อหรือแม่ไม่มีเวลาให้ลูกเพราะทำแต่งงาน พ่อแม่ไม่มีเวลาพูดคุยทำความเข้าใจกับลูกๆ เด็กขาดที่ปรึกษา เมื่อเด็กเกิดปัญหาก็จะไม่มีใครรู้อาจเกิดปมด้อย ซึ่งมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่ดีตามมา เช่น การแสดงพฤติกรรมเรียกร้องให้อาจารย์สนใจเพราะไม่ได้รับความรักจากครอบครัว อาจก่อให้เกิดอาการก้าวร้าว หรือพฤติกรรมซึมเศร้า ไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน พฤติกรรมการพูดโกหก และปัญหาชู้สาว

การแก้ปัญหา

ทุกโรงเรียนมีโครงการสายสัมพันธ์ "การเยี่ยมบ้านนักเรียน" จะมีอาจารย์ที่รับผิดชอบแต่ละหมู่บ้าน คอยเคาะประตูบ้าน เยี่ยมบ้านเด็กเพื่อดูว่าเด็กมีปัญหาหรือไม่ ศึกษาข้อมูลเด็กนักเรียนแต่ละคน คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน ว่าพฤติกรรมที่บ้านและที่โรงเรียนว่าแตกต่างกันหรือไม่เพราะอะไร ยังเป็นการสร้างความใกล้ชิดและลดช่องว่างระหว่างอาจารย์กับเด็กนักเรียน ทำให้เด็กนักเรียนเกิดความอบอุ่น เมื่อเด็กมีปัญหาสามารถปรึกษาปัญหากับอาจารย์หมู่บ้านได้ เป็นการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้กับเด็กนักเรียนเพื่อป้องกันการเกิดปมด้อย

ให้อาจารย์พูดคุยกับเด็กมากกว่าปกติ มีการอบรมสั่งสอนและชี้แนะประโยชน์ให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น อาจยกตัวอย่างข่าวในหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้เด็กทำตามระเบียบกติกาศูนย์และอยู่ในกรอบมากขึ้น

มีการร่วมกันแก้ปัญหาระหว่างผู้ปกครองและอาจารย์ รวมถึงพยายามดึงเด็กกลับมาเป็นเด็กดี ซึ่งทำให้ปัญหาเริ่มเบาบางลงและเด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น

อันดับที่ 4 ปัญหาครอบครัวยากจน ปัญหาความยากจนของครอบครัวเด็กนักเรียน ก่อให้เกิดปัญหาการขาดโภชนาการหรือไม่มีกิน ทำให้เด็กมีร่างกายที่ไม่พร้อมในการศึกษาเล่าเรียน ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็ก ก่อให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างเพื่อนและบางครั้งเป็นปัญหาปมด้อยของเด็กนักเรียน ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจนนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไม่ดี นอกจากนี้ปัญหาความยากจนยังส่งผลกระทบต่อปัญหาการเรียน เด็กบางรายอาจจะเรียนไม่จบเพราะขาดทุนทรัพย์ บางคนเรียนดีแต่ขาดทุนทรัพย์จึงจำเป็นต้องเลิกเรียน เด็กมัธยมต้นจะมีการศึกษาต่อมากกว่าเด็กมัธยมปลายที่ส่วนใหญ่จะออกไปทำงานในโรงงานมากกว่า

การแก้ไข

ทุกโรงเรียนพยายามจัดหาทุนการศึกษาเล่าเรียนจากที่ต่างๆ ที่ช่วยเหลือเด็กทั้งทุนของรัฐบาลและทุนเอกชน ไม่ว่าจะเป็นทุนเรียนดีแต่ขาดแคลน หรือทุนเด็กยากจนแต่ความประพฤติดี อาจารย์บางท่านเอื้อเฟื้อหาอาหารกลางวันให้เด็กนักเรียนที่ยากจน หรือทุนโรงเรียนสนับสนุนอาหารกลางวันให้เด็กที่ขาดแคลน นอกจากนี้มีทุนนักเรียนยากจนของจังหวัด ทุนของมูลนิธิต่างๆ ทุนสหกรณ์ของอาจารย์ในโรงเรียน ทุนก๊วยมแต่มีน้อย

อันดับที่ 5 ปัญหาความไร้ระเบียบวินัย การแต่งกายที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกกาลเทศะ
เกิดจากเด็กไม่ค่อยมีระเบียบวินัยในตัวเอง ซึ่งจะมีปัญหาในเรื่องต่างๆ เช่น ปัญหาความประพฤติ ปัญหาการแต่งกาย เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีปัญหาครอบครัวแตกแยก พ่อแม่เลิกกันไม่ค่อยได้อยู่กับผู้ปกครอง และครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน

สาเหตุ

ครอบครัวมีปัญหาแยกทางกัน ทะเลาะกัน หย่าร้าง และเด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ หรือครอบครัวที่พ่อแม่ทำงานอย่างเดียว ทอดทิ้งลูกอยู่กับคนแก่ ทำให้ขาดการพูดคุยกันในครอบครัว

การแก้ไข

ในกรณีที่เด็กมีปัญหาก็จะเรียกพบเป็นรายบุคคล แบบตัวต่อตัวบ้างเป็นบางกรณี เพื่อสอบถามปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การที่เด็กแต่งกายผิดระเบียบ ถ้าเป็นเด็กมัธยมปลายก็จะให้ทำตัวเป็นตัวอย่างให้กับน้องๆ รวมทั้งอาจารย์เองก็ต้องตัวเป็นตัวอย่างให้กับเด็กๆ ด้วย

มีการอบรม พูดคุยกับเด็กนักเรียน มีการโฮมรูมทั้งในตอนเช้าและตอนเย็นในเรื่องการมีระเบียบวินัยในการแต่งกาย การคบเพื่อน ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

มีการส่งเสริมให้มีสำนักไทย มีสัมมาคารวะ ไหว้ พูดจาทักทายอย่างไทย การมีระเบียบวินัยในการเข้าแถว

อันดับที่ 6 ปัญหาที่เกิดจากการรับสื่อของเด็ก

การรับสื่อในปัจจุบัน เด็กสามารถรับสื่อได้ง่ายและรับได้ตลอดเวลา ทำให้เด็กเชื่อสื่อมากกว่าครอบครัว บางครอบครัวเด็กไม่มีความอบอุ่น เด็กจึงดูสื่อเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตโดยไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักการประพฤติปฏิบัติตัวว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรทำ ทำตัวไม่เหมาะสม เช่น ทำตัวโตเกินวัย ตามแฟชั่นต่างๆ ที่ไม่มีเงิน

โรงเรียนพยายามสร้างความใกล้ชิดกับนักเรียน ช่วยดูแลเอาใจใส่เด็กมากขึ้น เพื่อชดเชยความอบอุ่นที่ขาดหายไป โดยอาจารย์ให้ความสนิทสนม ใส่ใจ และให้คำปรึกษาทุกเรื่องที่เด็กต้องการคำปรึกษา

สอนให้เด็กรู้จักการวางตัว ทำในสิ่งที่ถูกที่ควร รู้ว่าอะไรดีไม่ดี อะไรควรหลีกเลี่ยงหรืออะไรควรทำ โครงการอาจารย์เยี่ยมบ้านเด็กเพื่อสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและครอบครัวเด็ก อาจารย์ที่มีหน้าที่ดูแลเด็กเมื่ออยู่ในโรงเรียน จะสร้างความน่าเชื่อถือได้โดยอาจารย์สามารถบอกพฤติกรรมเด็กเมื่ออยู่ในโรงเรียน และในทางกลับกันอาจารย์ก็จะสังเกตความเป็นไปของครอบครัวเด็กได้ด้วย

3.2.2.8 ข้อเสนอแนะในแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตก

ในชุมชน

1. เด็กและเยาวชน

เด็กจะต้องรับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างมีสติ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ การเดินทางสายกลางน่าจะมีความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตมากที่สุด

ตัวเด็กเองควรที่จะแยกแยะว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี และปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงาม

เด็กควรจะมีการรับรู้เรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัวของเด็กเองเพื่อจะได้รู้จักใช้จ่าย ที่ผ่านมามักจะเห็นว่าเด็กจะนำเงินไปใช้ซื้อสื่อบันเทิงเป็นส่วนมาก อาทิ วีดีโอ วีซีดี เทปเพลง เป็นต้น

2. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว

ครอบครัวมีความสำคัญมากในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กให้มีความคิดและมีความเข้มแข็ง ทั้งนี้ต้องสร้างให้เกิดความอบอุ่นและมีความใกล้ชิดกันในครอบครัว

-บทบาทให้ความรัก ความอบอุ่น ให้การดูแลเอาใจใส่

ผู้ปกครองควรมีเวลาให้เด็ก ต้องดูแลให้ความรักความอบอุ่นเอาใจใส่ ความใกล้ชิดในครอบครัว จะช่วยให้ช่องว่างระหว่างวัยลดลง เข้าใจกันมากขึ้น พ่อแม่ต้องเอาใจใส่ในการสร้างสภาพแวดล้อมในบ้านให้ดี ไม่ใช่ทำงานอย่างเดียว พ่อแม่และผู้ปกครองควรตระหนักถึงการดูแลเด็กร่วมกับโรงเรียนมากกว่านี้ ถ้าครอบครัวมีความรัก ความอบอุ่น พ่อแม่มีเวลาสอนลูก เด็กจะมีความประพฤติที่ดีขึ้นและเด็กคงไม่รับวัฒนธรรมที่ไม่ดีเข้ามามาก ไม่ควร ผลักภาระให้โรงเรียนฝ่ายเดียว เพราะหวังพึ่งโรงเรียนทางเดียวไม่ได้โรงเรียนเป็นเพียงส่วนเสริมเท่านั้น ผู้ปกครองต้องไม่ตามใจลูก ให้เวลาและเอาใจใส่ดูแลลูกมากขึ้น การจำกัดสื่อคงเป็นไปได้ยากต้องสอนให้เด็กรู้จักรับและแยกแยะให้เป็นมากกว่า อธิบายถึงข้อดีและข้อเสียจากสื่อ ครอบครัวควรดูแลอบรมสั่งสอนด้วยความรักความอบอุ่น ความเอาใจใส่ และความเข้าใจเพื่อเป็นเกราะป้องกันการรับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมหรือการประพฤติที่ไม่ดี

-บทบาทในการให้การอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำเรื่องค่านิยมและแนวทางในการ

ปฏิบัติตน

ผู้ปกครองควรใช้เวลาดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอย่างใกล้ชิด ควรมีเวลาอบรมบุตรหลานมากขึ้น โดยการเริ่มพูดคุยตั้งแต่เด็กๆ คอยชี้แนะสิ่งต่างๆ สอนให้เห็นถึงประโยชน์ของการประพฤติปฏิบัติตนที่ดี และชี้ให้เห็น ตัวอย่างที่ดีและไม่ดีของสิ่งนั้นๆ แนะนำสิ่งที่ดีเหมาะสมกับวัยให้กับเด็ก สอนให้รู้จักคิดและแยกแยะ ปลุกฝัง แนวความคิดโดยยึดหลักการดำเนินชีวิตตามแบบวัฒนธรรมไทย มีการปลุกฝังค่านิยมที่ดี เช่น คุณค่าของการรักนวล สงวนตัว การประพฤติตนให้เหมาะสมกับวัย ควรเปิดใจและกล้าที่จะพูดคุยเรื่องเพศกับลูกตรงๆ ไม่เบื่อกับที่จะต้องตอบ คำถามลูกและตอบอย่างเป็นจริง ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและตะวันตกว่ามีความสัมพันธ์กับระบบค่าใช้จ่าย

และเศรษฐกิจของครอบครัวอย่างไร อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และ
สอนให้รู้จักเลือกรับอย่างเหมาะสมไม่ให้มากเกินไป การปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดั่งามของไทยให้รักหวงแหนและอนุรักษ์ไว้
ก็จะเป็นการป้องกันการรับวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่ดีที่แฝงมาในช่องทางต่างๆ ได้อีกทางหนึ่ง ถ้าถูกทำผิดจะมีการ
พูดคุยกันก่อน แต่ถ้ายังไม่เชื่อฟังก็จะมีการทำโทษกันต่อไป

-บทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดี

ผู้ปกครองต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก อีกทั้งควรสอนให้เด็กรู้จักการคิดวิเคราะห์ในสิ่ง
ต่างๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถแยกแยะสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

-บทบาทในการให้การสนับสนุนด้านการศึกษา

ผู้ปกครองควรใส่ใจในการเรียนของบุตรหลาน ให้เวลากับเด็กให้มากขึ้นและควรส่งเสริมดูแล
สนับสนุนด้านการเรียนการสอนให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ผู้ปกครองแบ่งเวลาร่วมประชุมผู้ปกครองเทอมละ 2 ครั้งกับทางโรงเรียน เพราะจำเป็นต้องมีการ
ประสานงานทุกฝ่าย ทั้งสภารัตนนักเรียน ชมรมเพื่อนเตือนเพื่อนคอยดูแลสมาชิก

3. ครู/อาจารย์

-ครูปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมไทย คุณธรรมจริยธรรม

ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้ถึงคุณค่าความเป็นไทยและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จัดอบรม
เด็กเกี่ยวกับการเลือกรับวัฒนธรรมตะวันตก เน้นส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมไทย จัดแสดงละครเกี่ยวกับวัฒนธรรม
ตะวันตกและของไทยให้เด็กรู้จักเปรียบเทียบ ชี้แนะให้เห็นถึงข้อดีและข้อเสียของการรับวัฒนธรรมตะวันตก สอนให้
พวกเขารับผิดชอบต่อสิ่งที่ควรหรือเหมาะกับตัวเอง ให้รับรู้ถึงสิ่งไหนที่เป็นสิ่งที่ดีหรือถูกกาลเทศะ ไม่ขัด
กับวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เพราะการสอนไม่ให้นำวัฒนธรรมตะวันตกคงเป็นไปได้ยาก แต่ควรสอนให้
รู้จักแยกแยะ รู้จักนำมาใช้ ซึ่งน่าจะเป็นวิธีที่ดีกว่า

อาจารย์คอยให้คำแนะนำ เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องให้เด็ก อบรมชี้แนะให้เด็กรู้และ
เข้าใจ สามารถเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์และนำมาใช้ได้ ชี้ให้เห็นว่าการนำวัฒนธรรมตะวันตกหรือวัฒนธรรมต่างชาติมา
ใช้นั้นต้องพิจารณาว่าสิ่งไหนดีควรรับและปรับมาใช้ แต่ถ้าสิ่งไหนไม่ดีก็ไม่ควรเลียนแบบ ควรประยุกต์ให้เหมาะสม
กับวัฒนธรรมไทยและรูปแบบการดำเนินชีวิตของเราด้วย ควรมีการปลูกฝังค่านิยมให้กับเด็กอยู่เสมอ เพราะเด็กจะ
เห็นจากสื่อทีวีเพียงด้านเดียว ดังนั้นการให้เด็กเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่นของชุมชน กิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ทาง
ศาสนา ให้เด็กได้ปฏิบัติตามเสมอเป็นการด้านวัฒนธรรมตะวันตกได้เป็นอย่างดี เรื่องที่น่าห่วงที่สุดของการรับ
วัฒนธรรมตะวันตกที่รวดเร็วมาก คือ เรื่องสูสาว ซึ่งมาจากการดูหนัง ดูละครทางสื่อโทรทัศน์ และมีผลต่อพฤติกรรม
ในชีวิตจริงที่เด็กเลียนแบบและนำมาปฏิบัติทันที เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่จะต้องแก้ปัญหา บางครั้งเด็กอาจไม่รู้ตัวว่า
กำลังซึมซับวัฒนธรรมเหล่านี้เข้ามาอย่างรวดเร็วจนเด็กปรับตัวไม่ได้ เพราะเด็กเป็นวัยรุ่นอยู่ในวัยที่กำลังอยากทดลอง

-ควรอบรม สั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน

อาจารย์ต้องมีบทบาทต่อเด็ก มีความใกล้ชิดกับเด็ก ดูแลเอาใจใส่ ศึกษาและสังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กมีปัญหาไม่ควรปล่อยปละละทิ้งเด็ก เมื่อเห็นเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ดีก็ควรตักเตือน บางโรงเรียนอาจารย์ที่สอนระดับมัธยมต้นจะไม่กล้าที่จะเตือนหรือว่ากล่าวนักเรียนระดับมัธยมปลาย

อาจารย์ควรสอนในรูปแบบที่ดึงดูดใจเด็ก อบรมและสร้างให้เด็กมีจิตสำนึก ทำให้เด็กรู้จักคุณค่าของการเรียนและตั้งเป้าหมายชีวิตให้กับตนเอง และมีการเน้นย้ำให้นักเรียนหญิงรู้จักรักษาวนลงวงตัว

อธิบาย และคอยชี้แนะแนวทางให้เด็กฟัง อาจจะใช้วิธีการนำเรื่องจากการอ่านข่าวในหนังสือพิมพ์ บทความต่างๆ มาเล่าให้เด็กฟังเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ดูว่าถ้าเด็กพบปัญหาเช่นนั้นจะหาทางออก หรือแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร จึงสามารถจะเอาตัวรอดหรือมีการปรับตัวภายในสังคมได้

สอดส่องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งแทรกมากับเทคโนโลยีทางการสื่อสารต่างๆ เช่น เว็บไซต์ โดยมีการพูดคุย ตักเตือน ประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมให้ความรู้ ยกตัวอย่างที่ไม่ดีมาเป็นแบบอย่าง เด็กจะได้กลัวที่จะรับสิ่งที่ไม่ดี เช่น มีการสอนวิชาเพศศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ และเรื่องโรคเอดส์ เป็นต้น ควรมีการสอนให้รู้จักดูแลและป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ การใช้ถุงยางอนามัย หรือการกินยาคุม เนื่องจากวิถีชีวิต เว็บไซต์ และสื่อต่างๆ ทำให้เด็กและเยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เด็กๆ จะไม่รู้จักรักการคุมกำเนิด อาจทำให้เกิดการตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์ เด็กควรจะรู้จักวิธีการป้องกันและรู้ถึงผลที่จะตามมาหลังจากมีเพศสัมพันธ์

-ควรเป็นแบบอย่างที่ดี

อาจารย์ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนเห็นถึงการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแบบอย่างในเรื่องของการพูดจา การไม่สูบบุหรี่ ไม่แต่งตัวโป๊ หรือแต่งตัววิบวับแววมยุ เพราะเด็กมักช่างสังเกต จะรับและซึมซับสิ่งที่ไม่ดี

-ควรเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างเด็กกับผู้ปกครองหรือโรงเรียนกับบ้าน

อาจารย์ควรไปเยี่ยมบ้านนักเรียน อาจมีการแบ่งออกเป็นสายเพื่อเยี่ยมบ้านเด็ก ให้อาจารย์รู้จักเด็กทุกคนที่อยู่ในการดูแลของตน เพื่อจะได้รับทราบถึงสภาพครอบครัวและปัญหาของเด็กได้ชัดเจนขึ้น

ควรมีการติดต่อประสานงานและพูดคุยกับผู้ปกครอง หากเด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดี อาจารย์ควรพูดคุยปรึกษาหารือกับผู้ปกครองในการช่วยกันแก้ไขปัญหานั้น เช่น เติญแม่ของเด็กมาทำกิจกรรมในวันแม่ที่โรงเรียน มีการรับประทานอาหารกลางวันระหว่างอาจารย์กับผู้ปกครอง และปรึกษาถึงปัญหาของเด็กที่เกิดขึ้นหรือเชิญผู้ปกครองมาพูดคุยชี้แจงให้ทราบถึงปัญหา แล้วแจ้งผู้ปกครองให้เอาใจใส่เด็กให้มากขึ้น

-ควรเป็นผู้รู้เท่าทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลง

อาจารย์ควรติดตามสื่อและรอบรู้อยู่เสมอ เพื่อที่จะได้ชี้แนะให้เด็กรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด นอกจากนี้ควรมีการแสวงหาความรู้และนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างสื่อและรู้ทันสื่อเหล่านั้นในการชี้แนะแก่นักเรียน

อาจารย์จะต้องรู้เท่าทันปัญหา ตากว้าง ใจกว้าง อย่ามีมุมมองเพียงด้านเดียว สามารถให้ข้อคิดกับเด็กในการรู้จักรับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างมีสติ

อาจารย์ผู้สอน ควรติดตามข่าวสารกระแสวัฒนธรรมตะวันตกต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้สอนให้เด็กรับรู้เท่าทันถึงการเปลี่ยนแปลง เพราะอาจารย์เป็นผู้ให้ความรู้โดยเฉพาะการนำวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาปรับใช้กับวัฒนธรรมไทย และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อที่จะได้ชี้แนะให้เห็นข้อดีข้อเสีย และอธิบายข้อที่ควรปฏิบัติต่างๆ เพราะการดูแลเด็กไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง แต่ควรช่วยกันมากกว่า

-ควรอบรมขัดเกลาจิตใจด้วยหลักศาสนา

ให้เด็กนั่งวิปัสสนา เข้าค่ายธรรมะ

-ช่วยแก้ปัญหาให้เด็ก

อาจารย์จะต้องคอยสังเกต มีการเรียกเด็กมาตักเตือนแต่ก็คงทำได้เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น ต้องขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลด้วย ความใกล้ชิดเหมือนคนในครอบครัวเดียวกันของอาจารย์กับนักเรียนจะทำให้สามารถสอดส่องดูแลได้อย่างทั่วถึง เด็กกล้าที่จะเปิดใจพูดคุยทำให้สามารถว่ากล่าวตักเตือนและตัดไฟแต่ต้นลมได้

-ประสานงานกับองค์กรต่างๆ

ร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียน เช่น กระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้จัดส่งเจ้าหน้าที่มาอบรมให้ความรู้กับเด็กถึงวิธีการป้องกันและหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร โดยให้ความรู้แนะนำการใช้ถุงยางอนามัย ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ โทษและการหลีกเลี่ยงการติดเอดส์ เช่น การที่ต้องใส่ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ การไม่ใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน เป็นต้น

4. สถานศึกษา

-เป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง

ประสานงานกับผู้ปกครองในการช่วยดูแลป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าที่จะเกิดกับเด็ก ดังนั้นจึงควรมีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองมากขึ้น เพราะเด็กที่มีปัญหาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวแตกแยกทำให้เด็กขาดที่พึ่ง เมื่อเกิดปัญหาจึงควรปรึกษาหารือหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน กรณีที่ปัญหาไม่ร้ายแรงมากจะไม่มีเหตุพูดคุยเพราะผู้ปกครองถือว่าโรงเรียนจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาค่าได้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นการแก้ไขปัญหาค่าเฉพาะหน้าเท่านั้น ไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาค่าระยะยาว

ควรมีการประชุมสัมพันธ์อย่างจริงจังในการขอความร่วมมือเรื่องการกวตขันและดูแลเด็กระหว่างโรงเรียนกับที่บ้าน ควรมีการประชุมผู้ปกครองบ่อยๆ หรือจัดอบรมให้ความรู้ผู้ปกครองในการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกของตน เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่วนหนึ่งมาจากผู้ปกครองไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดี

ในช่วง 1 ปีการศึกษา อาจารย์อาจจะไปเยี่ยมตามบ้านของนักเรียนเพื่อดูความเป็นอยู่ สถานภาพครอบครัวเพื่อรับทราบปัญหาของเด็ก

-สอดส่องดูแลพฤติกรรมเด็ก อบรมสั่งสอนเรื่องการเรียนรู้

โรงเรียนต้องคอยช่วยเหลือดูแลให้ความรักกับเด็กมากขึ้น ให้เด็กอยากมาเรียนเพราะมีความรู้สึกว่ายู่โรงเรียนแล้วมีความสุขและปลอดภัย โรงเรียนจะต้องคอยดูแลพฤติกรรมของเด็กและปลูกฝังให้เด็กมีความสนใจและใฝ่รู้ในการเรียน

โรงเรียนควรเป็นหน่วยงานที่จะบอกให้เด็กรับรู้ว่าจะอะไรดีอะไรไม่ดีอย่างไร บอกถึงประโยชน์หรือโทษซึ่งแนวทางที่ถูกในการปฏิบัติตน ให้รู้จักแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง

ควรส่งเสริมให้เด็กเปิดรับสื่อและกระแสวัฒนธรรมจากภายนอกอย่างถูกต้อง เพราะปัจจุบันสื่อต่างๆ มาจากหลายทางไม่สามารถปิดกั้นเด็กไม่ให้รับได้ แต่เมื่อเกิดปัญหาควรให้เด็กมีอาจารย์คอยช่วยเหลือ

ควรมีการจัดคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาแนะนำอบรมนักเรียน หรือมีรุ่นพี่มาแนะนำสิ่งดีๆ ให้กับรุ่นน้องว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ ควรประพฤติตัวอย่างไร และพูดในเรื่องแนวทางการศึกษาเพื่อนอื่นๆ จะได้มีแนวทางสู่ความสำเร็จในด้านการเรียน

-ปลูกฝังค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก

มีบทบาทในการชี้ให้นักเรียนเห็นถึงผลดีผลเสียของวัฒนธรรมตะวันตก ให้ความรู้และสอดแทรกคุณค่าของวัฒนธรรมไทย พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับกระแสต่างๆ แล้วสอดแทรกให้เด็กเห็นว่า วัฒนธรรมไทยมีส่วนที่ดีกว่าอย่างไรและแสดงให้เด็กเห็นถึงผลจากการใช้ชีวิตแบบตะวันตก

มีกฎเกณฑ์ที่แน่ชัดที่เด็กสวมเครื่องแต่งกายประจำท้องถิ่นอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง เพื่อให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ต้องบรรจุเรื่องศาสนาในหลักสูตรให้มากกว่านี้ มีการรณรงค์ถึงวันสำคัญทางศาสนา พานักเรียนเข้าวัดฟังธรรมะทุกวันพระ ส่งเสริมให้เด็กสัมผัสกับศาสนามากขึ้น ให้ธรรมะช่วยกล่อมเกลาคิดใจ มีศีลธรรมและรู้สึกผิดที่จะกระทำในสิ่งที่ไม่ดี เป็นการสร้างให้เด็กมีภูมิคุ้มกันทางสังคมมากขึ้น และสามารถที่จะแยกแยะสิ่งที่ดีหรือไม่ดี

มีการประชาสัมพันธ์เรื่องวัฒนธรรมเก่าแก่ของปู่ย่าตายายว่ามีความสำคัญอย่างไร และมีคุณค่าต่อสังคมไทยมากน้อยเพียงใด รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีของไทยให้บ่อยขึ้น และมีหลากหลายแนวทาง

ส่งเสริมเด็กในการทำกิจกรรมแบบไทยๆ ให้รู้ว่าทำอะไรและจะเกิดผลอย่างไร โดยสอดแทรกในหลักสูตรของทุกกลุ่มวิชา เช่น ให้รักษามุมมรดกชาติ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ พลังงาน โดยให้รู้จักเลือกรับและนำมาปรับ

ใช้ และรู้จักประยุกต์ให้เหมาะสมกับสังคมไทยเพราะวัฒนธรรมบางอย่างก็ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนา เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ หรือความมีระเบียบวินัยในการเข้าคิวซื้อของ

ควรมีการจัดอบรมเด็กนักเรียนให้รู้เท่าทันสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ปลูกฝังให้เด็กรู้จักบริโภคสื่ออย่างระมัดระวัง แนะนำวัยรุ่นหรือลูกหลานไม่ให้หลงเชื่อสื่อมากเกินไป เพื่อให้เด็กมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต ไม่ถูกกระแสสังคมหรือสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์มอมเมา จะทำให้เด็กรู้จักเลือกรับวัฒนธรรมตะวันตกได้อย่างไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อตาม และไม่สูญเสียวัฒนธรรมที่ดีงามของเราไป

-อื่น ๆ

ควรมีการจัดอบรมทางวิชาชีพที่เด็กมีความสนใจเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพของเด็กต่อไปในอนาคต สร้างรายได้เสริมให้แก่นักเรียนเพื่อเป็นการจัดปมด้วยทางสังคมให้กับเด็ก และส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ป้องกันการมีพฤติกรรมในทางที่ไม่ดี

ให้มีระบบการเรียนซ้ำชั้นเหมือนเดิมสำหรับนักเรียนที่สอบไม่ผ่าน ควรยกเลิกระบบการสอบตกแล้วซ่อมได้เพราะทำให้เด็กคิดว่าเรียนอย่างไรก็ต้องจบ เพื่อเด็กสำเร็จการศึกษาไปแล้วจะได้ความจริง การสอบตกซ้ำชั้นเช่นในสมัยก่อนทำให้เกิดการกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

ให้โรงเรียนกลับมาใช้มาตรการไม่เรี่ยวได้เหมือนเดิมเพื่อให้เกิดความยำเกรง บทลงโทษที่ยกเลิกการตีทำให้เด็กไม่เกรงกลัวอาจารย์ เพราะเมื่อกระทำผิดแล้วจะไม่มีบทลงโทษที่รุนแรงเพียงพอที่จะทำให้เกิดความหยาบช้า

ควรทำสังคมในโรงเรียนให้เล็กเพื่อดูแลกันได้อย่างทั่วถึง โรงเรียนไม่ควรมีขนาดใหญ่เกินไป เพื่อให้อาจารย์สามารถเข้าใจเด็กและสนิทกับเด็กทุกคน เมื่อเด็กมีปัญหาจะกล้าที่จะปรึกษาและไม่ไปทำสิ่งที่ไม่ดี อาจารย์ต้องมีจรรยาบรรณสอนให้เด็กรู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ใช่อยู่อย่างแข่งขันแก่งแย่ง

5. ชุมชน/องค์กรท้องถิ่น

ต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันในระดับท้องถิ่น ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ปกครองท้องถิ่น ควรมีการวางแผนการจัดการในเชิงรุก คือ อบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชนโดยเฉพาะหนุ่มสาวให้รู้จักคิดเป็นว่าจะเลือกรับหรือต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตก ให้รู้จักตระหนักว่าดีไม่ดีเช่นไร

ให้ทุกหน่วยงานและองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเด็กและครอบครัว

ชุมชนจะเป็นเกราะป้องกันและช่วยเป็นหูเป็นตาอีกส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน กีดกันสิ่งที่ไม่ดีไม่ให้เข้าถึงเด็กได้ เช่น ยาเสพติดติด สื่อลามก เป็นต้น

6. สื่อ

สื่อควรมีคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่านี้ ไม่ควรเห็นแก่เงินที่จะได้จากการขายข้อมูลเท่านั้น ควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจิตสำนึกในเรื่องของศีลธรรม และวัฒนธรรม

สื่อควรมีการเผยแพร่วัฒนธรรมให้มากขึ้น ควรเน้นการอนุรักษ์ของไทยให้มากกว่านี้ นำเสนอวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมไทยให้เด็กได้เรียนรู้มากขึ้น ไม่ใช่มีแค่ละคร ช่วงกลางวันเสาร์-อาทิตย์ ควรมีรายการที่มีประโยชน์ต่อเด็กให้มากขึ้น อาทิ รายการวัฒนธรรม รายการสารคดี เป็นต้น

สื่อที่เผยแพร่มาสู่สายตาประชาชนเป็นตาบสองคม ควรมีการกลั่นกรองก่อนออกเผยแพร่ ทั้งสื่อลามกที่มีกลาดเกลื่อน ละครทีวี ภาพยนตร์ ทำให้เยาวชนเกิดการไขว่ไขว่ได้ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ไม่ควรนำเสนอข่าวที่เน้นภาพโป๊ ภาพการฆ่ากัน เพราะเด็กจะเกิดการเลียนแบบหรือบางอย่างที่แสดงในละคร รวมทั้งคำพูดต่างๆ ที่ออกมาที่เป็นสิ่งไม่สมควร เพราะเด็กจะสามารถรับสารจากสื่อที่เผยแพร่ออกมาได้เร็วมาก แต่เด็กยังไม่มีความรอบคอบมากพอที่จะแยกแยะ

สื่อควรมีการจัดระบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร เพราะสื่อทุกวันนี้ไม่มีความจริงจังต่อเยาวชนในการเสนอข้อมูลข่าวสาร เน้นการนำเสนอเรื่องน้ำเน่าสารพัด ทำให้เด็กเอาเยี่ยงอย่างในทางที่ไม่ดีเสมอ สิ่งเร้า ยั่วยุที่สื่อนำเสนอเด็กที่อยู่ในวัยอยากรู้อยากลองเกิดการเลียนแบบทำตาม ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่สร้างปัญหาตามมา

ดารานักแสดงควรประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชน ก็จะช่วยลดปัญหาได้

7. ภาครัฐ

-เรื่องการศึกษา

สร้างระบบการศึกษาที่มีการทำความเข้าใจระหว่างเด็ก อาจารย์ และชุมชนอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แค่จัดกระจาย รวมทั้งการสร้างความรู้ของอาจารย์ให้ทันสมัยตลอดเวลา

มีการพัฒนาการศึกษา ส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ที่เป็นแบบการเรียนรู้ของจริงมากขึ้น ให้มีการจัดทัศนศึกษามากขึ้นกว่าเดิม

ควรให้ความสนใจกับโรงเรียนต่างๆ เท่าเทียมกัน ส่งเสริมและพัฒนาทั้งทางด้านทุนทรัพย์และอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ เช่น ควรสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้มากขึ้น

เพิ่มอัตรากำลังอาจารย์มากขึ้น เพราะปัจจุบันภาครัฐบีบบังคับทุกรูปแบบ เช่น นโยบายออกก่อนกำหนด ถ้าคิดว่าไม่มีศักยภาพในการสอนแต่ไม่มีอาจารย์ใหม่เข้ามาแทน ทำให้อาจารย์ต้องทำงานหนักมากขึ้นได้สวัสดิการเท่าเดิม ทำให้ไม่มีคนอยากจะเป็นอาจารย์ และจะก่อให้เกิดปัญหาขาดแคลนอาจารย์ในระยะยาว

ควรสนับสนุนทุนการศึกษาและทุนอาหารกลางวันแก่เด็กให้มากขึ้น เพราะเด็กที่อยู่ในชุมชนรอบๆ โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 ส่วนใหญ่ยังมีฐานะค่อนข้างยากจน ไม่มีเงินซื้อข้าวกิน รวมทั้งอุปกรณ์การเรียนอื่นๆ ควรเปิดโอกาสให้กับเด็กที่ยากจนอย่างเท่าเทียมกัน

ในการร่างหลักสูตรหรือออกกฎระเบียบโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ไม่ควรอิงทฤษฎีจากประเทศตะวันตกมากเกินไป เพราะแต่ละประเทศมีความต่างกันในเรื่องของเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ควรจะต้องคำนึงถึงความเป็นจริงทั้งสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่อยู่รอบตัวเด็ก ครอบครัวของเด็กและโรงเรียนด้วย

ไม่ควรยกเลิกระบบการตีเด็กในโรงเรียนเพราะใช้ไม่ได้ผลกับเด็กไทย โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาและเด็กที่ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว ดังนั้นควรมีการเปลี่ยนบทการลงโทษกลับไปเป็นแบบเดิม เพราะเป็นสิ่งที่ดีที่ขัดเกลาเด็กให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น

-เรื่องวัฒนธรรมไทย

ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น เน้นให้เด็กเห็นคุณค่าและเกิดความหวงแหนในวัฒนธรรมไทยของตน

การปลูกฝังการนิยมไทย รณรงค์ประกาศให้มานิยมของไทย ใช้อย่างประหยัด รณรงค์เรื่องประเพณีไทยทั้งหลาย ภาษาไทยวันละคำ ปกติทางโรงเรียนจะมีกิจกรรมให้เด็กมานำเสนอภาษาไทยวันละคำเกือบทุกวัน

มีนโยบายในการปลูกฝังให้เด็กมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา ควรมีการนำมาเป็นระเบียบวาระแห่งชาติก็จะยิ่งดีเหมือนการป้องกันแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติด

-เรื่องสื่อ

ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อต่างๆ ทุกชนิด คอยควบคุมดูแลความเหมาะสมของสื่อ เพราะมีการเผยแพร่สิ่งที่ไม่ดี ตัวอย่างที่ไม่ดีให้เด็กได้ดู ส่วนใหญ่จะเห็นได้ว่าเด็กจะรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากสื่อทางโทรทัศน์ ทั้งคำพูด ภาพที่ไม่เหมาะสมที่เผยแพร่ทางละครที่ไม่มีกรเซ็นเซอร์ ส่วนในอินเทอร์เน็ตที่เด็กเปิดดูเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมซึ่งควรแก้ปัญหาที่ต้นตอไม่ใช่ปลายทางที่ตัวเด็ก สื่อต่างๆ ที่ออกมาควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เช่น การแต่งกายของพิธีกรหรือดาราควรให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

กฎหมายที่ผ่านมาไม่เข้มงวดเพียงพอ เจ้าหน้าที่รัฐมีการประพฤติผิดเอง เช่น ไม่ต้องการให้มีการขายวิดีโอ วีซีดี และหนังสือการ์ตูนลามกให้กับเด็กและเยาวชน แต่ผู้ที่อยู่เบื้องหลังเรื่องราวเป็นตำรวจเอง ทำให้การแก้ไขปัญหามิบรรลุผล

ควรมีกฎเกณฑ์และมาตรการที่เด็ดขาดควบคุมสื่อต่างๆ ให้เข้มงวดมากกว่านี้ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ไม่ให้มีการผลิตสื่อลามกออกมามอมเมาเยาวชน เพราะปัจจุบันสามารถหาหนังวีซีดีลามกมาดูได้อย่างง่ายดาย เพราะมีแพร่หลายมาก

รัฐบาลควรจัดระเบียบสื่ออย่างจริงจัง ให้นำเสนอสิ่งสร้างสรรค์ทางปัญญามากขึ้น มีรายการเกี่ยวกับสังคมไทยและประเพณีไทยให้มากขึ้น เด็กจะได้มีสิ่งกระตุ้นที่สร้างสรรค์มากขึ้น ละครน้ำเน่าควรลดลง ควรส่งเสริมสื่อที่มีคุณภาพ มีการตรวจสอบผู้ผลิตให้ตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น ไม่ใช่คิดแต่ผลประโยชน์ทางธุรกิจ

ควรมีนโยบายที่จริงจังในการแก้ไขปัญห โดยเน้นว่าการรับวัฒนธรรมที่แฝงมาในรูปแบบสื่อต่างๆ ที่ไม่มีการพิจารณาอย่างรอบคอบนั้นเป็นการทำลายอนาคตของเยาวชน เป็นปัญหาที่สำคัญและเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ในระดับชาติที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันหาแนวทางป้องกันการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมต่อไป

-ข้อเสนอแนะด้านนโยบายอื่นๆ

รัฐไม่ควรมองแต่ในแง่ความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่ต้องพัฒนาให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง รู้จักคิดและมีสติ สร้างตัวแบบให้เด็กเห็นว่ามีตัวอย่างที่ดี คอยว่ากล่าวตักเตือน แต่ไม่ควรห้ามโดยใช้วิธีที่รุนแรง เพราะจะเกิดการต่อต้านในสิ่งที่ตักเตือน

ออกนโยบายในการป้องกันและแก้ไขไม่ว่าจะเป็นการคุมกำเนิด เพราะเมื่อแต่ละครอบครัวมีลูกมากแต่ไม่สามารถเลี้ยงลูกให้มีคุณภาพได้ เช่น การไม่สามารถส่งลูกเรียนสูงๆ ได้ อาจมีการรณรงค์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยผ่านสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับสไลแกน การมีลูกมากยากจน

ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะความชำนาญเฉพาะด้านร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่เอาระบบอุปถัมภ์เข้ามาใช้ในระบบราชการ ทำให้การประสานงานหรือแก้ไขปัญหาไม่ได้ผลเท่าที่ควร หรือขาดประสิทธิภาพเพราะคนในระดับล่างไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ

มีการส่งเสริมให้ความรู้คนในชุมชนในเรื่องการประกอบอาชีพ เพื่อให้คนได้ทำงานในชุมชนของตนเองมากขึ้น จะได้ไม่ต้องเคลื่อนย้ายไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ไกลออกไป และมีเวลาในการดูแลเด็กและเยาวชน

8. สังคม

สังคมทั้งระบบจะต้องเข้ามาประสานความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนในการรับหรือด้านวัฒนธรรมตะวันตก ต้องให้ความสำคัญในทุกแง่มุมของเด็กและเยาวชน

สังคมควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพฤติกรรมร่างกาย ปลูกฝังเรื่องการรักนวลสงวนตัว เรื่องมารยาทที่ดี ต้องเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรม

สังคมควรควบคุมสื่อ เช่น ทีวี ให้ผลิตแต่สิ่งที่มีสาระไม่ใช่ผลิตแต่สิ่งที่เป็นขยะ เพราะเด็กๆ จะเกิดการเลียนแบบ

การแพร่ระบาดของวัฒนธรรมตะวันตกเป็นปัญหาระดับมหภาคของสังคมไทย องค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่สามารถจัดการปัญหาได้อย่างสิ้นเชิง การแก้ปัญหาควรทำในลักษณะการประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สื่อต่างๆ ชุมชน สังคมและภาครัฐ ทุกคนต้องช่วยกันดูแลเพราะวัฒนธรรมตะวันตกมีผลต่อเด็กอย่างมาก เด็กเปิดใจรับอย่างเต็มที่โดยที่ไม่ได้ถูกใจคิดอะไร และส่วนใหญ่ที่รับกระแสตะวันตกเพราะตามเพื่อน เด็กไม่รู้ว่าสิ่งที่รับมาปฏิบัตินั้นมาจากไหนและมีผลกระทบต่อตนเอง บุคคลรอบข้าง และสังคมอย่างไร เพียงแต่มองว่าเป็นสิ่งที่สังคมกำลังนิยมเท่านั้น

การรับวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กเป็นเรื่องปกติ ไม่ใช่เฉพาะเด็กเท่านั้นผู้ใหญ่เองก็รับวัฒนธรรมตะวันตกเช่นเดียวกัน แต่ผู้ใหญ่อาจจะแยกได้ว่าสิ่งไหนเป็นวัฒนธรรมที่ควรรับหรือรับได้มากน้อยเพียงใด แต่เด็กและเยาวชนอยู่ในวัยที่ชอบทดลอง อาจจะแยกแยะสิ่งที่ควรหรือไม่ควรได้น้อยกว่า แต่ต้องคำนึงว่าความคิดที่จะตอบรับหรือด้านวัฒนธรรมตะวันตกเป็นความคิดส่วนบุคคลที่เด็กควรจะต้องตัดสินใจด้วยตนเอง ทั้งนี้บุคคลรอบข้างอาจจะมีส่วนช่วยในการชี้แนะแนวทางให้เด็กพิจารณา ถ้าผู้ใหญ่ไปตัดสินใจแทนอาจจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกต่อต้าน ดังนั้นสิ่งที่บุคคลรอบข้างควรกระทำ คือ คอยแนะนำออกกล่าวในสิ่งที่ถูกต้องในเรื่องที่พวกเขากำลังปฏิบัติอยู่ การนำ

บุคคลตัวอย่างที่น่ายกย่องในชุมชน หรือบุคคลที่น่าสนใจเพื่อจะเป็นแบบอย่างที่ดีมาให้เด็กได้รู้จักและสัมผัส จะทำให้เด็กมีคุณภาพและไม่หลงระเห็จกับวัฒนธรรมตกมากจนเกินไป

3.3 ผลการศึกษาประชากรกลุ่มผู้ปกครอง

3.3.1 สรุปความคิดเห็นของผู้ปกครองในเขตพื้นที่เมือง

3.3.1.1 พฤติกรรมทั่วไปของเด็กและเยาวชน

กลุ่มที่มองว่า พฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยดี มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีพฤติกรรมดี เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันกับเด็กและเยาวชนในสมัยก่อน จะไม่ค่อยดีเหมือนเด็กในสมัยก่อน ไม่ว่าจะเป็นการเอาใจใส่การเรียน ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความคิดสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วม และการเป็นผู้นำ พฤติกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาในชุมชนจะมีเพียงบางคนและเป็นส่วนน้อยที่มีความรับผิดชอบและขยันเรียน เพราะส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมเกเร ไม่ค่อยเอาใจใส่ด้านการเรียน ให้ความสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนน้อยลงกว่าแต่ก่อน ส่วนใหญ่ชอบแต่งตัว ชอบเที่ยวมากกว่า มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ติดเกมส์ จะหนีเรียน โดดเรียนไปนั่งคุยกันตามห้างสรรพสินค้า เกเร โดยเฉพาะเด็กที่เรียนเทคนิคบางคนจะชอบยกพวกตีกัน

เด็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ จะมีทั้งเด็กที่ช่วยและไม่ช่วยงานพ่อแม่ กลุ่มที่มีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือพ่อแม่จะมีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น และปัจจุบันเด็กในชุมชนมักจะไม่ค่อยช่วยเหลืองานในบ้านและครอบครัวของตน ไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ เอาแต่ใจตัวเอง มักจะห่วงเล่นเกมส์ ห่วงนอน ห่วงโทรศัพท์ ชอบออกไปเที่ยวนอกบ้าน มักจะชอบเที่ยวเตร่กับเพื่อนและหนีเที่ยวในเวลาเรียนเป็นประจำ และมีเด็กบางส่วนที่มีพฤติกรรมในเรื่องชู้สาว คือ ปัจจุบันเด็กจะแต่งงานเร็วขึ้น

ความมีระเบียบวินัย เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีระเบียบวินัยทั้งในตัวเองทั้งในครอบครัวและในสังคมด้วย มักจะไม่ค่อยปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ชอบมั่วสุมกันเสพยา บุหรี่ เหล้า เบียร์ และมีการทะเลาะวิวาทกัน ส่วนใหญ่เด็กจะติด เกเร มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ น้อยลง ไม่ค่อยเรียบร้อยทั้งในเรื่องการกระทำและคำพูด มีเพียงน้อยคนที่จะเป็นเด็กดี ส่วนใหญ่ชอบมีพฤติกรรมตามอย่างเพื่อน เวลาอยู่ในสายตาผู้ใหญ่จะทำตัวดี แต่ถ้าอยู่นอกบ้านจะประพฤติตัวไม่เหมาะสม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กโต จะไม่ค่อยมีมารยาท ไม่มีการกล่าวขอบคุณเมื่อใครทำอะไรให้ มีนิสัยก้าวร้าว ไม่มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ สาเหตุเกิดจากการไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากสถาบันครอบครัว บางชุมชนเด็กนิยมทำรอยสัก ส่วนใหญ่จะมีรอยสักแทบทุกคน บ้างก็มีพฤติกรรมชู้สาว นอกจากนี้ยังไม่สนใจเรื่องต่างๆ ด้านประเพณี วัฒนธรรม และศาสนาเท่าใดนัก เห็นได้จากการไม่ค่อยสนใจในการทำบุญ สนใจแต่เรื่องของตนเองเท่านั้น คือ ชอบไปเที่ยวในผับที่อยู่ในตัวเมืองในเรื่องความซื่อสัตย์ยังมีน้อยอยู่ บางบ้านมีเด็กทำร้ายพ่อแม่หรือชอบขโมยเงินพ่อแม่มาใช้

การมีส่วนร่วมในกิจกรรม มุมมองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจะมีทั้งที่มองว่า เด็กไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่ค่อยมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนเท่าไรนัก กับกลุ่มที่มองว่าเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม กลุ่มที่มองว่าเด็กและเยาวชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับกิจกรรมภายในชุมชน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อยต้องให้ผู้ใหญ่คอยกระตุ้นเสมอ ส่วนกลุ่มที่มองว่าเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และ

กิจกรรมที่เด็กเข้าร่วม เช่น การทำบุญปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ วันลอยกระทง โดยเฉพาะเรื่องกีฬาจะมีส่วนร่วมมากเป็นพิเศษทั้งของชุมชนและในโรงเรียน

การมีความคิดสร้างสรรค์และภาวะความเป็นผู้นำ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมองว่า เด็กส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์ หรือมีความคิดสร้างสรรค์น้อย จะมีบ้างเป็นบางคนที่นั่น ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนมาจากพ่อแม่ รวมทั้งยังไม่มีความเป็นผู้นำ ชอบเป็นแต่ผู้ตามคนอื่นอยู่เสมอ ส่วนมากมักจะตามเพื่อนมากกว่า ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง รวมทั้งเด็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น

กลุ่มที่มองว่าส่วนใหญ่เด็กมีพฤติกรรมดี กลุ่มตัวอย่างที่มองว่าเด็กมีพฤติกรรมดีจะน้อยกว่ากลุ่มแรก กลุ่มนี้มองว่าพฤติกรรมโดยทั่วไปส่วนใหญ่ของเด็กและเยาวชนในชุมชนจะดีเกือบทุกด้าน ไม่มีอะไรน่าเป็นห่วง ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ประพฤติดี ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องต่างๆ มีความรับผิดชอบทางด้านการศึกษา การเอาใจใส่ต่อการศึกษาล่าเรียนและตั้งใจเรียนหนังสือเป็นอย่างดี มีระเบียบและวินัยในตนเองค่อนข้างสูง มีความรับผิดชอบ มีความขยันหมั่นเพียร มีความซื่อสัตย์ ให้ความเคารพนับถือกันตามลำดับอาวุโส เคารพรุ่นพี่รุ่นน้อง มีความสามัคคีกันภายในชุมชน มีความขยันขันแข็งตั้งใจช่วยพ่อแม่ทำงาน อีกทั้งเวลามีกิจกรรมในชุมชนเด็กและเยาวชนในชุมชนจะเอาใจใส่และให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนที่จัดขึ้นเป็นอย่างดี เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางเทศบาล และอบต. จัดอยู่เสมอ มีความกล้าแสดงออกมากขึ้นในด้านสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เช่น บางชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเล่นดนตรีไทยกับผู้สูงอายุเป็นประจำ มีเด็กนักเรียนมาร้านาฏศิลป์ตามงานวัด งานบุญต่างๆ ตอนเย็นๆ มีการรวมตัวกันเล่นกีฬา จัดแข่งกีฬาและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุต่างๆ เช่น เปตอง โยนลูกบอลใส่ตะกร้า ปิดตาตีปี่ เป็นต้น

ส่วนพฤติกรรมที่ไม่ดีพบว่า มีเด็กเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีพฤติกรรมไม่ดี บางคนขาดความสำรวม ไม่เคารพผู้ใหญ่ ไม่มีมารยาท ยกพวกตีกัน เที่ยวกลางคืน พุดจาหยาบคาย ไม่มีหางเสียง หรือพฤติกรรมการดื่มสุรา สูบบุหรี่ ขับขี่มอเตอร์ไซด์เสียงดัง ชอบหาเรื่อง ไม่ขยันทำงาน เข้าเรียนสาย ขี้เกียจและชอบหนีเรียน มีนิสัยที่ค่อนข้างเอาแต่ใจตัวเอง และขาดความรับผิดชอบ สาเหตุน่าจะเกิดจากการขาดการอบรมสั่งสอนที่ดีจากสถาบันครอบครัว และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่สามารถชี้้นำให้มีพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ ทั้งจากกลุ่มเพื่อน ครอบครัว และสื่อต่างๆ

กลุ่มที่มองว่าพฤติกรรมทั่วไปของเด็ก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรกเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมทั่วไปดี เป็นเด็กที่เอาใจใส่ต่อการเรียน สนใจเรียน ตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีกิริยามารยาทที่ค่อนข้างดี สุภาพและไม่ค่อยเกเร เวลาที่มีกิจกรรมในชุมชนเด็กจะเข้าร่วม เช่น สงกรานต์ กีฬาชุมชน

กลุ่มที่สองเป็นเด็กที่ไม่รักเรียน ไม่ค่อยเรียนหนังสือ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่มีความรับผิดชอบ เกเรและไม่ค่อยมีระเบียบวินัย มักจะชอบเที่ยวเตร่ไปวันๆ บางครั้งโดดเรียนไปเที่ยวตามห้างสรรพสินค้าในตัวเมืองหรือเล่นเกมที่ร้านเกมส์หรือตามบ้านเพื่อน เด็กผู้ชายชอบจับกลุ่มกันกินเหล้าเพราะติดเพื่อน และพากันหนีเรียนไปเล่นสนุกเกอร์อยู่บ้านเพื่อน การมีความคิดสร้างสรรค์และภาวะการเป็นผู้นำของเด็กยังมีน้อยมาก

นอกจากนี้บางคนยังมีค่านิยมตามแบบรุ่นพี่ คือ เรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ทั้งที่ฐานะครอบครัวสามารถส่งเสียให้เรียนหนังสือได้ เด็กที่มีฐานะครอบครัวที่ดีส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ไม่ค่อยทำอะไรที่เป็นประโยชน์ ฝากเงินพ่อแม่เพียงอย่างเดียว ต่างจากเด็กบางคนที่มีฐานะทางครอบครัวที่ยากจนจะมีความรับผิดชอบมากกว่า

ชุมชนในเมือง

พฤติกรรมโดยทั่วไปของเด็กและเยาวชนไม่แตกต่างจากเด็กและเยาวชนในกรุงเทพฯ มากนัก เนื่องจากจังหวัดจะเชิงเทรามีระยะทางอยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพฯ ทำให้ได้รับอิทธิพลได้ค่อนข้างง่าย ระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงพอสมควร เนื่องจากเกิดห้างสรรพสินค้าใหญ่หรือโรงพยาบาลศูนย์เมเจอร์ ซึ่งแต่เดิมมีเพียงห้างสรรพสินค้า Complex เพียงสถานที่เดียวที่จะเป็นสถานที่รวมกลุ่มของวัยรุ่น นอกจากนี้ยังมีการมั่วสุมกันตามร้านเกมส์บ้าง ส่วนสถานที่เที่ยวตอนกลางคืนจะไปเที่ยวที่ย่านถนนศรีโรจรัตติกใหม่ ซึ่งมีร้านอาหารประเภท pub & restaurant และสถานบันเทิงประเภทดิสโกเธคตั้งอยู่ริมถนนทั้ง 2 ฝากเกือบตลอดทั้งเส้นทาง

ผู้ปกครองในชุมชนเขตเมือง มีมุมมองเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน แบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มเท่าๆ กัน คือ กลุ่มที่มองว่ามีพฤติกรรมปะปนกันไปทั้งดีและไม่ดี กลุ่มที่มองว่าเด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมดี และกลุ่มที่มองว่าเด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ไม่ดี

กลุ่มที่ 1 มองว่ามีพฤติกรรมปะปนกันไปทั้งดีและไม่ดี

พฤติกรรมด้านการเรียน กลุ่มนี้มองว่าเด็กส่วนใหญ่จะมีความตั้งใจเรียนปานกลาง ส่วนเรื่องความขยันเรียนอดทนในการเรียน จะมีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่มีความตั้งใจเรียนสูง มีเด็กส่วนน้อยที่ได้รับทุนการศึกษาเพราะมีผลการเรียนดี และมีเด็กบางกลุ่มที่ไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่การเรียน ชอบโดดเรียนไปเล่นเกมตามร้านต่างๆ

ความมีระเบียบวินัย เด็กจะมีระเบียบวินัยค่อนข้างน้อย เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่หาเช้ากินค่ำ ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาอบรมสั่งสอนเท่าที่ควร และพฤติกรรมดังกล่าวเป็นผลจากกลุ่มเพื่อนและสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่เรียนไม่ค่อยเก่ง แต่ถ้าเป็นกลุ่มเด็กที่เรียนหนังสือเก่งก็จะมีพฤติกรรมดังกล่าว

ความซื่อสัตย์ของเด็กอยู่ในระดับปานกลาง คือ เมื่อเด็กพบเงินหรือของหล่นตามถนน จะมีทั้งเด็กที่นำไปส่งคืนเจ้าของหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ก็มีบางส่วนที่ไม่นำมาส่งคืน

ความรับผิดชอบ เด็กจะมีความรับผิดชอบน้อย ไม่ขยัน ไม่ค่อยช่วยเหลืองานครอบครัว ต้องคอยบอกตลอดเวลา ชอบขี้รถจักรยานยนต์เที่ยวเตร่ในตอนกลางคืน ติดเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ติดเล่นอินเทอร์เน็ต ชอบเที่ยวเตร่กับเพื่อนตามร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ต

ความคิดสร้างสรรค์และภาวะผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์และภาวะความเป็นผู้นำของเด็กมีบ้างแต่ยังน้อย เห็นได้จากการแสดงงานศิลปะและแสดงดนตรีไทยของเด็กในงานที่โรงเรียนจัดขึ้น

การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ถ้าเป็นเรื่องการมีส่วนร่วมหรือการเข้าร่วมในกิจกรรมของเด็กและเยาวชน เด็กมักจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยเฉพาะกิจกรรมของโรงเรียน เช่น มีส่วนร่วมในกีฬาที่จัดแข่งขันระหว่างโรงเรียนที่ชื่อว่ากีฬาแปดริ้ว หรือในงานกาชาดประจำจังหวัดที่จัดประจำปี จะมีเด็กจากโรงเรียนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งเด็กเล็กจนถึงเด็กโต หรือมีส่วนร่วมในงานประเพณีหลักๆ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ วันลอยกระทง และวันขึ้นปีใหม่ แต่ยังไม่ค่อยมีความร่วมมือกับชุมชน ยกเว้นเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับกีฬาและดนตรี

กลุ่มที่ 2 มองว่าเด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่ค่อยดี

กลุ่มนี้มองว่า พฤติกรรมโดยทั่วไปของเด็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยดีทั้งพฤติกรรมด้านการเรียนและพฤติกรรมทั่วไป เด็กส่วนใหญ่ไม่สนใจการเรียน ไม่ตั้งใจเรียน การเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงส่วนน้อยที่มีความตั้งใจและขยันเรียน มีความประพฤติแยกแยะก่อน ไม่มีระเบียบวินัยในตนเอง มีการกินเหล้าเมายา ทะเลาะเบาะแว้ง ตักกัน ส่วนผู้หญิงก็แต่งตัวโป๊ เห็นสะดือ เปิดหน้าอก กิริยามารยาทที่แสดงออกต่อผู้ใหญ่แย่ง ไม่เชื่อฟังอาจารย์ ผู้ปกครอง ทั้งในเรื่องของมารยาททางสังคม ชอบส่งเสียงดังโวยวาย มีความรับผิดชอบน้อยมาก มีการลักขโมยเพื่อนำเงินไปมั่วสุม หลายคนติดเล่นเกมส์ บางรายผู้ปกครองไม่ทราบว่าลูกไม่ได้ไปโรงเรียน เพราะติดเกมส์มากก็มี มีความคิดสร้างสรรค์มีน้อยมากจะมีบ้างที่เด็กทำโครงการเข้าประกวดกับทางโรงเรียน

กลุ่มที่ 3 มองว่าเด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ดี

กลุ่มนี้มองว่า โดยภาพรวมแล้วมากกว่าร้อยละ 60 เด็กอยู่ในระดับดีทั้งพฤติกรรมการเรียนและพฤติกรรมทั่วไป

พฤติกรรมการเรียน เด็กมีความตั้งใจเรียนดี ขยันและเอาใจใส่ต่องานและการบ้านที่ครูมอบหมายให้ทำ จะมีเด็กเพียงส่วนน้อยหรือบางคนเท่านั้นที่ไม่ตั้งใจเรียน ชอบโดดเรียนและแอบหนีมาเล่นสแน็กเกอร์ และเด็กผู้หญิงจะมีความตั้งใจเรียนและมีความเป็นระเบียบมากกว่าเด็กผู้ชาย

พฤติกรรมทั่วไปของเด็กๆ ทั้งเรื่องความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร และความซื่อสัตย์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริตในระดับที่น่าพึงพอใจเพราะเห็นได้ว่าเด็กหลายคนเก็บเงินตกได้จะนำไปส่งคืนครู มีความสนใจเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น และเด็กมีความใส่ใจที่จะมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอยู่เสมอ เช่น กีฬาซี หรือกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา

3.3.1.2 พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน

ส่วนใหญ่จะมองว่าเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อันดับแรก คือ เรื่องเพศสัมพันธ์และปัญหาชู้สาว การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น อยู่ด้วยกันก่อนวัยอันควร การแสดงออกเรื่องชู้สาวในที่สาธารณะ เป็นแฟนกันในวัยเรียน แสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น มีการจับมือถือแขนกัน เดินโอบไหล่กัน หอมแก้มกันในที่สาธารณะ เด็กเรียนไม่กลับบ้าน แม้กระทั่งในโรงเรียนก็นั่งกอดกัน ไม่รักษาวลสงวนตัว และมีหลายคนที่หนีไปอยู่ด้วยกัน ปัจจุบันเด็กมีการคบเพื่อนต่างเพศและเด็กมีเพศสัมพันธ์เร็วเกินไป ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีอายุน้อย ทำให้เกิดความไม่เหมาะสมในสายตาผู้ใหญ่ การอยู่ด้วยกันของวัยรุ่นโดยไม่เคร่งครัดและมีเพศสัมพันธ์กันก็เกิดเป็นปัญหาเรื่องชู้สาว

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมรองลงมาของนักเรียนหญิง ได้แก่ พฤติกรรมการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม ส่วนนักเรียนชาย คือ การกินเหล้าสูบบุหรี่ และปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาท

พฤติกรรมการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนหญิง ได้แก่ แต่งกายที่ล่อแหลม แต่งตัวโป้ ใสเสื้อผ้าน้อยชิ้น ใสเสื้อกล้าม สายเดี่ยว กางเกงเอวต่ำ เอวลอย ชุดสั้นๆ หรือรัดๆ เกิดจากการตามเพื่อนและสังคมภายนอก

พฤติกรรมการกินเหล้าสูบบุหรี่ของเด็กวัยรุ่นชาย บางแห่งพบว่าจะจับกลุ่มกันดื่มเหล้าทุกวันในช่วงเย็น โดยเฉพาะการดื่มเหล้าตามเทศกาลต่างๆ และชุมชนบางแห่งมีปัญหาเรื่องยาเสพติด

พฤติกรรมวัยรุ่นก่อเหตุทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้น ได้แก่ การทะเลาะวิวาทกันระหว่างสถาบัน การยกพวกตีกันตามงานแสดงดนตรี งานบวช งานวัด สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเลียนแบบการเสนอจากสื่อ การเลียนแบบคารา นักร้อง และตามเพื่อน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องศักดิ์ศรีของสถาบัน เรื่องถิ่นใครถิ่นมัน ถ้าคนแปลกหน้าล้ำถิ่นเข้าไป จะก่อเหตุยกพวกตีกัน รวมทั้งสาเหตุมาจากแย่งผู้หญิง และปัจจุบันพบว่าเด็กผู้หญิงมีเรื่องทะเลาะวิวาทกันเรื่องแย่งผู้ชายมากขึ้น

อันดับสาม ซึ่งมีหลายพฤติกรรมที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว และชอบเที่ยวเตร่ตอนกลางคืน

พฤติกรรมก้าวร้าว พบว่าปัจจุบันเด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมก้าวร้าว คือ เกเร ไม่มีความเกรงใจ พูดจาไม่สุภาพ ทั้งนักเรียนหญิงและชายมักจะพูดจาหยาบค้าย ไม่มีสัมมาคารวะ และมีบางบ้านที่เด็กบางคนทำร้ายแม่เวลาเมา

พฤติกรรมการเที่ยวเตร่ตอนกลางคืน การเที่ยวเตร่ตามสถานที่ต่างๆ เช่น การขับรถเที่ยวเตร่ในยามวิกาล ขับรถซิ่ง และแข่งรถตอนกลางคืนจนเกิดเป็นอันตรายบ่อยครั้ง อีกทั้งมีการรวมกลุ่มกันมั่วสุมในสิ่งที่ไม่ดี เช่น เรื่องยาเสพติด เป็นเพราะเด็กมีความอยากรู้อยากลองและตามเพื่อน อีกสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากสื่อเข้ามาเกี่ยวข้อง ปัญหาการชิงรถมอเตอร์ไซด์แข่งกันก่อให้เกิดเสียงดังรบกวนชาวบ้านที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ซึ่งมีเด็กอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไปจนถึงเด็กวัยรุ่นตอนปลาย

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่นๆ ได้แก่ ปัญหาการไม่เอาใจใส่การเรียน ชอบหนีโรงเรียน โดดเรียน หรือหนีเรียนไปไปเล่นอินเทอร์เน็ต เกมออนไลน์ต่างๆ เด็กอยู่ในวัยที่เป็นช่วงอยากรู้อยากรู้ มีการแสดงความกล้าจนเกินไป และเป็นกรกล้าแสดงออกในสิ่งที่ไม่ดีไม่เหมาะสม ยึดติดกับค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตกมากเกินไป เช่น วันวาเลนไทน์ อีกทั้งยังมีปัญหาการใช้เงินฟุ่มเฟือย ติดเกมส์ และการลักเงินพ่อแม่

ชุมชนรอบเขตเมือง

มุมมองของผู้ปกครองในบริเวณชุมชนเขตเมืองต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนอันดับแรก ได้แก่ ปัญหาชู้สาว

พฤติกรรมเรื่องชู้สาว กล่าวคือ มีการจับคู่ระหว่างโรงเรียน เช่น เด็กเทคนิคจะจับคู่กับเด็กนักเรียนมัธยมต้นหรือเด็กนักเรียนมัธยมปลายบ้าง เด็กไปนั่งพลอดรักกัน และแสดงออกด้วยการกอดรัดกั้นในที่สาธารณะมากขึ้น เวลาเย็นๆ มีการนั่งจับคู่กันตามริมถนนและกอดจูบกันอยู่เสมอ บางคู่นั่งกอดจูบลับค้ำหน้าร้านขายของ เด็กมีความสัมพันธ์กันถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน เด็กผู้หญิงบางคนไม่ไปเรียนแต่จะแอบมาที่หอพักของผู้ชาย บางคนแอบหนีพ่อแม่มาอยู่ด้วยกัน หลายคู่เช่าหอพักอยู่ด้วยกันเหมือนสามีภรรยา มี

พฤติกรรมการอยู่หอด้วยกันเป็นคู่ๆ จับคู่และอยู่กินด้วยกันที่หอพัก และมีการมีว่สมกันเรื่องเพศ ไม่ไปโรงเรียนอยู่ด้วยกันในห้องพักทั้งวัน ซึ่งเด็กจะมีพฤติกรรมเปลี่ยนคู่กันไปเรื่อยๆ นอกจากนี้ พ่อแม่เด็กบางคนสนับสนุนให้เด็กขายบริการทางเพศ ผลที่ตามมา คือ มีการทำแท้งเดือนมากขึ้น

อันดับที่สอง ได้แก่ พฤติกรรมการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม มีการแต่งตัวตามแฟชั่นเลียนแบบดารา โดยเฉพาะการที่เด็กผู้หญิงชอบแต่งตัวโป๊ แต่งตัวหวือหวา ประเภทสายเดี่ยว กางเกงสั้น ใช้สินค้า Brand name ซึ่งเป็นการฟุ่มเฟือยโดยใช่เหตุเพราะยังไม่สามารถหาเงินได้ด้วยตนเอง มีการแต่งหน้า ทำผม โดยเฉพาะการแต่งหน้าให้ดูขาว ทาลิปสติกสีแดง มีการเข้าร้านเสริมสวยในช่วงเวลาก่อนเข้าเรียนซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัยเนื่องจากยังอยู่ในวัยเรียน

อันดับที่สาม คือ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ กินเหล้าของวัยรุ่นชาย รวมทั้งการเที่ยวเตร่ในสถานที่บันเทิงตอนกลางคืน ไปเที่ยวเรค เที่ยวผับ ซึ่งเมื่อมาแล้วมีการทะเลาะวิวาท

3.3.1.3 พฤติกรรมการรับหรือการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก

มุมมองเกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่นในปัจจุบัน คิดว่าโดยภาพรวมเด็กและเยาวชนทั้งหญิงและชายสมัยนี้จะมีลักษณะค่อนข้างเอนเอียงไปทางวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น โดยมีสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลียนแบบต่างๆ

กลุ่มวัยรุ่นหญิง อันดับแรก คือ พฤติกรรมเลียนแบบการแต่งกาย เป็นการแต่งตัวโป๊ๆ การใส่เสื้อตัวเล็กๆ หรือใส่รัดรูป นุ่งกางเกงเอวต่ำ ใส่เสื้อเกาะอก เสื้อสายเดี่ยว กระโปรงสั้น ใส่เสื้อเอวลอยเห็นสะดือ กางเกงขาสั้น มีการทำสีผม ทำผมทรงแปลกๆ สิ่งเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเลียนแบบจากสื่อ แต่งตัวตามแบบนักร้อง และเลียนแบบดาราที่ตนชื่นชอบ

รองลงมา ได้แก่ เรื่องชู้สาวและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เพราะวัยรุ่นหญิงมีการแสดงออกอย่างประเจิดประเจ้อว่าเป็นแฟนอยู่กับใคร และมีการเปลี่ยนเพื่อนชายบ่อยๆ เด็กผู้หญิงจะกล้าแสดงออกมากขึ้น สาเหตุที่เป็นแบบนี้เนื่องจากการเลียนแบบเพื่อน

สำหรับวัยรุ่นชาย กลุ่มตัวอย่างมองว่าพฤติกรรมเลียนแบบตะวันตกมากที่สุด ได้แก่ ความทันสมัยในเทคโนโลยีการนิยมนิมีโทรศัพท์มือถือถือเพื่อมาวดกัน ชอบแต่งรถจักรยานยนต์ และมีการรวมกลุ่มขี่รถจักรยานยนต์แข่งกัน ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากสื่อและพ่อแม่ตามใจต้องการให้ลูกทัดเทียมเพื่อนฝูง

รองลงมาได้แก่ การกล้าแสดงออกแต่สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ รวมทั้งกล้าแสดงออกที่ไม่เหมาะสมในที่สาธารณะโดยไม่สนใจใคร

ส่วนพฤติกรรมด้านอื่นๆ ที่พบในวัยรุ่นทั้งหญิงและชาย ได้แก่ ไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ การทะเลาะและยกพวกตีกันของวัยรุ่นชายและหญิง เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ตามร้าน เด็กผู้ชายก็จะมีนิยมนิมีที่จะเล่นเกมส์ตามร้านเน็ต ติดฟุตบอลสโมสร ทานอาหารยี่ห้อต่างๆ ที่เห็นโฆษณาในโทรทัศน์ สำหรับการใช้จ่ายสินค้าที่มียี่ห้อยังมีน้อยอยู่เนื่องจากไม่มีรายได้พอที่จะซื้อ ซึ่งสาเหตุของการรับวัฒนธรรมตะวันตกน่าจะมาจากการชอบทดลองสิ่งใหม่ๆ และปฏิบัติตามเพื่อน

พฤติกรรมกรับหรือเลียนแบบของวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชนเมือง

มุมมองของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นในเมือง พบว่า ค่อนข้างมีความหลากหลาย เนื่องจากในตัวเมืองหรือในตัวจังหวัดจะมีโรงเรียนตั้งอยู่มากมาย เด็กที่เข้ามาเรียนมีความหลากหลายและพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกก็มีความหลากหลายทั้งการแต่งกายแบบสมัยนิยมหรือตามแฟชั่นที่เด็กนิยม เช่น เสื้อผ้ารัดรูป เหวลอย ใส่เสื้อเกาะอก ใส่กระโปงและกางเกงที่สั้นมาก มีการเจาะจมูก เจาะลิ้น เจาะสะดือ เด็กผู้ชายก็มักจะนิยมทำสีผมหรือเจาะหู

นิยมบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ดเนื่องจากมีความสะดวกและรวดเร็ว และมีค่านิยมที่คิดว่าเป็นอาหารที่หรูและมีรสชาติที่อร่อย แต่ไม่ได้มองถึงประโยชน์หรือสารอาหารที่ได้รับจากอาหารเหล่านั้น

การใช้โทรศัพท์มือถือ เป็นแฟชั่นที่เด็กทุกคนต้องการมี เด็กหลายคนต้องการมีตามเพื่อน เพราะเห็นเป็นเรื่องโก้ รวมทั้งทั้งใช้มือถือคุยกับเพื่อนทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแล และยากเกินกว่าที่ผู้ใหญ่จะควบคุม

ความกล้าแสดงออก เด็กชอบแสดงออกในทางที่ไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมองว่าเป็นการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกมาผิดๆ และพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่มักจะเลียนแบบและรับมาจากสื่อ ทั้งโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ที่เด็กรับมาเป็นแบบอย่าง

การเที่ยวเตร่ นิยมไปดูหนังในวันเสาร์อาทิตย์กับกลุ่มเพื่อนตามห้างสรรพสินค้าใหญ่ๆ ในเมือง

3.3.1.4 การจัดกิจกรรมการส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชน

กิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมหรือพิธีกรรมตามประเพณีทางศาสนาของไทยทั่วไป กิจกรรมที่จัดตามประเพณีของไทยในช่วงเทศกาล เช่น งานลอยกระทง ปีใหม่ มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ตามประเพณีวันสงกรานต์ แห่พระพุทธรูปรอบอำเภอเพื่อให้ประชาชนสรงน้ำพระ ตักบาตรทำบุญต่างๆ นอกจากนั้นจะเป็นการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา เป็นต้น

การจัดงานนมัสการหลวงพ่อโสธรที่จัดเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพบูชาคนจะเชิงเทรา จัดให้มีการแห่หลวงพ่อทั้งทางน้ำทางบก โดยในแต่ละครั้งจะให้เด็กๆ มีส่วนร่วมเสมอ อาทิ เช่น ให้ร่วมเดินขบวนแห่หลวงพ่อโสธร

บางชุมชนมีการจัดกิจกรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่เรียกว่าแห่ธงตะขาบ ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิมของชาวมอญและได้รับการสืบทอดต่อๆ มา โดยจะมีพิธีแห่ธงตะขาบซึ่งมีความเชื่อว่าทำแล้วจะโชคดี เด็กจะให้ความร่วมมือมากเพราะเป็นงานที่สนุกสนาน นอกจากนี้ในวันสงกรานต์ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่วัด เช่น มีการละเล่นมอญซ่อนผ้า มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาและความเชื่อดั้งเดิมให้แก่เด็กและเยาวชน

บางชุมชนมีการรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมโดยการถ่ายทอดจากคนในชุมชน เช่น การทำจักสานตะกร้า ทำเสื่อม่อฮ่อม ทำขนมโบราณ การทอเสื่อ การทำเครื่องดนตรีไทย ซอฮู้ ซอด้วง ซึ่งมีการถ่ายทอดถึงขั้นตอนในการทำและจะสอนให้เล่นควบคู่กันไป มีการฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเล่น

ดนตรีไทยและเมื่อมีงานเทศกาลต่างๆ ก็จะทำเด็กกลุ่มนี้ออกไปแสดง บางชุมชนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนเรื่องวิชาช่างให้เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม เช่น มีการสอนศาสนาให้เด็ก กล่าวคือ มีการจัดการอบรม ธรรมะ มีการดูแลสั่งสอนจากพ่อแม่ และการพึงธรรมเทศนาจากพระสงฆ์ที่วัด

การให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ เช่น ชมรมผู้สูงอายุมีการจัดกิจกรรมการเดินแอโรบิคขึ้น ผลตอบรับออกมาดี คือ ผู้สูงอายุออกมาเดินแอโรบิคเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ผู้สูงอายุในชุมชนจะคอยอบรมสั่งสอนเด็กวัยรุ่น พูดว่ากล่าวเตือนในสิ่งที่เห็นว่าไม่เหมาะสม

เมื่อถึงวันสำคัญทางประเพณีวัฒนธรรมและทางศาสนา ชุมชนจะเปิดโอกาสให้กับกลุ่มเด็ก และวัยรุ่นได้มีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำบุญตักบาตร งานสงกรานต์ งานวันเข้าพรรษา ออกพรรษา วันลอยกระทง โดยในช่วงวันสำคัญทางศาสนาทางวัดมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีหลากหลายประเภททั้งเด็กๆ ผู้ปกครองและผู้สูงอายุ นอกจากนี้ทางวัดได้เชิญผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนภายใต้การดูแลของวัดมาร่วมกิจกรรมของทางวัดด้วยเพื่อสานสัมพันธ์ ครอบครั

ขณะเดียวกันมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนตั้งข้อสังเกตว่าในชุมชนยังไม่ค่อยมีกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นอะไรที่เด่นชัดที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากที่อื่น และชุมชนไม่มีประเพณีอะไรที่เป็นเอกลักษณ์ของตน นอกจากนี้ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์หน่วยงานใดมาจัดกิจกรรมเพื่อจะให้เด็กและวัยรุ่นได้มาอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากเป็นกิจกรรมที่ท้องถิ่นจัดเองโดยตรง เช่น กิจกรรมทางศาสนาที่วัดจัดขึ้น และงานวันปีใหม่ที่ดีจัดโดยโรงเรียน หรือถึงแม้จะจัดแต่เด็กก็ไม่มี ความสนใจ

ชุมชนในเขตเมือง

การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชน จะมีเทศบาลเป็นแกนหลักที่สำคัญในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา ซึ่งจะมีเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมที่จัดขึ้น ถือว่าเป็นการช่วยอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย โดยประกาศเสียงตามสายในชุมชนเพื่อชวนประชาชนเข้ามาร่วมงาน กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่เด็กๆ จะร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและวัด เช่น งานวันเข้าพรรษา งานวันออกพรรษา งานวันเด็ก งานวันสงกรานต์ เป็นต้น นอกจากนี้ศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด มีการจัดประเพณีนมัสการหลวงพ่อดุสิตประจำปี และมีการจัดงานแห่หลวงพ่อดุสิตที่ทางจังหวัดส่งเสริมให้จัดกันทุกๆ ปี

การขายผลิตภัณฑ์สินค้าที่เป็นภูมิปัญญา เช่น มีการจัดแสดงสินค้า OTOP บริเวณศาลากลาง จัดแสดงทุกวันอังคารและวันศุกร์เป็นประจำ งานผลไม้ประจำปีมีการจัดงานประกวดของดีเมืองแปดริ้ว มีการประกวดมะม่วงทุกเดือนเมษายน

นอกจากนี้บางกลุ่มมองว่า ในบริเวณเขตเทศบาลซึ่งความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ต่างคนต่างทำงาน ไม่มีเวลา จึงไม่ค่อยมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน คนในเขตเทศบาลไม่สนใจกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมมากนัก การจัดกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการจัดกิจกรรมที่ทางจังหวัด อำเภอ เทศบาล หรือสภาวัฒนธรรมจังหวัดจัดขึ้นตามวันสำคัญ เช่น สงกรานต์ ปีใหม่ วันเด็ก ส่วนกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่โรงเรียนจัดร่วมกับวัดเพื่อให้เด็กได้ร่วมทำกิจกรรมและเรียนรู้เรื่องราวของศาสนา

พุทธ และช่วงสองปีที่ผ่านมามีการนำกิจกรรมแข่งเรือยาวกลับมาจัดใหม่ ซึ่งเป็นงานประเพณีที่ชาวแปดริ้วไปร่วมกิจกรรมกันมาก และกิจกรรมที่จัดขึ้นจะให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

3.3.1.5 ทุนสังคมของชุมชนในเขตเมือง

กลุ่มตัวอย่างสะท้อนสิ่งที่เป็นทุนทางสังคมของท้องถิ่นอย่างหลากหลาย ทั้งสถาบันที่สำคัญในสังคม สัญลักษณ์ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ประเพณีต่างๆ รวมทั้งทุนสังคมที่เป็นบุคคล ได้แก่

สถาบันครอบครัว

พ่อแม่และผู้ปกครองหรือญาติผู้ใหญ่ของเด็กเองที่จะเป็นแบบอย่าง ประพฤติตัวเหมาะสมแก่การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะเด็กจะมีความใกล้ชิดและซึมซับพฤติกรรมโดยมองผู้ปกครองเป็นแบบอย่าง

สถาบันศาสนา

ศาสนาต่างๆ ในชุมชน คำสั่งสอนที่สอนเด็กจะให้ความสำคัญในเรื่องการทำความดี รวมทั้งวัดซึ่งสถานที่ที่คนในชุมชนให้ความเคารพสักการบูชา และพระภิกษุสงฆ์ที่มีจริยวัตรดี ผู้คนในชุมชนให้การเคารพนับถือ จะเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในชุมชน

สถาบันการศึกษา

โรงเรียนต่างๆ ในท้องถิ่นซึ่งเป็นที่อบรมบ่มนิสัยของเด็กๆ ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งอาจารย์ที่ให้การอบรมสั่งสอนในด้านการประพฤติปฏิบัติตัวและจริยธรรมต่างๆ

สัญลักษณ์ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ

หลวงพ่อบุญรอดซึ่งเป็นพระคู่เมืองที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งที่คนในชุมชนให้การสักการบูชาและเคารพนับถือ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนทั่วไปในจังหวัดฉะเชิงเทรามาช้านาน เมื่อเวลามีการจัดงานวันหลวงพ่อบุญรอด ชาวบ้านและคนในชุมชนต่างก็ไปร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก รวมทั้งพระอุโบสถของวัดโสธรซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สวยงามและถือเป็นความภูมิใจของคนแปดริ้ว

คนในชุมชนที่มีเชื้อสายจีนดั้งเดิมจะนับถือศาลเจ้าแม่ทับทิม จะเคารพนับถือและสักการบูชาศาลเจ้าแม่ทับทิมเพราะถือว่าศักดิ์สิทธิ์มาก ชาวบ้านคนใดที่มาบนั้นก็จะได้ตามที่บนไว้ วัฒนธรรมในชุมชนเป็นวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีน

ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

ประเพณีต่างๆ เช่น สงกรานต์ วันเข้าพรรษา ลอยกระทง จะมีการทำบุญฟังเทศน์ เป็นต้น

แกนนำชุมชน/ท้องถิ่น

ผู้นำของชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกองดีการบริหารส่วนตำบลและนายกเทศมนตรี กลุ่มคนเหล่านี้บางคนทำงานเพื่อชุมชน มีบทบาทแนะนำสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี มีการส่งเสริมและสนับสนุน อาชีพพื้นบ้านให้คงอยู่กับท้องถิ่น จัดกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น และเป็นผู้ผลักดันให้เด็กๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ด้วย จึงได้รับการเคารพยกย่องจากคนในชุมชนรวมถึงเด็กและเยาวชนในชุมชน เป็นอย่างดี

บุคคลที่เป็นแบบอย่างและบุคคลอ้างอิงอื่นๆ ในชุมชน

บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต มีคุณสมบัติเป็นที่น่ายกย่อง เช่น เป็นคนขยัน อดทน ขยันหมั่นเพียรสร้างฐานะด้วยตัวเองมีฐานะร่ำรวย รวมทั้งผู้สูงอายุในชุมชนที่คอยอบรมว่ากล่าว ตักเตือนเมื่อเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ผลิตภัณฑ์และสิ่งประดิษฐ์ของท้องถิ่น

ศิลปะประดิษฐ์ต่างๆ เช่น กระจาดสา ดอกไม้จันทร์ การเพาะเห็ด และของที่เป็นเอกลักษณ์ ที่มีชื่อเสียงอีกหลายอย่าง เช่น มะม่วงแปดริ้ว ขนมจาก ข้าวสารแปดริ้ว เป็นต้น

อื่นๆ

กิจกรรมสังคม เช่น กิจกรรมเยาวชนดีเด่น ทำให้เด็กๆ ต้องการที่จะทำดีและมีการนำเอา บุคคลตัวอย่างที่ดีมาสอนให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียน มีสภาวัฒนธรรมจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและความเป็นชุมชนของคนจะเข็งเทรา

3.3.1.6 ศักยภาพในการต้าน/รับวัฒนธรรมตะวันตกของเยาวชนในเขตเมือง

ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มองว่าเด็กและวัยรุ่นในชุมชนเมือง สามารถแยกแยะหรือเลือกที่จะรับวัฒนธรรมตะวันตกได้ ซึ่งมีจำนวนที่เท่ากับกลุ่มที่มองว่า เด็กและวัยรุ่นรับ วัฒนธรรมตะวันตกโดยไม่มีการแยกแยะ และกลุ่มที่ 3 ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก มองว่าเด็กและวัยรุ่นจะมีทั้งที่รับ และไม่รับปะปนกันไป

กลุ่มที่ 1 มองว่าเด็กมีศักยภาพพอที่จะสามารถแยกแยะหรือเลือกที่จะรับหรือไม่ รับวัฒนธรรมตะวันตก

เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่สามารถแยกแยะวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาได้ พิจารณาได้ด้วย ตนเองว่าสิ่งไหนดีและสิ่งไหนไม่ดี สิ่งใดที่เหมาะสมหรือสิ่งใดที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ มีศักยภาพ ในการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากเด็กและเยาวชนได้รับการปลูกฝัง สั่งสอนจากพ่อแม่ และผู้ปกครอง รวมทั้งเด็กในชุมชนเมืองส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูง เด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการขัดเกลา จากสถาบันการศึกษา ซึ่งสอนให้แยกแยะในสิ่งต่างๆ เหล่านี้ว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดี นอกจากนี้เด็กที่ไม่ดีอยู่แล้วซึ่ง

สามารถแยกแยะสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร แต่ที่ยังรับวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านั้นมาเพราะคิดว่า เป็นสิ่งที่ทันสมัยและกลุ่มเพื่อนชักจูง

กลุ่มที่ 2 มองว่าเด็กจะรับวัฒนธรรมตะวันตกหมด ไม่สามารถแยกแยะได้

กลุ่มนี้มองว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่สามารถแยกแยะได้ว่า สิ่งไหนดีและสิ่งไหนไม่ดีใน วัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามา ไม่ค่อยมีศักยภาพในการรับวัฒนธรรม กล่าวคือ จะรับมาหมดโดยไม่แยกแยะและจะ ไม่มีการต่อต้าน เด็กสามารถซึมซับวัฒนธรรมต่างชาติได้ดีและชอบเลียนแบบมาก ส่วนใหญ่ยึดติดกับวัตถุ ปัจจุบันมีสิ่งทันสมัยเข้ามามากมายและเด็กจะหลงใหลอยู่กับสิ่งเหล่านี้ เช่น เข้าร้านเกมส์เป็นประจำ นอกจากนี้ยังรับวัฒนธรรมมาแบบผิดๆ เช่น การกล้าแสดงออกแต่ในสิ่งที่ไม่ดี ไม่ค่อยสนใจเรื่องรอบตัวทั้งด้าน สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สนใจแต่เรื่องส่วนตัวเท่านั้น ผู้ใหญ่ต้องคอยจ้ำจี้จ้ำไชและคอยชี้แนะอยู่เสมอเพื่อไม่ให้เดินไปในทางที่ไม่ดี

กลุ่มที่รับได้ง่ายจะเป็นกลุ่มที่มีฐานะค่อนข้างร่ำรวย พ่อแม่มีรายได้สูง คิดว่าการใช้สิ่งของราคา แพงตามค่านิยมตะวันตกเป็นเรื่องปกติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาอบรมสั่งสอน ไม่ได้ชี้แนะให้ลูกเห็น ความสำคัญของการใช้สิ่งของราคาแพงว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด หรือพ่อแม่ก็ไม่มีวิธีการสอนให้ลูกใช้สิ่ง ต่างๆ ตามความเหมาะสม ทำให้เด็กหมกมุ่นกับสิ่งไร้สาระ และที่สำคัญเด็กต้องการสร้างลักษณะเด่นให้กับ ตนเองเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ยังเป็นไปตามช่วงวัยที่ชอบตามเพื่อนและกระแสสังคมที่ทำให้ขาดความยั้ง คิด และการที่เด็กไม่สามารถคิดอะไรได้เพราะไม่ค่อยเรียนหนังสือ จึงทำให้เด็กขาดศักยภาพในการตัดสินใจที่จะ เลือกรับหรือต้านวัฒนธรรมจากตะวันตกที่มีมากในปัจจุบัน

กลุ่มที่ 3 มองว่ามีทั้งเด็กที่มีศักยภาพและไม่มีศักยภาพปะปนกันไป

กลุ่มนี้มองว่า ศักยภาพในการรับวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เพราะชุมชนยังมีสภาพความเป็นชนบทอยู่และเด็กในชุมชนยังมีความเคารพพ่อแม่อยู่ จะมีทั้งกลุ่มที่รับในส่วนที่ดี และรักษาประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิมของตนไว้ และอีกกลุ่มที่รับวัฒนธรรมตะวันตกมาหมดโดยปราศจากจิตสำนึก นอกจากนี้เด็กในชุมชนบางคนมีศักยภาพแต่บางคนก็ไม่มี เด็กบางคนสามารถแยกแยะได้ บางคนทำงานไปด้วย เรียนไปด้วยขณะที่บางคนยังใช้ชีวิตเที่ยวเตร่อยู่เป็นประจำ

ชุมชนในเขตเมือง

สำหรับชุมชนในตัวเมือง สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มองว่า เด็ก และเยาวชนไม่สามารถแยกแยะออกว่าสิ่งใดควรรับหรือสิ่งใดไม่ควรรับซึ่งมีจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มที่ มองว่า เด็กและเยาวชนมีทั้งที่มีและไม่มีศักยภาพในการแยกแยะวัฒนธรรมตะวันตก และกลุ่มสุดท้ายที่มีจำนวน น้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มที่มองว่าเด็กและเยาวชนสามารถแยกแยะออกว่าสิ่งใดควรรับสิ่งใดไม่ควรรับ

กลุ่มที่มองว่าเด็กและเยาวชนไม่สามารถแยกแยะออกว่าสิ่งใดควรรับหรือสิ่งใด

ไม่ควรรับ

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จะมีจำนวนมากที่สุด โดยจะมองว่า เด็กและวัยรุ่นในปัจจุบันมี วิจารณ์ญาณในการรับวัฒนธรรมตะวันตกน้อยมาก คิดอะไรเองไม่ค่อยเป็น มีศักยภาพในการต้านวัฒนธรรม ตะวันตกค่อนข้างน้อย สามารถบริโภคสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและง่ายกว่าในสมัยก่อนมาก เด็กในชุมชนเลือกที่จะรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเป็นส่วนมาก เพราะต้องการให้ผู้อื่นยอมรับว่าเป็นคนทันสมัย วัฒนธรรมตะวันตก อะไรเข้ามาจะรับหมดไม่ได้คิดหรือให้ดีกว่าอะไรควรหรืออะไรไม่ควร

ทั้งนี้เนื่องจากเด็กส่วนมากมักจะเลียนแบบกลุ่มเพื่อน พี่งและเชื่อกลุ่มเพื่อนมากกว่า ดื้อรั้น และสอนยาก ไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ใหญ่ นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีสิ่งต่างๆ ที่ผ่านสื่อออกมาให้บริโภคมากมาย สามารถรู้ข้อมูลข่าวสารได้ทางอินเทอร์เน็ตอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กรับแพชชั่นอย่างรวดเร็ว เกิดการเลียนแบบโดยเฉพาะการ แต่งกาย และแฟชั่นการมีแฟน

กลุ่มที่มองว่า เด็กและเยาวชนมีทั้งที่มีศักยภาพและไม่มีศักยภาพในการแยกแยะ วัฒนธรรมตะวันตก

กลุ่มนี้มองว่า จะมีทั้งเด็กที่สามารถแยกแยะออกกับกลุ่มที่แยกแยะไม่ออก คือ มีเด็กประมาณ ครั้งหนึ่งที่สามารถคิดแยกแยะได้ตรงเองได้ มีความคิดแยกแยะอะไรควรนำมาปฏิบัติ อะไรไม่ควรนำมาปฏิบัติ และอีกครึ่งหนึ่งจะทำตามแบบเพื่อน คือ เพื่อนนิยมอะไรจะนิยมทำตามบ้าง ไม่ว่าจะดีหรือไม่ดี ส่วนหนึ่งกลัวว่า จะเข้ากลุ่มเพื่อนไม่ได้ ชอบเลียนแบบผู้อื่น ใครทำอะไรที่แปลกใหม่จะนิยมทำตามๆ โดยไม่ได้มีสติยังคิด บาง รายยังมองว่าเด็กมีศักยภาพในการรับวัฒนธรรมตะวันตกในระดับกลางๆ จะรับมาทั้งสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี

กลุ่มที่มองว่า เด็กและเยาวชนสามารถแยกแยะออกว่าวัฒนธรรมตะวันตกใด ควรรับหรือไม่ควรรับ

กลุ่มนี้มองว่าเด็กและเยาวชนสามารถแยกแยะออกได้ว่าสิ่งไหนดีและสิ่งไหนไม่ดีในวัฒนธรรม ตะวันตกที่เข้ามาเนื่องจากเด็กได้รับการสั่งสอนมาจากพ่อแม่และผู้ปกครอง และเด็กผ่านกระบวนการขัดเกลา ทั้ง จากสถาบันการศึกษาและได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูมาแล้ว

3.3.1.7 ปัญหาที่เป็นห่วงมากที่สุด

ปัญหาที่น่าเป็นห่วงในสายตาของกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน ได้แก่ ปัญหายาเสพติด กับปัญหาผู้สาว หรือการที่เด็กมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

ลำดับที่ 1 ปัญหาเด็กติดยาเสพติด ซึ่งพบว่าเด็กอายุ 10 ขวบติดยาเสพติดแล้ว เด็กจะมีการจับกลุ่มกันมั่วซุม ทั้งเหล้า บุหรี่ และยาบ้า

สาเหตุ มาจากเด็กขาดความอบอุ่นจากครอบครัว พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาดูแลหรือสั่งสอนอบรม ลูก ทำให้เด็กไม่มีที่พึ่ง หรือความอยากลองของเด็ก เกิดจากการลอกเลียนแบบจากสื่อและส่วนใหญ่มีสาเหตุมา

จากการทดลองเสพตามเพื่อน คบเพื่อนที่ไม่ดี และเมื่อติดยาเวลาไม่มีเงินซื้อยาก็ต้องไปลักขโมย ซึ่งตำรวจยังไม่มีการปราบอย่างจริงจัง

การแก้ไขปัญหา

ชุมชน

มีการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ออกกำลังกายและใช้เวลาว่างในสิ่งที่ถูกที่ควร เช่น เดินแอโรบิก เล่นฟุตบอล

มีการรณรงค์การงดดื่มสุรา สูบบุหรี่ โดยร่วมมือกับทางโรงเรียน

มีการรวมกันเข้าโครงการใครติดยาขมมือขึ้น ซึ่งผู้ที่ติดยารับปากเฉยๆ แต่ไม่ได้เลิกยาเสพติดอย่างจริงจัง สาเหตุที่คนในชุมชนเข้าร่วมโครงการเพราะเห็นคนส่วนใหญ่เข้าร่วม ไม่ได้มาจากความตั้งใจจริงของคนในชุมชน ผลที่ได้จึงไม่ค่อยดีนัก

ให้ผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนเอง ใช้ความใกล้ชิดของคนในชุมชน ช่วยกันสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชน แต่ผลที่ได้ไม่ค่อยดีนักเนื่องจากคนในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

หน่วยงานของภาครัฐ

เทศบาล พยายามดึงเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การต่อต้านยาเสพติด เล่นกีฬา โดยจัดกิจกรรมด้านกีฬา แต่ชาวบ้านส่วนมากจะไม่ค่อยทราบเพราะขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้กิจกรรมต่างๆ ไม่ค่อยได้ผล

การปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งการให้ตำรวจคอยตรวจตราหรือสอดส่องเด็กที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ผลที่ออกมาจะดีเนื่องจากทางกองปราบเอาจริงจังกับการแก้ไขปัญหานี้

เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. จากกรุงเทพฯ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาอบรมเด็ก ในเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติด โทษของการเสพยาและแนวทางในการปฏิเสธการเสพยาหากมีคนมาชักจูง โดยประสานงานกับทางโรงเรียน

การทำประชาคมโดยให้มีการแจ้งชื่อคนที่ติดสารเสพติด จะนำตัวมารักษาและเข้ารับการบำบัด

อันดับที่ 2 ปัญหาชู้สาวหรือปัญหาการการมีเพศสัมพันธ์ของเด็กในช่วงวัยเรียน

ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในเด็กช่วงวัยเรียน เด็กผู้หญิงไม่รักษานวลสงวนตัว หนุ่มสาวเช่าหออยู่ด้วยกันเป็นคู่ๆ ทำตัวเสื่อมเสีย นิยมอยู่กินกันก่อนแต่งงาน นิยมเปลี่ยนคู่นอน ชอบที่จะมาว่าสามีแต่ไม่สนใจเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอีกมากมาย ในอนาคตเด็กจะไม่มีคุณภาพเพราะไม่ได้เรียนหนังสือต่อ ถ้าเกิดการตั้งครรภ์ก็จะไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ เด็กอาจถูกทอดทิ้งมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมาได้

สาเหตุ ปัญหานี้เกิดมาจากพ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่สนใจดูแลลูก เลี้ยงลูกด้วยเงิน ปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว จึงหาทางอื่นที่จะทำให้ตนเองมีความอบอุ่น ทำให้เด็กหลายคนกลายเป็นเด็กมีปัญหา

เด็กเลียนแบบจากเพื่อน เห็นว่าเพื่อนมีแฟนก็อยากมีบ้าง ถ้าไม่มีแฟนจะไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ทำให้เกิดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ตามมา

ค่านิยมของเด็กวัยรุ่นจะมองว่าการรักนวลสงวนตัวเป็นสิ่งที่เขย เป็นความคิดที่ล้าสมัย
ผู้ชายบางคนมีแฟนอยู่แล้วก็ยังไปยุ่งกับผู้หญิงคนอื่น
สิ่งช่วยในสังคมมีมากทั้งสื่อจากทางโทรทัศน์ หนังสือ และอินเทอร์เน็ต

การแก้ปัญหา

ชุมชน

ชุมชนยังไม่มีมาตรการแก้ปัญหาอะไรเลย เพราะคิดว่าเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องของครอบครัว เพราะปัจจุบันปัญหานี้มีมากจนกลายเป็นความเคยชินของสังคม การแก้ไขปัญหาก็มีน้อยมาก เพราะไม่มีใครต้องการยุ่งเรื่องของครอบครัวคนอื่น ยิ่งบางรายมีพ่อแม่สนับสนุน จึงทำให้ไม่มีใครกล้าเข้าไปยุ่ง

หอพักให้ความร่วมมือโดยการจัดแยกหอพักชายหญิง และจำกัดเวลาเข้าออกเพื่อให้เป็นระเบียบและปลอดภัยมากขึ้น ส่วนบางคนที่บ้านอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนมากนัก ผู้ปกครองพยายามให้ลูกเดินทางไปกลับ และมีการเอาใจใส่ลูกมากขึ้น

มีการตรวจตามหอพัก ถ้าเด็กขาดเรียนหลายครั้งอาจารย์มาตามที่บ้าน แต่ส่วนน้อยที่จะมีการตรวจ นอกจากจะมีการแจ้งไปยังโรงเรียน จึงจะมีการส่งครูออกมาตรวจดู

อันดับที่ 3 ปัญหาแก๊งค์แข่งรถจักรยานยนต์ของวัยรุ่น

ปัญหาแก๊งค์แข่งรถมอเตอร์ไซด์ หรือซบรถเที่ยวเตร่ในยามวิกาลของเด็กผู้ชายสร้างความรำคาญและความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน รวมทั้งการเกิดอุบัติเหตุได้โดยง่าย บางครั้งก็มีการทะเลวิวาทกันอยู่บ่อยๆ ถึงกับไล่ฟันกัน

สาเหตุ

มาจากที่พ่อแม่ตามใจ รวมทั้งเด็กวัยรุ่นที่ชอบลองและทำตามเพื่อน การเที่ยวกลางคืนยังทำให้เด็กเสียการเรียน

การแก้ปัญหา

ชุมชน พยายามส่งเสริมให้เด็กมาเล่นกีฬา ซึ่งโครงการก็ได้การตอบรับที่ดี

มีตำรวจชุมชนคอยตรวจจับ สอดส่องดูแล ทำให้ปัญหานี้เบาบางลง

ปัญหาเด็กไม่สนใจหรือตั้งใจเรียนหนังสือ เด็กไม่สนใจการเรียนและศึกษาค้นหาความรู้ เด็กที่ไม่เรียนหนังสือหรือเรียนหนังสือไม่จบส่วนใหญ่ไปเป็นยามหรือกรรมกร สาเหตุมาจากตัวเด็กเอง ทั้งๆ ที่พ่อแม่ส่วนใหญ่อยากให้ลูกเรียนหนังสือสูงๆ แต่เด็กไม่ยอมเรียนเอง นอกจากนี้เด็กไม่ค่อยให้ความสนใจเพราะต้องไปเรียนนอกชุมชน ทำให้เลียนแบบวัฒนธรรมต่างๆ ที่เห็นมา และหลงระเห็จจนไม่สนใจการเรียน

ในบางชุมชนยังไม่มีมาตรการแก้ไขปัญหานี้หรือยังไม่ได้มีการร่วมมือกันแก้ไขแต่อย่างใด เพราะถือเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละครอบครัว ชุมชนไม่ค่อยทราบปัญหา

โรงเรียน

มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาให้เด็กได้สนใจหาความรู้ เช่น มีโครงการเรียนเสริมความรู้

มีการทบทวนเรื่องการเข้าห้องเรียนอย่างเข้มงวด เด็กทุกคนจะต้องเข้าห้องเรียน ใครหนีเรียนครูจะตามไปพบผู้ปกครองและตักเตือน

โรงเรียนมีการประสานกับผู้ปกครองให้คอยดูแลเด็กๆ ให้มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ชุมชนร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

ชุมชนส่วนใหญ่จะร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นโดยการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน อีกทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ดั้งเดิม เพื่อป้องกันปัญหาการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก เช่น ร่วมมือกับวัด โรงเรียน องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล อำเภอ สถานีอนามัย ตำรวจชุมชนและองค์กรอื่นๆ

3.3.1.8 ข้อเสนอแนะ

1. ครอบครัว

เสริมสร้างความอบอุ่นในครอบครัว ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ดูแลเด็กๆ ให้มากกว่านี้ เนื่องจากครอบครัวส่วนใหญ่เป็นแบบหาเช้ากินค่ำ จึงไม่ค่อยมีเวลาอบรมสั่งสอนลูก พ่อแม่ควรให้เวลาและคำปรึกษาแก่เด็ก ทำตัวเหมือนเพื่อน เด็กจะได้ไว้วางใจ มีอะไรจะได้เล่าให้ฟัง

ครอบครัวควรอบรมเลี้ยงดูลูกให้มากขึ้น ควรใกล้ชิดและควบคุมความประพฤติและการกระทำ โดยสังเกตและใส่ใจพฤติกรรมต่างๆ ว่าผิดปกติหรือไม่ ไม่ควรปล่อยปะละเลยกับการที่เด็กไปลุ่มหลงวัฒนธรรมตะวันตก ควรให้คำแนะนำแก่เด็กด้วย เพื่อที่จะให้เด็กรู้จักแยกแยะว่าสิ่งไหนควรสิ่งไหนไม่ควร

ควรร่วมมือกับโรงเรียนในการติดตามกรณีที่เด็กขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุ และไม่ควรปล่อยเลยตามเลย ถ้าเด็กเกิดมีปัญหาลูกขึ้นพ่อแม่ควรเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับเด็กๆ

ไม่รักลูกตัวเองในทางที่ผิด ต้องยอมรับและพร้อมที่จะเปิดโอกาสและแก้ไข การเลี้ยงดูควรเป็นแบบเพื่อน สร้างความไว้วางใจแก่เด็ก เวลาเด็กมีปัญหาจะได้ไว้วางใจและกล้าที่จะปรึกษา เข้าถึงตัวเด็กมากขึ้น ยอมรับปัญหาและฟังคำปรึกษา

ผู้ปกครองต้องทำความเข้าใจกับเทคโนโลยีด้วยจะได้ตามความคิดของเด็กทัน งดเว้นการใช้ความรุนแรง

2. เด็กและเยาวชน

ต้องให้เด็กรู้จักคิดเป็นและเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ไม่ควรทำตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาทั้งหมด ควรเลือกแต่สิ่งที่ดีเป็นประโยชน์แก่ตนเอง รู้ว่าสิ่งไหนควรทำหรือสิ่งไหนไม่ควรทำตาม ควรเลือกทำตามแต่ในสิ่งที่ดี

3. สถานศึกษา

อาจารย์ควรมีเวลาดูแลลูกศิษย์อย่างใกล้ชิด อาจารย์ฝ่ายปกครองของแต่ละสถานศึกษาให้ความเข้มงวด และดูแลเอาใจใส่นักเรียนมากกว่านี้ เช่น เข้มงวดเรื่องมือถือ เรื่องสูบบุหรี่ในโรงเรียน และการแสดงออกในที่สาธารณะ

หลักสูตรการเรียนการสอนควรจะสอดแทรกประเพณีวัฒนธรรม การทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ควรมีการสอนเรื่องของธรรมะ หลักธรรมต่างๆ เพื่อให้เด็ก ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สถาบันศึกษาน่าจะเป็นตัวเชื่อมประสาน พัฒนาการแก้ปัญหาให้กับเด็ก ทดแทนสิ่งที่ขาดหายไปจากสถาบันครอบครัว เพื่อพัฒนาอนาคตของชาติให้ดีขึ้น

4. ชุมชน

เลือกผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถมากกว่านี้ เพราะจะทำให้ชุมชนมีความเจริญมากขึ้น และช่วยทำให้ปัญหาภายในชุมชนลดลง

ปลูกฝังค่านิยมในตัวเด็กให้มีจิตสำนึกถึงการอนุรักษ์ และมองเห็นถึงคุณค่าของเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย ชี้ให้เห็นว่าสิ่งใดเหมาะสมสิ่งใดไม่เหมาะสม ปลูกจิตสำนึกให้กับเด็กตั้งแต่เล็กๆ โดยการพาเด็กเข้าวัดบอญญ์ เริ่มที่ทัศนคติและความคิดว่าวิถีชีวิตของคนในชนบทไม่เหมาะกับวัฒนธรรมตะวันตก

ควรจัดกิจกรรมที่รณรงค์ป้องกันเด็กและเยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการเสพหรือการขาย โดยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนหันมาใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี หรือกิจกรรมอะไรที่เด็กชอบเพื่อไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์โดยเสียงตามสายในการเลิกยาเสพติด หรือติดป้ายเตือนถึงโทษต่างๆ รวมทั้งปัญหาอื่นๆ เช่น การขับรถแข่งตามท้องถนน หรือการแต่งกายที่ล่อแหลมและเป็นภัยแก่ตนเอง โดยมีแกนนำของชุมชนเป็นผู้ให้คำ แนะนำเป็นหลัก

5. เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ตำรวจควรเข้ามาตรวจสอบดูแลการทำงานในพื้นที่ เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดที่จะกลับเข้ามาในชุมชน

6. หน่วยงานระดับจังหวัด

เจ้าหน้าที่ของจังหวัดหรือของโรงเรียนเข้ามาดูแลเรื่องการอยู่หอพักของเด็กนักเรียน เพื่อป้องกันการจับคู่ มั่วสุมกันตามหอพักจนเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ และปัญหายาเสพติด

เจ้าหน้าที่ที่ทำงานทางสังคมหรือพัฒนาการจังหวัดเข้ามาดูแลอย่างจริงจังมากกว่านี้ มีการอบรมผู้ปกครองให้รู้จักการดูแลเอาใจใส่ลูกอย่างถูกต้องเพื่อให้เด็กได้รับความอบอุ่น มีหน่วยงานแบบसारวัตร์นักเรียนในการตรวจและจับนักเรียนที่โดดเรียน ซึ่งช่วงกลางวันจะพบเด็กหนีเรียนมาเล่นสนุกเกอร์ ตีมสุรา ตีมเบียร์ แต่ไม่มีอาจารย์มาติดตามนักเรียนให้กลับเข้าสถานศึกษา

ควรจะมีหอพักในโรงเรียน ซึ่งทางอาจารย์จะสามารถดูแลได้ทั่วถึงมากขึ้น

ควบคุมดูแลผู้ประกอบการต่างๆ ที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการขายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ให้กับเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี

สร้างเครือข่ายภายในจังหวัด เมื่อพบเด็กจากสถานศึกษาใดที่โดดเด่นเรียนให้โทรศัพท์แจ้งให้สถานศึกษานั้นทราบ

7. สื่อมวลชน

ต้องมีจิตสำนึก ควรมีความรับผิดชอบในการนำเสนอภาพต่างๆ ต่อสาธารณชน การโฆษณาในโทรทัศน์มีส่วนกระตุ้นให้เด็กต้องการทันสมัยตามกระแสสังคม ซึ่งเหมือนเป็นการปลูกฝังค่านิยมให้กับวัยรุ่นในเรื่องการบริโภคทั้งที่ยังไม่มีรายได้ เช่น โทรศัพท์มือถือ

ควรลดบทบาทการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมโดยเฉพาะสื่อทางทีวี เช่น การนำเสนอบทเลิฟซีน ชาวอาชญากรรมต่างๆ เป็นต้น หากจะมีการนำเสนอต่อสาธารณะ ควรมีการพิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนก่อนว่าเหมาะสมหรือไม่ที่จะนำเสนอ เพราะปัจจุบันสื่อสามารถเข้าถึงได้ทุกเพศทุกวัย หากเด็กและเยาวชนได้รับสื่อ นั้นอาจเกิดการเลียนแบบขึ้นได้ โดยเฉพาะการเลียนแบบในสิ่งที่ไม่ดี

8. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง

มีการควบคุมดูแลสื่อสารมวลชนให้มีจรรยาบรรณในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารมากกว่านี้ สื่อมักจะนำเสนอเรื่องที่ไม่ดีหรือเรื่องที่ยั่วอารมณ์เด็กมากเกินไป ให้คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาด้วย

ควรมีกฎหมายควบคุมร้านเกมส์ เพราะจะทำให้เด็กไม่มีที่มั่วสุมและหันไปตั้งใจเรียนมากกว่านี้ ภาครัฐควรมีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมากกว่านี้

ข้าราชการน่าจะมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านการศึกษาที่สามารถช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อเด็ก

9. นักการเมือง

ผู้ใหญ่ในบ้านเมือง เช่น นักการเมืองควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

10. ภาคธุรกิจ

ภาคธุรกิจเอกชนไม่ควรคำนึงถึงรายได้ทางธุรกิจมากเกินไปจนลืมนึกถึงสังคมส่วนรวม

11. หน่วยงาน อื่นๆ

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสถาบันครอบครัวเข้ามาดูแลเรื่องการเสริมสร้างความอบอุ่นในครอบครัวให้เกิดขึ้นจริงจัง เพราะถ้าทุกครอบครัวมีความอบอุ่นเด็กๆ จะไม่หลงเดินทางผิดทำร้ายตัวเอง

มีสมาคมที่จัดกิจกรรมให้แก่เด็ก เพื่อป้องกันให้เด็กห่างไกลจากยาเสพติด

3.3.2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองในเขตชนบท

3.3.2.1 พฤติกรรมทั่วไปของเด็กและเยาวชน

สำหรับพฤติกรรมทั่วไปในมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 มองว่าพฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่ในปัจจุบันไม่ค่อยดี

เด็กมีพฤติกรรมไม่ดีทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมทั่วไป และมีจำนวนน้อยที่มองว่าเด็กมีพฤติกรรมการเรียนและพฤติกรรมทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ ดี

พฤติกรรมการเรียน เด็กในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นเด็กเกเร ชอบโดดเรียน ไม่รักการเรียน หนีเรียนมามั่วสุมกันมาก ความตั้งใจเรียนลดลง เด็กส่วนใหญ่จบแค่มัธยมแล้วก็ต้องไปทำงานโรงงาน ไม่ค่อยสนใจเรียน ชอบหนีเรียน มาเรียนไม่ทันเพราะมั่วแต่เล่นไกล

พฤติกรรมทั่วไป พฤติกรรมโดยทั่วไปของเด็กเปลี่ยนไปมากกว่าแต่ก่อน เด็กไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่คอยตักเตือน ไม่ค่อยมีระเบียบวินัย สังเกตได้จากพฤติกรรมการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม เช่น การแต่งเครื่องแบบนักเรียนที่ผิดระเบียบของโรงเรียน ไม่ค่อยมีความเคารพ ไม่มีสัมมาคารวะผู้ใหญ่ ไม่มีความเกรงใจ ดูจากการที่เด็กขับรถจักรยานยนต์เสียงดัง ทำลายของสาธารณะ เช่น บ้ายต่างๆ และถ้ามีใครห้ามเด็กจะยิ่งทำมากขึ้น ไม่ค่อยมีความซื่อสัตย์ ความคิดห่างไกลจากธรรมชาติ ห่างไกลจากพระพุทธศาสนา มีเด็กเพียงส่วนน้อยที่จะขยัน ส่วนมากยังหลงระเริง คิดเล่นติดเที่ยวอยู่ ไม่มีความรับผิดชอบ ขาดความขยันหมั่นเพียร ไม่อดทนในการทำงาน ไม่ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ไม่ซื่อสัตย์ มีการขโมยเงินพ่อแม่ไปเที่ยว ความคิดสร้างสรรค์น้อยมาก ไม่ชอบทำกิจกรรมของโรงเรียน ชอบแต่งตัวตามแฟชั่นเลียนแบบดาราและนักร้อง มีการรวมกลุ่มเพื่อเที่ยวกลางคืน กลับบ้านดึก ไม่ตรงเวลา ขับขี่รถมอเตอร์ไซด์เที่ยวเล่นไปวันๆ ขับขี่มอเตอร์ไซด์เสียงดัง ขับรถเร็ว แข่งรถจักรยานยนต์ พ่อแม่ซื้อมอเตอร์ไซด์ให้เด็กนำมาแข่งกัน

พฤติกรรมผู้ชาย มีทั้งในเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย มีแฟนมีครอบครัวเร็ว เด็กบางคนแต่งงาน ทั้งๆ ยังขอเงินพ่อแม่ใช้และไม่สามารถดูแลครอบครัวได้เพราะยังเด็ก เลี้ยงตัวเองไม่ได้แต่มีครอบครัว อดทนและความมุมานะมีน้อยกว่าสมัยก่อน ไม่ดูฐานะตนเองและครอบครัว ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยตามกระแสวัตถุนิยม แต่งตัวด้วยสิ่งของราคาแพง เด็กมีพฤติกรรมชอบวอดเรื่องเทคโนโลยีในหมู่เพื่อนฝูง เช่น มอเตอร์ไซด์ โทรศัพท์มือถือ ใครมีต้องมีตามด้วย มีพฤติกรรมมั่วสุมอบายมุข สูบบุหรี่ กินเหล้า รวมกลุ่มมั่วสุมกันในตอนเย็น ชาวบ้านสะท้อนว่า “เด็กมีการกินเหล้าสูบบุหรี่เยอะมากในชุมชน” เด็กที่มีน้ำใจช่วยเหลือสังคมมีจำนวนน้อย ไม่กล้าทำในสิ่งที่ตรงหรือช่วยเหลือผู้อื่น การให้ความสนใจกิจกรรมขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละกิจกรรม ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาจะให้ความสนใจน้อย แต่ถ้าเกี่ยวกับกีฬาและสิ่งบันเทิงจะให้ความสนใจมาก ส่วนด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนยังมีน้อย ขึ้นอยู่กับการขอร้องเชิงบังคับจากหน่วยงานมากกว่า รวมทั้งมีการรับวัฒนธรรม

ภายนอกเข้ามาใช้อย่างแพร่หลาย ทำให้เด็กๆ ไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน เช่น ประเพณีต่างๆ ของไทย รวมไปถึงวัฒนธรรมไทยที่ปัจจุบันเด็กๆ ให้ความสำคัญน้อยลงมาก

กลุ่มที่ 2 มองว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ของเด็กอยู่ในเกณฑ์ดี

กลุ่มนี้มองว่า พฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่ทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี

พฤติกรรมการเรียน ส่วนมากมีความตั้งใจเรียนดี ให้ความสนใจในเรื่องการศึกษาพอสมควร มีความขยันเอาใจใส่ต่อการเรียนดีโดยดูจากคะแนนสอบ มีความรับผิดชอบดี ขยันทำงานและขยันเรียน ไม่ขี้เกียจ ดูจากบางคนต้องหารายได้ช่วยครอบครัวโดยการไปทำงานโรงงาน

พฤติกรรมทั่วไป ความมีระเบียบวินัย เด็กส่วนมากจะมีระเบียบวินัยในระดับดีถึงดีมาก จะแต่งตัวชุดนักเรียนถูกระเบียบ เอาเสื้อเข้าในกางเกง (เนื่องจากบางชุมชน มีตำรวจตระเวนชายแดนคอยสอนและดูแล) ส่วนมากเด็กจะแต่งตัวและใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย พูดจาเรียบร้อย ให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ดี มีความรับผิดชอบ เด็กมีความซื่อสัตย์อยู่ในเกณฑ์ดี ไม่มีการลักเล็กขโมยน้อยภายในชุมชน เช่น เก็บเงินได้จะนำไปคืนให้ครูเพื่อนำไปคืนเจ้าของต่อไป โดยเฉพาะเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนายาวจะมีระเบียบที่เข้มงวด มีความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร

มีเด็กบางส่วนออกมาทำงานรับจ้างตามโรงงานต่างๆ เพื่อช่วยเหลือพ่อแม่ที่มีฐานะยากจน เวลาที่ไม่ได้ไปเรียนจะช่วยพ่อแม่และช่วยเหลือชุมชน เด็กๆ จะช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านทุกครอบครัว บ้านที่ยากจนจะขยันมาก เช่น การเก็บขยะตามถนน มีความกล้าคิดกล้าแสดงออกและมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เด็กจะให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นอย่างดี เช่น ร่วมงานตามประเพณีต่างๆ พิธีต่างๆ ที่สำคัญ

บางชุมชน กลุ่มเยาวชนมีประธานเยาวชนเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม แสดงถึงการมีความเป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบ เอาจริงเอาจังกับการทำงาน และไม่พบเห็นเรื่องยาเสพติด แต่ด้านความคิดสร้างสรรค์และภาวะของการเป็นผู้นำโดยรวมยังมีน้อยอยู่มาก โดยเฉพาะชุมชนที่ยังเป็นชนบทที่อยู่กับไร่นาจึงได้แต่เรียนรู้เรื่องต้นไม้ใบหญ้า

3.3.2.2 พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนในมุมมองของผู้ปกครองในเขตชนบท

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในมุมมองของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เห็นว่า จะมีทั้งกลุ่มที่หยิบยกขึ้นมาเพียงปัญหาเดียว และกลุ่มที่มองว่าปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและวัยรุ่นในชุมชนปัจจุบันไม่ได้มีเพียงปัญหาเดียวที่น่าเป็นห่วง แต่มีปัญหาลหลายอย่างซ้อนทับกันและมีสาเหตุเชื่อมโยงกัน

กลุ่มที่ยกขึ้นมาเพียงปัญหาเดียว เมื่อมาจัดเรียงลำดับแล้วพบว่า พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเรียงตามคะแนนแล้วอันดับหนึ่ง ได้แก่ พฤติกรรมการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ อันดับที่สอง ซึ่งมีค่าจำนวนใกล้เคียงกับอันดับแรก ได้แก่ การขับซี้รถจักรยานยนต์ แข่งกันทำประลองความเร็ว อันดับที่ 3 คือ พฤติกรรมขู่สาวและการมี

เพศสัมพันธ์ในวัยเรียน อันดับที่ 4 พฤติกรรมการไม่สนใจเรียนหนังสือ และอันดับที่ 5 การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นหญิง

พฤติกรรมมั่วสุมอบายมุข สูบบุหรี่ การกินเหล้าก่อนวัยอันควรของเด็กผู้ชาย จนชาวบ้านสะท้อนว่า "เด็กที่กินเหล้าสูบบุหรี่มีเยอะในชุมชน" แม้แต่ในวัดซึ่งเป็นศาสนสถาน เด็กก็ยังชอบมามั่วสุมดื่มเหล้า ซึ่งเด็กกลุ่มนี้จะเป็นเด็กที่ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับสูงๆ เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้เรียนหนังสือ อีกส่วนหนึ่งเป็นเด็กในชุมชนแต่เข้าไปทำงานในเมือง ทำให้ติดนิสัยและค่านิยมนี้มา ซึ่งเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีอายุ 20 ปีขึ้นไป พฤติกรรมการกินเหล้าของเด็กมีทั้งการมั่วสุม รวมกลุ่มกินเหล้ากินเบียร์ในตอนเย็น รวมทั้งกินตามงานสังสรรค์และงานเทศกาลต่าง ๆ

พฤติกรรมอื่น ๆ ที่ตามมาจากการกินเหล้าที่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น ได้แก่ การมีนิสัยเกเรก้าวร้าว ชอบเถียงผู้ใหญ่ ไม่เชื่อพ่อแม่ เวลาไม่พอใจจะเอะอะเสียงดัง การตั้งเป็นแก๊งค์สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ทำลายของสิ่งสาธารณะ และการทะเลาะวิวาทยกพวกตีกัน บางครั้งยังมีเด็กที่ขับรถมอเตอร์ไซด์แข่งกันหลังจากดื่มสุรา จนทำให้เกิดความรำคาญต่อชุมชนและบุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

พฤติกรรมการขับซิ่งรถจักรยานยนต์เสียงดังและเร็วเพื่อแข่งขันกัน การซิ่งรถมอเตอร์ไซด์เสียงดังซิ่งรถซิ่ง ซิ่งเร็ว เกิดอันตราย มีการแข่งรถมอเตอร์ไซด์ในตอนกลางคืนซึ่งเป็นพฤติกรรมต่อเนื่องจากการกินเหล้า

พฤติกรรมที่สร้างความเดือดร้อนต่าง ๆ ได้แก่ เกิดการรวมกลุ่มของเด็กวัยรุ่นผู้ชายส่งเสียงดังก่อกวนในช่วงกลางคืน ทำลายสาธารณสมบัติ เช่น การขว้างก้อนหิน โวยวายก่อเรื่องทะเลาะวิวาท ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนรำคาญ แต่บางครั้งพบว่า การทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นจากการที่เด็กผู้หญิงวัยรุ่นตีกันเพื่อแย่งผู้ชาย (ส่วนใหญ่วัยตีกันเรื่องแย่งผู้ชาย เด็กอายุแค่ 13 ปีเริ่มแย่งแฟนกันแล้ว) ขับมอเตอร์ไซด์ออกเที่ยวเตร่ไปอำเภออื่นๆ ในตอนกลางคืน โดยมีเด็กผู้หญิงนั่งซ้อนท้าย จับคู่ชายหญิงนั่งกันไปเป็นคู่ๆ นอกจากนี้การขับรถมอเตอร์ไซด์แข่งกันตามท้องถนน ทำให้เกิดมลภาวะทางเสียงรวมทั้งทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง

ปัญหาเรื่องชู้สาว การมีเพศสัมพันธ์ในช่วงวัยเรียน พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กผู้หญิง เช่น การพูดจาลักษณะท่าทางแบบกำกวม การไม่รักษานวลสงวนตัวของเด็กผู้หญิง มีการกอดกันในที่สาธารณะซึ่งพบเห็นบ่อยมาก ปัจจุบันเด็กผู้หญิงมีความกล้ามากขึ้น ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายเริ่มต้นพฤติกรรมในเชิงชู้สาวก่อนเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิงจะมาจีบผู้ชายก่อนโดยเห็นเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดา

พฤติกรรมที่แสดงออกที่ตามมา ได้แก่ เด็กมีความรักเร็วเกินไป มีแฟนเร็ว เปลี่ยนแฟนบ่อย มีเพศสัมพันธ์กันก่อนที่จะถึงวัยอันสมควร การคบกันในฐานะหนุ่มสาวที่ไม่ค่อยเหมาะสม มีการได้เสียกันขณะอยู่ในวัยเรียน อยู่กินกันก่อนและไม่รู้จักป้องกันจนเกิดการตั้งครรภ์ เด็กผู้หญิงต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเพราะตั้งครรภ์ และเมื่อคลอดลูกออกมาก็ยังไม่สามารถรับผิดชอบดูแลลูกของตนได้ จะต้องให้พ่อแม่เลี้ยง ปัจจุบันพบว่าการมีครอบครัวก่อนวัยอันควรเริ่มมีมากในบางชุมชน และอาจนำไปสู่การขายประเวณี

สาเหตุ ครอบครัวไม่มีเวลาให้กับเด็กเพราะพ่อแม่ต้องไปทำงาน ไม่มีเวลาที่จะมาคอยควบคุมดูแลให้คำแนะนำเด็ก และบางครอบครัวรักลูกมากเกินไป ให้แต่เงินไว้ใช้ เมื่อขาดคนที่คอยดูแลเด็กจะติดเพื่อน เพื่อนทำอะไรจะทำตามเพราะกลัวเพื่อนไม่คบด้วย

เด็กส่วนหนึ่งเข้าไปเรียนในตัวอำเภอซึ่งมีทั้งแหล่งท่องเที่ยว สถานบันเทิง ตลาดนัด ร้านค้าห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ทำให้มีการรับเอาวัฒนธรรมภายนอกเข้ามา และการเห็นตัวอย่างจากสื่อที่แสดงออกมา และตามสมัยแฟชั่น

พฤติกรรมไม่ค่อยสนใจเรียน ไม่เอาใจใส่การเรียน ชอบหนีเรียน มาเรียนไม่ทันเพราะมัวแต่แกล้ง โกล มีการรวมกลุ่มเพื่อเที่ยวกลางคืน กลับบ้านดึก ไม่ตรงเวลา ให้ความสำคัญกับครอบครัวน้อยลงและไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ เด็กมีนิสัยติดเพื่อนทำอะไรก็ทำตามเพื่อนทุกอย่าง การเที่ยวเตร่ในที่ต่างๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตราย เด็กในปัจจุบันมักติดเพื่อน ติดเกมส์ และอาจนำไปสู่การติดยาเสพติด

การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กวัยรุ่นผู้หญิง โดยเฉพาะการแต่งกายที่ไม่เรียบร้อย ทั้งในชุดนักเรียนและชุดลำลอง ดูแล้วล่อแหลม ปัจจุบันนิยมแต่งตัวที่ค่อนข้างจะโชว์สัดส่วน แต่งตัวที่ย้วยวน แต่งตัวโป๊ ไม่ว่าจะเป็นการใส่เสื้อรัดรูป เหวลอย สายเดี่ยว จนทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา หรือเกิดเรื่อง หึงหวงจนกลายเป็นเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง พฤติกรรมการแสดงออกในที่สาธารณะที่ไม่เหมาะสมอีกอย่างที่พบได้แก่ นั่งซ้อนท้ายมอเตอร์ไซด์โอบกอดผู้ชาย มีการจับมือถือแขนโดยไม่สนใจคนรอบข้าง และพฤติกรรมการเปลี่ยนคู่บ่อยเกินไป

สาเหตุมาจากการที่เด็กเข้าไปเรียนในตัวอำเภอ จึงมีการแต่งตัวตามแฟชั่นที่ทันสมัย เช่น สายเดี่ยว นุ่งสั้น เหวลอย เมื่อเด็กที่นี้ไปเรียนและเห็นกลุ่มเพื่อนทำจึงเกิดการเลียนแบบ ทั้งการแสดงออก การพูดจา ไม่เหมาะสม ไม่เรียบร้อย พูดจาไม่เพราะ พูดหยาบคาย แสดงท่าทางกิริยาที่ก้าวร้าว เป็นต้น

กลุ่มที่มองว่า พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กมีหลายประเภท โดยเฉพาะการประพฤติผิดศีลห้าเกือบทุกข้อ

กลุ่มนี้มองว่าเด็กไม่มีศีลห้า หมายถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทั้งหลายเป็นพฤติกรรมที่ผิดศีลห้า เด็กจะไม่กลัวบาปบุญคุณโทษ เช่น โทกพ่อแม่ออกมาเที่ยว เรื่องเพศสัมพันธ์ก่อนวัยสมควร กินเหล้า มั่วสุม ยกพวกตีกัน เป็นต้น ซึ่งบางครั้งพฤติกรรมต่างๆ มีสาเหตุและผลกระทบต่อเนื่องถึงกันและกัน

ตัวอย่างพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น เสพยาเสพติด เด็กยกพวกตีกัน หนีโรงเรียน พฤติกรรมที่ส่อไปในทางชู้สาว ขับรถมอเตอร์ไซด์แข่งกันตามท้องถนน เป็นต้น

การมั่วสุมเสพยาเสพติด เรื่องชู้สาว ต้มสุรา อยู่ด้วยกันก่อนวัยอันควร ขับรถมอเตอร์ไซด์แข่งกันตามท้องถนน ปัญหาการทะเลาะวิวาท ซึ่งทำให้เกิดความรำคาญแก่ผู้คนที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้น

3.3.2.3 พฤติกรรมการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กและเยาวชนในชุมชนเขตชนบท

พฤติกรรมการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กและเยาวชนในชุมชนชนบท มีค่อนข้างสูง เด็กจะรับแบบอะไรมารับหมด ชอบเลียนแบบ ไม่ได้คิดไม่ได้ไตร่ตรอง เพราะวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความคิดว่าสิ่งใดที่มาจากต่างประเทศ นั่นคือความเจริญ ความทันสมัย เพื่อเป็นการยกระดับตัวเองขึ้นมา ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ จากการประพฤติตัวไม่เหมาะสมเกิดขึ้นในหมู่วัยรุ่นมากมาย สาเหตุมาจากสื่อทางทีวี เพราะตั้งแต่เด็กตื่นขึ้นมาตอนเช้าสิ่งแรกที่เด็กทำก็คือ การดูทีวี ซึ่งเมื่อเด็กดูแล้วก็ขึ้นอยู่กับว่า เด็กมีใครคอยอบรมสั่งสอนหรือไม่ เพราะพ่อแม่ต้องออกไปทำงานไม่ค่อยมีเวลาดูแลลูก เด็กจะเลียนแบบตามโทรทัศน์ การรับวัฒนธรรมตะวันตกด้านต่างๆ สาเหตุโดยรวมมาจากเด็กเลียนแบบตามสื่อต่างๆ เลียนแบบเพื่อน อยากมีสิ่งต่างๆที่ทัดเทียมเพื่อน พ่อแม่ตามใจไม่ อยากให้ลูกน้อยหน้าคนอื่น เห็นได้ชัดในเรื่องของมอเตอร์ไซด์และโทรศัพท์มือถือ อีกประการ

พ่อแม่คิดว่าลูกเรียนสูงกว่าตนทำให้ไม่กล้าบังคับ

และต้องเป็นฝ่ายตามใจลูก

ต้องคอยส่งเสริมในสิ่งที่ลูกต้องการโดยไม่สอนให้ลูกเห็นถึงเหตุผลและความเหมาะสม

ไม่ได้สอนให้เด็ก

รู้จักคิดและ ประมาดตนเอง

สำหรับพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในบริเวณเขต
ชนบทพบว่า ส่วนใหญ่จะมองเรื่องพฤติกรรมเลียนแบบตะวันตกในเรื่องต่อไปนี้ คือ

อันดับที่ 1 พฤติกรรมการแต่งกาย โดยเฉพาะการแต่งกายของเด็กผู้หญิง

พฤติกรรมกรรมการแต่งกายของกลุ่มผู้หญิง ที่แต่งกายค่อนข้างทันสมัยมากกว่าสมัยก่อน
การแต่งกายตามแฟชั่นแบบในกรุงเทพฯ และมีมากโดยเฉพาะเด็กผู้หญิง วัฒนธรรมการแต่งกายแบบยั่วยวน การ
แต่งตัวโป้ เสื้อผ้ารัดรูปโชว์สัดส่วนของตัวเอง การแต่งกายนุ่งน้อยห่มน้อย มีทั้งสายเดี่ยว เกาะอก ใสเสื้อผ้าวเล็ก ๆ
เสื้อกล้าม เสื้อเอวลอย กางเกงเอวต่ำ จนถึงเอวต่ำมาก ๆ ที่เด็กเรียกว่า ซุปเปอร์ต่ำ นุ่งสั้น ๆ ทั้งกางเกงและกระโปรง
มีการเจาะจุมูก เพนท์เล็บ เด็กผู้หญิงชอบแต่งหน้าทำสีผม เจาะจุมูก เจาะหู เจาะคิ้ว ทำสีผม ทำเล็บ แต่งหน้าทา
ปาก มีการทำสีผมทั้งเด็กชายและหญิง ส่วนใหญ่จะนิยมทำตามแฟชั่นเมื่อเข้าเมือง เทียบกรุงเทพฯ หรือช่วงที่มี
เทศกาลจะแต่งตัวอวดกันมากกว่า ยิ่งถ้าในช่วงปิดภาคเรียนจะเห็นได้ชัดเจนมาก

สาเหตุ ทำตามสื่อ ตามดารา การแต่งกายที่รับมาจากแฟชั่น โฆษณา การเลียนแบบดารา
นักร้องนักแสดง ซึ่งเด็กเห็นว่าเป็นเรื่องที่ต้องเลียนแบบ เพราะกลัวตกยุค สื่อที่นำเสนอมีการปลุกฝังค่านิยมให้เด็ก
วัยรุ่นมองว่า ใครแต่งตัวแบบนี้จะสวย จะหล่อ และทันสมัย โดยเฉพาะโฆษณาที่นำเสนอออกมาเกินพอดี ชักจูง
ดึงดูดใจไปในทางลบ การโฆษณาบางตัวเป็นโฆษณาสิ่งของธรรมดา แต่การนำเสนอสื่อไปทางยั่วยุอารมณ์ที่มี
ผู้ชายผู้หญิงคลอเคลียกัน

การที่เด็กส่วนใหญ่ไปเรียนในกรุงเทพฯ แล้วนำวัฒนธรรมกลับเข้ามาที่หมู่บ้าน หรือมาจากคน
ในพื้นที่ไปอยู่ที่กรุงเทพฯ เมื่อกลับมามงานสงกรานต์จะนำเสื้อผ้าพวกนี้มาฝากน้องๆ หรือแต่งตัวเป็นแบบอย่างให้
เด็กๆ เห็นและเกิดการเลียนแบบ

พ่อแม่ที่ตามใจลูก อยากได้อะไรก็หามาให้ อาจเนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูจึงให้บุคคลอื่น
เลี้ยงดูแทน เช่น ปู่ ย่าซึ่งจะเป็นการเลี้ยงดูแบบตามใจ เพราะคิดว่าสิ่งต่างๆ ที่ให้แก่เด็กนั้นจะเป็นการชดเชยที่พ่อ
แม่ไม่ได้เลี้ยงดู ซึ่งทำให้เด็กมีนิสัยเอาแต่ใจตนเอง

อันดับที่ 2 พฤติกรรมความฟุ้งเฟ้อ

พฤติกรรมความฟุ้งเฟ้อทั้งการใช้โทรศัพท์มือถือและการมีรถมอเตอร์ไซด์ เห็นได้จากการที่เด็ก
แต่ละคนนิยมวิ่งตามเทคโนโลยีจนเกินตัว เช่น ใช้โทรศัพท์มือถือ ราคาแพงเกินความจำเป็น ฟุ้งเฟ้อเกินความ
จำเป็นจนกลายเป็นหนี้สิน เด็กจะมีมือถือเกือบทุกคน บางครอบครัวที่ขาดแคลนจะพยายามดิ้นรนหาซื้อให้ได้ นำ
เงินทุนของรัฐบาลที่กู้มาใช้ในทางที่ผิด เพื่อโชว์หรืออวดระดับตนเองเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน และที่สำคัญเด็กจะชอบ
เลียนแบบสังคมของกรุงเทพ เด็กหนุ่มสาวจะมีไว้โทรหากัน โดยเฉพาะเด็กหญิงโทรหาผู้ชาย

นอกจากนี้ เด็กนิยมขับขี่มอเตอร์ไซด์มาก ชอบแข่งรถ และใช้อุปกรณ์ทันสมัย เสียเงินแต่งรถ
ราคาแพงๆ การขับขี่รถมอเตอร์ไซด์เที่ยว แข่งรถ ซึ่งเกินความจำเป็นและอาจจะเป็นอันตรายต่อตัวเด็ก เช่น
การแข่งรถอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุ

สาเหตุ เป็นเพราะกลัวไม่ทันสมัยตามเพื่อน บางคนต้องตามเทรนด์ แต่งรถ ขับรถเร็ว ขับอวดเพื่อความโก้ นอกจากนี้เป็นเพราะพื้นที่ชุมชนไม่มีรถโดยสารประจำทาง ทำให้การเดินทางไม่สะดวกต้องอาศัยรถจักรยานยนต์เพราะเด็กต้องเข้าไปเรียนในอำเภอ

อันดับที่ 3 พฤติกรรมการกล้าแสดงออกทั้งด้านดีและไม่ดี

เด็กวัยรุ่นมีความกล้าแสดงออกในที่สาธารณะกันมากขึ้น ทั้งในทางลบและทางบวก

การกล้าแสดงออกในทางลบ ได้แก่ การกล้าแสดงออกเรื่องการแต่งตัวโดยเฉพาะเด็กผู้หญิงเริ่มแต่งตัวตามแฟชั่นมากขึ้น กล้าแต่งไป๋ กล้าพูดคำหยาบคายโดยไม่ละอายใจ กล้าแสดงออกในเรื่องเพศมากขึ้น เช่น เด็กผู้หญิงไปจีบเด็กผู้ชาย การกล้าแสดงออกและคบเป็นแฟนกันตั้งแต่เด็กๆ (ประมาณม.1-ม.2) พบว่าเด็กผู้หญิงจะมีความกล้าพูดกล้าแสดงออกมากกว่าเด็กผู้ชาย มีความอยากรู้อยากทดลองในเรื่องเพศ ส่วนวัยรุ่นชายจะรวมกลุ่มตีกัน ไล่อิงกันในงานวัด

การกล้าแสดงออกในทางที่ดี เห็นได้จากเมื่อมีการจัดกิจกรรมจะมีเด็กเข้าร่วมจำนวนมาก มีการกล้าพูดกล้าแสดงออกในที่สาธารณะ เช่น การประกวดร้องเพลง หรือรាំตามเวทีต่างๆ ร้องเพลงตามงานวัด หรือตามเวทีต่างๆ

อันดับที่ 4 เรื่องชู้สาว เด็กมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน

พฤติกรรมไม่ค่อยรักนวลสงวนตัว มีแฟนเร็ว ในวันสงกรานต์จะเห็นผู้หญิงไปประแป้งผู้ชาย นั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ วัยรุ่นผู้หญิงจะมีพฤติกรรมแสดงความเป็นเจ้าของฝ่ายชายอย่างออกนอกหน้า การใช้ชีวิตคู่ของเด็กๆ ที่อายุยังไม่ถึง 20 ปี อยู่ด้วยกันก่อนแต่งงานอาจทำให้มีปัญหาท้องในวัยเรียน ไม่มีพิธีแต่งงานหรือจดทะเบียนสมรส อยู่ด้วยกันเฉยๆ ไม่พอใจก็เลิกกัน หรือเมื่อเบื่อก็ก่เลิกกันไป ส่วนใหญ่จะมาอยู่ที่บ้าน พ่อแม่ต้องยอมเพราะถ้าไม่ยอมลูกอาจจะไปอยู่ที่อื่น

สาเหตุ พ่อแม่ไม่มีเวลาที่จะคอยดูแลลูก เด็กไม่สามารถพูดคุยกับพ่อแม่ได้ จึงหนีไปหาสื่อและตามเพื่อน ผู้ปกครองไม่ค่อยรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก ส่วนหนึ่งเพราะผู้ปกครองต้องออกไปทำงาน อาชีพส่วนมากเป็นการเกษตร รับจ้าง และพนักงานโรงงานจึงไม่ค่อยมีเวลาดูแลเด็ก ทำให้เด็กมีเวลาว่างไปอยู่กับเพื่อน และมีการชักชวนกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้ปกครองไม่รู้

การที่เด็กมีค่านิยมต่างจากสมัยก่อน ไม่ค่อยรักนวลสงวนตัว รวมทั้งการทำตามเพื่อนในกลุ่ม เมื่อเพื่อนในกลุ่มมีพฤติกรรมทางเพศเช่นนี้ เด็กจะมองว่าเป็นเรื่องธรรมดา

อิทธิพลของสื่อ ปัจจุบันสื่อมีความเลวร้ายมากในการทำให้เด็กเสียคน ไม่ใส่ใจในการนำเสนอภาพระหว่างชายหญิงในเรื่องชู้สาว ซึ่งแพร่ไปในกลุ่มเด็กวัยรุ่นตอนต้นด้วย เช่น ที่ผ่านมามีชีวิตของน้องแนน ทำให้เด็กและเยาวชนไปซื้อหากันมาดู ส่วนใหญ่เด็กจะได้รับผลกระทบจากสื่อค่อนข้างมาก เช่น ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ยิ่งสื่อออกมานำเสนอในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ของเด็กมากเท่าไร ยิ่งทำให้เด็กเกิดการอยากลองมากขึ้นเท่านั้น เพราะว่าสื่อนำเสนอมากไปจากเดิมที่เด็กไม่เคยคิดที่จะทำก็อยากลองทำบ้าง ต้องยอมรับว่าสื่อมีส่วนกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเหล่านี้มากขึ้น

เด็กไม่มีความรู้ถึงเรื่องของธรรมะที่จะช่วยทำให้เด็กมีความประพฤติทางสังคมที่ไม่ขัดกับประเพณี

อันดับที่ 5 กิริยามารยาทที่ไม่เรียบร้อย

กิริยามารยาทไม่เรียบร้อยไม่เหมาะสม เช่น การปฏิบัติตนไม่ถูกกาลเทศะ และไม่มีวาทะคารพผู้ใหญ่เหมือนในอดีต การพูดจาตามศัพทวิยรรณนเป็นเรื่องธรรมดาเพราะต้องอยู่ในกลุ่มเพื่อน คำพูดคำจาจะตามสื่อ พวกศัพทวิยรรณนต่างๆต้องทันสมัย รวมทั้งการพูดจาหยาบคาย กระโชกโฮกฮาก ก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง พฤติกรรมคึกคะนอง ส่งเสียงดัง และเรียกร้องความสนใจ

สาเหตุ เกิดจากพ่อแม่ขาดการดูแลลูกอย่างใกล้ชิด รวมทั้งสถาบันการศึกษานั่นสอนเกี่ยวกับวิชาการมากกว่า เรื่องมารยาทและการปรับตัวในการดำรงชีวิต ซึ่งผลทำให้เด็กๆ มีความรู้ทางวิชาการแต่ขาดความรู้และแนวทางที่ถูกต้องในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม และเด็กยึดติดกับค่านิยมของกลุ่มตนเป็นหลัก

ส่วนพฤติกรรมกรบิโรคอาหารฟาสต์ฟู้ดของเด็กและเยาวชนในชุมชนเขตชนบท พบว่าไม่ค่อยมีพฤติกรรมกรบิโรคอาหารดังกล่าว เนื่องจากไม่มีสถานที่จำหน่ายเพราะสินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในตัวเมืองและยังเข้าไม่ถึงชุมชน อีกทั้งการกินอาหารฟาสต์ฟู้ดต้องใช้เงินมาก

3.3.2.4 กิจกรรมที่ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

กิจกรรมที่จัดตามประเพณีที่สำคัญๆ ตามเทศกาลทั่วไปทุกปี

ประเพณีและวัฒนธรรมก็เหมือนท้องถิ่นอื่นๆ ไป ไม่มีอะไรที่แตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประเพณีเกี่ยวกับศาสนาตลอดทั้ง 12 เดือน คือ วันสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา และมีการแห่เทียน ทอดกฐิน เทศกาลวันปีใหม่ และการจัดงานวัด งานต่างๆ เหล่านี้จะมีการทำบุญตักบาตร เวียนเทียน สรงน้ำพระ รดน้ำผู้ใหญ่ มีการนำเด็กๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการสอนให้เด็กเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ จะมีเด็กไปร่วมงานพอสมควร และถือได้ว่าเป็นการถ่ายทอดและสอนให้เด็กได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมของไทยไปในตัว ซึ่งวัฒนธรรมและเอกลักษณ์บางอย่างกำลังเลือนหายไปเพราะขาดการถ่ายทอดจากคนรุ่นเก่า

การสืบทอดประเพณีเฉพาะของท้องถิ่น

ประเพณีขบวนแห่หลวงพ่โสรธ ซึ่งมีการปฏิบัติสืบทอดเป็นประจำทุกๆ ปี จะให้เด็กร่วมทำกิจกรรมที่แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีไทย มีการประสานงานกันทั้งหน่วยงานของรัฐ สถานศึกษา และชุมชน

ถ้าเป็นชุมชนที่ยังมีลักษณะเป็นชนบท คนในชุมชนยังคงยึดมั่นในหลักพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่องเกี่ยวกับกรรมเวรและบาปบุญ อีกทั้งในบางชุมชนหรือบางพื้นที่จะมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อาศัยอยู่มาก พบว่ากลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ยังยึดมั่นในวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมเอาไว้อย่างเหนียวแน่น ได้แก่ ลาวเวียง อีสาน เขมร มอญ ไทยจีน ซึ่งทำให้ประเพณีในท้องถิ่นค่อนข้างหลากหลาย ตัวอย่างเช่น

ประเพณีการไหว้ผีตายายหรือการเลี้ยงผีตายาย เป็นผีที่ปู่ย่าตายายเลี้ยงมา แล้วลูกหลานรับช่วงเลี้ยงต่อ ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดมาจากเขมร เนื่องจากบางชุมชนคนส่วนใหญ่มีบรรพบุรุษสืบทอดเชื้อสายมาจากชาวเขมร มีร่างทรงทำพิธีกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงผีเขมร ในบางชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายมอญอาศัยอยู่ จะมีการเล่นสะบ้า เล่นชวง (นั่งเป็นวงคล้ายมอญซ่อนผ้า ถ้าใครถูกผ้าตีจะต้องออกมารำแทน) ในเทศกาลสงกรานต์ พื้นที่ที่มีเทศกาลที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น ตำบลท่ากระดาน มีประเพณีที่เรียกว่า กินข้าวพาวแรง

วันแห่งความรักซึ่งจะจัดขึ้นในเทศกาลวันสงกรานต์ โดยแต่ละบ้านต่างคนต่างทำอาหารแล้วมาร่วมกินด้วยกัน บริเวณสนามหญ้าของโรงเรียนประจำตำบล และนอกจากนี้ยังมีการละเล่นพื้นบ้านดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ เรียกว่า การเดินขาโทกเทก มีวิ่งควาย รวมทั้งการแข่งขันกีฬาพื้นบ้านอื่นๆ

พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรม บางชุมชนอาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้าน คือ ทำนา นอกจากจะเป็นมีทำบุญตามเทศกาลแล้ว ในชุมชนที่มีคนอีสานจะมีการทำบุญกลางบ้าน ทำบุญขี้ผึ้งข้าว ทำบุญยั้งข้าว ซึ่งเป็นการทำบุญเพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลในการเพาะปลูก จะประกอบพิธีในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี ส่วนในเดือน 6 จะมีพิธีทำบุญเบิกบ้านรวมทั้งการทำบุญบั้งไฟ แห่บั้งไฟ เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลซึ่งเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งของชาวอีสาน ซึ่งเด็กๆ จะเข้ามาฟังเทศน์และตักบาตร เด็กๆ จะให้ความสนใจ รวมทั้งครู ครอบครั้ว และชาวบ้านในชุมชนจะรวมกลุ่มกันในการส่งเสริมและร่วมกันถ่ายทอดประเพณีเหล่านี้

มีบางพื้นที่ที่มีการผสมผสานระหว่างกิจกรรมสมัยใหม่กับประเพณีดั้งเดิม เช่น มีการจัดงาน สัมผัสสุขภาพขึ้นในช่วงสงกรานต์ มีการแข่งขันเพื่อเป็นการกระตุ้นการสร้างเสริมสุขภาพ ผู้ที่มาร่วมงานจะแต่งกายพื้นบ้าน รวมทั้งมีการส่งเสริมชุมชนทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น การทำเครื่องจักสาน อาทิ ทำเปลไม้ไผ่ ไม้กวาด มีการคัดเลือกผู้สูงอายุดีเด่นจากหลายพื้นที่เพื่อให้คนที่มาร่วมงานได้รดน้ำคำหัว

การส่งเสริมและการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมที่ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยมีกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรม สอนและเผยแพร่แก่เด็กในวิชาเรียน โดยเฉพาะอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม การทำอาหาร ศิลปะดนตรี

ด้านเกษตรกรรม

กิจกรรมด้านอาชีพ เนื่องจากอาชีพส่วนใหญ่ของคนที่นี่เป็นเกษตรกรรม ในชุมชนจึงมีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้เด็กๆ เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ส่วนมากเป็นการทำสวน ทำนา ทำไร่ เช่น สอนทำสวน ปักชำ ตอนกิ่ง การเสียบกิ่งติดตา ต่อกิ่งไม้ต้นไม้เมืองหนาว หรือการทำให้มะม่วงหนึ่งต้นจะเป็นมะม่วงทั้งรสเปรี้ยว รสหวาน รสมันอยู่ในต้นเดียวกัน การปลูกลงต้นไม้และการดูแลไม้ดอก การปลูกพืชสมุนไพร และแปรรูปสมุนไพรมาทำสบู่ ทำยาสมุนไพร อาหารธัญพืช การทำไบจากมุงหลังคา สอนการเลี้ยงปลา และที่เป็นเอกลักษณ์ของบางชุมชน คือ วัฒนธรรมการเลี้ยงไหม ทอผ้าที่มีการสนับสนุนและถ่ายทอดจากครอบครัวสู่ลูกหลาน บางชุมชนมีการตั้งธนาคารข้าว ธนาคารปลา กลุ่มออมทรัพย์

งานศิลปะหัตถกรรม

มีการสอนจักสาน เย็บจักร ถักหมวก มีการทอผ้า เย็บผ้าต่างๆ ในโรงเรียนและกลุ่มแม่บ้าน โดยเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเด็กๆ ที่สนใจ นำเด็กมาดูขั้นตอนการผลิตในรูปแบบต่างๆ ซึ่งงานจักสานบางอย่าง เช่น การสานตะกร้า จักสานก้านมะพร้าว มีการพัฒนาจนกลายเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

การทำอาหาร/ยา

มีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำขนมไทย การทำขนมจาก การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ มะม่วงกวน สับปะรดกวน การทำน้ำตาลสด วัฒนธรรมการกินขนมไทย การสืบทอด การสกัด

สมุนไพรจากพืชธรรมชาติมาทำเป็นยา มีการจัดงานประเพณีเผาข้าวหลามปีละครั้งเท่านั้น ซึ่งในพิธีจะมีการนมัสการพระนอนบนเขา นอกจากนี้ยังมีการรวมตัวกันของกลุ่มแม่บ้านทำผลิตภัณฑ์ออกมาขาย

แพทย์แผนไทย

วัดในชุมชนบางวัดจะมีการอนุรักษ์การแพทย์แผนไทย การนวดยาสมุนไพร โดยมีพระที่วัดเป็นผู้ที่อนุรักษ์เรื่องยาสมุนไพรตามที่ได้เรียนมา มีทั้งวิธีการรักษาด้วยยาสมุนไพร ซึ่งที่วัดจะเคี้ยวน้ำมันสมุนไพรเอง และยังมีการปลูกพืชสมุนไพรต่างๆ ไว้ที่วัดด้วย เช่น ต้นพลับพลึง ไพร ว่านยา เป็นต้น รวมทั้งวิธีการรักษาด้วยการนวดซึ่งเป็นวิธีการนวดโดยการเหยียบแผ่นเหล็กร้อนๆ แล้วนำมาเหยียบที่ตัวคน

นาฏศิลป์และดนตรีไทย

การส่งเสริมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นด้านดนตรีและนาฏศิลป์พื้นบ้าน เช่น มีการถ่ายทอดการรำและการเล่นดนตรีไทย ทั้งจัดกลุ่มสอนให้เด็กที่สนใจและสอนในโรงเรียน โดยสอดแทรกอยู่ในหลักสูตรการศึกษาตามโรงเรียน มีการสอนรำภูไท รำเชิง การสอนเล่นโปงลาง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนในบางชุมชนที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่ในอดีต เนื่องจากคนในชุมชนมีเชื้อสายมาจากชาวภูไทในจังหวัดมุกดาหาร มีการจัดชุดนางรำไปแสดงตามงานต่างๆ ตามเทศกาล เช่น มีการ "พ็อนเชิง" ในวันขึ้น 2 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งยังมีเด็ก ๆ ที่สามารถพ็อนอยู่จำนวนมาก

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กและเยาวชน

ครอบครัวมีการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยการปลูกฝังให้เด็กรู้จักเข้าวัดทำบุญให้ทาน ส่งเสริมให้เด็ก ๆ เข้าวัดทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์ และประกอบศาสนกิจต่างๆ เช่น การไปเวียนเทียน ทำบุญวันพระ วันเข้าพรรษาจะมีเด็กมานั่งสมาธิ ในวันสงกรานต์จะมีการลงน้ำพระ เด็ก ๆ ก็จะมาเข้าร่วมงาน มีการช่วยกันทำความสะอาดวัด รวมทั้งมีการนำธรรมะเข้ามาสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมต่างๆ และพยายามให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้วย

แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มที่สะท้อน เรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนว่า ในหลายๆ พื้นที่ไม่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะสามารถถ่ายทอดให้กับเด็กในชุมชน และไม่มีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ดังนั้นเมื่อชุมชนไม่มีกิจกรรมในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาไทย รวมทั้งไม่มีการถ่ายทอดหรือปลูกฝังภูมิปัญญาท้องถิ่นมากนัก ทั้งนี้สาเหตุเนื่องจาก

ชุมชนไม่มีภูมิปัญญา เพราะเป็นชุมชนใหม่ที่เพิ่งก่อตั้งได้ไม่นาน จึงไม่มีประเพณีหรือวัฒนธรรมโดยเฉพาะ มีแต่การไปทำบุญ การประกอบพิธีสำคัญๆ ทางศาสนาในรอบปีเท่านั้น การเป็นหมู่บ้านที่เพิ่งจะมีกลุ่มคณะกรรมการในชุมชน ทำให้บางชุมชนขาดการรวมตัวในการทำกิจกรรม

การที่หมู่บ้านไม่ค่อยมีภูมิปัญญา เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นไร่นา ชาวบ้านส่วนมากประกอบอาชีพการเกษตร ทำให้การรวมความรู้ด้านภูมิปัญญาอยู่ที่โรงเรียนเด็กได้เรียนรู้ในโรงเรียนแทน ครอบครัวเป็นแบบอย่างสอนลูกตัวเองแต่ก็ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละบ้านประกอบอาชีพใด จะมีการถ่ายทอดให้คนในครอบครัว ซึ่งอาจจะใช้วิธีสอนลูกให้เรียนรู้ชีวิตของพ่อแม่ว่าทำอะไรบ้าง เช่น สอนให้ลูกให้ปลูกต้นไม้เอง ประกอบอาชีพให้ลูกเห็น ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำด้วย แต่ถ้ามีใครเข้ามาส่งเสริมก็อาจจะไม่ได้รับความสนใจเพราะทุกคนต่างต้องทำงาน

เด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยสืบทอดอาชีพพ่อแม่ ส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบจะเข้าไปทำงานในเมืองหรือในกรุงเทพฯมากกว่า ไม่ค่อยสนใจอาชีพเก่าๆ ของครอบครัว จะมีก็แต่วิธีการประกอบอาชีพทำนาทำสวนที่แต่ละครอบครัวจะถ่ายทอดให้กับเด็ก แต่ก็ไม่ใช่เด็กทุกคนจะสนใจ เพราะส่วนมากเมื่อเด็กจบมาแล้วจะออกมาทำอาชีพรับจ้าง คนที่สนใจต้องการเรียนรู้ไว้เป็นอาชีพเท่านั้นจึงจะถ่ายทอดให้ เช่น การทอผ้า

ชุมชนอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างอำเภอทำให้ห่างไกลจากความเจริญ หน่วยงานรัฐเข้าไปดูแลไม่ทั่วถึง อีกทั้งผู้นำนั้นไม่มีความสามารถในการพัฒนา ทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยเลื่อมใสในตัวผู้นำ

ปัจจุบันในชุมชนเริ่มมีการส่งเสริมให้เด็กเรียนภาษาอังกฤษ ตามโรงเรียนจะมีการสอนภาษาอังกฤษในช่วงปิดเทอม ซึ่งได้รับความสนใจจากเด็กที่มีฐานะดีในชุมชนจำนวนหนึ่ง ครอบครัวที่มีฐานะนิยมส่งลูกหลานไปเรียนกวดวิชาเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยมากกว่าการส่งเสริมให้อยู่ภายในชุมชนดั้งเดิม

บางพื้นที่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาซึ่งเป็นการจัดงานร่วมกันระหว่างวัดและโรงเรียน แล้วบังคับให้เด็กๆ ไปร่วมกิจกรรมซึ่งไม่น่าจะทำให้เกิดความซึบซับความดีอะไรได้ หรือทางชุมชนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน แต่เด็กๆ ไม่สนใจจะร่วมกิจกรรมจึงไม่มีใครจัดกิจกรรมอีก ประเพณีบางอย่างค่อยๆ เลือนหายไปเพราะเด็กให้ความสนใจน้อย

บางพื้นที่ไม่มีกิจกรรมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยตรง แต่จะมีการอบรมและประชุมเรื่องสุขภาพ อนามัย การประกอบอาชีพ ความเป็นอยู่ของประชาชน และมีการแข่งขันกีฬาประจำหมู่บ้านหรือตำบล เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

การประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ปัญหา

มุมมองเกี่ยวกับความร่วมมือและการประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรับวัฒนธรรมตะวันตก จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มองว่า ชุมชนมีความร่วมมือและประสานงานในการจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี และกลุ่มที่มองว่าชุมชนไม่มีการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรับวัฒนธรรมตะวันตก

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่า ชุมชนได้รับความร่วมมือและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก ไม่ว่าจะป็นองค์กรหรือสถาบันอื่นที่อยู่ในชุมชน โดยเฉพาะโรงเรียนและวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน นอกจากนี้ยังมีองค์กรหรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่นต่างๆ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล อำเภอ ที่เข้ามาจัดกิจกรรม โดยมีการประชาสัมพันธ์ตามสถานศึกษา มีการช่วยบอกต่อจากชาวบ้านเอง บางครอบครัวเมื่อหน่วยงานต่างๆ เข้ามาจัดกิจกรรม หรือภายในชุมชนจะมีการดำเนินการเองโดยมีหน่วยงานต่างๆ คอยให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำ ได้แก่

โรงเรียน

บทบาทของโรงเรียนที่มีส่วนในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะชุมชนเองได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนในการป้องกันปัญหาการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก และช่วยอบรมให้นักเรียนรู้จักมีสติในการรับวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งบทบาทของโรงเรียนหรือสถานศึกษาประการหนึ่งก็คือ การรักษาวินัยดั้งเดิมของท้องถิ่นเอาไว้ และการอบรมให้การศึกษาแก่เด็ก เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการยับยั้งชั่งใจในการรับวัฒนธรรมตะวันตกได้บ้าง เช่น พยายามจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม หรือกิจกรรมประเพณีต่างๆ โดยจัดให้มี

การประกวดการแต่งชุดไทยด้วยผ้าไทย มีการจัดสอนการรำและเล่นดนตรีไทย เมื่อมีงานเทศกาลสำคัญต่างๆ เช่น งานโรงเรียน งานปีใหม่ ประเพณีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ รวมทั้งการจัดประเพณีเฉพาะพื้นบ้าน เช่น ข้าวพางแรง โดยใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ในการทำกิจกรรม และมีการประชาสัมพันธ์ให้เด็กรับทราบกิจกรรมที่จะจัดขึ้น จัดงานวันแม่ที่โรงเรียนโดยเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนด้วย การให้ความรู้แก่เด็กในด้านศิลปวัฒนธรรมไทยโดยนำไปเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชน

นอกจากนี้ โรงเรียนจะเข้ามาประสานงานพูดคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน บางชุมชนผู้ใหญ่บ้านเคยมีการเรียกประชุมเรื่องของการแต่งตั้งด้วย

วัด

ชุมชนมีการร่วมมือกับวัดซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์รวมทางประเพณี เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ มีการสอนธรรมะให้แก่เด็กนักเรียนทำให้เด็กได้ใกล้ชิดกับหลักคำสอนทางศาสนาและวัฒนธรรมดั้งเดิม มีการอบรมเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการมอบทุนการศึกษาให้นักเรียน มีการจัดทำลานกีฬาให้เด็กได้เล่นกีฬา

วัดและโรงเรียน

ชุมชนได้รับความร่วมมือกับวัดและโรงเรียนในการช่วยเหลือสอดส่องพฤติกรรมของเด็ก หรือกล่าวตักเตือนเด็กในกรณีที่โรงเรียนแจ้งให้ทราบถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กตามกฎระเบียบของโรงเรียน

วัดมีการประสานงานกับโรงเรียน คอยแจ้งเวลามีเด็กหนีเรียน มีเด็กแอบมาพลอดรักกันใกล้ๆ วัด จะให้เด็กวัดวิ่งไปบอกครู หรือประสานงานเข้าไปสอนธรรมะในโรงเรียน ส่วนเรื่องยาเสพติดมีการติดต่อกับตำรวจเพื่อให้เข้ามาจับกุม

ชุมชนร่วมมือกับวัดและโรงเรียนเรื่องการบรรจุการเรียนการสอนในเรื่องการรำไทย และการเล่นดนตรีไทย รวมไปถึงวิชาจริยธรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กรู้จักการประหยัดมัธยัสถ์ ไม่หลงไปกับค่านิยมตะวันตก มีการนิมนต์พระจากวัดในชุมชนมาเทศน์ให้ความรู้แก่เด็กนักเรียนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม

โรงเรียนมีการจัดค่ายให้นักเรียนได้เข้าร่วมโดยเฉพาะค่ายธรรมะ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะมีผลทางอ้อม โดยจะทำให้เด็กๆ มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติ และการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปในอนาคต และทางโรงเรียนก็มีการออกกฎระเบียบให้เด็กประพฤติปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน เช่น ห้ามทำสีผม ห้ามใส่เจล

ปราชญ์ชาวบ้าน

ผู้ที่ปราชญ์ชาวบ้าน จะมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาต่างๆเกี่ยวกับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ ด้านศิลปหัตถกรรม และอื่นๆ ออกเผยแพร่เพื่อป้องกันการรับวัฒนธรรมตะวันตก เช่น การนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปนำเสนอในโรงเรียน ให้เด็กได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่กลุ่มของชาวบ้านดำเนินการอยู่ เช่น ธนาคารข้าว ธนาคารปลา กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

ในบางชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล จะจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาร่วมกับชุมชนเป็นประจำ

โรงเรียน อบต. และวัดเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยประสานงานกัน เช่น มีการจัดอบรมเยาวชนในเรื่องคุณภาพชีวิต การประกอบอาชีพ โรคเอดส์ ความรู้เรื่องเพศศึกษา และเรื่องยาเสพติด โดยผลที่ได้ทำให้เด็กบางส่วนที่เข้าร่วมในโครงการมีความประพฤติดีขึ้น และช่วยเหลืองานราชการโดยเป็นตัวแทนชุมชนในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด

อบต. เข้ามาสนับสนุนเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยเฉพาะสนับสนุนเรื่องกีฬา เช่น ส่งเสริมให้เด็กสนใจเรื่องกีฬา โดยสนับสนุนการกีฬาทุกหมู่บ้าน จัดให้มีการแข่งขันกีฬาประจำปี เช่น จัดกีฬาต้านยาเสพติด เพื่อให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์จะได้ห่างไกลจากยาเสพติด รวมทั้งสนับสนุนให้เยาวชนจัดการแข่งขันกีฬาเกือบตลอดทั้งปี

อบต. มีส่วนในการแก้ปัญหาร่วมกับชุมชนและโรงเรียน จัดตั้งกลุ่มเยาวชนทำกิจกรรมและถ้ามีปัญหาจะขอความร่วมมือในการดำเนินการกับส่วนท้องถิ่น รวมทั้งช่วยกันดูแลพฤติกรรมเด็ก ช่วยควบคุมสอดส่องเรื่องปัญหายาเสพติด ควบคุมเรื่องสถานประกอบการ เช่น ร้านเกมส์ โต๊ะสนุกเกอร์ ไม่ให้เป็นแหล่งมั่วสุมของเด็ก

อบต. เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำประกาศและสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการธำรงรักษาวิถีชีวิตแบบชาวบ้านไปยังหมู่บ้านต่างๆ โดยที่ อบต. จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น การบวชเณรในช่วงฤดูร้อน งานวันเด็กซึ่งมีการจัดรวมกลุ่มให้เด็กในการทำกิจกรรม โดยมีตัวแทนชาวบ้านเข้ามาช่วย อบต. ฝ่ายท้องถิ่นจะสนับสนุนการดำเนินการให้กับผู้ปกครองและเด็ก

อบต. ให้งบประมาณสนับสนุนการส่งเสริมจริยธรรม ส่งเสริมนักเรียนให้สนใจดนตรีไทย การสอนรำ พวกเครื่องสาย ระนาด อังกะลุง รวมทั้งมีการจัดงานให้เด็กในชุมชนได้แสดงความสามารถและแสดงออกด้านดนตรี เช่น จัดประกวดร้องเพลงลูกทุ่งเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดจากการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก อีกทั้งเพื่อให้เกิดความบันเทิงและความสนุกสนานแก่คนในชุมชนอีกด้วย

อบต. ร่วมมือกับชุมชนจัดทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางด้านศาสนา เช่น วันออกพรรษา วันขึ้นปีใหม่ ซึ่งจะมีการนิมนต์พระมาให้ชาวบ้านร่วมกันทำบุญตักบาตร โดยใช้งบประมาณของ อบต. มาจัดงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาทุกๆ เทศกาล ให้ประชาชนได้ร่วมกันทำบุญด้วย นอกจากนี้ทาง อบต. กับชาวบ้านและวัด ร่วมกันจัดงานประเพณีเฉพาะท้องถิ่นของภาคอีสาน เช่น การเทศน์มหาชาติเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นการสืบทอดกันมาแต่โบราณ

เทศบาลและอำเภอ

เทศบาล จัดให้มีการแข่งขันกีฬาของแต่ละชุมชนขึ้น

เทศบาลเข้าร่วมรณรงค์เรื่องยาเสพติด ให้ความรู้และคอยสังเกตพฤติกรรมของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง

มีการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้และการแก้ไขปัญหาแก่เยาวชน ดักเตือนในเรื่องต่างๆ เช่น ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ด้านจริยธรรม โทษจากการประพฤติไม่ดีต่างๆ โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเรื่องขยายเสียงเพื่อให้คนในชุมชนได้รับทราบทั่วกัน

ชุมชนมีความร่วมมือกับทางเทศบาลและหน่วยงานราชการของอำเภอจัดกิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้รู้จักประเพณีและวัฒนธรรมไทย โดยให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การรำไทย ฝึกเล่นกลองยาว เป็นต้น

ตำรวจ

ชุมชนใช้วิธีประสานงานและแจ้งตำรวจประชาชนกับตำรวจในท้องถิ่น เพื่อมาคอยตรวจตราดูแลความเรียบร้อย แก้ปัญหาเด็กทะเลาะวิวาท หรือทำร้ายกันอย่างรุนแรง ทำให้ความรุนแรงลดลงไปได้

ชุมชนมีการรณรงค์เรื่องยาเสพติดร่วมกับสถานีตำรวจ เห็นได้จากการจัดกิจกรรมผสมผสานพลังแผ่นดินที่ผ่านมา

อสม. และหน่วยงานสาธารณสุข

ประสานกับทางโรงพยาบาล จะมีแพทย์คอยให้ความรู้เรื่องยาเสพติด หรือมีการร่วมมือกับอสม. เข้ามาร่วม ในการจัดกิจกรรม

กลุ่มที่มองว่าชุมชนไม่มีความร่วมมือจากองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ

เหตุที่ไม่มีการประสานงานหรือความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ พบว่า มีหลายความคิดเห็น ได้แก่

ชุมชนมีการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาต่างๆ กันเอง และเนื่องจากบางชุมชนอยู่ห่างไกลจากส่วนราชการต่างๆ

ถึงแม้จะไม่มีมีการประสานงานหรือความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ แต่จะมีผู้นำชุมชนเป็นแกนนำในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน

ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ กำลังอยู่ในขั้นเริ่มต้นเพราะเพิ่งจะมีคณะกรรมการหมู่บ้าน ทำให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ยังไม่ชัดเจนมากนัก

มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในระดับครอบครัวมากกว่าเป็นเรื่องในระดับชุมชน

ชาวบ้านยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น มีหน่วยงานเทศบาลเข้ามาจัดกิจกรรมในชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเนื่องจากกิจกรรมเน้นการบรรยาย เทศบาลเคยจัดให้มีอุปกรณ์กีฬาเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ภายหลังจากอุปกรณ์กีฬาหายหมดในที่สุดชุมชนไม่มีอุปกรณ์กีฬาของส่วนรวม หรือชาวบ้านมักจะมารับแจกของฟรี เช่น เสื้อแอมโบริก ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคอย่างหนึ่งเมื่อเทศบาลจัดกิจกรรม

บางชุมชนนอกจากจะไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรมแล้วยังไม่ได้รับแม้กระทั่งข้อมูล

3.3.2.5 ทูตทางสังคม

ในชุมชนมีทูตทางสังคมที่จะช่วยให้เด็กมีความรู้เพียงพอในการรับวัฒนธรรมตะวันตก สำหรับทูตสังคมในมุมมองของกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนเขตชนบท กลุ่มตัวอย่างสะท้อนสิ่งที่เป็นทูตทางสังคมของท้องถิ่นอย่างหลากหลาย ทั้งสถาบันต่างๆ ที่สำคัญในสังคม การอบรมขัดเกลาในรูปแบบและเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ทั้งด้านอาชีพและคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ รวมทั้งทุน

สังคมที่เป็นบุคคล เช่น ประชาชนชาวบ้าน แกนนำชุมชน ทูตสังคมประเภทอาชีพและผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และสถานที่สำคัญต่าง ๆ

สถาบันครอบครัวและเครือญาติ

สังคมชนบทต่างกับชุมชนเมืองที่สภาพครอบครัวในชนบทครอบครัวยังคงเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวให้เด็กได้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม ด้วยสภาพสังคมที่เป็นแบบดั้งเดิม เด็กจึงยังคงเคารพนับถือและเชื่อฟังผู้ใหญ่ เด็กในชนบทจะมีผู้เฒ่าผู้แก่ พ่อแม่และครอบครัวที่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนอบรมลูกให้เป็นคนดี ให้สามารถแยกแยะสิ่งดีและไม่ดี สิ่งใดเหมาะสมควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำ ให้รู้จักผิดชอบชั่วดีและสอนให้ลูกรู้จักคิดเองได้ รวมทั้งเป็นหลักที่จะทำการอบรมสั่งสอนให้บุตรหลานได้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น นอกจากนี้พ่อแม่และครอบครัวมีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดทางวัฒนธรรม เป็นผู้คอยปลุกฝังขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยให้กับลูก เช่น เรื่องการไปลาหมาไหว้ การต้อนรับแขก รู้จักมารยาท เป็นต้น

เด็กจะยึดถือบุคคลในครอบครัวเป็นแบบอย่างได้แก่ พ่อแม่และปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งจะเป็นบุคคลที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นบุคคลที่น่าภูมิใจเอาเป็นแบบอย่างแก่เด็ก ทั้งการใช้ชีวิตอย่างสมถะรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและขยันทำมาหากิน การไม่ตามค่านิยมของสังคมซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กได้แม้ว่าจะไม่ใช่ทุกเรื่องก็ตาม กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่เป็นอย่างไรเด็กก็จะเป็นอย่างนั้น และถ้าพ่อแม่สั่งสอนอบรมดีเด็กก็จะดี เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลถึงความประพฤติ คือ ตัวเด็กจะมีพฤติกรรมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

สถาบันศาสนา

พระสงฆ์

ศาสนาที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน และเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับคนในชุมชน บางชุมชนมีวัดในบริเวณใกล้บ้านเป็นสิ่งที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ การจัดประเพณีทางศาสนาต่างๆ จะมีชาวบ้านเสนอตัวมาจัดทำ ถึงแม้ว่าชาวบ้านจะมีรายได้น้อยแต่มีความเต็มใจร่วมมือช่วยกันทำงาน

วัดมีบทบาทในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เช่น งานวันมาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา โดยประสานงานกับโรงเรียน ให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมในช่วงเช้าและตอนเย็น นอกจากนี้บางวัดยังมีการเก็บอนุรักษของเก่าโบราณไว้ให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องราวของวัดดูโบราณในชุมชนด้วย

พระสงฆ์ที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณสมบัติเรื่องความสมถะ ประหยัด มัธยัสถ์ และการใช้ชีวิตอยู่อย่างสันโดษ คอยสอนให้เด็กเป็นคนดี เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านในชุมชน มีการเทศน์ อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนด้วย

สถาบันการศึกษา

ครูอาจารย์ที่เป็นแบบอย่างให้กับเด็ก เพราะเด็กจะใช้เวลาส่วนมากอยู่ในโรงเรียน

ครูอาจารย์ที่เข้มงวดต่อเด็กเพื่อให้นักเรียนเป็นเด็กดีมีคุณภาพ ปลุกฝังให้เด็กมีค่านิยมที่ดีและมีจิตสำนึกที่จะเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีมาใช้กับตนเอง

โรงเรียนเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมตามประเพณีต่างๆ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไทย ซึ่งบางครั้งชุมชนอาจจะไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าใดนัก

การอบรมขัดเกลาทางสังคม

ครอบครัวและโรงเรียนมีบทบาทในการอบรมขัดเกลาทางสังคมทั้งด้านอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และการป้องกันตัวเองจากสิ่งไม่ดีรอบข้าง เช่น โรงเรียนอาจจะปลูกฝังความรู้ด้านอาชีพ โดยเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้เรื่องงานจักสานและการทำขนมไทย รวมทั้งมีการติดตามพฤติกรรมของเด็กนักเรียนอย่างใกล้ชิด จัดกิจกรรมให้เด็กๆ บวชเรียนในช่วงปิดเทอมเป็นประจำทุกปี ปลูกฝังให้เด็กเรียน ธรรมะและสวดมนต์ทั้งช่วงเช้าและช่วงเย็น โดยนิมนต์พระมาเทศน์ให้เด็กฟังถึงธรรมะต่างๆ และสิ่งที่ควรนำไป ปฏิบัติ เช่น การไม่พูดปด การไม่ลักขโมยสิ่งของ เป็นต้น อาจารย์นำเด็กนักเรียนมาศึกษาหาความรู้เรื่องยา สมุนไพรที่วัดอยู่เสมอ วัดจึงเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาสมุนไพร รวมทั้งมีหมอมารอบรมให้เด็กๆ ได้รับฟังถึงเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องโรคเอดส์

พ่อแม่ของเด็กๆ ที่คอยสอนและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก จึงทำให้เด็กรู้ว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ ควรทำ และการถ่ายทอดความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่สามารถทำให้เด็กๆ รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ทุนสังคมประเภทวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

มีการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรของโรงเรียน

ประเพณีทางเทศกาลและประเพณีทางศาสนา

ประเพณีทั่วไปและพิธีสำคัญทางศาสนา เช่น ประเพณีสงกรานต์ วันลอยกระทง วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา การบรรพชาสามเณร มีการปฏิบัติที่ไม่ได้แตกต่างจากที่อื่นซึ่งได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในการ ร่วมกันทำบุญ การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์

การจัดงานวัดหลวงพ่อโสธร ขึ้นในเดือน 7 เป็นประจำทุกปี

ด้านวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ มีในชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอาศัยอยู่ กล่าวคือ ชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ อาศัยอยู่ยังคงมีการปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น กลุ่มลาว เวียงจันทน์ มีพิธีการไหว้ผี (ผีบรรพบุรุษ, ผีบ้าน) ที่จะกระทำเมื่อมีพิธีการแต่งงาน ชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสาย เขมรจะมีประเพณีที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมเขมร และคนในชุมชนส่วนใหญ่จะปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน ประเพณีเผาข้าวหลาม โดยนิยมทำในเดือน 3 ซึ่งเป็นประเพณีการทำบุญของชุมชน การทำบุญบั้งไฟของชุมชนที่มีชาวอีสานส่วนใหญ่อาศัยอยู่เหมือนการทำบุญบั้งไฟทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพิธีสารทลาวซึ่งจะจัดในช่วงเทศกาลออกพรรษา เป็นพิธีที่จัดขึ้นเพื่อทำบุญให้แก่ผู้บรรพบุรุษ และยังมีกิจกรรม ประเพณีต่างๆ ที่มาจากความเชื่อเรื่องผี เช่น ความเชื่อเรื่องผีปูด้าที่เคารพนับถือ

ประเพณีข้าวพาวางที่เป็นเอกลักษณ์ จัดในวันที่ 14 ก.พ. ของทุกปี โดยจะมีการแข่งทำอาหาร ระหว่างคุ้มหมู่บ้านต่างๆ โดยมีคณะกรรมการคอยตัดสินในเรื่องรสชาติ เมื่อตัดสินเสร็จจะแบ่งอาหารที่ทำในแต่ละ คุ้มให้ชาวบ้าน และเด็กๆ ร่วมกันรับประทาน ซึ่งถือว่าการกระทำประเพณีนี้แสดงให้เห็นถึงความสามัคคี และถือเป็น ประเพณีพื้นบ้านที่ยึดถือปฏิบัติมาเป็นเวลานาน

ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทางการเกษตร เช่น การทำบุญท้องถิ่น การทำขวัญข้าวเพื่อความ เป็นสิริมงคล และมีประเพณีบุญบั้งไฟที่เป็นเอกลักษณ์

การเล่นพื้นบ้านและนาฏศิลป์

มีการเล่นกีฬาพื้นบ้าน เช่น เปตอง ประเพณีการแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน เช่น วิ่งสามขา วิ่งกระสอบ ชักเย่อ ฯลฯ รวมทั้งมีการฟ้อนรำในพิธีต่างๆ มีการสอนรำ และเล่นดนตรีไทยเพื่อแสดงตามงานเทศกาลต่างๆ

แกนนำชุมชน

ผู้นำท้องถิ่นต่างๆ ในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกอบต. และสจ. บุคคลเหล่านี้มีบทบาทต่างๆ เช่น สามารถให้คำปรึกษากับชาวบ้านเมื่อชาวบ้านมีปัญหา เป็นผู้เสนอโครงการก่อสร้างต่างๆ ภายในชุมชนไม่ว่าจะเป็นสะพานหรือประปาของหมู่บ้าน เป็นผู้กว้างขวางและคอยช่วยเหลือคนในชุมชนเมื่อมีปัญหาเดือดร้อน ไปร่วมงานต่างๆ ของชาวบ้านในชุมชน เช่น งานศพ งานบวช งานแต่งงาน ฯลฯ เป็นที่นับหน้าถือตาของคนในชุมชน สามารถพูดจาดักเตือนเด็กวัยรุ่นได้บ้าง เนื่องจากเป็นคนที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ มีความคิดสร้างสรรค์ มีการจัดกิจกรรมทางสังคมมากมายและหลากหลายกิจกรรมในหนึ่งปี ส่งเสริมอาชีพพื้นบ้านให้ชาวบ้าน เช่น การส่งเสริมเกษตรกรรม การถักหมวก ซึ่งถือว่าเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

แต่กลุ่มตัวอย่างบางคนตั้งข้อสังเกตว่า การที่จะช่วยเด็กในการด้าน/รับวัฒนธรรมตะวันตกนั้น แกนนำต่างๆ คงไม่สามารถช่วยอะไรได้มากนัก เพราะเด็กวัยรุ่นจะตามแฟชั่น ตามเพื่อน เห็นความสำคัญของเพื่อนและพรรคพวกตัวเองมากกว่าที่จะระลึกถึงประเพณีเดิมๆ ที่เก่าแก่หรือคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ส่วนมากก็จะตามสื่อโทรทัศน์ ละคร ภาพยนตร์ เทรนด์สมัยใหม่มากกว่า

ปราชญ์ชาวบ้านและบุคคลที่เป็นตัวอย่างอื่นๆ

ในชุมชนมีทุนทางสังคมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็ก เพื่อให้มีความรู้เพียงพอในการรับวัฒนธรรมตะวันตก เช่น คุณลุงเลี่ยม ซึ่งเป็นบุคคลที่น่าเคารพยกย่อง และเป็นบุคคลตัวอย่างของชุมชน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในพื้นที่ได้ มีภูมิปัญญาความรู้ในการประกอบอาชีพ เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันอย่างพอเพียง จากคนที่ใช้เงินฟุ่มเฟือย มีหนี้สินมากและกินเหล้าเมายา แต่สามารถกลับตัวกลับใจได้โดยเปลี่ยนมาเป็นคนที่รู้จักประหยัด มัธยัสถ์ เปลี่ยนจากเป็นหนี้สินมาเป็นมีเงินเหลือเก็บออมและใช้ชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขมากขึ้นกว่าเดิม

นอกจากนี้ยังมีการทำคุณประโยชน์ให้ส่วนรวม โดยเป็นผู้นำในการถ่ายทอดภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น ภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพต่างๆ ส่งเสริมในเรื่องสมุนไพร มีการแปรรูปสมุนไพร เช่น การทำสบู่จากสมุนไพร มีการทำอิฐประสานดิน (เอาดินมาทำเป็นก้อนใช้แทนอิฐ) ส่งเสริมการออมทรัพย์ จัดการบริหารกลุ่มแม่บ้าน มีธนาคารข้าว ธนาคารปลา ส่งเสริมให้เยาวชนตั้งกลุ่มรักแม่ เป็นทุนทางสังคมที่สอนให้เด็กๆ เรียนรู้ถึงคุณงามความดีอยู่เสมอ มีการดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้เรื่องป่าชุมชน

ผู้ใหญ่วิบูลย์ เป็นบุคคลตัวอย่างของชุมชนที่เข้ามาเป็นวิทยากรอบรมสั่งสอนเด็กในพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดจะเข้เขาอยู่เสมอ ถ่ายทอดแนวคิดเรื่องเกษตรธรรมชาติ เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นทุนทางสังคมของจะเข้เขาที่สอนให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ถึงแนวทางการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ผู้ที่คนในหมู่บ้านให้ความศรัทธา เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนในการใช้ชีวิต มีการใช้ชีวิตอย่างสมถะ ไม่ฟุ่มเฟือย หรือเป็นผู้นำชาวบ้านในการประกอบพิธีกรรมประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น หรือเป็นบุคคลที่มีภูมิความรู้และถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมให้กับคนในชุมชนได้รักษาและสืบทอดต่อไป

รุ่นที่ที่ประพุดดี ตั้งใจเรียน ที่ปัจจุบันทำงานดี มีหน้ามีตาในสังคม สามารถเป็นแบบอย่าง ให้เด็กรุ่นน้อง

อาชีพและผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ทุนสังคมประเภทอาชีพของชาวบ้านในชุมชน ทั้งอาชีพด้านเกษตรกรรม หัตถกรรมจักสาน และ การทำอาหาร

อาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำการเกษตรด้านทำไร่ทำนา

การทำอาหาร เช่น การทำขนมครก ขนมจาก เป็นต้น

การจัดแสดงสินค้า OTOP มีผลิตภัณฑ์การเกษตร และการนำสมุนไพรไทยมาแปรรูปจำหน่าย เช่น ทองพันชั่ง ม้ากระทืบโรง การทำน้ำตาลสีร่าจากอ้อย และข้าวกล็อง ผู้ที่สนใจสามารถมาศึกษากับชาวบ้านได้ ด้านหัตถกรรม บางชุมชนมีกลุ่มผู้สูงอายุประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ ภายในอำเภอมีกลุ่มจักสาน เช่น เสื่อ หมวก มีการทอผ้าไหมซึ่งเป็นการทอผ้าเพื่อสวมใส่ในชุมชน

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสถานที่สำคัญตามตำนาน

ประวัติศาสตร์ชุมชนและท้องถิ่น มีการจดบันทึกประวัติของหมู่บ้านในหนังสือ หรือการเล่า เรื่องราวโดยผ่านผู้อาวุโส ตำนานเมืองเก่าของอำเภอบางคล้าที่พระรถเดินทางนำสาสน์ไปเมืองยักษ์ผ่าน คลองท่าราชและพบดาบี่ที่ช่วยแปลงสาสน์ ไม่ให้พระรถถูกยักษ์ฆ่า ซึ่งเรื่องนี้จะนำมาเล่าให้เด็กฟังสืบต่อมา รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ ศาลากลางจังหวัด และวัดโสธรวรารามวรวิหาร

อื่นๆ

ศูนย์ที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้โบราณใน อดีตเก่าแก่ เช่น เรืออีแปะที่มีลักษณะเป็นเรือลำยาว มีอวนอยู่ข้างเรือไว้ดักจับปลา

การรณรงค์ในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องยาเสพติด มีการตั้งชมรมดนตรีไทยเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวทาง จิตใจให้กับเด็กๆ รวมทั้งมีการส่งเสริมรณรงค์ให้ใช้และกินของไทยเสมอ

กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ซึ่งเป็นการชักชวนให้เด็กรู้จักการออม เป็นการสร้างสวัสดิการให้ตนเอง ตั้งแต่เกิดจนตาย กลุ่มเยาวชนคนรักแม่ที่มีการทำประโยชน์เพื่อชุมชนและเป็นการรับงานต่อเพื่อสืบทอดภูมิ ปัญญาจากผู้ใหญ่สู่เด็ก

ทุนการศึกษาสำหรับเด็กที่เรียนดี ทุนทุนการศึกษาให้กับเด็กที่รักการเรียนที่อาศัยอยู่ในจังหวัด จะเชิงเตรา

พื้นที่สาธารณะสำหรับการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องต่างๆ

มีกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งที่สะท้อนเรื่องทุนทางสังคมว่า ในบางชุมชนไม่ค่อยมีทุนทางสังคมที่จะ ให้นมข้าวเด็กได้ ทุนทางสังคมของชุมชนไม่โดดเด่นเท่าที่ควร ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีต่อเด็ก ไม่มีทุนทาง สังคมที่เป็นบุคคลที่เด็กจะเลียนแบบหรือนำไปเป็นแบบอย่าง ไม่มีบุคคลที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเท่าที่ควร และที่ สำคัญชุมชนยังไม่ได้มีการสร้างสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ให้กับตนเอง รวมทั้งตัวเด็กไม่สนใจของดั้งเดิมแต่จะสนใจสิ่ง สมัยใหม่มากกว่า ไม่ว่าจะป็นดารา นักร้อง สังเกตจากเด็กในชุมชนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะทำอาชีพเกษตรกรรมที่พอ

แม่ทำอยู่ไม่ค่อยเป็น เขาแต่เที่ยวเตร่ไม่ช่วยพ่อแม่ทำงาน ดังนั้นการที่จะส่งสอนเด็กหรือปลูกฝังจิตสำนึก จึงเป็นเรื่องยากเพราะเด็กไม่สนใจ

นอกจากนี้เด็กบางคนครอบครัวจะส่งไปเรียนที่ในอำเภอเมือง หรือเข้าไปเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยที่กรุงเทพฯ นานๆ จึงกลับมาบ้าน การรับรู้ถึงสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นไม่เพียงพอที่จะรับ/ต้านวัฒนธรรมตกได้ และกลุ่มที่ออกไปเรียนข้างนอกก็จะเป็นคนนำวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา โดยเฉพาะการแต่งกายตามแฟชั่น ซึ่งเด็กในชุมชนบางคนจะให้ความสนใจวัฒนธรรมตะวันตกมากกว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม และยึดติดกับวัฒนธรรมสมัยใหม่มากกว่า

3.3.2.6 ศักยภาพในการรับและต้านวัฒนธรรมตะวันตกของเด็กในชุมชน

มุมมองเกี่ยวกับศักยภาพของเด็กในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตกของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่มองว่า เด็กส่วนใหญ่ยังไม่สามารถแยกแยะที่จะเลือกรับวัฒนธรรมตะวันตกได้ กลุ่มที่ 2 กลับมองว่าเด็กส่วนใหญ่มีศักยภาพในการเลือกรับวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มแรก ส่วนกลุ่มที่ 3 มองว่าเด็กจะแสดงพฤติกรรมว่ารับวัฒนธรรมตะวันตกหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ

กลุ่มที่ 1 มองว่าเด็กส่วนใหญ่ไม่มีศักยภาพที่จะเลือกรับหรือยังไม่สามารถแยกแยะวัฒนธรรมตะวันตกได้

กลุ่มนี้มองว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีศักยภาพในการเลือกรับวัฒนธรรมตะวันตก โดยจะรับวัฒนธรรมมาใช้เป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมีใครต่อต้าน ซึ่งนอกจากจะไม่มีการต่อต้านแล้วยังรับสิ่งเหล่านั้นได้ง่ายและรับมากขึ้นโดยขาดความยั้งคิด ไม่มีการไตร่ตรองว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดี เด็กไม่สามารถคิดเองได้ แยกแยะไม่ได้ ส่วนใหญ่จะทำตามกระแสสังคม ทำตามเพื่อน เพราะต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จึงทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือพฤติกรรมที่ไม่ดี เด็กจะรับแต่วัฒนธรรมตะวันตกจนลืมวัฒนธรรมดั้งเดิมที่คนไทยมีละเอียดประณีตเก๋ๆ ละเลยศาสนา ทำลายประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ดี โดยมองว่าวัฒนธรรมตะวันตกเป็นสิ่งที่น่ายึดถือเป็นแบบอย่าง ไม่ชอบเข้าวัดแต่นิยมเที่ยวเตร่มากกว่า

ในปัจจุบันโอกาสที่เด็กจะรับวัฒนธรรมตะวันตกมีสูงมากและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เนื่องจากกระแสวัฒนธรรมตะวันตกส่วนใหญ่จะมาจากสื่อทางทีวี นิยมอะไรตามแฟชั่นและกระแสสังคมฮิตอะไรฮิตตามกัน เนื่องจากหลงเชื่อในคำชวนเชื่อจากโฆษณา ลุ่มหลงค่านิยมและวัตถุนิยม ไม่ทันคิดพิจารณาในสิ่งที่เห็นจนเกิดการเลียนแบบตามได้

นอกจากนี้การนำเสนอสิ่งต่างๆ ของสื่อที่เข้ามาสู่ชุมชนทำให้เด็กมักลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากสื่อเหล่านั้น โดยเฉพาะสื่อทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งนับว่ามีอิทธิพลสูงต่อพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กในปัจจุบันเลือกรับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมมาปฏิบัติมากกว่าในอดีต ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีที่มาจากกระแสทุนนิยมด้วย โดยเฉพาะเด็กจะรับความทันสมัยของเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เก่งทางด้านเทคโนโลยี โทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์มากกว่าคนรุ่นเก่า

พฤติกรรมของเด็กที่แสดงว่ารับวัฒนธรรมตะวันตก ในมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การที่เด็กวัยรุ่นประพฤติตัวไม่เหมาะสมต่างๆ เช่น

การดื่มเหล้า ทะเลาะวิวาทกัน มีกรณีที่มาแล้วครองสติไม่อยู่จะโทรศัพท์เรียกกลุ่มตั้งแก๊งค์ 50-60 คน ยกพวกตีกันเรื่องแย่งผู้หญิง ถ้าใครชนะได้ผู้หญิงไป

ค่านิยมในการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร นิยมทำตามและเลียนแบบสื่อลามก เช่น ซีดีลามก ที่ผลิตออกมาจากจนเด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น และทำให้เด็กทำเรื่องเสื่อมเสียทางเพศ

เด็กมีความบกพร่องทางภาษาไทยทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน พบว่าปัจจุบันเด็กร้อยละ 90 จะเขียนเลขไทยไม่เป็น

การแต่งกายตามแฟชั่น ต้องทำตัวให้ทันสมัย มักจะทำอะไรตามกันเลียนแบบกันเมื่อมีแฟชั่น อะไรใหม่ๆ เข้ามา เช่น การแต่งกายแบบนุ่งน้อยห่มน้อย ซึ่งสื่อก็มีส่วนทำให้เห็นว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดา

วัฒนธรรมการวางตัวระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงในละคร ทัศนคติและค่านิยมต่างๆ ผสมผสานกับการคล้อยตามและเลียนแบบเพื่อน ถ้าไม่ทำจะกลายเป็นคนไม่ทันสมัย

กลุ่มที่ 2 มองว่าเด็กส่วนใหญ่มีศักยภาพในการรับวัฒนธรรมตะวันตก

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์นี้มีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มแรกครึ่งหนึ่ง กลุ่มนี้มองว่า เด็กส่วนใหญ่มีความสามารถในการเลือกรับวัฒนธรรมตะวันตก มีประสิทธิภาพที่ดีในการต้านวัฒนธรรมตะวันตก สามารถแยกแยะออกว่าสิ่งไหนดี และสิ่งไหนไม่ดีในวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาได้ จะมีเด็กเพียงส่วนน้อยที่รับมาปฏิบัติ แต่ส่วนใหญ่ยังคงรักษาและปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้ เพราะเด็กอาศัยอยู่ในชุมชนที่ยังยึดความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นหลัก ไม่กล้าทำตัวแตกต่างมาก เด็กส่วนใหญ่นิยมที่จะดำรงชีวิตตามแบบดั้งเดิมมากกว่าการเลียนแบบผู้อื่น ยังให้ความสำคัญและเคร่งครัดต่อวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม มีความเชื่อเรื่องผีสง่า ศาสนา และบาปกรรม

สังเกตจากการที่เด็กส่วนใหญ่ในชุมชนไม่ค่อยออกไปเที่ยว ชอบอยู่ที่บ้านมากกว่า ทำให้ไม่ค่อยมีโอกาสประพฤติตัวที่ไม่เหมาะสม เวลาที่เด็กอยู่บ้านจะแต่งตัวตามปกติ แต่พอจะออกไปข้างนอกค่อยแต่งตัวตามแฟชั่น แต่ส่วนใหญ่เด็กก็ไม่ได้แต่งตัวตามสมัยมากนัก

สาเหตุที่เด็กมีศักยภาพในการเลือกรับหรือต้านวัฒนธรรมตะวันตก เพราะมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติและใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ เด็กจะได้รับการปลูกฝังและได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ ผู้ปกครองและอาจารย์ จึงทำให้คงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตนเอง กล่าวคือ ผ่านการเรียนรู้จากสถานศึกษา และผ่านการปลูกฝังจากสถาบันครอบครัวมาแล้ว

ในชุมชนไม่ได้รับสื่อจากภายนอกมากนัก ไม่มีปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เด็กมีการเลียนแบบ และถ้าเด็กมีการกระทำอะไรที่เกินขอบเขตมากเกินไป ครอบครัวก็จะเป็นผู้ที่คอยตักเตือนไม่ให้เด็กทำอะไรที่เกินเลย

ในชุมชนมีการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยให้กับเด็กด้านต่างๆ เช่น ส่งเสริมดนตรีไทย การจัดกิจกรรมประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิม

กลุ่มที่ 3 มองว่าเด็กจะแสดงพฤติกรรมว่ารับวัฒนธรรมตะวันตกหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ

กลุ่มนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่ากลุ่มที่ 2 ประมาณครึ่งหนึ่ง มองว่าเด็กและเยาวชนมีศักยภาพในการที่จะเลือกรับวัฒนธรรม รู้ว่าอะไรดีหรือไม่ดี สามารถแยกแยะถึงสิ่งไหนดีและสิ่งไหนไม่ดีในวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาได้ แต่เด็กยังจะทำตามหรือเลียนแบบหรือยังเลือกทำในสิ่งที่ไม่ดี เนื่องจาก

เด็กทำตามค่านิยม หรือสิ่งที่ตนสนใจตามเพื่อน ตามกระแสสังคม และทำเพราะต้องการแข่งขันชิงดีชิงเด่น

จริงๆ แล้วไม่ใช่เด็กไม่ยอมรับแต่ไม่มีปัจจัยส่งเสริมที่จะรับวัฒนธรรมตะวันตกเหล่านั้น เช่น อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง ทำให้ไม่ได้รับรู้หรือรับวัฒนธรรมตะวันตกเพราะชุมชนยังอยู่ไกลความเจริญ

ครอบครัวมีฐานะยากจน ทำให้ส่วนหนึ่งต้องออกจากโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในการประกอบอาชีพ ส่วนครอบครัวที่มีฐานะดีก็นิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในเขตเมือง ซึ่งมีผลทำให้เด็ก ๆ ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมการรับวัฒนธรรมของความฟุ้งเฟ้อ

3.3.2.7 ปัญหาที่เป็นห่วงมากที่สุด

ปัญหาที่น่าเป็นห่วงในมุมมองของประชาชนในแต่ละชุมชนค่อนข้างมีความหลากหลาย ทุกปัญหาที่กล่าวขึ้นมาแล้วแต่มีความน่าเป็นห่วง สรุปปัญหาในภาพรวม คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนชนบท พบว่า มี 3 ปัญหาใหญ่ๆ ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา รวมทั้งการทะเลาะวิวาท และปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ส่วนปัญหาอื่นๆ อาทิเช่น ปัญหาการแข่งขันชิงดี ปัญหาการไม่สนใจเรียน ปัญหาเด็กไม่มีงานทำเมื่อจบการศึกษา เป็นต้น

อันดับที่ 1 ปัญหายาเสพติด กลุ่มตัวอย่างมองว่า ส่วนใหญ่มาจากสาเหตุการคบเพื่อน และการทำตามเพื่อน กลัวเพื่อนไม่คบหรือไม่ยอมรับ เป็นสาเหตุทำให้เกิดการมั่วสุม เพื่อนชักนำไปในทางที่ไม่ดี มาจากปัญหาครอบครัวแตกแยก และจากการอยากลองของเด็ก รวมทั้งเกิดจากคนในชุมชนนำมาขายให้กับเด็กๆ ในชุมชน พวกที่ขายเป็นพวกที่มีอิทธิพล เช่น นักการเมืองท้องถิ่น คนจากอำเภออื่นแอบลักลอบนำเข้ามาขาย ทำให้สามารถหาซื้อยาเสพติดได้ง่ายมาก เช่น ยาบ้า ซึ่งเป็นปัญหายาเสพติดของชุมชนในเขตชนบทหลายชุมชนลดความรุนแรงลงมาก แต่คนในชุมชนก็ยังกลัวว่ายาเสพติดจะกลับมาระบาดอีกครั้งเนื่องจากมีข้าราชการการเมืองท้องถิ่น และตำรวจระดับสูงในจังหวัดเข้ามาเกี่ยวข้อง

การแก้ไข

คอยสอดส่องดูแล คอยตักเตือนว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย บางชุมชนมีการใช้เสียงตามสาย ประกาศทั่วหมู่บ้านให้ระวังยาเสพติด

ถ้าเด็กอยู่ในกลุ่มเสี่ยง จะไปพูดคุยกับพ่อแม่เพื่อให้ไปอบรมลูกหลาน

ถ้าเด็กติดยาจะพาไปเลิก ชุมชนจะพยายามช่วยกัน

นิมนต์พระช่วยเทศน์สั่งสอนเด็กๆ ให้เป็นคนดี ทำให้เด็กมีพฤติกรรมดีขึ้นกว่าในอดีตมาก

เลือกชาวบ้านขึ้นมาช่วยสอดส่องดูแล คอยล่อจับหรือแจ้งแหล่งค้ายาเสพติด มีชาวบ้านช่วยกัน เป็นหูเป็นตา

พยายามหากิจกรรมให้เด็กทำในยามว่าง เช่น ส่งเสริมด้านกีฬา บางชุมชนเด็กจะรวมตัวกัน เล่นกีฬาเป็นประจำ คือ บางชุมชนจะจัดแข่งฟุตบอลต่อต้านยาเสพติดทุกอาทิตย์ เพื่อเลือกทีมที่ชนะไปชิงชนะเลิศ ในวันสงกรานต์

จัดทำเวทีประชาคมระดมความคิดเห็น จัดชุดสอดส่องดูแลเรื่องยาเสพติด และส่งเสริมคนที่ ตกลงงานให้มีอาชีพ

อันดับที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา ปัญหาเด็กติดเหล้า ติดบุหรี่ เด็กวัยรุ่นมักจะมี จับกลุ่มดื่มเหล้า ขว้างขวดเบียร์ขวดเหล้าแตกกระจาย สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับคนในชุมชน รวมทั้งการ ที่เด็กวัยรุ่นก่อเหตุทะเลาะวิวาท เมาสุรา พาลหาเรื่องซึ่งการทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่นมักเกิดในช่วงเทศกาล ต่างๆ และจะมีการตีกันระหว่างกลุ่มวัยรุ่น บางครั้งมีการก่ออาชญากรรมโดยมีสาเหตุสำคัญมากจากการดื่มสุรา ทะเลาะวิวาทจนทำให้เกิดการฆ่ากันตาย เนื่องจากทั้ง 2 ฝ่ายต่างเอาชนะกันจนเกิดเป็นคดีขึ้น บางครั้งปัญหา การทะเลาะวิวาทอาจจะเกิดจากการผิดใจกัน และเกิดจากการแบ่งพื้นที่ การแย่งแผ่นดิน

สาเหตุ

มาจากตัวเด็กเองที่เกิดอยากมีอิทธิพล อยากเป็นใหญ่

เกิดจากการเลียนแบบผู้ใหญ่ โดยสิ่งเหล่านี้เกิดจากสื่อต่างๆ ตามดารา และคิดว่าเป็นแฟชั่น บางครั้งการที่เด็กกินเหล้า เนื่องมาจากขณะการแข่งขันกีฬาทำให้ต้องมีการจัดเลี้ยงฉลอง

ครอบครัวไม่มีเวลาดูแล ทำให้เด็กอยู่กับเพื่อนเป็นส่วนมาก เมื่อเพื่อนทำอะไรก็จะทำตามเพื่อไม่ให้แปลกแยกกับกลุ่มเพื่อนที่อยู่ด้วย เมื่อรวมกลุ่มอยู่กับเพื่อนๆ ของตนเองเมื่อไหร่ก็จะต้องแสดงความเท่ของตนให้เพื่อนในกลุ่มเห็น

การแก้ไข

มีการแข่งขันกีฬาหมู่บ้าน ทำให้ลดปัญหาความรุนแรงลงได้บ้าง

ชุมชนให้ตำรวจสายตรวจเข้าไปกวาดขันและสอดส่องดูแลความเรียบร้อยภายในชุมชน รวมทั้งให้ตำรวจมาดูแลเมื่อมีงานเทศกาลต่างๆ เพื่อเป็นการป้องกันการทะเลาะวิวาท รวมทั้งอบรมถึงพฤติกรรมที่ไม่ควร ปฏิบัติกัน ผลที่ได้บางชุมชนสามารถลดปัญหาลงได้

มีการตั้งกฎตามกฎหมายที่รัฐบาลกำหนด เช่น ห้ามจำหน่ายสุรา บุหรี่แก่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เป็นต้น ซึ่งบางชุมชนทำตามกฎหมายที่ไม่ขายเหล้าบุหรี่ให้เด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี แต่เด็กอาจจะให้คนที่ มีอายุเกินกว่า 18 ปีมาซื้อให้ซึ่งไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาอะไร

บางชุมชนยังไม่มีการแก้ปัญหาหรือไม่ได้แก้ปัญหาอะไรมาก นอกจากให้พ่อแม่และคนใน ชุมชนคอยตักเตือน

พยายามให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม และนำเด็กๆ เข้าร่วมกิจกรรมต่างของชุมชน เช่น กลุ่ม เยาวชน

ผู้ใหญ่ในชุมชนคอยให้คำปรึกษาแก่เด็กวัยรุ่นทั่วไป มีการเรียกไปอบรมหรือถ้าได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์จะมาเผยแพร่ให้ผู้อื่นทราบ

อันดับที่ 3 ปัญหาผู้สาว การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยสมควร รวมทั้งปัญหาการอยู่ด้วยกันก่อนวัยอันควร ปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ที่เด็กมองเป็นเรื่องธรรมดา มีความรักตั้งแต่อายุน้อยโดยเฉพาะช่วงวัยรุ่น ทำให้เด็กเสียการเรียน เด็กในวัยนี้มักจะชอบคบหาเพื่อนคลายความเหงา บางครั้งแอบอยู่ด้วยกันสองต่อสองในที่ลับๆ เด็กผู้หญิงมาหาเด็กผู้ชายถึงที่บ้าน

สาเหตุ

ครอบครัวขาดความอบอุ่น ไม่มีเวลาสนใจกัน มัวแต่หาเงินมาเลี้ยงชีพ เด็กขาดคนช่วยแนะนำ ดูแล พ่อแม่ไม่มีเวลาให้กับเด็ก และเด็กมีอิสระทางความคิดมากขึ้น รวมทั้งพ่อแม่ก็เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กับเด็ก การที่เด็กต้องเข้าบ้านอยู่ใกล้กับสถานศึกษา ไม่มีคนมาคอยควบคุม ทำให้ใช้ชีวิตแบบอิสระเสรีในด้านความคิด

ค่านิยมของเด็กเรื่องการไม่ค่อยรักนวลสงวนตัว เด็กมองว่าเป็นเรื่องธรรมดา รักสนุก โดยคิดว่าคงไม่เป็นไรใครๆ ก็ทำกัน ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะควบคุมความคิดของเด็ก พฤติกรรมของเด็กผู้หญิงแบ่งเป็น 2 ประเภท เรียกว่า กลุ่มล่าสเบรื่่มกับกลุ่มสวิงกิ้ง ถ้าเด็กเกิดการรวมกลุ่มกันจะเกิดพฤติกรรมเหล่านี้ขึ้น การเลียนแบบเพื่อนมากเกินไปจนควบคุมได้ยาก ตามเพื่อนไปมั่วสุมตามแหล่งต่างๆ ตามสื่อ ตามกระแสนิยม ตามแฟชั่น และด้วยสื่อต่างๆ ที่เผยแพร่ทำให้เด็กเห็นว่าสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเรื่องทันสมัย เป็นเรื่องดีงาม สมควรเอาแบบอย่าง ทำให้เกิดการลอกเลียนแบบของเด็ก เกิดจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้นที่ทำให้เด็กติดต่อกันง่ายขึ้น เด็กมีมือถือติดต่อกันสะดวกมากขึ้น สามารถนัดแนะพากันไปเที่ยวและใกล้ชิดกันเร็วกว่าคนในสมัยก่อน

การแก้ไข

หลายชุมชนยังไม่มี การแก้ไข เป็นการยากมากที่ชุมชนจะเข้าถึงตัวเด็กเพราะชุมชนมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของพ่อแม่ รวมทั้งแต่ละครอบครัวที่จะต้องดูแลเอาใจใส่เด็ก บางครอบครัวที่ยอมรับได้ก็จะให้ความร่วมมือ แต่บางครอบครัวที่ไม่ยอมรับเป็นการยากที่จะเข้าไปช่วยเหลือ

บางชุมชน มีองค์รท้องถิ่นอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมมือกับอนามัย เข้าไปอบรมตามสถานศึกษาในท้องถิ่น พยายามให้ความรู้เด็กเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ผลกระทบ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกันที่ถูกต้อง การป้องกันการตั้งท้องและโรคเอดส์ ผลจากการจัดนิทรรศการที่โรงเรียนคือ ดุงยางที่ติดอยู่ที่บอร์ดหายไปหมด

บางชุมชนมีการเข้มงวดควบคุมไม่ให้เด็กอยู่ด้วยกันในเวลาค่ำคืนโดยปราศจากผู้ปกครองเพื่อป้องกันเด็กทำสิ่งที่เสื่อมเสีย มีการร่วมมือกับผู้บริหารท้องถิ่นในการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมาบรรยายและอบรมเด็กที่โรงเรียน

มีการเชิญพระมาเทศน์ที่โรงเรียนเกี่ยวกับการรับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างเหมาะสม ส่งเสริมด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่เด็กนักเรียนอีกด้วย

ผู้นำในท้องถิ่นจะคอยตักเตือนวัยรุ่นที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม จะมีเด็กบางรายที่ให้ความเคารพและเชื่อฟัง ส่วนตำรวจจะคอยดูแลความเรียบร้อยและคอยตรวจตราตามแหล่งมั่วสุมที่วัยรุ่นนิยมไป

อันดับที่ 4 ปัญหาพฤติกรรมการขบถซึ่ง มีมอเตอร์ไซด์ขี่ไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ และไม่ได้ระมัดระวัง ปัญหาที่ตามมาคือเกิดอุบัติเหตุจากการขบถมอเตอร์ไซด์ของวัยรุ่น ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง รวมทั้งการขี่มอเตอร์ไซด์เสียงดังและเร็ว ซึ่งพบว่าเด็กที่มีพฤติกรรมเช่นนี้จะเป็นเด็กที่ไม่ค่อยได้รับการศึกษา อยู่บ้านเฉยๆ ไม่มีงานทำ เอาแต่เที่ยวเตร่

สาเหตุ เกิดจากการเลียนแบบหนังฝรั่ง เป็นการโชว์ผู้หญิง และคิดว่าเป็นเรื่องโก้เก๋

การแก้ไข

มีการเรียกเด็กมาตักเตือนแนะนำการขบถด้วยความระมัดระวังให้มากขึ้นเพื่อลดอุบัติเหตุ ซึ่งผลที่ได้ คือ ได้รับความร่วมมือเพียงชั่วระยะเวลาสั้นๆ แล้วก็กลับมาประพฤติตัวเหมือนเดิม

ตั้งกลุ่มในชุมชน บางชุมชนจะมีการประชุมรวมกลุ่มเป็นประจำและมีการนำปัญหาเข้าไปพูดคุย การแก้ไขเป็นเรื่องยากเพราะเด็กไม่ค่อยเชื่อฟังใครแม้กระทั่งจากพ่อแม่ บางครอบครัวมีการตักเตือนบ้าง แต่เด็กจะประพฤติตัวดีเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ปกครอง

ขอให้ตำรวจเข้ามาควบคุมและตั้งด่านจับกุม

ทางอำเภอมีการจัดกิจกรรมให้เยาวชนให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น จัดกีฬาและการจัดการแสดงตามประเพณีไทย

โรงเรียนเข้ามามีส่วนช่วยเด็กและชุมชนในการช่วยเหลือจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น งานวันเด็ก งานบุญ งานประเพณีต่างๆ หน่วยงานอื่นหรือชุมชนเพียงช่วยในการถ่ายทอดสิ่งที่ดีให้เท่านั้น เด็กจะรับหรือคิดได้ขึ้นอยู่กับตัวเด็ก

3.3.2.8 ข้อเสนอแนะ

1. เด็กและเยาวชน

ต้องให้เด็กได้รู้เท่าทัน รู้จักคิดกับวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามา นึกถึงผลที่จะตามมาจากการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ควรให้เด็กหันมาเล่นกีฬาดีกว่าเอาเวลาไปทำอย่างอื่น

ให้เด็กคิดว่าการจะเลียนแบบตามโทรทัศน์หรือดารา ควรพิจารณาให้ดีเสียก่อนที่จะทำลงไป

รู้จักเชื่อฟังผู้ใหญ่ ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ที่สำคัญอยากให้เด็กผู้หญิงรู้จักรักษาวนลงนวลตัวมากกว่านี้

2. ครอบครัว

พ่อแม่ควรเอาใจใส่และคอยอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้มากขึ้น สร้างนิสัย ปลูกฝังและสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดี ต้องให้ความสนใจปลูกฝังตั้งแต่เด็ก รวมทั้งคนในครอบครัวต้องคอยดูแลเด็กให้มากขึ้น

มีเวลาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับลูกและไม่ควรใช้อารมณ์ในการอบรมสั่งสอน มีการสังเกต สอดส่องดูแลและคอยสั่งสอน แต่อย่าจริงจังกับเด็กจนเกินไป พ่อแม่ควรมีเวลาพูดคุยหรือสอนให้รู้อะไร

ไหนควรทำหรือไม่ควร ให้พ่อแม่หันมาดูแลบุตรหลานและคอยว่ากล่าวตักเตือน หากเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ควรจะปรับวิธีการเลี้ยงลูกให้เหมาะสมกับยุคสมัยมากกว่านี้ สมัยนี้เด็กมีความคิดที่เปิดกว้าง มีความเป็นอิสระมากขึ้น การเลี้ยงลูกแบบเดิมอาจจะไม่เหมาะสมแล้วควรที่จะเปิดใจเข้าหากันระหว่างพ่อแม่กับลูก

มีปัญหาหรือเรื่องต่างๆ ต้องคุยกันด้วยเหตุผลและช่วยกันแก้ไข ไม่ใช่จะมุ่งแต่ลงโทษเพียงอย่างเดียว ทำให้เด็กส่วนใหญ่เมื่อมีปัญหาจะหันไปปรึกษากับคนอื่นแทนปรึกษาพ่อแม่ เพราะว่ากลัวจะถูกลงโทษทำให้ได้รับการแก้ปัญหาที่ผิดๆ และเกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาได้

ผู้ปกครองควรมาเข้าร่วมประชุมกับทางโรงเรียนเวลาที่มีการประชุมผู้ปกครอง

พ่อแม่ ผู้ปกครองให้คำแนะนำตักเตือนอบรมในด้านพฤติกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมให้แก่ลูกหลาน อีกทั้งคอยแนะนำเรื่องวัฒนธรรมจากต่างชาติด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้ลูกหลานรับแต่ความทันสมัย ไม่คิดถึงภูมิปัญญาของตน แต่อย่าดูค้ำว่ากล่าวอย่างรุนแรงเพราะจะทำให้เด็กไม่เชื่อฟังได้

พ่อแม่ดูแลเด็กโดยใช้ธรรมะเข้าสอน จะทำให้ค่าใช้จ่ายจากการรับวัฒนธรรมตะวันตกลดน้อยลง การเชื่อฟังและเคารพผู้ใหญ่ และความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณของเด็กจะมีมากขึ้น ซึ่งให้เด็กรับรู้วัฒนธรรมตะวันตกแบบไหนเหมาะสมที่ควรจะได้รับมาปฏิบัติ ซึ่งให้เห็นผลของการรับวัฒนธรรมสมัยใหม่ว่าอันไหนดีหรือไม่ดี และโดยเฉพาะจากสื่อต่างๆ ที่มีอิทธิพลกับเด็กค่อนข้างมาก

พ่อแม่ควรเป็นต้นแบบที่ดีแก่ลูก เพราะพฤติกรรมของลูกนั้นส่วนใหญ่จะได้รับจากพ่อแม่เป็นสำคัญ

ครอบครัวควรปลูกฝังวัฒนธรรมไทย ศาสนา ความเป็นไทยตั้งแต่ยังเด็กเพื่อให้เด็กมีจิตสำนึก โดยการเล่านิทาน เล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เด็กได้มีความภูมิใจและมีสิ่งยึดเหนี่ยว

3. ครู อาจารย์

ครูอาจารย์ช่วยอบรมและควบคุมไม่ให้เด็กหลงใหลกับความทันสมัยมากเกินไป ต้องหันมาดูแลเอาใจใส่เด็กนักเรียนอย่างใกล้ชิด และคอยให้คำปรึกษาแก่เด็ก

ควรให้มีคนเข้ามาดูแลให้เด็กมีความรับผิดชอบเอาใจใส่ในการเรียนให้มากกว่านี้ ควรส่งเสริมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมต่างๆ แก่เด็ก

ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง เมื่อเข้าใจกันดีแล้วประโยชน์จะตกอยู่กับเด็ก และสามารถกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาต่อไปได้

4. สถาบันการศึกษา

ครู อาจารย์ ควรที่จะปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

สถานศึกษา ครู อาจารย์ควรสอนเด็ก และหน่วยงานที่เข้าไปอบรมสั่งสอนเด็กจะต้องใช้วิธีการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไป

เจ้าหน้าที่ ครู ควรร่วมมือกันอย่างจริงจัง และสอนให้เด็กรู้ว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรทำ

โรงเรียนคอยประสานกับผู้ปกครองของเด็กหากเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เวลาเด็กเกิดปัญหาอย่าเอาแต่ฟ้องผู้ปกครอง ควรที่จะหาทางปรึกษาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข ปัญหา เพื่อที่ทุกฝ่ายจะร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จ

กฎระเบียบของโรงเรียนควรมีความเข้มงวดเพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตาม ควรต้องมีการลงโทษเด็กบ้างเพื่อให้เด็กมีระเบียบวินัยและคอยควบคุมพฤติกรรมของเด็กด้วยไม่เช่นนั้นเด็กจะไม่เชื่อฟัง ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นด้วยถ้าลูกหลานของตนทำผิด หากใช้ไม่เรียบร้อยได้เวลาอบรมสั่งสอนเด็กคงจะเชื่อฟังมากกว่านี้ ปัจจุบันการที่ไม่สามารถตีเด็กได้ทำให้เด็กขาดระเบียบวินัย อาทิเช่น แต่งกายไม่เรียบร้อย หรือพูดจาไม่สุภาพ

ทางโรงเรียนต้องให้การศึกษาคำสั่ง ทัศนคติต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กมีความรู้และรู้จักจักตัวเอง

ควรเน้นให้ความรู้ คำแนะนำและดูแลเอาใจใส่ช่วงวัยรุ่นมากที่สุด เพราะนอกจากเด็กจะอยู่กับครอบครัวแล้วเวลาที่เหลือก็จะอยู่ที่สถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ชุมชนไม่สามารถเข้าไปดูแลได้เหมือนกับสถาบันการศึกษา

สถานศึกษาและองค์กรควรร่วมมือกันเพื่อสร้างแนวคิด หรือวิธีการใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา หรือแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

5. สถาบันศาสนา

จัดให้มีการอบรมธรรมะเพื่อที่เด็กจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

6. ชุมชน/องค์กรท้องถิ่น

ทั้งครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา ช่วยประสานมือกันในการดูแลเด็ก

ชุมชนเองก็ต้องพยายามรักษาวัฒนธรรมของตัวเองเอาไว้

คนในชุมชนช่วยกันสอนเด็กๆ โดยถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านต่างๆ ของชุมชนให้แก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งผู้ใหญ่ในท้องถิ่น

ชุมชนต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของเด็กและเยาวชน เพื่อจะได้เป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุด องค์กรส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลควรจะทำหน้าที่ให้เต็มที่มากกว่านี้

7. สื่อต่างๆ

ปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ควบคุมสิ่งที่ไม่เหมาะสม ไม่ต้องทำให้สมจริงมากนักเพื่อไม่ให้เกิดการเลียนแบบ เช่น ฉากเลิฟซีนหรือฉากที่สื่อไปในทางที่ไม่ดี ดังนั้นควรมีการกลั่นกรองภาพก่อนที่จะออกนำเสนอสู่สาธารณชน

สื่อทุกวันนี้ นำเสนอความทันสมัยจนละเลยวัฒนธรรมดั้งเดิม ดังนั้นควรนำเสนอเนื้อหาให้เหมาะสมกับเด็ก เพื่อไม่ให้เด็กเลียนแบบความทันสมัยอย่างไม่ลืมหูลืมตา ทั้งเรื่องค่านิยมรวมถึงเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาท ทำให้เด็กฟังเพื่อจนเกินความจำเป็น

สื่อไม่ควรนำเสนอข่าวไม่ดีออกมามากนัก เพราะยิ่งนำเสนอข่าวเรื่องไม่ดีมากเท่าใด เด็กจะอยากรู้ อยากลองมากยิ่งขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ควรเพิ่มความระมัดระวังไม่เผยแพร่ภาพหรือกิจกรรมยาเสพติดที่ไม่เหมาะสม

สื่อต่างๆ รวมทั้ง ดารา นักแสดง นักร้อง ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ถ้าสังคมมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีผู้ใหญ่ที่ดีเป็นแบบอย่างเด็กก็จะมีพฤติกรรมที่ดีด้วย ควรให้ดารานักแสดงทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน เพราะเด็กและเยาวชนจะเลียนแบบดาราที่เขาชื่นชอบ

สื่อควรเสนอรายการที่มีสาระมากกว่าละครที่ไร้สาระ

8. ภาครัฐ

แก้กฎหมายให้กลับมาใช้วิธีการลงโทษแบบเดิม คือ ครูสามารถตีนักเรียนได้เพราะเด็กจะได้กลัว และไม่กล้าทำผิดอีก ดังสำนวนที่ว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี”

มีการควบคุมสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยให้มากขึ้นเพราะจะได้ไม่เป็นการสิ้นเปลืองเงิน และเด็กจะได้ไม่ต้องไปเลียนแบบอะไรที่ไร้สาระด้วย

ควบคุมสื่ออย่างจริงจัง และรัฐบาลก็ควรเข้มงวดในเรื่องของกฎหมาย และควรส่งเสริมแต่ในสิ่งที่ดี และถ้าจะนำเสนอสิ่งที่ไม่ดีไม่เหมาะสมก็ควรจะเสนอผลเสียของการรับมาปฏิบัติให้เห็นคู่ไปด้วย เพื่อให้เด็กเรียนรู้ถึงผลที่จะกระทำจะได้แยกแยะได้ถูกต้องด้วย สร้างจิตสำนึกต่อสังคมให้กับสื่อด้วย

ควรปลูกจิตสำนึกภาคธุรกิจให้เห็นแก่ผลประโยชน์ของเยาวชนของประเทศด้วย

ตำรวจควรช่วยกันสอดส่อง รู้ว่าแหล่งไหนที่เด็กชอบมั่วสุมต้องเข้าไปตักเตือน รวมทั้งจับเด็กที่เกเรไปอบรมนิสัย ทั้งกลุ่มกินเหล้า แข่งรถจักรยานยนต์ ยกพวกตีกันเวลามีนางเทศกาลต่างๆ ไม่ให้มาก่อความวุ่นวายอีก รวมทั้งควรเอาจริงจังในการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเยาวชนให้มากกว่านี้

กระทรวงศึกษามีการกำหนดวันหยุดที่มีความสำคัญทางศาสนาเพื่อให้เด็กไปฟังเทศน์ ฟังธรรม และทำบุญ

สนับสนุนปัจจัยด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ การประชาสัมพันธ์ ก่อสร้างสถานที่ที่เป็นประโยชน์ เช่น สร้างศูนย์วัฒนธรรมภายในชุมชนอาจจะเป็นในโรงเรียน ชุมชน หรือวัดเพื่อเป็นสถานที่ร่วมมือกันในการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน

9. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ให้มีการอบรมให้ความรู้พ่อแม่เรื่องการเลี้ยงดูลูกในปัจจุบัน เพื่อที่จะได้นำไปใช้สอนลูกได้

หน่วยงานของรัฐเข้ามาฝึกอบรมเยาวชนเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ให้กับเด็กมากขึ้น เพื่อสอนให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเป็นการสร้างรายได้ให้กับเด็ก

ควรมีการจัดตั้งกองทุนการศึกษาให้แก่เด็กที่ยากจน เพราะเด็กบางคนตั้งใจเรียนแต่ที่บ้านยากจนต้องออกไปทำงานช่วยพ่อแม่ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาจะได้มีความก้าวหน้าในชีวิตและนำความรู้มาพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาสูงๆ จะได้มีความคิดด้วยตนเองว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควรเพราะเมื่อผู้ใหญ่ตักเตือนเด็กจะไม่ค่อยฟัง

ให้หน่วยงานรัฐช่วยสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมไทยแขนงต่างๆ เช่น ดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทยให้คงอยู่ต่อไป

จัดให้มีหน่วยงานเข้ามาสอนเด็กๆ ให้มีความรู้และเท่าทันสื่อ

10. อื่น ๆ

ต้องแก้ปัญหาทั้งระบบ อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวของเด็ก
สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐและเอกชน ควรส่งเสริมและให้การสนับสนุน ตั้งแต่ครอบครัว วัด โรงเรียน
หน่วยงานราชการ โดยครอบครัวให้ความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่ดูแล อบรมสั่งสอน วัดมีทำหน้าที่เผยแพร่
ศีลธรรม โรงเรียนเน้นเรื่องระเบียบวินัย ส่วนหน่วยงานราชการต้องเข้มงวดกวดขันสื่อมอมเมาต่าง ๆ เช่น วิซีดี
ลามก ซึ่งหาซื้อได้ง่าย แต่ไม่ควรโยนความรับผิดชอบมาที่หน่วยงานของรัฐแต่เพียงอย่างเดียว

3.4 การสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

ผลจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนใน จังหวัดฉะเชิงเทราตามแหล่งท่องเที่ยวและสถานบริการต่างๆ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2548

3.4.1 สังเกตพฤติกรรมเด็กที่ห้างสรรพสินค้าและโรงภาพยนตร์

จากการที่ได้ไปเดินสำรวจเด็กและเยาวชนที่ห้างสรรพสินค้าและโรงภาพยนตร์ ผลก็คือ ตอนที่ไปนั้นไม่ค่อยจะมีเด็กวัยรุ่นเท่าที่ควร และวัยรุ่นที่มาส่วนใหญ่จะมากับผู้ปกครองหรือมากับเพื่อนบ้างเล็กน้อย แต่ก็ไม่มากนัก และในบรรดาที่มาก็จะมาเพื่อจะซื้อของเท่านั้น ไม่ได้มาเพื่อเที่ยวเล่นเหมือนเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพฯ แต่ก็มีเด็กบางกลุ่มที่จะออกมาเที่ยวเล่นตอนหลังเลิกเรียนพิเศษ โดยจะมากันเป็นกลุ่มแต่ก็ยังมึนน้อยมาก

การซื้อของเท่าที่สังเกตเห็น วัยรุ่นจะให้ความสนใจในเรื่องของสื่อประเภท ซีดีเพลง และนอกจากนั้นก็จะมีบ้างที่จะมาเลือกซื้อหนังสืออ่านแต่ก็น้อยมาก

ส่วนโซนที่พาไปวัดถึงก็ไม่ค่อยมีคน มีอยู่แค่กลุ่มเดียวแต่ก็ไม่ใช่วัยรุ่นซะทีเดียวจะเป็นวัยทำงานมากกว่า

สรุปบรรยากาศโดยรวมของห้างสรรพสินค้าและโรงภาพยนตร์นั้นเงียบเหงามากๆ ไม่ค่อยมีผู้คนให้เห็นเลย

การแต่งกายของเด็กวัยรุ่นเท่าที่สังเกตเห็นได้นั้น วัยรุ่นบางกลุ่มก็จะมีการแต่งกายออกแนวอินดี้ หน่อยๆ คือ จะมีการทำไฮไลน์บ้าง ทำสีผมบ้างตามสไตล์วัยรุ่นทั่วไป นอกจากนั้นก็จะมีแต่งกายที่จะออกแนวแฟชั่นในยุคนี้อยู่ด้วย เด็กวัยรุ่นชายก็จะแต่งกายออกแนว เจเจ คือ ใส่กางเกงขาสั้นต่างๆ ขอยผมสไตล์ญี่ปุ่นบ้าง เป็นต้น

3.4.2 สังเกตพฤติกรรมเด็กที่ร้านอาหาร

ร้านอาหารเป็นร้านสไตล์คันทรีกึ่งผับ ลักษณะของร้านจะเป็นลักษณะ open air คือ ร้านเปิดโล่ง บรรยากาศแบบสบายๆ คนที่เข้ามาส่วนใหญ่ก็จะมาเพื่อรับประทานอาหารและฟังเพลง ทางร้านจะมีนักร้องมาร้องเพลงในสไตล์วัยรุ่น โดยจะมีเวทีไม่ใหญ่มากให้กับนักร้องและนักดนตรีได้ออกมาร้องเพลงได้ ลักษณะของเวทีก็จะมีไฟสลัวๆ คล้ายๆ กับผับ แต่ที่ร้านนี้จะมีการขายเครื่องดื่มจำพวกเหล้า เบียร์ และไวน์ด้วย ทุกคนที่เข้ามาในร้านสามารถสั่งได้ตามสบายโดยไม่มีการตรวจอายุของผู้บริโภคเลย (คิดว่าน่าจะมีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี) ที่สามารถเข้ามาใช้บริการในร้านได้ด้วย

จากการสังเกตในร้านจะมีคนเข้ามานั่งในร้านประมาณ 60 คน โดยแบ่งเป็นวัยทำงานประมาณ 40 คน และวัยรุ่นอีกประมาณ 20 คน และเท่าที่สังเกตจะเห็นได้ว่าการสั่งเครื่องดื่มประเภท เหล้า เบียร์ กันแทบทุกโต๊ะ

เด็กวัยรุ่นเท่าที่สังเกตเห็นนั้นก็มากันเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5-8 คน และส่วนใหญ่จะสั่งเหล้ากินทั้งนั้นลักษณะการแต่งกายของเด็กวัยรุ่นหญิง ส่วนใหญ่แล้วเด็กจะใส่เสื้อสายเดี่ยวและนุ่งกระโปรงสั้น พฤติกรรมการแสดงออกที่เห็น ก็จะเป็นในลักษณะที่ว่าเด็กวัยรุ่นผู้หญิงกลุ่มดังกล่าวจะมานั่งคลอเคลียอยู่กับวัยรุ่นชาย และนอกจากนี้ก็มีเด็กวัยรุ่นอีกกลุ่มที่นั่งอยู่หน้าเวทีจะมีลุกขึ้นมาร้องเพลงตามนักร้อง พร้อมทั้งมีการชูไม้ชูมือเต้นตามเสียงเพลงบาง

3.4.3 สังเกตพฤติกรรมเด็กที่ร้านดิสโกเทค

สถานบันเทิงประเภทดิสโกเทคโดยอานิยมของวัยรุ่นแห่งนี้ ตั้งอยู่บนถนนศรีโสธรตัดใหม่ ภายนอก
ร้านจะมีลานจอดรถขนาดพอสมควร ยานพาหนะที่มาจอดมีทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ สภาพของรถยนต์ที่มา
จอดส่วนใหญ่จะมีการตกแต่งรถ เช่น เครื่องเสียง เครื่องยนต์ ล้อแม็กซ์

บริเวณทางเข้าร้าน จะมีพนักงานผู้หญิงแต่งตัวแบบชุดเส็กมาต้อนรับ ก่อนเข้าร้านจะมีการ
ตรวจบัตรประชาชนแต่ตรวจแบบค่อนข้างหละหลวม ไม่เข้มงวดเท่ากับการตรวจในกรุงเทพฯ

เมื่อเข้าสู่ภายในร้านแล้ว พบว่า การเปิดเพลงดังกระหึ่มและเสียงดังอีกทีก็ เสียงเบสจะรุนแรง
มาก พื้นที่ภายในด้านหน้าสุดจะเป็นเวทีสำหรับการแสดงดนตรีสด ช่วงแรกจะเป็นดนตรีประเภท dance นักร้อง
ผู้หญิงจะแต่งกายค่อนข้างเปิดเผยถึงเนื้อใน บางคนใส่ T-Back บางคนใส่ชุดในลักษณะคล้ายๆ บิกินี ส่วนนักร้อง
ชายจะแต่งกายในลักษณะโชว์กล้ามเนื้อให้เห็นเป็นมัดๆ ส่วนช่วงกลางๆ จะเป็นการแสดงดนตรีสด ปิดท้ายด้วยดนตรี
dance อีกครั้ง และนอกจากนี้ก็จะมีการจ้างดารานักแสดง หรือนักร้องมาร้องเพลงในนี้ โดยวันที่เราไป
สังเกตการณ์นั้นก็มีดารามาร้องเพลงให้กับทางร้านด้วย ซึ่งดาราคงดังกล่าวจะขึ้นมาร้องเพลงประมาณเวลา
หลังเที่ยงคืนไปแล้วนั่นเอง

พื้นที่บริเวณเกือบๆ กลางจะมีพื้นที่ล้อมไว้สำหรับให้ DJ. เปิดแผ่นเล่นเพลง นอกจากนั้นจะเป็น
พื้นที่สำหรับนั่ง โดยพื้นที่นั่งจะแบ่งเป็นด้านหน้าเวที ซึ่งจะเป็นลักษณะโต๊ะกลม ขณะที่ทางด้านข้างจะมีบันไดขึ้น
ไปอีก 1 ชั้น โต๊ะที่นั่งจะเป็นลักษณะคล้ายในบาร์ คือ เป็นโต๊ะยาวแล้วนั่งเรียงกันเป็นแถวยาว ส่วนอีกส่วนหนึ่งจะ
เป็นโต๊ะนั่งอยู่รอบ ๆ พื้นที่ที่เปิดเพลงของ DJ.

กลุ่มคนที่เข้ามาที่เวลานั้น พบทั้งกลุ่มคนวัยทำงานและกลุ่มวัยรุ่น และมักจะนั่งเป็นโต๊ะของ
ตนเอง แต่พอถึงเพลง Dance ก็จะมีออกมาเต้นที่ข้าง ๆ โต๊ะ และเต้นกับคนที่ไม่รู้จำบ้าง มีส่วนน้อยที่นั่งเดินอยู่กับ
เก้าอี้ที่ตนเองนั่ง

ด้านการแต่งกาย ผู้หญิงมีทั้งแต่งกายแบบสวมสายเดี่ยว เกาะอก นุ่งกระโปรงสั้น สวมใส่
เสื้อผ้าที่รัดรูปจนเห็นลักษณะบางสิ่งบางอย่างได้อย่างเด่นชัด เช่น หน้าอก ก้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้หญิง
บางคนสวมใส่สายเดี่ยวแบบคอลึกมาก บางครั้งเวลาเดินเหมือนกับเต้าจะทะลักออกมานอกสิ่งที่เกาะอยู่ และก็จะ
มีวัยรุ่นหญิงบางคนมาก่อนออกจากบ้านจะแต่งตัวมิดชิด คือ มีเสื้อคลุมเรียบร้อยทำให้ดูไม่โป๊ แต่พอมาถึงข้างใน
แล้วจะถอดเสื้อคลุมออก ทำให้ดูโป๊และเซ็กซี่ ในขณะที่ผู้ชายก็สวมใส่ชุดออกไปเที่ยวนอกบ้านปกติ คือ เสื้อยืด
และ กางเกงยีนส์ มีบ้างที่สวมใส่สีที่สดใสแต่ไม่ปรากฏการแต่งกายในลักษณะของเด็กแนวแบบในกรุงเทพฯ

เครื่องดื่มที่แต่ละโต๊ะสั่งกัน ที่เห็นก็มีสุรายี่ห้อ Master Blane และ 100 Pipers โดยมีมิกเซอร์
คือ น้ำเปล่า โซดา และโค้ก

เมื่อถึงเวลาประมาณ 5 ทุ่ม คนเริ่มจะแน่นร้านแล้ว และเมื่อถึงเวลาเกือบๆ เที่ยงคืนจะมีคน
มากกว่าเก่า และหากมองจากรูปลักษณะภายนอกแล้วคิดว่าอายุไม่น่าจะถึง 20 ปี และมีบางคนที่ยังไม่น่าจะถึง
18 ปี ด้วยซ้ำ

สำหรับลีลาและท่าทางในการเดิน ผู้หญิงบางคนจะมีลักษณะท่าเดินที่ค่อนข้างย้วยวนเพศตรง
ข้าม โดยเฉพาะการนำร่างกายไปเสียดสีกับร่างกายของเพศชาย หรือทำเดินที่โยกย้ายสายสะโพกไปมา ส่วนเพศ
ชายก็จะมีบ้างที่เดินอยู่กับเพื่อนที่โต๊ะของตนเอง หรือออกมาเต้นกับเพศตรงข้าม แต่ไม่พบการเข้ามาขอเบอร์
โทรศัพท์ของเพศตรงข้าม และก็จะมียุวกกลุ่มหญิงประเภทสองซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะนั่งอยู่ใกล้กับเวที เวลาเดินก็จะมีการ

ร้องกรี๊ดไปด้วยเป็นระยะๆ และจะสังเกตเห็นว่า หญิงประเภทสองกลุ่มนี้จะมีการเดินไปทั่วทั้งร้านเลยก็ว่าได้ โดยจะมาเป็นกลุ่มบ้างและเดินกระจายกันออกไปตามโต๊ะของผู้ชายบ้าง ในลักษณะของการเดินไปแต่ละโต๊ะก็จะเป็นลักษณะของการเดินไปยั่ววนอารมณ์ทางเพศมากกว่าอย่างอื่น

นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มลูกค้าที่เข้ามาในร้านนั้น เป็นกลุ่มลูกค้าที่ค่อนข้างมีระดับ เนื่องจากมีกิมเชอร์ของทางร้านมีราคาที่ค่อนข้างแพง คือ 40 บาท ทำให้ดูได้ว่าลูกค้าที่เข้ามาที่เวลานั้นมีฐานะที่ค่อนข้างดีระดับหนึ่งเลยทีเดียว

และนอกจากนี้เราก็จะเห็นได้ว่ามีเด็กวัยรุ่นกลุ่มที่เข้าไปนั่งดื่มกินในร้านอาหารร้านแรกที่เราเข้าไปสังเกตการณ์นั้น ได้ย้ายเข้ามาเที่ยวที่ดิสโกเธคนี้ต่ออีกที่หนึ่ง ซึ่งทางเราคิดว่าพวกเขาเหล่านั้นจะดื่มเครื่องดื่มที่ร้านแรก เพื่อให้รู้สึกคึกคักก่อนที่จะเข้ามาในดิสโกเธคด้วย

บทที่ 4

การอภิปรายผล

โครงการศักยภาพเด็กและเยาวชนในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการมีอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชน รูปแบบการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก ศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตก รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องในชุมชนที่มีต่อศักยภาพเด็กและเยาวชนในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชน

จากการศึกษาทั้งกลุ่มนักเรียน ครู อาจารย์ และผู้ประกอบการในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปได้ดังนี้

4.1 ทุนทางสังคม

ทุนทางสังคมในชุมชนพื้นที่การศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราทุกพื้นที่จะมีทุนทางสังคมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตกทั้งทุนทางวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ และทุนที่เป็นสถาบัน/องค์กร คือ

ทุนมนุษย์ มีบุคคลที่นำเคารพยกย่อง นำภาคภูมิใจ สมควรนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีความหลากหลายทั้งพระสงฆ์ ครู อาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพต่างๆ ศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน

ทุนทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ มีทั้งระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด ในระดับท้องถิ่นจะมีประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีเผาข้าวหลามในเดือน 3 ประเพณีบายศรีสู่ขวัญ การแห่นางแมว พิธีกรรมการเลี้ยงผีของชาวเขมร หรือประเภทกีฬาพื้นบ้านต่างๆ เช่น ประเพณีวิ่งควาย รวมทั้งการเล่นพื้นเมือง อาทิ มอญซ่อนผ้า กีฬาวิ่งสามขา วิ่งโทกเทก เป็นต้น

ในระดับจังหวัด มีงานนมัสการหลวงพ่อพุทธโสธรซึ่งเป็นงานประจำปีที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกคนในจังหวัดฉะเชิงเทราไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน หรือผู้ใหญ่ ส่วนงานประเพณีตามวันสำคัญต่างๆ ที่จัดเป็นประจำทุกปี เช่น งานวันสงกรานต์ที่จัดให้มีพิธีรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ งานวันลอยกระทง การแห่เทียนในวันเข้าพรรษา รวมทั้งการแข่งขันเรือยาวของจังหวัด

ทุนสถาบัน/องค์กร สถาบันหรือองค์กรในชุมชนเป็นทุนทางสังคมที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจได้ระดับหนึ่งที่จะพบได้ในพื้นที่ คือ

สถาบันครอบครัว มีพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กและเยาวชนได้ยึดเป็นแบบในการปฏิบัติตาม

สถาบันศาสนา ผู้นำศาสนาต่างๆ ในชุมชนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว กล่อมเกลาคิดใจ มีพระสงฆ์ที่เป็นที่เคารพนับถือ มีวัดที่มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ ที่จะทำให้เด็กและเยาวชนได้ซึมซับประเพณีต่างๆ ได้

สถานศึกษา โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีครู อาจารย์คอยอบรมบ่มนิสัยและความประพฤติแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งมีหลักสูตรการเรียนการสอนต่างๆ ในการส่งเสริมให้เด็กได้มีความรู้เพียงพอที่จะแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดีได้

ทุนทางสังคมอื่นๆ มีผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาและสิ่งประดิษฐ์ของท้องถิ่น อาชีพต่างๆ ในท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสถานที่สำคัญในจังหวัด เป็นทุนทางสังคมอีกส่วนหนึ่งที่จะเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นเตือนให้เด็กและเยาวชนสามารถตั้งรับกับกระแสการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก

4.2 รูปแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาในชุมชน

วัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลเข้ามาในชุมชนโดยสื่อโฆษณาต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเตอร์เน็ต ฯลฯ ทำให้เกิดการเลียนแบบของเด็กและเยาวชนอย่างรวดเร็วและแพร่หลายทั้งในพื้นที่เขตเมืองและชนบท วัฒนธรรมตะวันตกต่างๆ ที่เข้ามาในชุมชนที่พบมากที่สุด คือ

การแต่งกาย เด็กและเยาวชนทั้งในพื้นที่เขตเมืองและชนบทจะนิยมแต่งกายตามแฟชั่นสมัยใหม่เลียนแบบดารา นักร้องที่ชื่นชอบ เด็กผู้หญิงจะแต่งตัวค่อนข้างโป้ โชว์สัดส่วน แต่งตัวล่อแหลมยั่ววนอารมณ์ทางเพศ เช่น ใส่สายเดี่ยว เกาะอก เหวลอย เปิดสะดือ กางเกงขาสั้นรัดรูป แต่งหน้าทาปากสีสดๆ

ส่วนผู้ชายจะมีการทำสีผม ย้อมผม ใส่เจล ทำผมทรงแปลกๆ มีการเจาะลิ้น เจาะหู หรือสักตามแขนและลำตัว เป็นต้น

การกล้าแสดงออก เด็กจะมีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกในที่สาธารณะมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงออกในทางที่ไม่ดี อาทิเช่น การพูดจาก้าวร้าวไม่เกรงกลัวใคร ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่มีความเคารพยำเกรงผู้ใหญ่ วาจาแข็งกระด้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกล้าแสดงออกในเรื่องเพศมากขึ้น มองว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเป็นเรื่องธรรมดาเหมือนสังคมตะวันตก การเลียนแบบพฤติกรรมการแสดงออกเรื่อง การมีเพศสัมพันธ์นี้ ทำให้เกิดปัญหาชู้สาว ค่านิยมทางเพศเปลี่ยนไป ผู้หญิงรักนวลสงวนตัวน้อยลง ปล่อยตัวยอมให้ผู้ชายถูกเนื้อต้องตัวโดยง่าย เกิดการเกินเลยจนถึงขั้นตั้งครภภในช่วงที่เรียนหนังสือ และต้องลาออกจาก การเรียน ทำให้เสียอนาคต

การบริโภคของฟุ่มเฟือย เช่นการกินอาหารฟาสต์ฟู้ด เด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิง เห็นว่าการกินอาหารฟาสต์ฟู้ดตามห้างสรรพสินค้าเป็นเรื่องโก้ เป็นเรื่องเท่ของวัยรุ่นมาก รวมทั้งการกินขนมขบเคี้ยวที่โฆษณาทางโทรทัศน์ด้วย

วัฒนธรรม เด็กมีค่านิยมในการใช้ของที่ทันสมัยและมีเทคโนโลยีสูง อาทิเช่น โทรศัพท์มือถือ ซึ่งจะต้องเป็นรุ่นที่ทันสมัยเพื่อนำมาอวดกัน การใช้สินค้ายี่ห้อดังจากต่างประเทศ รวมถึงการแข่งมอเตอร์ไซด์ที่สร้างความเดือดร้อนให้คนในชุมชน

4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการรับวัฒนธรรมตะวันตก

มุมมองของอาจารย์ เกือบครึ่งหนึ่งคิดว่า เด็กไม่มีศักยภาพในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตก เพราะเด็กมีความยินดีที่จะรับวัฒนธรรมตะวันตกที่แพร่กระจายเข้ามาอย่างมากและเป็นวงกว้างโดยผ่านทางสื่อต่างๆ โดยเฉพาะทางโทรทัศน์ เด็กพร้อมที่จะรับโดยไม่มี การไตร่ตรองว่าเหมาะสมกับสภาพสังคมหรือไม่ เพราะสื่อมีการนำเสนอที่เป็นการสร้างค่านิยมผิดๆ มอมเมาเด็กและเยาวชนผ่านทางดารานักร้องที่เด็กชื่นชอบ และนำเอามาเป็นตัวอย่างในการเลียนแบบ ปัจจุบันอีกประการหนึ่งที่ทำให้เด็กรับวัฒนธรรมตะวันตก เกิดจากขาดการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ สภาพครอบครัวแตกแยก ครอบครัวมีฐานะยากจนต้องทำงานหาเงินไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนลูก เด็กไปอยู่กับเพื่อนเกิดพฤติกรรมเลียนแบบเพื่อน เพราะถ้าไม่ปฏิบัติตามก็ถูกกล่าวหาว่าเขยไม่สามารถอยู่ในกลุ่มได้ อีกทั้งสื่อก็เป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กรับวัฒนธรรมตะวันตกมากยิ่งขึ้น เพราะเด็กในช่วงวัยนี้เป็นช่วงที่อยากรู้อยากลอง เมื่อมีสื่อมาเป็นตัวกระตุ้นประกอบกับขาดการชี้แนะจากคนในครอบครัว จึงทำให้เด็กหลงใหลไปกับวัฒนธรรมตะวันตกได้โดยง่าย

มีอาจารย์อีก 1 ใน 3 เห็นว่าเด็กและเยาวชนมีศักยภาพในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตกได้ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดี รู้จักยังคิด มีการไตร่ตรองในการนำเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม อาจเป็นเพราะเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีพื้นฐานทางครอบครัวดี ได้รับการขัดเกลาให้เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีพ่อแม่ ครู อาจารย์คอยอบรมสั่งสอน มีระบบสังคมในชุมชนที่เอื้อหนุนให้เกิดเป็นแรงต้านวัฒนธรรมตะวันตก เช่น สภาพแวดล้อมที่ยังเป็นชนบท ห่างไกลความเจริญ ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกเข้าไม่ถึงและยังไม่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน รวมทั้งสื่อต่างๆ ก็ยังเข้ามาในชุมชนน้อยมาก จึงเป็นตัวช่วยให้เด็กมีศักยภาพในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น

แต่ก็ยังมีอีก 1 ใน 5 ที่เห็นว่าเด็กมีศักยภาพมาก ไม่ยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งไหนควรทำสิ่งไหนไม่ควรทำ ยังพอใจในวัฒนธรรมเดิมๆ อาจเป็นเพราะเด็กกลุ่มนี้ยังอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลความเจริญ สื่อต่างๆ ยังเข้าไม่ถึงชุมชน และส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนยังมีฐานะยากจนจึงเป็นปัจจัยที่ไม่เอื้อให้รับวัฒนธรรมตะวันตก

มุมมองของผู้ปกครอง ก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของครู อาจารย์ คือ กลุ่มแรกซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด เห็นว่า เด็กและเยาวชนไม่มีศักยภาพในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตก เด็กจะรับโดยง่ายและขาดการยั้งคิด ไม่มีการไตร่ตรอง ทำตามกระแสสังคม ทำตามเพื่อน เด็กจะรับวัฒนธรรมตะวันตกจนหลงลืมวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ยึดเอาวัฒนธรรมตะวันตกเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นวัฒนธรรมในรูปแบบที่ผิดๆ อาทิเช่น การกล้าแสดงออกในทางไม่ดี แข็งกระด้าง ไม่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ มีค่านิยมในการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย สาเหตุมาจากพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน ตามใจเด็ก เด็กขาดความอบอุ่นจึงไปมีวงล้อมอยู่กับกลุ่มเพื่อน มีพฤติกรรมเลียนแบบเพื่อน รวมทั้งเกิดจากการขึ้นนำของสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต

กลุ่มรองลงมามองว่า เด็กและเยาวชนมีศักยภาพเพียงพอในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตก สามารถเลือกรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ แยกแยะได้ว่าวัฒนธรรมตะวันตกสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี ยังคงรักษาและปฏิบัติตามวัฒนธรรมดั้งเดิม ยังให้ความสำคัญและเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อท้องถิ่น เพราะเด็กและเยาวชนยังเหล่านี้อาศัยผู้ใหญ่ ได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผ่านการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาและผ่านการปลูกฝังจากสถาบันครอบครัว รวมทั้งมีการส่งเสริมภูมิปัญญาจากท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมประเพณี กิจกรรมดนตรีไทยๆ ที่สำคัญเด็กยังอยู่ในชุมชนที่ห่างไกลจากการขึ้นนำจากสื่อมอมเมาต่างๆ ทำให้เด็กและเยาวชนยังอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และช่วยให้เกิดศักยภาพในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตกได้

กลุ่มที่ 3 มองว่าเด็กและเยาวชนมีศักยภาพปานกลางหรือพอประมาณในการรับ/ด้านวัฒนธรรมตะวันตกขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ เด็กกลุ่มนี้รู้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดี แต่ก็ต้องการทำตามค่านิยม ทำตามเพื่อน ทำตามกระแสสังคม ในขณะที่เดียวกันเด็กและเยาวชนก็ยังไม่รู้จึ่กยั้งคิดไม่ทำตามเพราะขาดปัจจัยในการเกื้อหนุน เช่น ฐานะยากจนต้องช่วยครอบครัวทำงาน ชุมชนห่างไกลความเจริญทำให้เข้าถึงวัฒนธรรมตะวันตกได้ยาก

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

โครงการศึกษากฎเด็กและเยาวชนในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชน เป็นการศึกษาเพื่อหา คัญภาพของเด็กและเยาวชนในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตก เป็นการค้นหาทุนทางสังคมในชุมชนที่สามารถ นำมาใช้เป็นต้นทุนในการต้านกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างมากมาย กระบวนการศึกษาเป็น การสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนในโรงเรียน สัมภาษณ์เจาะลึกความคิดเห็นของครู อาจารย์ และ ผู้ปกครองในพื้นที่เป้าหมาย

สรุปผล

5.1 ทุนทางสังคม

จากการสัมภาษณ์ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และจากการสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนใน โรงเรียน พบว่า ทุกชุมชนในจังหวัดจะเชิงเทรามีทุนทางสังคม ทั้งทุนมนุษย์ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนที่เป็น สถาบัน/องค์กร และทุนประเภทอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้เป็นต้นทุนในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชนได้ โดยเกิดจากการประสานความร่วมมือขององค์กรต่างๆ ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น และสถาบันที่เกี่ยวข้องในการฟื้นฟูประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ในชุมชน

5.2 รูปแบบวัฒนธรรมตะวันตกในชุมชน

จากการศึกษาทั้งกลุ่มนักเรียน ครู อาจารย์ และผู้ปกครอง เห็นพร้อมกันว่า วัฒนธรรมตะวันตกเรื่อง การแต่งกายที่โป๊ แต่งตามแฟชั่น เลียนแบบคารานักร้อง การกล้าแสดงออกในที่สาธารณะทั้งเรื่องกิริยามารยาท ที่ก้าวร้าว ไม่เคารพยำเกรงผู้ใหญ่ และการกล้าแสดงออกในเรื่องเพศ รวมทั้งการมีค่านิยมในการใช้จ่าย ฟุ่มเฟือย เป็นวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาอยู่ในทุกชุมชนที่ศึกษา

5.3 ศักยภาพของเด็กและเยาวชน

ผลการศึกษา สรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนยังไม่มีศักยภาพเพียงพอในการรับ/ต้านวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งๆ ที่เด็กมีความรู้ สามารถแยกแยะได้ว่าวัฒนธรรมตะวันตกสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี แต่เด็กก็ยังคงการรับ วัฒนธรรมนั้นๆ เพราะต้องการทำตามแฟชั่น ตามเพื่อน ตามกระแสสังคม และเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง ปัจจุบัน สำคัญอีกประการหนึ่งเป็นเพราะเด็กขาดการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และเป็นผลจาก การมอมเมาจากสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเตอร์เน็ต

ข้อเสนอแนะ

เด็กและเยาวชน	รู้จักเรียนรู้ที่จะรับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างมีสติ
ครอบครัว	เป็นแบบอย่างที่ดี ดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอน และเปิดใจกว้างในการรับฟังความเห็นจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง
ครู อาจารย์	เป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความใกล้ชิด เป็นที่ปรึกษา อบรมสั่งสอน ชี้แนะให้เป็นแนวทางเดียวกันและเป็นระบบ
สถานศึกษา	จัดกิจกรรมและหลักสูตร เพื่อเป็นการปลูกฝังและขัดเกลาจิตใจเด็กให้รู้จักคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีไทย
สถาบันศาสนา	ร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อเป็นการกล่อมเกลาจิตใจเด็กและเยาวชน
ผู้นำในชุมชน	ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชน
ชุมชน/องค์กรท้องถิ่น	มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อรักษาประเพณีท้องถิ่น ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายในการทำงาน
สื่อ	มีจิตสำนึก นำเสนอสิ่งดีๆ ให้เหมาะสมกับวัยของเด็กและเยาวชน ไม่มอมเมาด้วยค่านิยมที่ผิดๆ
ภาครัฐ	มีนโยบายชัดเจนในการจัดการปัญหา ทั้งด้านรูปแบบและแนวทางการศึกษา งบประมาณ การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการออกกฎหมายควบคุมสื่อมอมเมาต่างๆ และให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด
ภาคเอกชน	ควรคำนึงถึงผลกระทบต่อทางสังคมที่มีต่อเด็กและเยาวชนมากกว่ารายได้ทางธุรกิจ
ภาคสังคม	ควบคุมสื่อให้นำเสนอสิ่งที่ดีๆ ร่วมปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง ประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหา ไม่ซ้ำเติมและให้โอกาสเด็กที่เคยกระทำผิดพลาด
หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง	ร่วมกันส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทย อบรมให้ความรู้เด็กทั้งด้านอาชีพ และศิลปวัฒนธรรมไทย ควบคุมแหล่งมอมเมาเด็กและเยาวชน ประสานงานกันในการแก้ปัญหา
อื่นๆ	รัฐต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน มีนโยบายชัดเจนในการควบคุมวัฒนธรรมที่แฝงมาในสื่อต่างๆ จัดระบบสื่ออย่างจริงจัง มีมาตรการที่เด็ดขาดในการควบคุมสื่อ และนักการเมืองเป็นแบบอย่างที่ดี

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ กิตติวิวัฒน์. การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง : ศึกษากรณีเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางซื่อพัฒนา. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- กมลวรรณ โลหิตวานนท์. ความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์กับทัศนคติความรุนแรงของนักเรียนระดับมัธยมปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา. การศึกษาศักยภาพของเด็กไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2540). กรุงเทพฯ : กอชฯ กรมฯ กระทรวงฯ, 2540.
- จเร คำหุ่น ; และคนอื่นๆ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มเยาวชนในการจัดการป่าชุมชนแม่เป่ง ต.นาพูน อ.วังชิ้น จ.แพร่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.ภาค), 2546.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. "ความรู้เรื่องเด็กและเยาวชนไทย จากงานวิจัย," ฐานสัจพจน์ 5, 247 (16-22 ม.ค. 2542), 34-35.
- จิตติมา ดำรงวัฒนะ. กระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อเข้าสู่เกษตรกรรมแบบยั่งยืน กรณีศึกษา : กลุ่มวนเกษตรบ้านนาอีสาน (กลุ่มเครือข่าย) ต.ท่ากระดาน อ.สนมชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- จินตวีร์ เกษมสุข. ทัศนคติของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการนำเสนอวัฒนธรรมอเมริกัน ในภาพยนตร์โฆษณา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- จิรประภา อัครบวร ; บุญอนันต์ พินัยทรัพย์ ; และสมบัติ กุสุมาวลี. "ยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็ง ด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : กรณีศึกษา ตำบลบางพระ จังหวัดฉะเชิงเทรา," พัฒนบริหารศาสตร์, 42(4) : 311-387, 2545.
- จักรทิพย์ นาดสุภา. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ 19, 1-2 (มี.ค -มี.ย 2544)
- ชัยอนันต์ สมทวนิช. วัฒนธรรมคือทุน. กรุงเทพฯ : พีเพรส, 2540.
- ชวลีพร เหวงศักดิ์โสภาคย์. การเปิดรับสื่อ การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก และการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ตะตียา กาฬสุวรรณ. ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- ธนิษฐ์ ตีรณานนท์. ไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ : ศึกษากรณีผลของการสื่อสารต่อกรรภิโกลบอลสินค้าและบริการของคนไทยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วารสารศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- นงกรณ์ อังสาชน. การมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนในชุมชนภูมิถิ่น. วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

- ปวีตา นิตยาพร. ความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหารุนแรง และสภาพแวดล้อมทางสังคมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มวัยรุ่นชาย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ปวีณา ฐิติวัฒนา. การพัฒนาเด็ก เยาวชน และสตรี. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, มปป.
- พยุภร ไตรรัตน์สิงกุล. ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถ่ายทอดหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักสานบ้านหนองป่าตอง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา : การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- พรกมล รัชนาภรณ์. รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการบริโภคสินค้าของวัยรุ่นในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ ; และคนอื่นๆ. วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ : ครุสภาลาดพร้าว , 2542.
- มนทลี หนูสีไล. การเปิดรับสื่อและพฤติกรรมจริยธรรมของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- มาลี แดงดอกไม้. ฉะเชิงเทรา : เมืองเกษตร-อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : คอมแพคพรีนท์ , 2542.
- มิตรา สามารถ. รายงานผลการศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. 2543.
- ยาใจ วีระชาติ ; และคนอื่นๆ. นิทรรศการวัฒนธรรมไทยตะวันออก. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม , 2523.
- เยาวนุช เวศร์ภาดา ; และจිරดา อุดมมงคล. งานเขียน บุคคล ชุมชน กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ผลงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้. กรุงเทพฯ : การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย, 2543.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. ทุนวัฒนธรรม วัฒนธรรมในระบบทุนนิยมโลก เล่ม 1. กรุงเทพฯ : มติชน, 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, 2546.
- เลิศลักษณ์ บุญเจริญ. บรรณาธิการ. ฉะเชิงเทรา เมืองแห่งอนาคต. กรุงเทพฯ : ที.ซี.จี.พรินติ้ง , 2539.
- โลกทางเลือก. "กลุ่ม "ยายกับตา" จ.เพชรบุรี สืบสานความรักสู่ธรรมชาติและลูกหลาน," สื่อหลัง. 7(4) : 30-33, (2542, ตุลาคม-ธันวาคม).
- วรวุฒิ โรจนรัตนพันธ์. "ทุนทางสังคมกับการพัฒนา," สำนักพัฒนาชุมชน. 5 (1) : 5-8. (มกราคม - เมษายน 2546).
- วิจารณ์ พานิช. สถานภาพชุมชนท้องถิ่น และการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง, ประชาคมวิจัย. 36 : 21-25. (มี.ค 2544)

- วิทยากร เชียงกุล. ปัญหาเศรษฐกิจสังคมที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนไทย.
กรุงเทพฯ : ธรรมสารการพิมพ์, 2533.
- ศุภนิตย์ วงศ์ทางสวัสดิ์. ลักษณะเนื้อหา พฤติกรรมการอ่านและการใช้ประโยชน์ของเยาวชนไทย
จากบางกอกโพสต์ สตีวเด้นท์ วิกิลีและเนชั่นจูเนียร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สถาบันพระปกเกล้า. เวทีผลงานการมีส่วนร่วมของพลเมือง เล่ม 2. นนทบุรี : สถาบันพระปก
เกล้า, 2544.
- สมบัติ ชูตินันท์ และคนอื่นๆ. "พัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน," เศรษฐกิจและสังคม.
40 (2) : 43-45. (พฤษภาคม-มิถุนายน 2546).
- สัมฤทธิ์ ผิวฉิม. ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพ : กรณีศึกษาเครือข่ายวนเกษตรและป่า
ชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- สุกัญญา นาคสุข. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อมวลชนกับความทันสมัยของ
ประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
นิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2536.
- สุนทร คัยนันท์. ฉะเชิงเทราในประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, 2534.
- สุวัฒน์ คงแป้น. พรานบ้าน พรานเมือง การพัฒนาภาคประชาชน. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2544.
- สุวัฒน์ คงแป้น. บรรณาธิการ. วิถีไท วิถีทางสู่ชุมชนพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : รวมทรรศน์, 2545.
- เสรี พงศ์พิศ ; และวิจิต นันทสุวรรณ. กระบวนการเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน : รวมแนวคิดหลักในการทำแผน
แม่บทและการทำประชาพิจัย (PR&D). กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการพิมพ์, 2545.
- อมรวิชัย นาคกรพรพ. "แก้ปัญหาหน้าวิกฤตในเด็กไทยด้วยการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี : ชุมชนต้องร่วมด้วยช่วยกัน,"
จุฬาลงกรณ์. 46, 40 (27 ต.ค. 2546), 7.
- อมรา พงศาพิชญ์. "ทุนทางสังคมในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในสังคมไทย," วิจัยสังคม. 23 (1) : 34-50,
2543.
- อมรา พงศาพิชญ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนการทัศน์ และบทบาทในประชาสังคม). กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- อมลยา ศิริชนะ. ความรู้ ทักษะ และการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตของนักเรียนในโรงเรียน
ดีเด่นด้านการส่งเสริมกิจกรรมอินเทอร์เน็ตตามโครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียน
ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. มิติชุมชน : วิถีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิ อำนาจ และการจัดการ

ทรัพย์ากร. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2544.

อาภรณ์ จันทร์สมวงศ์. บรรณาธิการ. การวิจัยท้องถิ่น รากฐานแห่งพลังปัญญา (การประชุม "การวิจัยเพื่อท้องถิ่นครั้งที่ 1 ปี 2543). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545.

อาภรณ์ จันทร์สมวงศ์. บรรณาธิการ. พลวัตชุมชนไทยในสมัยโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2544.
